

G V L I E L M I
RONDELETTI
DOCTORIS MEDICI,
ET MEDICINAE IN SCHOLA
MONSPELIENSI PRO-
FESSORIS RE-
GII

Vniuersæ aquatiliū Historiæ pars altera,
cum veris ipsorum Imaginibus.

His accesserunt Indices necessarij.

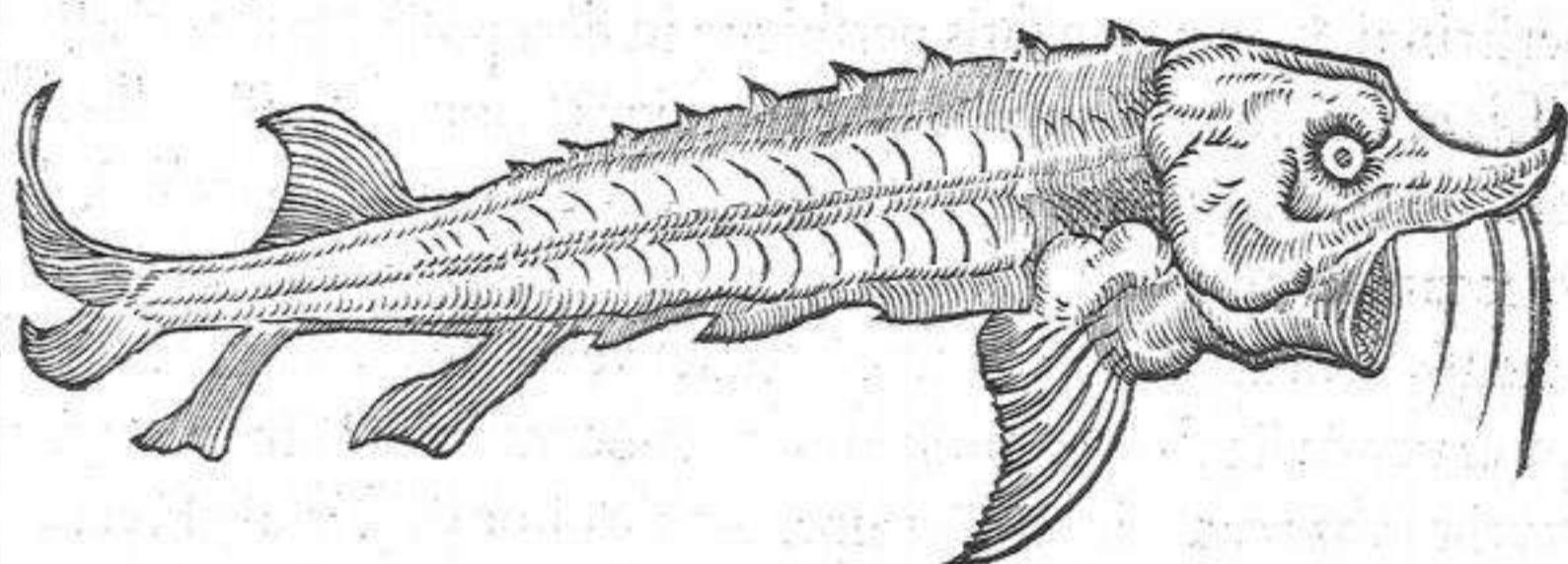
LUGDUNI,
Apud Matthiam Bonhomme.

M. D. L V.

Cum Priuilegio Regis ad duodecim annos.

escitur terra, aqua, limo, vná que cum his & cum arena auri lamillas haurit, ob id vulgus auro nutriri vmbra credit, & reuera in ventriculo & intestinis aurum reperiri certissimum est. Carne est sicca & dura, qualis est Truttarum paruarum caro. Hyeme latet, æstate cum ruttis capitur, cui cum in succo & substantia permultisque aliis siccis sit. Truttarum generi & tractationi subiecimus. Pura aqua maxime delectatur.

De Attilo.

CAPUT VI.

FX Fluuiatilibus piscibus maximos exequi cum stauissemus, à Salmore qui cetaceam magnitudinem attingit exorsi, Truttæ & Vmbra tractationem adiunximus, quod eiusdem sint generis, & in multis similes, etiam si magnitudine pares non sint. Quibus applicatis ad magnos reuertimur, in quibus est Attilus Pado proculbio peculiaris, etiam si quidam hac de re dubitent, quibus vix fieri esse videatur, tam vastæ magnitudinis piscem in fluuio nasci, quin tunc è mari amnem subire. Verum id mihi à vero alienum non videtur, cetaceum piscem in vastis Padi gurgitibus & recessibus proparari & nutriri. Quod si vel in Mediterraneo mari, vel Oceano sceretur, vel illic, vel in aliis fluuiis repertum aliquando fuisse cesset foret, quod nemo vel vidit, vel scripsit vnquam. Quare di solius alumnum dicemus esse Attilum, de quo hæc Plinius. Attilus in Pado inertia pinguescens, ad mille aliquantillas, catenato captus hamo, nec nisi boum iugis extractus. Hinc verè à nobis representatum fuisse indicat nominis affinitas: ab Italis enim *Adello* & *Adano* & *Adeno* vocatur. Indipiscis ipsius figura nusquam alibi quam in Pado visa. Postre-

PUBLIUM

ROSDALE

DOCTORIS MEDICI

IN SCHOLA

MONASTRIENSIS PRO-

FESSIONIS

1711

Thomae de Rosdale Historiae pars altera
de morbis acutis in aëre

1711

1711

1711

IACOBI DALECHAMPII

MEDICI AD GVLIELMVM

RONDELETIVM.

*Iam maris innumeros pisces numerasse profundi
Rondellete tibi non satis esse putas,*

*Ni iungas etiam, quos flumina, stagna, lacusque
Altis gurgitibus molliter excipiunt.*

*Scilicet iste labor non solum monstrat aquarum
Mirandos pisces, quos elementa vident:*

*Sed disciplinam medicorum ditat, et auget,
Inter quos primas iure tenere potes.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

Τὰς ἀγέλας πρόσθεν γράψας ποσειδάιος ἀνακλος

Φερβομένας πελάγους κύμασιν οὐδαλέεσ

Νῦν ξείνας ποτάμων καὶ λιμνῶν ἰχθυὰς ἐλλείπεις

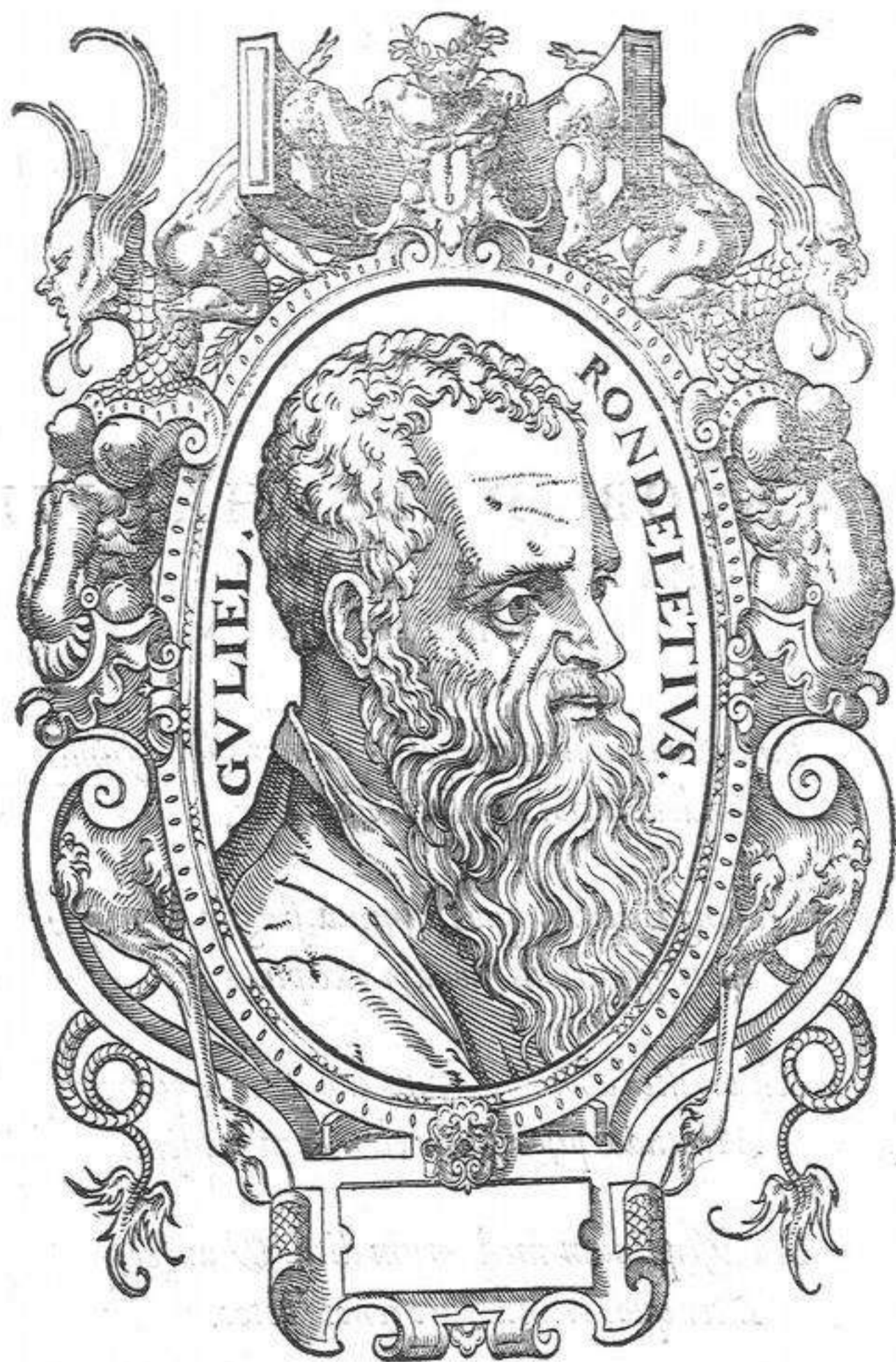
Δείκνυσιν εἰ γλυκεροῖς ὕδασι νηχομένους,

Πολλὰ μὲν ὑφλήσῃ Ρονδλέτιε θεοὶ γέ θάλασσα

Νάμαζα τῷ ζοφερῶν ἐκθορέοντα βαθύν.

Πλείονα τῶν δι' ἰάσων ἱερὸν γένος, ὧ ρὰ τοσάμηνω

Τεκλαίνεις γέ σοφίῳ, καὶ σοφίῳ παρέχεις.

IOANNIS MOLINI

Carmen in vniuersam aquatiliū historiam à
Gulielmo Rondeletio medico præstan-
tissimo conscriptam.

85
9

*Ecce alius Neptune tui post Pallada victor
Pendere ex olea celsa trophæa facit.
Qui magno fidens animo et præstantibus ausis,
Diuina cæcæ arte retexit opes.
Quamlibet in varias Proteus se vertere formas
Norit, cui liquidi credita cura gregis,
Gurgitibus tamen ille fremit correpta profundis
Armenta in sicco conspicienda dari.
Quin et Naiades mortali semine natum
Indignatæ undis iura dedisse suis,
Notius et terris fecisse animantibus ipsis
In terra natis squamigerum omne genus,
Dilaniatæ ora et percussæ pectora palmis
Ingeminant questus litore quæque suo.
Ergo dum vastum Oceanus circumfluet orbem
Per virides ripas fluminæue vlla ruent,
Auctoris tanti splendebit gloria, nullis
Inuidiæ fuscis obtenebranda notis.*

Priuilege du Roy.

HENRY Par la grace de Dieu Roy de France à noz amez & feaux Cōseillers les gens tenans noz cours de parlement à Paris, Tholouse, Rouen, Bourdeaux, Aix, Grenoble, Diion, Seneschaux, Baillifz & Preuostz desdits lieux, Lyon, Poictou, Berry, Champaigne, Iuge d'Aniou, & du Maine, & à tous noz autres iusticiers & officiers ou leurs lieutenans, salut & dilection. Nostre cher & bien amé maistre **G V I L L A V M E R O N D E L E T** docteur regent en la faculté de Medecine en nostre ville de Montpellier, nous ha fait remonstrer que avec grands fraiz & labeurs auroit recueilly vn grand nombre de poissons tant de Mer que de Lacz & Fleuues: desquelz poissons il auroit fait anatomie, & leuer le pourtrait au plus près du naturel, pour iceux inserer dans les liures, qu'il en auroit composés, & de long temps y auroit prins grad peine & diligence pour en faire vne histoire au plus vray qu'il luy auroit esté possible, & mettre en lumiere avec lesdits pourtraits Ensemble vn autre ceuvre intitulé **D E F O R M I S R E M E D I O R V M**, & **C O M M E N T A I R E S** sus Dioscorides, avec vne **O F F I C I N E** pour les Apoticaire: lesquelz liures pour n'estre moins vtils que agreables aux Lecteurs, il desireroit faire imprimer: mais il doubte que aucuns Imprimeurs ou autres, que ceux à qui il auroit donné charge, se voulsissent ingerer d'iceux liures imprimer, ou en faire faire extrait, ou epitome, ou les traduire en Francoys, ou autre langaige, chose qui ne se peut bien faire au gré ou intention de l'auteur, & qui luy pourroit desguiser son ouurage, & le frustrer de son intention de le faire. Et aussi en ce la luy tollir les fraiz de ses labeurs, qu'il a fait, & couiendra faire, s'il n'auoit sur ce noz lettres de permission ou priuilege: Nous humblement requerrāt icelles luy octroyer pour le temps qu'il nous plaira: **P O U R C E** est il, que nous inclinant liberalement à la supplication dudit **R O N D E L E T**, & en cest endroit luy suruenir à ce qu'il se puisse aucunement releuer des fraiz, qu'il luy a ia conuenu & couiendra faire tant à luy que à ceux qui aurōt charge de luy, pour mettre en lumiere & impressiō lesdits liures, à icelluy **R O N D E L E T** & à l'imprimeur ou libraire ayāt charge pour luy, auōs de nostre grace speciale donē & donōns priuilege, cōgé, licence & permissiō d'imprimer & faire imprimer en telle marge & de telz caracteres que bon leur semblera, & mettre en vente & distribuer tous & chacū lesditz liures avec inhibitiōs & deffences à tous de quelque qualite qu'ilz soyēt, de ne traduire en Frācoys, ny faire autre epitome desdits liures. Et à tous libraires & autres ne les imprimer, ny faire imprimer en quelque sorte que ce soit, ny en aporter vendre d'autres Imprimez autre part, ny en debiter, ny en distribuer d'autres que ceux imprimez par celluy qui aurā charge dudit suppliāt, iusques au tēps & terme de douze ans, à cōter du iour & date que la premiere impressiō desdits liures sera parachuēe d'imprimer, & ce sur peine de confiscatiō de l'iceux liures, & d'amēde arbitraire, & de tous despens, domages & interestz enuers les parties. Et outre voulōs & tel est nostre plaisir, que mettrāt ledit suppliāt ou l'Imprimeur ayant charge de luy, en brief au cōmencement ou à la fin desdits liures le contenu en noz presentes lettres au vray, Que icelles lettres soyēt tenues pour suffisamment signifiées & veues à la cognoissance de tous Libraires, Imprimeurs & autres: Et que ce soit de tel effet & vertu, que si elles auoyēt esté expressement & particulierement signifiées, sauf s'ilz vouloyēt pretendre que le brief extrait du priuilege mis ausdits liures ne fust selō la verité de ces presentes. Et pour ce en demāderoyēt exhibitiō leur estre faite. Auquel cas leur permettons faire telle demāde que bon leur semblera, par deuāt le Seneschal de Lyō ou son lieutenant seullemēt, sans ce que autres iuges en puissent prédre cour, iurisdiction, ou cognoissance, laquelle leur auōs du tout interdit & deffendu, interdisons & deffendōs par cesdites presentes. Et vous mādōs à chacū de vous endroit soy, & cōme à luy appartiēdra, que noz presens priuilege, cōgé & permissiō, & de tout le cōtenu en icelles vous faites, souffrez & laissez icelluy suppliāt & tous ceux qui aurōt charge pour luy, iouyr & vser plainement & paisiblement, sans leur faire ou doner empeschement au cōtraire. Lequel si fait, mis ou donē leur estoit, reparez & remettez, ou faites reparer & remettre incontinant & sans delay au premier estat & deu. Et à ce faire souffrir & obeyr contraignez ou faites contraindre par toutes voyes deues & raisonnables: car tel est nostre plaisir, nonobstāt oppositions ou appellatiōs quelconques, & sans preiudice d'icelles: pour lesquelles ne voulons estre differé, en quelconques lettres à ce coutraires. Donnē à Marchais le xxviij. iour de Iuin, l'an de grace mil cinq cens cinquante quatre. Et de nostre regne le huietieme. Par le Roy en son conseil. De Lomenie.

L E V E S, publiées & enregistrées au papier de la cour de la Seneschaucée de Lyon, ouy sur ce Monsieur le procureur du Roy en ladite Seneschaucée à ce consentant. Fait à Lyon le vnziesme iour d'Aoust, lan mil cinq cens cinquante quatre.

I. Tignac.

I. Croppet.

LECTORI.

STATVERAM Lector humanissime vniuersam Piscium Historiam vnico volumine, vt res ipsa postulabat, cōprehendere. Sed quia propter summas occupationes quibus distinebar, integram Typografo dare non poterā, amicique mei eam à me summopere exigent, ac propè quotidianis conuitiis efflagitarent, coactus sum velut vnum corpus in duo distrahere, cuius particulas omnes enumeravi in Elencho quem præposui Libris De Marinis Piscibus, quibus totius corporis maior pars continetur. His octo, pars altera, scilicet Testacea, Turbinata & Cochleæ, Insecta & Zoophyta, stagnorum marinarum, Lacuum, Fluuiorum, Paludum Pisces, postremò Amphibia.

AMPLISSIMO CARDINALI
FRANCISCO A TURNONE
GVLIELMVS RONDELE-

T. I V S S.

ROXIMA æstate libros de Ma-
rinis piscibus à me editos, & à pluri-
mis diu multúmque expectatostibi
obtuli Cardinalis amplissime, & vt
in nomine tuo apparerēt effeci, neq;
tuū acre certúmque de rebus omni-
bus iudiciū pertimescens, neq; occu-
pationum tuarū, quæ summæ sunt ac maximè seriæ vl-
lam ferè rationem habens, sed partim debito officio
compulsus (hunc enim laborem meum sic à me debe-
ri tuis immortalibus in me meritis existimaui, vt eum
alteri te præterito sine scelere non potuerim dedicare)
partim vt nominis tui splendore commendatiores &
autoritate tutiores in manus hominum peruenirent.
Iisdem de causis etiam postea inductus, quod ex vni-
uersa piscium historia supererat ad te conscripsi, vt id
quoque testimonium meæ in te fidei perpetuæque de-
ditionis extare iis omnibus posset qui hanc ἀλιευτικῶν
meorum partem sunt lecturi. Neque verò est omnino
Cardinalis illustrissime, cur horum librorum initio
longa oratione me excusem, quòd minuta hæc & vilia

offerendo parem amplitudini tuæ & meritis honorem non deferam. Nam Oppianus Poëta *ἀλιόλιγ'* sua versibus conscripta Antonino Imperatori dare nihil veritus, & reditum patris ab exilio impetrauit, & pro singulis versibus singulos nummos aureos accepit. Et Bœotii, vt ex Agatarchide scriptum reliquit Athenæus, eximias anguillas Diis sacrificabant. Et piscatores Antigono Carystio autore, foelici captura vsi thynnum Neptuno sacrificabant, sacrificiũque istud Thyneum vocabatur. Quin & salsamenta apud Phaselitas Diis dicabantur. Neque ignoras Samiis capedunculis esse Diis aliquando libatum. Quare quæ tua semper fuit in me, literatõsque omnes benevolentia his meis commentariis non modo non offendere, vt opinor, verum etiam lætaberis, cum à me profecta esse intelliges, qui & meam erga te obseruantiam, & gratam debiti officii voluntatem quibuscunque rebus possum, libenter testor. Vale.

IOANNES MOLINVS

STVDIOSO

LECTORI

S.

IN TRACTANDIS artibus quæ ad magnas utilitates & vitæ commoditates Dei concessu hominum generi datæ sunt, iisque faciendis aut agendis quæ artibus illis continentur, multi vehementer errare & grauitè peccare mihi videntur. Alij enim in eiusmodi artium scientia versantur, potiùs vt iactationem habeant in populo, quàm vt in iis, quarum omne opus est in faciendo aut agendo, propositum finem assequantur: satis sibi artique tunc satisfactum esse existimantes, quum eam facultatem sunt adepti, vt in scholis magna audientium corona, vel in familiarium aliorumue colloquiis & congressibus, magno applausu, assentientibus omnibus, de artis præceptis volubiliter verba possint fundere. Alij contrà ad agendum natura magis idonei accommodatiquè quàm ad loquendum, celeriter quidem & auidè finem artis arripiunt, sed eam solum ob causam, vt inde facultates suas augeant & commoda, vt diuitias & opes quàm maximas consequantur, nulla cognitionis rerum pulchritudine atque excellentia, sed sola quæstus spe allecti, ac ne horam quidem in literis consumpturi, nisi maximas pecunias, animo sibi propositas haberent, iisque vt amplissimis præmiis ad discendum commouerentur. Hæc à me verè dici cū de iis qui in aliis artibus, tum maximè de iis qui in Iurisprudentia & Medicina hodie versantur, facilè iudicabit is, qui aliqua prudentia, vsūque rerum mediocri præditus fuerit. Quotus enim quisque Iurisperitorum vel Medicorum inuenitur, qui commodum publicū anteponat suo? Imò qui non, neglecto prorsus publico, seruiat tantum priuato, ad idque omnia sua studia & actiones referat? Quæ nemo à me dicta esse existimet, quòd diuitias cæteraque quæ sunt extrinsecus atque extra nos, in nullo bonorum genere habenda esse censeam. Etenim ea prompta semper paratæque esse debent qui-

bus nostris & nobis ipsis necessaria vitæ præsidia suppeditare pos-
simus, & studiorum ac laborum fructus aliqui percipiendi sunt
atque expectandi, qui tamen satis vberes consequentur, etiam si
in eos tanquam rerum agendarum vltimum, spes, curas, cogita-
tiones, mentem denique omnem non defixerimus, modò tam bo-
ni quàm docti esse contendamus, omnique ope doctrinam cum
virtute coniungere enitamur. Omnis igitur huc mea spectat ora-
tio, à plurimis magnam excellentibus disciplinis fieri iniuriam,
quum iis ad solam ostentationem vel ad lucrum duntaxat abu-
tuntur. Ex quo vitio tanquam ex fonte & seminario infinita mala
emanarunt atque extiterunt. Alijs prætermiſſis de Medicina tan-
tùm loquar, cuius maximè sum studiosus. Magno valetudinis
multorum, ne dicam vitæ incommodo, satis superque comproba-
tum est, non paucos esse qui eius scientiam profiteantur, qui vel il-
liberaliter educati, vel in artium studiis doctrinisque minimè ver-
sati, vel à philosophia, à Mathematicis disciplinis parum instru-
cti, neglecta interim accurata fabricæ corporis humani, causa-
rum, signorum morborum, theorematum medicorum, historiæ
stirpium cognitione, statim ad praxim quam vocant conuolant,
quod ea sola pars *πρὸς τὰ ἀλφίτα* faciat. Ex quo euenit vt arcæ
implendæ quàm excolendi animi studiosiores cupidiorésque ab
antiqua præclarissimæ artis, illustriúmque Medicorum dignitate
ita recesserint, vt iam à multis Medicina circulatorum & circun-
foraneorum hominum nugis ac fallaciis non multùm præstare
existimetur. Hæc ignorantia cum magna hominum pernicie at-
que exitio coniuncta est, vt de eiusmodi Medicis illud Plinij iure
dici possit. Discunt periculis hominum, & experimenta per mor-
tes agunt: medicóque tantùm hominem occidisse summa impu-
nitas est. Quod si qui ex horum numero remediorum formulis
aliquot instructi, vultu gestúque ad ostentationem & assentatio-
nem composito, secundiore fortuna vsi, temere ac fortuito po-
tiùs quam ex arte morbis aliquot curatione adhibita, atque aliis
obsequiis plurimis, graui & honesto viro indignissimis, rem au-
xerint, incredibile dictu, quanta superbia & arrogantia cæteros de-
spiciant, eos etiam rideant, qui mediocri lucro contenti, operam,
studium, curam denique omnem in id conferunt, vt Philoso-
phiam, Medicinam, aliásque grauiores disciplinas pro virili par-
te, magna etiam interdum facultatum suarum iactura promoue-
re latinisque literis exornare contendunt, à natura inuoluta &
obscura aperire, & illustrare, noua iam inuentis addere, pro-
pe intermorta, & quæ temporum iniuria interciderunt, magno
labore

labore reuocare, & tanquam ab inferis excitare. Sed illorum pernicioſa ſtudia, periculofa; conſilia ſi ſecuti fuiſſent patres noſtri, hodiéque ſequantur viri boni, nec ætate noſtra maximè flouriſſent bonæ literæ, nec diu vigere poterunt, ſed renata barbarie breui opprimentur. Quare ſumma laude digniſſimi mihi videntur, qui neque illorum, neque vllorum aliorum maledictis aut calumniis aut inuidentiâ, à rectè factis, quibus præſertim communis omnium vtilitas, literarum etiam dignitas continetur, abducti neque deterriti noctes & dies contendunt nos ſcriptis ſuis rerum pulcherrimarum & nondum penitus cognitarum peritiores efficere. In quibus maximè excellit Gulielmus Rondeletius qui in præclara Monſpeliensium ſchola, ſumma felicitate, maximâque totius Reipublice noſtræ vtilitate Medicinam & docet & exercet. Is quantum publicum docendi medendique munus tribuit otij, ad ſcribendum potiffimum confert, & ad ea in veritatis lucem proferendâ, latinique literis illuſtranda, quæ hæctenus in Philoſophia Medicinâque vel parum perſpecta, vel nondum ſatis explicata fuerunt. Cuius ſtudij, diligentia ac doctrinæ domesticus teſtis ac ſpectator ipſe fui: eius enim conuiſtu ita ſum uſus, ea mecum de literis communicauit, ita ſtudia ſua mihi impertiit, vt iam non præceptoris eruditi, & erga me egregiè animati, ſed patris optimi loco ſemper eum ſim habiturus. Sed quid opus eſt teſtibus, ecce tibi præclarum & graue teſtimonium opus de piſcibus, in quo vniuerſam piſcium hiftoriam ita complexus eſt, vt omnis generis piſces nobis exhibuerit, & vt penè nos eos ipſos oculis cerneremus effecit, quorum nomina vix audieramus, tantum abeſt vt eorum naturam perſpectam haberemus. Neque vero ſimpliciter grammaticorum more de piſcibus tractat, ſed ſingulorum formam, vires, naturam, ſuccum quem in corporibus noſtris gignunt, actiones, mores perſcribit. Quid de his veteres & grauiſſimi quique autores Græci & Latini tradiderint explicatè atque enucleatè docet, horum locos multos explanans, alios emendans, alios excutiens diligentius. His omnibus acceſſit vniuerſi operis tam illuſtris methodus, vt ab ea tanquam ab optima duce non ſolùm ad eos piſces de quibus hîc traditur, ſed etiam ad alios omnes, qui ſunt innumerabiles, perueſtigandos & agnoſcendos manu deducaris, ſiue in mari, ſiue in ſtagnis, ſiue in lacubus, ſiue in paludibus, ſiue in fluuiis, ſiue etiam ſub terra degant. Quæ ſi attentius legeris, intelliges in hoc argumento ita verſatum eſſe, vt iis qui idem tractare ſunt aggreſſi, cæterisque omnibus qui aggreſ-

furi sunt, facile palmam præripuerit. Hanc igitur piscium hi-
storiam quæ decem & octo libris superioribus, & his octo conti-
netur, à viro eruditissimo, & communis omnium vtilitatis stu-
diosissimo profectam, Lector studiose, ita accipies, vt tua huma-
nitate, candido gratoque animo hominem inuites & allectes, ad
alia maiora tibi communicanda, quæ studiorum tuo-
rum progressus plurimum augere, & tibi ma-
ximo decori ornamentoque esse

poterunt. Bene

vale.

G V L I E L M I
R O N D E L E T I I
D E T E S T A C E I S

LIBER I.

Quæ dicantur ὀστραχόδερμα, & quæ
eorum differentia.

C A P U T I.

U P E R S V N T ex marinorum animalium sanguinis expertium propositis generibus, quæ testis duris conclusa sunt, à Græcis ὀστραχόδερμα dicta, & ἔντομα, quæ vulgò insecta nominantur. quæ deinceps explicabimus, ac primùm de ostracodermis dicemus. in quibus tanta ludentis naturæ varietas est, tot colorum differentia, tot figuræ, ut vix numerari possint. Vocantur à Græcis quæ duro filiceoque tegmine, fragili atque ruptili, non collisili muniuntur, partem verò intus mollem continent, uniuersè quidem ὀστραχόδερμα atque ὀστρεα. Aristoteles: Ἄλλο ὃ γένος ἐστὶ τὸ τῶν ὀστραχόδερμων ὃ καλεῖται ὀστρεον. Latini ostreorum nomen retinuerunt, ostreas etiam dicunt. Nec pro uniuerso genere solùm, sed pro specie etiam earum quibus testa scabra est & aspera, nomen id vsurpatur. Idem de concha dici potest, quæ & pro testa omni, & pro testa læui siue æquabiliter rugata sumitur. Cur ὀστραχόδερμα dicantur, causam exponit Galenus his verbis. Εἰς τὴν δὲ περὶ τῶν ὀστραχόδερμων ὁμοιογένειαν, κατὰ τὴν ἀνάλογον δὲ αὐτῶν ὅτι τὸν κήρυκα ἐστὶ, καὶ τὰς πορφύρας, ὀστρεὰ τε καὶ κήμας, ἴσα τ' ἄλλα τοιαῦτα, διὰ τὸτο καλεῖται ὀστραχόδερμα ταῦτα τὰ ζῷα. Ἐπειδὴ οὖν ὀστράκω παραπλήσιον ἢ λίγω ὅτι ἐξώθεν αὐτοῖς περιεκείμενον σκέπασμα ἐστὶ. Quoniam totum cor-

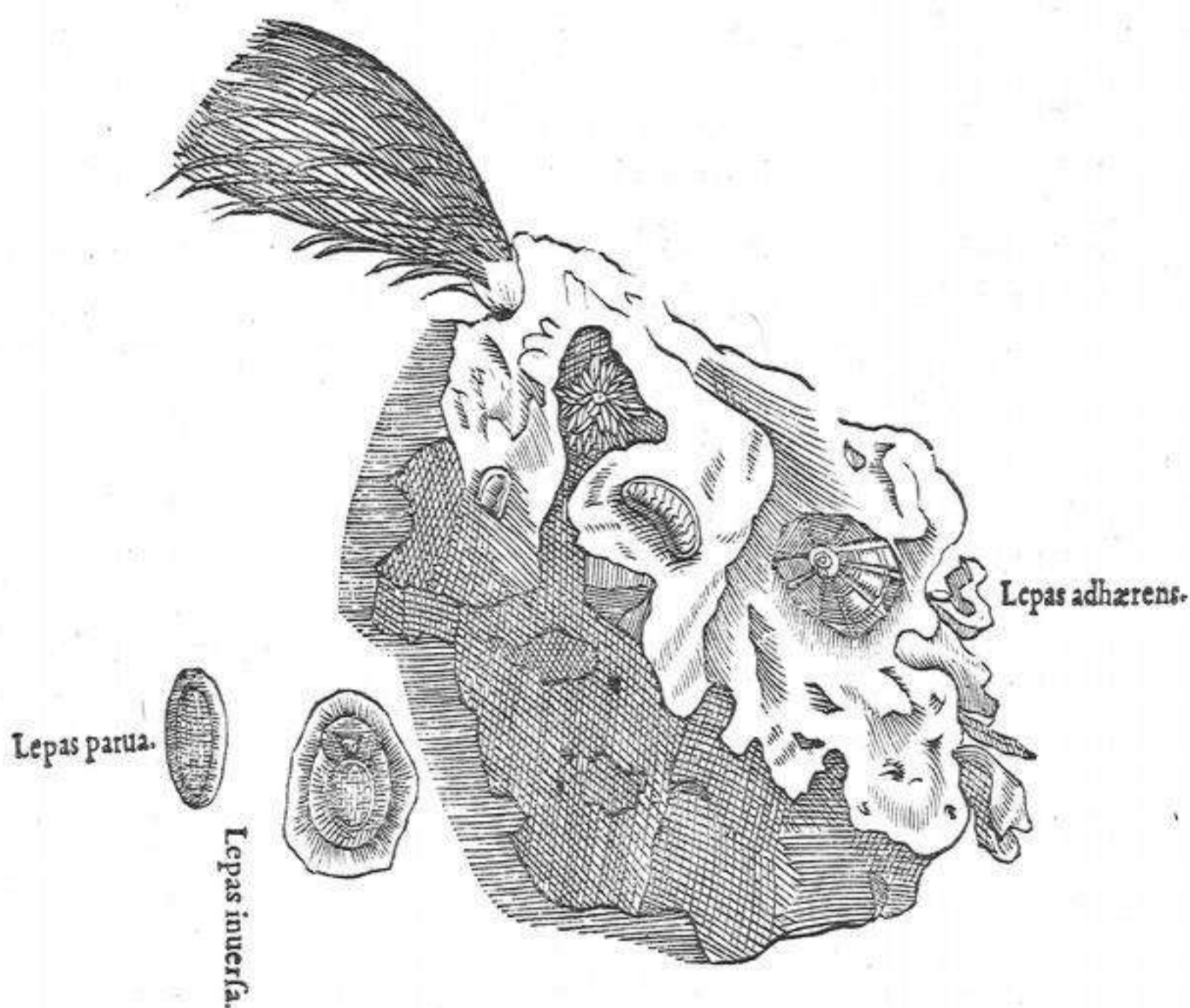
Lib. 1. de hist. anim. cap. 6.

Lib. 3. de aliment. facult.

pus ambiens veluti integumentum vnicuique congenitum vocatur δέρμα, id est, cutis, secundum proportionem idem in buccinis, purpuris, ostreis & chamis, & aliis eiusdem generis dicitur, ob id vocantur ostracoderma huiusmodi animantia, quia teste, vel lapidi planè simile est quod extrinsecus ambit operimentum. De ostreis verò idem alibi. Ὀστρεὰ καλεῖται ἐνίοι πάντα τὰ ὀστρακόδερμα πρὸς Ἀριστοτέλῃς ὀνομαζόμενα. Τὸ δὲ ὑπὸ πολλῶν ὀστρεῶν ὀνομαζόμενον ἐν τῇ δευτέρᾳ συλλαβῇ χωρὶς τῆς ἰ, λεγόμενον, εἶδος ἐν τῶν ὀστρεῶν τίθενται, περιλαμβάνοντες ἐν τῷ παντὶ γένει, καὶ κήρυκας, καὶ πορφύρας, καὶ χήμας, καὶ πίννας, ἅπαντ' αὖτε τὰ παραπλήσια. Ostræia vocant quidam omnia quæ ab Aristotele ostracoderma appellata sunt: quod autem ostreum nominatur sine i, in secunda syllaba speciem quandam ostræorum ponunt, vniuerso generi subiicientes buccina, purpuras, chamias, pinnas, atque omnia huiusmodi. Veteres, inquit Athenæus, ὀστρεὰ dicebant, quod Cratini in Archilochis & Epicharmi in nuptiis Hebes testimoniis confirmat, huius πινῆς δὲ ὀστρεῶν ὀμείν. Illius ὀστρεὰ συμπεφυκῆται. Plato verò ὀστρεῶν ut ὀστρεῶν dixit in Phædro, ὀστρεῶν ζόπον δεδεμμένοι Ostræorum modo colligati. Et in decimo de Republica. Omnia generatim à latinis teste dicuntur à duritiæ operimenti, & testacea. Hæc de nominibus, nunc de testaceorum differentiis. Ex his, alia ab aliis teste duritia superantur, ut Stellæ, Pulmones, Holothuria, Echini (omnia enim ista ostracodermis subiicit Aristoteles) longè minus dura testa conteguntur quàm purpuræ & buccinæ. Alia vndique circumteguntur, ut interioris corporis nihil cerni possit, ut Ostrea, Tellinæ, Pectines. Alia altera tantùm parte testam habent, alteri parti teste loco est scopuli pars cui hæret. Chamæ & Dactyli siue Solenes vtrisque extremis non integuntur, per quæ caput & posteriorem partem exerunt. Eorum quæ vndique integuntur quedam turbinata sunt, ut Purpura, Buccinum, alia turbinata non sunt, ut Conchæ quæ à nostris Porcelaines vocantur. Alia vnica concha constant, ut Lepades, alia duabus, ut Mytuli. Testarum aliæ læues, ut Vnguium, Mytulorum, aliæ asperæ ut Purpurarum, Buccinorum, Ostreorum. quarum rursus testarum permagna est in asperitate varietas, quæ in singulis declarabitur. Colore etiam distinguuntur, quòd hæc vnus coloris sit, ut Mytulorum testa nigra est, aliæ flauæ, aliæ rubræ sunt, aliæ variis coloribus depictæ. Differunt & motione: nam quedam in stabili sede manent, ut Pholades, quæque in saxorum cauis, & aliis in locis degunt, ut Ostrea, Pinne. Mouentur Purpuræ & turbinata, & Chamæ læues quas in gyrum verti in aqua vidimus. Differunt etiam testarum adhesionem: etenim alia vinculis validioribus alligantur testis ut Mytuli, Pinne, Vngues. Quæ verò in turbinatis testis sunt, nullo eis vincu

vinculo annexa sunt, sed posterior tantum pars circa testæ volumen clauiculatim intorquetur. Sunt & aliæ ferè infinitæ ostracodermorum differentiæ, quemadmodum ipsa infinita ferè sunt, quæ ex singulorum historia petendæ sunt, nec differentiæ solùm, sed etiam ea in quibus omnia conueniunt, vt quod omnia μήκωνα habeant, sed non loco eodem, neque æqualem, neque ex æquo manifestum. De Testaceis igitur dicturi à notioribus exordium faciemus, ad alia deinceps progressuri.

De Lepade.

CAPUT II.

QUÆ Λεπάς à Græcis dicitur à Gaza conuertitur Patella à vasis escarij similitudine. Lopas à Plauto dicitur, nisi locus mendosus sit: Habemus Echinos, Lopadas, Ostreas, Balanos captamus, Conchas, marinam vriticam. *Lapedo* à Massiliensibus, & à nostris vocatur, à Gallis *œil de bouc*, à Normanis *berdin*, & *berlin*. Græcorum vulgus hodie petaglida appellat. Veneti parum mutato nomine *Pantalena*. Aristoteles Lepadum duarum meminit, Lepadis simpliciter nominatæ, & Λεπάδος ἀγρίας, quam vocant nonnulli θαλάττιον ἔς, id est, aurem marinam. Athenæus τῶν ὃ Λεπάδων φησὶν ὁ Δίφιλος, ἡνὲς μὲν εἰς μικρὰι, ἡνὲς ὃ καὶ ὄφρῆοις εἰοικῆται. Lepadum, ait Diphilus, quædam sunt parua,

Lib. 3.

quædam autem Ostreis similes: Quod postremum de magnis intelligendum puto, ut contrariæ sint paruis prædictis. Lepas igitur ex testaceorum est genere, cuius partem alteram testa integit, alteram saxum cui hæret vndiquaq;, ut ab externis iniuriis tuta sit. Pars anterior est quam saxum operit, postero quã testa. Anteriores voco eam, in qua os & cornua sunt oculorũ vice, subest caro dura qua maximè saxo hæret, quæ scuti picti formam refert. Os superiore in loco manifestum est, inferiore ori aduerso, excrementi meatus, non in testa, ut in ea quæ ἀγρία dicitur. Os venter sequitur, in eo est μήκων, in imo ventre etiam pars quæ ouum appellatur. Testa non exquisitè rotunda est, sed inæqualis, intus læuis, foris parum aspera, cui aliquando muscus innascitur, gibba, in ambitu liuescens, & striata, intus caua, carnosam fimbriam habet in corporis ambitu, quam expandit quum hæret, soluta contrahit. Si se tangi senserit, ita saxo hæret, ut nunquam auellas. Cultro igitur aut aculeato ferro opus est, inter ipsam & saxum immisso. Quum multæ saxi affixæ sunt capita clauorum saxi infixorum esse diceres. Aristoteles Lepades à saxi solui scribit, pastus quæritandi gratia, aliquot in locis. Καὶ αἱ Λεπάδες ὁ ἀπολύον), καὶ μεταχωρῶσι. Et: Νέμε) ὁ ἀπολυομένη καὶ ἡ Λέπας Et: Καὶ αἱ Λεπάδες ἀπολυομένη μεταχωρῶσι καὶ βέρον). Quod mihi vero consentaneum esse non videtur: nullis enim adnatandum partibus prædita est, nisi temere huc & illuc iactata vndis feratur, neque victus illi quærendus: nam maris spuma & aqua vescitur, qua alluuntur saxa. Quod si aqua allui saxa desinant, ea quæ in testa reliqua est absumpta, contabescere & emori tandem necesse est. Depinximus saxo hærentem Lepada, aliam à saxo euulsam & inuersam siue supinam. Huiusmodi Lepades permultæ reperiuntur in saxi litoris Aquitani & Britannici maiores. In Massiliensis atque Agathensis sinus scopulis minores. Eleganter Aristophanes dixit in auum quæ ægrè à iuvene diuellebatur

Ὡς Ὀτόνωσ ὦ Ζεῦ βασιλεῦ ὀχραΐδιον
Ὡσπερ Λεπάσ τῷ μέρακιῳ προσίχεται).

Quæ sic Erasmus conuertit.

O Iupiter, quàm fortiter conche modo
Isthac anicula adheret adolescentulo.

Huius prouerbialis sententiæ, Lepadis more adhæret, rationem reddit Erasmus. Est concharum genus, inquit, quod capillamentis inter se cohæret, quò tutius sit aduersus vndarum motus. Quod falsum esse docet experientia: neque enim Lepades inter se cohærent, sed tantum saxi sparsim affixæ sunt. Adhæc ὡς Λεπάσ προσίχεται, melius speciei nomine conuertas quàm generis, ut facit Erasmus: Ostrei in

morem hæret: neque enim Ostrea alia eodem modo hærent quo Lepas, Crudæ Lepades à piscatoribus & maris accolis eduntur, ius ex eis aluum ciet, coctæ molliores fiunt, & concoctu faciliores, modo non nimium decoquantur: sic enim duriores, difficiliorisque concoctionis fiunt, vt omnia ostracoderma.

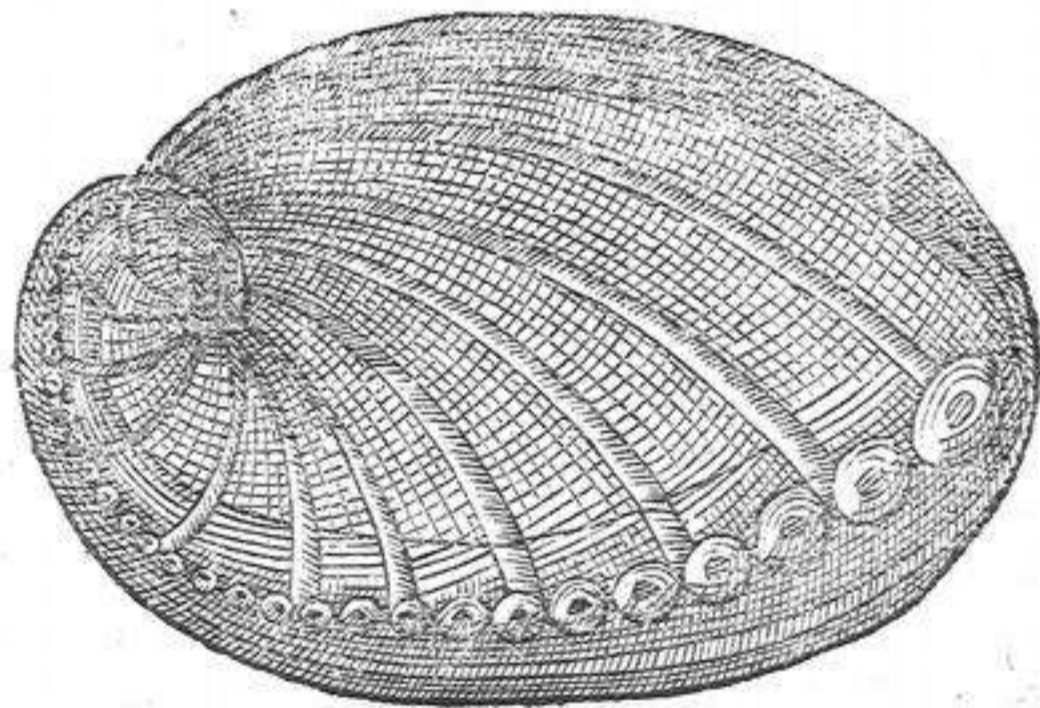
De Lepade parua.

CAPUT III.

V^M Marinas res etiam minutissimas quasque diligenti indagatione persequeretur, Lepadem paruam saxo hærentem deprehendimus, quam à saxo euulsam repræsentamus in superiore pictura. Testa vnica integitur, alterius vice est saxum cui affixa est. Testa media nucleis pinearum nucum figurâ similis est, & æqualis, ex multis laminis paruis constat, carnem intus habet, sed ob paruitatem partes vix discernuntur. Hanc existimo esse paruam Lepadem Diphili, quod semper parua maneat, nec vnquam ad superioris etiam mediocris magnitudinem accedat.

De Aure Marina.

CAPUT IIII.

V^RIS Marina quæ & Λεπὰς ἀργία ab Aristotele dicitur, non satis rectè à recentioribus Patella maior vocatur. Quum enim maior dicitur, magnitudine tantum à minore Lepade iam descripta differre intelligitur: at magnitudine solùm non differunt, sed alia mul

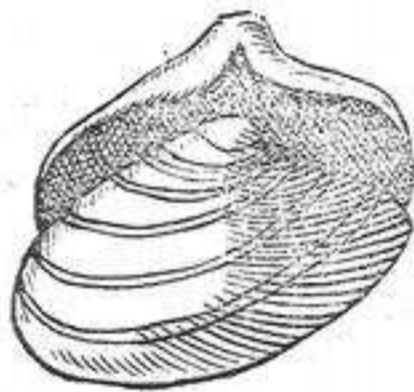
Lib. 4. de hi-
stor. anim. ca-
pit. 4.

tò illustriore nota, scilicet forma, hoc tantum utrisque commune est, quod vnica testa consent, carnosâ parte saxi affixa. quam ob causam lepados nomine Aristoteles donauit. Præterea differt à superiore excrementi meatu, vt annotauit Aristoteles. Τῆ δ' ἀγρία λεπάδι ἢ ἡ νεσ καλῶς θανάτιον ἔσ ὑποκάτω τῆ ὄφρακς ἢ περιτίωσις ἐξέρχεται, τε-
ξύωνται γὰρ ὁ ὄφρακον. Patellæ feræ, quam aurem marinam quidam appellarunt, parte ima testæ excrementum egeritur, quâ foramen habetur. Testa huius caua est, argenti vel vnionum colore, foris gibba, lineis multis depicta, parte vna cochlearum modo clauiculatim contorta, à qua foramina incipiunt, initio parua, quæ deinde magis ac magis augentur. Hic annotare oportet aurem marinam appellari, ob magnam cum aure nostra similitudinem, vt pictura perspicuè ostendit, quæ tamen diuersa sit ab aure Veneris, quam ἄζαριον siue ἔσ ἀφροδίτης ab Æolibus vocatam fuisse scripsit Athenæus. Haud bene ratiocinatur autor lib. de aquatilib. Patellam quam maiorem vocat, Aporrhaidem Aristotelis esse ex eo quod eam more Lepadem saxi adhærere scripsit lib. IIII. de Histor. anim. sic enim & Neritæ quæ eodem loco, similiter adhærere dicuntur, Patellæ maiores essent.

Lib. 3.

Cap. 4.

De Tellinarum prima specie.

CAPUT V.

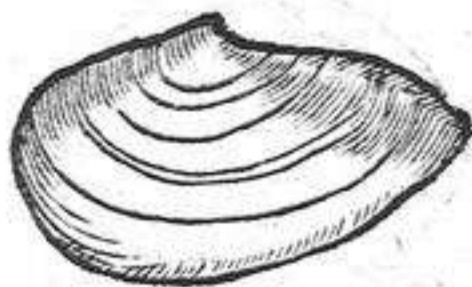
TΕΛΛΙΝΑΙ à crescendi celeritate nomen habere videntur, ὅτι ἄζαριον γίνονται τελεία. Idem nomen retinuerunt Latini. Athenæus tamen à Romanis Tellinam μύτλον vocatam fuisse scripsit, quo loco Hermolaus μύτυλον legendum putat, vt Mytylus & Tellina idem sint. Nostri & Romani etiam Tellinas vocant, Veneti piscatores, vt Hermolao visum fuit, à capparibus similitudine capparoculas siue capparolas. Normani *fion*. Tellinarum genera duo facit Athenæus, vt aliæ marinæ sint, aliæ fluuiatiles, vel quæ in fluuiorum ostiis reperiuntur. Τελλίνας γίνονται μὲν ἐν κανώσω πολλά, τινὲς ὑπὸ μὲν τῆ νείλς ἀνάβα-
σιν πλεθύνουσιν, ὧν λεπτότεροι μὲν εἰσὶν αἱ βασιλικαὶ διαχωρητικαὶ τε καὶ κῆραι, ἔτι ὁ ἔξοφομοί, αἱ ὁ ποταμοὶ γλυκύτεροι. Tellinæ in Canopico ostio multæ sunt, & in Nili ascensu, quarum quæ tenuiores sunt, re-
gia

Lib. 3.

Lib. 3.

giæ vocatæ, aluum cient, ventriculo graues non sunt. Præterea bene nutriunt, fluuiatiles autem dulciores sunt. Nos in Agathensi sinu differentias duas inuenimus, vnam earum quæ minores sunt, alteram earum quæ maiores & rufi coloris. De priore nunc agimus. Duplici testa constat siue concha, vtraq; simili, læui, valida & satis spissa, in ambitu ferrata, qua de causa ad vnguem coniunctæ sunt. Intus læuiter cauæ sunt, caro alba in qua *μύκων* cernitur. Tellinæ in arena viuunt, ob id nisi, priusquam coquantur, diutius in aqua agitentur, vt arenulæ excidant, vescentibus molestæ sunt. Parum coquendæ sunt, ex aceto vel omphacio cum pipere comedendæ, appetentiã excitant, ius ex eis aluum ciet. Dioscorides. Recentes Tellinæ aluo vtilis, *Lib. 2. cap. 2.* sed maximè ius earum, salitæ vruntur, tritéque in cinerem, & cum cedria instillatæ auulsos palpebrarum pilos renasci non patiuntur. Hic obseruandum pectunculos pro tellinis à Plinio quandoque videri acceptos, vt rectè mihi sensisse videtur Hermolaus vir acerrimi iudicij. Coniecturæ quibus mouemur hæ sunt: Etenim quam vim Dioscorides Tellinarum cineri tribuit, eandem planè pectunculis Plinius, atque iisdem ferè verbis: Lepus marinus ipse quidem venenatus est, sed cinis eius in palpebris pilos inutiles euulsos cohibet, item pectunculi falsi triti cum cedria. Ne quis verò existimet pectunculos intellexisse pectines, quos Græci *κτένας* vocant, legat vltimum caput LIB. XXXII. in quo aperte, vtrosque distinguit. Pectines, inquit, maximi & nigerrimi estate, laudatissimi Mytylenis &c. Et mox Alexandriæ in Ægypto pectunculi. Quod etiam conuenit cum tellinis Ægypti quarum meminit Athenæus loco ante citato.

De Tellinarum secunda specie.

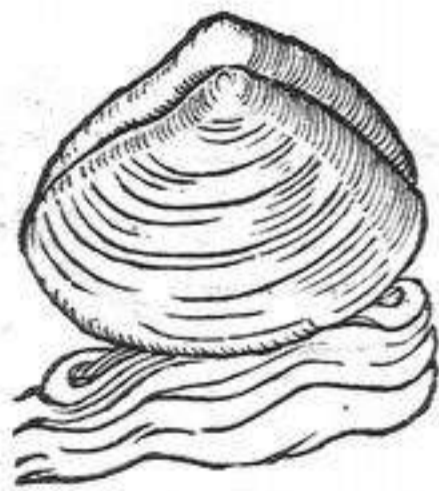
CAPVT VI.

ALTERVM Tellinarum genus in litore Agathensi ad ostium Eraris fluminis inueni superiori simile, nisi quod testa sit maiore, tenuiore minúsque spissa, & ex rubroflauescente, parte qua testæ colligantur in acutiorem angulum desinente. Hanc Tellinam

esse puto quam Βασιλικῶν, id est, regiam appellat Athæneus, vel flu-
 uiatilem, quia non nisi in fluminis ostio reperi. Dulcis est, utpote quæ
 Lib. 3. in mista aqua minúsque salsa proueniat. Quemadmodum Athenæus
 scribit pueros Lepadibus & Tellinis in os sumptis ludere tubæ sonū
 imitantes: ita etiam hodie nostri Tellinæ testa altera dentibus admo-
 ta, diductis labris sonos eisdem edunt, ut puerilis hic lusus per ma-
 nus traditus, ad nostros usque peruenisse videatur. Neque solum Tellin-
 nis, sed etiam Lepadibus ori adhibitis pueros sonare autor est Athe-
 Lib. 3. næus. Καλλίας ὁ ὀμιθυλιωαῖος ἐν τῷ περὶ τῆς παρ' Αλγαίω Λεπάδος, πα-
 ρὰ τῷ Αλγαίω φησὶν εἶναι ὠδὴν ἧς ἡ ἀρχὴ, πένθας καὶ πολιᾶς θαλάσσης τέκνον,
 ἧς ἐπὶ τέλει γεγράφται, ἐκ Λεπάδων χάλυσι φρένας ἀ θαλασσία λεπὰς. Ὁ δὲ
 Αισιοφάνης γράφει ἀντὶ τῆς λεπὰς, χέλυς. καὶ φησὶν εὖκ εὖ Δικαίαρχον ἐκλεξά-
 μνον λέγειν τὰς Λεπάδας. Τὰ παιδάκια δ' ὠνὶκ' αὐτὸ εἰς τὸ εἶδος λάβωσιν, ἀν-
 λείν ἐν ταύταις, καὶ παίζον, καὶ θάσσον καὶ παρ' ἡμῶν τὰ σπερμελόγα τῶν παιδαρίων
 ταῖς χαλμαῖς τελλίνας. ὡς καὶ σωπαζὸς φησὶν ὁ φλοιολογὸς ἐν τῷ ἐπιγρα-
 φομένῳ διράματι Εὐβυλοθεομβρότω. Ἀλλ' ἴσχε, τελλίνας γὰρ ἐξαίφνης μέ τις
 Ἀγῶς μέλωδος ἤχος εἰς ἐμας ἔβη. Id est, Callias Mitylenæus libro de Pa-
 tella Alcæi, apud Alcæum odam esse scribit, cuius initium est. Petræ &
 cani maris filia. ad cuius finem scriptum est. Ex patinis animū recrees,
 ὄ marina patella. Quo in loco pro Λεπάς, id est, patella. Aristophanes
 legit χέλυς, id est, testudo, atque Dicæarchum non rectè legisse Λεπά-
 δας, usque ori admotis puellulos sonare & lasciuire, quemadmodum
 Tellinis solent procaces adolescentuli. Sopater Phlæacographus in
 Comœdia quæ inscribitur Eubulotheombrotus, scribit. At resiste, ἐ
 Tellina repente ad meas aures suavis quidam sonus illapsus est.

De Tellinarum tertia specie.

CAPUT VII.

MERITO Tertij generis Tellinā eam esse dicemus,
 quæ figurâ superioribus Tellinis tam similis est, ut in-
 ter Tellinas numerādam esse nemo negare possit. His
 tantum differt. Colore est candido, testa perspicua &
 pellucida, ex additamentis multis conflata, intus læ-
 uissima

uissima. Tenuis est admodum & ambitu magis rotundato.

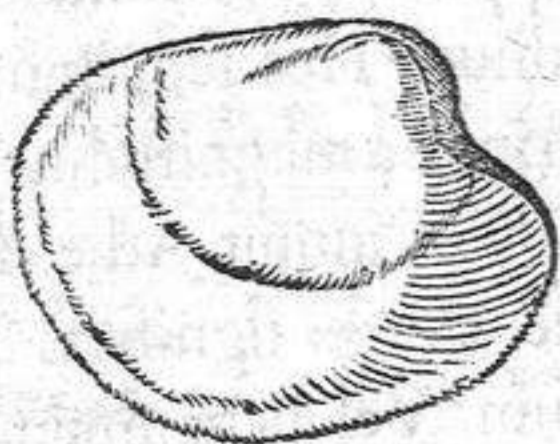
De Chamis.

CAPUT VIII.

DE Chamis omnibus certi aliquid scribere certè perdifficile est, tum ob earum varietatem, tum ob parum certas & distinctas earum notas à veteribus traditas. Quapropter minimè miror Hermolaum virum optimarum rerum cognitione præstantem in suis in Dioscoridem corollariis de ostreis & conchyliis paucissima scripsisse, copia eorum & varietate, vt opinor, deterritum. Marcellus Virgilius græcè & latinè doctissimus, in suis in eundem cõmentariis, ab iisdem abstinuit, earundem distinctiones peritioribus relinquens. In genere, inquit, minorum ostreorum Chamæ sunt, tanta cum aliis affinitate, vt facilè in antiquis scriptoribus confundatur earum historia. Nihil difficilius in tota huiusmodi rerum commentatione, quàm in appellationibus his concordem veterum historiam ostendere. ob id peritioribus relinquimus. Hactenus Marcellus. Ab horum modestia alienissimi quidam, perinde ac si harum rerum distinctioni difficultas nulla inesset: Chamas aliquot ineptè depinxerunt, pro arbitrio scilicet, nulla veterum scriptorum autoritate freti, vnde pro Chamis Conchas speciatim dictas vsurparunt. Concha enim vniuersè quidem testam omnem significat, vt iam annotauimus, & vt aliquando nos quoque accipimus quum nulla rerum confusio inde sequitur. Sed quum speciatim de rebus dicitur, rerum singularum propriis nominibus vtendum. Hanc ob causam Aristoteles Conchas à Chamis ^{Cap. 5.} distinxit lib. v. de hist. anim. Αἱ δὲ κόγχαι καὶ χήμαι, καὶ σολῆνες, καὶ κτένες ἐν τοῖς ἀμμώδεσι λαμβάνονται τὴν σύστασιν. Conchæ, Chamæ, Pectines, Vngues locis arenosis sui ortus initia capiunt. Alio loco eiusdem operis concharum species aliquot recēset. τῶν ὀστράκων διαφορὰ πρὸς ἀλλήλας εἶσι, τὰ μὲν γὰρ λεῖοτρακά ἐστιν, ὡς περὶ σωλῆν καὶ μύες καὶ κόγχαι ἕναι, αἱ χαλούμεναι ὑπὸ λινῶν γαλάδεσ. τὰ δὲ τραχέα ὅσον τὰ λιμνοστρεα, καὶ πίννα, καὶ γένη κόγχον ἕναι. Testæ à sese differunt: aliæ enim læues sunt, vt Vngues, Mytuli, Conchæ: quædã quæ galades dicuntur, aliæ asperæ, vt Limnostrea, Pinna, concharum species quædam. Neque est quod quis in Chamarum & concharum cõfusa tractatione Dioscoridis autoritate se tueatur, quum scribit. Καὶ ὁ ἐκ τῶν χημῶν ὁ καὶ τῶν ἄλλων χογγαρίων ζωμὸς, χογγιῶν κινεῖ ἐφόδος μετ' ὀλίγῃ ὕδατος. μετ' οἴνου δὲ λαμβάνε. ^{Lib. 2. cap. 9.} Chamarum conchularumque in exigua aqua decoctarum ius aluum ciet, id cum vino assumitur. Hic Chamas & Conchulas coniungit, nō quod eadem sint, sed quod ius ex vtrisque eadem sint facultate. Id quod omnibus

etiam testaceis commune est: ius enim ex omnibus, aluæ subducen-
 dæ vim habet. Nunc inquiramus quid sit Chamis proprium, quo à
 Conchis, quibus in multis similes sunt, distinguantur. Athenæus.
 τῶν ὀχημῶν μνημονεύει Ἴων ὁ χίος ἐν ἐπιδημίαις, καὶ ἴσως ἕτως ὀνόμασαι τὰ κογχύλια
 παρὰ τὸ κεχηκέναι, id est, Chamaram meminit Ion Chius in Epidemiis
 quæ fortassis χήμαι à Græcis nominatæ sunt ἀπὸ τῆς κεχηκέναι, id est, ab
 hiando. Id etymum secuti quidam Hiatus latinè appellant. Sed
 cum eadem voce etiam Chanæ nuncupentur, quæ à Chamis maxi-
 mè distant ut in priore operis nostri parte ostendimus, tutius esse pu-
 to Græca appellatione uti Plinij exemplo, à quo Chamæ nominan-
 tur, & Chamæpelorides, & Chamætracheæ, atque aliæ eiusdem ge-
 neris. Chamæ igitur etsi concharum generi subsint, hoc tamen à cæ-
 teris conchis distabunt, quod semper hiant, & testas apertas habent.
 Harum multæ sunt differentiæ. Athenæus. Ἰκέσιος ὁ ἠρασιστράτειος, τῶν
 χημῶν φησὶ ἴσας μὲν φαχείας λέγεσθαι, τὰς δὲ βασιλικὰς. καὶ τὰς μὲν φαχείας, καὶ
 χακοχύλους εἶναι, ὀλιγοδόφους, ὡς ἐκκρίτεις. χημῶν δὲ αὐτοῖς καὶ δελέασιν ἴσας
 πορφυρομένους. τῶν δὲ λείων μὲν τὰ μεγέθη, καὶ τὰς διαφορὰς εἶναι κροκίτας.
 Hicetius Erasistratius Chamaram alias ait dici asperas, alias regias,
 asperas quidem mali esse succi, pauci nutrimenti, facilè excerni, ipsis
 pro esca eos uti qui purpuras piscantur. Læuium autem præstantiæ
 differentias magnitudine æstimari. Aliquanto post idem Athenæus
 ex Diphilo. Χημῶν ὁ τῶν παχέων αἱ μικραὶ καὶ λεπτῶν ἔχουσι τὴν σάρκα,
 ὅσπερα λέγονται, καὶ ὡστὸμαχοὶ εἶσι, καὶ ὡκέκλιοι, αἱ δὲ παχεῖαι, βασιλικῶν δὲ
 πρὸς τινῶν χαλίμδα, πελώρια τε λεγόμενα, βόφιμοι, δυσέκεκλιοι, ὡχυλοι,
 ὡστὸμαχοι, καὶ μέλιτα αἱ μείζους. Chamaram crassiorum quæ parua
 sunt, & tenui carne (ostrea vocantur) stomacho gratæ sunt, & excre-
 tu faciles. Crassæ verò, quas & regias, & pelorias appellant, multum
 nutriunt, difficilè excernuntur, boni sunt succi, stomacho placent,
 præsertim magnæ. Priore loco Chamæ in asperas & regias diuidun-
 tur, videnturque læues pro regiis accipi. Posteriore in crassas paruas
 & crassas magnas quæ cum læuibz eadem esse videntur. A Plinio
 species hæc numerantur, Chametrachea, Chameleos, Chamæpelo-
 rides, generis varietate distantes & rotunditate, Chamæglycymeri-
 des. Nos ita distinguimus ut Chamaram aliæ læues sint, aliæ asperæ.
 Læuibz Chamæpelorides & Chamæglycymerides subiicientur, de
 quibus ordine dicemus.

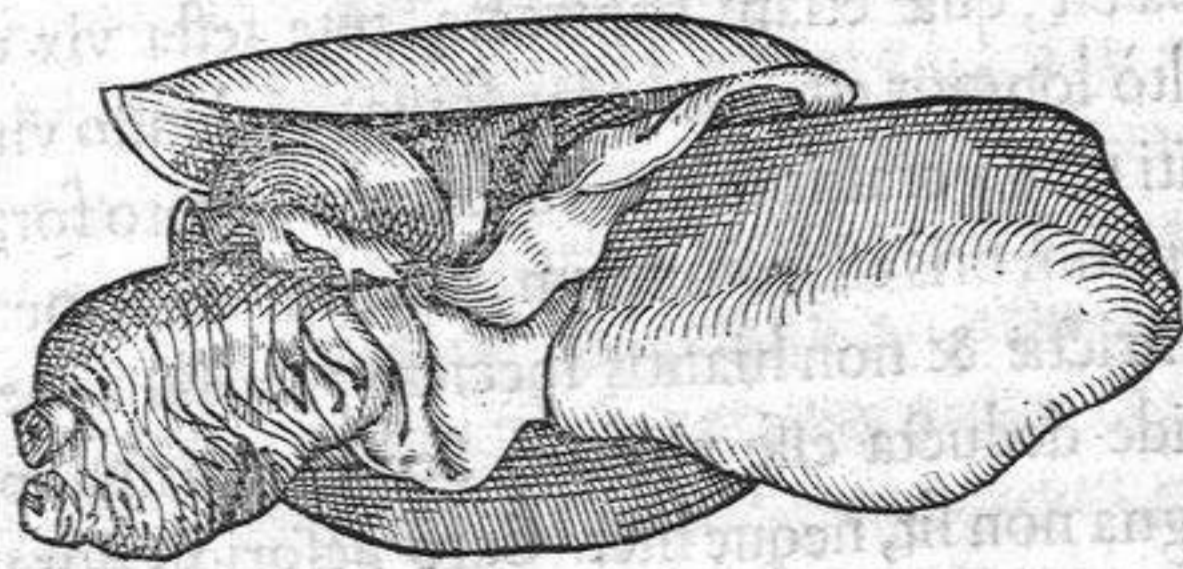
De Chame læui.

CAPUT IX.

CHAMELEIA à testæ leuitate nomē inuenit. Testa duplici cōstat, Conchis leuibus quę galades dicuntur, similis est. Ab his testarum fragilitate differt, digitorum enim compressu frangitur facilè, quod in Conchis & pectinibus non euenit. Intus & foris candidissime sunt, caro quoque intus candida, in qua duo foramina cernuntur: alterum os est, alterum excrementi meatus, vtrunque sinuosum est, vt dilatari & constringi possit, hoc ad attrahendam aquam, illud ad reiiciendum excrementum. Habet & μήκωνα vt conchę ceterę. Latere magis protuberāte semper hiat. In arena cum Tellinis capitur, qua de causa sepius aqua pura elui debet ad arenam expurgandam, qua expurgata dulcis est & tenera, alioqui vix edi potest. Chamas easdem esse cū leuibus Conchis quę γαλάδες dicuntur, falsum est: nam Aristoteles, vt antea docuimus, Chamas à Conchis seiunxit.

De Chame Peloride.

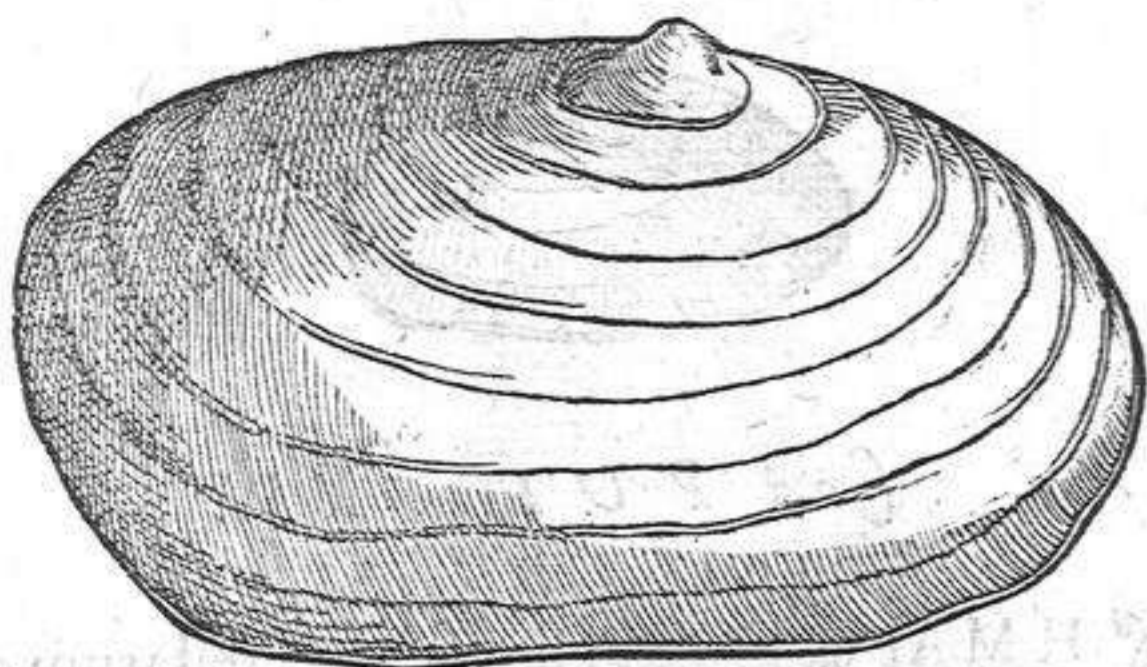
CAPUT X.

PELORIDAS Athenęus vno loco à Chamarum genere segregasse videtur ex sententia fortasse Philyllij. Αἰδὲ πελωρίδες ἀνομάσθησαν πᾶρὰ τὸ πελώριον Lib. 4
 μείζον γὰρ ἐστὶ χήμις, καὶ παρηλαγμένον. Pelorides voca-

tæ sunt à dictione *πελώριος* : maiores enim sunt Chamis, & ab iis diuersæ. Alio loco ex Diphilo pelorias Chamas crassarum speciem facit, quas & regias appellat, quæ & maiores sunt. Chamas etiam peloridas appellat Plinius. Hos sequimur, ac Chamas peloridas, siue pelorias, siue pelorinas à magnitudine dictas fuisse cum veteribus existimamus, id quod innuit Athenæus priore loco modo citato : nam *πελώριον* siue *πέλωρον* significat *ὄ μέγα καὶ τεράστιον*, id est, magnum & prodigiosum. Vel dictæ sunt pelorides à Peloro Siciliæ promontorio, quod iuxta illud Pelorides optimæ reperiuntur. Iulius Pollux de ciborum antiquorum præstantia verba faciens : *Ἰστέον ὅτι παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ὀδοκιμῶν μύραινα ἐκ πορθμῶ, καὶ μύραινα ταρτησία, καὶ θυῖνος τύριος, καὶ κερβύς ἐκ σκιάγος, καὶ ἔριφος ἐκ μήλας, καὶ κόνχαμ πελωρίνας, ὅθεν ἴσως καὶ νῦν καλέμεναι πελωρίδες ἀνομάασαν.* Apud veteres in pretio fuit Muræna ex freto, & Muræna Tartesia, Placebat Thynnus Tyrius. & Mugil ex Sciatho, Hædus ex Melo, Conchæ etiam pelorinæ, vnde fortè nomen adeptæ quæ nunc Pelorides vocantur. Ex his apparet insignis error eorum qui scribunt Peloridas nomen habere à luto, in quo tum manibus, tum retibus euerruntur : pilos enim lutum est (sic enim eorum scripta verba reperio) *πηλὸς* quidem lutum est, à quo *πηλωρίδας* & *πηλωρίας* dixisse oportuerat, non *πελωρίδας*, & *πελωρίας*, & *πελωρίνας*, sicuti omnes extulerunt. Præterea illud è memoria exciderat, aut fortasse ne legerant quidem, quod scripsit Aristoteles, Conchas, Chamas, Pectines, Ungues, locis arenosis prouenire non cœnosis. Sed ommissis nominibus rem ipsam depingamus. Chama peloris duabus conchis constat, quæ nunquam ita iunguntur quin semper hient, & viuo & mortuo animante, etiam sine calidi contactu. Eæ oblongæ sunt & læues, ex albo purpurascens, in medio connexæ. Caro intus alba est, quæ etiam contracta, tota testa vix capi potest, extenta multò longior est, rotunda, spissa, pudendo virili non absimilis, digiti mediij crassitudine. In extremo altero foramina duo apparent, alterum oris est, rotundum, alterum excrementi. Santones conchæ strictæ & non hiantis speciem *palourde* appellant, quæ vox à Peloride deducta esse videtur. Sed ea Chama peloris non est, cum magna non sit, neque hiet. Caro Peloridis dura est, ob id difficile excernitur & multum nutrit.

De Ch

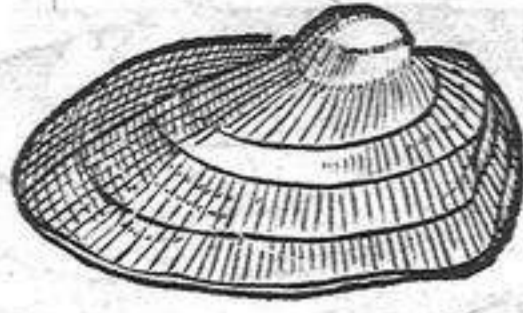
De Chame Glycymeride.

CAPUT XI.

HAMARVM generi γλυκυμερίδες accedent, Plinij & Macrobij testimoniis. Chamęglycymerides, inquit Plinius, quę sunt maiores quàm Pelorides. Macrobius in cœna adiciali Lentuli flaminis appositas fuisse dixit, & ne quis easdem esse Peloridas & Glycymeridas existimet, maiores scilicet Chamas, legat Macrobiū LIB. III. Saturnalium. Ante cœnam, inquit Echinus, Ostreas crudas quantum vellent, Peloridas, Spondylos &c. Paulò post alia edulia enumerans, Glycymeridas, vrticas &c. Sunt autem Glycymerides dictę à dulcedine, vt opinor, quod sapore sint dulci, minúsque falso quàm reliquę. Sunt qui Glycyameridas vocent, quasi ex dulci amaras. Quod si ita sit, compositum nomen ex Græco & Latino fuerit, quam compositionem improbat Quintilianus. Glycymerides igitur Chamę sunt maiores quàm Pelorides testa oblonga Mytulorum fluuiatilium testę modo, sed duriore & spissiore, rugosa, non tamen ob id aspera, ex albo rufescente, carne & succi bonitate Peloridi similes. Easdem esse puto cum iis quas Pelorides maiores Athenæus vocat. Hermolaus Barbarus coniicit apud Plinium post verba hæc, Chamęglycymerides quę sunt maiores quàm Pelorides, pro colycia siue corophia, legendum corycia ex Athenæo qui scribit Conchas quasdam à Macedonibus vocari κωρύκας, quas Athenienses κρείσς nominant. Sed vtut apud Plinium legendum sit, non potes corycia ad Chamas glycymeridas referre: sic enim conchas asperas vocari scripsit ex Hegesandro Athenæus. Η γή(ανδρος δ' εν υπομνήμασι τας βαχείας φησι κόνχας υπό των μακεδόνων κωρύκας καλεϊσθαι, υπό δ' Αθηναίων κρείσς. Hegesander in commentariis ait conchas asperas vocari à Macedonibus Corycos, ab Atheniensibus κρείσς, id est, arietinas.

De Chama aspera.

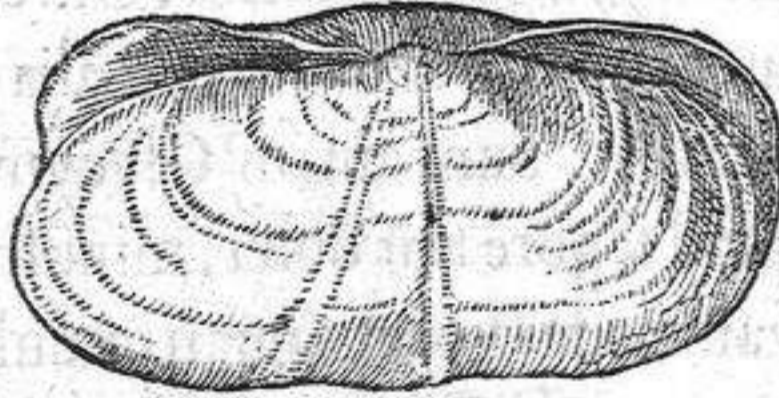

CAPUT XII.

X Η Μ Α Ι Σαχῆαι, id est, asperæ à testarum externa parte dictæ sunt, ob lineas transuersas, obliquas multas, cauas, eamque ob causam musco sæpe oppletas. Superiorum modo oblongæ sunt, intus læues. Carne sunt mali succi, pauci nutrimenti, ad excretionem facili, qua tamen delectantur purpuræ, vnde pro esca vtuntur ea purpurarum piscatores, vt ante ex Athenæo diximus.

De Chama nigra.

CAPUT XIII.

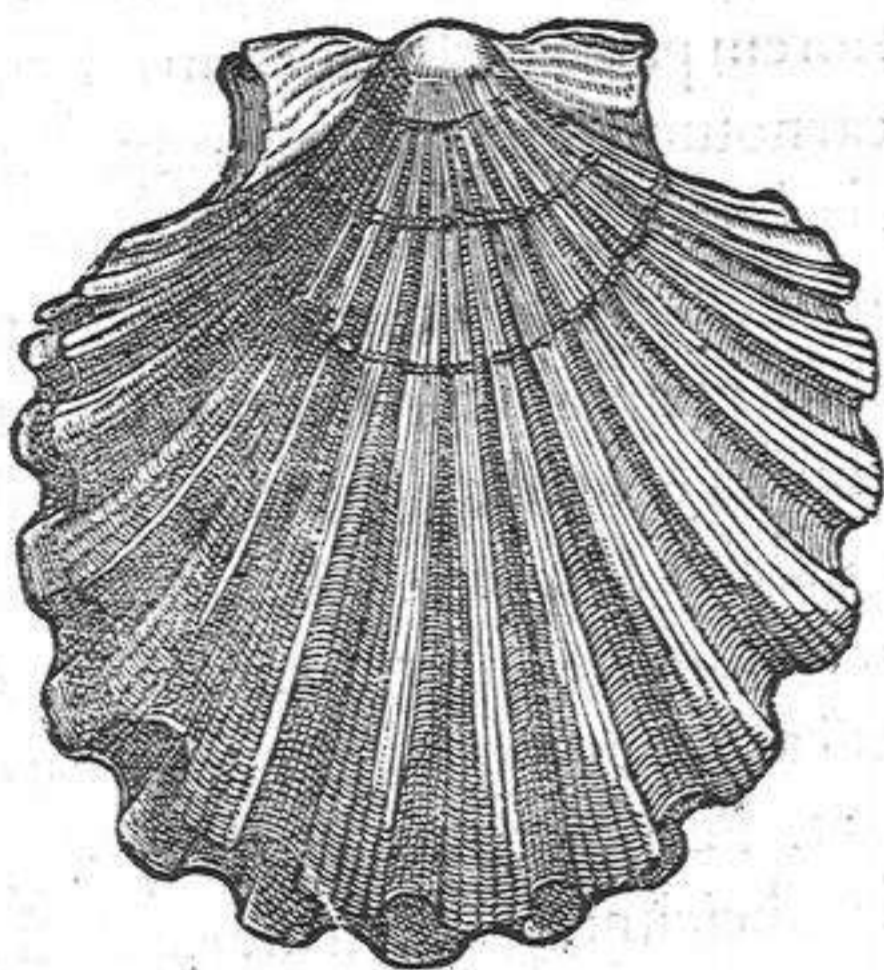
Lib. 13. cap. 21.

X ELIANVS Chamas marinas, varias & multiplices esse tradit: nã aliæ asperæ sunt, inquit, aliæ læues, & hæ quidem digitorum compressu confringuntur, illæ verò vel ægerrimè conteruntur. Quædam ipsarum nigerrimæ sunt: nonnullæ argentei coloris similitudinem gerere videntur. Ac quemadmodum earum est varium & multiplex genus, sic multas & diuersas sedes habent. Ex his colligunt nonnulli Chamas pro conchulis accepisse, quæ colorum varietate à sese distant, sed non rectè, vt ego quidem sentio: nam sunt vt conchulæ, ita Chamæ variæ, albæ, nigre, ex albo rubescentes, aliæ fractu faciles, aliæ difficiles. Idem de Cochleis & Pectinibus verè dicitur. Quare ineptè fecerunt, qui Concham nigram pro Chama nigra exhibuerunt, cum Conchæ rotundiores Chamis esse soleant, neque hient, Ch

hient, Chamæ verò testa sint longiore, qualis Chama nigra quam hic proponimus, testis oblongis, læuibus, duris, spissisque, ac veluti marmoreis.

De Pectine.

CAPUT XIII.

QUIA Græcis κτεῖς vocatur à Gaza modò Pecten, modò Pectunculus conuertitur. Aristoteles. Τῶν ὅδε θύρων τὰ μὲν ἐστὶν ἀνάπλυχα, ὅσων οἱ κτεῖς. Gaza sic, Bivaluis generis pars clusilis est vt Pectunculi. Et paulò post. Ἐστὶ τὰ μὲν κινῆται ἀπὸ τῶν ἐστὶν ὅσων οἱ κτεῖς. Itē alia se mouent, vt Pectines. Sed hæc varietas ambiguitatem parit: sunt enim Pectines & ab his diuersi Pectunculi à Latinis dicti. Plinius manifestè Pectunculos à Pectinibus disiungens videtur Pectunculos pro Tellinis vsurpasse, vt ex Hermolao prius annotauimus. De aliis Pectunculis infra dicemus. Qualis sit Pecten ex nullo meliùs quàm ex Athenæo cognoscemus, quo loco Ostreum in quo nascuntur margaritæ Pectini confert. Ἐστὶ ὃ ἢ μὲν ἴσθ' ὄσρεα ὄψις παραπλησια ἴω κτεῖνι, ἢ διέγλυτῷ ὃ, ἀλλὰ λεῖον το ὄσρακον ἔχει, ἢ δασύ, ἢ δὲ ὦτα ἔχει δύο, ὡσπερ ὁ κτεῖς, ἀλλὰ ἓν. Ostreum aspectu Pectini simile est, testa non cælata sed læuis est & spissa, neque vtrinque aurita est Pectinum modo, sed altera tantùm parte. Ex his liquet Pectinem duabus constare conchis striatis, vtraque parte auritum esse, quod non huic tantùm competit, vt peculiariter auritum Pectinem nominare oporteat, sed alteri etiam Pectini & Pectunculo. Nostri piscatores vocant Pectines *larges coquilles*, alij *coquilles de saint Jacques*. Itali *cape sante*. Testa vtraq; primùm strictior, qua parte aurita est, deinde amplificata in orbē circūagitur: altera modicè caua &

Lib. 4. de hist. anima. cap. 4.

in dorsum elata, altera plana, veluti alterius operculum. Vinculo nigro & nervoso colligatae sunt. Vtraque striata est, à strictiori parte striaturae incipientes ad imum marginem deductae sunt, sed ita ut in eo striae siue exochae magis promineant quam strigles siue canaliculi, quibus fit ut Pectinis testa laciniata sit, & hac parte firmiter cohaerens. Praeterea striae siue exochae lineis à summo ad imum ductis ornatae sunt, quae à duabus tribusve aliis interfecantur à latere ad latus ductis versus strictiorem partem. Intus carnis multum est, quae circa medium etiam carnosum, longum, tenerum alligata apparet. Inest in carne particula luteum ouorum colorem referens. Spectantur μήκων & os tubae modo factum, atque intestinum tenue luto plenum. Tota caro in ambitu membranam habet veluti fimbriam versicolore, ex qua fila multa & tenuia dependent. Eadem caro aliorum ostreorum carne dulcior & tenerior est, facilius concoquitur, venenem irritat non acrimonia sed nutrimenti copia. Aqua quae intus est aluum ciet. Super carbones coquuntur, nonnulli olei, piperis & salis tantillum iniiciunt. Pectinis testae non semper eiusdem sunt coloris: quaedam enim rubescunt, quaedam albicant, aliae nigricant. Athenæus. Τῶν ὁ κτενῶν ἀπαλώτεροι μὲν εἰσὶν οἱ λευκοὶ, ἄβρωμοι γὰρ καὶ ἀχρόλιοι. Τῶν ὁ μελάνων καὶ πυρρῶν οἱ μείζονες καὶ ἐνεαροὶ ὄστρομοι. Κοινῶς ὁ πάντες ὄστρομοχοι, ὄπεσσοι, ἀχρόλιοι λαμβανόμενοι μετὰ κυμίνου καὶ πιπέρεος. Inter Pectines teneriores sunt candidi, virus enim non respiciunt, & aluo faciles sunt, ex nigris & flavescentibus maiores & veneni palato arrident. Omnes in vniuersum ventriculo grati sunt, facile concoquuntur, aluum subducunt sumpti cum cymino & pipere. Aristoteles inter testacea quae se mouent Pectines numerat, quos etiam volare ait ex nonnullorum sententia: nam de ferramento quo capiuntur saepe exiliunt. Plinius. Saliunt Pectines & extra volitant, seque & ipsi carinant, idest, ex suis testis carinam sibi parant, sicuti Neritae, praebentes concavam sibi partem, & alteram aurae opponentes, sic per summa aquorum velificant. Strident Pectines, inquit Aristoteles, quoties per maris summa nitibundi feruntur, quod volitare dicunt. Pectinibus oculos tribuere videtur Plinius. Non omnibus animalium oculi. Ostreis nulli, quibusdam concharum dubij: Pectines enim, si quis digitos aduersum hiantes eos moueat, contrahuntur, ut videntes. In eandem sententiam scribit haec Aristoteles. Pectines quoque admoto digito dehiscunt, mox comprimunt se ut cernentes. Id quod ego in Pectinibus saepius experiri volui, sed si digito immisso caro vel membrana carni circumposita non tangatur, se non contrahunt, si tangatur, statim claudunt, & digitum vel aliud quid immissum firmè retinent. Testa intacta omnia latent vel algore urgente, vel aestu, Pectines, quemadmodum Purpurae & Buccina conduntur

Lib. 3.

Lib. 4. de hist. anim. c. 4.

Lib. 9. cap. 33.

Lib. 4. de hist. animal. cap. 9.

Lib. 11. cap. 37.

Lib. 4. de hist. anim. cap. 8.

canis

ca nis exortu circiter tricenos dies. Pectines atque adeo Ostreae ac con-
 chae omnes tum optimae sunt, quum grauidae. Quanquam verò testa
 intacta grauida dicamus, nullum tamen eorum vel coitum, vel par-
 tum intelligimus: hoc enim genus sponte prouenit, ouaque eorum
 improprie appellamus partem illam, quae melioris nutritionis est indi-
 cium, quemadmodum in sanguine praeditis adeps, quam ob causam
 tum melioris sunt succi. Pectines in locis arenosis proueniunt, &
 quemadmodum purpurae celeriter augetur, quippe qui anno perfici-
 antur autore Aristotele: ouum enim quale modo diximus vere con-
 tinent, procedente tempore minuitur: deinde totum aboletur, siccita-
 tes pertimescunt, & locis quibusdam propter summos calores defece-
 runt. Pectines maximi & nigerrimi aestate, inquit Plinius, laudatissimi
 Mitylenis. Eisdem etiam celebrant Iulius Pollux, & Athenaeus. Lau-
 datissimi etiam Tyndaride in Sicilia, & Salonis in Dalmatia. Neque
 solum in Altino & Antio Italiae, sed etiam Tarenti. Horatius.

Lib. 5. de His.
 anima. cap. 15.

Lib. 32. cap. 11.

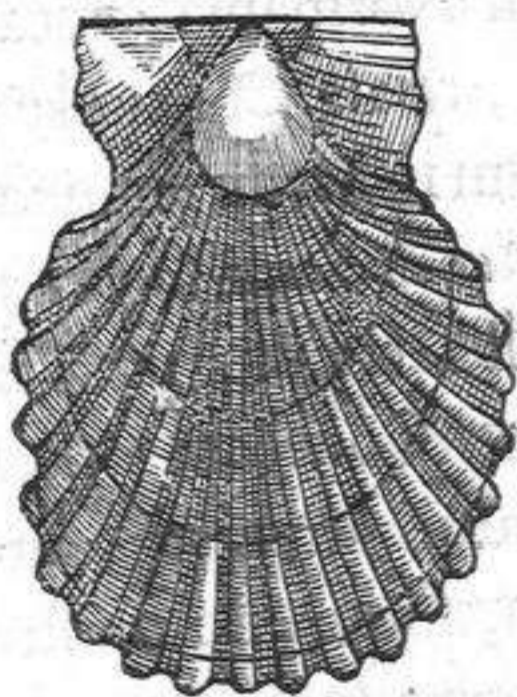
Satyr. 4.

Pectinibus patulis iacet se molle Tarentum.

Purgatur vesica Pectinum cibo inquit Plinius, nam urinam ci-
 ent, & quae in vesica sunt modice detergunt.

Lib. 32. c. 9.

De altero Pectine.

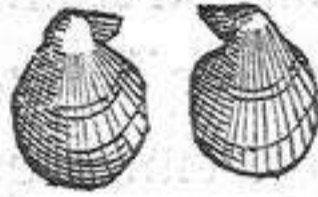
CAPVT XV.

ONCHA quam hic exhibemus Pecten est alter (nam
 Pectines concharum generi attribuit Plinius) quem
 cum superiore eundem plane esse facile existimabit is,
 qui non diligentius circumspekerit, sed reuera differt:
 nam latiores & ampliores aures habet, estque toto cor-
 pore longiore strictioreque quam superior. Praeterea hic testam vtran-
 que Pectunculorum Burdegalsium modo concauam habet, supe-

rior alteram duntaxat cōcauam, alteram planam. Postremò hīc concharum quarundam rugosarum ritu rugas siue strias & exochas simplices habet, prior verò singulas ternis aut quaternis lineis à summo ad imum ductis ornatas. Hunc Pectinem Itali *Romiam* vocant, quod qui è Compostella redeunt (quos etiam *Romius* lingua nostra vocamus) Pectines huiusmodi multos pileis affixos gestant. Carne & sapore à Pectunculis non differunt, sed figura: Pectunculi enim rotundiores sunt, & altera tantum parte auriti, hi Pectines magis oui figurâ & vtrinque auriti.

De Pectunculo.

CAPUT XVI.

IN Sinu Aquitanico frequenter capiuntur exigui Pectines, qui vulgò *Petoncles* vocantur. Capiuntur etiam in Normania, vocanturque *Hannons*. Romæ *Gongole*, quasi Conchulæ: sunt enim semper parui præsertim in Mediterraneo mari, in Aquitanico litore maiores. Alij *Coquilles de Saint Iaques* appellant, quemadmodum superiores. Pectunculi rectè dici posse mihi videntur, pectinibus enim figura similes sunt. Concham striatam habent, vtranque cauam aculeis aliquot paruis armatam, altera duntaxat parte auriti sunt, aliquando dextra, aliquando sinistra. Horum aliqui candidi sunt, alij rubescunt. Carne sunt tenera, molli, gustuque gratiore quàm superiores Pectines, ob falsi cum dulci permistionem. His atque aliis Ostreis quidam maximè delectantur, iisque frequentius & copiosius vescuntur, vt Burdegalenses & Santones. Qua de causa euenire puto, cur multi apud eos calculo grauiter laborent: omnia enim Ostrea crassi & falsi succi copiam gignunt, qui accedente vini tenuis & generosi liberali potu facilè ad renes permeat, vnde calculi in renibus & vesica gignuntur. Quod si quis obiiciat vt Pectinum, ita Pectunculorū cibo vesicam similiter & renes purgari ex Plinio, ac proinde cibo huic detergendi vim aliquam inesse: respondemus in corporibus impuris, atque pituita crassa & multa, ventriculo primisque venis in-

farcta

farcta detergentia ad calculum procreandum multum habere momenti, utpote quæ calculi efficiendi materiam ad renes deducant, multo magis quæ aperiendi vi prædita sunt, quibus qui alieno tempore utitur, renum & vesicæ morbum ac cruciatus valde auget. Hæc de pectinibus. Nunc conchas reliquas explicemus.

De Conchis.

CAPUT XVII.

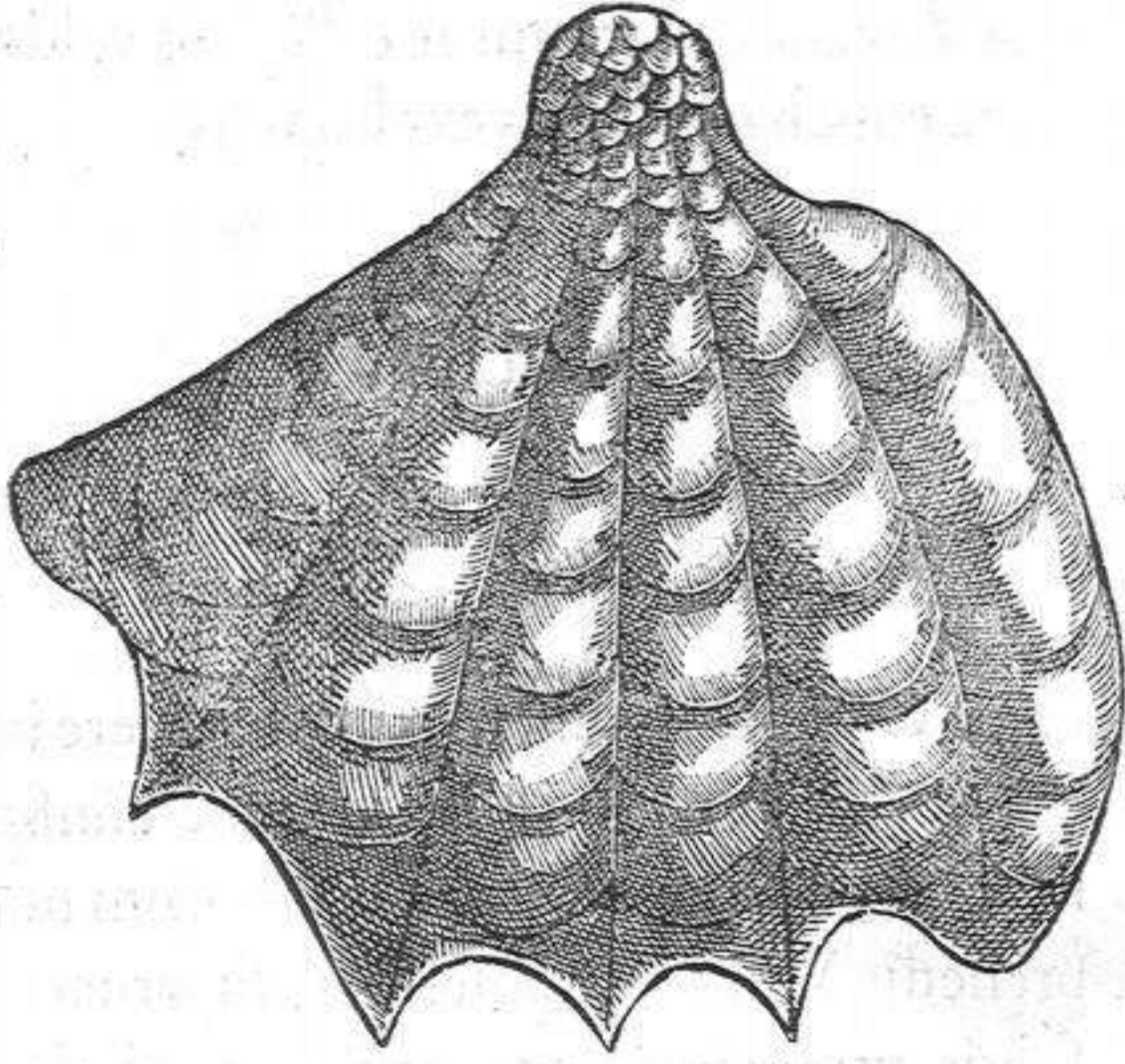

CONCHÆ Nomen latissimè patere iam diximus, hoc verò Plinij autoritate maximè confirmatur, qui Pectines, Cochleas, Buccina cōcharum nomine comprehendit. Verba eius adscribere superuacaneum haud fuerit, utpote quorum iucunda & eleganti varietate & copia, naturæ fecunditatem, miramque ac multiplicem in procreandis omnibus solertiam ingeniosè imitatus est. Concharum genera, in quibus mira ludentis naturæ varietas, tot colorum differentiarum, tot figuræ, planis & concavis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, læuibus, rugatis, denticulatis, striatis, vertice muricatim intorto, margine in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato, iam distinctione virgulata, crinita, crispa, cuniculatim, pectinatim, imbricatim undata, cancellatim reticulata, in obliquum, in rectum expansa, prædensata, porrecta, sinuata, breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plausum apertis, ad buccinum incuruis. Quum planas & concavas dicit, pectines intelligit quibus solis hæc nota contigit, quum ad buccinum recurvas, Cochleas & Buccina comprehendit. Nunc speciatim de conchis loquamur, quibus testa durior est, quæque duabus testis constat, utrisque concavis. Hoc genus διθύρον, vocat Aristoteles, ὅ δὲ διὐσὶν ὀσπράχαις περιεχόμενον, quod gemina testa continetur, Biualue conuertit Gaza, sicut μονόθυρον uniualue: θύραι enim valuæ sunt, eas Cicero Conchas Latinè dixit. Pinna enim (sic græcè dicitur) duabus grandibus patula conchis, cum parua squilla quasi societatem coit cibi comparandi. Concharum multæ sunt differentiarum etiam præter eas quas ex Plinio protulimus: sunt enim aliæ albæ, aliæ nigre: quædam albo nigroque distinctæ, quarum differentias aliquot iam persequemur.

Lib. 9. cap. 33.

Lib. 2. de natura Deorum.

De Concha imbricata.

CAPUT XVIII.

Lib. 9. cap. 33.

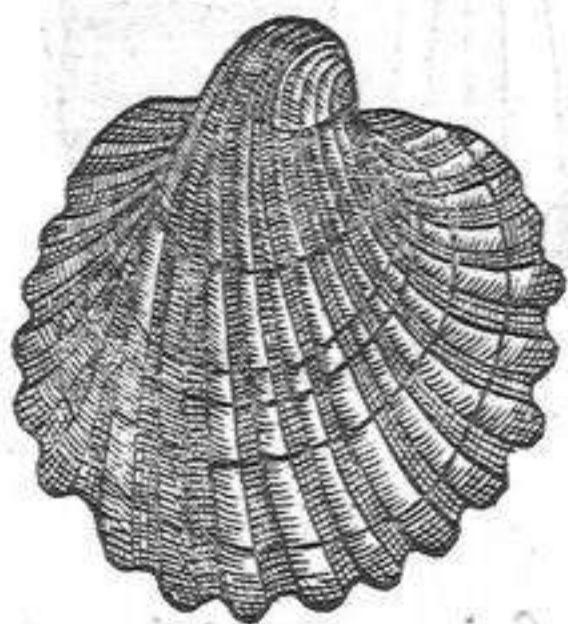
Lib. 2.

Lib. 32. ca. 6.

ONCHA Hæc est distinctione testę imbricatim vn data, vt loquitur Plinius, quamobrem Concham Imbricatam vocauimus: testa enim ad vndarum sese attollentium similitudinem distincta est, quæ distinctiones cùm aliæ alijs insideant imbricum modo, quemadmodum à Vitruuio imbricata cæmenta: incerta, inquit, cæmenta alia super alia sedentia, inter se imbricata, non speciosam, sed firmiorem quàm reticulata præstant structuram. Imbricata, inquit Budæus, appellat inter se hærentia imbricum modo. Sunt autem imbrices tegulæ curuę, quarum alię alijs imponuntur ad arcendas à tectis pluuias. Easdem Conchę huius distinctiones non ineptè squamis compares, sic enim squamę piscium rotundę dispositę sunt. Concha hæc magna est, & lata ambitu inferiore, laciniOSO ac eo firmiter coherente. Testa dura est, intus leuis. Caro dura ac concoctu difficilis, alioqui superioribus similis. Frequens est concha in oriente, reperitur etiam in Oceanò. A Gręcorum vulgo *aganon* vocari audio, & à Caloieris Arabię, id est, cęnobitis qui illic sunt Tridacnam. Verùm Tridacna quorum meminit Plinius esse non possunt. Sic enim ille quum de ostreis loquitur. In Indico mari Alexandri rerum autores pedalia inueniri prodiderunt. Necnon inter nos nepotis cuiusdam nomenclator Tridacna appellauit: tantę amplitudinis intelligi cupiens, vt ter mordenda essent. Ex his verbis nihil aliud rectè colligas, quàm Ostrea in India valde magna reperiri, vbi omnia grandiora esse quàm

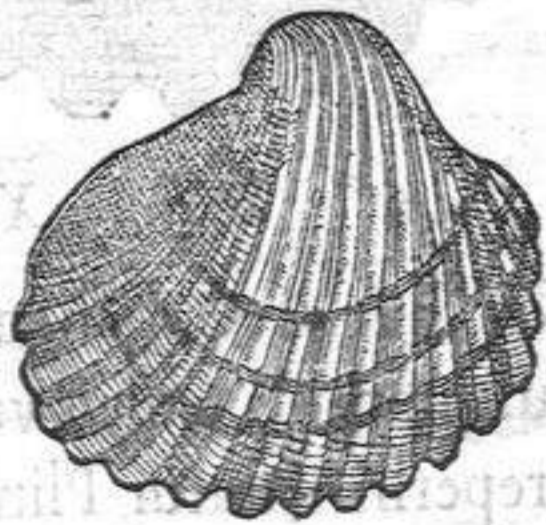
quàm apud nos sæpe diximus, quæ magna Ostrea quidam Tridacna appellauit, quia non nisi tribus moribus deglutiri possunt.

De Conchis Striatis.

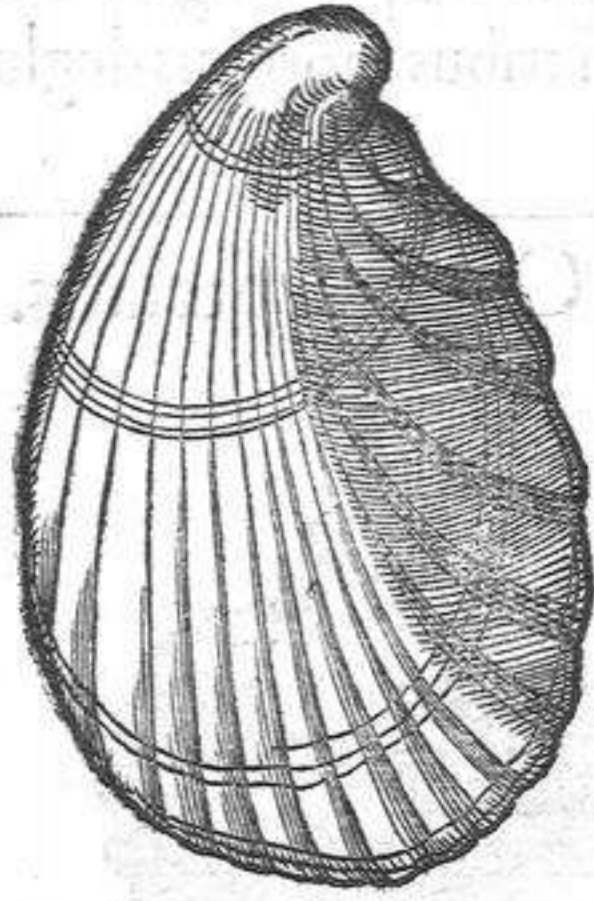

CAPUT XIX.

STRIATAS Conchas nunc exequimur, quarum primam exhibemus eam quæ communi nomine à nostris *Coquille* vocatur, ab Italis *Capa tonda* à rotunditate: duabus enim testis cõstat multùm cauis, & in dorsum multùm elatis, vt ad rotundam figuram multùm accedant: intus læues sunt, foris striatæ Pectinum modo, in ambitu serratæ. Harum aliæ sunt albæ, aliæ nigricant, aliæ flauescunt, per ginglymum colligantur: vtriusque enim testæ apophyses sese inuicem subeuntes coniunguntur. Caro dura est, difficilisque concoctu. Ius ex ea aluum soluit. Ex Concha hac & cæteris quæ sequuntur vstis, & in cinerem redactis dentifricia optima conficiuntur.

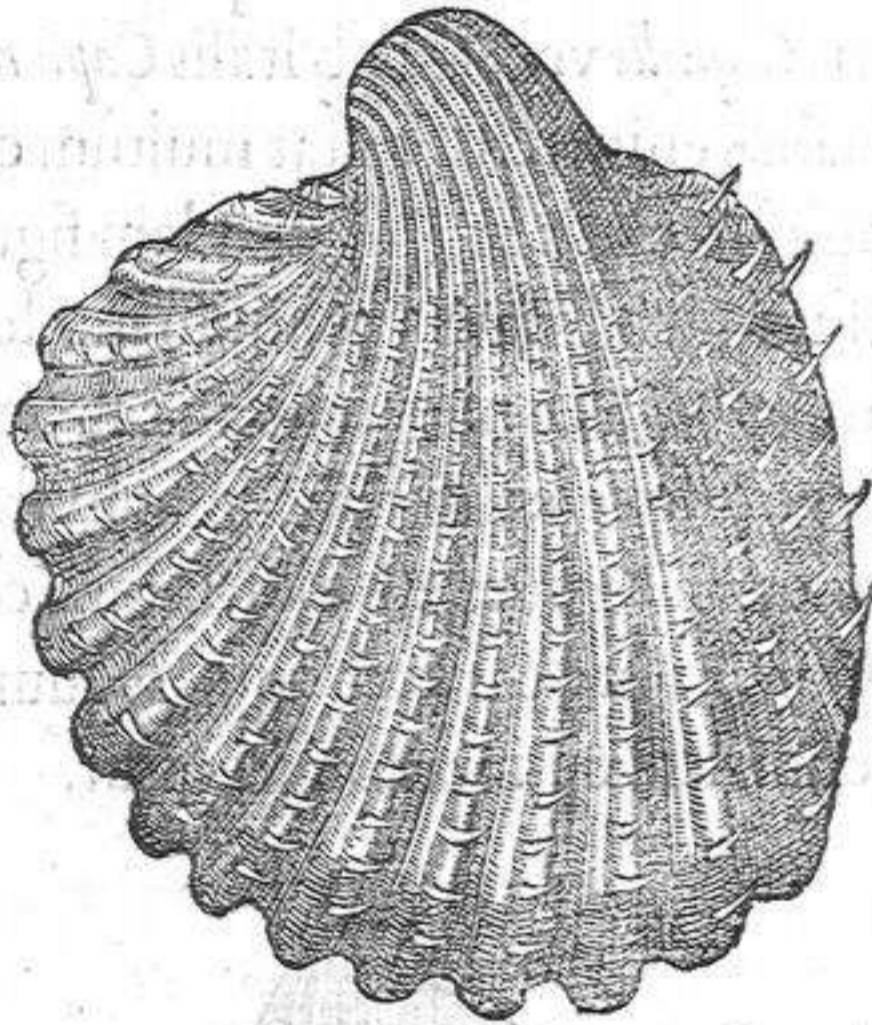

ALTERA Concha striata priori similis est, nisi quod illa aliquot lineas tantùm à latere ad latus per striarum transuersum ductas habet, hæc non lineas simplices, sed virgas latas sicuti fascias per transuersum ductas habet. Est etiam rufa, vnde Concha striata, fasciata, & rufa dici potest.

TERTIA Concha striata cæteris longior est, oui figura, testis multum cauis, canaliculis parum profundis, aliquot lineis per transversum ductis.

De Concha Echinata.

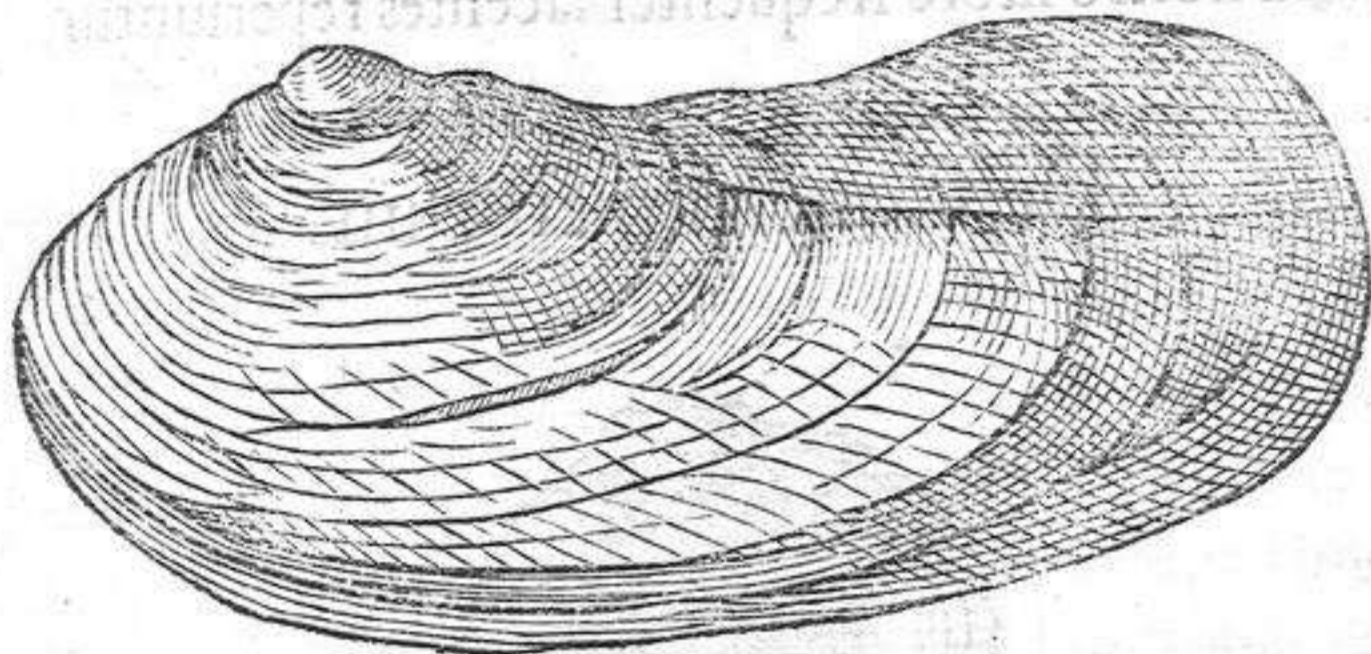
CAPUT XX.

ECHINATAM Concham ab asperitate vocamus, sicut aculeatam ab aculeis vocare possumus. In hac vni-
 oes reperiri testatur Plinius. Nam & Iuba tradit Arabicis Concham esse similem Pectini insecto, Hirsutam Echinorum modo, ipsum vni-
 onem in carne ipsa esse grandini similem. Hæc Concha superioribus & Pectini simili-
 lis est, testis admodum concauis, striatis, in ambitu incisus. In striis siue exochis eminent aculei frequentes, incurui, certis interuallis à sese dis-
 siti, qui si vi aut alia ratione exciderint, vestigium sui relinquunt.

Quod

Quod à me tem̄p̄e dictum non est: sunt enim qui putant Conchas omnes striatas aculeis illis armatas esse, sed crebro attritu & maris iactatione rumpi, quod falsum esse experientia docet. Nam in Echinatis fractorum aculeorū vestigia semper apparent, Conchas verò striatas tantum etiam post magnas procellas in litore sapissimè videas, sine vllis aculeis, eorūve notis. Vidimus etiam saepe Conchas striatas sine vllis aculeis retibus captas. Quare hanc à cæteris differre certum est asperitate & aculeis. Carne verò interna & substantia planè similis est.

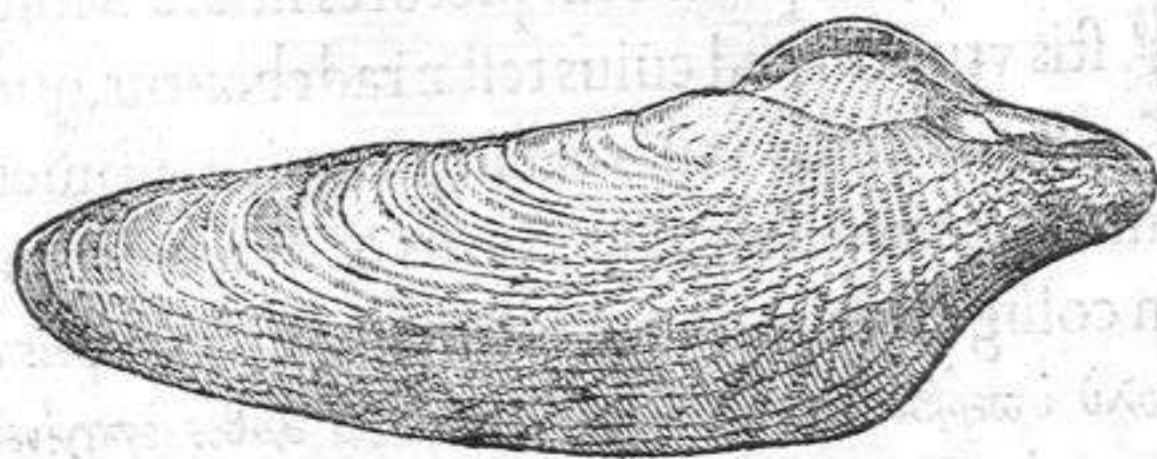
De Concha longa.

CAPVT XXI.

HÆC Concha duabus magnis & longis constat testis. Chameglycymeridi similis est, sed testē multò spissiores sunt, magis rugatæ, colore vario, in ambitu rubescente, in medio albescente, intus candido cum lauitate. Ex hac calx conficitur. Dentifricia optima ex eiusdem cinere parantur.

De Concha altera longa.

CAPVT XXII.

CONCHAM Hanc Dactylum esse seu Vnguem falsum est. Neque audiendi sunt ij qui his quinque vocibus, Aulo, Dactylo, Solene, Donace & Concha longa Plinium seorsum ad hunc piscem significandum vti tradunt. Neque illud rectè ab aliis scriptum est, Digi-

Lib. 32. c. 9.

tos Conchas longas vocari. Nam Plinius diuersis locis de his locutus est, vt de diuersis rebus. Iocinoris doloribus, inquit, scorpio marinus, in vino necatus, vt deinde bibatur: Conchæ longæ carnes ex mulso potæ cum aqua pari modo, aut si febres sint ex aqua mulsa. Deinde multò post. Mares alij Donacas, alij Aulos vocant, fœminas Onychas. Vrinam mouent mares, Dulciores fœminæ sunt, & vnicolores. Quid verò de hoc Plinij loco sentiam postea exponam, atque alios esse Dactylos à Conchis longis demonstrabimus. Hanc quam hîc exhibemus Concham longam Plinij esse affirmamus, quòd nulla sit hac longior & strictior. Nostri *Cullier* vocant. Testa est alba, aspera, lineis multis & diuersis distincta. Qua parte replicatur, foramina multa habet ordine disposita. In nostro litore frequenter iacentes reperiuntur.

De Concha pictorum.

CAPVT XXIII.

INTER Conchas eam numerat Aristoteles qua pictores vtebantur, non in diluendis aut asseruandis coloribus, ad quam rem pictores hodie Musculorum testis vtuntur, sed cuius testæ radebantur, quòd cõficiendis coloribus vtiles essent, ne quis existimet ex interno corpore saniem aliquam veluti ex Purpuris & Buccinis infecturæ vel picturæ vtilem colligi. Verba sunt Aristotelis. ὃ ὅι γραφεῖς ὄσρεω χρῶνται, πάχι ὃ πολὺ ὑπερβάλλει, καὶ ἔξωθεν τῆλο ὃ ἀμῆθος ἐπιγίνεταί. εἰσὶ ὃ τὰ τοιαῦτα μάλιστα περὶ τὰς τόπους τὰς περὶ Καρίαν. Concha quæ pictoribus vsui est, crassitudine plurimum excedit, & florem illum non intra testam, sed foris habet. reperitur id genus maximè circa Cariam. Huiusmodi est Concha quam hîc proponimus, testis spissis, intus leuibus, foris inequalibus & asperis, Cinnabaris aut Sandaracæ colore, figura spondylorum aut minorum Ostreorum. Hanc accepi à Gulielmo du Choul Allobrogum præfecto, viro variè admodum & antiquæ eruditionis,

Lib. 5. de his. cap. 15.

ditionis, cuius egregium specimen est editurus his libris quos prope-
diem publicabit. Is ad singularem doctrinam, summam erga litera-
tos omnes liberalitatem atque humanitatem adiecit, qua in me quo-
que vsus Conchas aliquot, atque turbinata depingenda dedit.

De Concha Corallina.

CAPUT XXIIII.

CONCHÆ Supradictæ similis est hæc quæ in mari
nostro reperitur colore scilicet, rubra enim est, coral-
lum planè imitata, vnde corallinam nuncupauimus,
figurâ dissimilis: externa enim testarum parte pecti-
nem refert, nisi quòd hæc striata non est, sed lineis tan-
tùm aspera, & tuberculis rubris inæqualis, intus læuissîma, candidi
marmoris colore. Spondylorum modo colligantur testæ vinculo ni-
gro, tenues sunt sed satis duræ. Caro dura, odore viroso, sapore falso.
Rarò reperitur hæc Concha, & vix nisi post diutinos austri flatus, &
caniculæ exortum in litus eiiciantur.

De Concha rugata.

CAPUT XXV.

MAGNA Hæc Concha & lineis multis, & elatis per
trâsuersum ductis valde rugata est, testis valde spif-
sis, intus læuibus & splendoris argentei, qua parte
Concham margaritifera, matrem perlarum vulgò
dictam refert, per ginglymum articulatur: testarum enim in summo

apophyses vicissim recipiunt & recipiuntur, quibus accessit vinculum robustum, dicas esse dentes pectinatim coeuntes. Testæ ob spissitudinem in laminas & frustra dissecantur, ex quibus sphaerulæ præcû conficiuntur, & dentiscalpia quemadmodum ex matre perlarum, sed non adeo splendida. In hac Concha uniones reperiri non dubito.

De Conchula rugata.

CAPUT XXVI.

NON Ab imo ad summû lines ductas habet hæc Cõchula, sed à latere ad latus multas veluti rugas sparsim & sine ordine, quarû quedã imperfecte sunt, & in mediam testã desinunt. Testæ non sunt tumidæ & in dorsum elate, quẽadmodũ striate omnes, sed depresso, colore vario, sunt enim ex albo cineræ, & ad liuidũ accedentes. Labra testarum crassa sunt, & tã arctè connexa, vt sine vi non aperiantur, faciliusq; rûpantur testæ, quàm patefiãt, quod à Chamarû natura profus alienũ est, quarû teste hiãt. Vnde eos errare constat qui hanc Cõchulã pro Chamepeloride exhibent. Hæc Concha arenæ modicum recipit per lateris rimã, aquã fugit ore quod illic situm est, rotundum & in ambitu sinuosum. Ista Conchas Veneti *biueronos* siue *piueronos* vocant. Malsilienses *Clonissas*. Ligures *Arsellas*.

De Conchula varia.

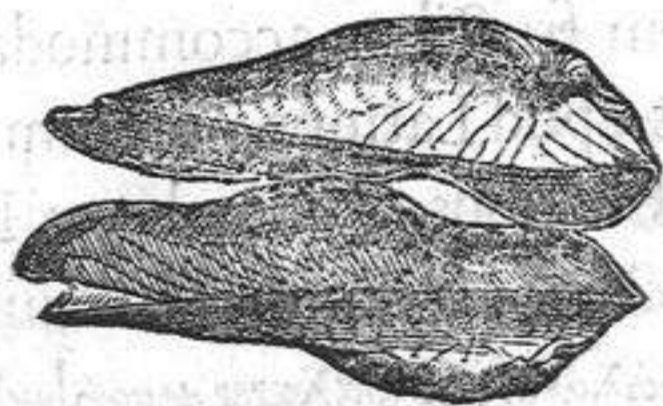
CAPUT XXVII.

AD Fauces Malgurianas capitur frequenter Concha parua testis spissis & depresso, quæ lineolis multis & admodum variis distinctæ sunt, ob id variam nominamus.

naimus. Chamæ asperæ non valde dissimilis, sed minus aspera est. Carne est dura, lutum redolente, sapore falso, ob id ius ventrem multum ciet. A pauperibus solum emitur, vocantque vulgò nostri *pelorde*, quæ vox etsi Peloridi affinis sit, tamen longè alia est Concha à Chame peloride, dictamque puto à nostris à luto & sordibus: fœdas enim res & sordidas *lordes* appellant. Reperitur eadem frequens haud procul à Narbone, tota luto obsita, vocaturque illic *Pholado* quasi *φωλάδα* dicas à verbo *φωλέειν*, quod latere, vel in latibulis degere significat, quæ appellatio aptè conuenit: nam Conchæ istæ in luto latentes degunt, sæpius ad pedem vnum depressæ. Has mulierculæ venantur gladiis latioribus, aut aliis ferramentis in lutum altiùs immisis vt eleuent. Ob hanc Concharum naturam in eam sententiam inclinatur animus, vt eas *φωλάδες* Athenæi esse putem quarum bis meminit. Αἱ δὲ *φωλάδες* πολυσοφώτεροι, βρωμώδεις δὲ. *Pholades* multum nutriunt sed virosæ sunt. Et: Αἱ δὲ *φωλάδες* ὄστρομοι, βρωμώδεις δὲ καὶ κακόχυλοι. *Pholades* ori gratæ sunt, sed virus resipiunt, & mali sunt succi. Et Phauorinus, *φωλαίδες* ὄσφρακινά τινα βρωμώδη. Quod si cui hæc sententia non probetur, easque tantum *Pholadas* esse velit, quæ in saxorum cauernulis, non in luto lateant, de quibus postea dicemus, non valde repugno.

Lib.3.

De Concha Rhomboide.

CAPUT XXVIII.

QVAM Hic representamus Veneti *mussolo* vocant. Græcorum vulgus *Calagnone*, apud nostros *ἀνώνυμος* est. Falsò *βάλανον* quidam vocant: nam nihil similitudinis cum quernis glandibus habet, neque in saxorum rimis nascitur, quod temere nonnulli asserunt, neque testa læui contacta est, neque huius caro tenera est, neque palato grata, quod de Balanis scripsit Athenæus, sed dura, virus olens atque insuavis. Opinionem etiam eorum qui spondylum appellant, satis re-

Lib.3.

fellit testarum connexus de quo in spōdyliis dicemus. Huius nomen nullum equidem apud veteres reperi : quare Musculum striatum rectè dici posse puto, quod testa sit Musculorum marinorum testæ simili, sed spissiore & firmiore. Prætereà pars qua cohærent testæ recta est ferè veluti in Musculis, altera parte rotunda : recta ferè, inquam, dempto testarum capite, quod in angulum satis prominat, vt figuram rhomboidem satis aptè tota testa repræsentet, vnde Concham rhomboidem propriè appellari posse putem. Ab angulo capitis testarum ducuntur parua striæ, aliæ rectæ, aliæ obliquæ. Tota concha nigricat. Dura est admodum carne, si cum aliis Musculis comparetur. Rara est hæc Concha, quòd in alto mari degat.

De Balano.

CAPUT XXIX.

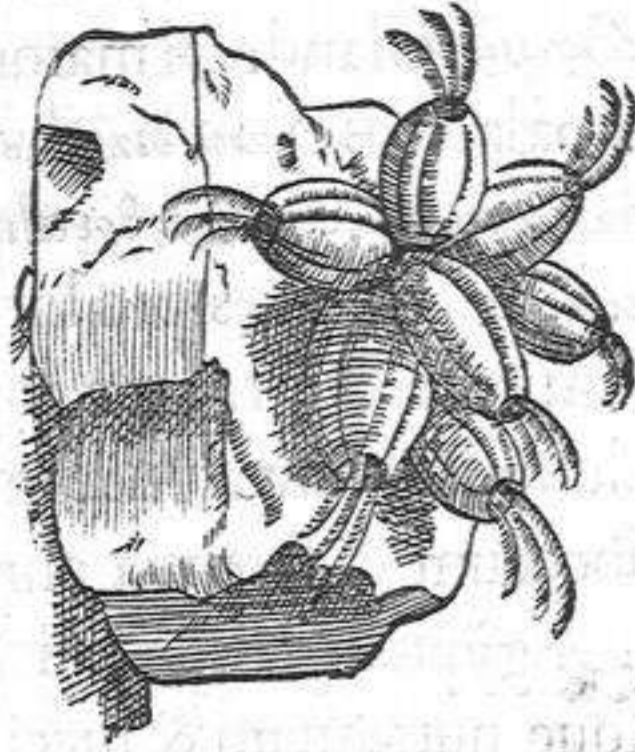
ARISTOTELES inter testacea Balanos numerat, à similitudine. Sed hæc vox βάλανος multarum arborum fructibus accommodatur, quemadmodum glans apud Latinos omnium glandiferarum arborum fructibus. Quamobrem Dioscorides addito epitheto Palmarum fructus φοινιχβαλάνος vocauit, & Castaneas σαρδιανὰς βαλάνος, vel διὸς βαλάνος, & βάλανον μυροψικίω, glandem vnguentariam, quam Plinius myrobalanum vocauit. In officinis hodie semen behen dicitur. Sunt & myrobalani fructus alij Arabibus dicti, qui ex Ægypto & Syria ad nos deportantur, quorum etiam Dioscorides meminit, quum iis fructum palmæ comparat. φοίνιξ ἐν ἀγύπτιω γίνεται, συγᾶται ὁ μεσοπορείου τῆς χεῖρὸς ὀπίωραν ἀκμῆς, παρεμφέρων τῆ ἀραβικῆ μυροβαλάνω. Palma in Ægypto nascitur. Ea medio maturitatis vigore, autumno decerpi solet. Ex his liquet βάλανον addito epitheto ambiguitatis vitandæ causa multis arboribus attribui. Sed Balanus marinus à similitudine glandis quernæ nominatus est authore Athenæo. Αἱ δὲ βάλανοι καλεῖσθαι ἀπὸ τῆς χεῖρὸς δρυϊνάς ὁμοιότητος. Glādes dictæ à similitudine fructuū quercus. Sic etiā Gaza apud Arist. cōuertit. Ex quo Arist. nō potes colligere quid hodie Glandes appellare poss

possimus: earū enim breuiter meminit his verbis. *περὶ τῶν σήραγγων ὅτι τῶν περὶ δίων τήθηα καὶ βάλανοι.* Rimis cauernisque saxorū vertibula generantur & glandes. Athenæus Glandes alias aliis maiores facit. *Αἱ βάλανοι ὅτι μείζονες δέκκεται καὶ ὄσμοι.* Glandes, si maiores fuerint, aluo facile subducuntur, & placent palato. *βάλανοι διαφέρουσι παρὰ τὰς τόπους, αἱ μὲν γὰρ ἀγύπτια γλυκεῖαι, ἀπαλαι, ὄσμοι, θρεπτικῆ, πολύχυλοι, ἔρηπτικῆ, ἀκρίλιοι. αἱ δ' ἄλλαι ἀλυκώτεραι.* Glandes pro locorum varietate differunt. Ægyptiæ dulces sunt, teneræ, ori gratae, copiosi nutrimenti, multi succi, vrinas cient, aluum soluunt. Aliæ magis salæ sunt. Eadem pro huiusmodi locorum differentia aliis etiam competunt. Quemadmodum enim Ægyptiæ glandes ad Nili ostia captæ dulciores sunt, copiosiorisque nutrimenti & succi, ita Ostrea in ostiis Rhodani, Sequanæ, Garumnæ capta, dulciora sunt aliis quæ procul ab aquis dulcibus capiuntur, ac proinde hæc quod magis salæ sint, magis aluum sollicitant, minùs nutriunt. Hæc de Glandium natura. Nunc Glandes ipsas demōstremus. In Ligustico litore Musculorum est genus quoddam in saxis latens, nonnulli Glandes veterum esse putant, sed Pholades esse potiùs existimauerim, de quibus postea dicemus. Si quis tamen nimis præfractè defenderit Glandes esse, non refragabor. Liberè dicam quod sentio. Duo mea quidem sententia Glandium genera sunt: vnum quod in Gallia & Britannia nostra *rousepiez* appellant, Pollicipedes nominant quidam, quòd pollicum in pedibus similitudinem habeant, quod nomen eiusque interpretationem non probo. Id genus glandem esse colligimus, quòd illi cum glandibus magna sit similitudo. Nam vt glandis quercus, vel ilicis pars prior leuis est, & in acutū tendit, posterior aspera, sic hæc quæ saxo affixa exhibemus, posteriore parte qua saxis hæret, rugosa sunt & aspera, glandiumque calyculis posteriorem earum partem arctè retinentibus, simili. Plura ex vnica radice pendent è saxorum rimis. Ex testaceorum genere sunt: pars enim prior longa, rotunda ex duabus testis componitur, colore & leuitate vnguium, in medio rimula est, ex qua capillamenta quedã veluti plumę rubescētes prodeunt. Concha vna veluti ex multis acutis vnguibus constat, tota in quinque digitorum longitudinem accrescit, crassitudine sunt pollicis in Hispania, in Britania nostra sunt minores. Pars posterior quæ saxo alligatur, corio duro asperoque potiùs quàm testa cōstat, ex nigro flauescit. In Hispaniæ parte ea quæ Oceano alluitur reperiuntur, in Normannia & Britannia nostra frequentissimè adeo vt per vicinas vrbes pagosque diuendant. Mulieres & delicatiores homines alia fastidientes cibaria hoc edulij genere delectantur, & qui veneri dediti sunt. Elixantur in aqua, ius quod intus est fugitur, tum priore parte contorta & disrupta, caro extrahitur & ex aceto editur.

Lib. 5. de hist. anim. cap. 15.

Lib. 3.

De Balani secunda specie.

CAPUT XXX.

SI Cui Glandes hæ non placeant, alias propono quæ glandibus fructibus similiores sunt. Nascuntur in faxis, & in rimis nauium, quæ diutius immotæ vno in loco manserint, adnascuntur etiam Mytulis. Vidi equidem Mytulos vetustos & mortuos totos istis Glandibus opertos & naues præ vetustate putres, quibus frequentissimæ adnatæ fuerant. Hæ Glandes striatæ sunt, foramen habent è quo veluti frondem emittunt, multæ simul nascuntur. Intus parum carnis continent, paruæ semper manent. Quamobrem has paruas Glandes, illas magnas appellare possumus. Nostri prorsus negligunt, ac ne degustant quidem.

De Conchis læuibus.

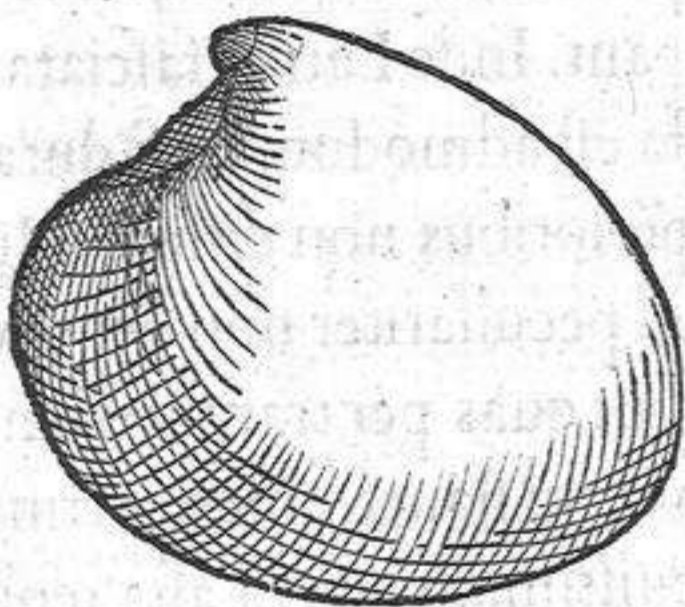
CAPUT XXXI.

Lib. 4. de hist.
anima. cap. 4.

ASPERAS Conchas, striatas, rugatas, executi sumus, sequuntur læues & non striatæ: has enim ita diuidit Aristoteles. Ἐπι δ' αὐτῶν τῶν ὀστράκων διαφορὰ πρὸς ἀλλήλα ἐῖσι, τὰ μὲν γὰρ λειόστραχά ἐστιν, ὡσπερ σωλὴν καὶ μῦες, καὶ κόγχαι ἔνιαί αἱ καλέμεται γαλάδες. Τὰ δὲ ῥαχέα οἷον τὰ λιμνόστρακα καὶ πίννα, καὶ γένη κόγχων ἔνια, ἢ κήρυκες. καὶ τέτων τὰ μὲν ῥαβδωτὰ ἐστὶν οἷον κτεῖς, καὶ κόγχων τὶ γένος, τὰ δὲ ἄρράβδωτα, οἷον αἴτε πίννα, καὶ κόγχων ἢ γμος. Quem locum non satis expressit Gaza hoc modo. Ipsarum etiam testarum magna varietas: nam aliæ læues, vt Vngues, Mytuli, & Concharū quædā quas galadas appellat. Aliæ scabræ vt Ostreæ, Pinnæ, & Conchæ nōnullæ, & Buccina: quædā etiā pectinatim diuisæ, vt Pectunctuli & Concharū nonnullæ. Aristo. testas diuid

diuidit in læues & asperas. Rursus asperas, in virgatas & nō virgatas. Sunt igitur testæ quædam asperæ & non virgatæ, vt Pinnarum testæ. Sunt quædam asperæ & virgatæ, vt Pectinum testæ. Quare sic verendum fuerat. Testarum magna est varietas, aliæ enim læues sunt, vt Vngues, Mytuli, & Conchæ quæ galades nominantur. Quædam asperæ vt Limnostrea & Pinna, & Conchæ nonnullæ. Et asperarum quidem aliæ sunt virgatæ vt Pecten, aliæ non virgatæ vt Pinna. Hactenus Aristoteles qui virgatas testas appellat non simplicibus lineis aut tuberculis, sed virgis elatis & striis asperas, de quibus ac de aliis aliter asperis iam diximus. Læuium inter se differētia est à magnitudine & paruitate, à crassitudine & tenuitate testæ, à colore. quædam enim totæ nigræ sunt, quædam albæ, quædam nigris lineis distinctæ, aliæ purpureas, transuersas & rectas lineas habent, de quibus deinceps.

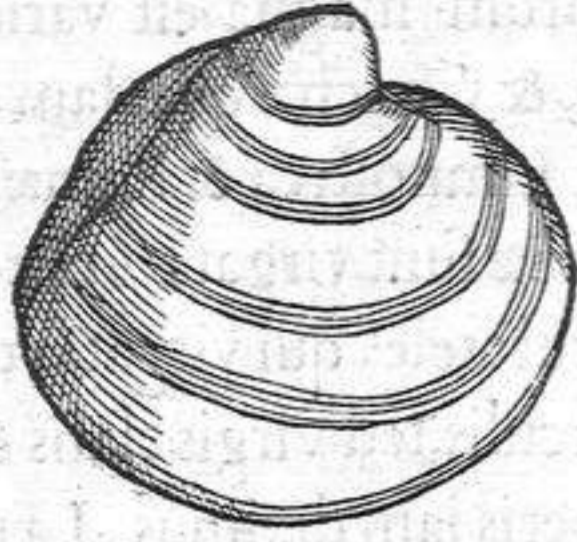
De Concha Galade & Concha nigra.

CAPUT XXXII.

CONCHÆ Γαλάδες Latinum nomen nullum inuenerunt, quare Gaza Latino nomine vsus est. Has inter læues numerat Aristoteles, vt superiori capite protulimus, fortasse à lacteo colore dictæ sunt γαλάδες: sunt enim candidissimæ, maximæ, & leuissimæ. Nonnullæ parum purpurascens, quædam flauescens reperiuntur, sed intus omnes candidissimæ sunt. Caro alba est, dura, concoctu difficilis, succum crassum gignit, ius ex his aluum mouet, si per se coquantur, vel sine multæ aquæ admistione. satis rarò capitur. His Conchas nigras opponimus, quas propria pictura non egerè existimauimus, quòd superioribus planè similes sint, nisi quod intus & foris nigricant, caro quoque minus candida est. vtraque non admodum concaua est, & testæ vna cavitare sua alterius apophysim recipiente firmè colligantur.

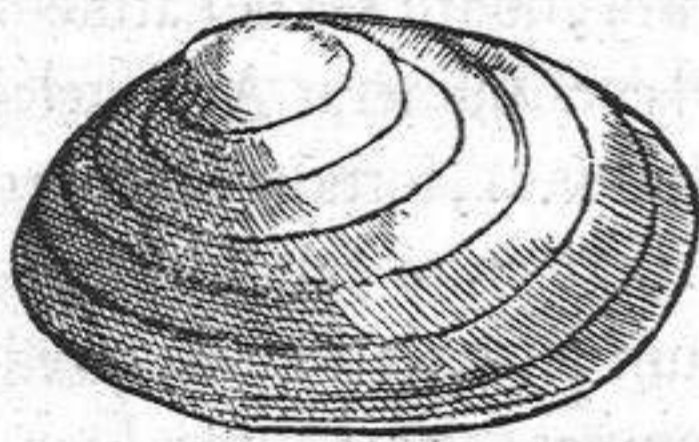
De Concha fasciata.

CAPUT XXXIII.

SUPERIORIBVS Duabus similis est Concha quam hîc repræsentamus, nisi quòd paulò latior est, quod læuibus videtur peculiare. Præterea quinque veluti fascias latas à latere ad latus ductas habet, iis similes quibus puellæ nostræ capillum redimire solent quas *vettes*, appellant, id est, vittas, vnde & hanc Concham *coquille vetade* nuncupant. Inde Latinè fasciatam vocauimus, nō ineptè, vt arbitror. Testa est admodum læui, dura, marmorea. Hæc succo & substantia à superioribus non differt. Huic similem planè adiungimus, quam ob id peculiariter non depinximus. Differt tantùm lineis purpurascensibus quas per transfuersum ductas habet à summo ad imum, alias partim flauescens, partim albas, intus tota violacea est. Testa est læuissima, si qua sit alia, tenuis. Vna linea caua alterius testæ longam apophysim excipit, & sic arctè colligantur.

De Concha crassæ testæ & Conchulis variis.

CAPUT XXXIIII.

AGALADE & Chama aspera hæc Cõcha figurâ nō differt, neque vitâ aut substantiâ, sed crassitudine tantùm testarum. Hæ lineis aliquot à latere ductis distinctæ sunt, nihilominus tamen læues sunt. Ex his vstis & in cinerem redactis præstantissimum antispodium

dium fit, quod in spodij veri vicem commodè vsurpatur. Fiunt & ex his dentifricia, & exsiccantibus admodum medicamentis vtilissimè admiscuntur. fit & ex iisdem calx. Sunt & Conchulæ quædam asperæ, quædam læues nucis iuglandis magnitudine, quæ maiores nunquam fiunt, Græci *χογγύλια* vocant, de quibus Dioscorides loquitur, vt citauimus quum de Chamis ageremus. Ius earum, inquit, cum aqua modica elixarum aluum ciet.

De Concha matre vnionum.

CAPUT XXXV.

HISTVLIMVS In finem sermonis nostri de Conchis pulcherrimam Concham quæ margaritifera est, & lingua Indica *Βέρβερα* dicta fuit. A Gallis *Nacre de perles* pro Matre perlarum (nos enim perlas vocamus quas Græci *Μαργαρίτας*, Latini vniones) quod frequentiores & meliores vniones in his quàm in aliis Conchis vel Ostreis inueniantur: nam in aliis etiam Conchis margaritæ proueniunt, de quibus suo loco tractabimus. Hæc Concha magna est, spissa, modicè caua, figurâ *Pe ctinum* æmula: vna enim parte aurem habet, & foramina parua quæ non permeant. Altera rotunda est, argentei coloris & splendoris maximè in interna parte, externa nonnihil flauescit. Tota læuis vnionum modo. Hanc pro Matre vnionum verissimè repræsentatam fuisse docet Athenæus his verbis. *Ἀνδροθένης δ' ἐν τῷ τῆς Ἰνδικῆς παράπλω γράφει ἕτως, τῶν ὀστέων καὶ χοιρίων, ἔ τῶν λοιπῶν χογγυλίων αἱ ποικίλαι εἰδέαι, καὶ πολὺ διάφοροι τῶν παρ' ἡμῖν. γίνονται ὀ πορφύρα τε ἔ ὀστέων πολὺ πλῆθος τῶν λοιπῶν. ἐν ὀ ἴδιον ὀ καλεῖται ἐκεῖνοι βέρβερα, ἐξ ὀ ἢ μαργαρίτης λίθος γίνονται. αὐτὴ δ' ἐστὶν πολυελής καὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ πωλεῖται περὶ Πέρσας τε, ἔ τὰς ἀπὸ τούτων πρὸς χερσίαν. ἐστὶ δὲ ἢ μὲν τὰ ὀστέα ὀψις παραπλησια τῷ κλεινί, ἢ διέγλυπται ὀ, ἀλλὰ λεῖον ὀ ὀστέον ἔχει, καὶ δασύ, ἢ ὀ ὀστέα ἔχει δύο, ὡσπερ ὀ κλεινί, ἀλλὰ ἐν, ἢ ὀ λίθος γίνονται ἐν τῇ σαρκὶ τὰ ὀστέα, ὡσπερ ἐν τοῖς κυείοις ἢ χάλαζα. καὶ ἐστὶν ἢ μὲν χερσίαν δὲ ὀστέα,*

ὡς μὴ ῥαδίως διαγνώσκειν, ὅταν παραλεθῆ παρὰ τὸ χρυσίον. ἢ τὸ ἀργυροειδῆς, ἢ τὸ τελέως λευκῆ, ὁμοία τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἰχθύων. Id est, Androsthenes in Navigatione Indiae scribit Turbinum & Chæriorum, & aliarum Concharum formam ibi longè aliam esse quàm apud nos. Illic & Purpuram nasci, & cæterorum Ostreorum magnum numerum. Sed inter alia peculiare id esse quod Berberi vocant, in quo margarita gemma nascitur, magni pretij in Asia, venditurque Persis & nationibus quæ ad Orientem spectant pari auro repenso. Ostreum aspectu Pectini simile est, Concha non striata sed plana, spissa, non utrinque aurita Pectinis modo, sed altera tantum parte. In eius carne gemma concrescit, ut in suilla grando, modò colore adeo similis auro, ut cum eo collata non facilè internoscatur, modò argentei coloris, modò omnino alba, & oculis piscium similis. Hæc sunt quæ certò confirmant nos veram Concham Indicam quæ βέρβερι dicta est, repræsentasse. Eadem ratione arbitror unionem in Conchis concrescere qua grandinem in porcis, calculum in renibus, vel vesica. Quo anno hæc scriberemus mortuus est quidam, cui in altero rene erat lapillus tot particulis constans, quot in rene venularum erant ramuli, quarum particularum lapilli, extremum veluti caput marmoris rotundi & candidi frustulum referebat, vel margaritæ maiusculæ figuram & splendorem, id ex pituita vitrea concretum fuisse existimo. Quare nec mirum si in Ostreis & Conchis senescentibus uniones reperiantur. De quibus plura suo loco.

De Ostreis.

CAPUT XXXVI.

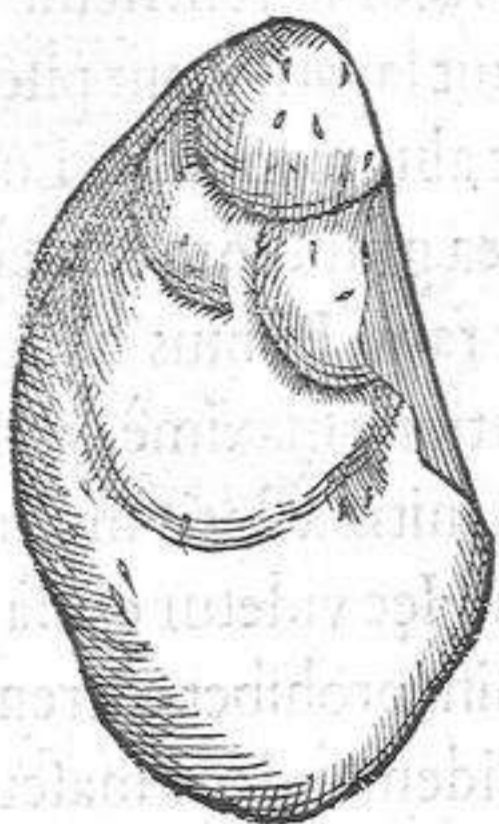
OSTREA Pro genere uniuerso testaceorum sumi, & vnde dicta sunt, initio huius libri docuimus. Nunc speciatim pro iis testaceis usurpo quæ Galli *Huistres* vocant. Nos *Peires ostres*, Itali *Ostrege*. De quorum differentiis dicemus, à loco, à testarum varietate, à carnis substantia petitis. Sunt igitur quædam quæ in stagnis marinis nascuntur, quædam in ipso mari, illa *Λιμνόστρεα* vocat Aristoteles, apud quem aliquoties *Λινόστρεα* perperam legas pro *Λιμνόστρεα*, quæ à loco nomen habent: *Λίμνη* enim stagnum significat, vnde *Λιμνοθάλασσα* marina stagna à Galeno dicuntur. Gaza semper *Ostrea* vel *Ostreas* conuertit, non satis rectè meo quidem iudicio cùm stagni *Ostrea* dicere debuisset. Hanc differentiam non omisit Athenæus quum dicit. *Τὰ δὲ ὀστρεα γινῶσθαι μὲν ἐν ποταμοῖς καὶ ἐν λίμναις, καὶ ἐν θαλάσῃ*. Procreantur *Ostrea* in fluuiis & stagnis & in mari. Aristoteles. *Τὰ δὲ λιμνόστρεα καλέμμεν, ὅπως ἂν βόρβορος ἢ ἐν ταῦτα σκωπίσθαι πρῶτον αἰσίων ἢ ἀρχῆ*. *Limnostrea* quæ vocan

[Lib. 3.]

Lib. 5. de his.
cap. 15.

vocantur, ibi primùm sui originem capiunt, vbi cœnum est. Plura sunt loca in quibus Limnostreorum meminit Aristoteles, quæ in sequentibus commodiùs exponentur.

De Ostreis quæ in stagnis marinis, & in aquis ex marina & dulci commistis procreantur.

CAPVT XXXVII.

LIMNOSTREA Ex duabus testis componuntur modicè concauis, & parum in dorsum elatis, foris inæqualibus & asperis, & in tenues laminas facilè sectilibus, intus læuibus, candidis. Testæ paruæ sunt, caro mollis, suavis, concoctu facilis, maior in his quàm in aliis Ostreis, quorum testæ multò ampliores sunt. Cruda eduntur à plurimis sine vlllo ventriculi præter naturam affectu. Sic veteres cruda Ostrea esitasse certum est ex Galeno & Athenæo. In Pontificali cœna scribit Macrobius appositos fuisse Echinos initio, Ostreas crudas. Sic nostri non solùm Echinis & Limnostreis, sed & Ostreis marinis & Lepadibus crudis vescuntur. Conchis striatis, Pectinibus non nisi coctis ob carnis duritiem, alij piperis pauxillum adiiciunt. Huiusmodi Ostreæ sunt in ostiis Rhodani antiquis, vbi nunc sunt lacus, ob immutatum Rhodani alueum. Huiusmodi venduntur Lutetiæ ex Sequanæ ostiis, & Burdigalæ. Cur dulciores, suauiores, succulentiorésque sint, in causa est dulcis aquæ admistio. gaudent enim dulcibus aquis, inquit Plinius, & vbi plurimùm influunt amnes, ideo pelagiæ paruæ sunt & rariores. Illud verò paulò diligentius excutiendum est, maioræue sint pelagicis Ostrea quæ in stagnis marinis, aquisve ex dulci permistis proueniunt. Athenæus. Τὰ μὲν ὄστρεα γεννᾶται μὲν καὶ ἐν ποταμοῖς, καὶ ἐν λίμναις, καὶ ἐν θαλάσῃ. κράτιστα ὅ τὰ θαλάττια, ὅταν λίμνη ἢ ποταμὸς παρακέηται. γίνεται γὰρ ὄχυλα καὶ μείζονα, ἔ γλυκύτερα. τὰ ὅ πρὸς ἡὸς καὶ

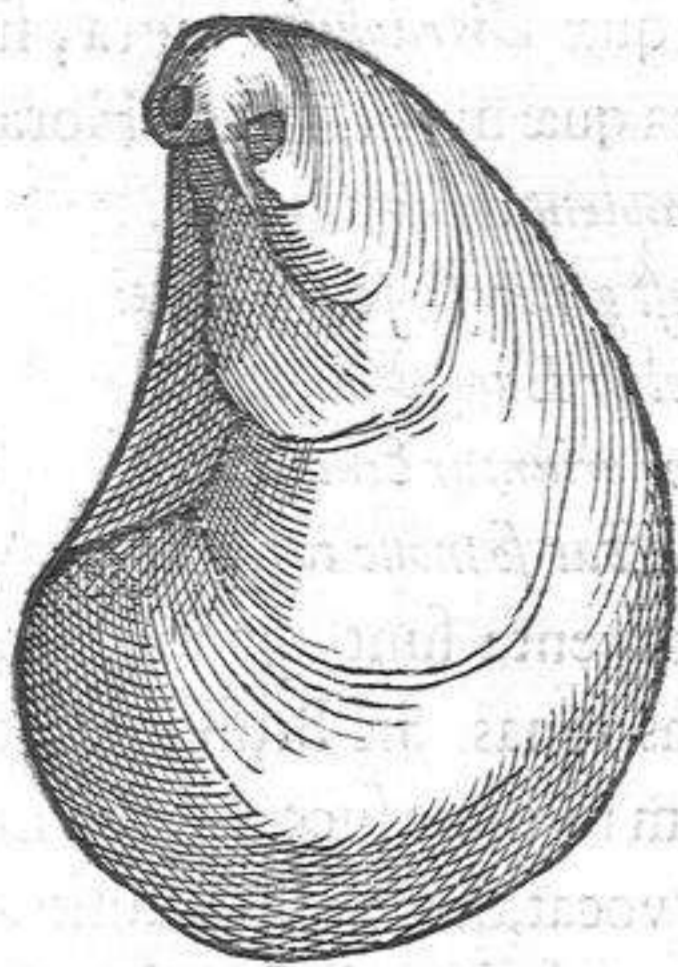
Lib. 3. Saturnalium.

Lib. 32. c. 62

Lib. 3.

πῶσαις, ἰλύος καὶ ὑδατος ἀμυγῆ, μικρὰ, Ἰκλιρὰ, δηκλιὰ. τὰ δὲ ἐαρινὰ ὄστρεα, καὶ
 τὰ κατὰ πλὴν τῆς θέρους ἀρχὴν κρείσσονα, πλῆρη θαλασσίζοντα, μετὰ γλυκύτη-
 τος ὁσφύμαχα, δὲ ἐκκεῖτα, τὰ δὲ Ἰωεφόμενα μαλάχῃ ἢ λαπάθῳ, ἢ ἰχθίῳ, ἢ
 καθ' αὐτὰ, ἴσφιμα καὶ ἀκρίλια. Id est, Ostrea nascuntur in fluuiis, lacu-
 bus & mari. Marina optima quando lacus aut fluuius ex proximo in-
 fluit, tunc enim fiunt boni succi, maiora, dulciora. Quæ verò in litori-
 bus & saxi limi & aquæ dulcis expertibus gignuntur, parua sunt, du-
 ra, acria. Verna & quæ capiuntur æstatis principio meliora sunt, ma-
 ris humore plena, cū dulcedine ventriculo vtilia, aluo facilè deiiciun-
 tur. Quæ cum malua aut lapatho, aut piscibus, aut per se sola elixan-
 tur, abundè nutriunt, & aluum soluunt. Loci igitur commoditas, & a-
 limenti copia hæc Ostrea grandiora & meliora efficit. His contraria,
 pelagia Ostrea parua & rara. Plinius hanc causam reddit. Grande-
 scunt quidem syderis ratione maximè, vt in natura aquatiliū dixi-
 mus. Sed priuatim circa initia æstatis multo lacte prægnantia, atque
 vbi sol penetrat in vada. Hæc videtur causa quare minora in aliis locis
 reperiantur: opacitas enim prohibet incrementum, & tristitia minùs
 appetunt cibos. Solis quidem syderis masculi, vt alibi ait Plinius, miri-
 ficam vim in ortu & procreatione rerum nemo est qui ignorat, vt quæ
 eius radiis illustrata non fuerunt longè infœlicius proueniant. Sed
 Ostreas tristitiâ minùs appetere cibos more suo metaphoricè dixit Pli-
 nius: neque enim tristitia in Ostreas cadit, neque sensus vllus his inest
 præter tactum & gustatum aliquem. Illud addam cuius initio capitis
 memini, Ostrea marina testa quidem longe maiora esse iis quæ in dul-
 cibus aquis reperiuntur, carne verò interna minora: quia mare, vt re-
 ctè scripsit Aristoteles, humidum est, calidius, crassius, multoque ma-
 gis corporatum quàm aqua dulcis, ideo ad gignendum habilus. Cur
 ergo non etiam maiorem carnem in Ostreis efficit? quia humor dulcis
 frigidior quidem est, sed πόλιμος ἐστὶ καὶ ἴσφιμος, potui aptus & nutriens.
 Quamobrem Ostrea in stagnis marinis & iuxta amnium ostia ali-
 mentum à dulci aqua, teporem à marina accipiunt. Inest in Limno-
 streis humor quidam candidus. Lac appellat Plinius loco paulò antè
 citato. Et alibi. Nuper compertum in Ostreariis humorem Ostreis
 fœtificum lactis modo effluere. In eo inest vis illa ex qua partim ge-
 nerantur. Aristoteles. Ostracodermorum natura consistit partim
 sponte, partim emissa à se aliqua facultate, quanquam ea sæpe sponte
 oriantur. Petrus Gyllius vir eruditus & fide dignus affirmat se de vi-
 ris non paucis spectatæ fidei accepisse Byzantinos Ostrea serere, &
 eorum quasi lac seminare: id ipsum enim in aquam abiectum ad saxa
 ima adhærescere, & Ostrea fieri. Sic ex decocto fungorum in terram
 proiecto fungi enascuntur.

De Ostreis.

CAPUT XXXVIII.

OSTREA Quæ neque in stagnis, neque in fluviorum ostiis, sed procul ab aquis dulcibus inveniuntur marina siue pelagia nominantur. Sunt per sæpe magna, adeo ut in India pedalia sint. Quæ ex Oceano Lutetiam deferuntur sæpe multò maiora sunt iis quæ in nostro Mediterraneo capiuntur. Aliquando multa simul connexa & supra sese posita. Inter hæc repunt Scolopendræ, & vermes in Canaliculis inclusi viuunt. Testæ foris fordidæ & luto obductæ ex crustis multis siue laminis constantes, intus læues & albæ. Caro mollis, circa eam fibræ multæ veluti fimbriam constituentes, eam aliquando ambiente purpureo crine, quæ præstantiæ nota est, autore Plinio. Addunt, inquit, peritiores notam, ambiente purpureo crine fibras, eoque argumento generosa interpretantur, calliblephara appellantes. Nostra pallidâ sunt testâ, alibi colore differunt. Variant coloribus ait Plinius, rufa in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa Cirçæis. Talia nonnunquam venduntur Burdigalæ *Medokina* & loco vicino *Medoc* appellato allata. His caput nigrum est, caro minùs candida. Palma mensarum diu illis tributa est, ut scribit Plinius, sunt & apud nos in pretio. Et quemadmodum diuersorum in procreandis Ostreis olim diuersæ erant laudes quas persequitur Plinius, Cyzicena maiora Lucrinis, dulciora Britannicis & cætera, ita nostro æuo cupediarum amatores Ostreorum censuram faciunt: sunt enim, ut verbis Horatij utar,

Lib. 32. cap. 6.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ostrea qui callent primo deprendere morsu,

Et acria, à dulcibus statim discernunt. Britannica omnibus præferunt. Santonica magis falsa & acria iudicantur. Britannicis Burdegalenfia succedunt, inter quæ *Medokina* nigra, suauitate præcellunt, quemadmodum Circeæ quæ nigra sunt, ab Horatio commendantur.

Saty. 4.

Lubrica nascentes implent conchylia luna.

Sed non omne mare est generosa fertile testa:

Murice Baiano melior Lucrina Peloris,

Ostrea Circeis, Miseno oriuntur Echini,

Pectinibus patulus iaëtat se molle tarentum.

Lib. 32. c. 6.

Nec locis suis contenta sunt, gaudent enim peregrinatione, transferrique in ignotas aquas. Sic Brundusina in Aruerno, ait Plinius. Compasta & suum retinere succum, & à Lucrino adoptare creduntur, ubi Compasta vocat, quæ ex Brundusio allata propter famem longæ aduectionis compascebant in Lucrino. Sic Ostreorum viuaria olim facta sunt, quæ primus omnium Sergius Orata inuenit in Baiano, ætate L. Crassi oratoris ante Marficum bellum, nec gulæ causa sed auaritiæ. Athenæus de Ostreorum substantia ex Mnesitheo. *Μνησίθεος ὁ ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ ἐδεσῶν φησὶν, ὄστρεα, καὶ κρόγγαι, καὶ μῦες, καὶ τὰ ὄμωια, ἢ μὲν σάρκα δυσκατέργαστά ἐστι διὰ τὴν ὑγρότητα ἢ ἐν αὐτοῖς ἀλυκίῳ, ὡς περ ὄμωια μὲν ἐσθιόμενα, κροιλίας ἐστὶν ὑπακίῳ διὰ τὴν ἀλυκότητα. Τὰ δὲ ὄμωια, ἀφίῃσιν ἢ τοὶ πᾶσι, ἢ τὴν πλείστῳ ἄλμυρῳ εἰς τὴν σωέψασιν αὐτῶν ὑγρότητα. Διόπερ αἱ μὲν ὑγρότητες ἐν αἷς ἂν ἐψηθῆναι τῶν ὄστρεῶν, ταρακίῳ, καὶ ὑπακίῳ κροιλίας εἶσιν, αἱ δὲ σάρκες τῶν ἐψημένων ὄστρεῶν ψόφου ποιῆσιν ἐστέρημματα τῶν ὑγρῶν. Τὰ δὲ ὄμωια τῶν ὄστρεῶν, ἐοικὸς αὐτῶν χαλῶς ὀπίθησι, ἀλυποτάτῳ ἔχει διάθεσιν. πεπύρω) γὰρ, ὡς ἔχει ὄμωια τοῖς ὄμωις ἐστὶ δύσπεπτα, καὶ τὰς ὑγρότητας ἐν αὐτοῖς ἔχει κατεξηραμμένας, δι' ὧν ἐκλυτος ἢ κροιλία γίνεσθαι. Ἰσοφίῳ τε δίδωσιν ὑγρότε, καὶ δύσπεπτον ἅπαν ὄστρεον, καὶ πρὸς τὰς ἐρήσεις ἐστὶν ὡς ὄμοδα. Id est, Mnesitheus Atheniensis libro de cibis ait, Ostrearum, Concharum, Musculorum, ac similibum carnem vix concoqui, ob falsum humorem qui in ipsis inest. Quamobrem quum cruda eduntur, ob falsuginem aluum subducere, quum verò elixantur falsuginem suam vel omnino vel magna ex parte in humore quo incoquantur deponere. Itaque Ostreorum decoctum perturbat, & citat aluum. Elixæ verò eorum caro humore suo destituta, murmura excitat, assa autem, modo rectè id fiat innoxia omnino est. Etenim igne victa non perinde ac cruda concoctu difficilis est, exsiccato humore qui in ipsa inerat, quique liberam aluum reddebat. Alimentum humidum concoctu contumax Ostreum omne præstat, & vrinam non ciens. Cæteris omnibus præferenda Galeni sententia, qui scribit, omnium Ostracodermorum commune esse succum falsum in se habere, quo venter subducatur, sed ratione maioris & minoris differre. Ostrea enim*

mol

Lib. 3. de facultate alim.

mollissimam omnium carnem habent, Chamæ autem parvæ, Spondyli, Solenes, Purpuræ, Buccina, atque alia huiusmodi duram. Iure igitur Ostrea, ventrem quidem magis promouent, minùs autem alimētum corpori suppeditant, duriora verò concoctioni magis resistunt, sed magis nutriunt, & hæc quidem coquuntur, Ostrea verò non cocta eduntur. Quemadmodum autem illa concoctu, ita etiam corruptu difficilia sunt, inq; apponuntur bis in aqua pura incocta, quibus cibi in ventriculo corrumpuntur. Ex nostris plerique Ostrea additis pipere, oleo vel butyro suauiora reddunt, nonnulli in sartagine frigunt, sed duriora tum fiunt. Non solum in cibis sed etiam in medicina magnæ sunt Ostreorum dotes. Peculiariter contra Leporis marini venena Ostrea aduersantur, si Plinio credimus. Stomachum mirè reficiunt, fastidiis medentur. Addiditque luxuria frigus obrutis niue summa montium & maris ima miscens. Testæ Ostreorum cinis vnam sedat, & tonsillas admisto melle. Eodem modo parotidas, pannos, mammarumque duritias, capitem vlcera ex aqua, cutemque mulierum extendit. Inspergitur & ambustis, & dentifricio placet. Pruribus quoque, & eruptionibus pituitæ ex aceto medetur. Crudæ si tundantur strumas sanant, & perniones pedum. Quæ Galenus de Ostreorum facultatibus scripsit pete ex LIB. II. de facul. simpl. med. Ego experiētiā comperi ex cinere siue ex calce testarum Ostreorum factā aquam lixiuam ad minuēdos tumores *ὀδινῶδες* pedum & genuum plurimum conferre: exsiccat enim, multū digerit: & calefacit si post vstionem cinis non lauatur, lotus minùs calefacit. Illud postremò addendū cur luna crescēte Ostrea atque adeo ostracoderma omnia & crustacea auget, succulētiora quæ sint, cōtrā decrescēte minuātur, quod tradit Plinius. Iam quidē lunari potestate Ostrearum, Conchyliorumque, & Concharum omnium corpora augeri & rursus minui. Hæc Plinius. In causa sunt propriæ lunæ effectiones, quæ sunt rigare, & modico calore humectare corpora. Luna igitur humores alit & regit, quemadmodum Sol suo calore fœcundat omnia, quoniam omnium vita oritur à calidi & humidi commistione, & fouetur vtriusque temperamento. Sol masculinum sydus, matrisque vicem gerit, Luna fœminæ, fœmineum enim sydus est, & molle atque nocturnum, soluit humorem & trahit, non aufert, vt ait Plinius. Sed Lunæ corpus crassius quia elementis vicinius, non suo lumine, non suis radiis, sed Solis luce ac radiis perfusum & accensum vires suas in inferiorem hunc orbem immittit. Quare cum variè Solis radios excipiat, variè quoque temperatas esse eius vires & effectiones esse necesse est. Itaque ea abundè à Sole illustrata, corpora quoque humentiora sunt, & contrā. Neque id solum in Ostreorum, vel crustatorum, aut aliorum animalium corporibus, sed etiam in nostris efficitur. Vnde

Lib. 32. cap. 6.

Lib. 2. cap. 41.

Lib. 2. ca. 101.

prudentes Chirurghi trypano caput vix aperiunt, plena Luna, quia tum cerebrum diffundi magis, & totam cranii capacitatem impleri compertum est. Idem in medulla ossium cernitur. Morbis pituitosis obnoxij huius syderis vim sentiunt, ac vnà cum eo pituitam augeri experiuntur. Sani verò & non animaduertentes has atque alias leuiiores immutationes non percipiunt. Athenæus Chamarum genus quoddam Ostreum vocari scripsit. Sed de eo diximus, quum de chamis tractarem.

De Ostreis syluestribus.

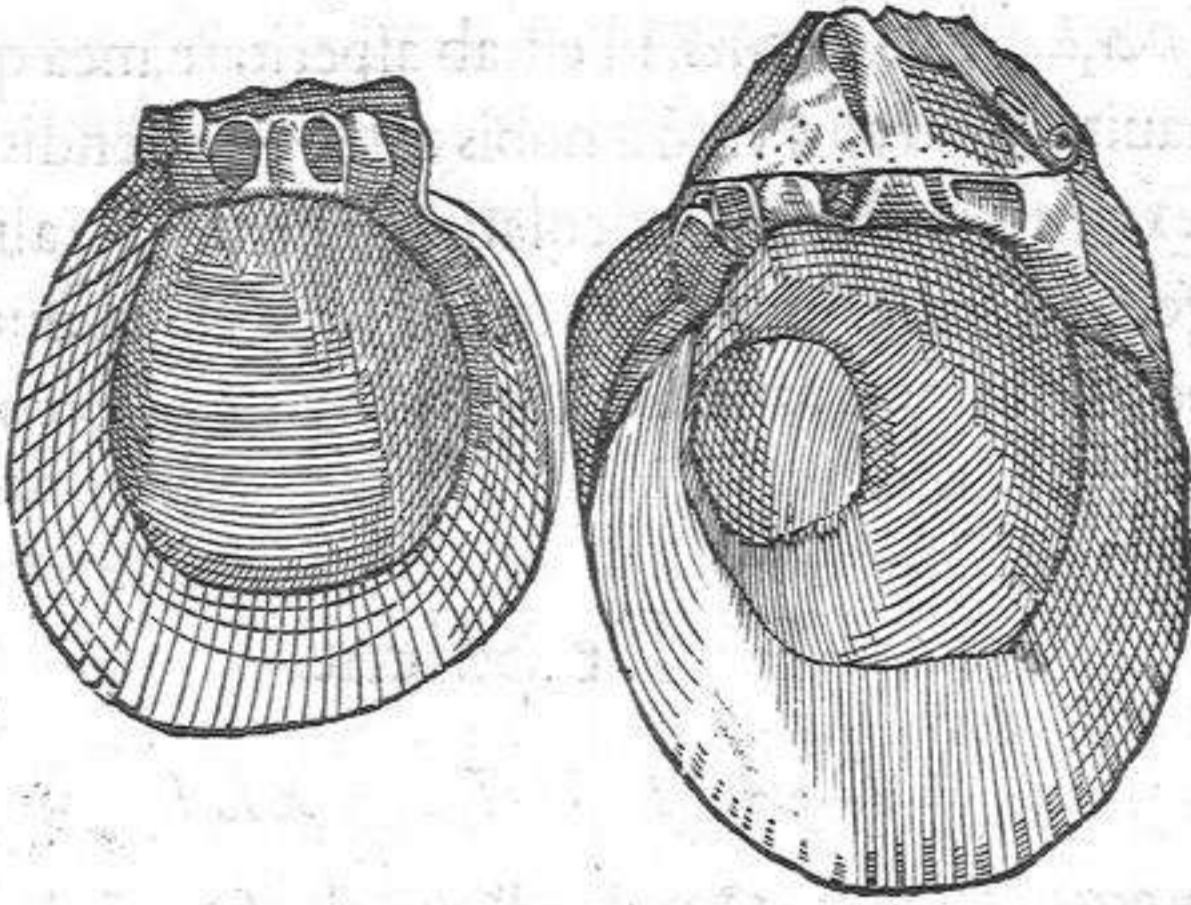

CAPUT XXXIX.

OSTREA Reperiuntur in nostro mari quæ à vulgo *Scandebec* vocantur, propterea quod sapore sunt acri, ob id delicatorum labra nimium calefaciunt & vlcerant: nam *Scandebec*, idem quod rostrum vrens. Testa constant pellucida partibus quibusdam flavescente, aliis purpurascente, foris crinita & crispa, intus splendida, læuissima candidissima. Caro parua, salsa, subamara atque insuavis. Quare etiam à plebe negligitur. Hanc Ostreorum speciem esse puto similem iis quæ tradit Plinius, gigni in petrosis, carentibusque aquarum dulcium aduentu, sicut circa Grynium & Myrinam, vel potius Ostrea esse ἀγρια quæ vocat Athenæus. Γίνετ' ἐν δέλω καὶ ἀγρια λεγόμενα ὄστρεα. πολὺ βροχὰ δ' ἐστὶ, καὶ βρωμώδης, προσέτι ὁ ὕπελθ' ἔχει τὸ γένος. Sunt quædam Ostrea quæ syluestria nominant, multi alimenti, sed virus olentia, & ori ingrata. Testa syluestrium Ostreorum in fucis mulierum, lapidis specularis vice vsurpari potest, & exsiccantibus pulueribus vtiliter admisceri.

De Spondylis.

CAPUT XL.

N Ostracodermorum generibus recensentur à Galeno, Plinio & aliis, Spōdyli, ab Athenæo *ζάχιλοι* nuncupati, à Græcis hodie *Gaiderope*, ob magnam similitudinem quam cum asini vngula habent, *gaidaron* enim hodie asinum vocant. Galeni interpretes *σπονδυλῆς* vertebrae conuertit, sed vtendum nomine Græco censeo Plinij exemplo qui aliquot locis Spodylium vocauit, & Macrobij quum Spondylos inter cœnæ Pontificalis prima fercula numerat. Item Columella cum reliquis testaceis Spondylos recenset. Spondylus duplici testa constat intus caua & læui, foris scabra, ad vngulæ asini formam rotundata, latiore parte, quæ & inferior dici potest, tenuior est, & multò minus densa, minus concaua, superior pars qua testæ colligantur, strictior, foris elata, intus magis caua, arcta valde & firma articulatione connexa: vtriusque enim testæ binæ apophyses sunt, siue tubercula quæ binis acetabulis vicissim recipiunt & recipiuntur, vinculo medio, nigro & valido cohærent. Caro interna Ostreorum carni similis est, circa hanc frimbriata est membrana. Branchias Spondylis falsò nonnulli tribuunt. Omnia enim ostracoderma sanguinis expertia, & exiguo calore prædita toto corpore per sensum fugientes cutis meatus *σπινθηροειδῶς* respirant, quemadmodum insecta autore Aristotele. Intus caro est satis multa sed durior, virus olens, insuavis & ingrata. Galenus inter ostracoderma quæ duram habent carnem recenset. Spondyli saxi adnascuntur, & ita hærent, vt non nisi malleo, aut fracta saxi parte capiantur. In mari nostro pauci reperiuntur. Ego in saxi fresconijs Agathensis sinus reperi sed ij. parui sunt, ita hærent, vt in

Lib. 3.

Lib. 3. de facult. aliment.

litus reiicietur. Testa crassiorum est partium quàm testa Ostreorum, difficilius vritur, magisque ad lapidis naturam accedit. In Spondylis Cancri parui reperiuntur, quemadmodum in Ostreis, & Mytulis marinis. Horum nullam, quod sciam mentionem fecit Aristoteles, Athenæus *Σάχηλον, ἀπὸ τῆς Σαχύτητος*, id est, ab asperitate, in ea quidem sententia appellauit. Spōdylos verò à nobis exhiberi ostendit firmior in his & magis exquisita testarum articulatio, quàm in vlllo alio ostracodermorum genere, à qua Spondyli nomen sortiti sunt, quòd vertebrarū spinæ modo firmissimè articulati sint, quæ vertebrae *σπόνδυλοι* à Græcis dicuntur.

De Solene.

CAPUT XLI.

NTER Conchas lōgas, alię sunt scabrae & asperę, de quibus iam dictū est: alię læues & tenues, quales sunt *Σωλιῶες* qui aliter à Græcis vocātur *αὐλοί, δόνακες, ὄνυχες*, atque etiam Plinio autore *δάκτυλοι*. Eius verba sunt. Solen, siue aulos, siue donax, siue onyx, siue dactylus. Dicitur *Σωλιῶ* à canalis siue tubi similitudine, *αὐλός* tubę modo excava- tus. *δόναξ* à figura harundinis crassę, concauę, apud amnes nascentis, quæ *δόναξ* & Cypria harundo nominatur teste Diosc. *ὄνυξ* verò id est, unguis ab extremis, tenuitate & figura unguibus simili vel à testæ colore & substantia unguibus nostris non dissimili. Pro re longè diuersa sumitur *ὄνυξ* apud Diosc. LIB. I. de quo suo loco dicemus. Dactyli verò cur dicātur tradit Plin. Concharū è genere sunt. Dactyli ab humanorū unguium similitudine appellati. Ab Italis *cape longe* vocantur, à Gallis *couteaux*, quod capulis cultrorū similes sint, ab Anglis *pirot*. Horū duę sunt formę sic distinctę, vt alii mares alij fœminę nominentur à Plinio & Athenęo, non quod ad procreationē semē fœtificum hic emittat, ille recipiat. Nam Conchę, Chamę, Solenes, Pectines locis arenosis spōte proueniunt. Plinius ex his mares alij Donacas, alij Aulos vocant, fœminas Onychas. Urinam mares mouent. Dulciores fœminę sunt, & unicolores. Quo in loco non nihil desyderari facilè perspiciet qui præcedentia cōnectere voluerit, quę sunt. Purgatur vesica & Pectinū cibo. Quibus nulla Solenū mentione facta, subiunxit. Ex his mares & cętera. Quare cōiicio legendū esse. Purgatur vesica & Pectinum cibo & Solenū, ex his mares & cętera. Sequitur enim Solenes mares urinā mouere. Et Athenęus eosdē calculosis, & difficilè meiētibus vtilis esse tradit, aliāq; eadem quę Plin. vt ex eodem autore vterq; sua transcripsisse videatur. Οἱ δὲ Σωλιῶες μὲν πρὸς ἰσθμῶν καλὸν μῆλον. πρὸς ἰσθμῶν δὲ αὐλοὶ καὶ δόνακες, καὶ ὄνυχες πολὺ χυλοὶ καὶ κακὸν μῆλον, καὶ ὁ μὲν ἀρ-
ρεν-

Lib. 32. cap. 11.

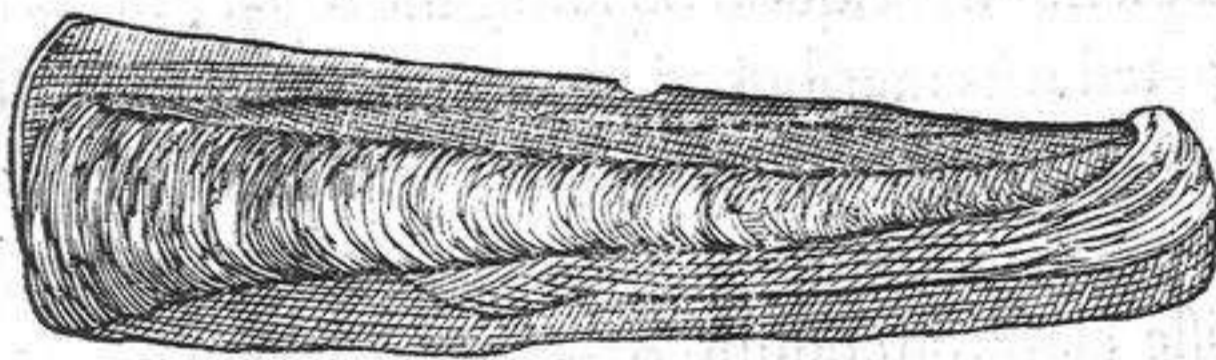
Lib. 1. ca. 115.

Lib. 9. cap. 61.

Lib. 32. cap. 9.

ρέες αὐτῶν ῥαβδωτοί εἰσι, καὶ ἔρμουχρώματα, εἰσὶ δὲ τοῖς λιθαί, καὶ ἄλλοις δυσφο-
 ρεῖν ἄθετοι. οἱ δὲ θήλεις, μοιοχρώματοί τε εἰσὶ καὶ γλυκύτεροι. λαμβάνον δὲ ἔφθοι,
 καὶ πηγαμιστοί. Κρείττονες δ' εἰσὶν οἱ μέχρι τῆς χλαμῆν ἐπὶ ἀνθρώπων ὀπιώμμοι. Σω-
 λιμισαὶ δ' ἐκαλεῖντο οἱ σιμάγοντες τὰ ὄστρεα ταῦτα, ὡς ἱστορεῖ Φομίνας ὁ Ἐρέσιος
 ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ, πρὸ μύλων ἀναίρεσις ἐκ ἡμωρίας, γράφων ἕτως. Φιλόξενος ὁ
 χαλκίδιος (ὡλιμιστῆς, ἐκ δημαγωγῆς πύρρονος ἀν' ἐφθύη: ζῶν δ' ἔτι ἐξ ἀρχῆς
 ἀλιβόμμος, καὶ ὡλιμθῆρας ὢν, ἀφορμῆς δὲ λαβόμμος, καὶ ἐκπορβυσάμμος βίον
 ἐκτίθετο. .Id est, Solenes à quibusdam vocati, à nonnullis δόνακες, & ἀυ-
 λοι, & ὄνουχες succi multum suppeditat, sed mali & glutinosi. Mares qui-
 dem virgati sunt, & cærulei coloris, calculosis & agrè meiētibus per-
 utiles sunt. Ecce minæ unicolores sunt, & dulciores. Sumuntur frixi &
 elixi. Meliores sunt in prunis tosti quoad hient. Qui hos piscantur so-
 lenistæ dicti fuerūt, vt narrat Phanius Eresius in libro cuius titulus est.
 Tyrannorum in quos vindicatū est cædes, his verbis. Philoxenus So-
 lenistes ex Tribuno pleb. factus est tyrannus, initio piscatione victi-
 tans, & Solenas venari solitus, occasione verò data mercaturam exer-
 cens facultates sibi parauit.

De Solene mare.

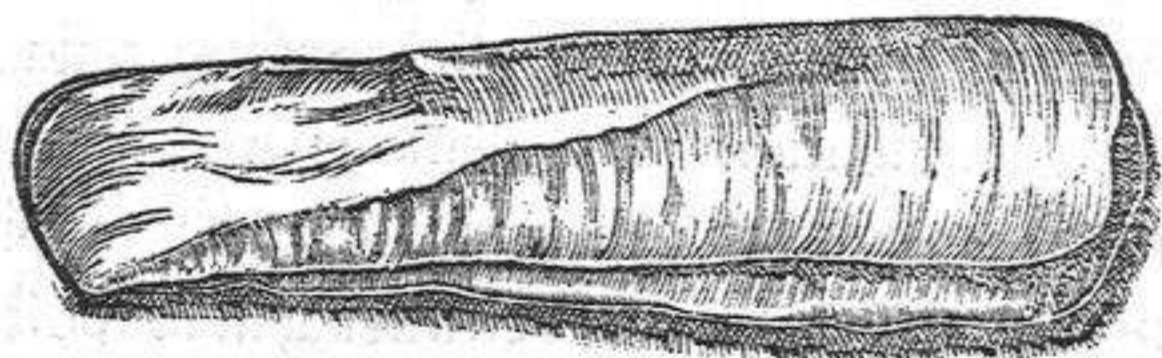
CAPUT XLII.

SOLENEM Marem hodie nulla natio à fœmina di-
 stinguat. Athenæus vtrunque iisdem nominibus appel-
 lat, Plinius inter nomina discrimen facit: nam mares
 Solenes, Aulos, Donacas vocat, fœminas Onychas,
 quâ differentiâ non negligimus. Est igitur Solen mas
 ex Concharum longarum genere: duplici constans testa, læui, tenui,
 alterâ tantū parte colligata nigro vinculo, etiam si aliter scribat Ari-
 stot. Cū enim διθύρων alia sint altera parte ligata, altera soluta, vt clau-
 di & aperiri possint, alia vtroq; latere connexa, in his postremis Sole-
 nas numerat, cū cōtrâ semper altera parte solutos videas, neq; in ea
 aut vinculi aut articulationis vllius vestigiū. Dodrantali sunt lōgitu-
 dine, pollicis crassitudine, harūdinis modo caui, extremis duobus sem-
 per apertis: anteriore caput exerit & retrahit testudinis ritu. Secūdum
 testæ longitudinē carnem protensam habet. Testa cæruleo est colore,
 lineas euidentes habet per trāsuersum ductas, qua parte colligatur cras-
 sior est, aliis partibus in tenuē substantiam desinit sicuti Mytuli. Aqua

Lib. 4. de his
cap. 4.

& arena viuit. Ad strepitum se subtrahere, inferiusq; subsidere cernitur, vt ait Arist. Mira quæ de Dactylis siue Solenibus scribit Plinius. Concharum è genere sunt Dactyli, ab humanorum vnguium similitudine appellati. His natura in tenebris remoto lumine, alio fulgore, clarere & quantò magis humorè habeant. Lucere in ore mandentiũ, Lucere in manibus atq; in solo, atq; veste decidētibus guttis, vt procul dubio pateat succi illam naturã esse, quam miremur etiã in corpore. Haftenus Plinius. Huius splendoris causam esse puto glutinosum Solenis succum: quæ enim tenacia, & veluti glutino compacta, ea læuia, æqualia atq; perpolita esse solent, atq; ob id relucetia, veluti pix, asphaltum, albumẽ oui. Solenes cum sale & aceto edendi, vt minùs noxij sint, vel cum sale, aceto & oleo, quod tamen quidã improbãt, quòd oleum lentorem habet, cùm contrã ad glutinosi Solenum succi attenuationem acetum & sal, multò magis cõferant. In prunis tosti deteriores sunt, quia magis exucci, duriores & sicciore. Mirum quod tradiderunt Athenęus & Plinius Solenes vtiles esse in cibo calculosis, & vrinas monere, cùm Athenęus ipse scripserit, multi succi esse sed mali, & glutinosi, atque id experientia confirmet, succus verò is calculo efficiendo, & vrinę retinēde potius quàm promouēde aptior sit, nisi de iure id accipiendum sit, quod ob falsuginẽ & accrimoniã hac vi præditũ sit. Ego testarũ cineribus ad idem malũ vti mallẽ, insigniter enim attenuant, incidunt & exsiccãt, quod si timeatur in exsiccando morsus aliquis, priùs sunt lauandi. Solenem marem verè à nobis representatum fuisse clarè ostendunt Athenæi verba iam citata. Eadem illos apertè refellunt qui Conchę alterius longæ speciem pro Solene mare depinxerunt. Ea enim tota candida est, at ex Athenæo Solen mas cærulei est coloris.

De Solene fœmina.

CAPUT XLIII.

NYCHAS Appellat Plinius Solenes fœminas, quæ colore, sapore, magnitudine à maribus differunt, in aliis omnibus similes. Testa lineis cæruleis distincta non est, ob id Plinio unicolores dicuntur. Caro dulcior est, maribus minores esse solent. Solenes vtrique
in

in arena defixi viuunt, ferreo instrumento ex ea eximuntur.

De Musculis.

CAPUT XLIIII.

NON Facile est dicere qui sint Musculi à quibusdam Latinis dicti, qui *μύες* à Græcis masculino & fœminino genere. Item qui sint *μύακες* Dioscoridi, Mytuli & myes Plinio. Cum ostracodermis Musculos Plautus recenset. Habemus Echinus. Lopadas, Ostreas, Balanos captamus, Conchas marinam vrticam, Musculos, Plagofas, striatas. Sic & Celsus LIB. I. Ostrea, Pelorides, Echini, Musculi, & omnes ferè Conchulæ aluum mouent. Gaza Aristotelis *μυσίκτητον*, musculum interpretatus est Plinium secutus, vt docuimus priore parte operis nostri, *μύας* verò semper Mytilos. Athenæus *μύτλον* à Romanis appellatam fuisse Tellinam scribit, quam Græci quidam *ἀντέλλω* nominabant. Hermolaus Barbarus mytylum & mytlum idem esse putat. Athenæus *μύας* in diuerso genere diuersa significare demonstrat his verbis. *Οἱ ὃ μύες μέσως εἰσὶ ζόφιμοι, διαχωρῶντες, ἔρημοι, κρῶντες ὃ οἱ ἐφέροι, καὶ τῶν οἱ φθινοπωμενοί, αἱ ὃ μύες καὶ τῶν μυῶν ἔσσι μικρότερα, γλυκεῖα τὲ καὶ ὄχυλοι εἶσι, πρὸς ἔτι καὶ ζόφιμοι.* Myes mares mediocriter nutriunt, aluum cient & vrinas. Optimi sunt Ephesij præsertim Autumno. Myes fœminæ, maribus minores, dulces sunt, boni succi, copiosè nutriunt. Tria, inquit Hermolaus, inuenio quæ *μύες* dicuntur. Primùm Testudines sunt, ideóque non *μύες* in plurali, sed *μύδες* & *ἐμύδες* vocantur. Genus hoc, aquatilis mus, & lutaria Testudo à Theodoro, marinus mus à Plinio quandoque LIB. IX. vertitur. Alterum inter pisces, Tertium inter Ostrea pro Mytulo. Quos *μύακες* appellat Dioscorides, Plinius Mytulos nuncupasse videtur. Quoniam quæ *περὶ μύακων* scripsit Dioscorides eadem planè de Mytulis Plin. *Μύακες καίντες ὃ αὐτὸ δρῶσι τοῖς κήρυξιν. ἰδιαίτερον ὃ πλυθέντες ὡς μόλιβδος χρησιμύσιν εἰς τὰ ὀφθαλμικὰ σὺν μέλιτι. Ἐκλήχοντες παχύτητος βλεφάρων καὶ σμήχοντες λευκώματα, καὶ τὰ ἄλλως ἐπισκελεῖν τὰς κόρας. ἢ ὃ σαρξὲς αὐτῶν κωροδήκτοις ἐπιτίθεται ὀφελίμως.* Plinius hæc ferè sic conuertit. Mytuli quoque vt Murices cinere vim causticam habent, & ad lepras, lentigines, maculas. Lauantur quoque plumbi modo, ad genarum crassitudines, & oculorum albugines, caliginésq; , atq; in aliis partibus sordida vlcera, capitísq; pustulas. Carnes verò eorum, ad carnis morsus imponuntur. Ante locum hunc tradit Myacas degenerare in duas species in Mytulos myiásque. In hac nomine dissensione & varietate hæc rectè statui posse iudico. Myacas generis nomine

Lib. 2. cap. 7.

Lib. 21. cap. 9.

Lib. 32. c. 9.
Lib. 5. de hist.
anima. cap. 15.

Lib. 3. de gene.
anim. cap. 11.

appellat Plinius huiusmodi testacea, quæ Aristoteles *μύας* vocat Gaza Mytulos, Athenæus *μύας* utroque genere. Aceruantur, inquit Plinius, Muricum modo, viuuntque in algosis gratissimi Autumno. Sic Aristoteles cum exposuisset quomodo Purpuræ & Buccina congregentur & fauificent, idem post *περὶ μύων* dicit. *κηράζουσι ὅτι οἱ μύες*. Athenæi locum *περὶ μύων* utriusque generis paulò antè protulimus. Myacum verò duæ erunt species, Myiæ siue Myiscæ quæ à Plinio dicuntur, & Mytuli. Hermolaus in hoc Plinij loco Myiscas in exemplaribus aliquot vetustis legi affirmat. Sed si quid in rebus marinis cōiectura iudiciūque meum valere debent, Myscos rectè legi posse arbitror, ut sint parui *μύες*, ut declarat Plinius, qui dicuntur ab aliis Latinis Musculi diminutiuo nomine à Mus, ut *μύσχος* diminutiuum nomē est à *μύς*, Myæ siue Myiscæ siue Mysci *ἐλάττης μύες* Aristotelis qui pluri mi circa vnū principium aliquod adnascuntur. *Μύες* in fœminino genere Athenæi. Hos Musculos à Latinis appellari puto, ut iam dixi. His maiores Mytuli erunt Dioscoridis *μύακες* ut prius demonstratum est. Vel Dioscorides *μύακων* nomine utrunque genus comprehendit. Quod si nominum horum rationem haberi nolis, sed rei tantum, dicemus in mari reperiri Mytulos siue Musculos, siue *μύαχες* maiores, & minores simul colligatos. De quibus deinceps dicemus.

De Musculis.

C A T U T XLV.

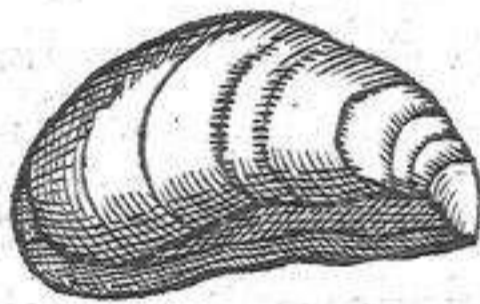
MVSCVLOS Paruos & rotundos Plinius Myias vocat, id est, Muscas, nostri *moufches de mar*, Galli, *moules*, Græci hodie *midia*. Veneti *conchole*. Sunt ex ostracodermorū genere, quæ tenui testa, & duplici cōteguntur. Circa saxa aut ligna nascuntur, pilis & veluti lana alligantur. Testa foris nigra, ferè semper vel musco, vel lanugine obducta, intus leuis & splendens, ex albo cærulea, parte acutiore crassior & spissior, reliquo ambitu rotūdo tenuior. Caro intus pallida, quum cruda est, cocta vitellis ouorū similis, in ambitu fimbriata, in ea foramen

est

est euidens ad attrahendam aquam: neque enim per villos attrahit, quod ineptissimè quidam asserunt, lanæ illius siue byssi vsum ignorant. In media carne est particula carnosâ, linguæ similis. Inest & mutis, & pituita quædam glutinosa. Callo albo adhæret. Excutiendus est hic locus Aristotelis LIB. V. de histor. animal. Εμφύον) ὃ ἐν *Cap. 15.* ἐνίοις τῶν ὄστρακιδῶν καρκίνοι λευκοί, ὃ ὃ μέγεθος πάντων μικροί. πλεῖστοι μὲν ἐν τοῖς μυσί τοῖς πυελώδεσι. Quem sic conuertit Gaza. Cancrî colore albido, corpore admodum parui in nonnullis testa operati generis nascuntur, & plurimi quidem in Mytulis foliatis: neq; id satis rectè, vt opinor, deceptus vocis τῆ πύελος significatione, in qua pro balneorum folio siue labro propriè vsurpatur. Sed hinc ad alia concaua & profunda transfertur, sumiturq; ἀντὶ τῆ κοιλότης. Sic Galenus cavitatem cerebri meatus per quos excrementa crassiora expurgantur excipientem, πύελον nominauit. Ἡ μὲν οὖν ὑποδεχομένη τὰς πόρους κοιλότης, ἣν *Lib. 9. de vasa part.* οἱ μὲν ἀπὸ τῆ γήματος πύελον, οἱ δὲ ἀπὸ τῆ χρείας κορύου ὀνομάζουσιν, ἣ μὲν τῆ ἀνω μερῶν, οἷον δεξαμένης ὕδρος ἐπέχει χρεῖου, ἣ δὲ τῶν κάτω κρητῶν κρητῶν ὃ αὐτὸ ὄνομα ἐνδείκνυ, κορύου μίμειται. Id est, cavitatis igitur quæ meatus hos excipit, quam alij à figura πύελον, alij ab vtilitate κορύου, id est, infundibulū nomināt, superiore parte veluti lacunæ vtilitatem præbet, inferiore autem, vt & nomē indicat, infundibulis similis est. Non sum nescius hoc in loco πύελον in vulgatis codicibus legi, sed meliùs πύελον doctiorū iudicio legas. Dioscorides de Tithymali characiæ femine loquens, cavitatem in qua fructus continetur πύελος cōparat. *Lib. 4. ca. 165.* Εἰ τῶ ἀκρων δὲ τῶν καυλῶν κρημνισθῶν ραβδίων, καὶ ὑπὸ ἀσπίων ὑποκρητῶν ὄμοια πύελου, ἐν οἷς ὁ καρπός. Pendet in cacuminibus cauliū coma iunci sub qua caucolæ foliolis balneorum similes, in quibus semen continetur. Quare cūm πύελος cauum locū significet, Mytulos πυελώδεις non foliatos dixerim, sed in imo maris, siue in gurgite natos, ad eorum testaceorum discrimen qui in limo cœnoso, vel in arenoso proueniunt. Hanc interpretationē meam confirmo ipsiusmet Gazæ auctoritate, locum enim qui mox sequitur, ita vertit. φύε) μὲν οὖν τὰ ὄστρακα καθάπερ εἴρη), φύε) δ' αὐτῶν τὰ μὲν ἐν τοῖς πυελώδεσι τόποις, ἕνια δὲ ἐν τοῖς σκληροῖς καὶ βαχλώδεσι, τὰ ὃ ἐν τοῖς ἀμμώδεσι. Nascitur enim Concharum genus quemadmodum expositum est, sed locis variis: nam alia vadis, alia gurgite, alia duris locis atque asperis, alia arenosis. Perspicuè vides Ostrea ἐν τοῖς πυελώδεσι nata, in gurgite nata dici. In Mytulis igitur in imo maris natis cancrî parui proueniunt, nec in Mytulis in stagno marino, aut in quouis loco alio lutoso & & sordido procreatis Cancros paruos vnquam reperias. Nos verò Myias, siue Myiscas, siue Myscos Plinij siue Musculos, & Athenæi τὰς ἐλάτθονας μύας, siue τὰς μύας repræsentasse perspicuè ostendunt sapor dulcior, in his & suauior paruitas, rotunditas, testa hirta, atque

alia quæ his à Plinio & Athenæo tribuuntur. Plinius. Degenerant in
 Lib. 32. cap. 9. duas species, in mytulos qui salem virúsq; resipiunt, Myiásque quæ
 rotunditate differunt, minores aliquanto, atq; hirtæ, tenuioribus re-
 stis, carne duriores. Athenæus. Οἱ δ' ἐλάσσονες τῶν, καὶ δασεῖς ἐξωθεν, ἔρη-
 Lib. 3. νικώτεροι μὲν εἰς, καὶ βυχλωτέροι τῶν σκιλλωδῶν. ἀφοφώτεροι δὲ διὰ τὸ μέγε-
 θος καὶ τῶ γένει ὄντες τοῖστοι. id est, minores & veluti hirti, magis vrinam
 prouocant, & melioris succi sunt iis qui scillæ similes sunt, minus ta-
 men alunt, quia minores & quia natura sunt huiusmodi. Aliquanto
 post. Αἱ δὲ μῦες καὶ τῶν μῦων ἕσται μικρότεροι, γλυκεῖα τε, καὶ βυχλοὶ εἰσι
 προσέτι δὲ καὶ βόφιμοι. Quæ Myes dicuntur, aliis minores sunt, dulces
 boni succi. Præterea fatis nutriunt.

De Mytulis.

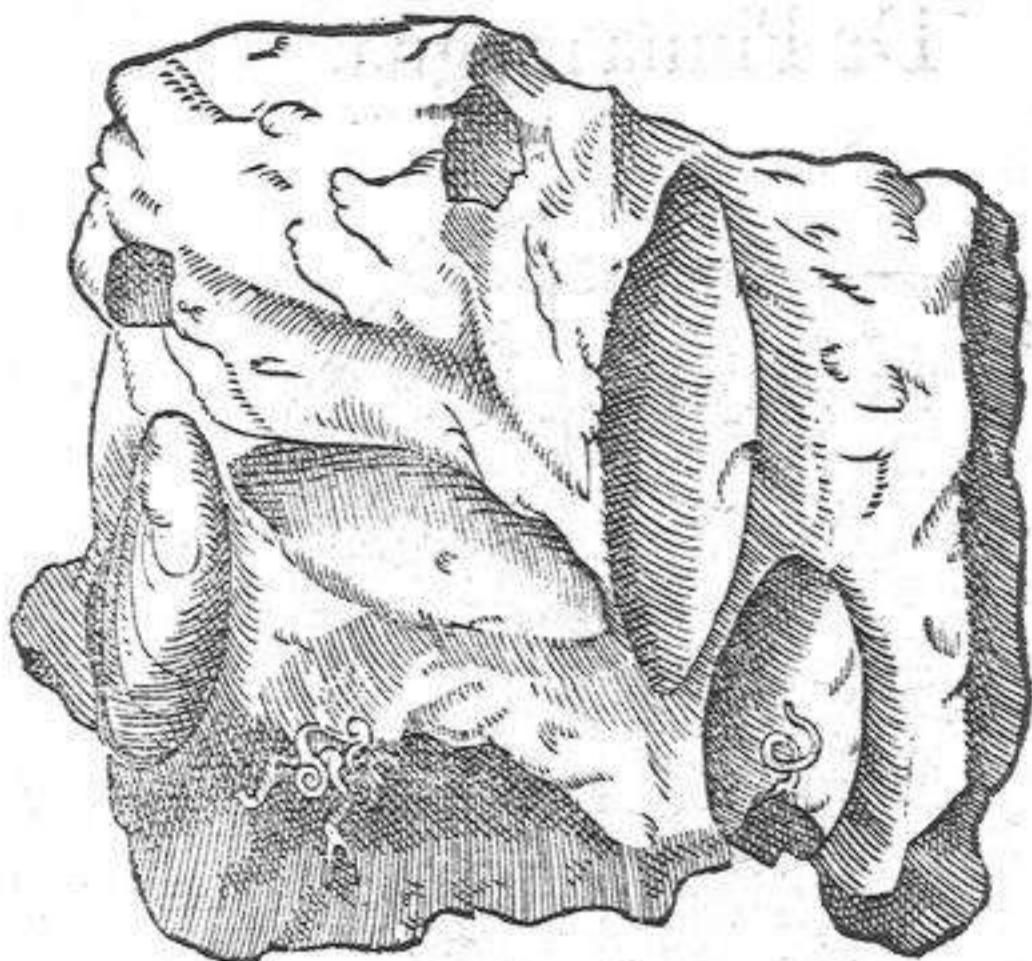
CATUT XLVI.

MYTULOS Nostri *muscles* vocant, & *consalmes de*
 mar, ad differentiam fluuiatilium vel palustrium My-
 tulorum quibus figura tantum similes sunt. A Muscu-
 lis differunt magnitudine & rotunditate, gustu etiam
 inferiores sunt: nam salem virúsq; resipiunt, ait Pli-
 Lib. 32. cap. 9. nius. Eosdem esse Mytulos cum Dioscoridis Myacibus antè ostendi-
 mus ex eadem præparandarum testarum ratione, & ex iisdem facul-
 tatibus. Quarum postremam non probat Galenus. Τῶν δὲ μυάκων ἀρ-
 μότησειν ἔλκεσιν ὑπὸ κινὸς δακνόντος γεγονόσιν, ἐγὼ δὲ ἐδλεμίαν βεβήκω
 διυάμιν ἧς δεῖται τὰ τοιαῦτα τῶν ἔλκων, ὡσπερ ὑπὸ τῆς λυσιώδους κινὸς
 δακνόντος γρόμδρα. Porro Mytulorum carnem tradunt vlceribus à mor-
 dente cane inflictis competere. Ego verò nullam insignè facultatem
 inuenio quam requirant id genus vlcera, tanquam ea quæ à rabido
 cane mordente sint inflicta. In oleorum præparatione testa Mytulo-
 rum vtebantur veteres: est enim caua & labris tenuibus. Dioscorides
 Lib. 1. cap. 38. de cicino oleo. Ὅταν δὲ ἀνάσῃ τὸ ἐν αὐτοῖς ὑγρότητα πᾶσαν, ἄρας τὴν λέβητα
 ἀπὸ τῆς πυρὸς, ἀπόψα μυάκι δὲ ἐπιπλέον ἔλαμον καὶ ἀπολίθετο. Vbi insitum
 prorsus humorem reddiderunt, sublato ab igne vase, innatans oleum
 Mytuli concha tollitur, & reconditur. Et mox de oleo amygdalino.
 Εἶτα ἀποθλίβων πρὸς πλάγα ἐξίπασ, καὶ δὲ ἀπὸ τῶν δακνύλων εἰς μυάκα ἀνα-
 λάμβανε. Mox tabellis præmitur, & quod digitis hæsit, Mytuli concha
 exci-

excipitur. In hac concha pictores hodie colores suos diluunt, tum quod ij à testa nihil immutetur, tum quod sustinenti manui nulli sint oneri. Hæc de Mytulis marinis de Mytulis marini stagni & fluuiorum suo loco dicemus.

De Pholade.

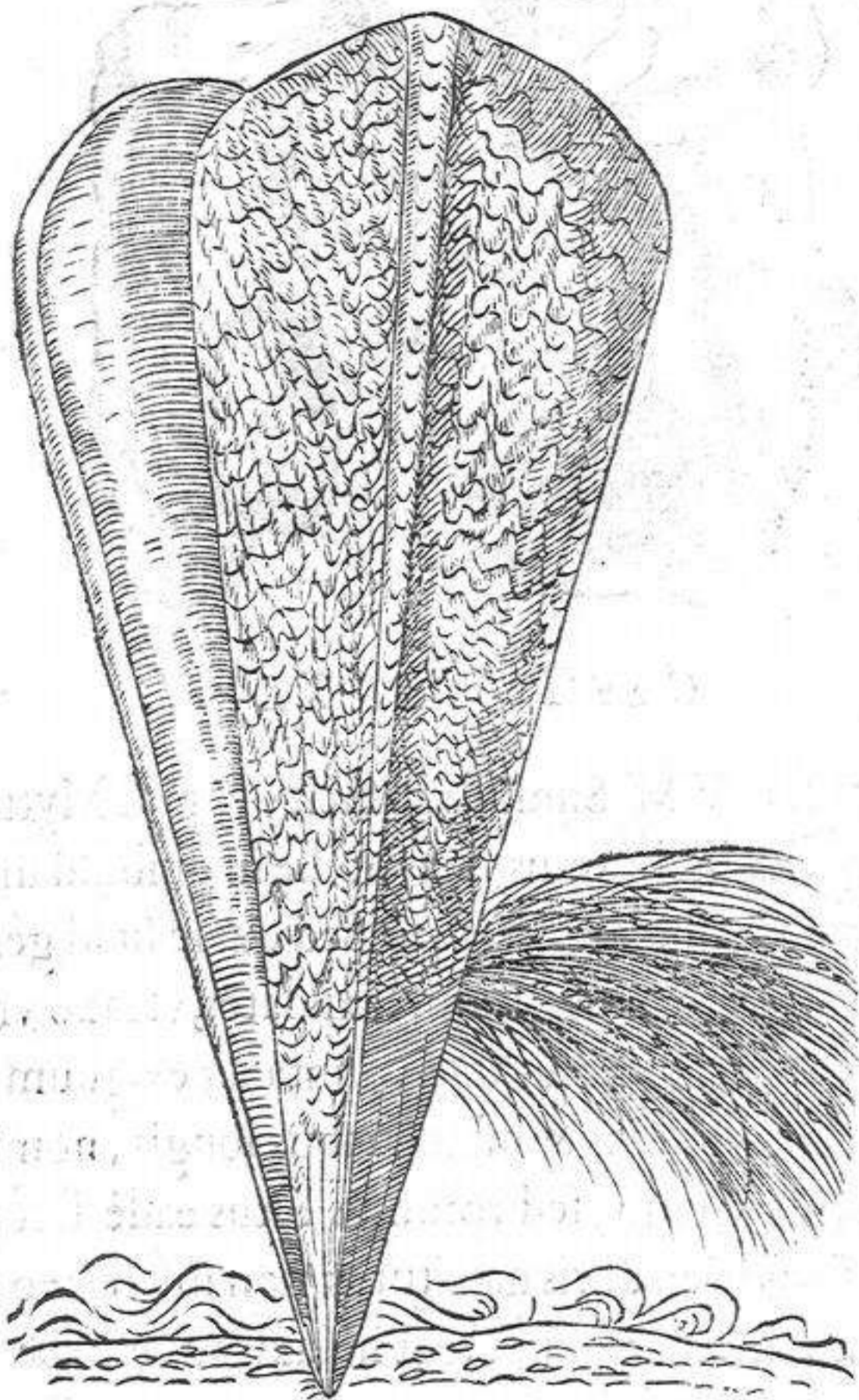

CAPUT XLVII.

RERVM Similitudo facit, vt post Mytulos de Conchis iis dicamus, quas hodie in quibusdam Italiæ litoribus balanos vocant. Sed quale sit id genus primùm describamus. Ita in saxis latet, vt saxo vndique contegatur, per foramen duntaxat exiguum & sensui vix patens aqua nutritur. Testis constat duabus, longis, non in latum extensis Mytulorum modo, sed rotundis. Intus eadē ferè est caro quæ in Mytulis. In saxis adeo duris nascitur vt non nisi ferreo maleo diffracto saxo distrahatur. Sunt qui putent in saxis aquæ falsæ vi excauatis prouenire, alij in luto in saxorū cauernulis aceruato. Ego crediderim in saxorum cauernulis vel vi vel natura factis, aquæ marinæ appulsu procreari atq; in Conchâ verti, quæ cavitatis siue foraminis figurâ seruat. Vidi huiusmodi Conchas in portu Veneris. Missum est ad me alio ex litore saxū, cuius partē hîc expressi, in quo nullæ rimæ nullæ cauernæ, sed foramina tantùm apparebāt tam exigua vt vix acum admitterent. Eo igitur ictibus multis confracto cavitates internæ multæ erāt, vario situ & diuersæ magnitudinis, in quibus Cōchas istas reperi, quas cum saxo depictas exhibeo. Quare figurâ diutius contemplatus, antiquorū Balanos non esse iudico, sed φωλάδας de quibus hæc Athenæus. Αἱ ὁ φωλάδες πολυβοφώτεραι, βρωμώδεις ὁ. Pholades multùm alunt, sed virus olēt. Et: Αἱ δὲ φωλάδες ἄστομοι, βρωμώδεις δὲ καὶ κατόχυλοι. Pholades

palato suaues sunt, sed virus resipiunt, & mali sunt succi. Primum huic sententię meę aptissimè quadrat nominis ratio: Nam vt $\phi\omega\lambda\acute{\alpha}\delta\epsilon\varsigma$ dicuntur ferè quę in lustris degunt, $\acute{\alpha}\pi\omicron\tau\omicron\varsigma\ \phi\omega\lambda\acute{\alpha}\epsilon\iota$ quod latere significat, ita nihil in marinis rebus reperias, quod penitus in saxo lateat, sicuti Cõchę quas proponimus, deinde notæ Athenæi his proprię sunt: Nam virus olent, & mali succi sunt. Harum nullus, quod sciam meminuit præter Athenæum.

De Pinna magna.

CAPUT XLVIII.

N Concharum classe censendæ sunt Pinne & Pernæ: ex duabus enim testis componuntur, à Mytulorum figura non multùm alienę sunt. Byffo alligantur. Cancrī in his nascuntur, vt in Mytulis gurgitum. De his igitur ordine dicendum, primùm de Pinna magna ex qua reliquę dignoscentur. Pinnam Latini vocāt seruata Gręcorum appellatione à quibus $\Pi\acute{\iota}\nu\eta$ & $\Pi\acute{\iota}\nu\alpha$ dicitur, fortasse à sordibus quibus semper obducta est: $\tau\acute{\omega}\nu\omicron\varsigma$ enim sordes significat, & $\tau\omega\upsilon\alpha\rho\delta\omicron\varsigma$ sordidum. A Massiliensibus *Nacre* vocatur, à Genuēsibus *Pinna lana* ob byffum, à Venetis *Astura* nomine communi aliis multis Cõchis. Pinna duabus gran-

grandibus patula est conchis, ad cubiti magnitudinē accedit, tantam Romæ vidi. Hac paulò minorem mihi Pisis ostendit Guinus medicus præstantissimus. In nostro litore pedali sunt magnitudine. Mytulis quodāmodo similis est, nisi quòd strictiorem partē multò magis acutam & longā habet, quoniam in arena vel in cæno affixa viuit. Testa foris est aspera, colore fusco, intus nitidi & argētei splendoris si in arena vixerit Pinna, si in cæno colore est magis flauescēte, & minùs splendēte. Ab inferiore & strictiore parte in amplā latitudinē extenditur, illic arctissimè clauduntur testæ, hîc facilè diducūtur. Intus multū est carnis, cuius omnes ferè partes indiscretę sunt, veluti in Mytulis. Pinna in arenosis & cænosis locis proueniunt, ex bysso alligantur. Est autem byssus hîc mollissima & delicatissima lana dicta à similitudine eius ex qua diuitū pretiosissimi pāni cōficiēbātur, vt de diuite in Euan gelio legitur, qui induebatur purpura & bysso, quo in loco quidam ineptissimas interpretationes finxerunt. Pinnarū bysso à Mytulorum bysso tam differt quàm stupa canabina à tenuissimo & delicatissimo serico. Eius magnitudo Pinnarum magnitudini respōdet: in maximis enim pedem vnū longus est, in aliis breuior. Eius vsus est nō vt eo alimentū trahatur, neq; vt per id capillamentū limus ac spurcitia attrahantur: nam circa os positus non est, sed veluti è medio ventre neruosa substantiæ alligatur. Prætereà superiorem & latiorē partem aperit alimenti hauriēdi causa, & recludit. Quis est igitur byssi vsus? Eum sic docet Aristot. Αἰ ὁ πίννα ὀρθαὶ φύον) ἐκ τῆς βύσσης ἐν τοῖς ἀμμώδεσι καὶ βορβωρώδεσι. Pinnae rectè locis arenosis cænosisque ex bysso proueniunt. Quo ex loco emendandus est Athenæi locus. Αἰ ὁ πίννα ὀρθαὶ φύον) ἐκ τῆς βύσσης, legendum enim βύσσης pro βυθῆ. His addimus Pinnas bysso alligari proximis corporibus, vt firmiùs subrecta semper stet. In Pinna reperitur Pinnother siue Pinnophylax. Sed quæ de Pinnae & Pinnotheris societate fabulosa referūtur, ita refutauimus in priore parte operis nostri, vt superuacua nunc fuerit de his oratio. Nūc de earū substantia. Athenæus. Αἰ ὁ πίννα ἔρηλικαί, ζόφιμοι, δύσπεστοι, δυσγαστρίοι, ἐοικότες δὲ ἀλλοῖς καὶ οἰκήρκεσι. Pinnae vrinas pellunt, multum alūt, difficilè concoquuntur & distribuuntur. Similia autem ipsis sunt Buccina. Paulò post subiungit Pinnam mediā esse inter Purpuras & Buccina. Huius & Buccini partes duas facit idem Athenæus & diuersam ipsarum naturam explicat. Cū de Purpure & Buccini substantia dixisset, subdit. Ὡς οἱ μὲν ζάχνηλοι ὠσόμενοι, δυσκατέγατοι ὅ, δὲ τοῖς ἀσθενέσι τὸ σόμενον ἐστὶ οἰκτεῖον, δυσέκκετοι τε καὶ μέσως ζόφιμοι. Τέτον ὁ αἰμῆκωνες λεγόμενοι πρὸς τοῖς πυθμέσι, ἀπαιλαί, ὠφθαρτοί, δὲ τοῖς τὴ γαστέρα ἀσθενέσι οἰκτεῖον. Horum tracheli ventriculū iuuāt, difficilè cōcoquuntur, ob id imbecillo vētriculo inutiles sunt, aluum morātur, & mediocriter alunt. Mecones vero quæ dicuntur, in imo sitæ, tenerę sunt, facilè corrumpūtur, qua de causa iis qui imbecillo sunt vētriculo inutiles sunt. Hîc pro οἰκτεῖον repo

Lib. 5. de hist.
cap. 15.

Lib. 3.

Lib. 18. ca. 25.

fuiimus *ὄστρακον* οὐκ ἐστὶν. Τράχηλον non ceruicem, aut collum cōuertimus quo carent ostracoderma omnia, & pisciū reliquorū maxima pars: verūm hīc *Σάχηλος* pars est in pinnis & Buccinis dura, neruosa, siue callus cui reliqua caro innititur, proportione vertebris respōdens, ob id ex similitudine *Σάχηλον* appellari puto, quemadmodū etiam mediā mali partem sic vocari autor est Athenæus. Neq; verò sumi hīc posse pro Conchæ specie manifestū est, vt alibi sumitur apud eundē Athenæū, quam *Spondyliū* ab alijs nominari diximus. *μήκων* quid sit in Cōchis & turbinatis declarat Aristot. *Ἐστὶ γὰρ ἡ μήκων διονεὶ περὶ τῶν ὄστρακων κηροῖς ὅτι πολὺ αὐτῆς*. Gaza sic vertit. Quod papauer appellamus quasi materia vacās atq; excrementitia magna sui parte, in omnibus testaceis generibus inest. Et paulò post. *ὅτι μήκωνα πάντα ἔχει ὄστρακον ἐν τῷ αὐτῷ, ἔδδ' ἰσῆω, ἔδδ' φαρμακῶν*. Papauer omnia habēt, sed non loco eodē, nec par, nec ex æquo manifestū. Sunt qui *μήκωνα* ex Arist. pro piscis specie vsurparint, sed nō sine errore, vt in priore operis nostri parte docuimus. Pinne semper ouū continēt aliquādo maius, aliquādo minus p lunari potestate. Ouū autē illud est quale in Echinis Ostréisq;, nō qđ ad generationē cōfert, sed qđ melioris tantū nutritiōis indicatiū est, quale est in sanguine præditis pingue. Pinne enim spōte proueniūt. In his vniones reperiūtur in Acarnania autore Plinio, sed nō laudati. Seniores & maiores Pinnæ duriores sunt, minores teneriores, pleniores. In locis tranquillis nascuntur v̄eto non perflabilibus, maximè vbi aqua dulcis mari permiscetur. In locis in quibus mare fluit & refluit vix reperias, in Græcia, plurimas, in Italia, in Gallia nostra Narbonensi raras. Hyeme meliores sunt, & elixē assis. Sunt qui vino & aceto maceratas molescere aiunt, sed flatus gignere, quod verū esse non potest, cū vinū flatus discutiat, nisi ea ratione qua humidiora fiunt, flatus gignere dicātur.

De perna.

CAPUT XLIX.

NATURA In Concharum varietate lusit, vt ex vnius generis formis pluribus, veluti Tellinis, Ostreis. Myacibus liquet, de quibus prius diximus. Sic Pinnarum vnicum genus nō est. Pinna enim altera est quam hīc proponimus, vt ex figura perspicuū est. Perna à Plinio vocatur

catur

catur. Perne, inquit, Concharū generis, circa Pontias insulas frequentissime stant velut suillo crure longo in arena defixæ, hiantesque quam limpitudo est, pedali non minus spatio. Cibum venantur. Dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo grandis caro est. Quæ omnia in eā quam expressam hīc proponimus, maximè competunt, præsertim figura suilli cruris vnde nomen habet: dicuntur enim perne tam priores quàm posteriores coxæ porcine salite. Neque absurdè quis existimauerit eius generis Pinnā hanc esse in qua vniones nasci ex Theophrasto tradit Athenæus. Θεόφραστος μὲν ἐν τῷ περὶ λίθων γράφει ἕτως. τῶν θαυμαζομένων ὁ λίθων ἐστὶ καὶ ὁ μαργαρίτης καλούμενος, διαφορῆς μὲν τῆ φύσει. ποικίλη δ' ἐξ αὐτῆς τὰς πολυελεῖς ὀρμῆς. γίνεται δ' ἐν ὄφραω ἢ ἐν παραπλησίῳ ταῖς τῶν αἰώνων, πλὴν ἐλάττωι. μέγεθος ὁ ἡλίχθιν ἰχθύος ὀφθαλμὸς διμεγέθης. Id est Theophrastus de libro gemmis scribit ad hūc modum. Inter gemmas pretiosas margaritæ sunt, naturā pellucidæ, ex quibus fiunt sumptuosissima monilia. Eas generat Ostreum Pinnis simile, sed minus, tā magnas quàm est magnus piscis oculus. Huiusmodi Pinna parua in mari nostro reperitur, & in ea vniones parui. Intus caro superiori similis, nisi quod trachelo caret, id est, media illa parte dura & neruosa. Tota igitur intus mollior est, & ad coquendum faciliior. Hoc illud est quod intelligit Plin. quum dicit: Intus pro spondylo grandis caro est. Spondylum appellans callum seu carnem duriorē & interiorē Ostreorū, quo nomine alibi vsus est, quum loquitur de specie Ostreorū, neq; in luto capta, neque in arenosis, sed solido vado, spondylo breui atq; nō carnosō, nec fibris laciniōso, ac tota in aluo.

Lib. 3.

De Pinna parua.

CAPUT L.

CONCHA Hæc & figura, & victus ratione, & bysso Pinnae species est, magnitudine differt, & eo quod antequam & acuta & stricta parte in amplitudinem extendatur, excavata est. In cœnosis & arenosis viuit defixa, carnem intus duram habet, quæ virus resipit. Omnium

Pinnarum testæ eandem cum Mytulorum testis facultatem habent. Haftenus diximus de Ostracodermis tum iis quæ vnica, tum iis quæ duplici testa constant, huic libro finem imposituri, cum de bysso Pinnarum, & de Margaritis quæ in Conchis reperiuntur tractauerimus.

De Byssu.

CAPUT LI.

N Sacris Bibliis byssi & byssinarum vestium fit aliquoties mentio, atque etiam in prophanorum libris. In quibus cum Theologorum atque aliorum sententiæ variæ sint, consentaneum fuerit quid de hac re sentiendum sit exponere. Byssus duplex est, terrenus & marinus. De terreno bysso Plinius. Asbestino lino principatus in toto orbe, proximus byssino, mulierum maximè deliciis circa Elim in Achaia genito, quaternis denariis stipula eius permutata quondam, vt auri. Et Pausanias prodidit byssum non alia Græciæ parte nasci quàm in Elide tanta tenuitate, vt ne Iudaicæ quidem bysso cedat, etiam si colore minùs rufet quàm Iudaica, quæ colorem & splendorem auri referebat. Erat igitur lini nõ lanæ species est, ex Plinio & Pausania, in Græcia & Iudæa nascentis. Ex ea vestes atque alia ornamenta contexebantur byssina, quæ vt aurum fulgebant. Vnde illud Exodi CAP. XXVI. Fecit & velum ex hyacinthino serico, purpureo, coccino bis tincto, & bysso torta, cherubin fecit in ipsis opere polymito. Et mox. Fecit quoque velamen in ostium tabernaculi ex hyacinthino serico, purpureo, coccino bis tincto, & bysso torta, opere Phrygio. Iulius Pollux aduersa de bysso tradidisse videtur. Porrò byssina quoque & byssus lini quædam species apud Indos. Nunc apud Ægyptios ex arbore quædam lana fit, ex qua vestem confectam lino maximè similem esse quispiam dixerit, sola densitate excepta: densior enim arbore fructus enascitur, nuci similis duplici munitus cortice, qua dirempta, postquam instar nucis floruerit, interius hoc quod lanam refert eximitur, vnde subtegmen conficitur, stamen autem illi subtendunt lineum. Et Philostratus. Homines qui secundum Indum flumen habitant lineis amictuntur vestibus: etenim linum in agris plurimum nascitur, calciamenta gestant ex papyro, nobiliores bysso induuntur. Byssum verò ex arbore nasci ferunt, quæ basi quidem populo sit persimilis, foliis verò salici. Sed animaduertendum est Plinium non solùm linum vocasse id quod ex herba contusa netur, sed etiam quod ex fruticibus & arboribus carpitur. Superior pars Ægypti, inquit, in Arabiam vergens, gignit fruticem quem aliqui Gossopion vocant, plures Xylon, & ideo lina inde facta xylina. Paruulus est, similémque barbatae nucis defert fructum, cuius in exteriori bombyce lanugo netur. Aliud lini genus facit ex harundine, aliud è genista, quod etiã hodie apud nos mu-

licres

Lib. 9. cap. 1.

Lib. 19. cap. 1.

lieres rusticae conficiunt. Æthiopes Indique è malis, Arabes cucurbitis in arboribus. Quare materia omnis, siue ex herbis contusis, siue ex fructuum lanugine carpta, ad texendum idonea, linum vocatur. Alter est byssus marinus ex Pinna delicatissimus & mollissimus, sericæ lanæ comparandus, colore fusco, à similitudine Byssi Græci vel Iudaici sic nominatus: prius enim cognitæ sunt diuitiæ terrenæ quàm marinæ, quem non dubito pretiosarum vestium textui additum terreno.

De Margaritis.

CAPUT LI.

DE Margaritis Concharum quarundam veluti foetu nunc dicemus. Has vniones Latini vocant, non quod in vnica tantum Concha reperiantur: Nam Æliano teste, pleræque adeo multos vniones possident, vt sint qui dicant in vnica Concha viginti procreatos fuisse, sed quod nulli duo indiscreti reperiantur: vnde nomen vnionum Romanæ scilicet imposuere delitiæ: nam apud Græcos non est, neque apud Barbaros inuentores eius aliud quàm Margaritæ. Latini quidam Margaritum dixerunt neutro genere & masculino. Inuestigare nunc oportet quid sit vnio, sit ne Conchæ pars, vel excrementum, vel morbus quidam: de hac enim re summi viri dubitarunt. Chares Mitylenæus vniones ossa appellauit Athenæo teste. *Χαρίς ὁ ὁ Μιτυλιναῖος ἐν ἐβδόμῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἰστοριῶν φησὶ. θηρόεσσι ὁ κτ' τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν, ὡσαύτως ὁ καὶ κτ' τὴν Ἀρμενίαν, καὶ Περσικὴν καὶ Συσσιανὴν, καὶ Βαβυλωνίαν παρόμοιον ὄσρεω ὅ δ' ἐστὶν ἄδρον καὶ πρόμηκες, ἔχον ἐν αὐτῷ σάρκα ἔμεγάλην, καὶ λευκὴν, ὡσὲν σφόδρα, ἐξ ὧν ἐξαίρουῦτες ὄσρα λευκὰ προσαγορεύουσι μὲν μαργαρίτιν. κατὰ χεῖρας δ' ἐξ αὐτῶν ὀρμίχας τε, καὶ ψέλλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τὰς πόδας, περὶ ἃ ἀποδίδουσι οἱ Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ πάντες Ἀσιανοὶ, πολὺ μᾶλλον τῶν ἐκ χρυσίου γεγεννημένων. Id est,* Chares Mitylenæus septimo libro Historiarum Alexandri ait. Capitur verò in Indico mari & circa Armeniam, Persidem, Susianam, Babyloniam Ostreo quiddam simile, quod magnum est & oblongum, habetque intus carnem multam, albam, suauissimi odoris, cuius exempta ossa Margaritas vocant, ex quibus monilia componunt & armillas, manus atque pedes ornant, qui cultus maiore in pretio est apud Persas, Medos, & Asianos omnes, quàm quæ ex auro confecta sunt. Quæ sententia à veritate abhorret. Nam si vniones Ostreorum ossa essent, ij semper in omnibus Ostreis reperirentur, cum ossa ad corporis fabricam necessaria sint, veluti partiũ reliquarũ fulcra, quod falsum esse docet experientia. Idque contra Ostreorum naturam est, quæ similiter

Lib. 13. ca. 26.

Lib. 3.

Lib. 4. de hi-
stor. anim. ca-
pit. 1. & 4.
Lib. 9. cap. 35.

atque crustata molle intus habent, nec durum quicquam, sed foris, ut rectè scripsit Aristoteles. Fuerunt qui existimauerint vniones Concharum veluti nucleos esse, alij Concharum partus, quam sententiam Plinius refert. Has vbi genitalis anni stimulauerit hora, pandentes sese quadam oscitatione impleri roscido conceptu tradunt, grauidas postea eniti, partumque Concharum esse margaritas, pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit, candorem conspici: si verò turbidus, & factum sordescere, eundem pallere, caelo minante conceptum, ex eo quippe constare, caeli que eis maiorem societatem esse quam maris, inde nubilum trahi colorem, aut pro claritate matutina serenum. Si tempestiuè satientur, grandescere & partus. Si fulguret, comprimi Conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si verò & tonuerit, pauidas ac repete compressas quæ vocant physemata efficere speciem, verum inani inflatam sine corpore. Hos esse Concharum abortus. Hæc Plinius, quibus non consentiunt ea quæ apud Athenæum ista de re scripta sunt. Φασί ὅταν βροντῶν συνεχεῖς ᾖσι, καὶ ὀμβρῶν ἐγγύχῃσι, τότε μᾶλλον τῶ πίνδα κύνει, καὶ πλείω γίνεσθαι μαργαρίτω, ἢ ὀμβροῦ. τὸ δὲ χειμῶνος εἰς τὰς ἐμβουθῆρας θαλάσσας δύνειν εἰώθεσιν αἱ πίνναι. θέρους δὲ τὰς μὲν νύκτας κελύφασι διασηχόμεναι, ἡμέρας δὲ μύσσειν. ὅσαι δὲ ἂν πέτραις, ἢ σπιλάξι προσφύσασιν, εἰς ὄβελῶσι, καὶ αὐτὰ ἐνδύσασιν τῶ μαργαρίτω γίνωσι. Id est, aiunt verò quum sepe tonat, & largius pluit Pinnam tum magis concipere: margaritasque plures & magnas procreari. Hyeme autem in profundos maris gurgites condi solere. Æstate hiantes sursum enatare noctu, interdium conuiuere. Quæ saxis, saxorumve cauis adnatæ fuerint, radices agunt, & illic commorantes procreant margaritas. Hæc ab iis excogitata sunt, qui particularem Ostreorum naturam ignorant. Nam Pinne radice innituntur, suntque immobiles, nunquam sedem in quaherent sponte nature mutant, ut verè scripsit Aristoteles. Sed nec superior etiam opinio, quam ex Plinio recitauimus, vera est. Etenim testa silicea intacta omnia sponte & non ab aliis procreantur, neque aliud quicquam procreant. Neque idem partus à diuersis editur, quemadmodum vniones à diuersis specie Conchis siue Ostreis. Adde quod omnia quæ procreant, statis quæ que temporibus fetus suos & concipiunt, & emittunt in lucem, cum in variis Ostreis aliquando vniones reperiantur, aliquando nulli: modò hoc tempore, modò illo. Ægyptij hodie externis mercatoribus in Ægyptum proficiscentibus narrant de pisce Columbo, quem Orbem vocauimus, eadem ferè quæ Plinius de Conchis margaritifera, eum scilicet ore hiante rorem excipere, ex quo deinde vniones efficiat. Sed fabulosa sunt ista: neque enim vnquam in huiusmodi pisce inuenti sunt vniones, neque ros haustus non posset non in ventriculo immutari & concoqui, vel vnà cum excrementis aliis excerni. Quare his reiectis opinionibus Androstheni assentior

Lib. 4. de Hi-
sto. cap. 4.

sentior qui scripsit ἢ λίθον ἐν τῇ σαρκὶ τῆ ὀστρεῖς γίνεσθαι, ὡσαύτ ἐν τοῖς
 σπειροῖς ἢ χάλιαζαν, id est, in carne Ostrei gigni vnionem, quemad-
 modum in suum carne grandinem. Idem Iuba tradit referente Pli-
 nio. Arabicis Concham esse similem Pectini insecto, hirsutam Echi-
 norum modo, ipsum vnionē in carne ipsa esse grandini similē. Gran-
 dinem autem in porcis intelligere oportet, grana compacta, & satis
 dura, per carnem sparsa, ex crassa & viscida pituita concreta, atque
 exsiccata, vt ganglium in neruosis partibus, ad cuius generationem
 pituitæ crassitudini & glutino, facultatis assimilatricis imbecilla vis
 accedit. Galli in porcis lepram vocant, quam ex lingua, maximè in-
 feriore eius parte dignoscunt: in ea enim grana illa manifestè appa-
 rent. Aristoteles causam grandinis suum, & eius dignotionem sic do-
 cet. χαλαζῶδεις ὃ εἰσι τῶν ὑῶν αἱ ὑγρότατοι, τὰ τε περὶ τὰ σκέλη, καὶ τὰ περὶ
 τὸν βράχιον, καὶ τὰς ὤμους, ἐν οἷς μέρεσι καὶ πλεῖστα γίνονται χάλιαζαι. καὶ
 μὲν ὀλίγας ἔχῃ, γλυκερὰ ἢ σαρξ, ἀλλ' οὐ πολλὰς, ὑγρὰ λίθου καὶ ἀχυλος γί-
 νεται. Δῆλα δὲ εἰσιν αἱ χάλιαζαι, ἐν τε γὰρ τῆς γλώττης τῷ κατώτῳ ἔχουσι
 τὰς χαλάζας, καὶ ἐν οἷς τις βίχας ἐκτίλλῃ ἐκ τῆς λοφίας, ὕφαιμοι φαίνονται. ἔτι
 δὲ τὰ χαλαζῶντα τὰς ὀπιοθίους πόδας ὃ διυώνται ἢ συχάζειν. Grandi-
 nosi sues fiunt, quorum crura, & collum, & armi carne constant
 humidior, quibus partibus vel plurimæ grandines innascuntur. Ca-
 ro dulcior est si grandines habent paucas: sed si multas humida val-
 de & insipida est. Facile qui grandent cognoscuntur: parte enim in-
 feriore grandines habentur, & si setam dorso euellas, cruorem in ra-
 dice pili euulsi videris. pedibus etiam posterioribus constare non pos-
 sunt qui grandent. Et Aetius de elephantia si scribens, inter alias no-
 tas hanc quoque affert, sub lingua venulas varicosas fieri ac nigresce-
 re, quod signum est etiam viscera ipsa in simili constitutione esse
 eiusmodi planè qualis in porcis quibusdam circa interna videtur,
 quæ grandinis nomine insignitur. Quemadmodum igitur in porcis
 grādo, ita in Conchis quibusdā vniones efficiuntur ex humore crasso
 & viscoso, puro tamen, nec luto aut sordibus externis infecto, qui vel
 alimenti conuenientis redundantia est, vel excrementorum. Id in
 Mytulis, & Ostreis, & Conchis quibusdam recentibus non hianti-
 bus & semicoctis contemplari licet, in quibus humorem iam cras-
 siorem effectum pellucidumque cernas: ea est generandorum vnio-
 num materia. Non autem semper in media carne reperiuntur, sed
 aliis atque aliis locis, inquit Plinius. Vidimusque eam extremis etiam
 marginibus velut è Concha exeuntes, & in quibusdam quaternos
 quinósque. Et: crassescunt etiam in senecta, conchisque adhære-
 scunt, nec iis auelli queunt, nisi limâ. Quibus vna tantum est facies,
 & ab ea rotunditas, auersis planities, ob id tympana nominantur.
 Quo ex loco tympanorum antiquorum figura discenda est, qui-

Lib. 9. c. 35.

Lib. 8. de Hi-
sto. cap. 21.

Lib. 9. cap. 35.

bus in sacrificiis Matris Deum utebantur. Vergilius.

Aeneid. 9.

Tympana vos, buxusque vocat Berecynthia matris

Idae.

Illam altera parte plana, altera rotunda erant, non utraque plana qualia sunt nostra. Illis etiam hodie utuntur Aphri, atque Turcae. Talibus etiam Monspelienses nostri utuntur quae *Tymbaules* vocantur, quae vasa sunt fictilia omnino rotunda, dempta anteriore parte plana, membrana ex asinina pelle clausa. Bina gestant è zona appensa, quae baculo pulsant, adhibitoque fistularum rusticarum, tum geminarum laminarum, quae chalybeae sunt & rotundae, atque inter se colliduntur, sono, satis impudicam saltationem canunt. Ex his illustrabitur etiam Galeni locus LIB. VI. de differ. & caus. morb. & sympt. in quo lapsus est interpretis doctus & elegans, qui *τυμβαύλας* scribit similes esse tympanis nostris quae *Tymbaules* appellari diximus, nominis quidem similitudine in hunc errorem inductus: sunt enim *τυμβαύλας* non tympana, neque qui tympana pulsant, verum qui ad mortuorum sepulchra tibiis canebant, nominis ratione id indicante: *τύμβος* enim sepulchrum est, tumbam nos vocamus, & *αυλός* tibia. Hi Latine siticines dicuntur, quod apud sitos canere soliti essent, hoc est vita functos. Quod de tympanis nihil hinc cogitarit Galenus, verba ipsius clare ostendunt. *Βομβώδεις δὲ εἰσὶν ἕτεροι τοῖς ἐξ ὀρυζάτων αὐλῶν εἰκότες, οἷοις ἔχουσιν οἱ τυμβαύλας καλέμενοι, διὰ μὲν τὴν ὕλην ἐξ ἧς γέγονασιν ἔδιωκμένους ἢ χεῖν καθαρόν: διὰ τε τὴν ὀρυσίαν τῆς τῶ ἀνδύμαλος ὀδῶ, βαρύντατα φθεγγόμενος.* Aliis sunt bombis similes, referentes sonos qui à latissimis tibiis eduntur, quales habent qui *τυμβαύλας* vocantur. materia quidem ex qua fiunt in causa est cur clare non sonent, latitudo vero via spiritus, cur grauissimè. Perspicuum est hinc de tibiis latioribus non de tympanis sermonem fieri. Sed ad vnionum materiam redeamus, quam etiam non ineptè calculorum in renibus generationi comparare possis: vidi enim ut iam annotauimus, è renibus eductum calculum è pituita vitrea, ut conicio, concretum, tam splendidum & candidum, ut iis dotibus cum vnione certaret. Vniones non in vnica Concha gigni tradunt diuersi authores. Indicus maximè hos mittit Oceanus, inquit Plinius, atque ex Indicis quoque insulis petunt, & admodum paucis. Fertilissima est Taprobane & Stoidis. Item Perimula promontorium Indiae. Praecipue autem laudantur circa Arabiam in Persico sinu maris rubri. Et aliquanto post. In nostro mari, ait, reperiri solebant. Crebrius circa Bosphorum Thracium, rufi ac parui in Conchis quas Myias appellant. At in Acarnania quae vocatur Pinna gignitur. Quo apparet non vno Conchae genere nasci. Nec in Acarnania ante laudati reperiuntur, enormes & feri, colorisque marmorei. Meliores circa Actium, sed hi parui: & in Mauritaniae maritimis.

Lib. 9. cap. 35.

maritimis. Idem apud Athenæum legere est: alij enim in Ostreo Pinnis simili gigni tradunt, alij in Indico Ostreo Pectini simili, quod Berberim vocant, alij in Ostreo magno & oblongo in India, Armenia, Perside, Babylonia, alij in Persico pelago. Principium culménque omnium rerum pretij margaritę tenent, ait Plinius. Cleopatra superbissimo ac procaci fastu, vt regina meretrix, lautitiam Antonij omnem, apparatusque detrectans, quarente eo quid astrui magnificentię posset, respondit, vna se cœna centies sestertium absumpturam, duos maximos vniones per manus Orientis Regum sibi traditos, quos auribus tum gerebat, intelligens. Androsthenes scripsit in Asia, Perside, & aliis Orientis regionibus tanti pretij fuisse, vt pari auro rependerentur. Nostro æuo multis aliis gemmis postponuntur. Venetiis nulla fœmina satis ornata esse censetur, quæ non è collo suspensos vniones gestet. Puellæ nostræ in capite gestant, aliæ paruulos & perforatos consuunt. Americus Vespucius in secunda sua nauigatione si non disertè, saltem verè, vt puto, de vnionum copia & vilitate hæc prodidit. Ad gentem, inquit, quandam peruenimus, quæ nos cum maxima suscepit amicitia, & quamquidem vnionum perlarumque Orientalium comperimus numerum maximum tenere, propter quod quadraginta & septem diebus ibi perstitimus. Et centum & decem & nouem vnionum manchas pretio æstimabamus quadraginta non superare ducatos. ab eis comparauimus: nam nolas, specularia, crystallinosque nonnullos, necnon leuissima electri folia eis tantum propterea tradidimus, nempe quotquot quilibet obtineret vniones, eos pro sola nola donabat. Didicimus quoque interdum ab eis quomodo & vbi illos piscarentur, qui quidem Ostreolas in quibus nascuntur, nobis plures largiti sunt, & pariter nonnullas mercati fuimus, vbi in quibusdam centum & triginta vniones, in quibusdam verò nõ totidem reperiebantur. Nouerit maiestas vestra quod nisi præmaturi sint, & à Conchyliis in quibus gignuntur per se excidant, omnino perfecti non sunt, quinimo in breui, vt sæpius expertus sum, emarcescunt, & in nil redacti sunt. Cùm verò maturi fuerint, in Ostrea ipsa inter carnes, præter id quod carnibus ipsis hæreant, se separant, huiusmodi optimi sunt. Hactenus Americus. Dos omnis vnionum est, tradente Plinio, Lib. 9. cap. 35. in candore, magnitudine, orbe, læuore, pondere, quas notas singulatim persequemur. Clariores sunt in mari rubro reperti. Indici specularium squamas assimilant. Circa Bosphorum Thracium rufi sunt & parui. In Acarnania coloris sunt marmorei. In Britannia decolores. Flauescunt & in senectâ, rugisque torpescunt, nec nisi iuuenta cõstat ille qui quæritur vigor. Vsu etiam atteri nõ dubium est, colorémque indiligentia mutari. Summa igitur laus coloris est exaluminatos vo-

Lib. 5. cap. 123. cari, id est, ad aluminis colorem accedentes, quod optimum cęsetur, quum candidissimũ est autore Dioscoride. Magnitudine differunt, vt in Acarnania magni nascuntur, sed coloris non laudandi. Circa Actium meliores sunt, sed parui. In Britannia contrà, parui sed haud boni. Figuræ varietate discernuntur, quod aliæ sint totæ rotũdæ, aliis vna tantum est facies, & ab ea rotunditas, auersis planities. Sunt alij proceriores fastigiata lōgitudine, alabastrorum figura in pleniorẽ orbem desinentes. Hos digitis suspendere, & binos ac ternos auribus, fœminarum gloria est. Has elenchos appellabant authore Plinio,

Saty. 6.

Item Iuuenale

*Turpe putat nil**Quum virides gemmas collo circundedit, & quum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.*

Crotalia etiam nominabant à sono & collisu ipso margaritarum. Quidam sunt rugati, vt qui ætate deteriores redditi sunt. Nonnulli sunt læues, & inani inflati, qui ob id physmata Græco nomine vocantur. Ponderus ad hoc æui semenciæ pauci singulis scrupulis excessere. Differunt quoque ætate, & Concharum siue Ostreorum in quibus nascuntur varietate, vt ex superioribus liquet. Colliguntur diuersis modis. Quidam eos sponte sua decidere, & in saxis iisdem reperi putant, in quibus Conchæ & Ostrea. Ego verò nõ nisi post Ostreorum mortem absumpta carne decidere puto. Etenim carni & testæ adhærent. Lib. 9. cap. 35. Quidam tradunt asserente Plinio, sicut apibus ita Cõcharum examinibus singulas magnitudine & vetustate præcipuas esse veluti duces, miræ ad cauendum solertiæ: has vrinantium cura peti, illis captis, facilè cæteras palantes retibus includi. Multo deinde obrutas sale in vasis fictilibus, exesa carne omni, nucleos quosdam corporum, hoc est, vniones decidere in ima. Hæc quidem posteriora veriora esse puto, priora non item: Nam Conchis duces esse & retibus capi falsum est. Illud quoque fabulosum est, Concham ipsam quum manum videt, comprimere sese, operiréque opes, gnara propter illas se peti: manumque nisi si præueniat, acie sua abscindere, nulla iustiore pœna, & aliis munita suppliciis. Quippe inter scopulos pars maior inuenitur, sed in alto quoque comitatur marinis canibus, nec tamen aures fœminarum arcentur. Etenim Conchis omnibus tactus tantum sensus, atq; gustatus parum exquisitus à natura tributus est, aliorum omnium sunt expertes. Nec in eis solùm sensus, sed & mentem inesse dicas ex Plinio. Idem periculum venantium margaritas. & qua ratione vitetur, sic explicat Athenæus. Κινδλωδύσαι ὃ οἱ θηρῶντες τὰς μαργαρίτας, ὅταν κεχρηότα χόγγον καὶ δὴθὺ ἐκτείνωσι τὴν χεῖρα: μύει γὰρ τότε, καὶ πολλάκις οἱ δίακτυλοι αὐτῶν ἀποπρίονται. ἔνιοι ὃ καὶ παραχρημα ἀποθήσκουσιν, ὅσοι ὃ ἐκ πηλαγῆς ὑποθέντες τὴν χεῖρα τύχῳσι, ῥαδίως τὰς χόγγας ἀπὸ

Lib. 3.

ἐπὶ τῆς λήθης ἀποσῶσιν. In periculo versantur qui venantur margaritas,
 si in hiantes conchas manum immiserint, tunc enim comprimunt,
 ac saepe digitos praecidunt, aliquando nonnullis persaepe morienti-
 bus. Qui verò à latere manū subiecerint, facilè Conchas à saxis auel-
 lunt. Vniones in medicina ab Arabibus vsurpabantur, aduersus cor-
 dis affectus, hodie quoque horū imitatores in eisdem vtuntur. Inde ce-
 lebres & frequentes in officinis duæ antidoti Diamargariton frigi-
 dum, & calidum, hoc est ex vnionibus, quarum prior in frequentiori
 est vsu, atque alia quæ manus Christi perlata ab vnionibus nomina-
 tur. Serapio in suo Aggregatorio ex Rasi vniones frigidos & siccos
 esse in secundo ordine tradit. Cardiacis profunt, cordisque syncope
 laborantibus conferunt, ad spirituum confirmationem, ad fluxum
 sanguinis exsiccandum, ad oculorum claritatem. Ob eam causam
 collyriis admiscuntur, non quod digerendi vi praediti sint: neq; enim
 vtiliter ad cordis imbecillitatem, & spirituum robur confirmandum
 adhiberētur, sed ob eam quam dixi exsiccandi vim. Melancholicis
 conuenire non video cum frigidi sint & sicci, nisi quod spiritus pu-
 riores efficiant, vaporésque atros ad cor conscendentes siccitate sua
 absumant, qua vi menses retinere sum expertus. Nullam mea qui-
 dem sententia facultatem ad pterygia & suffusiones curandas adfe-
 runt, etiam si quidam iis vtantur. His dentes candidiores reddi tradi-
 tum est, sed idem praestant testæ Concharum & Ostreorum in qui-
 bus inueniuntur. Solent Pharmacopei in marmoreo mortario in pul-
 uerem redigere, ne aliquid vel coloris, vel substantiæ, vel saporis in-
 grati à metallico contrahant. Possunt & aceti acerrimi asperitate, vel
 vuae acerbæ, vel Citrij pomi succo dissolui. Id comprobauit Cleopa-
 træ luxuria, quam fusiùs explicat Plinius LIB. IX. Non desunt Che-
 mistæ, qui ex multis paruis in aquam dissolutis, se posse magnos
 conficere venditent, qui splendore, læuore, pondere atque
 omni alia dote Cleopatrar vnionibus inferiores non
 sint. Sed qui id dixerint permultos audiui, qui
 id praestiterint nullos vidi. Serapio in vnio-
 num vicem Cõchylia magna & splen-
 dida, & fulgentia vsurpari posse
 tradit, modò dimidio pon-
 dus augeamus.

G V L I E L M I

R O N D E L E T I I

D E T E S T A C E I S

L I B E R I I.

Quæ Turbinata dicantur, & quæ omnibus communia propriaque sint.

C A P U T I.

SUPERVACVVM Foret hîc de turbinis & turbinati significatione satis omnibus nota dicere, nisi variè ab autoribus vsurparetur, ac proinde turbinatorum obscurior esset diuisio. Est igitur turbo qui ex amplo & lato paulatim in mucronem desinit, vt de Buccina scripsit Ouidius.

Cava Buccina sumitur illi

Tortilis in latum quæ turbine crescit ab imo

Huius figuræ est turbo lusorius,

Quem pueri magno in gyro vacua atria circum

Intenti ludo exercent,

vt ait Virgilius.

Ab huius figuræ similitudine, dicuntur turbinata ostracodermorum genera. Quare latiùs fusa sumuntur ab Aristotele, quum sic distinxit: Τα ὃ σφρωμβώδη καθάπερ ἑρπύλαι πρότερον, καὶ τῶν τε μὲν ἐλικίω ἔχοντα ὄιον κήρυκες, τε ὃ σφαιροειδῆ μόνον, καθάπερ δὲ τῶν ἐχίνων γένος. Turbinati generis alia in anfractum intorta, vt Buccina, alia in globum circumacta vt Echinorum genera. Alio in loco Aristot. in turbinatis Echinos non recensuit, quâuis testa opertos, vt ex ipsius verbis perspicuū est. Quæ testa operiuntur vt Umbilici, Cochleæ, Purpuræ, & omnia quæ Ostrei aut Cōche nomine appellamus, atq; etiã Echinorū genus. Prætereà turbinatis, tradēte eodē, hoc peculiare est, vt testæ postrema à capite clauiculatim intorqueantur. Operculū etiã ea omnia iã inde

ab ort

Lib. 4. de par. anim. cap. 7.

Lib. 4. de hist. anima. cap. 4.

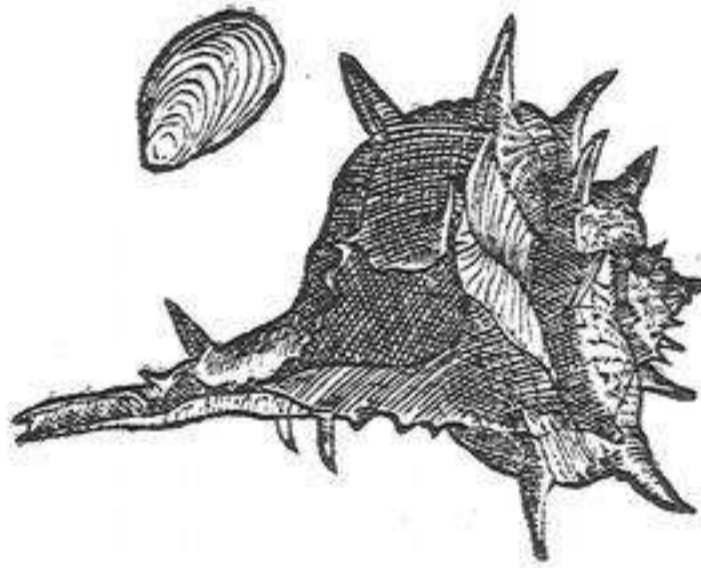
Ibidem.

ab ortu naturæ gerunt. Quæ Echinis nullo pacto conueniunt. Illa *ερρομβώδης* meritò quidem nuncupat *παρὰ τὸ ερρέφασθαι*, quod contorqueri significat. Hac posteriore turbinatorum significatione vtimur, & turbinatis Cochleas subiicimus, quæ clauiculatim intorquentur etiam si non in longum mucronem deficiant. Sed ne qua sit in testaceorū diuisione obscuritas, ea sic perspicuè distinguemus. Testaceorum alia sunt vndique contacta, alia parte duntaxat altera. Vndique conteguntur Tellinæ, Pectines, Mytuli, Conchæ aliæ. Altera tantum parte vt lepas, Auris marina. Rursus eorum quæ vndique integuntur, alia testa continua penitus conclusa sunt, vt nulla ex parte carnem detectam habeant, veluti Holothuria, Tethya, Echini. Alia testa continua inclusa quidem, nec vlla ex parte conspecta, dempto capite, vt Buccina, Purpuræ, Cochleæ, denique turbinata omnia, quæ capitis operculum habent. Alia testa vndique conglobata quidem, sed non in gyrum conclusa sunt, quæ rimam habent sine operculo, vt Conchæ veneræ. Alia vndique duabus testis contacta, vt Pectines, Chamæ, Dactyli, &c. Ex his omnibus ea tantum hîc tractamus, quæ testam habent vnicam totam continuam, atque in anfractus contortam, dempto capite, quod semper operculo tegitur. Atque hoc quidem turbinatis proprium est, quo à reliquis secernantur. ipsis tamen omnibus commune est, quod iam diximus, quodque testa intorta sit. Mouentur etiam eadem omnia & serpunt, parte dextra non ad clauiculas, sed in aduersum. Eorundem omnium caro intus laxior continetur, & quæ faciliùs auelli potest. Interiorum natura in turbinatis omnibus similis est, nec nisi magnitudine variat, aliis enim partes maiores, aliis euidentiores, aliis minores obscuriorésque sunt. Adhæc discrimen illud duritiæ, mollitiæ, cæterarumque eiusdem generis affectionum. Caro enim prima in ore testæ, quam omnia torosiusculâ habent, aliis magis talis, aliis minus. Caput eius partis medio prominulum iungitur, & cornicula duo, quæ pro magnitudine plus minùs capiunt incrementi. Exerunt caput more eodem omnia, idemque per metum retrahunt intrò. Nonnullis etiam os, & dentes acuti, breues & tenues, vt Cochleis. Promuscidas etiã gerit modo muscarû, quod quidẽ membrû linguæ speciem præ se fert. Habêt hoc idem & Purpuræ & Buccina firmû & torosum, quo similiter vt asili & tabani, quadrupedû tergora penetrant, imò longè validius, testas enim escarum possunt perforare. Venter os protinus excipit, similis in Umbilicis ingluuiei auium: habentq; parte inferiore duo albida, torosa, mammis similia, cuiusmodi carunculas vel in Sepiis esse animaduertimus, sed hæc torosiora. Gula à ventre duplex, longa porrigit se vsque ad papauer, quod postremum fundo commissum est. Hæc ergo vt in Purpuris & Buccinis conspicua in clauicula testæ continentur, Quod

autem gulæ subiungitur, intestinum est, gulæ ipsi continuum, simplexque ex toto vsque ad exitum, cuius initium circa anfractum papaueris est, quæ & laxius hæret, quod enim *μήκωρα* Latinè verbum è verbo papauer appellamus, in omnibus testaceis generibus inest. Hinc sursum versus replicans, carnis repetit sedem, finitque ad caput, vnde eiicitur excrementum, pariter in omnibus turbinatis generibus, tam aquaticis quàm terrestribus. Hæc est interiorum partium quibus turbinata constant, descriptio ex Aristotele. Purpuræ & Buccina lentorem cuiusdam ceræ saluant, qua de re fusius alibi diximus. Mucorem etiam emittunt turbinata reliqua.

Lib. 4. de hist.
cap. 4.
Lib. 4. cap. 4.
prioris partis.

De Purpura.

CAPUT II.

Li. 5. de Hist.
anima. cap. 15.

Lib. 9. cap. 37.

Lib. 9. cap. 38.

Lib. 5. de Hist.
stor. cap. 15.

DE Turbinatis dicturi à Purpura sumemus initium, tum ob certas & illustres notas, quibus à cæteris internoscitur, tum ob celeberrimi illius & pretiosissimi liquoris à principibus, & prodigo luxu nobilitatis viris tantis impendiis expetiti, præstantiam. *Πορφύρα* nominatur à Græcis, & *πορφύρια μικρά* Purpuræ parvæ ab Aristotele. Genuenses *ronceram* vocant ab aculeis, Veneti *ognellam*, nostri *burez* mutuata, vt apparet, dictione à Murex. Plinius Purpuras alio nomine Pelagias appellari tradit. Purpuræ, inquit, nomine alio pelagiæ vocantur. Inde pelagium earum succum tingendis lanis laudatissimum idem appellat. Buccinum per se damnatur quoniam fucum remittit. Pelagio admodum alligatur, nimixque eius nigritiæ dat austeritatem illam, nitorémque qui quæritur cocci. Sed hæc mihi appellatio non purpurarum omnium, sed vnius tantum differentiæ à loco sumptæ

sumptæ videtur esse debere, id quod ex Aristotele facile colligitur. *Lib. 5. de hist. ca. 15.*
 Εἰσι δὲ τῶν πορφυρῶν γένη πολλὰ, καὶ ἔνιαί μὲν μεγάλαι οἷον αἱ περὶ τὸ Σίγειον καὶ Δέκλον. αἱ δὲ μικραὶ, οἷον ἐν τῷ Εὐρίπῳ, καὶ περὶ τὴν καρίαν. καὶ αἱ μὲν ἐν τοῖς κόλποις μεγάλαι καὶ φαχέαι, καὶ τὸ ἀνθος αὐτῶν αἱ μὲν πλείστα μέλαν ἔχουσι, ἔνιαί δὲ ἔρυθρον μικρὸν. Quæ sic Gaza conuertit. Genera Purpurarum plura, & nonnullæ magnitudine augentur insigni, vt quæ ad Sigeum & Lectum Idæ promontoria gignuntur. Aliæ parvæ vt quas Euripus fert, & Caria. Pelagiæ magnæ scabræ quæ sunt, quarum flos magna ex parte niger, sed nonnullis rubidus pusillum. Purpuras quæ ἐν τοῖς κόλποις nascuntur, pelagias rectè interpretatus mihi esse videtur Gaza. Nam κόλπος τῆς θαλάσσης Græci τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης appellant, & τὴν βαθεῖαν θάλασσαν. Et qualem hîc florem pelagiis tribuit Aristoteles, talem pelagio Plinius scilicet nigricantem. Purpura nostra oui est magnitudine, non nego alibi multò maiorem reperiri. Testa rugata, aspera, cinerea, aliquando flauescente, aliquando ex viridi cinerea, intus luteo colore. In anfractus contorta est. Aculeis veluti clavis ordine dispositis munita, primis minoribus, mediis longioribus multò, vnde Plinius clauatam esse Purpuram dixit, ad turbinem vsq; *Lib. 9. cap. 36.* aculeis in orbem septenis ferè. Rostro est longo, tubuli modo excavato per quod linguam exerere creditur. Ante id foramen est rotundum, operculo intectum quod separatim depingendum curauimus, de quo etiam seorsum dicemus. Ex his perspicuum est quàm alienæ sint à vera Purpura aliorum picturæ, quorum hi rostrum tubulatum, illi turbinem omiserunt. Caro interior qualem in turbinatis antea ex Aristotele descripsimus, suntque falsissima quæ nonnulli de Purpurarum branchiis, & aliis partibus se percepisse blaterant. Purpurarum genera esse plura iam diximus ex Aristotele. Earum differentiæ sumuntur à loco, magnitudine, paruitate, floris siue succi varietate. Magnæ sunt ad Sigeum & Lectum, parvæ in Euripo & Caria. Pelagiarum aquiloniarum flos nigricat. Paruarum litoralium & austrinarum rubet. Earundem plura genera tradit Plinius pabulo & solo discreta. *Lib. 9. cap. 37.* Lutense putri limo, & Algense enutritum alga vilissimum. Vtrisque melius Teniense in Tenei maris ora collectum. Hoc quoque tamen etiãnum leuius atque dilutius. Calculosæ appellantur à calculo maris, mirè apto Conchyliis, & longè optimo Purpuris. Dialutense, id est vario foli genere pastum. De generatione Purpurarum diximus in *Lib. 4. cap. 4.* priore parte operis nostri, quæ sponte naturæ fit, sine maris & fœminæ commistione, sine ouis. Quamobrem hoc in loco improbanda est auctoris lib. de aquatilibus sententia, ab Aristotelis mente alienissima etiam si eam exponere velle videatur, quam tamen miserè deprauat & corrumpit, vt ex eius verbis perspicuum fiet. Vterque autem piscis (de Buccino & purpura loquitur) purpureum colorem fundit, estque

Massiliæ, Genuæ ac Venetiis in cibis expetitus: sed Buccini caro Purpuræ carne durior est. Ambo quoq; fauare dicuntur, quod sanè hoc pacto faciunt. Qua sub lapide prona parte oblonga, albâq; deinceps pendentia disponunt, quæ ita disposita faui nomē habent, ab apū similitudine. Supini autē sub lapide stabulantur, quū fauificat: quo verò tēpore fauos extruunt, si incoquantur & abscindantur, oua intro continere cōperiētur, quæ saluario lēto lapidibus & cautibus ferruminant, vt inde decidere nō possint, quod tā magno artificio cōstruunt, vt nihil coaceruatū esse videatur. Hac autē fauificatio verna esse solet. Primū vt hæc à veritate quā maximè abhorrere intelligas, esseq; planè ægri somnia, explicandū quomodo procreatur Purpuræ & Buccina, deinde quid sit fauare siue fauificare Omne ostracodermorum genus expers coitus est,

Lib. 5. de hist. anim. 15.

inquit Aristot. Et cum Purpuræ tum etiā reliqua testis inclusa, è limo ferè & materia putrescente oriuntur. Quod & necessaria ratione cōfirmatur: Etenim nulla naturalis actio sine partibus ad eam aptè conformatis perfici potest: nam partibus singulis sua sunt tēperamēta, à quibus facultates, & ab his actiones proficiscuntur, quas omnes corruiere necesse est, imo ne esse quidem possunt, si harū fundamentū vel subiectū nullū existat. At quæ; in Purpura, Buccino, turbinatisq; omnibus partes sunt semini generando, cōtinendo, emittendo, recipiendo & fouendo idoneæ? Quæ nā aliæ præter eas quæ sustinendo, nutriendoq; simpliciter animali destinatae sunt? Præterea quæ commistio corporum vndique

Lib. 5. de hist. anim. 12.

testa conclusis esse potest? Dices fortasse ex Aristotele Genus omne ostracodermorum Vere Autumnòq; habere ea quæ oua appellant, exceptis Echinis cibo idoneis, quippe quibus etsi per ea tempora præcipue vbertas ouorum est, tamen nullo tempore cōmittitur, vt ouis omnino careant, sed maximè pleniluniis diebusque tepidis restituuntur.

Cap. 11.

Hæc quidem Aristot. prodidit, sed locus is ex alio intelligendus & explicandus est, qui legitur LIB. III. de gener. anim. Quæ oua appellatur nihil ad generationē conferunt, sed indicio sunt melioris nutritionis, quale in sanguineis pingue est, quā obrē sapore per id tēpus præstāt, ciboq; laudantur: argumēto quod & Pinne, & Buccina, & Purpure cōtinēt, quidē semper ouū illud vocatū, sed aliās maius, aliās minus. Quare falsum est oua huiusmodi per similitudinē sic appellata, nō ex semine, nō ex foemine & maris coitu cōcepta, ita disponi vt faui nomē habeāt, ab apū similitudine, vt hoc sit fauare siue fauificare. Est enim longe aliud apud Arist. Athenēū. Plin. Αἱ μὲν οὖν πορφύραι τῶν ἑαρος σωμαθροὶ ζόμεναι εἰς τὰ ἰσθμὰ, ποιεῖται δὲ τὴν χαλαρὴν μελίχηρα. τὸ δὲ ἐστὶν οἶον κηλίον, πάλιν ἔχει γλαφυρὸν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ ἀπὸ ἐκ λεπύρων ἐρεθίνθων λευκῶν πολλὰ σωμαθροὶ κείεν. ἔχει δὲ ὁ ἀνεωγμένον πόρον ἔδεν τῶν ἑδῶν, ἔδεν γίνονται αἱ πορφύραι, ἀλλὰ φύονται καὶ αὐταὶ, καὶ τὰ ἄλλα ἐκ τῆς σφίσεως καὶ ἰλύος ὀστρακώδερμα. τὸ δὲ σωμαθρὸν ὡς ἀπὸ ἀποχθάρμα, καὶ γὰρ αἱ τῶν κήρυξι κηλιάζει γὰρ καὶ οἱ κήρυκες, id est purpu-

Aristo. lib. 5. de hist. anim. cap. 15.

rae ver

ræ verno tempore eundem in locum sese colligentes, condunt quam fauaginem nominant, quæ veluti fauus est apum, verum non ita elegans sed quasi ex putaminibus cicerum alborum multa inter se composita, struem vnam sua cohesione coagmentatam. Nullum iis patet foramen, neque ex iis nascuntur Purpuræ. Sed cum Purpuræ, tum etiã reliqua testis inclusa à limo ferè & materia putrescente oriuntur. Illa verò coagmentatio fauo similis, purgamētum tam iis quàm Buccinis euenit: nã Buccinis quoq; fauificare in more est. Igitur κηρίαζεν, siue μελίκηρα, siue οὐκ κηρίον ποιέειν, quod est Gaza interprete fauare siue fauificare, vel vt Plinius loquitur, lentorem cuiusdam cerij saluare, dicuntur Purpuræ & Buccina quum emittunt lentorem quendam, siue humorem mucosum, velut à feminis natura, semen verò eorum nullum esse existimandum est. Ex eo lentore concreto & exsiccato fit congeries veluti putaminum cicerum alborum, inter se coherentium, quam in litus eiectam pharmacopolæ quidam pro spuma maris, alij pro alcyonio falsò vsurpant. Quocirca procreantur Purpuræ, & Buccina sponte, vt alia ostracoderma, è limo & materia putrescente, vt iam dictum est: & præter saluarium lentorè tenui humore in terram recepto. Ac quemadmodum fungorum decocto in terram effuso fungi permulti breui enascuntur, ita Purpurarū origine aliqua præcedente, multò maior copia prouenit: à singulis enim excrementi aliquid effluit, quod quidem semen non est. Atque hæc est duplex Purpurarum Buccinorū, Mytolorū origo ab Arist. tradita, & à nobis fusius explicata libro quarto prioris partis operis nostri. Reliquas actiones morèsq; persequamur. Quæ mobilia sunt, inquit Arist. eadem carne vescuntur, iis victus ex pisciculis est, vt purpuris: sunt enim carniore, & quidem esca huiusmodi capiuntur. Plinius etiam alga nutrirī tradit. Pascitur Purpura: ait Aristoteles, exerta lingua sub operculo, quæ Purpuris digito longior est, qua tamen Conchulas, tum sui generis testam perforare potest. Et Plinius. Lingua Purpuræ longitudine digitali, qua pascitur perforando reliqua conchylia, tanta duritia aculeo est. Et alibi Purpura vocatur, caliculatim procurrente rostro, & caliculi latere interiorius tubulato, qua proferatur lingua. Sed id diligentius considerandum, linguane testas perforet. Lingua omnibus animalibus in ore est, os autem in capite, quod operculo tegitur in Purpurā, atq; adeo in turbinatis omnibus. In rostro igitur longo & tubulato lingua non est, sed per id eam profert, & exerit. At linguam Purpurarum & turbinatorū omniū promuscidibus muscarū quæ inter cornua sunt, comparat, quæ firma est, torosa ac rotunda, quæq; exeri potest, quã tamen si per anatomen propiùs intueare & tractes: neq; ita longa, neq; ita duram esse certò comperies, vt per longum rostrū testas perforare possit. Quare id fabulosum esse puto, sed ea, quo ad eius fieri potest,

Lib. 9. cap. 36.

Lib. 8. de hist. cap. 2.

Lib. 9. c. 37.

Li. 5. de hist. anima. cap. 15.

Lib. 9. cap. 36.

exerta, Purpuræ succos & humores aliarum Concharum exugunt
 Pectinum ritu, rostro acuto & duro tanquam terebello excavato te-
 stas alias perforant. Tempus viuendi Purpuris & Buccinis longum,
 annos enim circiter sex Purpuræ viuunt, & singulis annis incremen-
 tum earum patet per orbes: quibus totidem quot annos habent, testa
 clauiculatim intorta in crepidinem desinit. Plinius annum vnum
 Lib. 9. cap. 35. adiicit. Purpuræ viuunt annis plurimum septenis. Et: Purpuræ &
 Buccino orbes totidem quod habent annos. Nunc de Purpuræ par-
 tibus, earumque in cibis vel in medicamentis vsu. Purpura vsta
 Lib. 2. cap. 4. exsiccat, inquit Dioscorides, dentes abstergit, excrescentias in car-
 ne cohibet, vlcera purgat, & ad cicatricem perducit. Galenus paulò
 Lib. 7. cap. 3. fusiùs eadem docet LIB. XI. simplic. medicamentorù. Paulus Æginet.
 Purpuræ crematæ testis eandem vim tribuit quã pompholygi, id est,
 Lib. 5. siccandi sine rosione. Aetius. Purpurarum testæ cum aceto potælienes
 tumentes sanant, & secundas morantes detrahunt. Vstarum cinis ad
 Lib. 2. cap. 6. eadem confert ad quæ Buccinorum. de quibus suo loco. His addit
 Dioscorides. *Ιόνια ὃ καλεῖται τὰ ἐπὶ τῶν κυρῶν ἢ πορφύρων μέλα, πε-
 ρὶ οἷς ἡ ἕλιξ ἐστὶ τῆς ὕψραχου. Καίεται ὃ ὁμοίως δυνάμιν ἔχοντα καυσικω-
 τέραν τῶν κυρῶν, καὶ τῆς πορφύρας, διὰ τὸ πιέζειν αὐτῶν τὴν φύσιν.* Id est,
 Ionia vocantur Purpurarum Buccinorumque mediæ partes, circa
 quas testæ volumen clauiculatim intorquetur. Cremata simili mo-
 do maiorem Purpuris Buccinisque facultatem vrendi consequun-
 tur, quoniam apprimendi naturam obtinent. Qui locus mihi satis
 explicatus non videtur, etiam ab iis qui bene longa commentaria in
 Dioscoridem conscripserunt. Ac primùm alij *ίόνια*, alij *κίόνια* legunt.
 Qui *ίόνια* legunt deductum putant vocabulum à dictione *ίον*, quæ
 violam significat, quia Purpurarum quarundam flos violacei sit colo-
 ris, qui flos est inter papauer & ceruicem. Hermolaus *κίόνια* legit, id est,
 Columellas, vt sint Buccinorum Purpurarumque partes mediæ, qui-
 bus velut columnis & fulcris caro & reliquæ partes innitantur. Sunt
 autem partes hæ mediæ, partes corporis interni Purpurarum valde
 torosæ & firmæ, ac fibrosæ, circa quas testæ volumina capreolorù ri-
 tu conuolui incipiunt, secundum Dioscoridem, vel quibus hæret
 vena illa, vel membrana florem Purpurarum continens, secundum
 Aristotelem, inter papauer, quod inferiore est loco, & trachelon siue
 ceruiculam, siue collum superiore loco. Sed præstat Aristotelis locum
 Lib. 5. de hi- proferre, vt ei lucis aliquid inferamus. *Τὸ ὃ ἀνθος ἔχον ἀπὸ μέλαν
 τῆς μήκωνος, ἢ τῆς βαχίλης τῶτων δ' ἐστὶν ἡ σύμφυσις πυκνή. Τὸ χεῖμα δ' ἰδεῖν,
 ὡς περὶ ὑμῶν λευκῶς, ὃν ἀν ἀφαιρῶσι, θλιβόμενος ὃ βάσις, ἢ ἀνθίξει τὴν χεῖρα,
 διαλείπει δ' αὐτῶν ὡς περὶ φλέβα τῶτο ὃ δοκεῖ εἶναι τὸ ἀνθος, ἢ δ' ἀπὸ σύμφυσις οἷον
 φυσιολογίας.* In cuius loci cōuersione Gaza sensum quidē Aristot. mihi
 videtur esse assecutus, sed obscurè locum sic interpretatus est. Florem
 suum

suum inter papauer dictum & collum continent, textu spissiore, aspectu veluti membranæ candicantis, quam detrahunt, tingit hæc expressa & inficit manum. Pertinet eadem suo situ perinde vt vena, idque flos ille celebrer putatur, reliquum contextus quasi alumen est. Quæ dilucidius sic expressa sunt. Purpuræ florem habent inter papauer & ceruicem, quorum cohærentia densa est, coactaque. Coloris quidem aspectu membranam albam refert, quam detrahunt, presæque tingit & inficit manum, distenditur autem vt vena, atque in hac quidem est flos purpuræ, reliqua coagmentatio est veluti alumen. Hæ sunt mediæ partes de quibus Dioscorides, quibus maiorem vrendi facultatem tribuit, quàm testis, quia tenuiorum sunt partium, celeriusque peruadunt & permeant. Ex Purpuris vstis dentifricia optima sic conficimus. Eas vstas vino extinguimus, abluimusque, deinde aceto rosato, postremò aqua rosarum. Tum melle scillitico, vel oxymelite exceptis, & ad confectionis formam redactis, odoris boni, saporisque conciliandi causa rosas & caryophylla addimus. Idem cinis cum puluere glycyrrhizæ, papauerisque semine, ex cremore hordei & paucò vino albo sumptus, pulmonibus malè affectis mirè auxiliatur, fluxiones inhibendo, & id quod iam fluxit absumendo, exsiccandoque. Totæ partes internæ in oleo percoctæ mitigandi doloris vim habent. Saliuâ earundem quæ admodum lenta est, siccantur & glutinantur vulnera recentia, maximè si cum paucò sanguine draconis adhibeatur. Quantum ad Purpurarum vsum in cibis attinet, vniuersè scribit Galenus Purpuris, Ostreis denique ostracodermis omnibus hoc esse commune, vt falsum in carne succum contineant, qui aluum subducat, caro verò dura sit, sed hæc vnicuique magis minisque inest, qualitatis quantitatisque ratione. Sed in Purpuris diuersæ partes, diuersam naturam habent. Athenæus. Αἱ ὅ πορφύραι μέλας οὖν ἴσιν καὶ τῆ κήρυκος, ὧν οἱ μὲν βράχλιοι, πολύχυλοι ὄστρεοι, ὅ ὅ λοιπὸν ἀλῶν, ἀλυχθὸν καὶ γλυκὺ, καὶ ἀσμάδδτον, εἰς ἐπίκρασιν τε ἐπιλύθειον. Inter Pinna & Buccina Purpuræ mediæ sunt naturæ, quarum tracheli multi sunt succi, ori grati, reliquæ partes falsæ sunt & dulces, facillè distribuuntur, & humores corporis vitiosos ad iustam temperationem reducunt. Rursus Athenæus. Τροφιμώτεραι ὅ τῶν εἰσὶ, καὶ ἀπολαυστικώτεραι αἱ τῆς πορφύρας μήκωνες πάλιν κλωδιέστεραι ὑπάρχουσι: καὶ γὰρ ὅλον ὅ κγγχύλιον τοῖς τὸν εἶν, ἴδιον ὅ καὶ τὰ ὄστρεα, ὅ τοῖς κωλῆσι παρέπειλαι ὅ ἐψόμενας παχὺ ποιεῖν τὸν ζῶμον. ἐψόμενοι ὅ ὅ καὶ ἐαυτὸς καὶ οἱ βράχλιοι τῶν πορφυρῶν, ἀγέθουσι πρὸς τὰς τῶν στομάχων διαθέσεις. Copiosius alimur, maiorique cum voluptate vescimur papauere purpuræ, quàm cæterorum, sapit tamen scillam, vt & Concha tota. Peculiare est his & Vnguibus, quod coctæ iusculum spissant. Elixii quoque seorsum purpurarum tracheli ventriculo malè affecto profunt.

De Operculo Purpuræ.

CAPUT III.

PRÆTER Purpurarum partes iam explicatas seorsum dicemus de alia, quæ & figura, & viribus, & nomine à superioribus distat. Hanc Aristot. ἐπιχάλυμμα siue χάλυμμα vocat, id est Operculum siue integumentum à verbo, χαλύπτω. Appellat etiam ἐπίπτωγμα LIB. V. de Hist. anim. ἔχει δὲ καὶ τὰ ἐπιχάλυμμα καὶ ταῦτα ἀμφοτέρω, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τρομβώδη ἐκ γυμνῆς πάντα. νέμονται δὲ ἐξάιροντα τὴν χαλκωμένω γλαττίω ὑπὸ δὲ χάλυμμα. Operculum utriusque huic generi adhæret nativum, & cæteris omnibus turbinatis, pasci quoque exerta lingua appellata sub illo operculo solent. Et alio in loco. Ἐν δὲ ἐπίπτωγμα πάντ' ἔχει ἐκ γυμνῆς. Operculum etiam iam inde ab ortu omnia gerunt, de turbinatis loquitur. Statim ab ipsa procreatione turbinatis operculum inesse dicit, ad discrimen Cochlearum, quæ ipse sibi ex glutinoso humore, siue ex mucosuo operculum conficiunt. Dicitur aliter à Græcis πώμα, ut à Galeno, qui seorsum de eo hæc prodidit. πώματα πορφύραν δι' ὄξος ποθέντα ἀπληγὰς οὐδαλέας ἐχραψάν ἡσες ἰαοῦσαι, θυμωμένας δὲ τὰς πονηρομένας ὑπερικῶς ἀφελεῖ, ἐκβάλλει τε καὶ τὰ χαλεχόμενα χόρμα. Opercula Purpurarum ex aceto pota scripserunt quidam tumentis lieni mederi, suffitu autem excitare scæminas vulvæ strangulatu oppressas, & morantes secundas detrahere. Eodem nomine operculum Conchylij nominavit Dioscorides, & Cochleas quasdam alpium Liguriæ πωμαθίας, id est, operculares. Dicitur autem πώμα quod eo testarum foramina claudantur, ut vasa operculo suo. Carni hæret, & unguis noster, ac tanquam ex filis siue ex fibris coagmentatum quid & duratum esse dicas, ut ex eius pictura quam cum Purpura superiore capite expressimus, licet perspicere. Differt substantia à testa quæ multò siccior est, neque fumum emittit, nisi si accensa liquore aliquo extingueretur. Operculum verò pinguitudinis non nihil in se habens, fumum reddit cornu modo. Vires eius in medicamentis antè ex Galeno tradidimus, quarum seorsum non meminit Dioscorides, sed in capite de Ungue. Qua de re suo loco dicemus. Pharmacopolæ hodie in officinis habent Conchyliorum, Buccinorumque opercula permista, quæ blattas byzantias vocant, ut fusius declarabimus quum de Conchyliis agemus. Sed hoc nomine Purpurarum tantum opercula appellanda erant. Nam βλάττος siue βλάττιον Purpuram significat, unde blatteus color pro purpureo. Casiodorus in Epistolis de Chamæleonte. Colores suos multifaria qualitate cõmutat, modò veneta, modò blattea, modò prasina, modò cyanea. Eutropius: Nero inusitata luxuria fuit, ut qui exemplo Caligulæ frigidis & calidis lauaretur unguentis, hamis argenteis, aureisque piscaretur, quæ blatteis funibus extrahebantur, quos Suetonius, & Orosius inter

Cap. 15.

Lib. 4. de hist. anima. cap. 4.

Lib. 11. simpl. med.

Lib. 2. cap. 10. § 11.

interpretantur purpureos. Ille: Piscatus est, inquit, rete aurato, purpura coccòque funibus nexis. Orosius: Luxuriæ, inquit, tam effrenatæ fuit Nero, ut retibus aureis piscaretur, quæ purpureis funibus extrahebantur. Hæc Hermolaus vir pereruditus in suis in Pliniū glossematis annotavit. Sed etsi βλάτιος Purpuram significet, tamen pro operculo solum Purpuræ usurpari docet Nicolaus Myrepsicus, qui tamen non sine errore dixit blattum byzantium esse ὄσεν τῆς ῥινός τῆς πορφύρας, id est, os narium Purpuræ. Hodie quoque in officinis blattam byzantiam esse credunt, quod in ore & naribus Purpuræ reperitur, quo ineptius nihil dici potest. Purpuræ enim neque nasum, neque nares, neque ossa intus habent, cum testacea omnia foris durum, intus molle contineant. Crediderim igitur legendum ὄσραχον ἢ ῥινὸν τῆς πορφύρας, id est, testam vel clypeum, siue scutum Purpuræ: ῥινός enim præter quam quod pellem significat, unde ὄσραχὸδερμα ab Oppiano ὄσραχόεσσα vocantur, etiã pro scuto sumitur teste Phauorino. Ῥῖνοι, inquit, γαλιῦται αἱ ἀσπίδες, ὅτι ἐκ βοείων βυρῶν εἰσι, id est, ῥῖνοι vocantur scuta rotunda, quod ex corio bubulo cõstent. Operculum verò veluti scutum, Purpuræ capiti imponitur. Cur verò βλάτιος βυζάντιος, vel βύζαντιος dicatur à nemine, quod sciam, traditur. Ego conicio à Byzante, vel Byzantio Aphricæ cognominari, nam etiam illic purpura tingebatur.

De Flore Purpuræ tingendis vestibus magno opere olim expetito.

CAPUT IIII.

QUAE In parte contineatur infector ille Purpurarum succus, superius ostēdimus ex Aristotele, quum de Purpurarum partibus ageremus. Plinius ab Aristotele non dissentiens scripsit Purpuras florem in mediis faucibus habere. Liquoris hic est minimi in candida vena, unde pretiosus ille bibitur, nigratis rosæ colore subluces. Reliquum corpus sterile. Partem hanc quæ succum continet cordi proportionem respondere puto: cor enim hepar, cerebrum, atq; alias partes indiscretas habent Purpuræ, & testacea omnia. Unde constat nugari eos qui cor, hepar, branchias se in Purpuris inuenisse prædicant. Arist. atq; alij Græci ὁ ἀύθος τῶν πορφύρων vocant, Plin. atq; alij florem Purpuræ, aliquando succum: Cum vita, inquit, sua succum illum euomunt. Et: Cum foetificauere fluxos habent succos. A flore Purpuræ vestes ἀύθιναι dictæ sunt, et toga picta à florido Purpuræ colore. Testis est Festus Pōp. Picta inquit, quæ nūc toga dicitur, antea purpurea vocitata est, eratq; sine pictura. Eius rei argumētū est pictura in eade Vertūni & Consi, quarū in altera M. Fuluius Flaccus, in altera T. Papyrius cēsor triūphātes ita picti sunt.

Lib. 13. Vitruuius florem Purpure, saniem vocat, & Ostrum: sic enim *LIB. VII.* Incipiam inde de ostro dicere, quod & charissimam & excellentissimam habet præter hos colores aspectus suauitatem. Et prius. Accedit huc chryfocolla, ostru, armenium. Et: Ea Conchylia quum sunt lecta, *Georg. 2.* ferramentis circunscinduntur, è quibus plagis purpurea sanies. Vergi.

Et gemma bibat & sarrano dormiat ostro.

Et alij pluribus locis. Dictum verò est ostrum ἀπὸ τῆς ὀστράκῃς, quòd à Purpuris testa tectis eximeretur, ex Vitruuij sententia. Quomodo succus ille colligeretur sic docent veteres. Tradit Aristoteles eas quum fauificant deterrimum florem gerere. Paruas cum testis tundi solitas, alioqui difficile est succum detrahere. Maioribus testas diffringebant, quam obrem ceruix à papauere separabatur: flos enim inter hæc situs est supra ventrem. Dabant operam vti viuæ frangerentur: nam si priusquam fregeris expirarint, florem omnem cum vita euomunt. Quapropter solebant eas asseruare in nassis, dum se ipsæ colligerent, atque quiescerent. Veteres nassam escæ adiunctam demittere non solebant, ita sæpe accidebat, vt Purpura iam detracta decideret. Postea *Lib. 9. cap. 37.* adiunxerunt nassas ne si decidat, liberetur. Idem clariùs Plinius. Capiuntur Purpure paruis rarisque conchis textu, veluti nassis in alto iactis. Inest his esca, clusiles mordacisque Concharum quales videmus: Has semineces, sed redditas mari auido hiatu reuiuiscetes. Appetunt eas Purpuræ, porrectisque linguis infestant. At illæ aculeo extimulata claudunt sese, comprimuntque mordentia: ita pèdentes auiditate sua Purpuræ tolluntur. Viuas capere contendunt, quia cum vita sua succum illum euomunt. Et maioribus quidem Purpuris detracta Concha auferunt, minores cum trapetis frangunt. *Lib. 7. cap. 13.* Vitruuius. Conchylia quum sunt lecta ferramentis circunscinduntur, è quibus plagis purpurea sanies, vti lachryma profluens, excussa in mortariis terendo comparatur. *Lib. 1. cap. 4.* Iulius Pollux & capiendarum Purpurarum, & colligendi floris hanc rationem, qua Phænices vtebantur sic tradit. Phænices sic venantur animal, lanamque sic tingunt, vt ex ipso aspectu florere dicas. Funi contexto, longo, valido, firmoque, vt in mare multum extendi possit, alligant modicis interuallis diffusa ex sparto, iuncove composita, veluti continua tintinabula, quorum densus est ingressus: sparti enim vel iuncorum fines, ex vasculorum oris eminere de industria faciunt, vt facilè ingredi, & eos dirimere possint, regredi verò nõ item. *De quibus* Hæc vasa escis plena, purpurarij in saxosa loca demittunt, fune ex subere appenso, vt prædam sustineat. His noctu & sæpius diu illic relictis, vasa Purpuris plena extrahunt. Deinde tuis ibidem testis, carneque sale condita ad tincturam, ac sordibus omnibus aqua expurgatis, in feruente lebete prædam marinam coquunt. Sanguis verò statim atque ignem senserit, funditur & florescit, alius quidem flauescit, alius

alius ex cæruleo splendet, alius diuersi est coloris. Quicquid autem in
 lebetem demiseris, sanguinèmq; illum contigerit, eodem colore
 inficitur. Hactenus Iulius Pollux, cuius sensa fidelius, vt arbitror, ex-
 pressimus quàm Latinus interpres. Cæterùm pretiosus ille Purpura-
 rum succus, non in omnibus Purpuris eiusdem coloris erat. Pelagia- *Arist. lib. 5.*
 rum, magnarùmque flos magna ex parte niger, in nonnullis rube- *de hist. c. 25.*
 scens, paruarum & litoralium rubet. In Aquiloniis partibus niger. In
 Austrinis ruber. Vitruuius Ostri varietatem sic distinxit. Quod legi- *Lib. 7. cap. 13.*
 tur in Ponto & Gallia, quòd hæ regiones sint proximæ ad Septentrio-
 nem, est atrum. Progredientibus inter septentrionem & occidentem,
 inuenitur liuidum. Quod autem legitur ad Æquinoctialem, orien-
 tem, & occidentem, inuenitur violaceo colore. Quod verò meridia-
 nis regionibus excipitur, rubra procreatur potestate, & ideo hoc ru-
 brum. Rhodo etiam insula creatur, cæterisque eiusmodi regionibus,
 quæ proximè sunt solis cursui. Sed hîc animaduertendum Purpuram
 nigram sumi pro violacea exaturata. sic enim sæpe à veteribus ni-
 grum sumi alibi demonstraui. Purpura violacea me iuvene vi-
 gebat, inquit Nepos Cornelius, qui Diui Augusti principatu obiit: cu-
 ius libra denariis centum vanibat, id est, decem aureis solatis. Succes-
 sit dibapha Tyria, quæ in libras denariis mille non poterat emi, id est,
 centum aureis solatis. Dibapha dicebatur quod bis tinctæ esset, veluti
 magnifico impendio. Dibaphum Cicero appellat. Vestimenta Pur-
 pura infecta eo temperamento, vt amethysti gemmæ colorem refer-
 rent, amethystina dicebantur. Plinius LIB. XXXVII. de amethystis *Cap. 9.*
 loquès. Indicæ absolutum Purpuræ colorem habent: ad hancque tin-
 gentium officinæ dirigunt vota: fundit enim aspectu leniter blandû,
 neque in oculos vt carbunculi vibrant. Iam amethystinæ purpuræ *Cap. 46.*
 Tyria addebatur, vnde nomen Tyriamethystus. Plinius LIB. IX.
 Non est satis abstulisse gemmæ nomē amethystum, rursus absolutus
 nutriebatur Tyrio, vt sit ex vtroque nomen improbum, simulque lu-
 xuria duplex. Tyria Purpura olim celeberrima fuit, sic nominata à
 Tyro, quondam insula, postea verò Alexandri magni oppugnantis
 operibus continenti iuncta. Strabo. πολὺ γὰρ ἐξήσται πασῶν Τυρία
 καλλίστη πορφύρα. Longè omnium præstantissima habetur Tyria pur-
 pura. Quia verò Tyrus priùs Sarra vocaretur, Sarranum ostrum dixit
 Vergil. & Sarranam Purpuram Iuuenalis. Dicuntur & simplici-
 ter Tyriæ, purpura infectæ vestes. Hîc non omittendum coccum &
 purpuram colore quidem conuenire, ipsa tamen materia plurimùm
 dissidere, cum huius marina sit, illius terrena. Quamobrem Purpuræ
 appellatione coccum non contineri rectè censuit Vlpianus in lege, si
 cui lana. suprâ de legatis tertio. Neq; eam ob causam inter se dissen-
 tiunt, Matthæus, Marcus, & Ioannes de veste qua Iudæi induerunt

seruatorem nostrum Iesum Christum. sic Matthæus. περιέθηκεν αὐτῷ
 χλαμύδα κροκίω. id est, circundederunt ei chlamydem coccinā. Mar-
 cus. καὶ ἐνδύσων αὐτὸν πορφύραν. Et induunt eum purpura. Ioannes verò: καὶ
 ἰμάτιον πορφυροῦ περιέβαλον αὐτὸν. Et pallio purpureo circundederunt
 eum. Quam Marcus & Ioannes purpuream vocant, Matthæus coc-
 cinam appellat à colore, qui idem est cum purpureo. Matthæus colo-
 rem, alij materiam expresserunt. Neque illud prætereundum Purpu-
 ræ succo veteres coccū permiscuisse. Plinius LIB. IX. Quin & ter-
 rena miscere, coccóque tinctum Tyrio tingere, vt fieret bis byssinū.
 Coccum autē à Dioscoride κόκκος βαφικὴ dictum, id est, granum infe-
 ctorium: satis magna copia colligitur in Gallia nostra Narbonēsi vo-
 catúrque *vermillon*, à Gallis *graine descarlate*, ab Arabibus *Kermes*, vn-
 de Kermesinus color. Immensa Purpuræ pretia, vestimentorum quæ
 ea tingerētur varietatem, quibúsque iis vti liceret, tum apud Græcos,
 tum apud Latinos, petere debes ex Budeo & Bayfio viris ætate nostra
 doctissimis, & totius antiquitatis peritissimis. Ad philosophica reuer-
 tatur oratio.

Quæ dicantur Purpurarum κροκίδες.

CAPUT V.

SVNT Qui quum legunt apud Galenum LIB. III.
 de medicamentis καὶ τόπων in auriculariis medicamen-
 tis κροκίδα τῆς πορφύρας siue κροκίς. Et linum è Purpu-
 ra apud Paulū Æg. existimēt in Purpuris lanā aliquā,
 siue stupam, siue linū, siue tomentum reperiri, quo cō-
 tuso & depexo in medicamentis veteres vterentur. Sed illi toto cælo
 aberrant, vt dicitur: nihil enim tale in Purpuris, neque in turbinatis
 aliis reperias. Neque bysso alligantur, vt Pinnae & Mytuli. Mouentur
 enim Purpuræ, & caro turbinatorū omniū non aliter alligatur quàm
 circa testarum volumina. Quare intellexerunt veteres per κροκίδα la-
 næ Purpura tinctæ crassiorē & minus curatam partē, cuius meminit
 etiam Dioscorides. Τὸν δὲ αὐτὸν ἴσθρον καὶ κροκίδες κροκίαι τῆς θαλασσίας πορ-
 φύρας. Nec secus fimbriati marinarum Purpurarum flocculi cremari
 solēt. Cur ita appellarint id in causa est, quod Purpura nō solūm pro
 marino animali, sed pro succo eius, pro vestimēto ex eo tincto, & pro
 lana tincta sumatur. De reliquis significatis testimonia multa veterū
 proferre possem quæ sciēs prætereo. De postrema significatione pro-
 feremus locum Galeni LIB. VII. Methodi med. Ἐν ναρδίνῳ μύρω
 λειώσας μαστίχην χιαν ὡς λιπαρωτάτῃν, ἀναλαμβάνων πορφύρα χρῶ. Quæ
 transcribens Paulus Ægin. dixit. ταῦτα λειόμενα ἀναλαμβάνεται πορφυ-
 ρα, ἢ ἐρίω, καὶ ἐπιτίθειαι τῷ στομάχῳ.

De Murice.

CAPUT VI.

NON MEN Murex est polysemum, significat enim acumen siue asperitatem saxi prominentis Nonio teste.

Virgilius.

Et acuto in murice remi

Obnixi crepuere

Aeneid. 5.

Aliquando Murices machinulae sunt ferreae, dolosae, tetragona forma, quae in quancunque parte incubuerint, vnum aut plures aculeos infestos protendunt. Vocantur à Græcis *σιβολοι*, vt rectè annotat Budæus. Sumitur etiam murex pro Purpura. Martialis.

Sanguine de nostro tinctas ingratis lacernas

Induis, et non est hoc satis, esca sumus.

Inde & Murex Tyrius à Virgilio.

Tyrioque ardebat murice lana.

Et ab Ouidio phocaicus. Nonnūquam Murex generis nomē est, cui subiiciuntur Concha venerea, & Buccinum. Plinius. Muricem esse latiore Purpura, neque aspero, neque rotundo ore, neque in angulos prodeunte rostro, sed simplice concha, vtroque latere se se colligente. His verbis Concham veneream descripsit, vt suo loco docerimus. Et alio in loco Murices pro Buccinis vsurpauit. Purpuræ viuunt annis plurimū septenis. latēt sicut Murices circa canis ortum tricenis diebus. Aristoteles. *Ἐὰ μὲν γὰρ ὀστρακόδερμα πάντα φωλεῖ, οἷον ἔατε ἐν τῇ θαλάττῃ πορφύραι, καὶ κήρυκες.* Et: Congregantur verno tempore, mutuoque attritu lentorem cuiusdam ceræ saluant, simili modo & Murices. sic Aristoteles cūm procreationem Purpurarum docuisset, subiunxit. *Ἐ δὲ μὲν ὁ ἴσθιον ἐγγίνονται ταῖς πορφύραις καὶ οἱ κήρυκες.* Ex his notum est Plinium hæc ex Aristotele descripsisse, & pro Buccinis Murices conuertisse. Denique generis nomen esse non Conche tantū vnus satis declarat Plinius, quum dicit. Muricum generis sunt quæ vocant Græci Colycia, alij Corythia, turbinata æquè, sed minora, multò efficaciora, etiam & oris halitum custodientia. De his suo loco dicemus. Quare cūm Muricis nomen pluribus accommodatum sit, Gaza Plinij imitator *κήρυκας* non Murices conuertit, sed Buccinas. Nunc ad Muricum turbinatorum species conuertatur oratio.

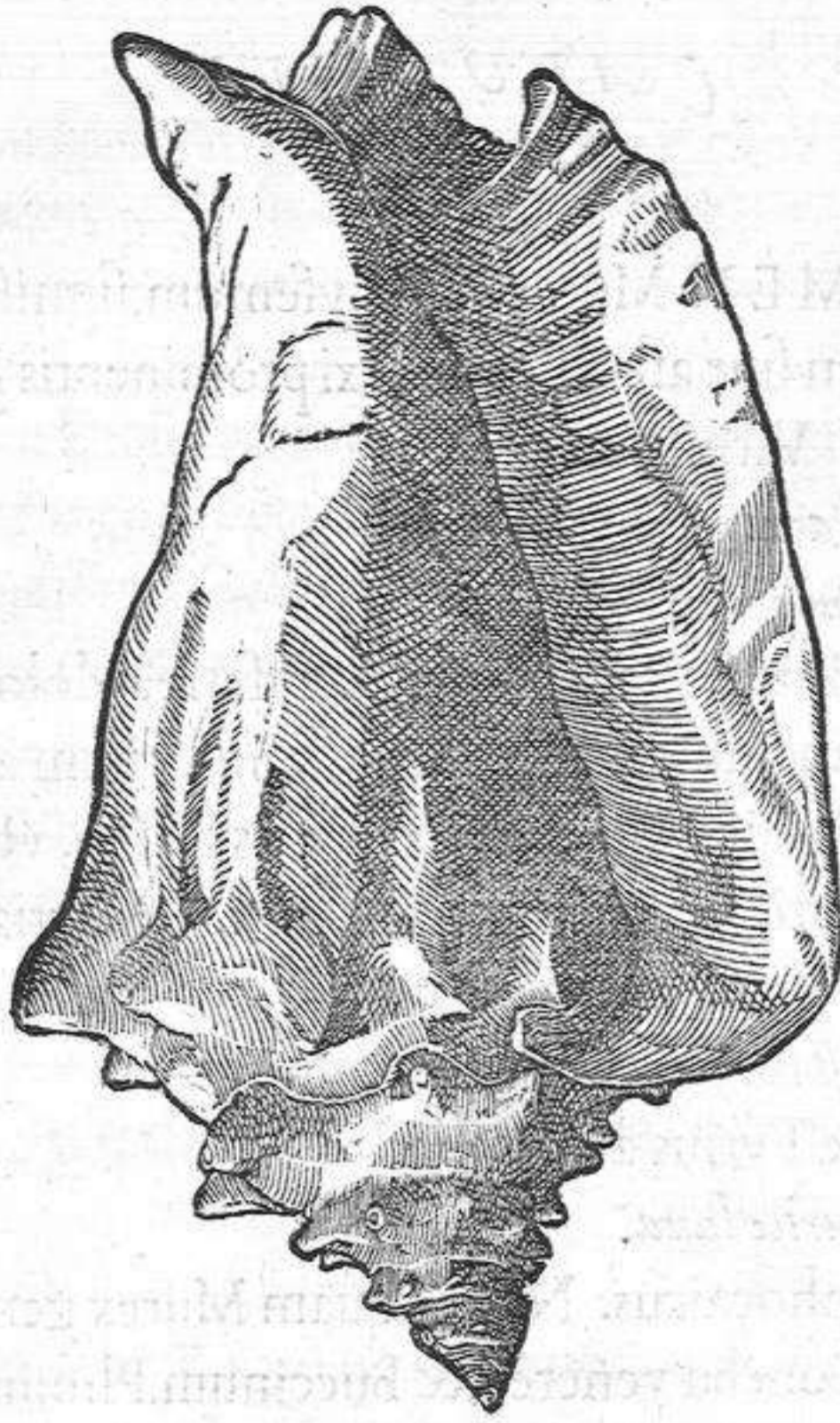
Lib. 9. cap. 25.

Ibidem. c. 36.

Lib. 8. de hist. cap. 13.

Lib. 32. cap. 7.

De Murice Marmoreo.

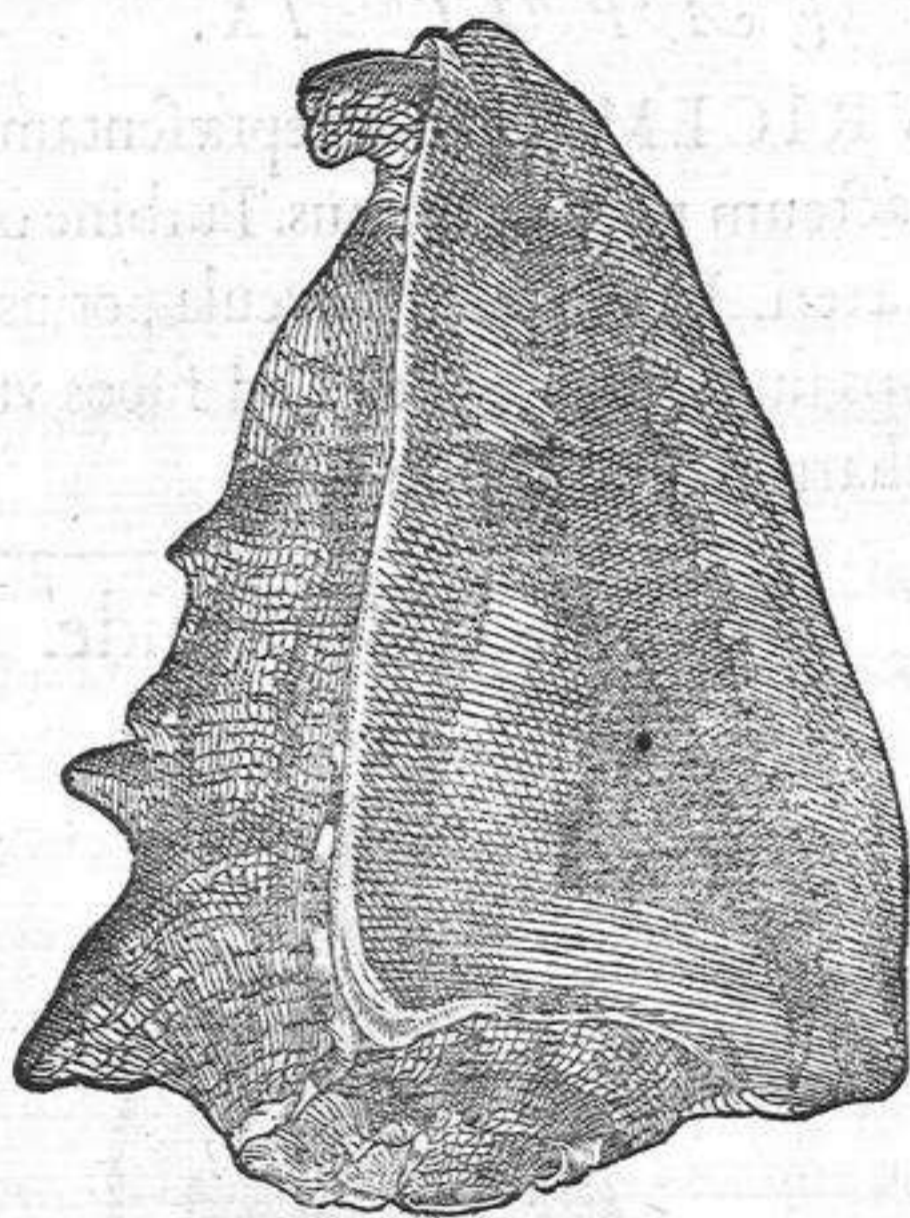

CAPUT VII.

MURICVM Qui sequuntur copiam, mihi fecit Guilielmus du Choul Allobrogum præfectus, vir procul dubio antiquitatis peritissimus, si quis alius in tota Europa hodie extet. Is nullis à me prouocatus officiis sed planè regio & liberali animo quo erga omnes literatos vtitur, erga me quoq; vsus, non solùm Murices Cõchyliãque mihi communicauit, sed & aliarum pulcherrimarum & variarũ rerũ copiam maximam, maximis sumptibus comparatam, ex quo veluti penu ditissimo & abũdantissimo tandem aliquando depromet, & literarum luce illustrabit multa, quæ hæctenus à paucissimis aut potiùs nullis cognita in tenebris iacuerunt, quæ tamẽ ad Philosophica, Poetica, Historica intelligenda planè necessaria sunt, vt hoc nomine literatos omnes maximopere sibi sit deuincturus. Murices hîc appello, qui & turbinati sunt, & longos firmosque aculeos siue clauos habent, quos, vt internoscerentur, quàm maximè propriis nominibus potuimus, distinximus. Eum quem hîc exhibemus, à candore duritiãque qua marmor cãdidum æmulatur parte externa, marmoreum appellamus.

lamus. Parte interna ex albo purpurascit. Testa grauis est, densa, solida, aculeis multis horrés, figura inter Buccinum & Conchylum media, ampla, vt meritò *δευχρόπυλος* dici possit, quemadmodum Purpuræ species quædam. Terreæ est substantiæ, frigidæ & siccæ cum detergendi vi, ob falsuginem quam seruat. Quare ad dentifricia vti possumus, & in epuloticis medicamētis. Vritur facilè atque in cinerem redigitur, & acrimoniam aliquam ob empyreuma acquirit, quam diligenti ablutione deponit. Calcis itaque modo elota cum oleo rosato in vnguentū reducitur. Ambustis medetur, cicatricemque pulchram inducit. Adhæc omnia fœliciter vti possumus. Carnem atque operculum, Purpurarum, Buccinorum carni operculisque rectè assimilari iudico. Sed hæc in vniuersum de Muricum substantia dicta sint.

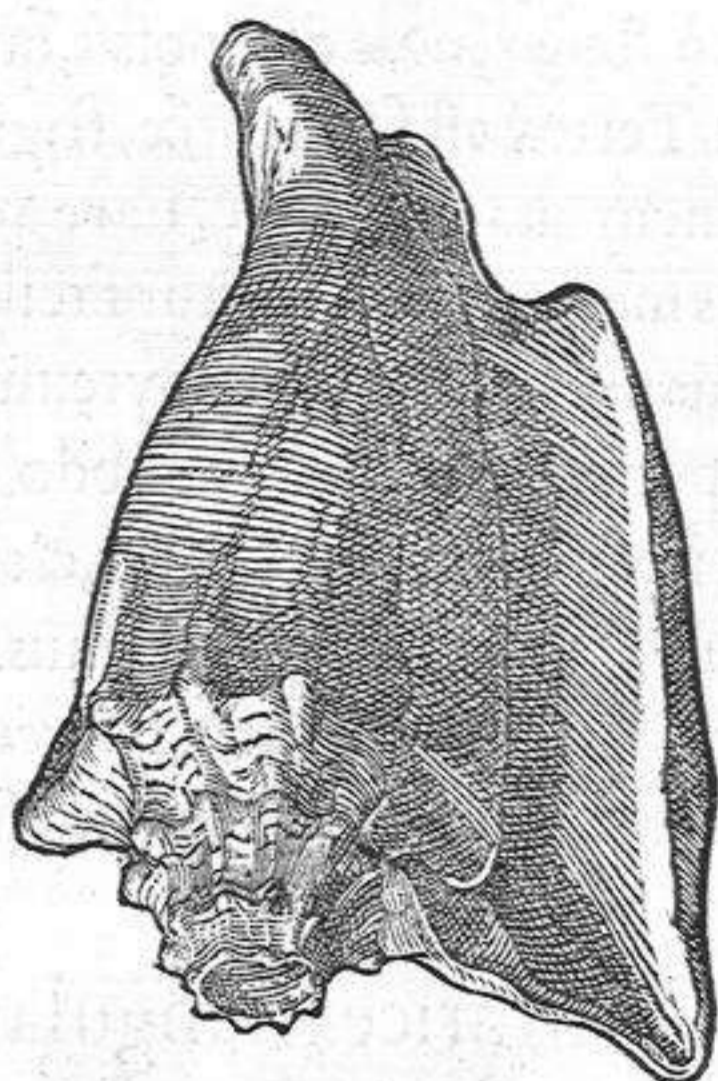
De Murice triangulari.

CAPUT VIII.

HIC Altera parte murex planus, altera ferè rotundus, sed ita vt vtrinque duo sint latera, tertium plana pars efficiat, à qua figura quæ huic propria est triāgularis iure dicitur: aculeos habet breues & firmos, vario est colore, foramen duplex habet rugosum, quo ob testæ amplitudinem & breuitatem, sonus editur grauis & tristis. Testa tota ad Cōchylij testam magis accedit. Operculum quum vritur fumum emittit, ob id pingue aliquid habet. Quare in oleo amygdalino decoctum in aurium doloribus vtiliter vsurpatur.

De Murice lacteo.

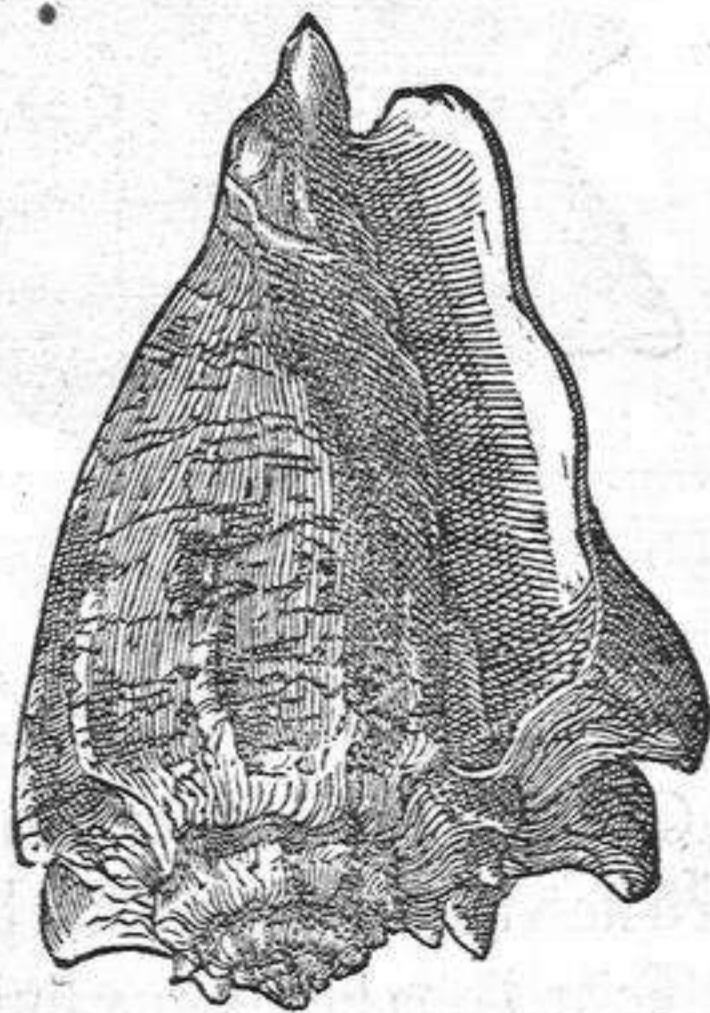

CAPUT IX.

VRICEM Quē hīc repræsentamus à lacteo colore lacteum nuncupauimus. Turbine obtusiore est quàm cæteri. Exochas & tubercula potiùs habet quàm clauos siue aculeos. Testa ad fucos vti possumus Concharum venerearum vice.

De Murice Coracoide.

CAPUT X.

T Anatomici omoplatae appendicē à rostri coruorū similitudine coracoidem appellarunt, ita & nos Muricem hunc coracoidem ab aculeis iucuruis, & rostris coruorum similibus, à nota illustriore & huic propria nomen ponentes.

De Aporrhhaide.

CAPUT XI.

APORRHAIIDVM Duobus in locis meminit Aristoteles. Gaza Murices interpretatus est. *Οἱ δὲ νηρίται προσέχονται μὲν, καθάπερ αἱ λεπάδες, καὶ αἱ ἀπορραίδες, καὶ πᾶν δὲ τοῦτο γένος. πρυσφύονται ὃ καὶ ταῖς περὶ τῆς ἀποκλίνωσι δὲ ἐπιγάλυμμα: τὸ γὰρ εἶναι ὡς περὶ πῶμα. ὁ γὰρ τοῖς διθύροις ἀμφω, τὸ τοῖς τρομβώδεσι δὲ ἕτερον μέρος. Τὸ δὲ ἐνὸς σαρκῶδες ἐστὶ, καὶ ἐν τῷ δὲ τῷ αὐτῷ ὃ τῷ ἕτερον ἔχει ταῖς ἀπορραΐσι, καὶ ταῖς πορφύραις, καὶ πᾶσι τοῖς τοῖσιν. id est, Gaza interprete. Natices saxi adhærescunt more patellarum & Muricum, ac cæterorum generis eiusdem, nec nisi tegmine dimoto adhærent, quod velut operculum sibi possident. Vsum enim quem bivaluibus pars vtraque administrat, eundem altera exhibet turbinatis. Caro intus qua oris habitus. Modus hinc idem Muricibus, purpuris, atque omnibus generis eiusdem. Ex his sunt qui dubitandi occasionem sumant, sint ne Aporrhhaides in Muricum, an in Lepadum genere. In Lepadum quidem genere nec ab Aristotele, nec ab ullo alio disertè ponuntur: duas enim duntaxat Lepadum species ponit Aristoteles, λεπάδα, & λεπάδα ἀγρία. Sunt tamen qui ex Lepadum genere esse inde effici putant, quòd Lepadum more saxi adhæreant. Sed non rectè. Nam quanuis Lepadum more adhæreant Aporrhhaides, non inde tamen efficitur, eiusdem generis esse cum Lepadibus. Etenim Neritæ adhærent vt Lepades, vt ibidem dicitur, tamen à Lepadibus genere differunt. Quod si quem mouere debuit Aristotelis locus, in quo vnà cum Lepadibus Aporrhhaidum memi-*

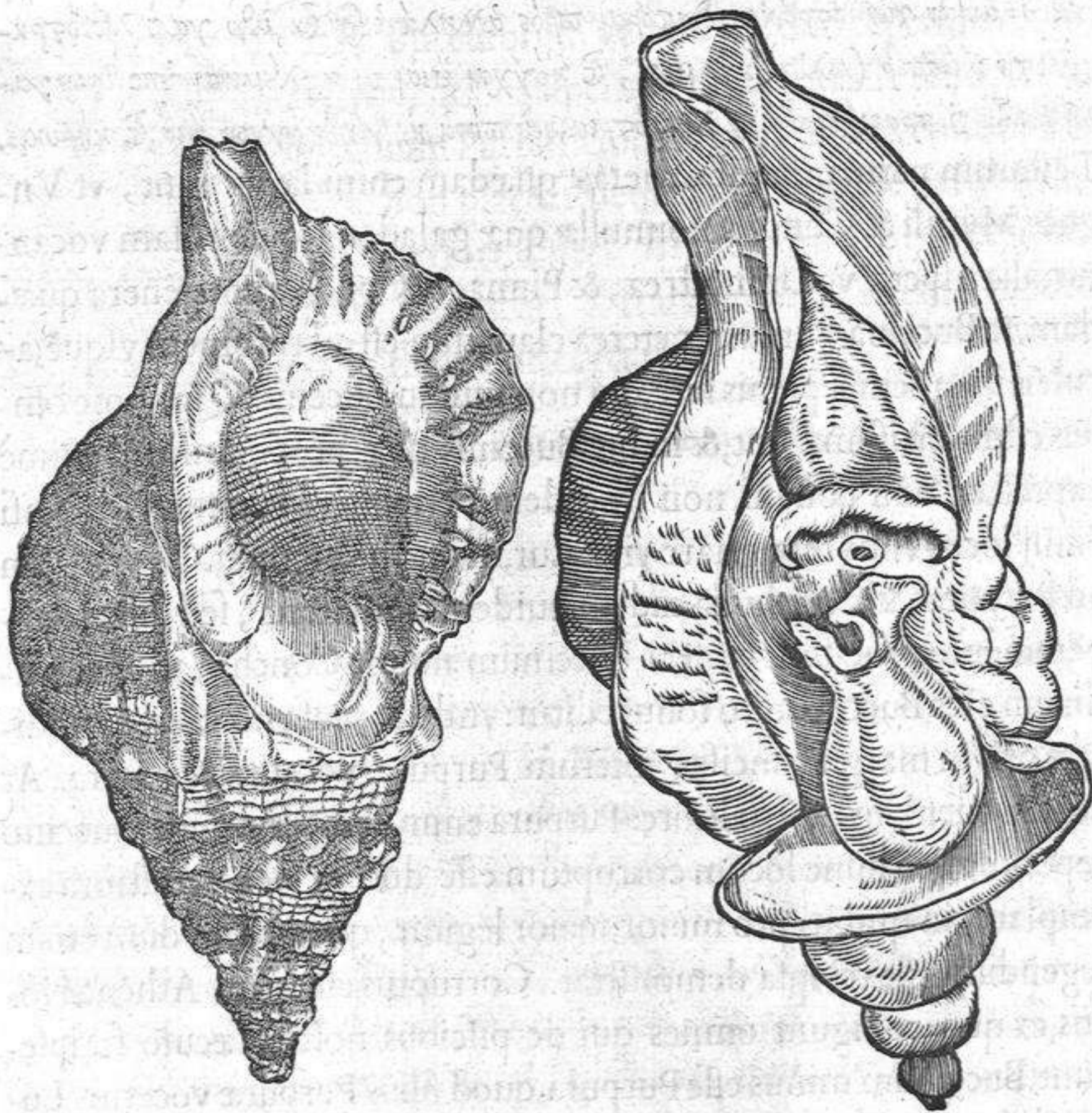
Lib. 4. de hist. cap. 4.

7. 7. 2

nit, & is qui mox sequitur, ab ea sententia abducere debuisset, in quo cum Purpuris & turbinatis Aporrhaidas numerat. Τὸν ἄλλον ὃ ζῶπον ἔχει ταῖς ἀπορραΐσι, καὶ ταῖς πορφύραις, καὶ πᾶσι τοῖς τοῖσιν, Quare Aporrhaidem in turbinatorum genere esse censeo, ut ex superiore Aristotelis loco diligentius animaduerso perspicuum est. Etenim ut Lepades adhærent saxi, ita Neritæ, Aporrhaides, & omnes eiusdem generis adhærent saxi, sed alia adhæfionis modo. Nam Lepades parte altera detecta, & carnem ostendente affixæ sunt: Neritæ verò & Aporrhaides acclinato tegmine, quod illis est operculum, ad saxa, quemadmodum videmus Cochleas terrestres saxi, & truncis arborum, qua parte carnem ostendunt, veluti adglutinatas. Ergo operculum habent Aporrhaides & Neritæ, id quod proprium esse turbinatis iam diximus. Quibus subdit Aristoteles operculum Neritarum, Aporrhaidū, atque aliorum turbinatorum eundem præstare usum, quem in bivaluibus conchis testam alteram. Quemadmodum enim in bivaluibus, clusilibus & reseratilibus à duabus testis tota interna caro tegitur, ita à turbinata testa, & addito foramini carnem ostendenti operculo tota turbinatorum caro occultitur. Ex his efficitur Neritas & Aporrhaides in turbinatis haberi. Ac Aporrhaidem rectè Muricem mihi videtur Gaza conuertisse, ob aculeos multos, & longos, atque acutos, quibus Murices omnes armati sunt, qualis est hîc quem proponimus. Dicam præterea quod suspicionibus & coniecturis tantum inductus de Aporrhaidæ sentio. Nimirum esse eius Muricum, siue turbinatorum generis, cuius mentionem facit Plinius LIB. XXXI. Muricum generis sunt quæ vocant Græci Colycia, alij corythia, turbinata æquè sed minora multò, efficaciora etiam, & oris habitum custodientia. Quod Muricum genus priusquam explicemus, de varietate lectionis dicemus ex Hermolao, qui pro colycia, alij corythia, legendum censet ex Athenæo Colycia siue Corycia. Etenim Chamæ genus quoddam Græcis ait vocari κωρύγους in Macedonia, quas Athenis κρεῖττες dicant. Cæterum eas non muricibus, sed (ut dixi) Chamis præsertim tracheis adscribit, quod & Plinio placuisse huius libri calce video. Facit hoc generum affinitas. Hæc sunt Hermolai verba, quæ vero consentanea mihi non videntur, neque is Plinij locus ex Athenæo emendari potest. Nam si κωρύγων nomen Chamis competat, idem turbinatis longè diuersi generis competere minimè potest. Neque illud verum affinitate generum fieri, ut idem nomen utrisque conueniat: ob id Chamis etiam tribui in calce operis, neque enim ideo post Chameglycymeridas ponit Colycia siue Coryphia, quod Chamis id nominis tribui velit, sed quia elementorum ordine pisces recenset. Quam ob causam post Chametracheas, Chameleos, Chameglycymeridas, subiungit Colycia, & Coryphia, quia à litera C, incipiunt. Vtroque igitur

igitur Plinij loco Coryphæa legendum coniiicio, intelligique id muricis siue turbinati genus, quod Aporrhaidem vocat Aristoteles. nomen enim optimè quadrat, quoniam *κωρυφή* ad omnia extrema & summa transfertur, Inde *κωρυφαῖον*, quod summum est, & extremum. vnde turbinata hæc in quibus aculei eminent, Coryphæa dicentur. Id etiam conuenit, quod multò minora sint reliquis. Sed hæc pro suspicionibus habeantur.

De Buccino.

CAPUT XII.

KΗΡΥΚΑ Aristotelis, Buccinam Gaza semper interpretatur. Plinius Buccinum. Buccinum minor concha ad similitudinem eius Buccini, quo sonus editur: vnde & causa nomini, rotunditate oris in margine incisa. Aliquando Muricem vocat, sicuti in superioribus do-

Lib. 9. cap. 36. cuius, Cur Buccina vocetur, verba Plinij ante citata ostendunt. Est ex turbinatorū genere, longiore testa, in medio latior est, inde in turbinem longum definit: altera parte margine in longum procurrente, atque illic rotunditate oris incisa. Tota intus leuis est, & candida. Foris tuberculis multis atque exochis aspera. Caro interna partibus quibusdam rufa, quibusdam rubens spectatur, intus candida. Foramen operculo, quod est oui figura, integitur, & arctissimè clauditur. Duo Buccina hīc exhibemus. Vnum interni nihil ostendens, alterum prominente interno corpore, & inuerso operculo. Antiquorum Buccina esse declarat succus dilutior, & minus floridus quā in Purpuris, quod de

Lib. 9. cap. 38. Buccino tradit Plinius. Buccinum per se damnatur quia fucum remittit. Testa scabra & aspera, sed non aculeata, neque clauata. Aristoteles.

Lib. 4. de hist. cap. 4.

Ἐν δ' αὐτῶν τῶν ὀστράκων διαφορὰ πρὸς ἀλλήλα ἐστίν. τὰ μὲν γὰρ λεϊόστραχα ἐστίν, ὡς περὶ ὠλίω καὶ μύες, ἔτι κέγχυαί ἐστὶν αἱ κελύμενα ὑπὸ ἰσθμίων γαλάδες. τὰ δὲ τραχέα, οἷον τὰ λιμνόστραχα καὶ πίννα, καὶ γένη κέγχων ἐστίν, ἔτι κήρυκες.

Testarum permagna est varietas: quædam enim læues sunt, vt Vngues, Mytuli & Conchæ nonnullæ quæ galades à quibusdam vocantur, aliæ asperæ vt Limnostrea, & Pinna, & Concharum genera quædam, & Buccina. Plinius. Præterea clauatum est ad turbinem vsque, aculeis in orbem septenis ferè, qui non sunt in Buccino. Quæ notæ omnes cū certissimæ sint, & in his Buccinis quæ proponimus maximè expressæ, non possum non in eadem permanere sententia, etiamsi

Lib. 9. cap. 36.

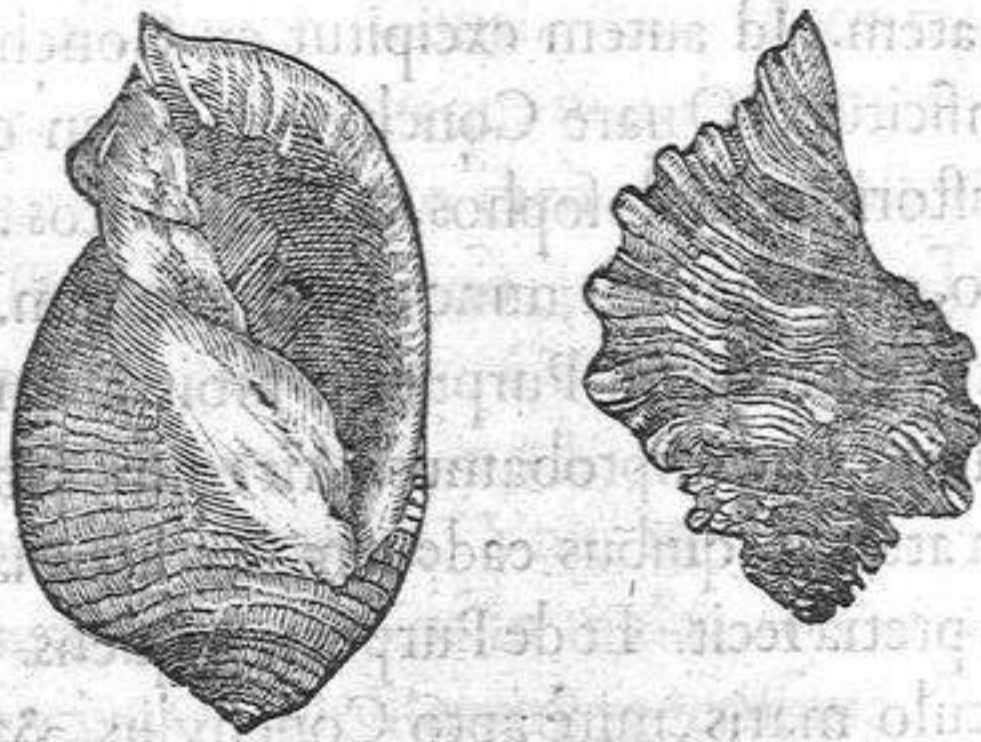
Plinij locus vnus repugnare videatur, in quo hæc scripsit. Concharum ad Purpuras & Conchylia eadem quidem est materia, sed distat temperamento. Duo sunt genera, Buccinum minor Concha, ad similitudinem eius Buccini, quo sonus editur: vnde & causa nomini, rotunditate oris in margine incisa, alterum Purpura vocatur & cætera. At contrà euenit in nostro litore: Purpura enim semper minor Buccino reperitur. Sed hunc locum corruptum esse docent nos vetustiora exemplaria, in quibus pro minor, maior legitur, quemadmodum etiam legendum esse res ipsa demonstrat. Corruptus est etiam Athenæi locus, ex quo colligunt omnes qui de piscibus nostro sæculo scripserunt, Buccinum minus esse Purpura, quod filius Purpuræ vocetur. Locus Athenæi est huiusmodi. Περὶ δὲ τῶν κηρύκων ὁ ἀρχαιώτατος τὰδε λέγει. κήρυξ θαλάσσης ἰσοφύμος ὑὸς πορφύρας. Vbi pro ὑὸς legendum ὡς. Id est, Buccinum marinum abundè nutrit vt Purpura. Buccina concremata eadem præstant quæ Purpure, sed vehementiùs vrunt: si quis salis plena fictili crudo adurat. Dentifricio conueniunt: ambustis utiliter illinuntur, quibus solui medicamentum non oportet: nam postea quam vulnus cicatricem duxerit, ipsum in testæ modum induratum, sponte sua decidet. Fit etiam calx è Buccinis. Hæc Dioscorides.

Lib. 3.

Περὶ δὲ τῶν κηρύκων ὁ ἀρχαιώτατος τὰδε λέγει. κήρυξ θαλάσσης ἰσοφύμος ὑὸς πορφύρας. Vbi pro ὑὸς legendum ὡς. Id est, Buccinum marinum abundè nutrit vt Purpura. Buccina concremata eadem præstant quæ Purpure, sed vehementiùs vrunt: si quis salis plena fictili crudo adurat. Dentifricio conueniunt: ambustis utiliter illinuntur, quibus solui medicamentum non oportet: nam postea quam vulnus cicatricem duxerit, ipsum in testæ modum induratum, sponte sua decidet. Fit etiam calx è Buccinis. Hæc Dioscorides.

Lib. 2. cap. 5.

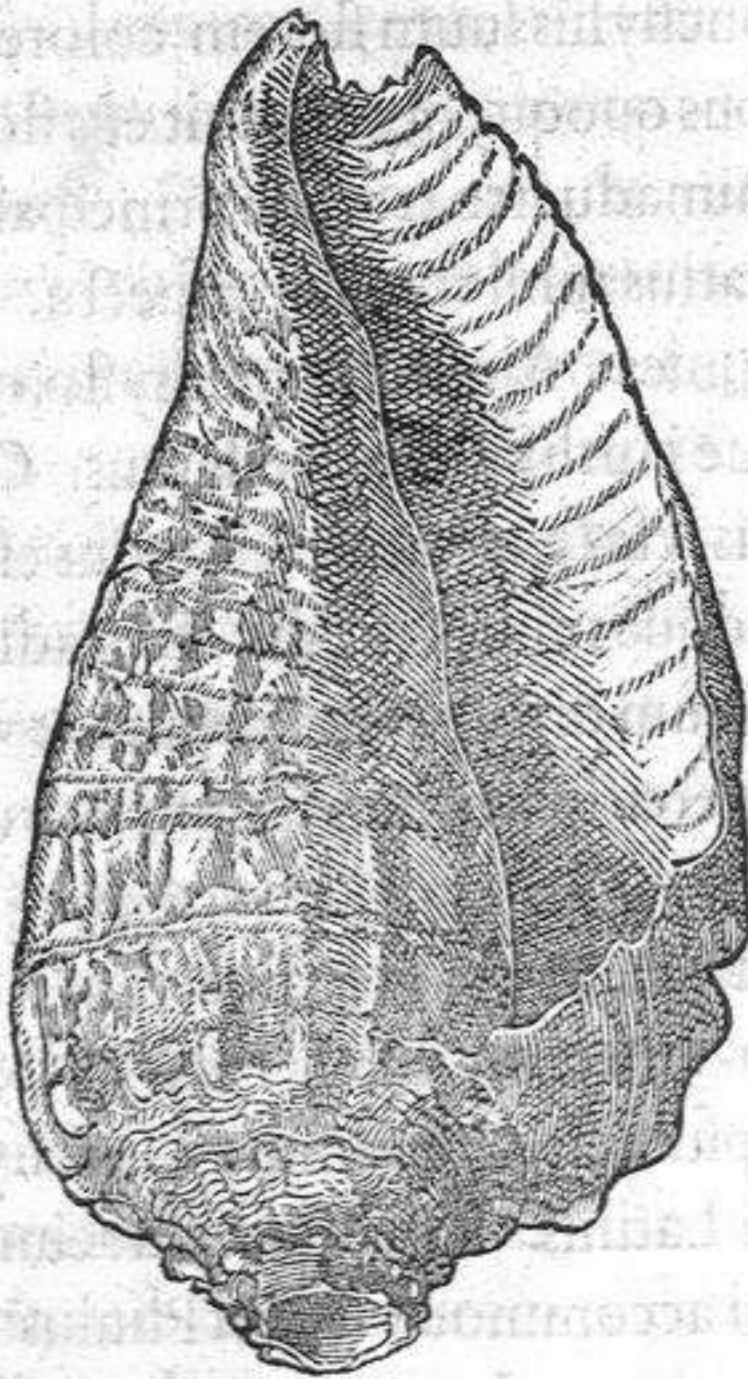
De Buccino paruo, & striato.

CAPUT XIII.

INTER Buccinorum genera hæc duo reperi, paruum, lineis frequentibus asperiusculū, vt fortasse illud sit Plinij Buccinum Purpura minus, iis quibus vetustior Plinij lectio non placeat, neque succo, neque partibus internis à superiore differt. Alterum huic simile est, nisi quod lineas prominentiores habet, & transuersas, vt striatus meritò dici possit. Est & testa spissiore durioréque.

De Conchylio.

CAPUT XIII.

DEBITANT Nonnulli sit'ne Cōchylium turbinatorum genus vnicum, vel nomen omnibus, vel multis turbinatis commune, qua in significatione vsurpauit Plin. Sed vnde Conchyliis pretia? Et: Lingua Purpuræ longitudine digitali, qua pascitur perforando reliqua

Lib. 9. cap. 36.

Lib. 7. cap. 13. Conchyliia. Vitruuius pro purpura. Incipiam nunc de ostro dicere, quod & charissimam & excellentissimam habet præter hos colores aspectus suauitatem. Id autem excipitur ex Conchylio marino, è quo purpura inficitur. Quare Conchylij nomen est polysemum apud Poëtas, Historicos, Philosophos, & Iurisperitos. Sed & speciei nomen esse puto, quæ qualis sit, nunc inuestigandum. Sunt qui nihil aliud esse Conchylium quàm Purpuram arbitrentur. Quod haud

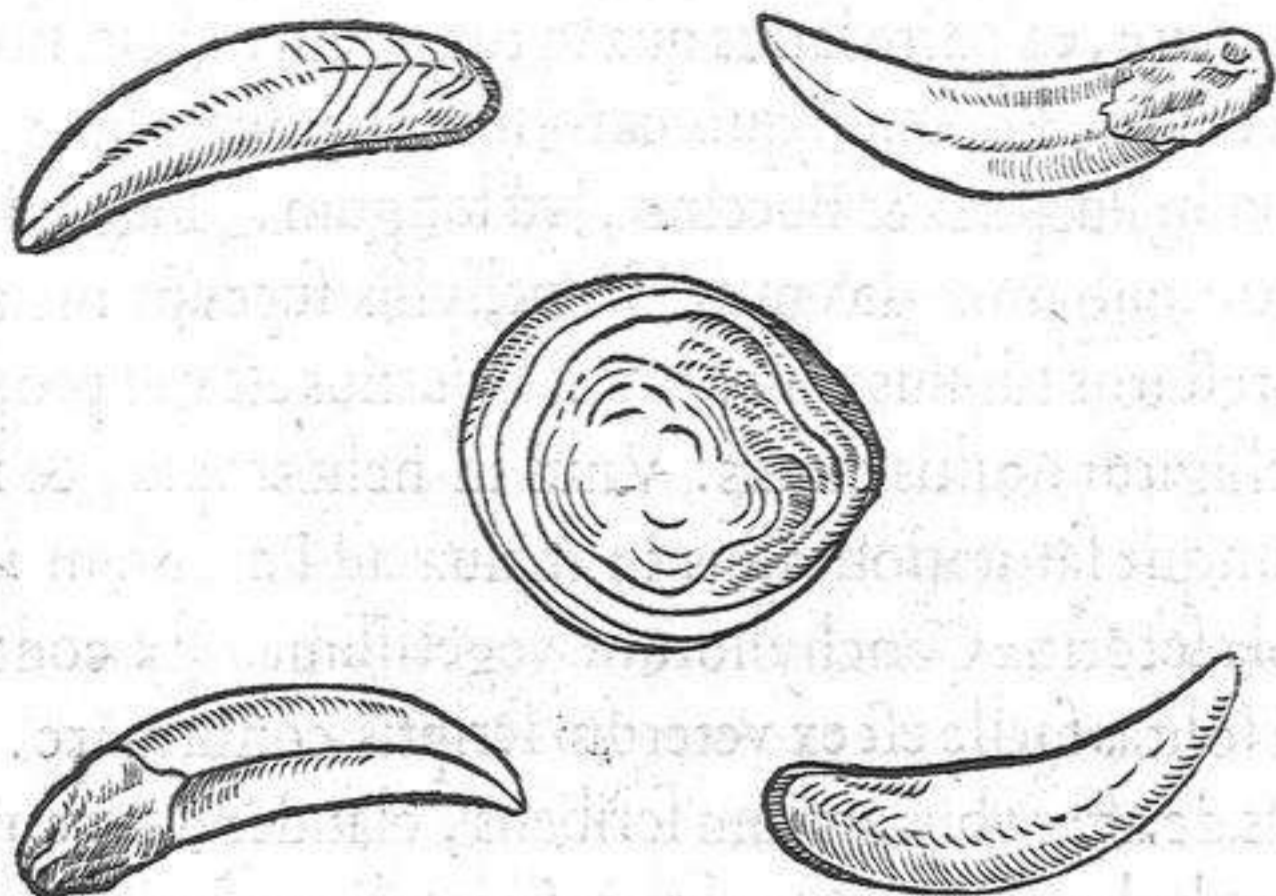
Lib. 9. cap. 35. verum esse ex Plinio sic comprobamus: Ait enim, Conchyliia & Purpuras omnis ora atterit, quibus eadem mater luxuria paria penè etiam margaritis pretia fecit. Et de Purpuris loquens. Calculosæ appellantur à calculo maris, mirè apto Conchyliis, & longè optimo Purpuris. His manifestè Plinius Conchyliia à Purpuris seiunxit. Aliis Conchylium idem est quod Buccinum, quòd Plinius cùm duo tantùm genera turbinatorum continentium florem illum tingendis vestibus tantopere expetitur posuerit, alterum Purpuram, alterum

Lib. 9. cap. 36. Buccinum, necesse esse videtur Buccinum esse qui Murex, κήρυξ, & Conchylium appelletur: cùm etiam constet, & Murice Tyrio infectas vestes dici, & conchyliatas. Quæ ratio etiam si valida nonnullis videatur, eam tamen facilè conuellere possum eiusdem Plinij auctoritate, qui euidentissimè Conchylium à Buccino seiunxit. In Conchyliata veste cætera eadem sine Buccino, præterque ius temperaturæ. Et: alio loco, Conchyliis suum florem colorèmq; proprium tribuit. Luxuria vestibus quoque prouocauit eos flores qui colore commendantur. Hos animaduërto tres esse principales. Vnum in cocco, qui in rosis micat, gratius nihil traditur aspectu. Et in Purpura Tyria, dibaphaque Laconica. Alium in amethysto, qui in viola, & ipsum purpureum, quèmq; ianthinum appellamus. Genera enim tractamus in species multas sese spargentia. Tertius est qui propriè Conchyliis intelligitur, idque multis modis. His adiungemus Dioscoridis testimonium, qui cùm dixisset de Purpura & Buccino, aliquantò post de Conchylij operculo seorsum scripsit & in fine addit. ὡστὸς δὲ κρηγύλιον καὲν ποιεῖ ὄστρα καὶ ἡ παρφύρα, καὶ ὁ κήρυξ. Crematum Conchylium idem efficit, quæ Purpura & Buccinum. Quare cùm ex his constet Conchylium diuersam esse à Purpura & Buccino turbinati speciem, iam quale ipsum sit explicemus. Conchylium seruato Græco nomine vocatur à Latinis. Sunt qui Ostracium putent dici. Sed illi nomen partis toti accommodant, vel Plinius nomen totius parti

Cap. 10. dedit: sic enim LIB. XXII. Inuenio apud quosdam ostracium vocari, quod aliqui onychen vocant. At onyx, inquit Dioscorides ἔστι πώμα τῶ κρηγυλίου, id est operculum Conchylij, pro quo etiam ostracium sumi à Plinio declarant ipsiusmet verba. Hoc suffitum vuluæ pœnis mirè resistere. Odore castorei, meliùsque cum eo vltum proficere. Quæ eadem sunt cum his quæ operculo Conchylij tribuit

Dioscorides: commendat enim ungues, qui odorem castorei referunt, eorundemque suffitu excitari tradit foeminas, quæ vulvarum strangulatione conciderint. Conchylium est ex magnorum turbinatorum genere, ea parte latius qua in turbinem deficit, sine aculeis, tuberculisve vllis. Foramen quo caro interior ostenditur, non rotundum, vt in Purpura & Buccino, sed longum. Tale etiam est operculum de quo mox dicemus. Conchyliis succum inesse purpureum satis testatur Plinius LIB. XXI. Tertius est qui proprie Conchyliis intelligitur multis modis. Vnus in heliotropio, & in aliquo ex his plerunque saturator: alius in malua ad Purpuram inclinans, alius in viola serotina Conchyliorum vegetissima. Ex eodem succo lanas tingi solitas facile est ex veterum scriptis confirmare. Marcellus Medicus de affectibus aurium scribens, claudendam aurem lana infecta Conchylio marino monet: exsiccandi enim vires habet. Et Crito apud Galenum LIB. III. medicament. $\chi\tau\iota\ \tau\acute{o}\omega\sigma\sigma$, Conchylio infectos flocculos in aurem immittendos. Plinius per se Conchylio infectam lanam magnopere prodesse auribus tradit. Qui Conchyliia legebant Conchyliarij dicebantur, & Conchylileguli, & Conchylæ à Plauto. Conchylij partes omnes in medicamentis vsurpantur. Crematum Conchylium idem efficit quod Purpura & Buccinum, ait Dioscorides. Operculum suffitu excitat foeminas vulvæ strangulatu oppressas, comitialesque. Carnem internam medicamentis dolorem aurium sedantibus admiscet Galenus in fine libri tertij de medicamentis $\chi\tau\iota\ \tau\acute{o}\omega\sigma\sigma$ quum myrrham, adipem anserinum, vel butyrum, vel resinam, & Conchylij internam partem æquis partibus trita super aurem ponenda monet. Quo in loco Cornarius legendum suspicatur non $\chi\theta\gamma\chi\upsilon\lambda\iota\varsigma\ \delta\prime\ \epsilon\iota\sigma\tau\omicron\varsigma$, sed $\delta\prime\ \epsilon\kappa\tau\omicron\varsigma$, opinionemque suam hæc ratione firmare conatur, quod testa & operculum vim habeant resiccandi sine morfu, & quod cauum Purpuræ, Plinio teste, valeat ad præcisos neruos, sed malim ego priorem lectionem sequi. Nam eo in loco magis dolorem sedare studet Galenus, quàm exsiccare, vt alia quæ enumerata sunt, ostendunt, scilicet adeps anserinus butyrum, resina quæ doloris alleuamentum afferunt, calore & humore. Quare per $\chi\theta\gamma\chi\upsilon\lambda\iota\varsigma\ \delta\prime\ \epsilon\iota\sigma\tau\omicron\varsigma$ carnem intelligo, quæ ob salsum succum digerendi vim aliquam obtinet, & ob substantiam pinguem, glutinosamque $\omega\alpha\rho\eta\gamma\omicron\epsilon\iota\chi\theta\iota$ quid habet. Ob eam causam vermes & aselli qui sub aquario vase stabulantur, in eodem aurium affectu à veteribus commendantur. Testa verò magis exsiccatur, quàm vt dolorem leuantibus medicamentis admisceri debeat: exsiccando enim cōstringendóq; dolorem auferent potius quàm lenirent. Reperiuntur Conchyliia parua eiusdem figuræ quæ superius depicta est in spongiis fabæ magnitudinem non superantia.

De Operculo Conchylij, & Buccini.

CAPUT XV.

VVM De Purpura diceremus, satis demonstrasse nos arbitror operculum eius βλάτιον siue βλάτιον βυζαντιον, siue βύζαντος appellari debuisse. Nunc ostendendum nobis est blattam byzantiam Arabum nihil aliud esse, quàm Conchylij operculum, quos imitati Pharmacopolæ nostri Conchyliorum, Buccinorumque opercula permista vendentes, blattas byzantias vocant, has rotundas, illas longas. Serapio. Athfar atheb, id est, vngula aromatica, & blatta byzantia Dioscoridis, est Conchylium ex speciebus Ostreorum, & est similiter de Conchyliis palpir, & reperiuntur in regionibus Indiæ, in aquis iuxta quas oritur spica nardi, odor autem eius est aromaticus, quoniam istud animal comedit nardum, & ipsa colliguntur tempore æstiuo, quando aquæ desiccantur. Reperiuntur etiam ex eis in litoribus maris Euzim, & color eius est declinans ad albedinem, & est pinguis, sed illa quæ nascitur in Babylonia est coloris subnigri, & est maior illa, & omnes habent bonum odorem quando fumigantur, cum eis sentitur sicut odor castorei. Quando igitur fit fumigatio cum eis mulieri habenti suffocationem matricis, & similiter habenti epilepsiam, confert, & quando bibuntur molliunt ventrem, & faciunt omnes operationes quas faciunt ostraca de paraca, vel portura. Eadem repetit Serapio eodem in libro de Purpurarum operculis agens. Quæ omnia ex Dioscoride transcripta esse nemo est qui neget, si illa cum Dioscoridis verbis contulerit, quæ sunt huiusmodi. Vnguis, siue onyx, Conchylij tegumentum est, ei simile quo Purpura integitur, quod in Indiæ nardiferis lacubus inuenitur, suauè ideo spirans odorem, quod Conchyliia inibi nardi pabulo vescantur. Colligitur postea quàm stagnantes aquæ æstiuis

Lib. de simpl.
cap. 91.

Lib. 2. cap. 10.

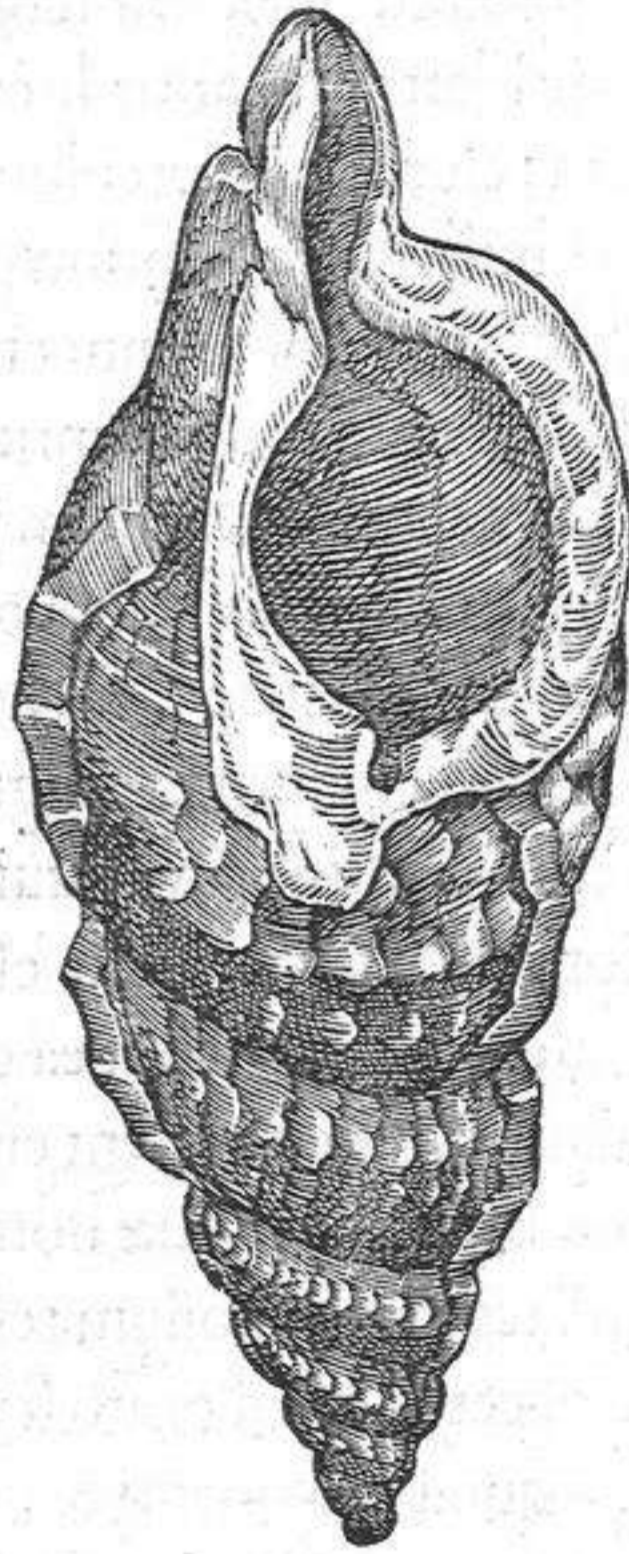
squa

squaloribus inaruerint. — Laudatissimus qui à mari rubro defertur, candicans pinguis, Babylonicus nigrescit, atque minor conspicitur. Ambo odoris gratia suffiuntur, sed aliquatenus castoreum olent. Iidem suffitu excitant scœminas vuluæ strangulatu oppressas, comitialesque. Poti ventrem molliunt. Hæc Dioscorides quibus planè similia sunt quæ Serapio de blatta byzantia literis mandauit. Dicitur autem vnguis à figura: est enim operculum oblongum, auium carniuorarum vnguibus simile. Altera tantùm parte adhærens, id est, crassiore. Quum incenditur fumum multum emittit, valétque ad ea quæ tradidit Dioscorides. Sed id propius intuendum, quod scribit in Indiæ nardiferis lacubus inueniri, suauem ideo spirare odorem, quod Cõchylia inibi nardi pabulo vescantur, colligique postea quam æstiuis squaloribus inaruerint. Nam si Conchylia marina sint animalia, quomodo in lacubus inueniuntur, colligunturque aquis æstu exsiccatis? An mare deserunt turbinata, vt fluuios lacusque subeant? Hæc à Dioscoride ex aliorum sententia dicta esse crediderim, eaque ex aliis descripsisse, quibus expositis, præfert ea quæ ex mari adferuntur. Sunt qui Blattas byzantias longas, negent esse onychas, siue opercula Conchyliorum, quod Blattæ byzantiæ non sint odoratæ sed fœtidæ. Quam opinionem facilè ex eo possum refellere, quod Dioscorides non semper *ὠδης* vocet id quod grato solùm & iucundo odore placet, sed aliquando id quod vehementi & graui est odore. Sic pix dicitur ab eo *ὠδης*, quam tamen suavis odoris esse nemo dixerit. Sed de hac re plura aliàs dicturi sumus. Quod autem hoc loco *ὠδης* rectè interpretemur, id maximo est argumento, quod qualitatem odoris exprimere volens Dioscorides dixit. *Ἀμφότεροι δὲ ὠδεις, θυμώδημοι, κατ'ορίζοντες ποσὺς τῆ ὀσμῆς.* Ambo graui odoris (de marino & Babylonico loquitur) incensi castoreum quodammodo redolent, quod castoreum odore graui & virus redolente esse debere tradidit idem Dioscorides. Huc accedit quod non nisi à fœtidis rebus factò suffitu, suffocatione vuluę oppressę excitantur, neque comitiales. Quare si quę blattę byzantiæ, hodie venduntur à seplasiariis grati & suavis odoris non sint, ideo Conchyliorum opercula, vel Vngues esse non rectè inficiaberis. Eximendus scrupulus alius, quem nobis iniicit Diosco. quum dicit: Vnguis Cõchylj tegumentũ est, ei simile quo purpura integitur. Quę cõsentire non possunt cum iis quę diximus de Conchylij operculo, longo strictoq; Buccini verò & purpuræ rotũdo, nisi hanc similitudinẽ ad vsum substantiamq; non ad figurã referamus. Vt sit sensus. Quemadmodũ Purpura operculũ habet, quo foramen clauditur veluti testã altera, ita & Conchylĩũ, vel substantia, viribusq; simile est Conchylij operculũ Purpuræ operculo, nõ autem figurã. Hęc sunt quæ de Cõchylj & Buccini operculis dicẽda putauĩ.

Lib. i. cap. 98.

Lib. i. cap. 26.

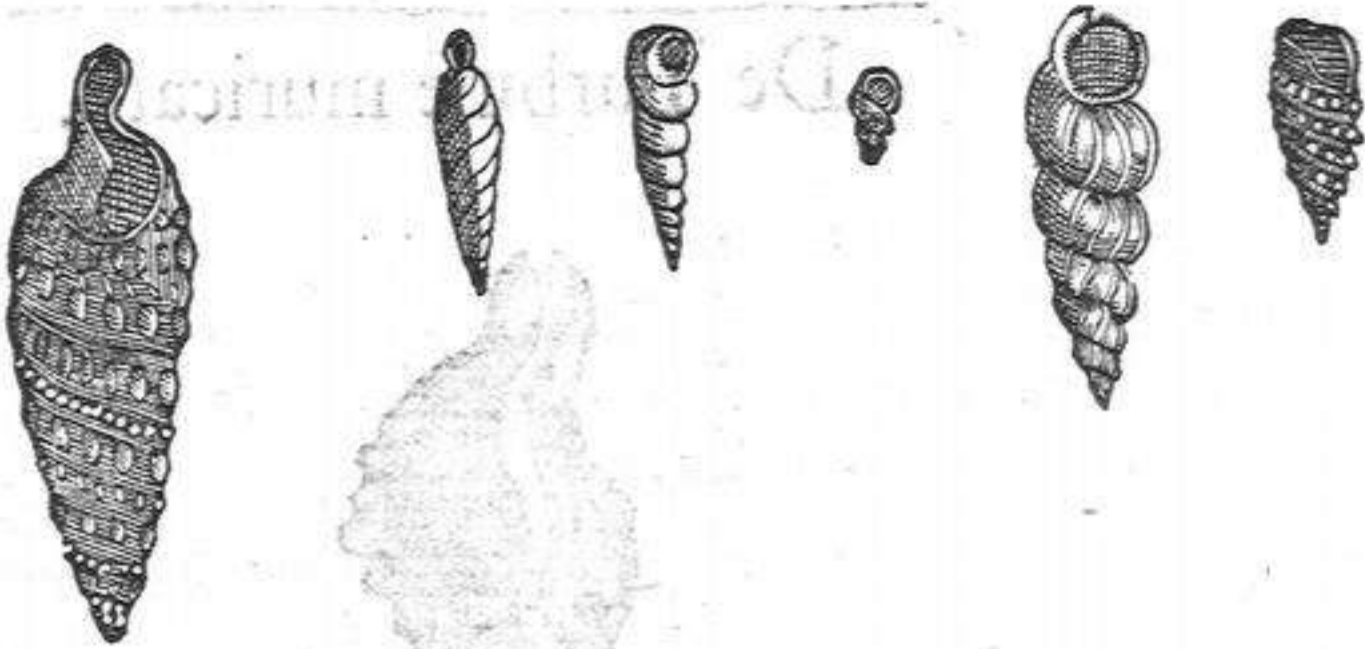
De Magno Turbine.

CAPUT XVI.

N VNC Dicemus non de τρομβωδεσι, sed de τρομ-
 βοις ipsis, id est, non de turbinatis, sed de turbinibus,
 qui in longiorem & acutiorem verticem deficiunt,
 quàm turbinata & Cochleæ. τρομβος eisdem esse pu-
 to cum τραβήλοις & ἀστραβήλοις, quorum meminit
 Athenæus. Ἀγίας καὶ Δέρκυλος ἐν ἀργολικαῖς, τὰς τραβήλας ἀστραβήλας
 ὀνομάζουσι, μνημονύοντες αὐτῶν ὡς ἐπιτηδείων ὄντων εἰς τὸ θαλάσσιον. Agias
 & Dercylus in Argolicis strabelos vocat: astrabelos, de his hoc traden-
 tes quod tubæ modo sonos edant. Primum turbinē proposuimus lon-
 gum & magnū, multisq; voluminibus constantem, pro corporis cras-
 situdine, margine spisso & aspero, testâ alba lineis, tuberculisq; mul-
 tis scabra & aspera. Foramen rotundum habet & rimam qua excer-
 nuntur excrementa. Saxis hæret turbine sursum verso. Quæ de testæ
 carnisque usu in Purpuris Buccinisque dicta sunt, huc possunt ac-
 commodari.

De Turbine tuberoso.

CAPUT XVII.

N Turbinum generibus hîc iure numerabitur, qui à tuberculis multis tuberosus cognominatur. Is sinistrae manus proximus est, longus, tenuis, in mucronem desinens. Huiusmodi sunt quidam albi, quidam nigri, quidam varij. Pollicis magnitudinem nunquam excedunt. In his Cancelli cum parui sunt, viuunt autore Aristot. suntq; longiores iis qui Neritarum sunt hospites. Huius generis Turbines in terra reperiuntur, qui Cochlearum nomine comprehenduntur: nam præter Cochleas nullû testaceum genus in terra viuunt. Eiusdem Turbinum generis sunt aliquot species diuersæ, quædam longæ, tenues, acutiores, leues, cuiusmodi tres sunt tuberoso propiores. Alij, postremi scilicet duo in pictura capiti huic præposita, inæquales, tuberosi, scabri, virgati. Vita, morbus, substantia non differunt.

De Turbine angulato.

CAPUT XVIII.

HIC Turbo Buccinis satis similis, quia testæ volumina ita à se discreta sunt, vt in medio angulos efficiant, cognominatur angulatus. In Turbinem tenuatur inferiore in parte, superiore in lógum & acutum rostrum: sic enim cum Plinio loqui possumus, qui Purpuræ ro-

strum dixit. Colore est marmoreo. Vltus dentifriciis conficiendis
utilissimus est.

De Turbine muricato.

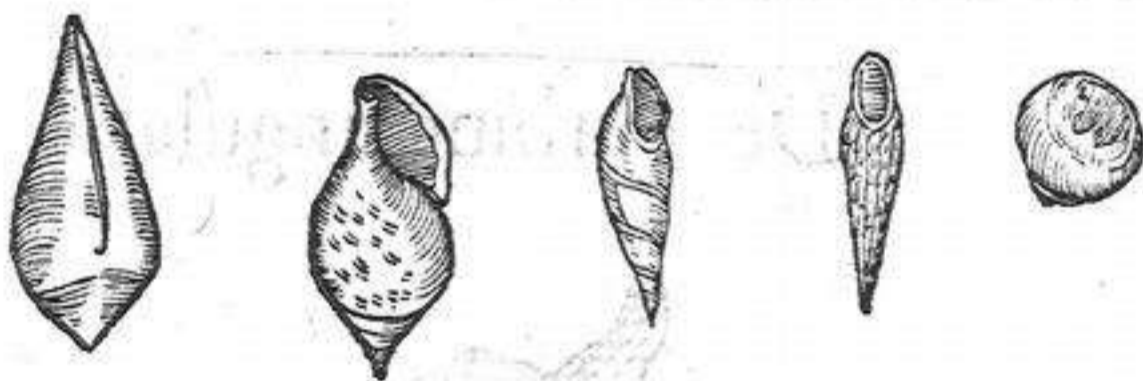

CAPUT XIX.

VRBO Hic aspectu quidem Buccino haud diffi-
milis est, sed à tuberculis multis, breuibus quidem, &
obtusis muricatus appellatur. Superiore parte tumi-
dior est. Intus testa purpurea est, foris alba & veluti
calce illita.

De Turbinibus intra spon-
gias viuentibus.

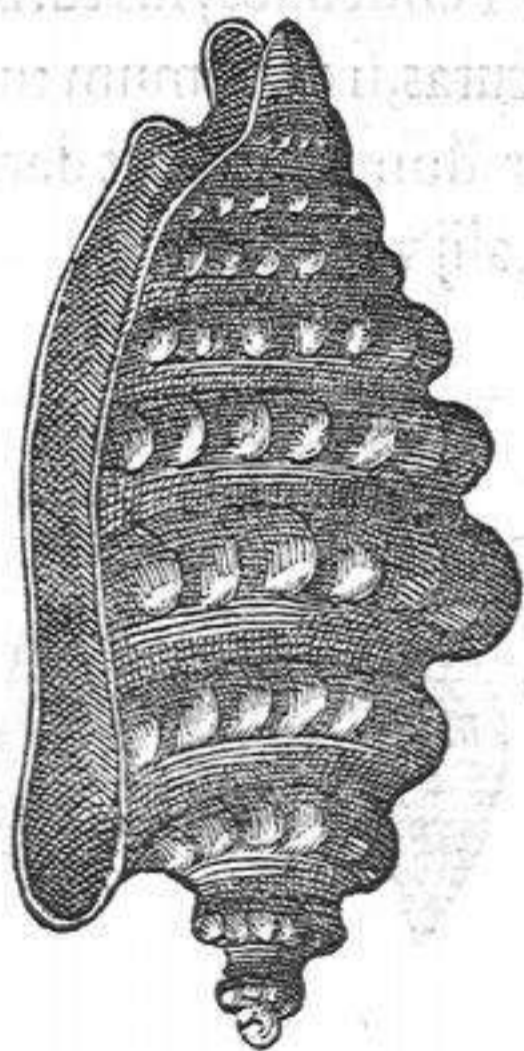
CAPUT XX.

VM Sæpius Spongas secarem in frustra, vt penitus ea-
rum naturam peruestigarem, in iis varietatem maxi-
mam reperi Conchularum omnis generis, Conchylio-
rum paruorum, Buccinorum, Turbinum. Cuiusmodi
aliquot hîc exhibeo: omnes enim persequi infiniti esset
operis, ac vani laboris. Nam quis est qui cognitione ac verbis tantam
naturæ rerum fœcunditatem assequi posset? Differunt hæc inter se ge-
ner

nerē: nam vel sunt Cochleæ, vel Turbines vel Neritæ, vel Umbilici. Differunt & coloribus. Dicemus tantum de eo paruo Turbine qui sinistrae manui proximus est rimamque longiusculam veriùs quàm foramen habet, testa non intorta, qui & intra Spongias, & extra reperitur, Conchulæque lactea à candido colore nominari potest. Hac in fucis vtuntur mulieres, in succo pomi citrij dissoluta, & sublimato, vt nunc loquuntur, permista: sic enim facies splendidiores, & candidiores effici putant. Sed quia sublimatum atque similia faciem contrahunt, & corrugant vi & acrimonia sua eas pessimè sibi consulere arbitror. Multò vtilius foret in pinguedine felis dissoluere. Huc accedit, quod hac fuci ratione tanquam crusta inducitur, cuius particulae si exiliant, arque eximantur, turpissimè fucus detegitur. Hanc Conchulam appellant *petite porcelaine*, eamque equorum frænis & phaleris nonnulli accommodant. Ex iisdem & gagatarum globulis mulieres monilia & cingula contexunt, præsertim viduæ quæ luctus tempore non nisi nigris, candidisque ornantur. Sed quæ equorum ornamentis adduntur, crassiore duriorèque sunt testa, aliæ sunt tenuiore, & fragiliore. Vtræque & candore & figura similes.

De Turbine aurito.

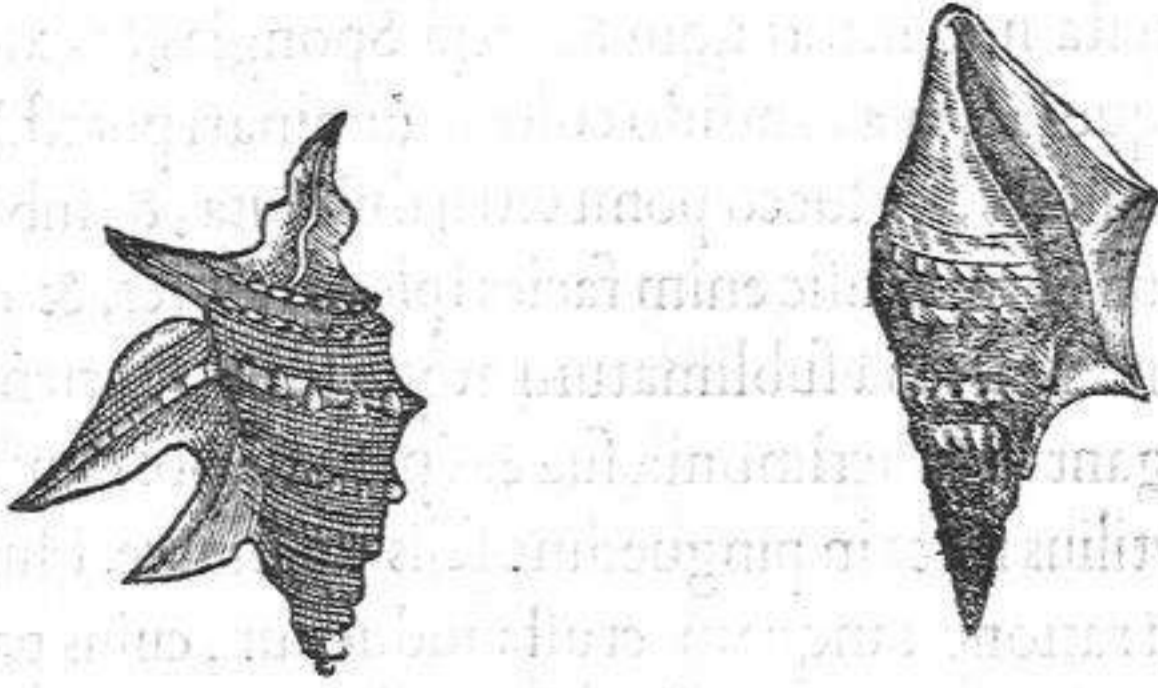

CAPUT XXI.

TURBINEM Auritum vocamus ob extremi alterius turbinatæ parti aduersi latam vtrinque appendicem. Est autem hic Turbo perelegans, & rarus in mari nostro. Testæ volumina tuberculis extantibus, pulchro ordine dispositis distincta sunt. Horum imaginem imitantur aurifices in vrceis efformandis, addita basi.

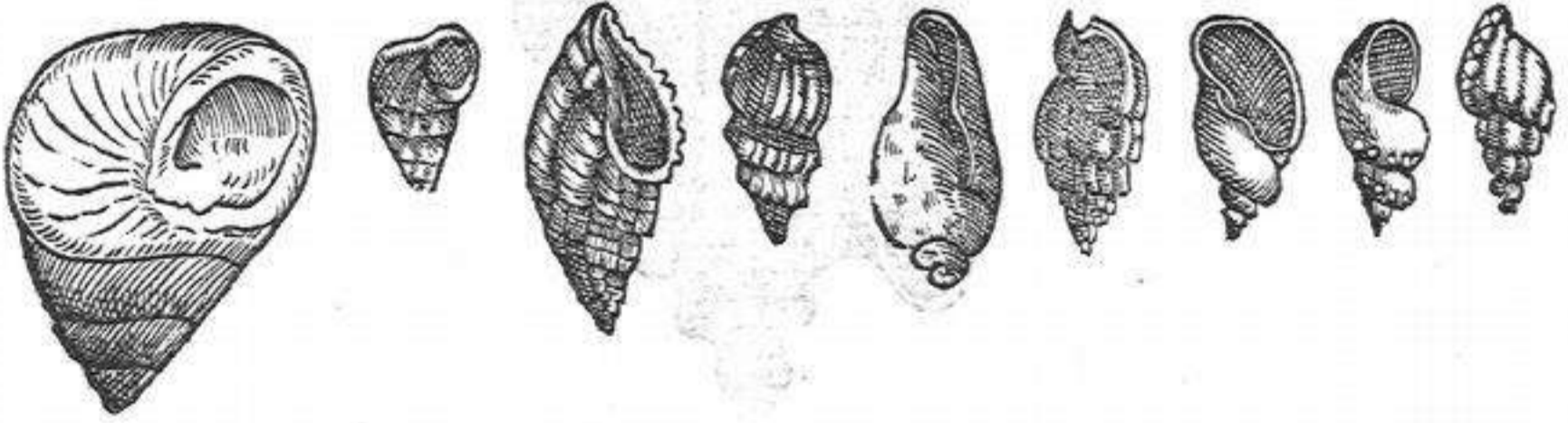
De Turbine Pendedactylo, & Tassarodactylo.

CAPUT XXII.

INTER Cochleas Plinius Pendedactylos quosdam nominat. De his ne turbinatis intellexerit quæ proponimus, nescio. Illud sanè omnibus notum esse potest ex turbinatorum definitione & natura, potiùs Turbines esse quos hîc expressimus, quàm Cochleas, cum in longum protendantur, volumináque scabra, & veluti striata habeant, cum Cochleæ maximè rotundæ sint, & turbine compresso non extenso. Dicitur autem Pendedactylus turbo, quod quunque habeat appendices longas & acutas, si extremum turbinis annumeres. Alius est Turbo cui quatuor duntaxat sunt dactyli. Ex his turbinatis alij sunt albi, alij nigricant, alij varij sunt.

De Trochis.

CAPUT XXIII.

HOC Turbinum genus à similitudine instrumenti quo lusitant pueri, Trochos appellamus. Alij sunt parui, qui à superiore, amplâque parte statim in breue acumen deficiunt. Alij longiores. Omnes læues sunt, & varij. Testa veluti crustis duabus constare videtur,

exter

externa minus nitet, quæ subiacet vnionum est splēdore. Præter Trochos duos, adiecimus aliquot diuersas Stromborum formas, quarum aliæ ad Buccinorum, aliæ ad Conchyliorum speciē accedunt. Vt nobis vitio verti meritò posset, si quæ in hoc genere illustria sunt, & à veteribus disertè expressa prætermitteremus: ita curiosiùs certè facere videremur, atq; superuacaneæ diligentię accusandi essemus, si omnia & minuta Conchularum, Turbinum, Cochlearum genera persequi vellem. Si quis enim otio abundans in marinis litoribus spatari velit, & in saxa maris penetrare, totam istam rem in infinita varietate versari videbit. Genera igitur, & illustriores species cognoscendæ, atque vt quæque vel minutæ vel neglectæ, vel nominibus non expressæ fuerint, ad genera sua erunt reuocandæ.

De Nerita.

C A P V T X X I I I I.

QUAS Aristoteles Νηρίτας vocat, Gaza Natices conuertit, à natando, vt opinor. Sint ne in turbinatorum genere dubitauerit aliquis ex Aristot. qui sic scripsit LIB. IIII. de Hist. anim. *πρωμηκέστερα ὃ ἐν τοῖς σρόμβοις τῶν ἐν τοῖς νηρίταις. ἕτερον ὃ γένος ἐστὶ τῶν νηριτῶν, ἢ μὲν ἄλλα παραωλήσιον.* Longior est qui Turbinem subit, quàm qui Neritam: genus enim diuersum est quod in Nerite degit, cetera quidem non absimile. Et paulò post. *ὅσα ὃ ἔχει μείζω τῆ ἀριστερὸν πόδα, ταῦτα ἐν μὲν τοῖς σρόμβοις εὐκ ἐγγίνε, ἐν ὃ ταῖς νηρίταις ἐγγίνε.* Quibus sinister pes grandior est, ij nunquam cum turbinatis hospitantur, sed cum Neritis tantùm ineunt societatem. Hic Aristoteles de Turbinibus & Neritis, vt de diuersis loqui videtur, atque ab his Neritas seclusisse. Sed si rem diligentius expendas, eam aliter habere comperies. Nam Nerita à turbinatis non genere, sed specie differt. Cum turbinatis igitur conuenit, quod testâ sit clauiculatim intorta, sed rotunda & ampla, qua, ab ea turbinati specie distat, cui testa est longa, strictâquè. Ideo Cancellus (de hoc enim in locis modò citatis loquitur Aristoteles) longior est qui in turbinatis longis hospitatur, quàm qui in Neritis, turbinatis quidem, sed non longis. Qualis verò sit Nerita, & quod sit inter turbinata collocanda, ita explicat Aristoteles. *Ὁ δὲ νηρίτης ὃ μὲν ὄσρακον ἔχει λεῖον, καὶ μέγα, καὶ σρογύλον. τῆ ὃ μορφῆν παραωλήσιον τοῖς κήρυξι. Πλὴν εὐκ ὡσπερ ἐκεῖνοι ὃ μήκωνα μέλανον, ἀπῆ ἐρυθρόν.*

cap. 4.

Lib. 4. de hist. anima. cap. 4.

προσέφυκε ὃ νεδρικῶς κτ' ὃ μέγν. ἐν μὲν δὲ ταῖς ὕδασι ἀπολυόμενα νέ-
 με) ταῦτα. πνδμάτων ὃ ὄντων, τὰ μὲν καρκίνα ἠσυχάζει πρὸς τοῖς λί-
 θοις, οἱ ὃ νηῖται προσέχον) μὲν, καθαώτερ αἱ λεπάδες. Id est, Nerita testa
 est læui: ampla & rotunda, forma Buccinis proxima, papauer tamen
 non nigrum, vt Buccina, sed rubrum habet. Testæ annexum corpus
 eius medium firmiter est. Pascuntur in mari tranquillo à saxis soluta.
 at quoties flatus vrgent, Cancelli hospites sese in saxa recipiunt, Ne-
 ritæ saxis adhærent Lepadum more. Huiusmodi est Nerita, cuius ima-
 ginem veram non magnitudinem expressimus. Est enim Concha am-
 pla & capaci, rotunda, læui, turbinata, ad formam Buccinorum acce-
 Lib. 9. cap. 33. dente. De Neritis hæc Plinius. Nauigant ex his Neritæ, præbentésque
 concavam sibi partem, & alterá auræ opposentes, per summa æquo-
 rum velificant. Hæc de Nerita Aristotelis.

De Nerita Æliani.

CAPUT XXV.

Lib. 13. cap. 23. **A**ELIANVS Longè aliter Neritam describit quàm
 Aristot. vt ex eius verbis liquet, quæ sunt huiusmodi.
 Cochlea marina magnitudine exigua, formæ pulchri-
 tudine eximia spectatur: eo maris vbi sordium vacui-
 tas est, & tranquillitas viget, & in saxis ad imam maris
 sedem adhærescentibus nascitur, hæc Nerite appellatur. hoc maximè
 ab Aristotelis. Nerita differt, quod illa magna sit, hæc parua. Nec mi-
 rum esse debet Ælianum ab Aristotele & Plinio in pisciũ descriptio-
 nibus dissentire, id quod in plerisque facit, Ex paruitate, & formæ pul-
 chritudine Æliani Neritam esse colligimus eam quæ capiti præfixa
 est. Punctis nigris elegâter distinguitur, testa intus purpurea, in mar-
 gine candida. Quòd si quis Neritam inter Cochleas reponere volue-
 rit non valde refragabor.

De Cochleis.

CAPUT XXVI.

Lib. 2. cap. 11. **D**ERMVLT A Cochlearum sunt genera. Aliæ ter-
 renæ sunt, aliæ aquatiles, & hæ vel in aqua dulci, vel in
 mari degentes. Horum trium generum meminit Dio-
 scorides, vnicuique peculiare vires tribuens. χοχλίας
 χερσαῖος ὕδατος, δύσθαρλος. Cochleæ terrestres sto-
 ma-

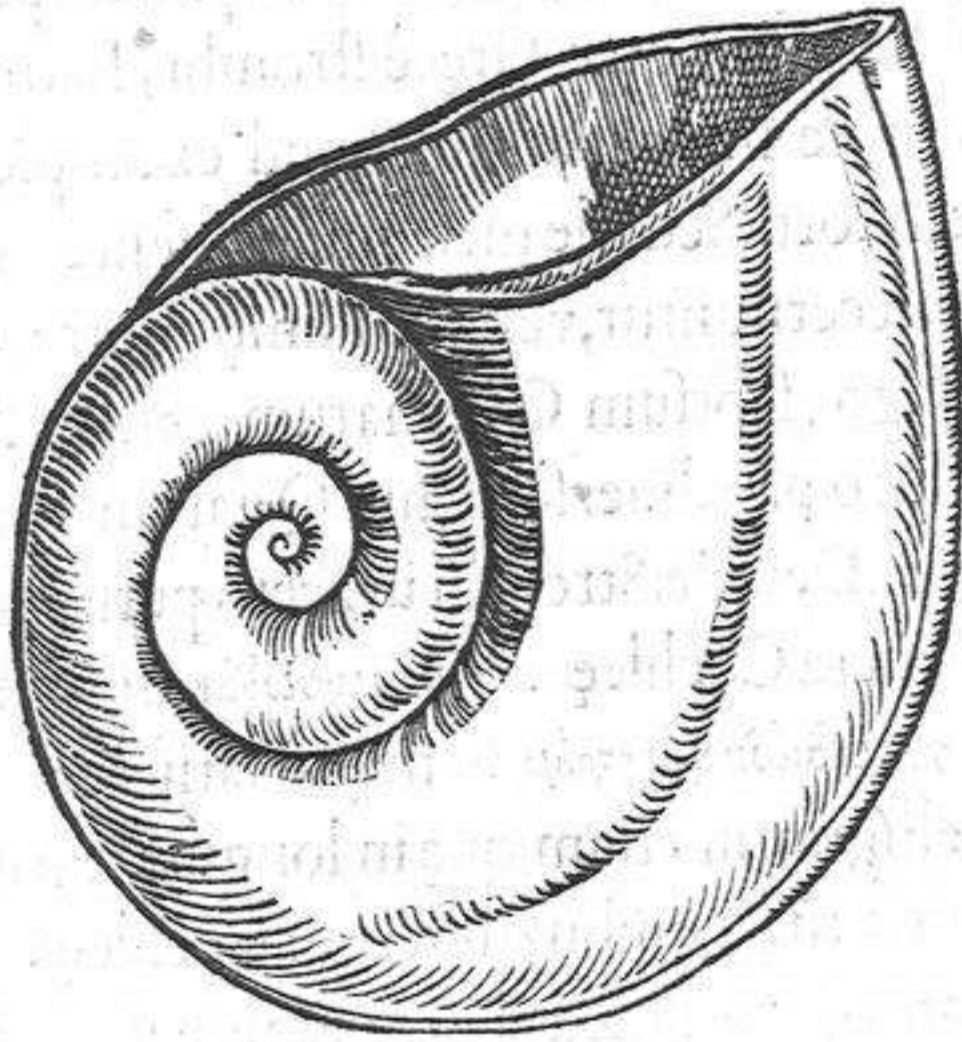
macho vtilis sunt, & non facile corrumpuntur. Et mox: καὶ ὁ θαλάσσιος ὁ ὑπόμαχος, καὶ ὑέκκετος: ὁ ὁ ποταμὸς βρωμῶδης. Marina stomacho idonea, & facile aluo excernitur, fluuiatilis verò resipit virus. Totidem Cochlearum genera enumerat Plinius. In eodem genere sunt Cochleæ aquatiles, terrestresque, exerentes se domicilio, binæque ceu cornua protendentes contrahentesque. De marinis loquitur quum scribit. Echini oua pleniluniis habent hyeme, & Cochleæ hyberno tempore nascuntur. Dioscorides καρχαλίου nomine omnes comprehendit addito epitheto. Aristoteles Cochleas terrestres alio nomine distingui tradit, vocarique à nonnullis καρχαλία. Massarius vir admodum doctus in suis annotationibus in nonum librum Plinij existimat Cochleas à Gæcis appellari τρομβῆς, id est, Turbines. Eius hæc sunt verba: Sunt autem Cochleæ inter testacea, quæ sanguine carent. Verum alia aquatiles, alie terrestres sunt, quæ item in plures species distinguuntur. Aquatiles Cochleæ sunt, quæ Græcè Strombi, Latinæque turbines communi alio nomine nuncupantur, quod ex amplo in tenue deficient in vertiginem torti. Sed ille mea quidem sententia fallitur. Nam Strombi à Cochleis secernuntur, vel ipso Plinio autore, qui in piscium marinorum catalogo, seorsum Concharum genera & Strombos recensuit. Et alio in loco pro diuersis ponit. Quartanis Cochleæ fluuiatiles in cibo recentes. Deinde: Strombi in aceto putrefacti, lethargicos excitant odore. Reuera Cochleæ τῶν τρομβῶδων nomine concluduntur, verum tamen τρομβῶδη καὶ τρομβοὶ multò latiùs patent. Nam τρομβῶδων nomine intelliguntur etiam, quæ in longum turbinem desinunt, & in anfractus contortum, à quibus differunt Cochleæ, quod testa quidem sint clauiculatim intorta, sed rotunda & non in longum protensa: dicuntur enim καρχαλία, quòd habeant τὰ ὄστρακα κυκλοτερέη. τρομβοὶ verò etiã dicuntur, quibus testa quidem in turbinem desinit, etiam si clauiculatim contorta non sit, vt ex superioribus Strombis quos depinximus perspicuum fit. Quod si quando apud autores confundantur hæc significationes obseruandum est præter rerum ipsarum naturam id fieri. Id silentio præteriri non debet, quod καρχαλος apud Aristot. Umbilicus à Gaza conuertitur, perinde ac si quedam alia species esset. Sed hoc vocabulo nullus veterum Latinorum, quod sciam, pro Cochleæ specie usus est præter Ciceronem LIB. II. de oratore. Sæpe ex socero meo audiui quum diceret, socerum suum Lælium semper ferè cum Scipione solitum rusticari, eosque incredibiliter repuerascere esse solitos, cum rus ex vrbe tanquam ex vinculis euolauissent. Non audeo dicere de talibus viris, sed tamen ita solet narrare Scæuola, Conchas eos & Umbilicos ad Caietam, & ad Lucrinum legere cõsueuisse. Neq; sum nescius doctos homines Umbilicos, paruos rotundosq; lapillos & politos interpretari qui in litoribus reperiuntur. Alij vel ad lapi-

Lib. 9. cap. 32.

Lib. 31. ca. 11.
Cap. 10. eius
lib.

dem vel ad Concham, vel ad herbam referunt. Verùm ad herbam referre ineptum est, cùm Umbilicus herba in umbrosis & præhumidis locis proueniat. Quid lapilli parui similitudinis cum Umbilico habeant, non video. Quare Cochleæ speciem per Umbilicum intelligendam puto, quod facile sibi persuaserit is, qui ea quæ de Umbilicis deinceps dicentur, attentè legerit.

De Cochlea quæ in oleario usu erat.

CAPUT XXVII.

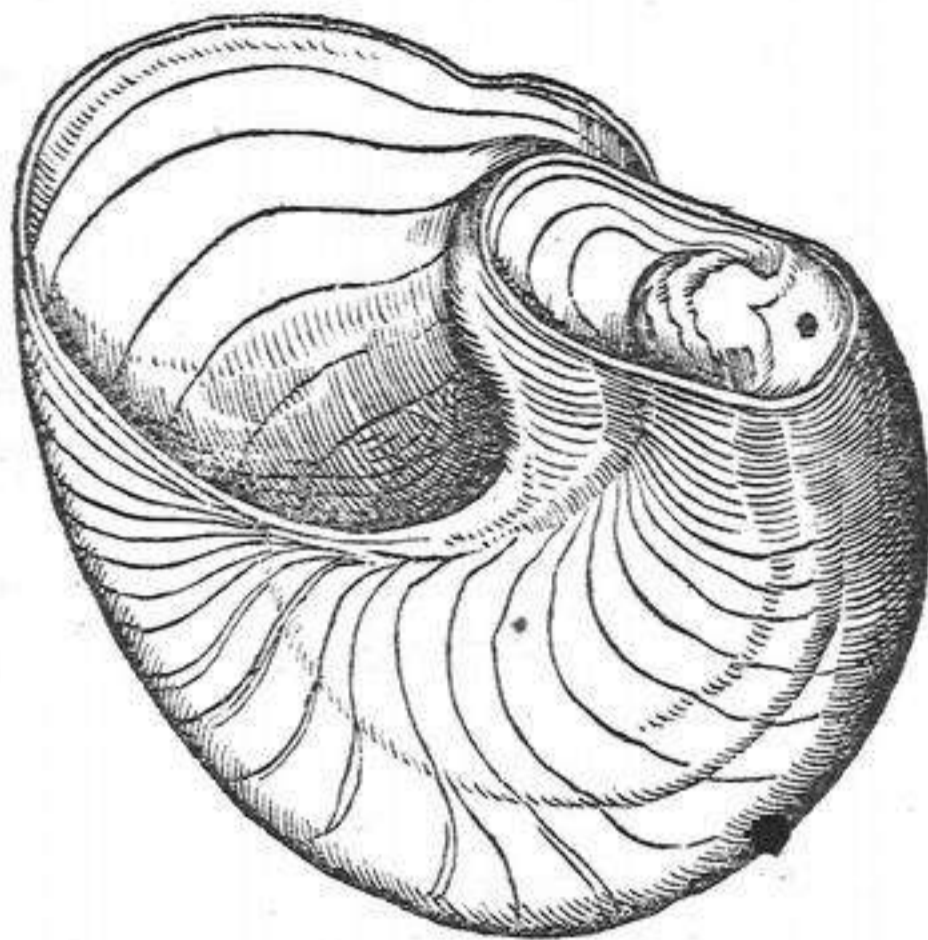

Lib. 32. cap. 11.

COCHLEA Hæc rotunda est, & testa intorta & magna admodum, adeo ut sit quæ aquæ quatuor libras capiat. Ob id eam esse puto, quam Plinius memoriæ mandauit in oleario usu fuisse, quòd ea oleum decapularent, vel ea in vsus quotidianos oleum haurirent, cuius figura ad id percommode quadrat, quemamodum vasis eius, quod arytanam vocant, veluti rostro prominentiore ad hauriendum, fundo cauo & capaci ad retinendum. Huiusmodi Cochleam etiam aurifices, additis ansa & basi in vrceos efformant eleganti artificio, quod eam contra venena aliquid valere credant.

De

De Cochlea margaritifera
vulgò dicta.

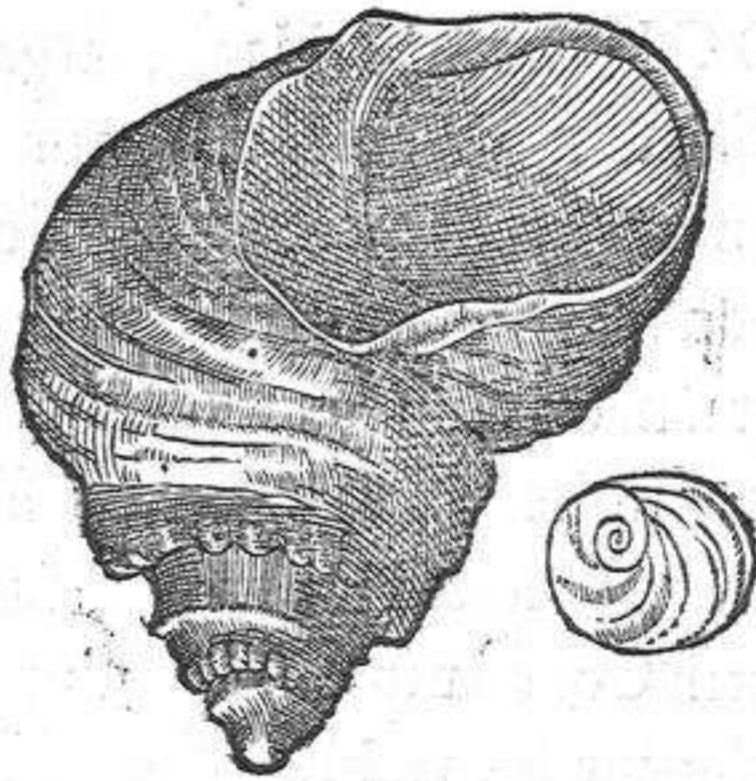

CAPVT XXVIII.

COCCHLEAM Hanc margaritiferam, quæ ex India, & sinu Persico adfertur vulgus appellat, quia vnionum colore sit, & splendore. In ea verò vniones non reperiuntur, sed in iis quæ conchis binis constant, vt iam ostendimus. Auro argentóque hæc includitur in poculorum speciem. Ex eadem in frustra dissecta, imaguncule, globuli ad nuncupandas preces, monilia conficiuntur. Sunt qui hanc secundam esse Nautili Conchæ speciem tradunt, sed falsò, vt ex Aristotele dilucidè colligitur his verbis. Ἔτι δὲ ἄλλοι δύο ἐν ὀφρείοις, ὃ, τε καλῶς μὲν ὑπὸ τινῶν ναυίλος, καὶ ὁ ναυίλος, ὑπὸ ἐνίων ὃ ὠν πολύποδος. Τὸ δὲ ὀφράκην αὐτῶν ἐστὶν ὄϊον κλειὸν καὶ ἰλος, καὶ ὁ συμφυῆς. Οὗτος νέμεται πολλάκις παρὰ τῆ γῆ, εἴθ' ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐκκλύζεται εἰς τὸ ξυρὸν, καὶ περὶ αἰσῶν τῶν ὀφρέων ἀλίσκεται, καὶ ἐν τῇ γῆ ἀποθνήσκει. εἰσὶ δὲ αὐτοὶ μικροί, τῶν εἰδῶν ὃ ὄμοιοι, τῶν βολιταίνων, καὶ ἄλλοι ἐν ὀφράκῳ, ὄϊον καὶ χλίας, ὃς εἰς ἐξέρχεται ὅτι τῶν ὀφράκων, ἀλλ' ἐστὶν ὡσπερ ὁ καρχῆλιος, καὶ ἐξω ἐνίοτε προτείνει τὰς πλεκίαντας. Præter dicta Polyporum genera duo sunt Conchis indita, quorum alterum à quibusdam nautilus & nauticus vocatur, ab aliis ouum polypi. Testa ipsius similis est Pectini cauo, & ei nõ coheret. Sæpiùs iuxta terram pascitur. Vnde euenit vt fluctibus iactatus in terram deiiciatur, cumque testa exciderit capiatur & in terra emoriatur. Sunt autem parui & specie similes Boli-tenis. Alterum genus veluti Cochlea in testa latet, nec vnquam egre-

ditur, sed sua interdum brachia exerit. Primùm stupidi est non animaduertisse Aristotelem duo tantùm Polyporum genera conchis conclusa constituisse, vt ex verbis eius liquet, contra cuius mentem autor lib. de aquatilibus tria ponit. Tertia, inquit Nautili species ab Aristotele prodita. Sed hæc secunda quam adfert, Nautilus Aristotelis esse nequit, neque enim Pectini cauo vlla ex parte comparari potest. Deinde cùm Nautili corpore sint exiguo, trahere concham tantæ magnitudinis non possent. Hoc non est artificiosè fingere: Qui enim fingit saltem probabilia debet dicere. Neque concha nauplij quam depinxit Plinius, esse potest, vtpote cuius figura ab hac concha alienissima sit. Nauigeram similitudinem & aliam in Proponide sibi visam prodidit Mutianus: concham esse acatij modo carinatam, inflexa puppe, prora rostrata: in hac condi nauplium animal Sepiæ simile.

De Cochlea cæolata cum suo operculo

CAPUT XXIX.

IN Mari permultæ sunt Cochlearum formæ. Hoc genus quod proponimus ad Turbinum speciem accedit. A nostris, Prouincialibus, & Hispanis *Scaragol*, vel *cagarolo de mar* nominatur, quòd ad Cochlearum terrestrium quas *cagaroles* vocant, formam accedat. Testa est turbinata, & satis longa, cælaturis inæqualis & scabra, spissiore quàm in Cochleis terrestribus, intus læui. Operculum spissum est, rotundum, superiore parte non asperum, in qua voluta expressa est, vel figura turbinis Cochleæ clauiculatim intorti. Intus, qua scilicet parte carnem Cochleæ contingit, tuberosum est, & inæquale, rubri

coloris. Partibus internis hæc Cochlea à terrestribus non differt. Carne est dura, & ad concoquendum difficili. Succum salsum gignit, venerem extimulat. Elixæ melior est. Testa in aceto macerata, superiore veluti cute vel crusta spoliatur, redditurque Cochleæ margaritiferae modo splēdens, nitida & vnionis modo colorata. Sunt qui Cochleam quā hīc exhibemus, Umbilicum appellent, sed non sine errore, vt perspicuum fiet, quum docebimns qui sint Umbilici, & quid à cæteris Cochleis differant.

De Cochlea Echinophora.

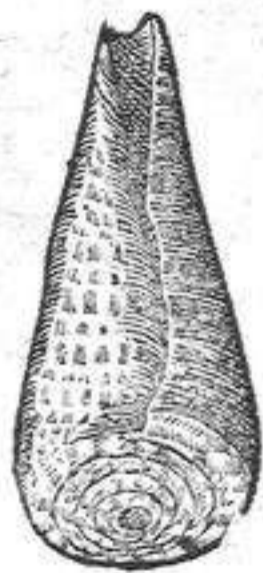

CAPUT XXX.

ARVIS Buccinis figurâ similis est hæc Cochlea, quam echinophoram ab asperitate nominamus: tota enim tuberculis, siue aculeis conspersa est. Operculo, succo, substantia, à paruo Buccino non differt.

De Cochlea Cylindroide.

CAPUT XXXI.

ATVRA Adeo fœcunda est in turbinatorum & Cochlearum varietate, vt omnes nominibus exprimere perdifficile sit, quod etiam veteres non fecerunt, alioqui rerum indagatores seduli, & in nominibus inueniendis fœlices. Nos tamen distinctionis gratia,

atque vt aliæ ab alijs internoscantur, nomina ponimus quæ præfertim figuram exprimant, vt in ea facimus quæ hîc à nobis proponitur, *κωνοειδής* que vocatur, à figura cylindro proxima. Pyramidem etiam refert. Pyri modo turbinata est, punctis variis notata, Pollicis crassitudinem vix vnquam superat.

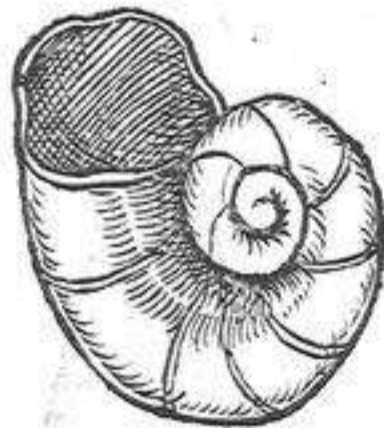
De Cochlea læui turbine obtuso.

CAPUT XXXII.

LÆVIS Est & polita admodum Cochlea ista atq; in-turbinem longiusculum desinēs, sed obtusum. Operculo tegitur. Testa est crassiore quàm cæteræ, car-néque minus dura. Frequentissimè circa Lerinum in-sulam capitur.

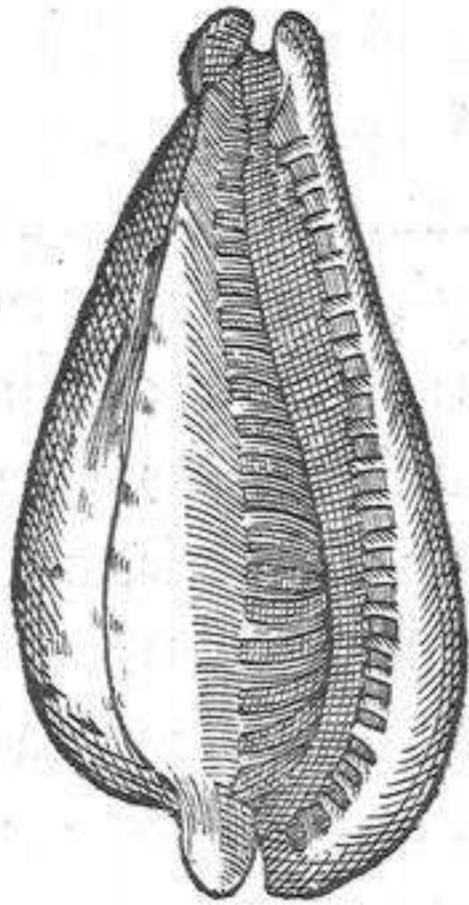
De Cochlea depressa.

CAPUT XXXIII.

PERCVLVM Cochleæ cælatæ refert Cochlea quam hîc representamus quæ concava est, & carnē in-tus habet. Simillima est cochleis terrestribus, quæ ali-quando in terra effossa reperiuntur. Altera parte pla-na est, altera excauata in voluminibus, quæ initio parua paulatim crescunt ad foramen vsque.

De Concha Veneris, siue Murice Mutiani.

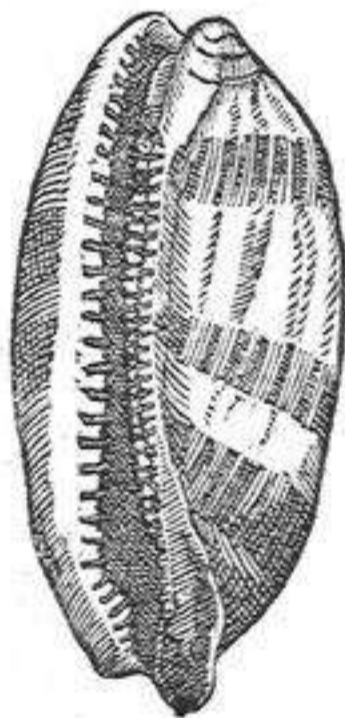

CAPUT XXXIIII.

HERMOLAVS Barbarus Plinij locum LIB. XXXII. emendans, pro Veneri cymbia, legi posse censet Veneriæ, Senecam citâs: Veneriæ, inquit, Spondyli & Ostrea, Veneriæ Conchæ nusquam alibi mentionē factâ fuisse scio. Eam esse puto quæ apud Gnidiorum Venerē colebatur, vnde Concha siue Cochlea Venerea dicta sit, quam describit Plinius ex Mutiano, qui Muricem appellabat. Mutianus, inquit, Muricem esse latiore Purpura, neque aspero, neque rotundo ore, neq; in angulos prodeunte rostro, sed simplice Concha, utroque latere sese colligente: quibus inhærentibus plenam ventis stetit nauem, portan- Lib. 9. cap. 25. tem nuncios à Periandro, ut castrarentur nobiles pueri, Conchâsque quæ id præstiterunt, apud Gnidiorum Venerem coli. Quum descriptionem nulli alteri meliùs quadrare contenderim, quàm ei Conchæ, quam *Porcelaine* vocamus, nonnulli læuigatoriæ, quia læuissima est testa, qua mulieres nostræ ornamenta quædâ sua linea, in amylo aqua multa diluto, lota, deinde exsiccata poliunt, adeo ut splendeant. Eadem Itali atq; Græci hodie chartas læuigant, quod & Plin. olim factitatum fuisse memorat. Scabritia, inquit, chartæ læuigatur dente Conchæ, Lib. 13. cap. 12. sed caducæ literæ sunt. Cōcha ista oui figura est, Purpura maior & latior. sunt enim quæ in magnâ amplitudinē accrescât, testa læui, in cuius extremo utroq; foramen est, alterū cibi capessendi gratia nō asperū, nō rotundū, sed parum prominens, nō tamen in angulos procurrens,

alterum ad excrementa reiicienda, concha simplice atq; vna vtrinq; sese colligente, quod vt intelligas, concipias animo conchã simplicem per planum extensam: deinde vtranque in partem reduci & complicari, ad rotundã siue ouatam concham efformandam, duobus extremis, quæ prius in plano opposita iacebant, nũc inter se iunctis & coherentibus, dempta rima quæ denticulis asperiuscula est, qua parte cõpressa est, & saxi adheret in mari Rubro, & Oceano. Hac eadem parte nauibus vel earundem clauo affigi puto, atq; earum cursum remorari, esseque Remorã Mutiani, cuiusmodi plures cùm inhæsisserent, vt iam ex Plinio dictum est, plena ventis stetit nauis, portã nuncios à Periãdro, vt castrarentur nobiles pueri, ob eãmq; causam Conchẽ eã apud Gnidiorum Venerem colebantur. Testa dura est admodũ, inde agnoscas quòd nunquam eam arrosam comperias, quemadmodũ in aliis testaceis, quẽ à tineis vel aliis eiusdem generis bestiolis marinis corrosa vel perforata sepe videas. Tota intus cãdida est, foris varietate colorũ insignis, in diuersis cõchis. Huic Cõchẽ perforate in altero extremo multi hodie claues appèdunt, & zonẽ accõmodãt, ob Conchẽ elegantiam & læuorem, ob quẽ nihil sordiũ colligit, neq; vestes atterit. Eandẽ aurifices in duo secant, & cochlearia conficiunt. Huius aliquis est in medicina vsus: nam reperitur in descriptione pilularũ de bdellio, ad alui fluxus constringendos, & intestinorum, atq; vteri vlcera, sed pharmacopœorum vulgus pro Concha venerea, Pectines vsurpat. Ex ea denticifricia optima parantur. Vtilis est ad vlcera canthi oculorum, & ad ægylopas, resiccandi vim habet insignem sine caliditate.

De secunda specie Conchæ Venereæ.

CAPUT XXXV.

CONCHAM Hanc raram non possumus nõ vocare Conchæ venereæ speciem, ob magnam & figurã, & naturæ affinitatem: est enim oui figura, Concha simplice vtrunque sese colligente. Vtrunque foramen vnum habet, inter hæc rimam. Ad vlcera, & ad alia exsiccanda

non

non minus probanda, quàm superior, varia quoque est, sed ita maculas insperfas non habet, sed pro his lineolas, testa est tenuiore & minore, magisque perspicua.

De tertia specie Conchæ veneræ.

CAPUT XXXVI.

CONCHÆ Hoc genus non minus veneris Conchis subiici potest, quàm secundum, ob testam vtrinque sese colligentē, & rimam inter foramina duo. Parte qua plana est, compressa est magis quàm supradictæ, altera magis rotunda. Maculis rotundis notata est, durior & spissior secunda, colore candido.

De quarta specie Conchæ veneræ.

CAPUT XXXVII.

PARVA semper manet hæc Concha, quæ superiorum modo rimam habet, & nulli rectius quod Concharum venerarum generi subiici potest. Parte altera plana est, altera in tumorem elata, in qua circulus est aurei coloris, alioqui tota foris candida est, intus cærulea. Testa est valde dura, eadem vi exsiccandi prædita qua superiores.

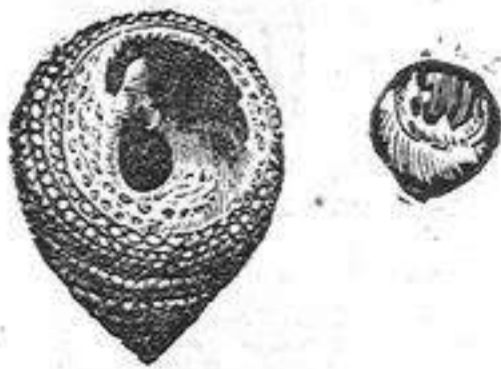
De Umbilico.

CAPUT XXXVIII.

DIXIMVS ex Ciceronis loco qui est LIB. II. de oratore, Umbilicos esse Cōcharū siue Cochlearū species, id quod verum esse indicat ipsa rerū natura, quę nobis, à turbinatis, cōchis, cochleisq; omnibus speciē diuersam exhibet earū, quę præter foramen illud quo Cochleæ saxis inhereant, quòq; corpus exerūt: alterū habēt Umbilico ita similē, vt nullus sit qui has viderit, qui negare possit umbilicatas merito vocari. Id foramen profundum conuolutionū veluti centrū est, vel circa quod anfractus Cochleę cōuoluuntur veluti circa *περιχώλιον*. Hac de causa Umbilicus vocatur: nā *μεταφορικῶς* umbilicus dicitur, quicquid in aliqua re mediū est. Hic umbilicus in Cochlea quā hīc exhibemus, manifestissimus est. Cochleæ quam cælatam prius nuncupauimus similis est, figurā differt colore & cælaturis: nam picta quidem est variē, quod lineas quasdam purpureas habet, alibi vnionum more splendet, nihilominus tamen tota testa læuis est, densa ac spissa, lumine immisso varietatem colorum iucundam repræsentans.

De Umbilico vario, & de paruo.

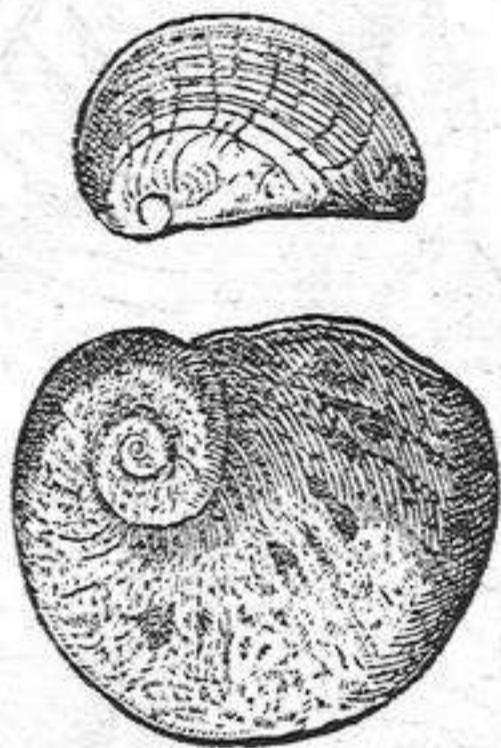

CAPUT XXXIX.

ECCE Umbilicum priorem mira varietate à natura distinctum, scilicet, nigris, rubris, & albis tuberculis coralorum omnium colorem & naturam referentibus, superiore parte latior est, mox in turbinem breuem desinit. Alter Umbilicus est valde exiguus ciceris magnitudine, aliquando paulò maior, qui in spongiis reperitur, veluti granu

granulis rubri corali æmulis conspersus. Inter vmbilicum & foramen quo corpus exerit, testam incisam habet. incisuræ operculi vice sunt.

De Cochlea vmbilicata cum operculo suo.

CAPUT XL.

COCCHLEA Hæc in magnitudinem satis insignem accrescit, quæ turbinata est, & in medio vmbilicata. Variæ vario sunt colore: aliæ enim nigricant, aliæ corneo sunt colore, aliæ maculosæ. Proximè accedunt ad formam cochlearum terrestrium paruarum, quæ conglomeratæ fœniculi crassioribus caulibus adhærent, quæ etiam præter reliquarum cochlearum terrestrium naturam vmbilicatæ sunt, carnesque sunt bona.

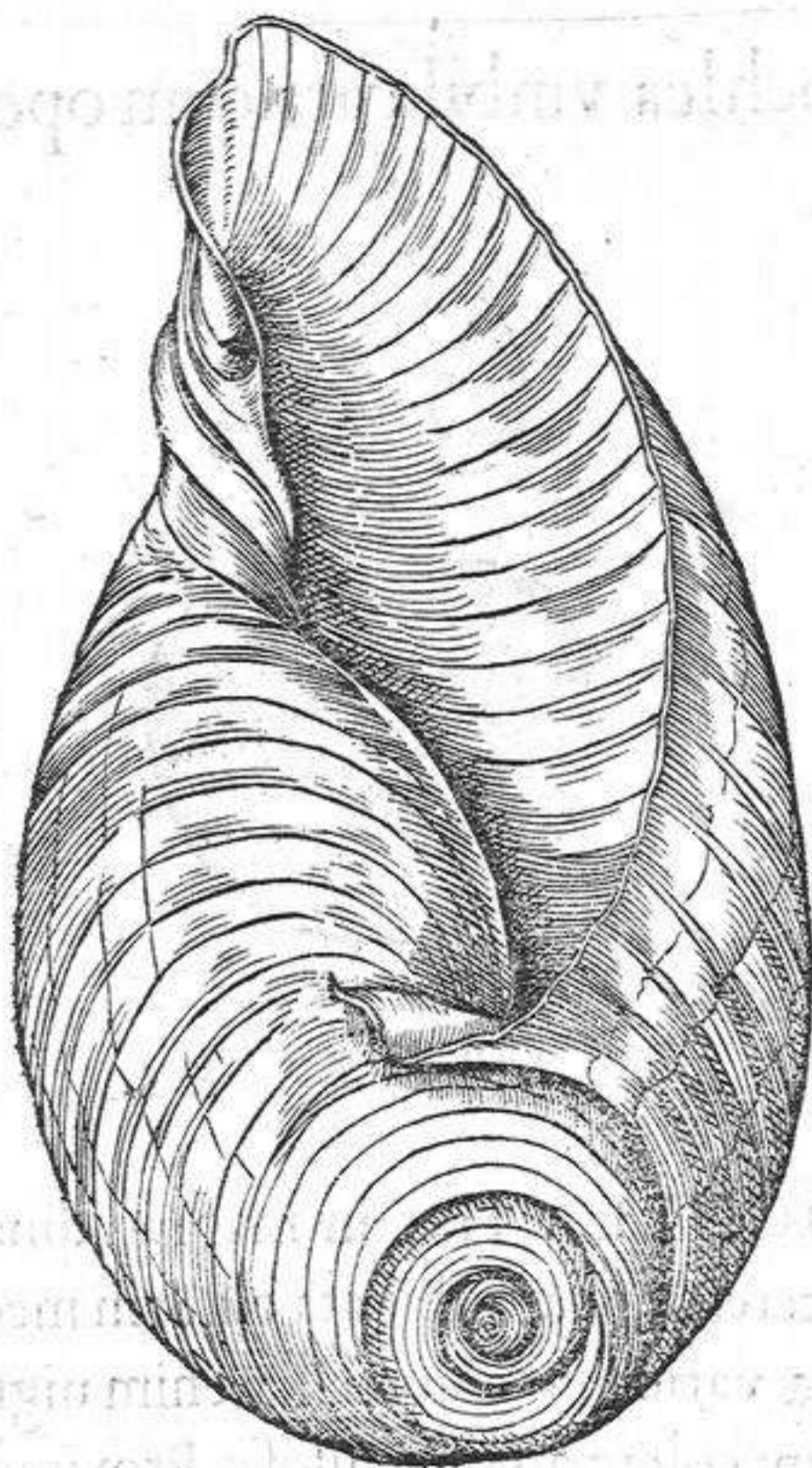
De alia Cochlea vmbilicata.

CAPUT XLI.

INTER Cochleas vmbilicatas ea quoque fuerit, longior, & multis anfractibus contorta, quorum longitudo & obliquitas in causa est, quominus vmbilici extremum perspici possit. Testa lævis est, & quasi cornea, vel vnguium substantiæ similis.

De Cochlea rugosa & umbilicata.

CAPUT XLII.

TOTA Huius Cochleæ testa rugas per transuersum ductas habet, ita elatas vt striata dici possit, colore intus est albo, foris flauescente, valde fragili. Turbinis clauiculae in acumen non desinunt. pars superior longius procurrit. Foramen valde apertum & longum. Hanc tertiam esse nautili speciem ab Aristotele proditam falso tradidit author lib. de aquatilib. duas enim tantum polyporum species conchis conclusorum ponit Aristoteles, vt ante ostendimus. Neque vllus est qui viderit in ea Concha Nautilus, qui minor est, quam vt tantam Concham secum trahat, cuius etiam structura à facili natatione aliena est, ob transuersas rugas, cum in marinis animantibus hoc diligentissimè cauerit natura, ne quid esset, quod natationi moram aut impedimentum afferret.

Priore

G V L I E L M I
R O N D E L E T T I D E
I N S E C T I S E T Z O O P H Y -
T I S L I B E R .

Quæ dicantur έντομα & ζωόφυτα.

C A P U T I.

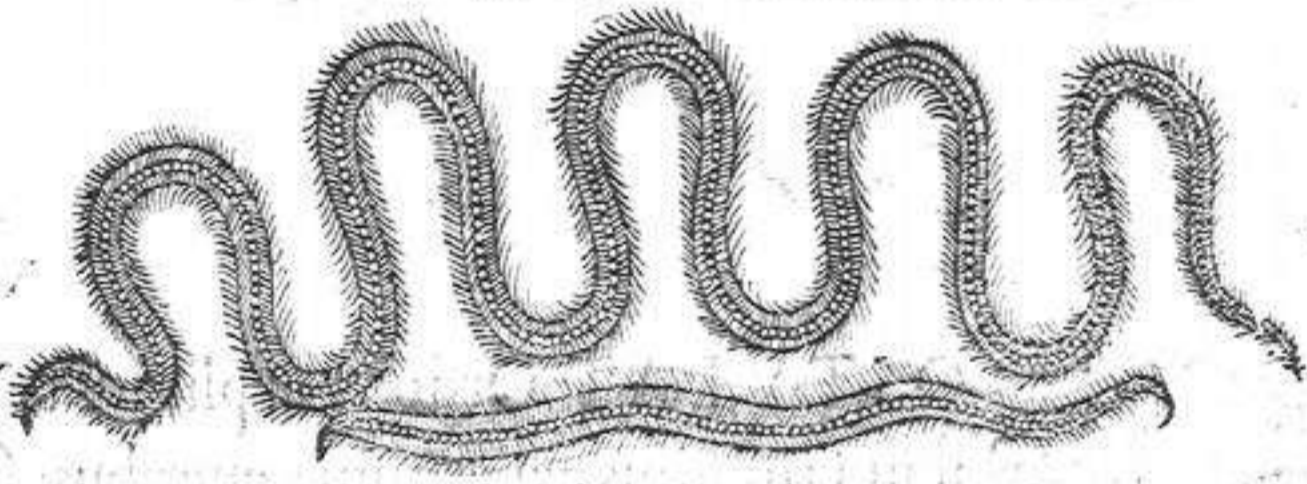
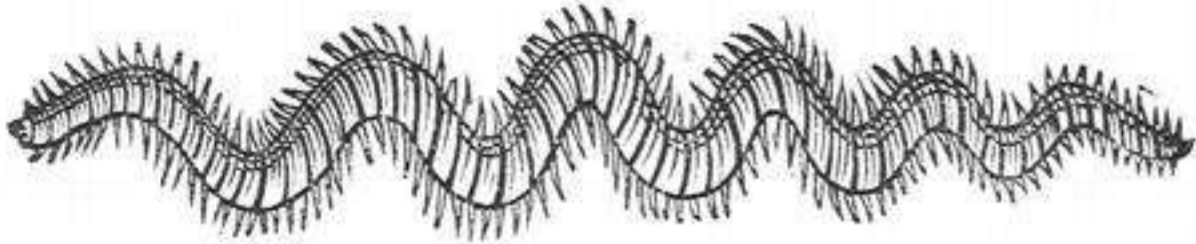

DOSTVLAT Ordo vt explicatis tribus pisciũ sanguinis expertium generibus, scilicet, Mollibus, Crustaceis, & Testaceis, ad quartũ aggrediamur, quo cõtinetur ea quę insecta nominãtur, nõ perinde nota in mari ac in terra, & aquis dulcibus, quorũ eã ob causam tractatio vniuersẽ magis quã speciatim & à veteribus & à recetioribus explicata sit. Cur autem έντομα, id est, insecta nominentur, & quæ sint, sic declarat Aristoteles. *έντι δ' έντομα, ότα κατὰ τένονμα έντι έντομας, έχοντα, ή εν τοίς υπίλοις, ή εν τοίς πωρανέσι, ή εν άμφοίν. και έτε όστώδες έχει κέχωρισμένον, ή σαρκώδες, αλλά μέσον άμφοίν. ό σώμα γαρ όμοίως και έσω η έξω σκληρόν έντι άλίών.* Sunt insecta quæ, vt nomen ipsum declarat, incisuras parte sui vel supina, vel prona, vel etiam vtraque habent, nec osseum quicquam discretum, aut carneum, sed quiddã inter hęc ipsa medium continent, quippe quæ corpore pariter intus, forisquẽ duro constent. Cum his miscemus Zoophyta, id est ea quæ nec animalium nec fruticum, sed tertiam ex vtroque naturam habent, quæ Latinẽ nominare non possumus nisi plantanimes, aut plãtã animalia dicamus. Quorum nonnulla Aristoteles inter testacea recenset, vt Tethya, & Stellas, quę quia duro corio integũtur cum testaceis, quia mediã sunt inter plantas & animalia naturã, cum Zoophytis explicari possunt. Porro eodem libro insecta & zoophyta coniungimus,

*Lib. 4. de hist.
cap. 4.*

quòd quædam sint Zoophyta, quæ ad insectorum, & quædam insecta, quæ ad zoophytorum naturam accedunt. Ab his ad ea usque deveniemus, quæ prorsus animantia non sunt, quæque plantis omnino similia, atque omnis naturæ animalium expertia, in quo genere sunt spongiæ.

De scolopendris marinis.

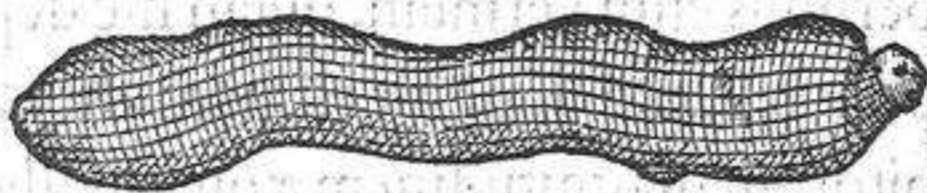

CAPUT II.

VVM De Beluis marinis ageremus Scolopendram cetaceam descripsimus ex Æliano. Nunc de alia dicimus quæ ex insectis est, terrestri scolopendræ similis, de qua hæc Aristoteles prodidit. Εἰσὶ δὲ σχολόπενδραὶ θαλάσσια, παραπλήσια τῷ εἶδει τῶν χερσαίων. ὅ δὲ μέγεθος μικρῶν ἐλάττωσιν. γίνονται δὲ περὶ τὰς περὶ τὰς πέδους, ἢ δὲ χροιοῦ εἶδη ἐρυθρότερα, καὶ πολύποδες μάλλον, καὶ λεπτοσκελέστερα τῶν χερσαίων. ἔγινον δὲ αὐτὰ, ὡς περὶ ἕδρ' οἱ ὄφεις ἐν τοῖς βαθέσι σφόδρα. Scolopendræ marinæ aspectu terrenis similes sunt, magnitudine paulò inferiores, gignuntur in saxosis locis, colore magis rubro sunt, pedum numero terrestres superant, sed cruribus sunt gracilioribus, serpentum more non in altis gurgitibus nascuntur. Nos species duas hîc proponimus, prior minor est, colore planè rubro, dodrantali magnitudine, in saxosis locis degit. A capite ad caudã vtrinque pedes habet plurimos, in flexus & volumina sese contorquet, nunc longior, nunc breuior, nunc gracilior, nunc crassior efficitur. Altera est superiore multò longior, utpote quæ ad cubiti longitudinem accedat, tenuior, colore ad candidum

candidum vergente. A capite ad caudam vtrinque pedes habet plurimos, veluti superior. Huius generis Scolopendras in ventriculo Lacertorum marinorum, & Acuum sæpe reperi, & sæpe ex ore extrahi, quod maximo est argumento huiusmodi pisces iis vesci sine pernicie. Præterea eas non in litoribus, aut in litorum saxis, sed in alto mari, vt Lacertos & Acus, viuere.

De Verme μικρορυγχότερον.

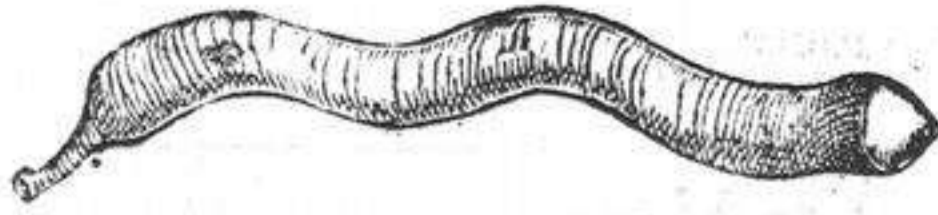
CAPUT III.

VT In terra, ita in mari vermium nulla sunt genera. Sed in mari nonnulli vermes sunt huiusmodi, vt nulla alia pictura, quã linea vna continua exprimi possint. Nam adeo indiscretas partes internas & externas habent, vt pili tantum crassiores siue carnosii esse videantur, quos animalia esse neges, nisi motu cieri agitarique cõspexeris. Nos de duobus generibus tantum hîc agimus, quos sæpe inter maris purgamenta reperimus. De quibus etiam si nihil, quod sciam, à veteribus scriptum sit, tamẽ committendum non est, vt silentio prætereantur. Etenim existimare debemus permulta adhuc superesse in rerum cognitione, quæ veteres latuerint, quod natura tam fœcunda sit, vt multis sæculis omnia humano ingenio comprehendere nullo modo possint, quã maximè de causa ad diligentem rerum inuestigationem incitari debent præclara ingenia, plurimumque ab eorum opinione dissentire, qui veterum inuentis nihil addi posse credentes, ad ea tanquam ad sireneos scopulos consenescentes, nihil vnquã laude dignum præstare possunt, neq; bonas literas vlla ex parte promouet. Ab horum opinione alienissimus, cum experientia ipsa me docuerit, in anatome corporis humani, in platarum stirpiumque cognitione, in marinis terrenisque animantibus, atque aliis plurimis rebus esse quædam adhuc penitus incognita, quædam non satis explicata, quicquid otij per docendi, medendique munus nancisci possum, id omne ad ea perscrutanda & literarum luce illustranda confero. Sed ad Vermes redeo, quorum prior quem hîc exhibemus, cutem molli contegitur, tota incisuris constante: os vel rostrum obtusum est, parumque prominet, vnde μικρορυγχότερον cognominauimus.

Aliis rostrum deest, sed foramē tantū habent, capessendi cibi gratia. Totus vermis digitali est magnitudine, minimi digiti crassitudine.

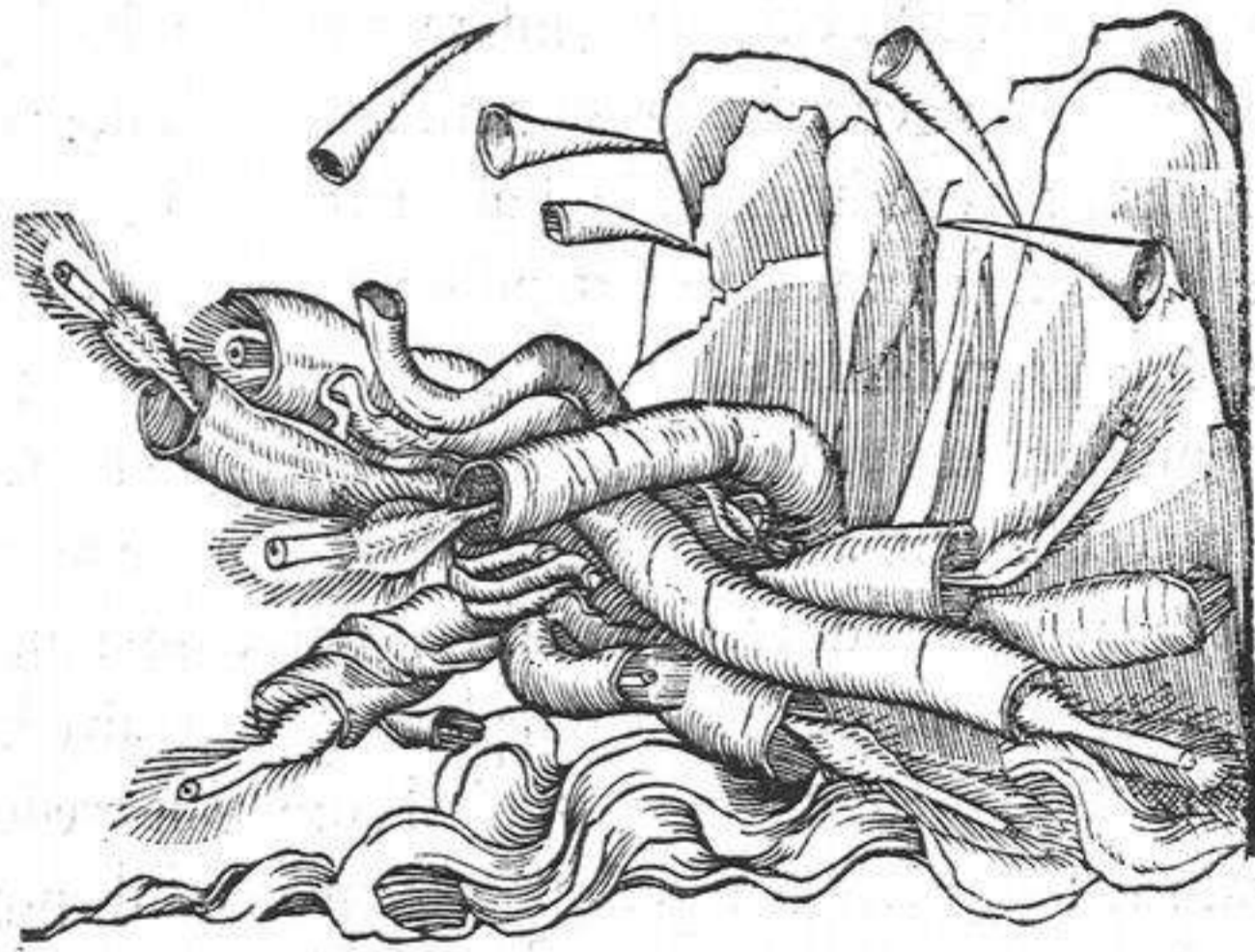
De Verme μακρορυγχότερω.

CAPUT IIII.

IN Luto maris, & marinorum stagnorum viuere comperimus eum vermem, quem hīc depinximus, qui superiore multò longior est: nam aliquando duorum cubitorum magnitudinem æquat, pollicisque crassitudinem. Farciminis longi figuram refert. Rostrum est multò longiore quàm superior, simili hippocampi rostrum, vnde μακρορυγχότερον nuncupauimus. Intus longum duntaxat ventriculi, vel intestini ductum habet, aqua & luto pleni. vnde perspicuum est his tantum vesci.

De vermibus in tubulis delitescentibus.

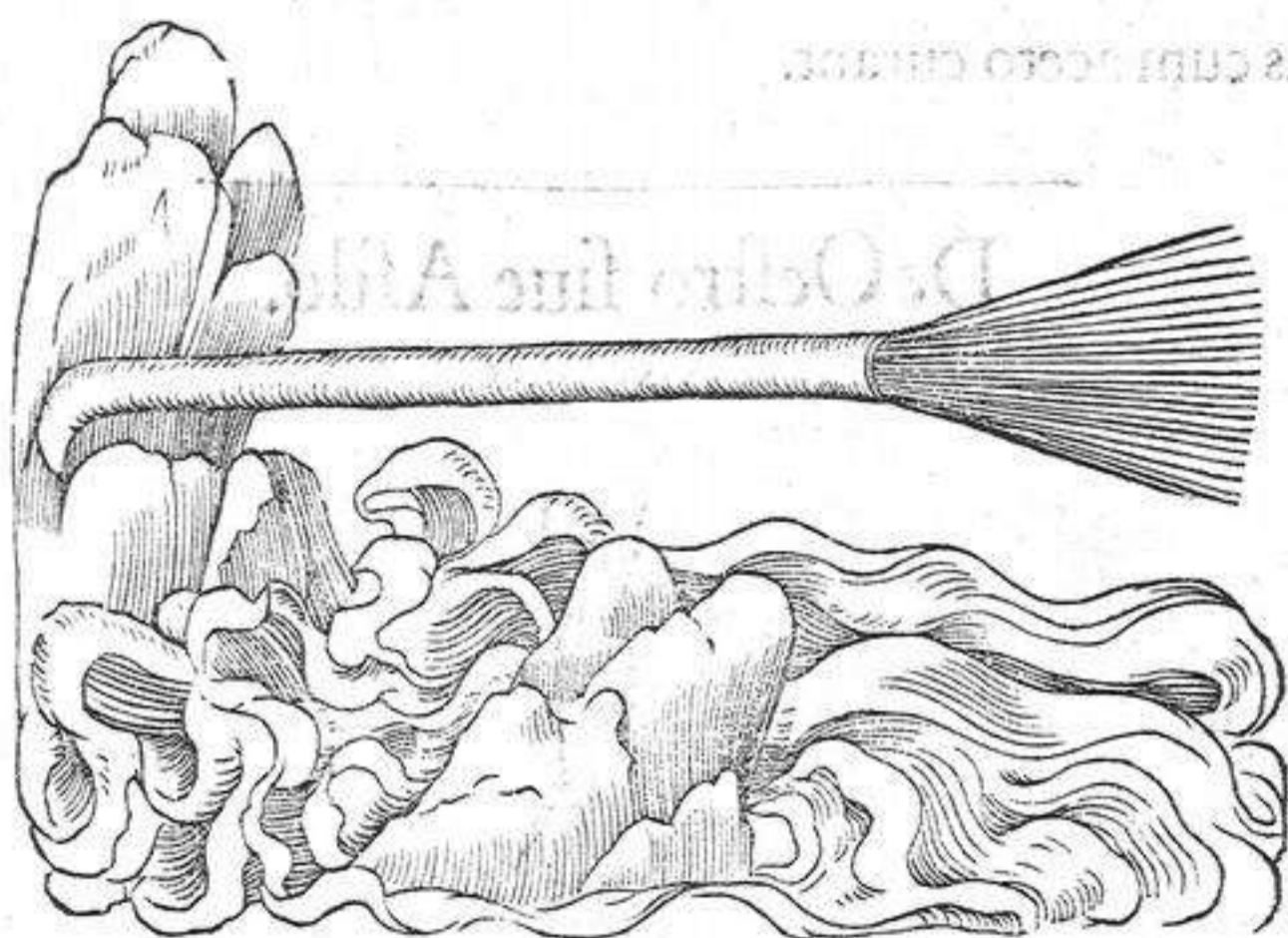
CAPUT V.

ASCVNTVR In laxis marinis, & super cōcharū vetustarū testas, tubuli vel siphunculi testacei, rotundi asperi, candidi, intus læuissimi, quorum alij recti sunt, alij contorti & replicati. In his procreantur & viuunt vermes, qui foras se exerunt hauriendæ aquæ gratia. Hi colore, substantia, scolopendræ rubræ similes sunt, figura & magnitudine nonnihil differunt: longissimi enim digiti magnitudinem non excedunt. Pars posterior folij myrtei modo in acutum desinit.

Priore

Priore parte utrinque pedes habent, veluti scolopendræ, vnde fistula prominet in extremo obtusa tubæ modo, & perforata, qualem in asilo marino depingemus, eâ aquam trahit. Horû vermiculorum testa pharmacopœi nostri vtuntur, in compositione vnguenti citrini pro dentali. Huic similẽ testam etiam dentale vocant, quo in eodem vnguento vtuntur. Huiusmodi aliquot picturæ superiori aspersimus.

De Penicillo marino.

CAPUT VI.

A Similitudine penicillorum quibus pictores vtuntur, qui ex caudarum extremitatibus fiunt, vel eorum quibus albarium tectorio parietum inferunt, Penicillum marinum vocamus, id quod hîc exhibemus: figura enim aptissimè quadrat vt apparet. Tubulus est testaceus molli quadam & laxa substantia saxi alligatus, ita vt aquarum, vndis cedat, & agitetur. In cauo carnosum quiddam continetur, colore varium: est enim quoddam flauum, alia alio colore perfusa sunt. Quum id carnosum se exerit, frondem expãdit, vt in pictura expressi. In saxi circa Lerinum insulam reperitur.

De Hirudine marina.

CAPUT VII.

IN Mari Hirudo & marinis stagnis viuit, ei quæ in aquis dulcibus nascitur persimilis. Digiti est magnitudine, ceruice est graciliore, cauda paulò crassiore. Os & caudæ extremum Polyporum acetabulis similia sunt, vt eorum adhesionem sese trahant. Corpus infe-

etorum modo ex multis annulis circulisue constat, sed duriore cute quàm palustres, quod in causa est, cur non ita in globum se contrahere, nec ita se colligere possint, sed caudam tantùm & caput proferunt & retrahunt. Interna omnia continuo ductu producta & indistincta. In luto viuit, virus olet, cibo idonea non est: pisces tamen lutosi & litorales ea vescuntur. In oleo antiquissimo decocta aurium dolorem sedat. In oleo amygdalino, vel chamæmelino, dolorem hæmorrhoidum. In vino, vulneribus neruorum & conuulsionibus utilis est. Vstæ alopecias cum aceto curant.

De Oestro siue Asilo.

CAPUT VIII.

Lib. 3. Georg.

OESTRVM Siue Asilum marinum vocarunt veteres, neque à voce neque à figura, sed à naturæ similitudine quæ illi est cum terrestri. Oestrus enim terrestris est insecti genus horrifono strepitu, vulgus *tahon*, Latini Asilum vocant teste Virgilio.

*Est lucos Silari circa, ilicibusque virentem
Plurimus alburnum volitans, cui nomen Asilo
Romanum est, Oestrum Graij vertere vocantes,
Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta,*

Lib. 11. c. 16.

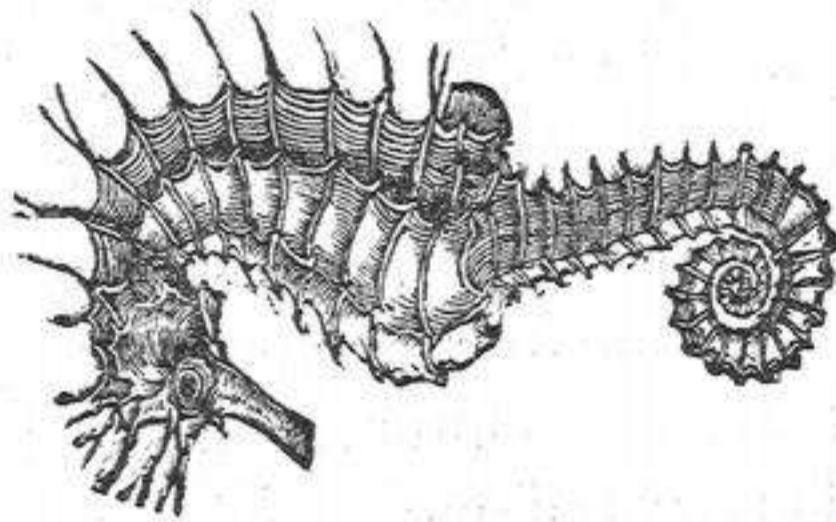
Lib. 9. cap. 14.

Nascuntur ait Plinius, interdum in extremis fauis apes grandiores, quæ cæteras fugant. Oestrus vocatur hoc malum. Et Columella tradit nasci in extremis partibus fauorum, amplioris magnitudinis quàm sint apes cæteræ, eosque nonnulli putant esse reges. Verùm Græcorum autores *οἰστρος* appellant, ab eo quod exagitet, nec patiantur examina conquiescere. Inde Oestro perciti dicuntur furore correpti. Et *οἰσρέϊν* & *οἰσρηλατεϊν* stimulari & concitari significat. Ab huiusmodi natura, bestiola in mari dicitur *οἰστρος*, id est, Asilus qui Thynnos & Xiphias ita diuexat & concitat, vt in naues aliquando exiliant, atque etiam nonnunquam in litus. Adeò nihil est quod hoste careat. Qualis ver

lis verò sit Asilus marinus pauci nouerunt, quia exiguus est admodum, & rarò, vigente tantùm canicula, nec in multis piscibus, sed in Thynnis & Xiphiis, nonnunquam in Delphinis, nec tamen omnibus conspicitur. Eum sic descripsit Aristoteles. *Τισὶ δὲ τῶν θύνων οἰστρος γίνε- Lib. 5. de hist. 1
ται μὲν περὶ τῆς περιέρια. ἔστι δὲ ὁμοίος τοῖς χαρτώοις, καὶ δὲ μέγεθος ἡλίχων cap. 31.
ἀράχνης.* Asilus circa Thynnorum quorundam pinnas oritur specie scorpionis, aranei magnitudine. Quæ breuis est, & non satis explicata Afili notio, ex qua Asilum nunquam penitus nossem, nisi sub Thynni pinna quæ ad branchiarum est scissurâ affixum conspexissem æstuan- te canicula. Ergo ex ipsa ἀσλοψία sic fusius depingi potest. Pro ore tubu- lum siue fistulâ habet, pro corporis ratione longam. Vtrinque sitæ sunt veluti manus duæ quæ ad os flectuntur, sequitur aluus cum incisuris, cui affixi sunt sex pedes, duo qui in extrema aluo sunt, crassiores sunt & longiores, qui sequuntur vtrinque locati, paulò minores, reliqui duo qui magis in lateribus sunt, omnium minimi. Ore siue fistula, scorpio- nis terrestris caudæ, pedibus, eiusdê brachiis similis est, aluo & magni- tudine, araneo. Vt Polypi acetabulis, ita hic ore adhæret parti molliu- sculæ & pingui sub pinna ita tenaciter, vt auelli integer non possit. Sanguinem exugit hirudinum ritu, vsque dum præ plenitudine deci- dat & moriatur. Cur in summo tantùm æstu, & caniculæ tempore pi- sces dictos infestet, id in causa esse puto, quòd æstate tantùm nascatur, autumno pereat. Cur sub pinna hæreat, in causa est partis mollitudo, pinguitudo, & sanguinis copia. Reliquo corpore Thynni cute qui- dem leui integuntur, sed illi subsunt squamæ duriores. Ex his intelli- gendus est Plinij locus LIB. IX. Animal est paruum scorpionis effigie, Cap. 15.
aranei magnitudine. Hoc se & Thynno & ei qui Gladius vocatur, cre- brò Delphini magnitudinem excedenti sub pinna affigit aculeo, tan- τόque infestat dolore, vt in naues sæpenumero exiliant. Dubium non est hæc de Oestro siue Asilo marino dici. Sumpta sunt ex maiori par- te ex Aristotele. *Οἱ δὲ θύνων καὶ ξιφίαι οἰστροὶ περὶ κινὸς ἐπιβολῶν: ἔχουσι γὰρ ἀμφοτέροι τιμικαῦτα παρὰ τῆς περιέρια, ὅσον χαλκήκιον δὲ χαλκόμενον οἰστρον ὁμοίον μὲν χαρτώω, μέγεθος δὲ ἴσον ἀράχνη. ποιεῖ δὲ ταῦτα πόνον τοῖς- τον, ὥστε ἐξάλλεσθαι ἐνίοτε ἐκ ἑλαττον τὸν ξιφίαν τῶν δελφίνων, διὸ καὶ τοῖς πλοίοις πολλάκις ἐμπίπτουσι.* Hic animaduertere licet quàm procul à ve- ritate absit Autor lib. de aquatilib. qui Pediculū marinum pro Oestro exhibuit, cum in eodem cōtextu Aristoteles hunc ab illo ita distinxe- rit, vt imprudentis sit hominis sine ratione à vetere & probatissimo scriptore dissensisse, vel parū oculati qui Aristotelis locum non vide- Lib. 5. de hist. 1
rit, qui est huiusmodi. *Ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ γίνονται μὲν ἐν τοῖς ἰχθύσι φθειρές. cap. 31.
ἔστι δὲ ἐκ ἐξ αἰσῶν τῶν ἰχθύων, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἰλύος. εἰσὶ δὲ τῆς ὕψους ὁμοίος τοῖς ὄνοις τοῖς πολύποσι, πλὴν τὴν ἔραν ἔχουσι πλατεῖον, & μοχ τισὶ δὲ τῶν θύνων οἰστρος γίνονται, & cætera quæ ante citauimus.* In mari gignuntur

in piscibus Pediculi, non ex ipsis piscibus, sed ex limo, aspectu similes asellis multipedibus, nisi quod caudam ampliusculam habeant. Et mox. Asilus circa Thynnorum pinnas oritur, specie scorpionis & cætera. Vides perspicuè ab Aristotele Pediculum Asello multipedi conferri, cui ille Asilum comparat. Deinde cum Aristoteles tam aperte Pediculum ab Asilo discernat, ille sine causa dubitat, an Aristoteles Asilum à Pediculo, & Pulice diuersum constituerit. Idem autor, inquit de Aristotele, videtur Oestrum seu Asilum diuersum à Pediculo constituere. Nos verum Pediculum marinum libro de Crustatis expressimus, in iis enim numerari debet, quod crusta tenui contegatur.

De Hippocampo.

CAPVT IX.

HΙΠΠΟΚΑΜΠΟΣ à Græcis dictus, apud Latinos idem nomen retinuit: compositum est ex dictione ἵππος, quæ equum significat, & κάμψις, quæ flexuram: nam ἵππο hic magnitudinem non significat, quemadmodum Marcellus Dioscoridis interpretis arbitratus est, ut fusius postea demonstrabimus, sed figuræ & similitudinis nota est: capite enim & iuba equum emulatur, κάμψις verò vox addita, quia repando est corpore, & in arcum se curuante, prætereà villoso, & incisuris multis distincto, quemadmodum quæ in arboribus & oleribus reperiuntur κάμψις à Græcis dictæ, à Latinis Erucæ, à nonnullis Bruci, sed nõ sine errore: est enim Brucus aliud insecti genus. Ergo cum Hippocampus Erucas maximè cauda referat, reliquo corpore equum, ut pictura exprimit, ἵππο κάμπος optimo iure vocatus est. Romani, Illyrici, Genuenses *Chauai*, Massilienses, & nostri *Cheual* & *Cheualot* vocant. Veneti Draconem. Nonnulli Gallum marinum. Qui nunc Græciam incolunt ἀπίδα. Quidam Salamandram marinam. Hippocampus toto corpore incisuras habet, dodrantalem magnitudinem non superat,

rat, sæpe minor reperitur, pollicis est crassitudine, rostro oblongo, tubuli modo cauo sine scissura, ab inferiore eius parte operculum forami opponitur, ad claudendum, vel demittitur ad aperiendum: oculos habet rotundos, satis prominētes, in capitis vertice pili erecti sunt, qui adeo tenues sunt vt non in mortuis & exsiccatis, sed in viuētibz tantūm Hippocampis, & natantibus appareant, quemadmodum & qui in reliquo sunt corpore. Toto capite, collo graciliore, ventre protuberante, equo valde similis est. Post oculos quo in loco in cæteris piscibus branchiæ esse solent, pinnulæ duæ auriculis similes sunt, maximè ob situm, vtrinque vnica. Branchiæ verò nullæ sunt, neque te-ctæ neque detectæ, sed supra dictas pinnulas duo sunt foramina sursum spectantia. Sub ventre rimulas duas habet. Ex vna alui excrementa, ex altera oua foras emittuntur. Cauda reliquo corpore tenuior est, quadrata, cum exochis aculeatis, toto etiam est corpore similiter aculeato, veluti ex cartilagineis circulis compacto, ex quibus aculei extant, membranis intermediis, vt nulla caro appareat. Colore est fusco, punctis albis notato, ventre albicante. Ventriculum pro corporis ratione satis magnum habet, hepar rubrum, similiter oua rubra, cor exiguum. Caudam quouis modo inflectas, & qualem viuo figuram tribueris, talē mortuus & exsiccatus seruat. Est profectò & cognitu & aspectu pulcherrimus, iucundissimūque hic pisciculus, denique huiusmodi vt in eo Naturæ solertiam, atque Dei Optimi Maxi. summum artificium admireris. Ob id summi olim pictores artis suæ peritiam in eo ostentarunt, tum ob difficultatem, tum ob elegantiam. Plinius de nobilitate operum & artificum loquens, Hippocampi meminit. Sed in maxima ait, dignatione Cn. Domitij delubro in circo flaminio Neptunus ipse, & Tethys, atque Achilles, Nereides supra Delphinos & Cete, & Hippocampos sedentes. Item Tritones, chorūque Phorci, Pristes, ac multa alia marina, eiusdem manus omnia, magnum & præclarum opus, etiam si totius vitæ fuisset. Hęc est veri Hippocampi descriptio, quę vt certissima ab omnibus esse iudicetur, quę ab aliis de eo literis prodita sunt refellemus. Primum in eo lapsus est Marcellus Dioscoridis interpres, quod voce ἵππο magnitudinem denotari scripsit in Hippocampo, vt in Hipposelino, Hippomarathro. eius verba sunt. Credimus olerum & plantarum erucas, quas Gręci ἵππας dicunt, marino pisci à similitudine nomen dedisse. In locustrarum enim genere Hippocampus à veteribus numeratur. Breuem paruūque piscem scriptor hic esse ait, & nihilominus magnitudinis nota ei coniuncta est. Quod enim Gręci multis in natura ἵππο adiiciunt, grande significat, vt in Hipposelino, Hippomarathro, & Hippolapatho indicauimus. Sed id sic intelligendum est, vt hoc animal comparatum olerum aut plantarum erucis, grande sit, marinis

verò beluis, aut piscibus breue & paruum. Nec aliud hîc intelligi voluit dicens paruum esse animal. Hæc Marcellus. Primùm à nullo veterum Hippocampus in locustarum genere recensetur: nullus enim est apud veteres recentiorésve Græcos aut Latinos scriptores locus, in quo non solùm disertè id scriptum sit, sed ex quo vel læuissima coniectura, vel suspitio huius rei colligi possit. Deinde voculæ vnus significatione & rei ipsius ignoratione coactus est, à Dioscoride dissentire, friuola quadam excusatione adhibita. Cùm enim scribat Dioscorides Hippocampum *θαλάσσιον εἶναι ζῷον μικρόν*, id est marinum esse animal exiguum, tamen ob magnitudinis notam adiectam, ait breue esse animal cum beluis marinis collatum, cum olerum aut plantarum erucis, grande. Quid obstat quæso, quominus *ἵππος* in compositionem nominum admittatur pro equo? an oportet verba rebus, an res verbis accommodari? Cùm igitur Hippocampus corpore maximè equum referat, cauda erucam, cur non dicemus dictionem ex vtraque compositam, eaque significari paruum animal, cum id disertè scribat Dioscorides, qui & viderat, & penitus nouerat? Anceps est hac de re Andreae Matthioli sententia, qui in suis in Dioscoridem commentariis duos Hippocampos descripsit: vnum ex locustarum genere, quod tamen veterum scriptorum nullus tradidit, vt iam diximus, & vt magis perspicuum fiet ex locis quos postea citabimus. Alterum verum, si modo veram eius picturam expressisset, ea enim in multis à naturali dissidet. Hanc de Hippocampo opinionem nec probat, nec improbat. Non dubito tamen quin si insecti huius naturam & vires, de quibus postea dicemus, penitus prospexisset, expertusque fuisset, in meam sententiam discessionem faceret. Multò magis ridiculè Hippocampum depinxit autor lib. de aquatilibus. Cùm enim equinum caput & collum ei tribuisset, os ei equi modo rescissum, narium foramina addidit, collum verò caudam, corpus reliquum tam absurdè pinxit vt monstrum potius aut cōmentitium quoddam animal exhibuerit, quam Hippocampum. Sed in his redarguendis prolixior esse nolo. De viribus Hippocampi dicamus. Hippocampi cremati cinis exceptus cum liquida pice, aut axungia, seu amaricino vnguento illitus, alopecias replet, ait Dioscorides. Ex quo hæc descripsit Galenus his verbis. Hippocampum animal marinum si totum vseris, alopecias prodesse à quibusdam proditum est, ipsùmque videlicet desiccantis esse facultatis, & tenuium partium, aut certè eius cinerem, quem quidam vnguento amaricino commiscent, quidam pici liquida, alij veteri adipi suillo. Plura tradit Plinius. Leporis marini veneficium restingunt poti Hippocampi. Et alio in loco inter ea quæ lichenas & lepras tollunt, ponit Hippocampi & Delphini cinerem ex aqua illitum. Et Hippocampi necantur in rosaceo, vt perungantur

Lib. 2. cap. 3.

Lib. 11. simpl. med.

Lib. 32. cap. 5.

Ibidem. cap. 7.

Ibidem. ca. 10.

agri

ægri in frigidis febribus. Et ipsi adalligantur ægris. De Hippocampi ventre venenato solus Ælianus scripsit, hoc modo. Rei piscatoriæ Lib. II. ca. 52
 bene periti homines dicunt Hippocampi ventrem in vino decoctum, si quis dederit cuiquam bibere, eum primo ex ea portione acerrimo singultu affici, deinde tussire, & sicca quidem tussi vehementer torqueri: etenim nihil excreare, sed & superiorem ei ventrem intumescere, & calidas fluxiones in summum caput efferri, & verò per nares minutatim defluere, ac pisculentum odorem reddere, simul & oculos eius sanguine suffusos ignei coloris flagrantia laborare, & eorundem oculorum genas inflari, & vomendi quidem cupiditate ardere ferunt, verum nihil emittere. Quod si natura euicerit, hunc tamen periclitata prius morte in obliuionem & dementiam incurrere. Sin in ventrem inferiorem delapsus fuerit, ipsum omnibus iam membris captum è vita excedere. Ex morte porro qui euadunt, mente capti aquam summo studio persequuntur. Hanc enim ipsam idcirco expectant aspicere, tum stillantem audire, quod sanè eis ægritudinis leuationem afferat, & somnum conciliet. Itaque ad perennes fluuios, aut ad litora, aut iuges fontes, aut lacus, cõmorationes eis gratæ sunt, cum tamen non magnopere desyderent bibere, sed & ipsum natate, & pedes aqua abluere eis plurimum iucunditatis affert. Sunt qui non hæc mala dicant huius bestię ventrem procreare, sed Hippocampum algam acerbissimam, ex qua ita afficiatur depasci. Hæc Ælianus de Hippocampi veneno, quo etiam si hodie nulli vescantur, tamen solo ventre non aliis partibus venenatum crediderim, quod, vt alia animantia omittam, in aliis piscibus euenit. Draco siue Araneus spinis solis, Pastinaca solo radio, Iulides solo morfu venenum infundunt, aliæ partes sine pernicio sunt edulès. Quod hanc venenati ventris causam quidam ad algam referunt, id non verè dicitur: neque enim alga vescitur Hippocampus, vt oris structura demonstrat, sed aqua tantum & luto. Neque alij multi pisces alga victitantes perniciosi sunt, sed quidam ex his optimi, vt scarus, atque saxatilius maior pars, quorum intestina non reiiciuntur. Vt Hippocampi venenum, ita eiusdem remedium docet Ælianus. Solertia, inquit veterani piscatoris, & ad res maritimas bene prudentis, salutaris etiam repertus est Hippocampus, is & Cretensis erat, & filios piscatores admodum adolentes habebat. Accidit, vt hic piscator Hippocampus simul cum aliis pisciculis caperet, & per adolentes à rabida Canicula morderentur. Cum eorum in Methyna Cretensi ad litus iacentium vicem dolentes spectatores interficiendam caniculam censerent, & illius iecur medicamentum ad rabiem edendum iuuenibus dandum esse, alij consulerent à Diana salutem petendam esse, semel pi-

scator eos de consiliis quæ adferrent, laudatos dimisit, & Hippocamporum exenteratorum alios affos eis comedendos dedit, alios in acetum & mel contriuit, iisque morsus vlcera obligauit, atque hominum adolescentium rabiem vicit, eosque ad incolumitatem tantam restituit. Hæc Ælianus de remedio aduersus canis rabidi morsum ex Hippocampo petito. Quod mihi cum ratione coniunctum esse videtur: Venenum enim veneno alio expugnatur, & sæpe, vt ait Ausonius, Bina venena iuuant. Quare cum ob canis rabidi morsum ὑδροφοβία ægri laborent, rectè malum hoc curatur Hippocamporum cibo qui ὑδροφιλία inducit. Ad pellendos vermes plurimum valere mihi indicauit Græcus quidam si tosti sumendi dentur, cum aqua absinthij, vel portulacæ, vel vino.

De Stellis marinis.

CAPUT X.

ΣΤΗΡ Ab Aristotele vocatur marinum animal, à Plinio stella, à similitudine stellarum pictarum, de qua pauca ab iis scripta sunt. Ο ἡ καλὸν ἀστὴρ, inquit Aristoteles, ἔτι θερμὸς ἐστὶ τὴν φύσιν, ὡς ὅτι ἂν λάβῃ παραχρῆμα ἐξαίρετον διεφθον εἶναι. φασὶ ὅ καὶ σῆνος τοῖσι τῶ ὄριπῶ τῶν πυρράων μέγιστον εἶναι. τὴν ὅ μορφῆν ὁμοίον ἐστὶ τοῖς γεφομένοις. Quæ stella vocatur adeo naturâ calida est, vt omnia contacta protinus decoquat, detrimento etiam summo Echinis Euripi Pyrrheni eandem esse confirmant. Forma eius stellis quæ pinguntur similis est. Plinius. Præter hæc claros sapientia autores video mirari stellam in mari, ea figura est, parua admodum, caro intus, extrâ duriore callo. Huic tam igneum feruorem esse tradunt, vt omnia in mari contacta adurat, omnem cibum statim peragat. Hæc vera esse alio loco confirmauimus. Sed plura stellarum genera experientia nobis comperta sunt, quæ ordine à nobis describentur. Hæc illis omnibus communia sunt. Radiis quinque constant, qui ex multis particulis, tanquam ex multis vertebis componuntur, vt in aqua mobiles essent. in quorum medio oris situs est, & quinque dentium, vt in Echinis. Excrementorum nullus exitus apparet. Ore igitur Vrticarum more excerni quæ superuacua sunt arbitror. Durioze corio siue callo, vt loquitur Plinius, omnes integuntur: ob eam causam Aristoteles cum Testaceis aliis recensuit. Nos inter Insecta & Zoophyta reponimus, quia ad eorum naturam accedunt, incisuras enim

mul

Li. 5. de hist.
anima. cap. 15.

Lib. 9. cap. 60.

multas in radiis habent, vixque perfecta animalia dici possunt, imo Plinius fructici similia facit. Multis, inquit, eadem natura quæ fructici, vt Holothuriis, Pulmonibus, Stellis. Sunt multæ earum differentia. Quædam magnæ sunt, quædam parvæ quæ nunquam magis accrescunt, aliæ aculeatæ, aliæ læues, aliæ ab aliis breuitate longitudinéque radiorum distant, aliæ radiorum appendices, & quasi ramos multos habent, aliæ iis carent. Postremò aliæ rubescunt, aliæ flauescunt, aliæ nigricant, aliæ cinereæ sunt. Hæc de Stellis in vniuersum.

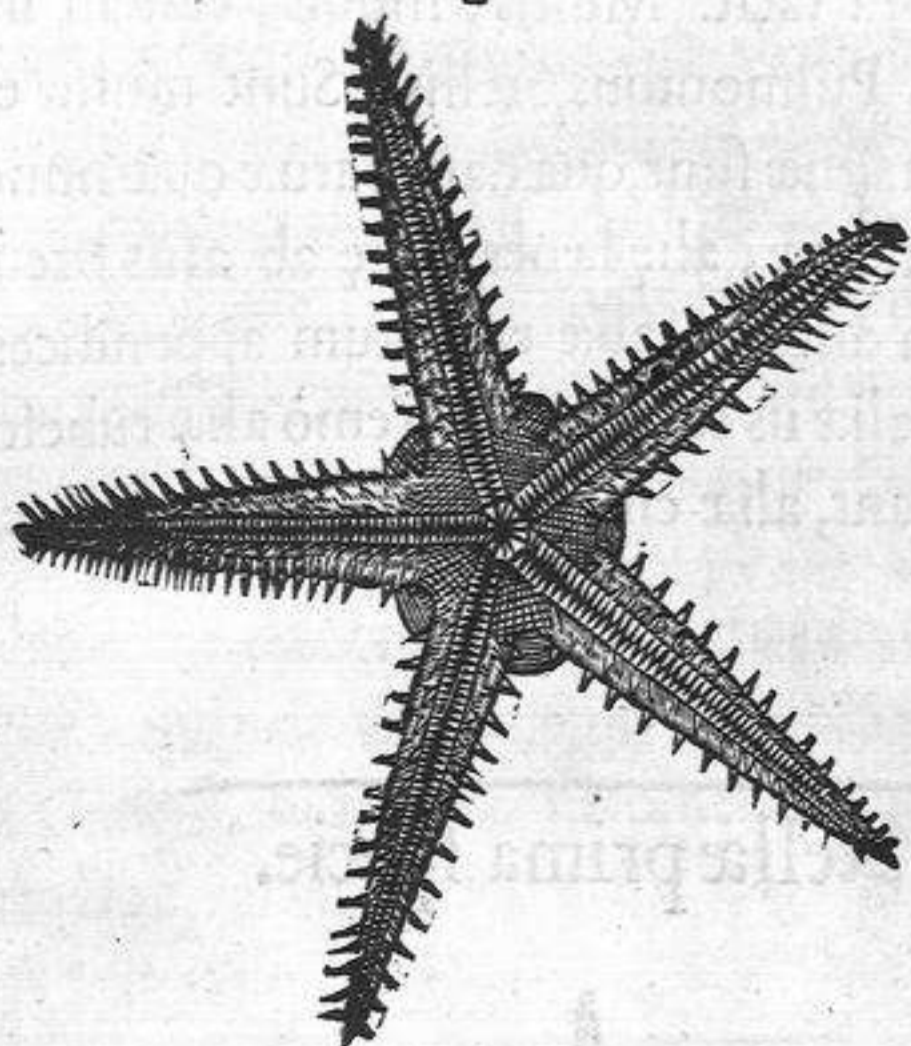
De Stellæ prima specie.

CAPUT XI.

PRIMÆ Stellæ non magnitudinem sed figuram veram representamus: eius enim brachia siue radij pedis longitudinem equant. Duro quidem corio integitur, vt Holothuria, sed aspero, radij enim vndique aculeis muniuntur mobilibus, quales in Echinometra videre est. Idem radij excavati sunt, ex quibus carnosæ appendiculæ depêdēt, quales in vrticis quibusdam cernuntur. In radiorum medio os est sine gula. Inde alimentum in quinque partes distribuitur, vt in Echinis. Interne partes omnes indiscrete sunt vt in Vrticis. Radiorum particule vinculis tenuibus connexæ facile disrumpuntur. Hęc Stella, & parua echinata aspectu pulcherrimæ sunt, potissimum corio suo spoliatæ, ob exquisitam & miram partium compagem. Virus olent. Ex his quædam cinereæ sunt, aliæ flauescunt. sola mollis, internâq; pars edēdo est, à nostris tamen negligitur, nec vnquam in mensas admittitur. Nullus etiã veterum eam pro cibo habuit. Græci quidam hodie *Χαύρον* vocât hęc Stellam, *χαύρον*, opinor, volentes dicere, quòd pali lignei fixi & erecti modo (id enim significat vox Græca) radios habeat.

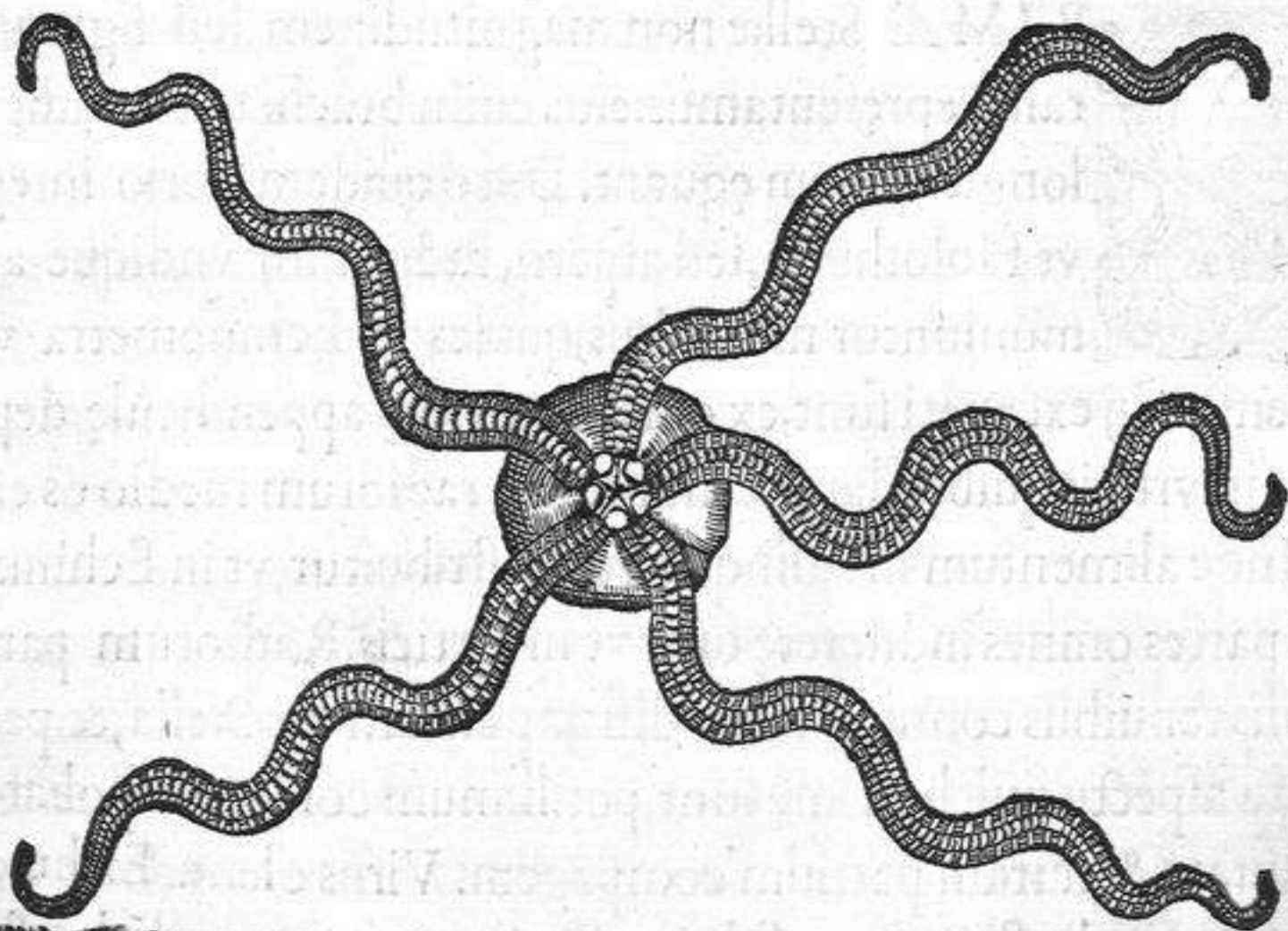
De Stella pectinata.

CAPVT XII.

INTER Stellas magnas hæc quoq; reponēda est, v̄t̄p̄o-
te cuius radij ad pedis lōgitudinē attingāt. Superiori si-
milis est, iis dēptis quę sequūtur. Radij circa rotūdū cor-
pus dispositi, in exortu suo angulū acutū nō cōstituunt,
sed obtusum. Aculei quibus latera muniuntur rari, re-
cti, pectinatim dispositi, vnde pectinatam Stellā appellauimus. In to-
tius corporis centro Stellula quædam expressa est, à cuius ambitu li-
neæ quinq; per medium radiorum ad extremum vsque protensę sunt.
Radij initio satis lati sunt. Rara est hæc secunda Stellæ species. Ore,
dentibus, vita, moribus, facultatibus aliis similis est.

De Stella læui.

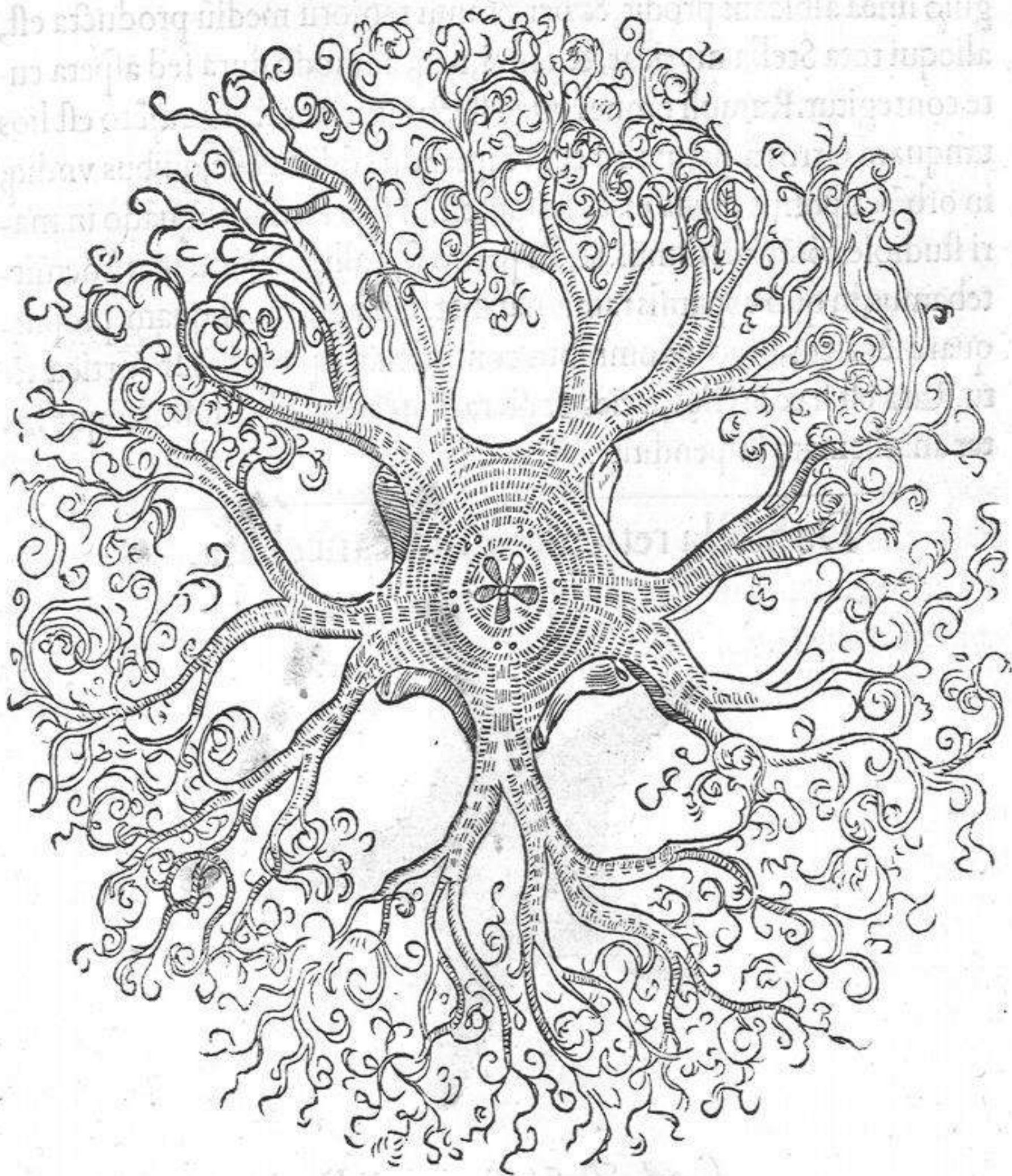

CAPVT XIII.

QUÆMADMODVM In Raiarum, Cochlearum,
Turbinum, Cancrorum, ita in Stellarum varietate lusif-
se videtur natura. Hanc igitur ab aliis iam descriptis
multis notis distinxit: est enim prorsus læuis, aculeis que
omni

omnibus atq; asperitate destituta. Radij longi sunt, rotundi, flexibiles, muriū caudis persimiles, eorū integumentū cortici serpentū simile est, & ob nigrarū albarūmq; macularū varietatē spectatu iucundū. In medio corporis trunco circulus cernitur, intra circumferentiā quinq; maculis rotūdis, & inter has Stellule picturâ distinctus. à cuius circūferentia quinq; radij exoriūtur. Oris cōpositione, victus ratione, à ceteris nō differt. Brachiorū lōgitudine & vario flexu celerrimè natat. Edulis nō est. Ea ad peritonæi rupturā cū ononide fœlici successu vti possumus.

De Stella arborescente.

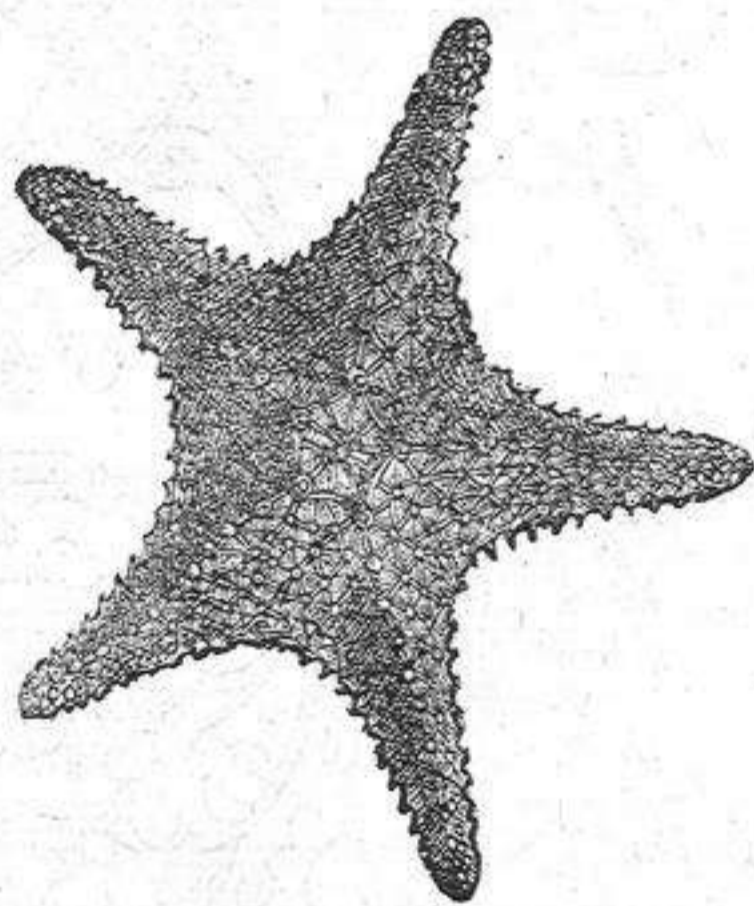

CAPUT XIII.

IMMENSA Et summè admirabilis Dei potentia atque solertia in rebus cælestibus, iisque quæ in aëre & terra fiunt, maximè verò in mari, in quo tam variæ & stupendæ rerum formæ conspiciuntur, vt quærendi & contemplandi nullus vnquam futurus sit finis. Harum vel illud exemplū esse potest, quod hîc propono. Stellam arborescentem.

tem à frondium & ramorum multitudine nomino. Huiusmodi duas vidi. Vnam permagnam apud Gulielmum Peliceriū Monspeliensem Episcopum, virum summa laude dignissimum, ad Lerinum insulā captam, alteram ex Italia ad me delatam. Ab aliis omnibus Stellis plurimum differt. Radios quinque, siue truncos habet, in medio os, cum quinque appendicibus, quæ multis parvis dentibus horrent, pars ea depressa est, & summissa, ambitus tumet, in quolibet radiorū interuallo foramen seu rima conspicitur. Quilibet radius statim in binos finditur, hi rursus in binos ramos diuiduntur, atq; ita deinceps, quousq; ad tenuissimos & capillorū tenuitatē referētes deuentū fit. A quolibet oris angulo linea albicans prodit, & per omniū ramorū mediū producta est, alioqui tota Stella nigricat, & tenui, neq; admodū dura sed aspera cute contegitur. Ramuli omnes intro flectuntur, quod argumēto est hos tanquam cirros à natura ad cibū captandū cōditos esse, quibus vndiq; in orbē dispositis præda elabi nō potest. Id spectaculū aliquādo in mari studiosè cōtēplati sumus. Stellā paruo filo alligatam in mare demittebamus, in quo expansis ramis natabat, sed prædam aliquam propinquare sentiens, brachiis omnibus contractis amplexabatur. Vtricæ ritu. Rara est hæc Stellæ species, & ob raritatem pulchritudinēque inter anathemata suspenditur.

De Stella reticulata, siue cancellata.

CAPUT XV.

STELLAM Hanc à retis siue cancellorum figura, reticulatam siue cancellatam nuncupamus, & quia inter distinctiones retibus vel cancellis similes extant tubercula quædam rotunda, tuberosa etiam vocari potest. Inter maiores Stellas reponenda est: brachia enim ad pedalem longitudinem perueniunt, crassiora sunt aliarum Stellarum radiis. Aculeis parvis vtrinque eadem munita sunt. Os habet ceterarum

rum modo. Eleganti illa & reticulata distinctione spectabilis est, & inter anathemata collocanda.

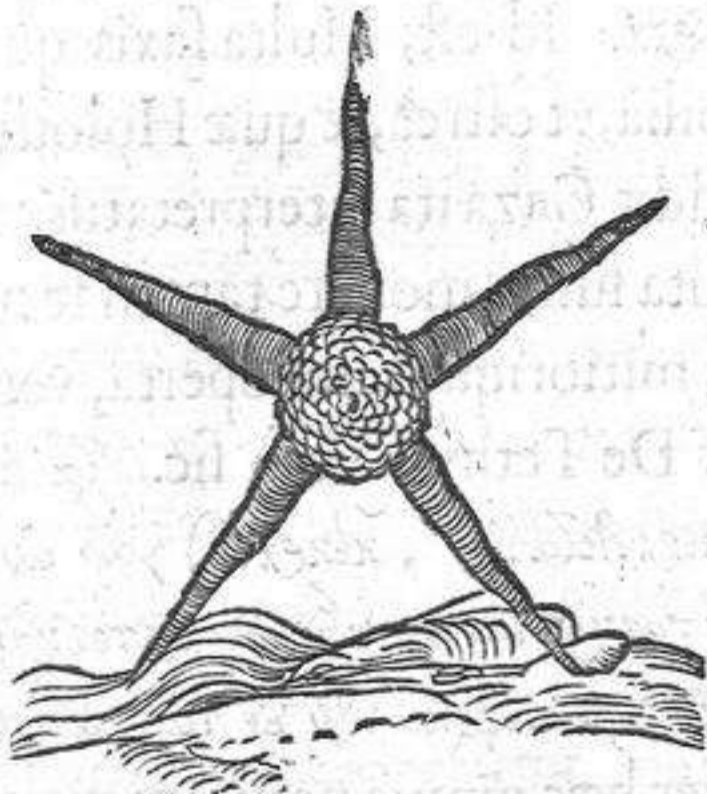
De Stella Echinata.

CAPUT XVI.

STELLA Hæc inter saxa viuit, corpore exquisitè rotundo paruoque constat, & radiis quinque sed breuioribus, vnde fit vt minor sit cæteris. Illi è paruo circulo in quo crucis figura deliniata est, veluti è centro exoriuntur tenues, frequentissimis aculeis horrentes, quæ de causa Echinatam nominauimus, in lateribus dispositis. Radiorum flexuoso motu serpentum ritu repit hæc stella, & in sicco posita eos mouere nunquam desinit, quousque in partes disiecerit, quæ separatæ etiam mouentur per flexus: vt vermiû partes, & lacertorum caudæ abscissæ. Os habet cæterarum modo. Cochleis paruis, cancrisq; vescitur. In scopulis Agathe nsis sinus reperitur.

De Sole.

CAPUT XVII.

VT à stellarum pictarum figura, Stellæ marinæ nomen habent, ita à Solis pictura Sol marinus vocari potest is quem hîc depinximus. Differt enim à Stellis quod in his è medio corporis trunco veluti è centro radij

enascuntur, in hoc verò ex corporis rotundi circumferentia, breues, minimè asperi superiore in parte, sed veluti ex squamis compositi, in lateribus verò paruis aculeis rigentes, albi ad extremum vsque gracilescentes. Corpus illud rotundum, in medio rosæ pictæ figuram expressam habet. Ore victu, facultate à Stellis non differt.

De Holothuriis

CAPUT XVIII.

A Z A Conuertendis Aristotelis libris de Historia, partibus, generatione animalium, & Theophrasti libris de Historia & causis plantarum Latinam linguam locupletiore, auctiorèmq; reddere studuit. Sed quoniam Latinè scribendo Græca maximè fugiens, nominibus Latinis omnia exprimere voluit, aliquando tenebras rebus ipsis offundit, ita vt de ipsis difficile ancèpsque iudiciũ reliquerit. Id quod in Holothuriis & Tethyis dilucidè apparet: Græcis enim vocibus abstinens ὀλοθρία vertibula vocauit, Callos, & Tubera. Τήθυα verò iisdem nominibus Latinis exprimit, ex quibus vocibus rerum confusio sequitur: neque enim eadem sunt ὀλοθρία, quæ τήθυα. Quare diuersis nominibus vocanda fuerunt. Hanc sententiam nostram Aristotelis autoritate confirmamus. De Holothurijs enim ita scripsit. πολλὰ δὲ ἀπολελυμένα μὲν ἔστιν, ἀκίνητα δὲ οἷον ὄστρεα, καὶ τὰ καλόμενα ὀλοθρία. Id est, Multa saxis quidem soluta sunt, veruntamen immobilia, vt ostrea, & quæ Holothuria vocantur, quibus de suo quædam addit Gaza ita interpretatus. Non desunt complura quæ cùm absoluta sunt, mouere tamen se nequeunt, vt Ostreae, & quæ tota simplici, mitiorique testa operata, vertibula appellantur, & Calli, aut Tubera. De Tethyis verò sic. τὰ δὲ καλόμενα τήθυα τῶν πάντων ἔχει φύσιν περιττοτάτην, κέκερω γὰρ αὐτῶν μένον δὲ σῶμα ἐν τῷ ὄστράκῳ πᾶσι. Τὸ δὲ ὄστρακον ἔστι μετὰ ξυ δέρματος καὶ ὄστράκου. δὲ καὶ τέμνεται ὡς βύρα σκληρά. προσέφυκε μὲν ἐν ταῖς πύξαις τῷ ὄστράκῳ. Quæ Tethya dicuntur, inter hæc omnia naturam maximè particularem sortita sunt. His enim solum vniuersum corpus testa occultitur, quæ inter coriũ & testam mediæ est naturæ. Quare bubuli corii modo secatur, saxis igitur testa sua adhæret. Quare cùm Holothuriorũ genus à saxis liberũ sit, Tethya verò his affixa sint, non dubium quin Arist. diuersas res esse existimauerit. Idem de Tethyis scripsit Plin. Tethyæ tormini-

bus

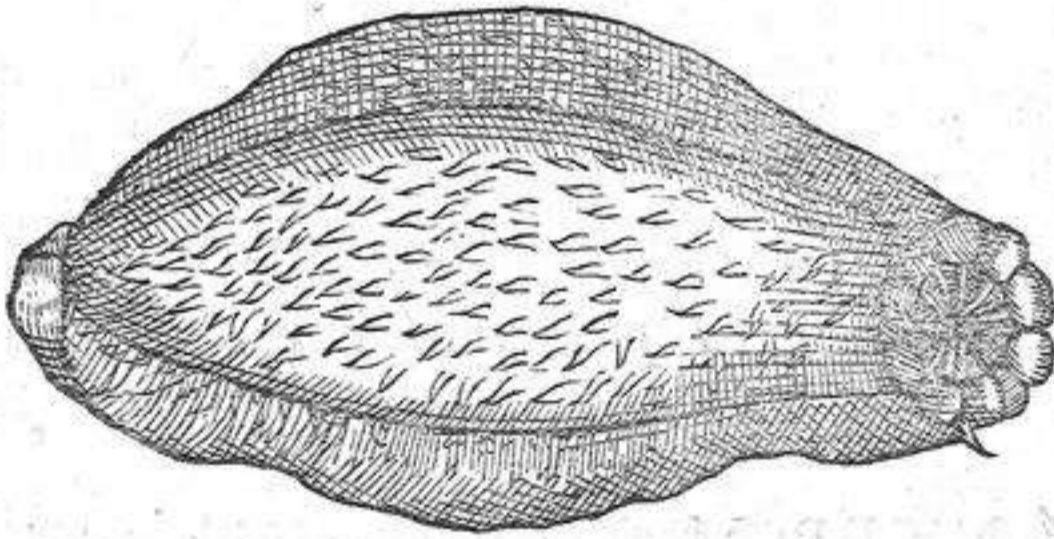
Lib. 1. de hist.
cap. 1.

Lib. 4. de hist.
cap. 6.

Lib. 9. cap. 9.

bus & inflationibus succurrunt, inueniuntur hæ in foliis marinis surgentes, fungorum veriùs generis quàm piscium. Ex quo loco, etiam si corruptus sit, satis clarè colligitur Tethya hære. Sic verò emendant, vt pro Tethyæ legamus Tethya, ex Aristotele, & Athenæo. Cui emendationi illa etiam adiungenda, vt pro foliis, scopulis legamus ex Aristotelis loco suprâ citato, maximè cum fungis comparet, qui semper hærentes reperiuntur. Holothuriorum verò alibi meminit Plinius. Multis eadem natura quæ frutici, vt Holothuriis, Pulmonibus, Stellis. Sunt igitur diuersa Holothuria à Tethyis. Quare separatim de ipsis agendum, quod hoc quidem loco fit quia Zoophyta sunt, minimùmque sensus & motus habent.

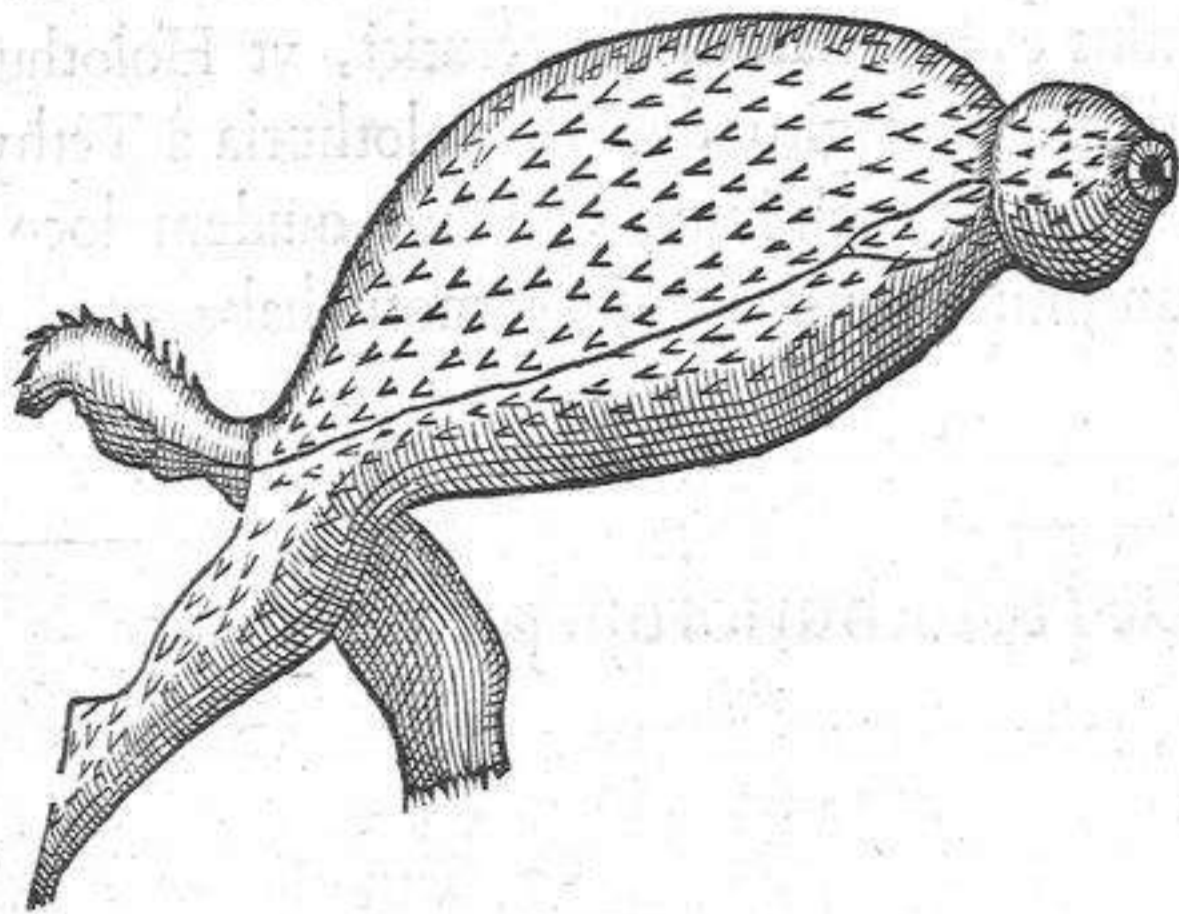
De Holothuriorum prima specie.

CAPUT XIX.

DAUCCISSIMA Sunt ab Aristotele & Plinio de Holothuriis literis prædita, ab aliis nihil, quia inter cibos non habentur, sed in litoribus neglecta iacent. Sunt autem Zoophyta saxi non hærentia, aspero corio contacta. Id genus quod hîc proponimus altero extremo obtusum est & planum, in quo rosæ pictæ imaginem insculptam esse dicas, circa quam sunt acetabula. Inde parua appendix & mollis dependet, pisculentum odorem resipit, nec minus ingratum ac insuauem quàm Lepus marinus. Altero extremo tenuius est. Intus partes omnes sunt indiscretæ.

De Holoturiorum secunda specie.

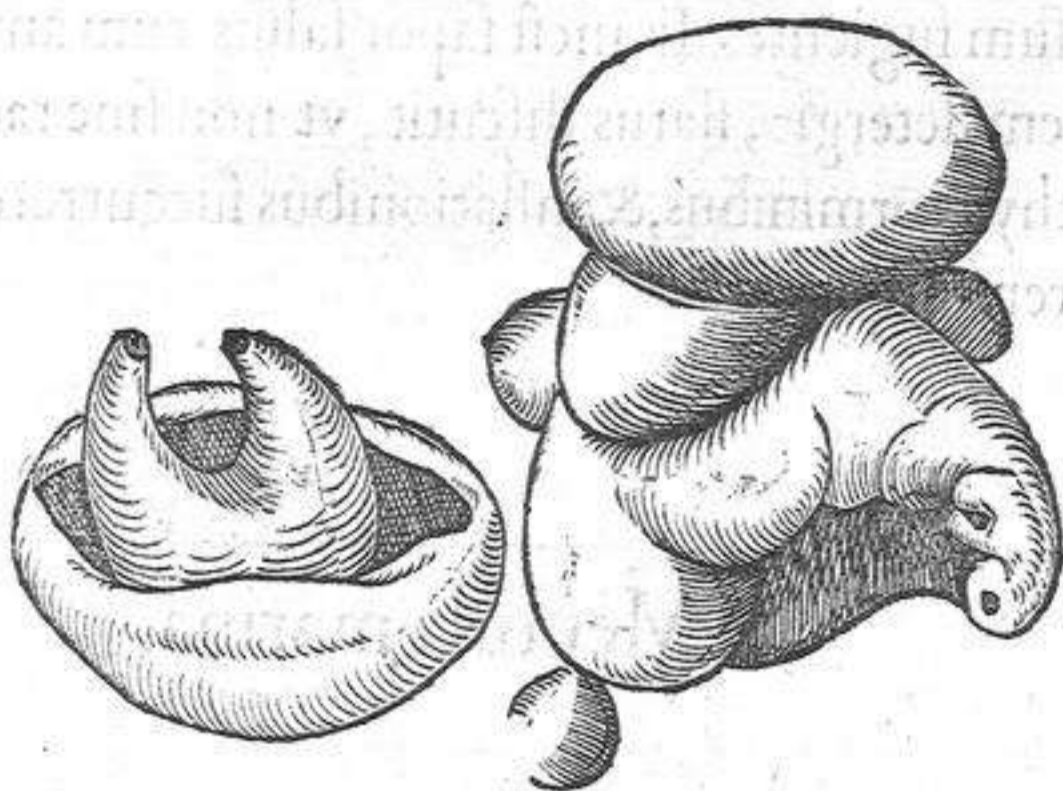

CAPVT XX.

INTER Maris purgamenta id reperi, quod hîc re-
 præsentatur, quod quia vita, integumentis asperitate
 & duritia, partibus internis indiscretis cum Holothu-
 rio conueniat, Holothuriorum speciem esse puto. Al-
 tero extremo caput discretum habere videtur rotun-
 dum, os in medio rotundum, rugosum, quod aliquando dilatatur,
 aliquando constringitur. Sequitur corpus crassius, aculeis multis ri-
 gens, videtur in caudam deficere, ex cuius vtraque parte duæ sunt ap-
 pendices, pedum, pinnarumve loco, sed differentes. Superior enim
 strictior est, in ambitu incisa, in acutum desinens, ad quam à ceruice
 producta est linea, altera latior vbiq̃ue. Harum beneficio motum ali-
 quem habere videtur, cuius prorsus expers est primum genus, quod
 aliquando acetabulis suis, saxi hæret, sed soluitur, quo differt à Te-
 thysis quæ semper hærent firmissimè, vel saxi vel ostreorum testis. De
 quibus iam dicamus.

De Tethyis.

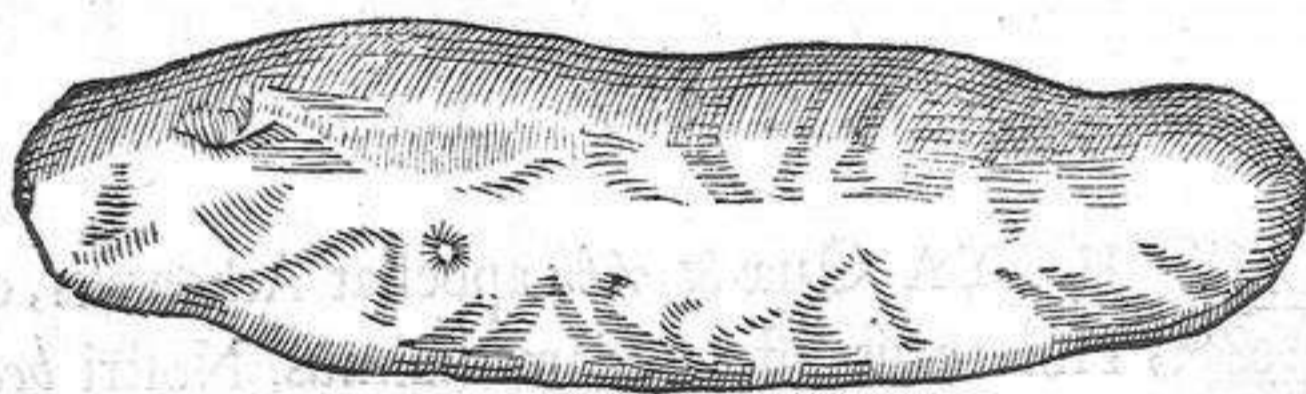
CAPUT XXI.

HΘΥΑ Quæ & τῆθῆν appellat Athenæus, quid ab Holoturiis differant, iam diximus. Nostri *bechus* vocant. Plinius Græco nomine usus est, nisi quod fœminino genere extulit, si non mendosi sint codices nostri, in quibus Tetheas aliquot locis reperias. Aristoteles cum qualis sit eorum testa, quòque modo saxi adhæreant exposuisset, fusiùs reliquas partes persequitur. Duo, inquit, foramina habent, à sese distantia, valde exigua, ita ut ferè oculorum aciem fugiant, quibus humorè reddūt & accipiūt. Corio spoliatis primùm apparet membrana neruosa, corpus ambiens, carnemque ipsorum totam continens. Nulli è cæteris testaceis similis est, in omnibus tamen sui generis eadem. Adhæret hæc utroque ex latere membranæ circumdanti, & qua adhæret, arctius id in vtraque parte est, videlicet qua tendit ad meatus foras ductos per corium, quibus hauriri & emitti humorem diximus, quasi alter sit os, alter excrementi exitus, alter crassior est, alter tenuior, intus cauus vterque, inter hos modico intercedente interuallo. Hæc ex Aristotele quibus pauca adiiciemus, quò notior sit Tethyorum historia. Ea non solùm petris, sed etiam ostreorum nostrorum testis affixa sunt, & in iisdem veluti tumores duri esse cernuntur. Oui figurâ sunt, aliquando longiore. Testa extrâ fusca inæqualis & rigida, intus argentea, læuis. Tethyorum caro membrana alba inuoluta ventriculi formam refert, rotundam scilicet & oblongam, meatus crassior & amplior gulæ proportionem

Lib. 4. de hist. animal. cap. 43

respondet, alter minor podici. Vterque colore est rutilo vel rufo, reliquum corpus croceum. Id totum corpus corio nudatum seorsum depingendum curauimus, quod ex duobus meatibus eminentibus, quos modò descripsimus, agnosces. Reliqua Tethya corio suo tecta adherent. Quum digitis premitur, aqua per meatus exilit, alioqui sensum fugientes. Iis inest sapor salus cum amarore coniunctus, ob quem detergit, flatus discutit, vt non sine ratione scripserit Plinius, Tethya torminibus, & inflationibus succurrere, & tenesimum dissoluere, renumque vitia.

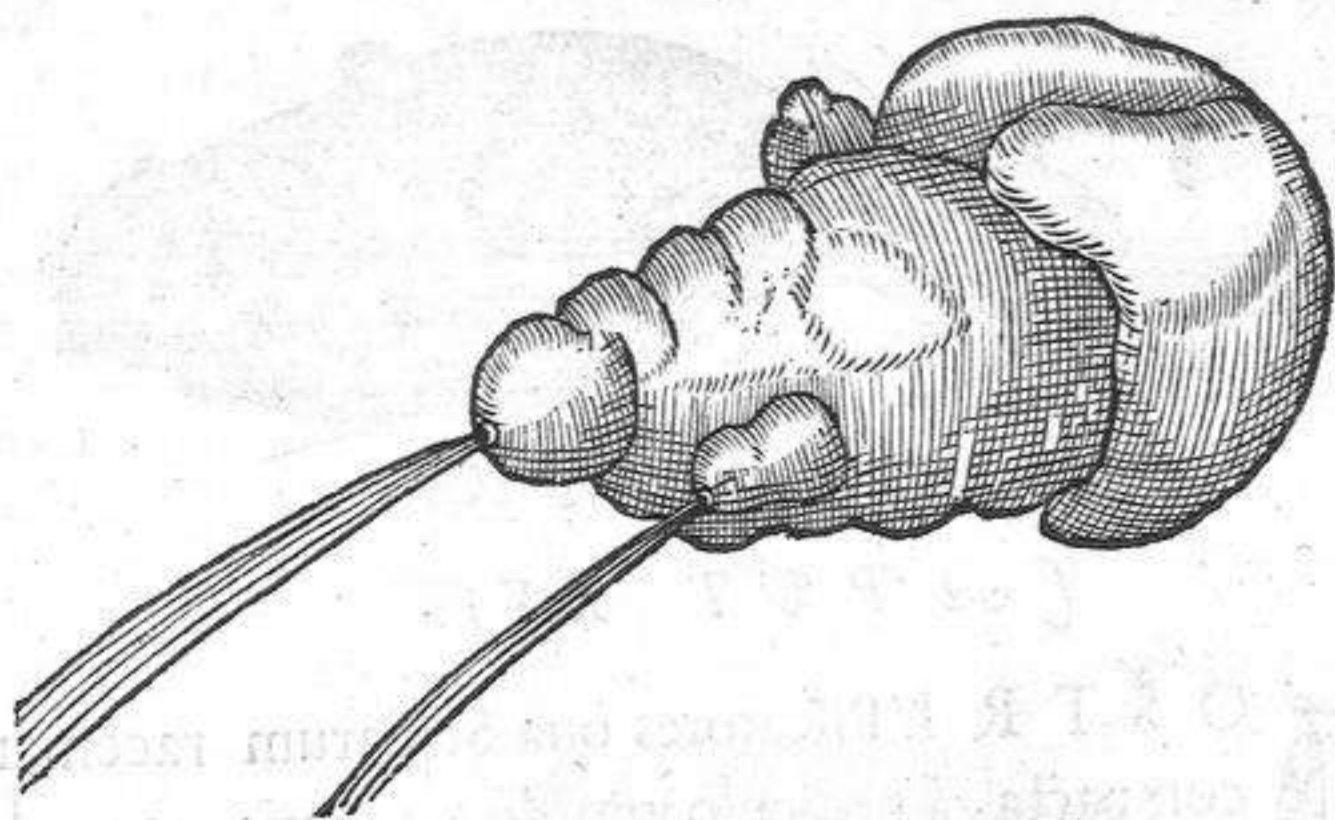
De Mentula marina.

CAPVT XXII.

MENTULÆ Marinae nullus veterum, quod quidem legerim, mentionem fecit præter Athenæum. Κολύβδαμον δ' εἶρηκεν Ἐπίχαρμος ἐν τοῖς προεκεκρυμμένοις, ὡς μὲν Νικάνδρος φησὶ, ὃ γαλάτιον αἰδοῖον. Colybdenam dixit Epicharmus loco antedicto, vt Nicander ait, Mentulam marinam. Sed Colybdena ex crustaceorum est genere, vt in libro de crustaceis annotauimus. Horum igitur exemplo id Zoophytum quod hîc proponimus Mentulam marinam vocamus, eius figura & specie maximè nos ad id impellente, atque etiam vulgari appellatione, qua Massilienses & nostri vtuntur. Quantum ad integumentum attinet, testaceis annumerari debet, non crustaceis, vt mentula marina Epicharmi. Corio enim duro constat, vt Tethya. Quum viuit intumescit ac distenditur, post mortem flaccescit. Foramina duo habet, quibus aquam trahit, & reiicit. Partes internæ indiscretæ sunt. Multa huiusmodi Zoophyta circa stœchadas insulas capiuntur. Varia sunt, alia viridia, alia nigricantia, alia flauescencia.

De altera Mentulæ marinæ specie.

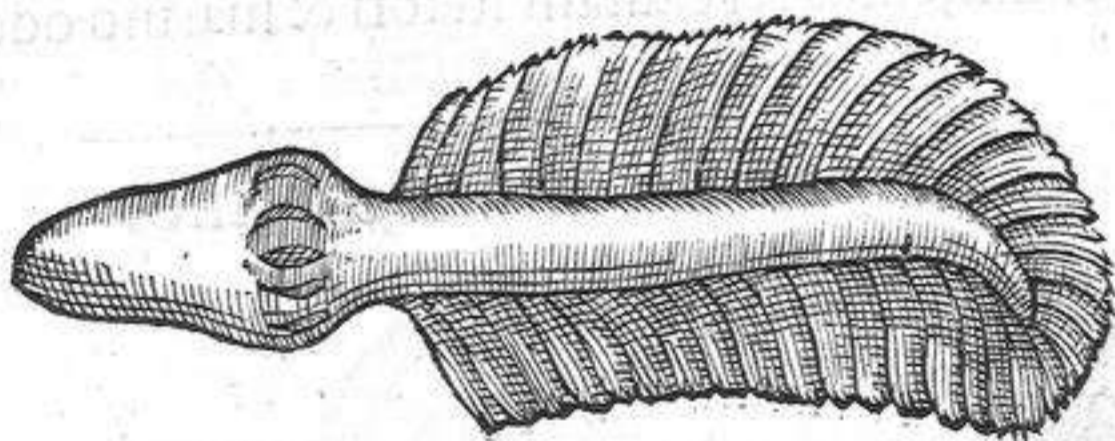

CAPUT XXIII.

NEQVE Zoophytū istud à Mentulæ contractæ forma multum distat, si eam cum scroto accipias. Ex dura quidem testa cōstat, sed veluti cartilaginea, spissa, rugosa, perspicua. Foramina à sese seiūcta duo habet, quibus aquam reiicit, quum comprimitur. Partes internas indiscretas habet veluti reliqua Zoophyta.

De Penna marina.

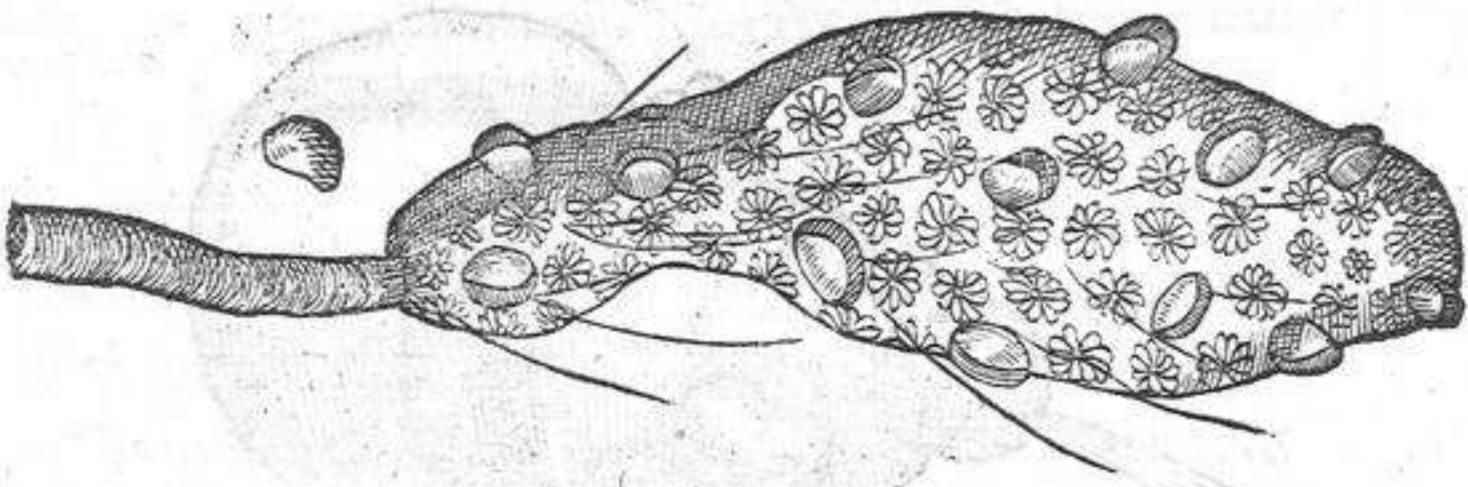

CAPUT XXIIII.

NPTIVS Mihi non videor zoophytum id nominare quàm Pennam marinam. Est enim pennis magnis iis quæ in pileis gestari solent persimilis. Nostri tamen piscatores formæ extremi alterius similitudine induti, Mentulam alatam vocant. Est enim ea pars peni sine præputio, id est, glandi similis, altera verò parte pennam refert. Pars illa crassior quæ glandis specie est, scissuras aliquot habet, quales sunt brâchiarum scissuræ in Galeis. Quæ pennam representat, festucis tenuibus constat, quæ alumini scissili similes sunt, iis substâtia alia quædam tenera innititur. Noctu maximè splendet, stellæ modo, ob candorem & læuorem.

De Vua marina.

CAPUT XXV.

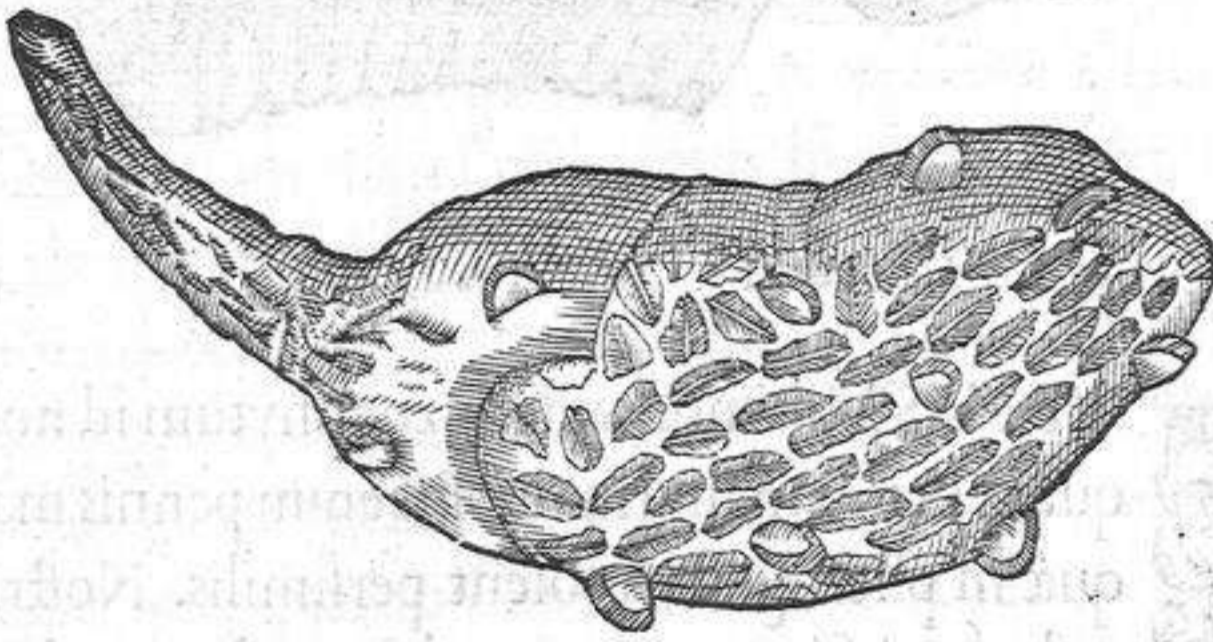

Lib. 9. cap. 20.

NO S T R I Piscatores oua Sepiarum racematim compacta, à pediculo vno dependentia, earundem atramento asperso, Vuam marinam nominant, de qua re dictum est, quum de sepiis ageremus. Sed de ea Vua non loquitur Plinius quum scribit. Rerū quidem non solū animalium simulachra inesse, licet intelligere intuētibus Vuam, Gladium, Serras. Sed eam Vuā intelligi opinor, quæ hīc depingitur, quæ externa in parte vuæ flores optimè expressos refert. Est autem oblonga quædam & informis massa, ex vno pediculo dependens. Partes internæ indiscretæ sunt, inter quas aliquando reperiuntur veluti glandulæ parvæ, cuiusmodi vnicam seorsum depinximus. Vua marina in vino putrefacta, iis qui inde biberint tædiū vini affert, ait Plinius, cuius rei causam fœtori & marino odori attribuo.

Lib. 3. cap. 10.

De Malo infano marino.

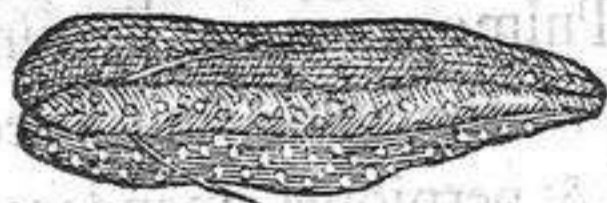
CAPUT XXVI.

RE B V S Nouis seu anonymis noua nomina imponēda sunt, quod hīc facimus coacti. Nam cū nomen nullum apud veteres recentē sue scriptores repererim huius zoophyti, à similitudine malorum insanorum, quæ *Albergaines* nostri vocant, alij *pommes damours*, Mali inf

Mali infani nomen huic accommodare visum fuit. Vuae marinae species quibusdam videri posset, sed quia flores vuae nullos refert, verum foliorum potius, vel plumarum formam, quia etiam pediculo differt, dilucidioris distinctionis gratia ab Vua marina secreuimus, & à similitudine mali eius terrestris, quod oblongius est (nam est & alterum rotundius) malum insanum appellauimus. Facultate ab Vua marina non differt.

De Cucumere marino.

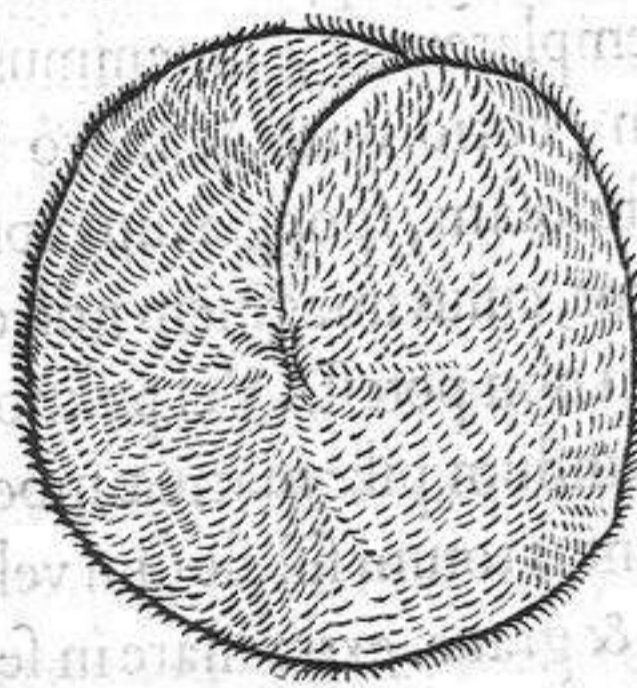
CAPUT XXVII.

CUCUMERIS Marini meminit Plinius LIB. IX. qui & colore, & odore cucumeri terrestri similis est. Is est proculdubio quem proponimus, cucumerem paruum figuram, colore, odore referens. Digiti est crassitudine & longitudine, tuberculis aliquot aspersis, veluti in cucumere terrestri paruo. Partes internas indiscretas habet.

Cap. 2.

De Pulmonibus marinis.

CAPUT XXVIII.

PULMONES Atticè pro *πυλμονες* dicuntur ab Aristotele, pro marino zoophyto quod sponte prouenit. Latine etiā Plinius Pulmones vocauit. Multis, inquit eadem natura quæ frutici, Holothuriis, Pulmonibus, stellis. Ab eodem LIB. XXXI. idem zoophytum, ut opinor, halipleumō appellatur. Inter testacea haberi ab Aristotele

Lib. 9. ca. 47. Cap. 11.

Lib. 5. de hist. cap. 15.

rectè dicitur. Eo enim loco Aristo. de testaceis tantum sponte prouenientibus tractat. Id indicat initium sequētis capituli. Sed eodè modo testaceos Pulmones intelligere oportet, quo Holothuria, Tethya, & stellas, id est, corio duro contactos. Veteres de Pulmonibus marinis, ut de re tū nota omnibus, & vulgari scribētes, quales essent fusius non exposuerunt. Vnde euenit, quemadmodū in aliis multis rebus, ut qui sint nunc dubitemus. Coniicere licet Pulmones, vel à pulmonum nostrorum figura, vel ab eorundem substantia laxa, molli, foraminibus plena, nominatos fuisse. Vnde Arist. spōgias aplyfias pulmonibus cōparauit, sed an marinos, an animalium pulmones intellexerit, in dubio est. Pulmonis marini cinis adalligatus, inquit Plinius, egregiè profluuia purgat. Et Pulmone marino lignum si confricetur, ardere videtur. Alibi tradit Pulmonem marinum decoctum in aqua calculosis præclarè mederi, & perniones emendare. Sed ne ex his quidem qui sint Pulmones marini licet colligere. Qui res marinas tractant, id Vrticæ genus quod priore parte operis nostri descripsimus, quod nostri, & Itali obsceno nomine nuncupant *potes de mer*, pro Pulmone marino exhibent, sed non sine errore, ut ex iis quæ de Pulmonis marini facultatibus scripta sunt, confirmare facile est. Nam Pulmonis marini cinere egregiè profluuia purgari à Plinio traditum est, & decoctum in aqua calculosis perutilem esse. Quæ nostris *potes* vocatis conuenire non possunt: nihil enim aliud sunt quàm substantia mollis, pituitæ concretæ persimilis, quæ in aquam abit. Quare nec in canerem redigi, nec in aqua decoqui corpore aliquo superstite potest. Adde quod nihil cum pulmonis figura, neque cum substantia simile habet. Nos cum illa quæ saxis affixa sunt, diligentius rimaremur & contemplaremur, inuenimus substantiam quandam illis hærentem, corio duro & nigro intectam, intus mollem, fungosam, & fistulosam, spongiarum aplyfiarum modo. Ea in saxorum rimis nascitur, cuius imaginem non exhibemus, quia commodè pictura exprimi non potest. Vel pulmo marinus dici potest, corpus quoddam rotundum, pilæ marinæ modo, virescens, foris substantia feltro simile, intus totum fistulosum veluti spongia aplyfia. In mari aqua plenū est, & graue. extra mare in se concidit & flaccescit. In saxorum rimis delitescit, & inter algas. Quum verò per mare fertur tempestatis signum est, quod de pulmone marino scripsit Plinius

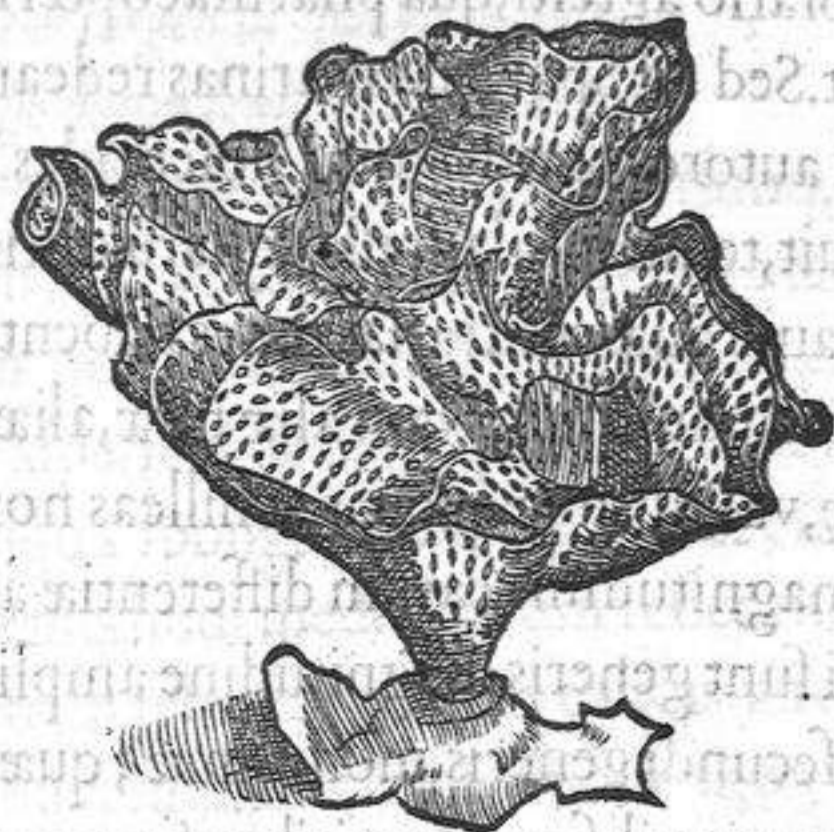
Lib. 32. cap. 10.
Ibidem.
Ibid. cap. 11.

Cap. 35.

LIB. XVIII. Pulmones marini in pelago, plurium dierum hyemen portendunt.

De Es

De Eschara.

CAPUT XXIX.

QUOD Hic representamus nostri piscatores *giroflade* appellant, à similitudine pulchri & bene odorati floris, quem nostri *giroflade* Galli *œillet* vocant. Suspico tantum, nec dū pro certo habeo, sit ne veterū Eschara, cuius mentionem à solo Athenæo fieri comperio ex Archippo. Super saxa enascitur ex pediculo exurgens, aliquando supra ligna in mare deiecta, nonnunquam pediculo caret. Ex dura terreâq; substantia constat, cute rubra contegitur, qua sublata totum corpus spectatur cribri instar perforatum, lactucæ crispæ, siue capitæ foliis simile. In cibis inutile prorsus est. Aduersus vlcera maligna prodest. Vehementer enim siccat, & superuacuum carnem absumit.

De Spongiis.

CAPUT XXX.

APiscibus cæterisq; animantibus marinis, tam sanguine præditis quàm sanguinis expertibus, ad ea tãdem deuenimus quibus parum sensus, motusque inest: postremò verò ad ea quæ iis prorsus carent, quæq; plantis similia sunt, in quo genere sunt Spongiæ: eas enim eiusmodi esse vt sensu motuque omni destitutæ sint, priore parte operis nostri demonstrauius, Reliqua igitur quæ de Spongiis dicenda sunt more nostro pertractemus. Dicuntur à Græcis *σπόγγιοι* & *σπογγία*, & earum piscatores *σπογγεῖς* spongiatores vel spongiarij. A Spongiæ natura molli, laxa & fistulosa, quæcunque sunt huiusmodi spongiosa vocantur. Vnde pulmonum nostrorum substantia spongiosa à medicis vocatur, & laxa caro præhumidâque quæ in vlceribus accre-

scit à Chirurgis. Spongias in humore pratorum enascentes appellat
 Lib. 19. cap. 4. Plinius. Marcellus medicus spongiam quæ pruno syluestri adnasci-
 tur, & quæ in rubo rosario agresti, quã pharmacopœi hodie Spõgiam
 bedegaris nominant. Sed ad Spongias marinas redeamus, quas in di-
 uersa genera diuersi autores partiti sunt. Dioscorides. E' Spõgiis ma-
 res appellauere, inquit, tenui fistula, spissas, quarũ duriores tragos no-
 minarunt. fœminas autẽ quæ contrarias dotes habent. Arist. quatuor
 Spongiarũ differentias constituit. Nam aliæ raræ, aliæ spissæ, aliæ te-
 nuissimæ, spississimæ, validissimæq; quas achilleas nominabant. Mol-
 litudinis, duritiæ, magnitudinis earum differentia à loco & situ su-
 muntur. Quæ primi sunt generis magnitudine amplissima fiunt, vt
 circa Lyciam, quæ secundi generis, mollissimæ, quæ tertij duriores.
 Omnes quæ in altis tranquilisque gurgitibus sunt, molliores efficiũ-
 tur, quæ in summis saxis, & ab vndis procellisque agitatis, duriores:
 flatus enim ac tempestates, Spongias, & ea quæ in mari nascuntur du-
 riora reddunt, & incrementum impediunt. Quartum genus earũ est,
 Lib. 9. ca. 49. quas aplyfias vocant, quia nunquam lauentur, quasi illotarias voces,
 ait Gaza, hæ ampliores quidem meatus habent, sed reliquo toto cor-
 pore densæ sunt, nihilo tamen densiores superioribus, sed lentiores &
 omnino pulmoni similes. Eadem tradit Plinius ex Aristotele. Colore
 differunt: nam illotæ nigricant, quædam crocæ sunt sine fuce. Arte
 Candidæ fiunt vt tradit Dioscorides, è mollissimis recentes per ætus
 tinctæ salis spuma quæ petris cohæret, insolatur inuersæ, hoc est par-
 te caua sursum spectante, & qua abscissæ fuerint deorsum. Si verò æsti-
 ua serenitate ad lunã sternantur perfusæ salis spuma, aut maris aqua
 maximum candorem referunt. Tingebantur etiã in delitiis aliquan-
 Lib. 31. cap. 11. do & Purpura teste Plinio. Tria Spongiarum genera nobis nota hæc
 sunt. Primum earum est quæ raræ sunt, patentissimæque habet fistu-
 las, quas nulli alteri rei aptius cõparare possum, quàm hepatis huma-
 no mēbrana sua spoliato, & per mediũ dissecto, in quo tum cernũtur
 infinitarum venarũ fistulæ, quarũ aliæ sunt maximæ, aliæ minores,
 aliæ minimæ, tamen sensui patentes. Vocatur à Gallis *grosse esponge*.
 Eiusdem generis aplyfias esse puto, sed prope limum & sordes nasci,
 quam ob causam tam fordida sunt, vt elui non possint. Secũdum ge-
 nus est densum, quod paruas admodum fistulas habet, & tenue quod
 ad crassitudinẽ corporis attinet, & molle, tãtũq; mollitudine differt
 à primo genere, quãtũ stupa crassissima asperrimãq; à delicatissimo
 & tenuissimo lino. Nostri *esponge femelle* appellant, & est colore ma-
 li arantij. Tertium genus est densissimum, spissum, validum, cine-
 reum, aloyonio tam simile, vt vix nisi gustatu vtriusque discrimen
 agnoscas. Hoc fistulosum non est, sed sepius cavitatem vnã, & eam
 amplam habet, in qua Cæcellus hospitatur. His Spongiarũ generibus
 explic

explicatis nunc de usu dicemus qui apud veteres frequens erat, & valde multiplex. *Martialis.*

Hæc tibi sorte datur tergendis spongia mensis

Utilis, expresso quum leuis imbre tumet.

Præstabant & strigilum vicem, linteorumq; affectis corporibus. Et contra solem aptè protegunt capita, Plinio teste. Eadem ratione nos qui comam non alimus ad detergendum caput commodè utemur, maximè asperfo sale bene contuso. Galenus aliquando noua, aliquando antiqua spongia utendum censet, sæpius lota in libr. ad Glauconem & methodi med. Ut cum resiccandum, degerendumque in œdemate, in febribus, in aliis calidis affectibus spongia noua & lota: recentibus enim plus falsuginis inest, & ut ait Plinius, Recentes discutiunt, molliunt, mitigant, veteres conglutinant vlcera. Corpori adhibentur modò sicca, modò cū aceto, vino, frigida, aqua cælesti, cera, posca, melle. Vlcers humida & senilia impositæ siccant. Fracturæ & vulnera spongiis utilissimè fouentur, sanguis rapitur in secando, ut curatio perspici possit. sic quum corporum dissectionem tractamus, spongiis utimur ad ebibendum sanguinem è venis affatim profluentem, & partium conspectum nobis adimentem. Vulnerum inflammationibus imponuntur nunc sicca, nunc ex aceto inspersa, nunc è vino, nunc ex aqua frigida. Imponuntur epiphoris ex posca, & aceto calido ad capitis dolores. Ex aqua verò cælesti impositæ secta recentia non patiuntur intumescere. Imponuntur & integris partibus, & fluxione occulta laborantibus, quæ discutiendæ sunt, & iis quæ apostemata vocant, melle decocto perunctis. Item articulariis aliàs aceto falso madidæ, aliàs ex posca, si ferueat impetus, ex aqua. Eadem & callo salsa madidæ. Ad canum morsus utiliter concisæ imponuntur, ex aceto, aut frigida, aut melle, abundè subinde humectandæ, ait Plinius. Sed neque hîc frigida, neque acetum mihi placet: ab his enim intro venenû pelleretur, verum mel prodesse potest, tum venenum digerendo, tum attrahendo. Circumligantur & hydropicis sicca, vel ex aqua tepida poscave, vtrunque blandioribus opus est, opeririue aut siccari cutem. Nos summa cum utilitate ventri & tibiis hydropicorum spongas imposuimus, cute tantum acu perforata, tum enim facilè per carnis inania spatia aqua effluit. Chirurghi in vlcera siue vulnera capitis & thoracis utiliter spongiam mollissimam immittunt, ut sanies defluat, & à spongia exhauriatur. Eadem & ad vlcerum oras dilatandas utuntur, vel filo alligata, quum stricti sunt sinus, vel cera liquida densata, vel sine filo & cera, quum magna sunt vlcera, & parum profunda. Cum cera verò sic præparatur. A lapillis, conchulis, aliisque quæ in spongiarum fistulis latere solent diligenter expurgata, cera liquefacta perfunditur, tum inter tabellas

duas expressa, attenuatâque in frustula diffecatur. Penicilli ex spongiis fiebant, in oculorum affectibus, autore Plinio. Mollissimum genus earum penicilli, oculorum tumores leuant ex mulso impositi. Item abstergendæ lippitudini utilissimi. Præterea sanguinis profluuium sistunt ex aceto, aut frigida. Non alia quidem quàm exsiccandi facultate Spongiæ id faciunt, quibus & illud accedit, quod seroso & tenui ab iis exhausto, quod crassius est spissatur, venâsque tunc obstruendo sanguinis impetum inhibet. Idem eadem de causa efficiunt falicis & cannarum flores, & pili tenues leporis. Rursus vsta spongia veteres in multis vsi sunt. Vritur autem vt alcyonium, autore Dioscoride, id est, cum sale in crudum fictile mittendo, & oblinendo vasis spiraculum luto, itâque fornaci mandando, & cum figlinum percoctum fuerit, extrahendum. Idem Plinius. Et oculorum causa comburuntur in cruda olla figulini operis, plurimum proficiente eo cinere contra scabritias genarum, excrementisque carnes, & quicquid opus sit ibi distringere, spissare, explere. Utilius in eo vsu lauare cinerem.

Lib. 5. cap. 138.

Lib. 31. ca. 11.

Ibidem.

Cremari etiam cum pice prodidit Plinius. Omnium, ait, cinis cum pice crematarum sanguinem sistit vulnerum. Crito vsta utebatur ad conseruandos capillos, vt videre est apud Galenum LIB. II. de compositione med.

Ἐ τὸ ὄστρον. Idem verissimè tradit vstam acris esse & digerentis facultatis. Cætera petes ex LIB. XI. de facultate simplic. medic.

GVL

G V L I E L M I

R O N D E L E T I I D E

P I S C I B V S S T A G N I M A-

R I N I L I B E R .

De Stagnorum differentiis.

C A P U T I .

STAGNORVM Genera sunt plura: sunt enim stagna marina quæ λιμνοθάλασσαι vocantur à Græcis: sunt stagna salsa, etiam si marina non sint, sunt & stagnantes aquæ dulces. Stagna marina facta sunt vel à mari exundante, alueóisque suos egresso, vel ab aqua marina per occultos & subterraneos meatus influente, id quod fieri aiunt in ea stagni nostri parte, quæ est ad Balerucum oppidum, quæ *Tau* appellatur, cuius aqua multò purior limpidiórque est, quàm in vlla alia stagni parte, eaque de causa meliores illic sunt pisces. Vel facta sunt stagna huiusmodi, mari per euripos siue fauces in caua loca sese exonerante, maximè austris diutius & vehementius flantibus, quemadmodum contrà etiam accidit, vt in boreali constitutione stagnorum aquæ intumescant, & in mare relabantur. Tale est apud nos stagnum Latera Plinio vocatum, à Pomponio mela stagnum Volcarum. Aliud est non procul à Narbona, aliud est in Pro uincia, quod vernacula lingua *Martegue*, nominatur. Stagna ista vel natura fiunt, vel arte. Hanc imitati etiam hodie vicini mei qui villas habent stagno nostro vicinas, fossas ducunt, in quas hyeme vnà cum stagni aqua exundante subeunt Mugiles, Auratæ, atq; alij pisces qui in stagnis marinis degere solent, id quod fit longè minore impendio quàm veteres olim piscinas suas extruxerint, vt Lucullus & Horten-

fius, qui præter immensos sumptus qui in exædificationem piscinarum faciendi erant, magno alere pisces cogebantur. Alia sunt, ut diximus, stagna salsa non tamen ob maris influxum: ea enim in locis mediterraneis reperiuntur, sunt & fontes & putei huiusmodi, non aliunde quàm à natiua loci falsugine. Inter Narbonem & Carcasum (Carcasona nunc vocatur) stagna quædam sunt, mea ætate, in summis æstibus ita exsiccata, ut relicta in imo aqua pauca in sal concreuerit, quo ne vicini uterentur in regionum vectigalium imminutionem, aratro profcissum & subactum est solum. In his stagnis non reperiuntur marini, sed aliarum aquarum dulcium pisces, illicque ob multæ aquæ dulcis permissionem viuunt: nisi quum in summis feruoribus dulci aqua absumpta salsa nimum & amaræ proxima reliqua redditur. Nec dubito quin Lupi, Mugiles, Auratæ, aliq; huiusmodi pisces huc illati commodè viuerent, ut in ostiis fluminum, & in marinis stagnis viuunt.

Qui pisces in stagnis marinis viuere soleant.

CAPUT. II.

DROCELLOSO mari & rigente hyeme, stagna nostra marina magnam piscium copiam nobis suppeditant. Capiuntur in his Mugiles, Lupi, Auratæ, Mormiri, Salpæ, Anguillæ, Aphyæ albæ, Mulli lutarij, Squillulæ, Cancræ, Conchulæ, aliquando Corui & Coracini. Sed quærenda causa cur marini quidam pisces in iis & fluuiorum ostiis libenter versentur. Marina stagna petunt maximè pisces ij qui litorales sunt ut Mugiles, & Auratæ. Ii etiam qui pelagij quidem sunt sed in litora pariendi gratia secedunt. Alij pelagij qui in litoribus non pariunt, vix vnquam aut stagna, aut flumina subeunt, nisi quum auidius prædã persequuntur: ob hanc enim causam, Rhombi sæpe in ostijs fluminum reperiuntur, sic & Delphinos aliquando in stagna & flumina ipsa penetrasse certum est. Illi igitur stagnis gaudent, tum quia eorum natura litoribus maris affinis est, tum quia pisces isti dulcis aquæ permissione gaudent, quæ copiosior est in stagnis, ob pluuiarum & riuulorum illapsum, vnde fit, ut iidem pisces etiam flumina subeant, quod aqua dulci delectentur. Romæ Lupi capiuntur, multis aliis in locis & Lupi, & Mugiles, & Passeres in fluuiis procul à mari dissitis. In causa est partui aptior & commodior locus, & optimi conuenientisque alimenti copia. quo qui non capiuntur neque in fluuiis, neque in stagnis inueniuntur, ut Pagri, Rubeliones, Congri,

gri, Raię, Galei, Locustę, Astaci, atque alij infiniti. Quare nec mirū si pisces quidam in lacu degentes prætergradientium fluuiorum aquis non gaudeant, & contrā fluuiorum pisces eorundem impetum semper sequuntur, lacuum aquas aspernantur. Id Plinius de Tigri flumine & lacu Arethusa literis prodidit. Influit lacū Arethusam omnia illata pondera sustinentem, & nitrum nebulis exhalantem. Vnum genus ei piscium est, & hęc aquę transcurrentis non miscetur. alueo, sicut nec è Tigri pisces in lacum transnatant. In causa est aquarum natura diuersis qualitatibus prædita. His & illud accedit, quod pisces nonnulli placida & leniter fluente, alij rapida vnda delectantur. Sed in aquarum qualitatibus hoc est animaduertendum, esse quasdam quas omnino pisces refugiunt, neq; in his viuere villo modo possunt. Etenim calidę quidem & frigidę pisces alunt, modò non nimium neque immodicè in vtrauis qualitate excellant. Vt quę modicè sulphurę fuerint pisces alere possunt, sin contrā, nõ possunt. In Aruerniæ fonte quodam aluminoso pisces vidi. Quod si aquę per cuniculos quosdam labentes, vel atramenti sutorij, vel ochrę, vel sandaracę, vel aluminis, vel alterius venenatę rei qualitate cõtaminentur, pisces non nutriunt. In bituminoso Iudę lacu nullum omnino animal, neque plantam inesse author est Galenus, imò cum duo in eum fluuij confluant longè maximi, piscium que copia scatentes, nullus omnino piscium fluuiorum ostia excedit, ac si captos quis in lacum iniiciat, celeriter moriuntur, adeo tum animalibus, tum plantis inimicum est, quòd exquisitè amarum est, squalidum & siccum. Sed de his satis, iam ad marinorū stagnorum pisces aggrediamur. quorum amplior tractatio & picturę ex opere nostro De marinis piscibus, petendę sunt: superuacuum enim foret eadem hęc repetere, & easdem effigies rursus præfigere.

Libr. 4. de facult. sim. med.

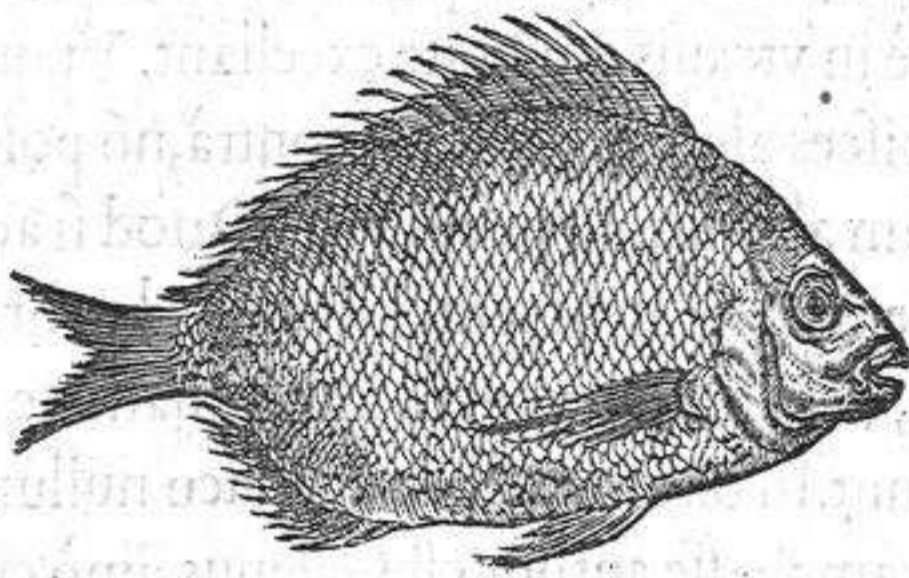
De Aurata.

CAPUT III.

STAGNA Marina vere cateruatim subeunt Auratę, vt illic æstatem transigant. deinde in mare remeant non impeditę. Verum nostri ex Tamaricum ramis sepes contexunt, trianguli figura, cuius extremum & acutum angulum ingredientibus aperiunt, regredientibus occludunt, nassisque adhibitis, vel retibus, vel vetriculo, quo tempore carnum opsoniis nobis omnino interdictum est, incredibilem Auratarum multitudinem capiunt, quę piscandi ratio tertio quoque anno tantum repeti potest. Hęc Auratę figura ab aliis non differunt,

quam ex libro quinto prioris partis operis nostri petes. Pinguiores quidem sunt, sed lutum magis olēt, vel quia in luto degunt, vel quia Conchulis pisciculisque luto viuētibus vescuntur, tum etiam limo, lutulentaque aqua. Vnde & Mugiles qui à piscibus omnino abstinent lutum resipiunt, & omnes pisces qui in puriore stagno versantur minùs lutum resipiunt. Non sunt tamen istæ Auratæ negligendæ in marinarum inopia, sed euisceratæ coquendæ sunt, & fœniculi, vel origani, vel alterius odoratæ herbæ ramulis infarciendæ, vt virosus ille odor euincatur.

De Sparo.

CAPUT IIII.

V Litoribus, ita stagnis marinis Sparus gaudet: frequenter enim in iis capitur, sparo marino planè similis, & specie, & ceteris corporis partium tum internarum tum externarum differentiis. Macula in cauda, nigricante ab Aurata parua distinguitur. Carne est molliore & nimis humida atque insuauis, cuius figuram representamus minorem quam marini Spari, quia ad eam magnitudinem non accrescit in stagno ad quam in mari.

De Salpa.

CAPUT V.

SALPÆ Quoque in stagnis marinis frequentissimè inueniuntur, lineis siue virgis à capite ad caudam ductis parallelis marinis similes. In stagnis tamè nostris frequentior est ea quæ *Vergadelle* à nostris dicitur, id est virgatus piscis à virgis quibus Salpæ similis est, figurà verò nō item, sed Auratis vel Sparis potiùs: sunt enim Salpæ spissiores & longiores, inter Auratas & Lupos mediæ. Ab iis virgati nostri

nostri neque partibus internis, neque saporis insuauitate, neque carnis mollitie, neque victus ratione differunt. Sed virgati in stagno solum reperiuntur, Salpæ & in mari & in stagno.

De Mugilibus.

CAPUT VI.

MUGILES In mari in fluuiis, in stagnis capiuntur, teste etiam Aristotele. *Οἱ μὲν οὖν κερεῖς ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς λίμνας, καὶ τὰς ποταμούς.* Hi figura à sese non differunt sed sapore & succo. Nam quãuis omnes siue in mari siue in fluuiis, siue in stagnis carne abstineant, tamen stagnorum Mugiles pinguiores sunt, marini sicciore, sed saporis gratioris: plus enim sordium & limi in stagnis est quàm in mari, ob id libentissimè in stagna se recipiunt, nullique ferè pisces in stagnis frequentius reperiuntur quàm Mugiles, neque tutius alibi viuunt, velut factis induciis cum Lupis capitalibus hostibus: stato enim tempore congregantur, & coeunt in gregem hyemis tempore quum stagna subeunt. Sale conditi Mugiles diu asseruantur. Quatuor Mugilũ genera fecimus priore parte operis nostri quorum omnium figuras illic expressas habes.

Lib. 6. de hist.
cap. 4.

De Lupo.

CAPUT VII.

LUPVS Fluuios & stagna ingreditur cum Mugilibus vt supradictum est. In stagno marino pinguescit, magisque tum palato placet quàm marinus, qui carne est sicciore. Omnium stagni marini piscium saluberrimus est & optimus Lupus, quia carniuorus est lutoque non vescitur. In miram magnitudinem accrescit, vidimus enim aliquando tricubitalem. Quum stagna frigoribus cõglaciant, moriuntur Lupi, & in summo fluitantes apparent. Quare dicendum magis ab his frigus timeri quàm ab Auratis, Mugilibus & cæteris. Cuius rei causam priore tomo reddidimus, neque enim eam lapidi qui in capite est tãtũ a signo: nam & Auratis & Mugilibus insunt in capite Lapides, & in nonnullis vt in Coracino multò maiores, tamen ij omnes frigore non intereunt. Hyeme & vere optimi sunt Lupi, æstate minùs probantur, vtpote qui sicciore sint. Saliti non

æque boni ac Mugiles, nisi recens saliti edantur: tunc enim meliores sunt quàm si diutius seruentur. Recens capti duriores sunt carne. Caput maximè commendatur, ut caput Glauci, omniumque piscium qui pingues sunt, propterea quod circa caput pinguiora sunt omnia. Contrà caudam Mugilum nostri magis probant, quia cùm Mugiles præhumidi sint, & pinguitudine molesta referti, caudam ob crebras excercitationes minùs pinguem præferunt. Parui Lupi maximè qui in fossis & magis lutosi locis degunt minùs probandi, magni contrà, illi enim ad prædam persequendam non tam validi, herbis ac radicibus in luto altis contenti sunt, alij non nisi piscium bonorum præda victitant. Vtriusque Lupi figuram expressam habes tomo primo.

De Passeribus & reliquis planis piscibus.

CAPUT VIII.

VT Cænosa regio planum educat piscem, Soleam Rhombum, Passerè, sic in stagnis marinis omnium istorum, præsertim Passerum copia magna reperitur, quia lutum amant, quo abundant stagna, & commodissimè illic pariunt. Passeres cum ovis & femine (lac vulgus appellat) capiuntur, molliore sunt carne, lutum redolente, minus maculosi sunt, & minùs flavescentes quàm marini. Soleæ in iisdem stagnis parvæ sunt, & prætenues, nigriores, odore qui lutum respicit, à marinis distinguuntur. Hyeme capiuntur. Eodem tempore & Rhombi aculeati, maximè ad fauces stagnorù marinorum, ubi piscibus aliis insidiantur, nec multum à marinis aut odore, aut substantia, succove differunt. Leues autem cum Passeribus in stagnis capiuntur, à quibus parum differunt, inter eos Passeres & Rhombos aculeatos medij.

De Mullo marini stagni.

CAPUT IX.

EX Aliquot Mullorum generibus lutarium Mullum vilissimi generis Plinius appellat à luto. Hunc semper Sargus sequitur, & cœnū fodiète eo, excitatum deuorat pabulū. Hic Mullus litoralis est, sed & optimo iure qui in stagnis degūt, lutarij vocari possunt, quod illic cœno viuāt. Multò maiores marinis fiunt, nō tamen ideo meliores,

meliores, quos tamen nonnulli magnitudinis causa præferunt, cum tamen bonitate & succi præstantia multum distent. Figura similes sunt, colore minus purpureo, squamis tenacioribus, lineis aureis à capite ad caudam ductis evidentioribus. Nec litoralibus gratia, nec lutariis stagni, laudatissimi qui Conchylium sapiunt, ait Plinius, quod non sine causa quis miretur, quod Conchyliam multo duriore spissiorèque sint testa, quam ut Mulli ea diffracta carnem internam vorare possint. Cancellis vesci nil mirum, quorum esu deteriores fieri tradidit Galenus: crusta enim molli admodum vestiuntur, nec semper intra testas alienas toti conduntur, sed sæpius partem anteriorem proferunt, aliquando extra testas reperiuntur, quum capaciores quærunt. Laudatissimos igitur Mullos dixerim, qui Conchylium sapiunt, non qui Conchyliorum carne vescuntur, sed qui inter edendum eandem odoris saporisque gratiam referunt quam Conchyliam.

De Gobionibus.

CAPVT X.

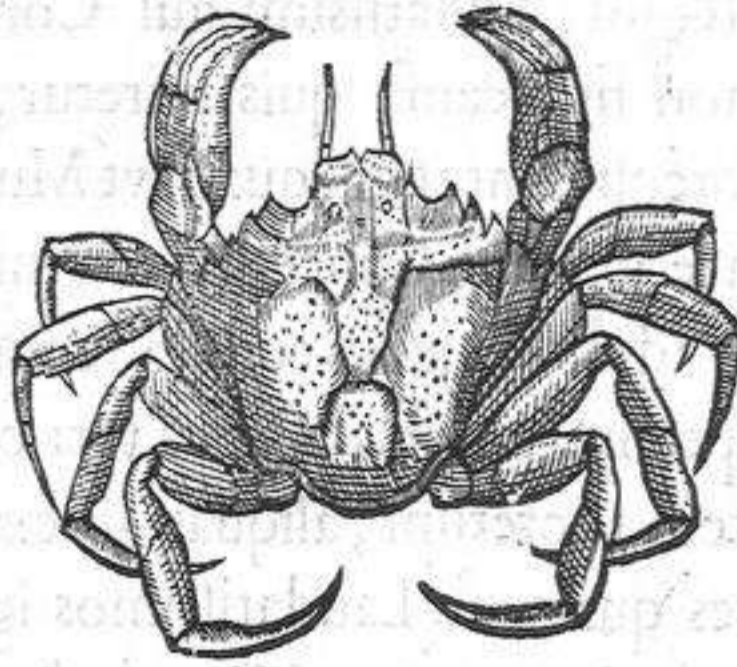
GOBIONIBVS litoralibus similes reperiuntur in marinis stagnis *ὑπόχλωροι*, id est, subflauis, nigricantes, & albi, qui quanuis in stagnis degant litoralibus, tamen multo inferiores non sunt, licetque iis in litoralium penuria uti, neque enim lutum multum olent, quia herbulis & pisciculis aliis magis vescuntur, quam aqua lutoue.

De Aphyæ Cobite & Atherina.

CAPVT XI.

APHYA Cobites in stagno frequentissima est *loche* vocatur: colore, figura à Gobionibus non differt, sed magnitudine, parua enim semper manet, Gobiones multo magis aulescunt. Item à fluuiatili differt quod breuiore sit & crassiore corpore, fluuiatilis longiore & graciliore. Atherina ut in litoribus, ita in stagnis capitur vere maxima copia, lutum redolet, frixa & elixa editur.

De Crustatis stagni marini.

CAPUT XII.

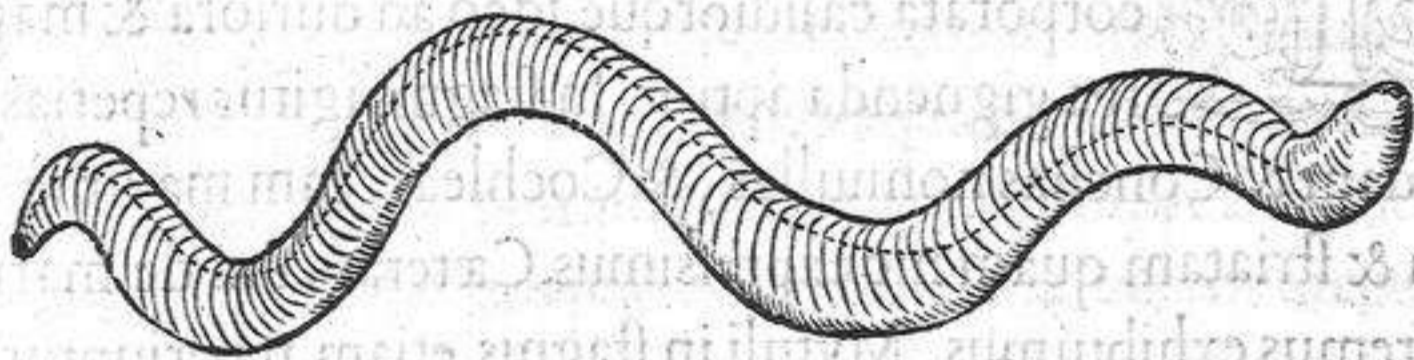
RIA Potissimum crustatorum genera in stagnis nostris viuere comperio, præter hæc nulla ferè alia. Primum est squilla gibba marinæ omnino similis dor si gibbo, cornu frontis, magnitudine. Distat sapore, nam marina est dulcior, *caramot* nostri vocant. Alterum genus est Squilla parua quæ nunquam maior fit, in stagnis nostris frequentior multò quàm in mari, *ciuade* nostri vocant. Marinæ prorsus similis est. Tertium genus est Cancer nomine vacans, magnitudine media, similis marino. Chelas duas habet, pedes quaternos. Fœminæ intus est pars quædam crocea qua mares carent, quam ouorum materiam esse puto. Quo tempore ouis turget, optima est. Cæteræ partes internæ albæ in fœmina & in mare omnes. Hoc Cancrorum genus inter marinum & fluuiatilem medium esse comperio, vt in marini & in fluuiatilis vicem vsurpare possimus: stagnorum enim aqua partim marina, partim dulci constat. Quando igitur fluuiatiles desunt, stagni Cancros aqua hordei abluendos censeo, vt in ea si quid sit saluginis deponant, quibus tum fœliciter vtemur in his affectibus, quibus fluuiatiles valde prodesse prædicantur. Atque hoc expertus profiteor, & phthisicis multùm auxiliari, illis, ita vt diximus, lotis, & in iure capi, vel cum cremore ptissanæ coctis phthisicos diu summo valetudinis eorum commodo alui. Ex iisdem cinis pulmones exulceratos mirè reficit & recreat, si in aqua adianti, vel plantaginis lotus cum lacte asinæ, vel cum cremore ptissanæ hauriatur. Ex eodem cinere medicamentum fit, quod à cane demorsis maximè succurrit. Quare minùs rectè faciunt Medici quidam qui fluuiatilibus vel stagni marini cancris fluuiatiles Astacos substituunt, omnibus do-
tib

tibus Cancris de quibus loquimur, inferiores: illi enim molli præhumidâque substantia constant, & quæ faciliè diffluet ac dissipetur, neque corpus satis nutriat, neq; peculiarè vim ad pulmones iuuandos insitam habeat. Cancris verò fluuiatiles dulci sunt succo, tēperatam substantiam indicante, quem perlibenter amplexatur natura, quo reficitur & fouetur, qui hæret, dissipatūque facilis non est, & natura sua pulmonum malis succurrit. Cancris stagni marini figuram capiti præfiximus vt melius a cæteris eiusdem formæ distinguatur.

De Pediculis & aliis bestiolis stagni marini.

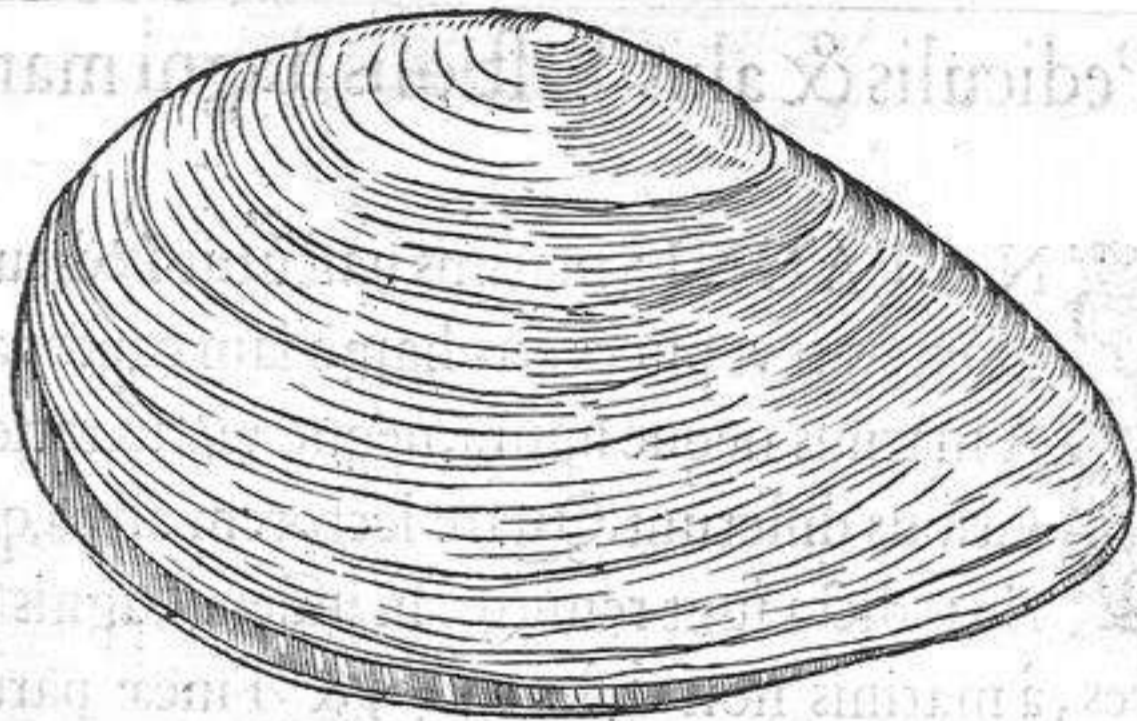
IN STAGNIS marinis nascuntur Pediculi, ita conglomerati vt pisces etiã hamo iam captos absumant. A marinis neque figura, neque victus ratione, neque viribus differunt. Quare lectorem ad ea quæ de marinis dicta sunt remitto. In iisdem stagnis gignuntur etiam Pulices, à marinis non differentes, & Tineæ parvæ, quales in aqua dulci reperiuntur.

De Vermibus stagni marini.

VERMIVM Eadem genera in stagnis proueniunt, quæ in mari, à marinis non diuersa, sed inter stagni vermes frequentior est longus lumbricus iis qui in corpore humano procreantur similis, sed breuior si modo verum est lumbricos quosdam ad ternum cubitorum magnitudinem aliquando peruenisse. Lumbrici stagni binum cubitorum magnitudinem non superant, pollicis sunt crassitudine, nullas partes discretas habent. Dicitur esse intestinum tenue arena plenum. In sedandis doloribus terrestribus non cedunt, si prius arena expurgati & in oleo amygdalino cocti artuum doloribus adhibeantur vel tepidè in aurem dolentem immittantur. A mensis omnino reiici debent.

De Cochleis & Mytulis stagni.

ISTACEA Pauca in stagnis marinis procreantur, plura tamen quàm in aqua dulci: crassiorum enim partium est aqua stagni quàm fluuiorum, & magis corporata calidiórque, ideo ad duriora & magis terrea gignenda aptior. In stagnis igitur reperias ostrea quædam & Conchas nonnullas, & Cochleas, eam maximè rotundam & striatam quam hîc expressimus. Cæteras cum de marinis dicemus exhibuimus. Mytuli in stagnis etiam reperiuntur, sed non nisi ubi saxa sunt, vel ligna hærentia. Circa hæc enim nascuntur, bysso alligati, ex duabus testis constantes, foris nigris intus plumbeis. Carne sunt molli, flavescente. Marinis sunt longiores, sed marini spissiore testa, palato gratiores.

G V L I E L M I
R O N D E L E T I I D E
P I S C I B V S L A C V S T R I -

B V S L I B E R .

55

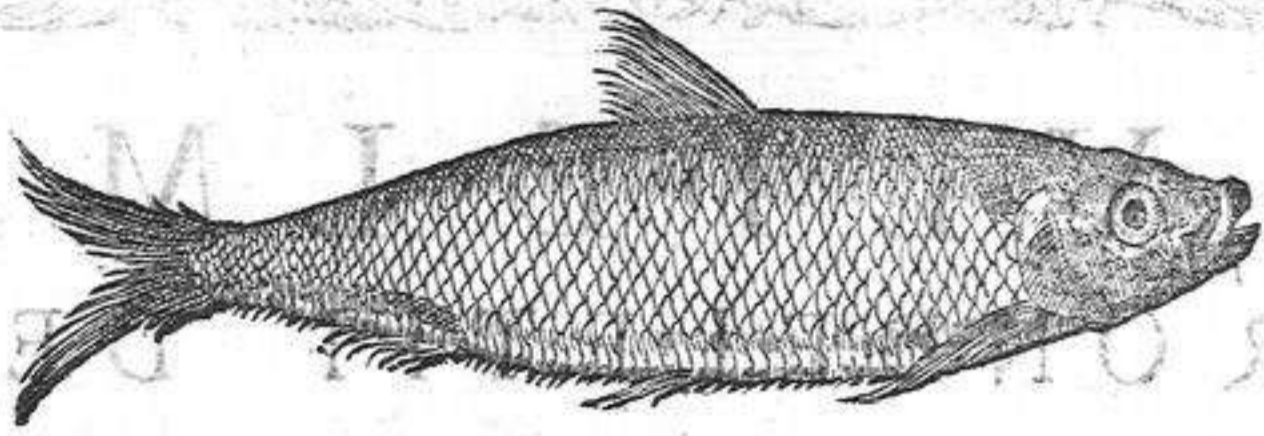
C A P V T I .

V M Nullum sit in aquis falsis viuentium piscium genus, cuius formas plures non tradiderimus, deinceps sequi debent aquarum dulcium pisces, inter quos primi erunt lacustres. Cum enim à mari marinisque stagni discesseris, lacus & amplitudine & latitudine cæteras aquas superant, & ex his riui plurimi, sæpius etiam fluuij exoriuntur, vel eos præterfluunt. Sunt autem lacuum perpetuæ & perennes aquæ, stagnorum non item: nam hyeme collectæ, vel plurimum auctæ æstate siccantur. Lacus ferè omnes piscium optimorum tam sunt feraces, vt in mediterraneis marini fluuiatilésque non desiderentur, veluti in Italia, Germania, Allobrogibus. Quorum aliqui sunt lacubus quibusdam proprij & peculiare qui in nullis aliis aut lacubus, aut stagnis, aut paludibus, aut fluuiis reperiuntur, vt qui *carpione* in lacu Benaco dicitur. In Arethusa genus esse piscium quod transcurrentis Tigris non miscetur alueo testis est Plinius, sicuti nec ex Tigri pisces in lacum transnatant. Alij sunt lacubus cum cæteris aquis communes. De propriis dicemus & communibus non omnibus quidem, sed de nonnullis duntaxat. Cæteros viris doctis & lacuum magnorum accolis pertractandos relinquo, in idque studium vt incumbant, summopere hortor & moneo. Præterea quæ de piscibus huiusmodi generatim dicenda sunt, ex primis libris superioris operis petenda sunt.

Lib. 6. ca. 37.

De Chalcide.

CAPVT II.

HALCIDEM In lacustrium numero à nobis reponi fortasse mirabitur quispiam cum Oppianus cum marinis numerarit.

Χαλκίδες αὐ θείασα τε καὶ ἀβραμίδες φορέον).
Ἀθρόα, ὄμο τε δ' ὄμον ἄλως πόρον ἢ περὶ πέτρας

Ἡ πελάγη, δολιχοῖσι τ' ἐπέδραμον ἀγυαλοῖσι.
*Chalcides et Trissa simul Abramidésque feruntur
Sedibus et variis habitant, nam saxa frequentant,
Aut aquor medium, curua aut per littora currunt.*

Præterea Athenæus marinis similibus coniunxit. Χαλκίδες καὶ τὰ ὄμια θείασα, βιχίδες ἐρέτιμοι. Et alibi: θείασα καὶ τὰ ὄμογενῆ ἐρέτιμος. Ego verò Aristotelem secutus, ex quo Oppianus & reliqui sua maiore ex parte expiscati sunt, inter lacustres colloco, ille enim LIB. V I I I. de historia animal. Cùm dixerit fluuiatiles & lacustres à peste quidem immunes esse, sed horum nonnullis proprios morbos accidere, idque exemplo in Siluro & Cyprino fluuiatilibus declarasset, idem in lacustribus Balero & Tillone comprobat, quibus Chalcidem addit, vt similem, id est lacustrem. Quod si quis parū probet, illud saltem ex Aristotelis sententia cogetur fateri Chalcidem ab eo in eo genere haberi, quod & fluuiis & lacubus commune est, cuius generis est Cyprinus: loquens enim de lacustrium fluuiatiliūmque partu & generatione, hæc scribit. Κυπρίνος μὲν πεντάκις ἢ ἑξάκις, ποιεῖται ὃ τ' τόχον μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἄστροις. χαλκὶς ἑκτάκις. οἱ δ' ἄλλοι δὲ ἅπασι τὸ ἐνιαυτῷ. ἑκτάκις ὃ πάντες ἐν τοῖς προλίμνασι τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν πρὸς τὰ χαλαμῶδη. Cyprini quinquies aut sexies pariunt, maximè iuxta syderum rationem, Chalcis ter. Reliqui semel anno. Pariunt autem omnes in stagnis fluuiorum & arundinetis lacuum. Quare cum Chalcidem (quem Gaza Ericā interpretatus est, quam etiam Dorion teste Athenæo Καλκιδικίῳ vocauit) Aristoteles vel lacustrem vel fluuia

Lib. 1. ἀλιούτικῶν.

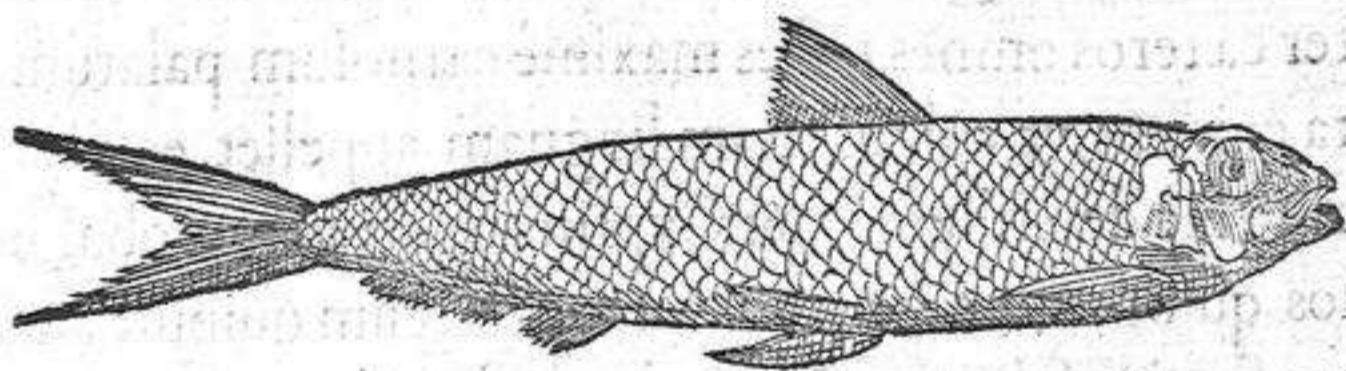
Lib. 7.

Cap. 20.

Lib. 9. de hist. cap. 14.

uiatilem esse censuerit, qualis ea sit, & quo nomine hodie nuncupetur inuestigare oportet. Chalcidem igitur lacustrem esse puto quæ in Allobrogum lacubus satis frequenter capitur, Lugdunumque deferretur, & *Celerin* nuncupatur, ob maximam similitudinem quam habet cum pisciculis paruis, Trissis similibus, quibus abundat Oceanum mare celerinos Galli vocant. Eandem esse puto quæ in Italia Sardanel-la vocatur à maxima cum Sardinis similitudine, cuiusmodi etiam fert Larius lacus, quæ à Mediolanensibus *Agonus* nominatur. Eandem etiam producit Verbanus lacus, nisi quod maior sit. Illæ in lacubus ita pinguescunt, vt quum in craticula assantur, pinguitudo veluti oleum destillet, à qua pinguitudine sunt qui Liparim appellant. Maxima copia Vere capiuntur, & muria conditæ seruantur minores, maiores non item, quia non æquè in sale possunt contabescere. Squamis tectæ sunt tenuibus, facile deciduis, argenti tersi modo corpus splendet. Os habent magnum si totum corpus spectes, branchiarum opercula incisa. Pinnis, caudâ, partibus internis Sardinis referunt.

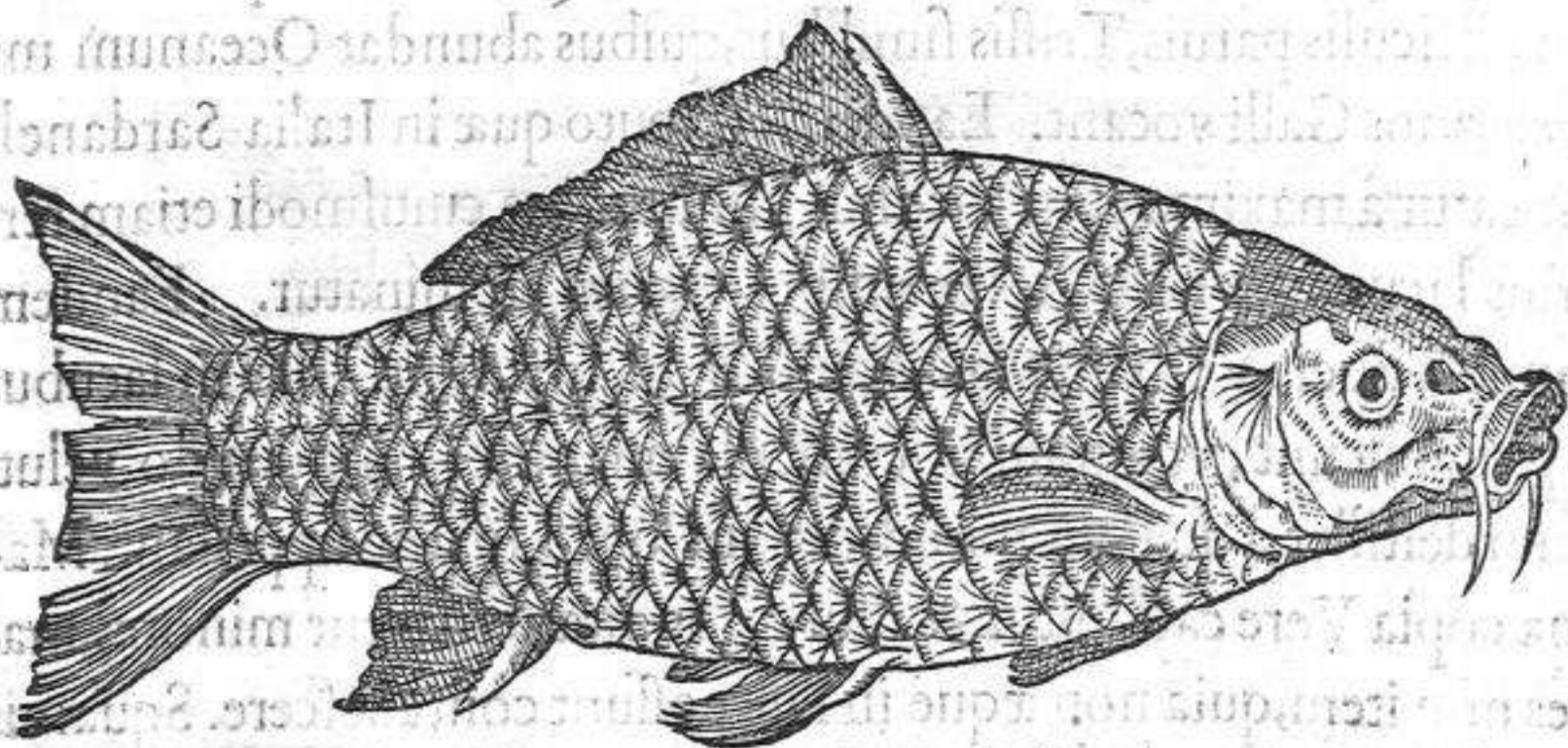
De altera Chalcide.

CAPUT III.

PIROTÆ Eundem cum superiore piscem *Sarachum* appellant, quem in lacubus suis capiunt, & muria condiunt, ac in fumo exsiccant, vt alio transuehere possint. Huius generis quidam sunt minores, Sardinis, vel Thrissis paruis tam affines, vt vix internoscas, vt pictura nostra demonstrat. Alij ad magnarum Thrissarum magnitudinem accedunt. Chalcides tradit Aristoteles à pediculis infestari, quo in loco videtur mihi pediculorum nomen latiùs patere: vt eo be stiola omnes infestæ comprehendantur. Locus est huiusmodi. τῆ ὀ χαλκίδι νόσημα ἐμπίπτει νεανιῶν, φθόρες ὑπὸ τῆ βράγχια γινώσκου πολλοὶ ἀναρῶσι. Chalcis vitio infestatur diro (sic Gaza νεανιῶν νόσημα interpretatur) à pediculis multis natis sub branchiis interimuntur.

De Cyprino.

CAPVT IIII.

SI Cyprinorum nota propria sit palatum carnosum habere linguæ vice, plurima quidem sunt Cyprinorum genera. Nam quæ Tinca & Brama nominatur, atque plures alij pisces palatum carnosum habent. Quoniam verò quæ *Carpa* à Gallis omnibus vocatur, inter cæteros omnes pisces maximè carnosum palatum habet, atque ita euidens, vt vulgus etiam linguam appellet, eam pro veterum Cyprino hîc describemus, & Cyprinum esse comprobabimus. Aliquot alios quibus nota hæc communis est cum quibusdam aliis huic tanquam species subiiciemus. Sed primùm id peruestigandum, sit ne Cyprinus piscis marinus an fluuiatilis, an lacustris. Oppianus cum marinis litoralibus recenset.

Lib. 4. ἀλιστ-
τικῶν.

Σχόμβροι κυπρίνοιτε καὶ οἱ φίλοι ἀγαλοῖσι.

Et aliquando post de partu matinorum piscium loquens.

Πέντε ὃ κυπρίνοισι γονὰ μένοισιν ἕασι,

Neque hunc solùm sed etiam alios omnes quorum Aristoteles meminit, Oppianus marinos facit. Athenæus à marinis non seiunxit, etiam Aristotelem citans. Κυπριανὸς τῶν ἀρχοφάγων, καὶ ἔτος, ὡς Ἀριστοτέλης ἰσχυρῶς, καὶ συναγελαστικῶν. At Dorion eodē Atheneo citante inter fluuiatiles & lacustres collocat. Δωρίων δὲ αὐτὸς ἐν τοῖς λιμναίοις καὶ ποταμίοις καθ' ἀλέγων γράφει ἔτος. λεπιδωτὸν δὲ καλεῖσιν ἕως κυπριανόν. Prior locus est. Cyprianus ex carniuoris & gregalibus est piscibus, vt tradit Arist. Sed hunc locū postea excutiemus. Alter est. Dorion vero in lacustribus & fluuiatilibus numerās sic scribit. Lepidotū quem vocant quidā Cyprianum, Arist. sine controuersia aliquot in locis fluuiatiles Cyprianos esse facit, vt quū nonnullis piscibus palatū carnosum pro lingua dat

Lib. 7.

Lib. 4. de hist.
natura. cap. 8.

datum esse ait, veluti inter fluuiatiles Cyprino. Et alio in loco de fluuiatilibus & lacustribus tractans, vt Silurum, ita Cyprinum tonitruo sopiri magno scribit, sed leuius. Item alibi de partu lacustrium & fluuiatilium scribens. Iam verò experientia docet non solum in fluuiis, sed in lacubus magnis & in stagnis Cyprinos nasci. Quare nō refert si inter fluuiatiles vel lacustres annumeres. A Gallis omnibus *Carpe* vocatur. Genere ab Itatorum *Carpione* differt, vt post dicetur, quod propter eos dico qui nominis affinitate in eum errorem inducti sunt, vt *Carpionem* Itatorum cum *Carpa* nostra confuderint. Cyprinum Veneti *Rainam* vocāt, Romani *Burbarum*, alij *Carpanum*, alij *Carpenam*. *Κυπρίνος* & *Κυπριανός* à Græcis vocatur. In lacubus & in fluuiis quibusdam ad insignem magnitudinem accrescit: vidimus enim qui trium cubitorum magnitudinem attigerit, nec solum longo sed spisso est corpore, squamis tegitur maximis & latissimis, à quibus *λεπιδόδον* appellatum fuisse puto à Dorione. Vix enim alium reperias qui validiores vel latiores habeat squamas. Colore est flauescente maximè quum senuit. Iunior colore est magis ad fuscum inclinante. Capite est breui pro corporis ratione, Tincis hac parte similis. Ore est medio labris adiposis, carnosus, flauescens. Ex superioris labri lateribus iuxta angulum scissuræ oris extat appendix vtrique vna, mollis, flauescens, in acutum deficiens, *μύσακας* possis appellare. Supra has aliæ breuiiores sunt, & ideo minùs euidentes nigricantes. Dentibus caret Cyprinus, sed horum vice os palati medio infixum planum habet, læue, triangulare, ex aduerso, in parte inferiore ossa duo incisa, in gulam recurua. Oculis est mediis, ante quos sunt foramina. Pinnis natat latis, duæ sitæ sunt ad bráchias magnæ, in medio ventre duæ inter quas & caudam alia est vnica, quæ serrato aculeo & valido innitur, inter hanc & præcedentes est excrementi meatus. Ex medio dorso vnica erigitur ad caudam ferè continua robusto etiam incisioque aculeo fulta. Cauda lata est, ex nigro rubescens, vt & postrema pinna. Lingua caret, vt iam diximus, sed eius loco palatum carnosum dedit natura saporum percipiendorum causa, quod euulsum linguæ formam adeo refert, vt non solum vulgus, sed etiam viri docti linguam vocent, & linguam veram esse præfractè defendant, adeo difficile est opinionem euellere, quæ in animis hominum penitus insedit. At qui in os viuorum Cyprinorum digitos immiserit, qui viuos mortuosve disseuerit, cernet superiori oris parti siue palato carnosam substantiam affixam, inferiori nullo modo hærentem, nec vlllo pacto solutam aut liberam, vt lingua dici nō debeat, nisi imperfecta admodum incertaque. Itaque non iam falsæ & inueteratæ opinioni nemo fidem adhibeat, sed τῆ ἀνοψία, Aristotelique sic scribenti. *Ἐν ὁ τοῖς ἐνύδροις, χαλαμένοις ὁ ἰχθύσι, ὅ μὲν τῶν*

Li. 8. de hist.

cap. 20.

Lib. 6. de hist.

cap. 14.

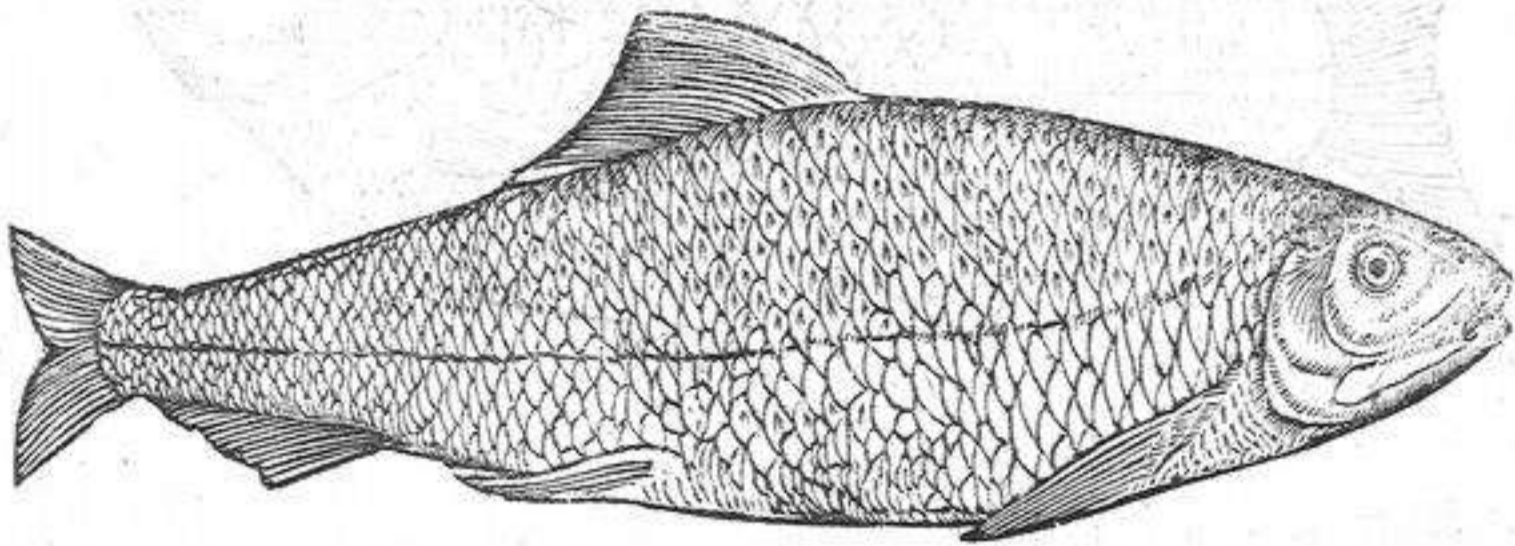
Lib. 4. de hist.

cap. 8.

χυμῶν ἀμειβόμενον ἢ γλωττῶν ἔχουσι μὲν, ἔχουσι δ' ἀμυδρῶς, ὅτι ὠδὴ γὰρ καὶ ἔκ ἀπο-
 λελυμένῳ, ἀλλ' ἐνίοις ἰῶν ἰχθύων ὁ ἕρπυλιός ἐστι Ἐρκαώδης, οἷον ἰῶν ποταμίων ἐν ἰοῖς κυπρί-
 νοις. ὡς ἰοῖς μὴ σκοπευμένοις ἀκριβοῦς δοκῆν ἰσχυρῶς εἶναι γλωττῶν. Aquatiliū gene-
 ri quos pisces vocamus, data q̄dē est lingua, sed imperfecta, incertāq;,
 ossea enim nec absoluta. Sed palatū nōnullis carnosū p̄ lingua est, ve-
 lut inter fluuiatiles Cyprino, ita vt nisi diligēter inspexeris, lingua id
 esse videatur. Huiusmodi palato carnosō p̄diti sunt & alij pisces, vt
 Balerus, Tinca, & plures lacustres q̄ lingua & dētibus carēt. Qui den-
 tes habēt q̄bus alimētū retinere queāt, iudē & linguā obtinēt osseā, im-
 perfectā, inferioriq; parti herētē, vel vt lingue illi osseę dētes infigi pos-
 sent, quēadmodū nōnullis in palato. Nullis horū palatū est carnosū.
 Sed ad Cyprinū redeamus. Is p̄ corporis ratiōe vētriculū vel magnū,
 vel paruū habet. Hepar mediū, in quo fellis vesica nigricās. Splenē ma-
 gnū, pinguedine obducta intestina. Ouis distētū vētrē semp̄ repias, q̄a
 q̄nquies aut sexies anno parit, autore Arist. sed ex ouis incremētū tar-
 dū est, ouāq; edita à mare seruātur quū cōgesta repererit, reliqua pe-
 reūt. Cyprinus enim Balerus & similes vadis se intrudūt quū parturiūt
 ac se penumero singulas fœminas, mares tredecim vel quatuordecim
 persequūtur; fœmina oua progrediendo emittit, mares sectantes se-
 mē suū ouis aspergūt, verūm plurima pereunt: cūm fœmina nō stabi-
 lis, sed mutans continuè pariat, dissipari oua necesse est, videlicet ea
 quæ nō in materiā inciderint aliquā sed excepta ab vnda ferantur. Il-
 lud verò notandū nō solūm maris & fœminæ cōmissione Cyprinos
 nasci, sed etiā spōte, & sine vllō maris & fœminæ semine, id quod ex-
 perientia mihi cōfirmavit: vidi enim in aquis in caua loca & monti-
 bus septa receptis & collectis spōte generatos Cyprinos, in quæ loca
 nec riuus, nec stagnū, nec palus, nec lacus, nec fluuius vllus, nulla de-
 nique aqua præter calestē influxisset. Quā Galli omnes Carpam vo-
 cāt, veterū Cyprinū esse ex superioribus notis perspicuū est, maximè
 ex frequēti partu, ex squamarū magnitudine, ex eo quod lacustris sit,
 & fluuiatilis sententia Dorionis & Arist. Nā quātū ad Athenæi locū
 iā citatū attinet, dicimus integrum nō esse, neq; enim carniuorus Cy-
 prinus ab Arist. ponitur, cūm herbis, mucō, luto vescatur, neq; verba
 hæc sensum vllū habēt: ἢ ὁ γλωττῶν ἔχ ὑπὸ ἰῶν ἕρπυλι, ἀλλ' ὑπὸ ὁ ἕρπυλι κέ-
 τῃ, tradit enim Arist. linguā Cyprino deesse sed eius loco palatū car-
 nosum habere, idq; maximè in pisce quē exhibemus cōspicitur. Sed
 de hac nota satis iam diximus. Nostri Cyprinos in piscinis & viuariis
 includunt, alij in paludes & stagna cōiiciunt, magno prouentu: nam
 tertio vel quarto quoq; anno maximos quosq; diuedunt, relictis par-
 uis ad propagationem. In lacubus Allobrogum & Italiæ vt in Lario
 capiuntur Cyprini admirādæ magnitudinis. Capiuntur in flumini-
 bus & riuis, vt in Sequana, Arari, Lado. Vniuersè q̄dē carne sunt mol-
 liore, humida, parū glutinosa, satis insipida, sed pro locorū in quibus
 p̄ueniūt, & nuriūtur differētia, magis minúsue salubres vel insalubres
 sunt

sunt. Qui in fluuiis magnis vrbibus vicinis earumque sordes excipientibus degunt, mali sunt succi, à quibusdam tamen cupediarum amatoribus valde probatur, quod pingues sint & prægrades, magis probandi qui in rapidis & puris aquis nascuntur & viuunt. Qui in palustribus & stagnatibus aquis, lutum olet. Lapis palati ægris in graui febris estu alleuamentum aliquod adferre traditur quod sitim sedet & refrigeret. Eodem sanguinis è naribus fluxiones cohiberi si ore continetur, sunt quæ affirmet.

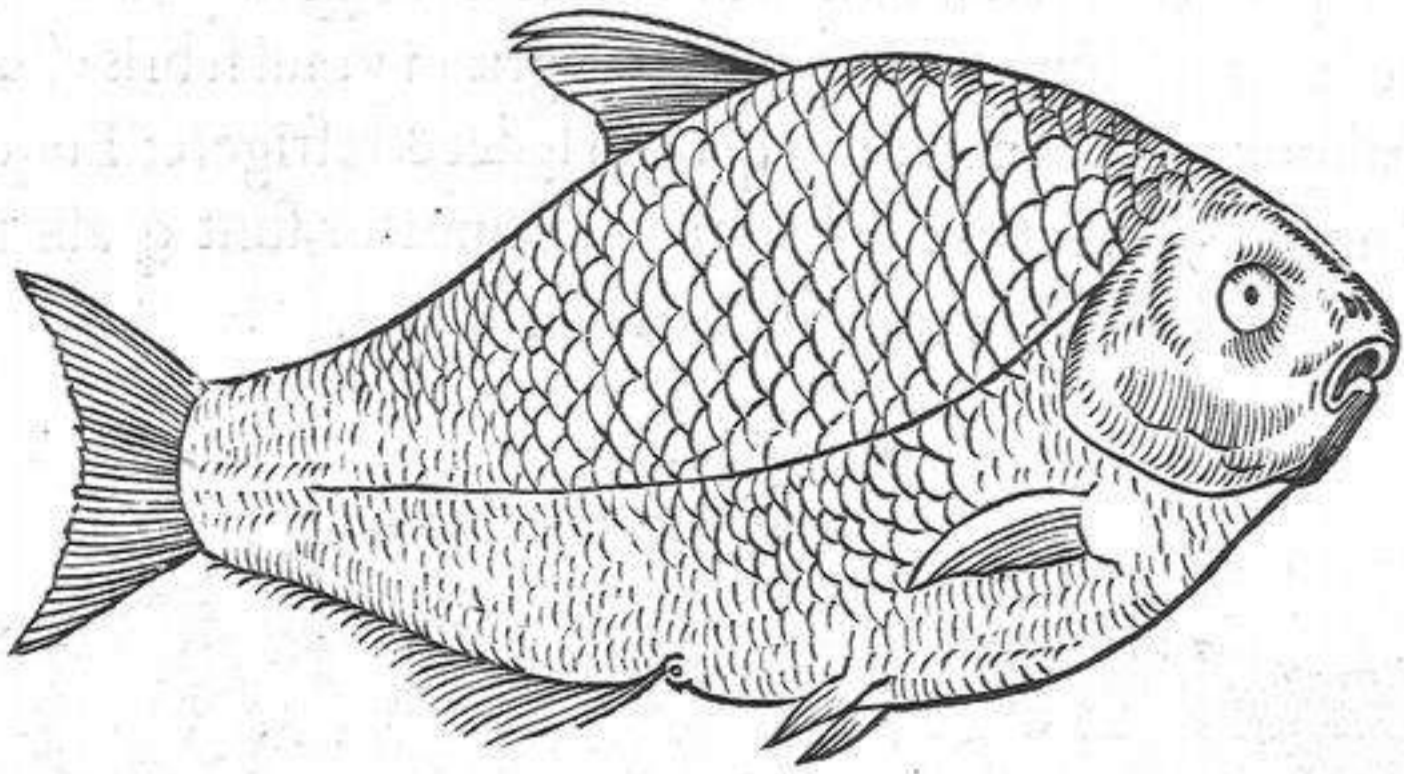
De Cyprino clauato siue Pigo.

CAPUT I.

Mediolanensibus Pigus vocatur piscis, Græcis veteribus ut arbitror incognitus, quamobrem nomine Græco atque etiam Latino vacat, etiam si Plinius huius mentionem fecerit, ut mox dicemus, nullo tamen proprio nomine imposito. Vulgi ergo appellationem sequentes Pigum nominare possumus, vel, quia ex Cyprinorum est genere à clavis qui è mediis squamis existunt Cyprinum clauatum vel aculeatum rectè vocabimus, ut hoc maxime discrimine à cæteris distinguatur. Hunc optimè expressum Pisis mihi dedit Guinus Medicus. Est igitur Pigus ex Cyprinorum genere, qui in Lario & Verbano lacu tantum reperitur, ut asserunt Mediolanenses, Cyprino ita similis, ut de pte aculeis Cyprinum esse affirmes. Est enim eodem corporis habitu. Pinnae totidem eodem in loco sitas, os, oculos, palatum eodem modo carnosum, interna omnia similia habet. A brachiis linea curua ducta est, punctis notata, colore est glauco, ventre rubescete. Squamis magnis tegitur, è quarum medio oriuntur aculei acuti veluti crystallini. Vita moribus, sapore, succo, Cyprino superiori similis, nisi quod paulo melior est. Pigum esse cuius meminit Plin. lib. IX. duæ certissime notæ demonstrat. Plinij verba primò subiiciemus, deinde notas declarabimus. Duo lacus, inquit, Italiae in radicibus Alpium, Larius & verbanus appellatur, in quibus pisces omnibus annis Vergiliarum ortu existunt, squamis conspicui, crebris atque præacutis, clauorum caligariu effigie, nec amplius quam circa eum mensem visuntur. Notæ sunt hæ, prior quæ in Lario & Verbano tantum lacu reperiuntur hi pisces, testibus omnibus horum lacuum accolis, reliquisque Italiae populis. Altera sumitur ex clavis è mediis squamis enatis, ut pictura ostendit, quos clavis caligaribus comparat Plin. Sunt autem caligæ calceamenti militaris genus ad medium usque tibiam, ut in antiquis marmoribus, & numismatis perspicitur, unde clavi caligares, qui caligæ affigebantur vel ad constringendum vel ad ornandum, quales Turcæ etiam hodie calceis suis affigunt.

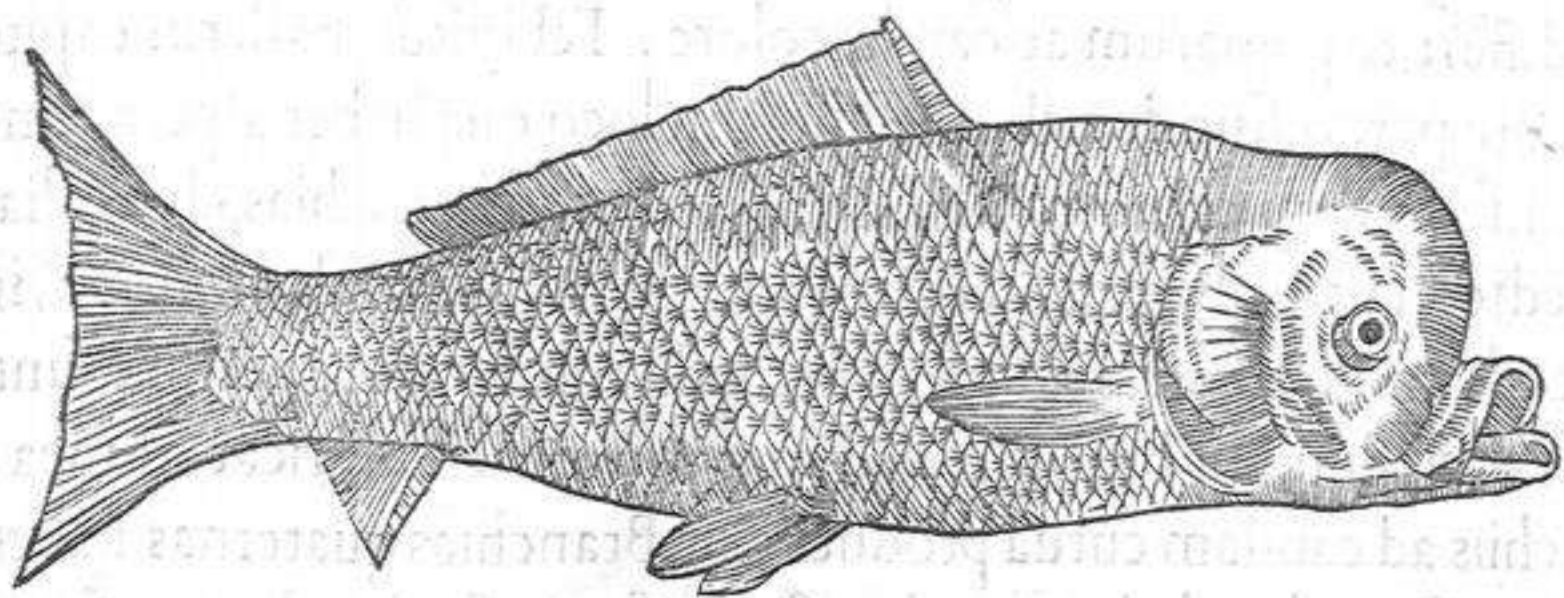
De Cyprino lato siue Brama.

CAPUT VI.

SI Cyprinorum genera plura statuenda sunt, eis non ineptè piscem subiiciemus, quem Galli *Bramam* vocant, Itali *Scardolam* & *Scardam*: squamis enim, corporis specie, vita Cyprino similis est, sed latiore corpore & compresso, quod illi ex lacustribus & fluuiatilibus maximè conuenit, ac proinde ea differentia à Cyprino distinguetur. Sunt qui ob nominis affinitatem quam *Bramam* vulgus vocat, Abramidem esse putent, sed non sine errore: nam Oppianus, & Athenæus qui Abramidis meminerunt, Thrissis semper coniunxerunt vt suspicari necesse sit Abramides Thrissis similes esse, vel eiusdem generis, atque marinas quæ statis temporibus fluuios subeant, quæ de Brama dici nõ possunt. Quare rectiùs Cyprinus latus dicetur. Est autem piscis fluuiatilis & lacustris, maximus & latissimus, capite paruo pro corporis magnitudine, dorso repando & cultellato, corpore compresso, squamis magnis tecto. Linea à branchiis ad caudam ducta curua est. Ad branchias pinnæ duæ sunt, in medio ventre duæ alia, ab excrementi meatu alia est ad caudam continua. Huiusmodi pisces in lacubus maximi nascuntur. Vidi in Aruerniæ lacu quodam Bramas quæ binum cubitorum longitudinem, pedum totidem latitudinem equarent. Stagnantibus aquis delectantur, illicque mucos, herbis, luto vescuntur. Quare in his tantum fluuiis reperiuntur qui tardè fluunt, turbidæque sunt, & crassiore aqua, qualis est Araris, multi item in Gallia Belgica, nec in iis ad eam vnquam magnitudinem accrescunt, ad quam in lacubus & stagnis. Carne sunt molli, pingui, excrementitia, à nonnullis tamen habetur in pretio. In craticula assatur, vel farina bene subacta & pista includitur aromatis codita, sed suauior est quàm salubrior.

De Cyprini mira specie.

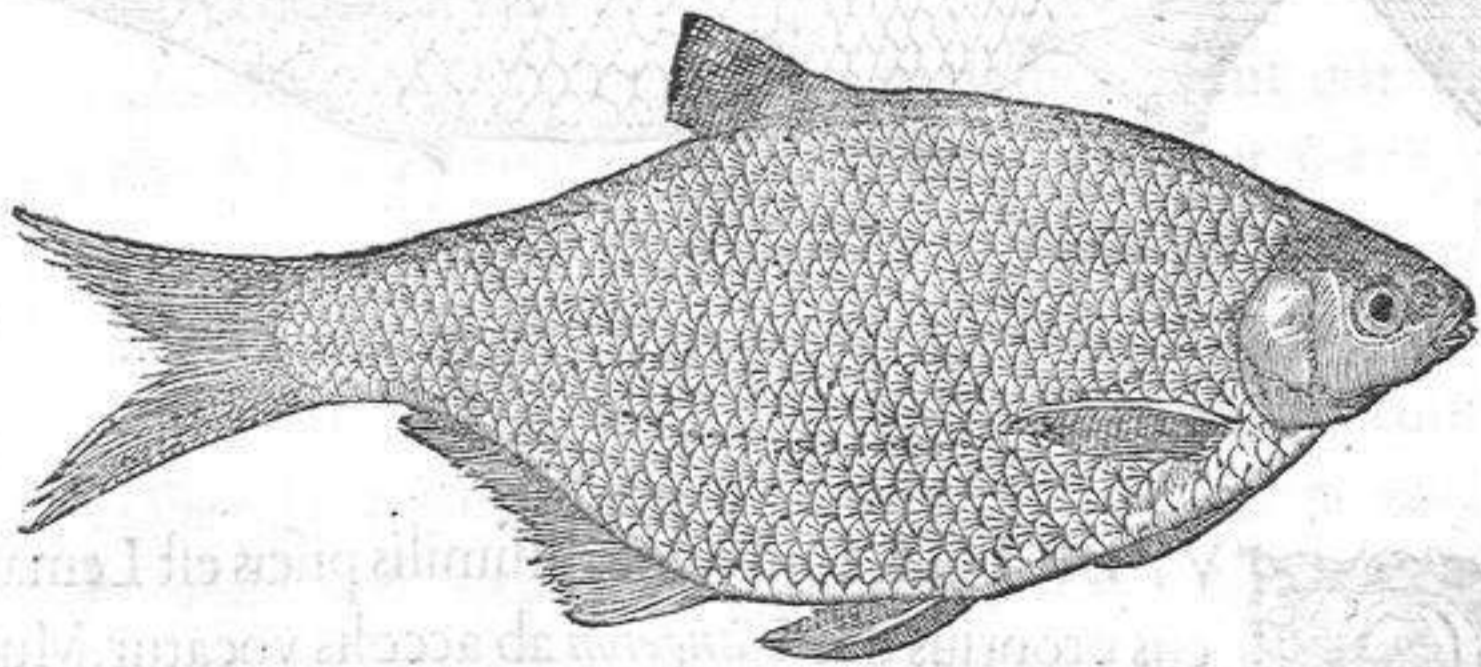

CAPUT VII.

EC Potui nec debui studiose lector silentio præterire miram Cyprini speciem quæ Lugduni in foro piscario viua empta est, dum hæc commentaria mea prælo iam iam committenda essent. Nullus fuit qui non, demptis capite & rostro, Cyprinum esse iudicaret hunc piscem. Nam squamarum figura & colore, pinnis, earundem situ, cauda idem plane est cum Cyprino. Pinna dorsi initio aculeum incisum habet, vt in Cyprino. Eundem aculeum habet alia pinna quæ excrementorum meatum sequitur, quæ rubescit, item caudæ pars ei respondens. Tota cauda lata est vt in Cyprino. Duas alias pinnas habet ad branchias, similiter duas in ventre. Caput habet non protensum vt Cyprinus sed Delphini capiti simile, rostrum satis longum sed obtusum quale reuera pictura representat. ex superiore rostri parte iuxta oris scissuram appendix carnosâ vtrinque vna depêdet, vt in Cyprino, hac superior est alia breuis & vix apparens nisi propiùs inspicias vtrinq; etiam vnica.

De Ballero.

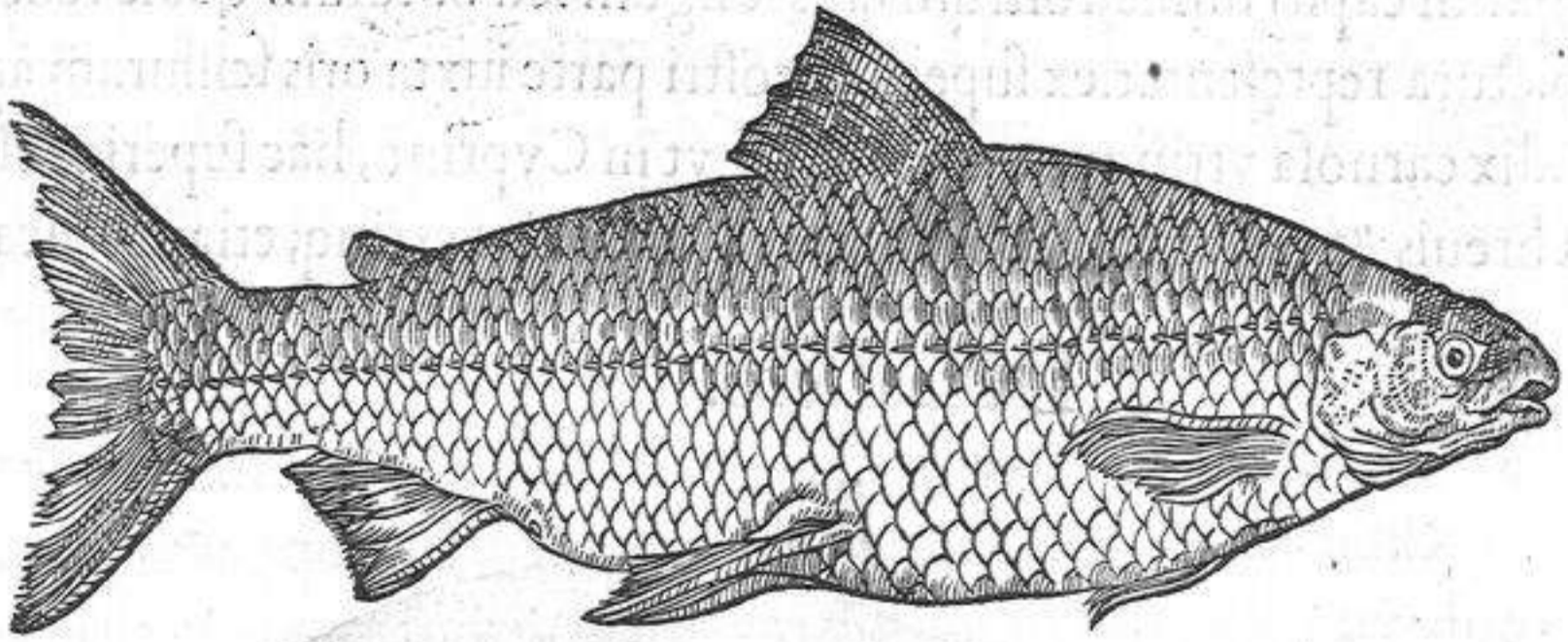
CAPUT VIII.

LUGDVNENSIBVS & lacuum qui in Allobrogibus sunt accolis, piscis Bramæ corporis specie valde affinis *Bordeliere* nominatur, quod litora semper sectetur & quærat: *bord* enim litus significat. Hunc Ballerum esse puto cuius inter fluuiatiles & lacustres

bis meminit Aristoteles. Bramæ tam similis est vt parum cautis pro bramis saepe vendatur, sed ab iis magnitudine corporis & squamarum differt, & pinnarum ac caudæ colore. Est igitur Ballerus capite breui ore paruo, sine dentibus, sed horum loco ossa habet aspera, sine lingua, sed palato carnosio. Pinnas duas habet ad branchias, duas alias in medio ventre, ab excrementi meatu vnicam ad caudam vsque, in dorso aliam. Posteriores pinnæ cum cauda rubro colore perfusæ sunt, vt in Percis fluuiatilibus videre est, quæ in dorso est nigricat. Linea à branchiis ad caudam curua producta est. Branchias quaternas habet. Os in medio palato habet, ex aduerso sita sunt ossa duo loco inferiore, altera parte serrata quibus contrario occurso cum palati osse herbæ atteruntur. Ventriculum paruum habet, intestina pinguedine oblita, hepar ex albo rubescens, in quo fel viride, splenem rubrum. Vita & moribus à Cyprino non differt.

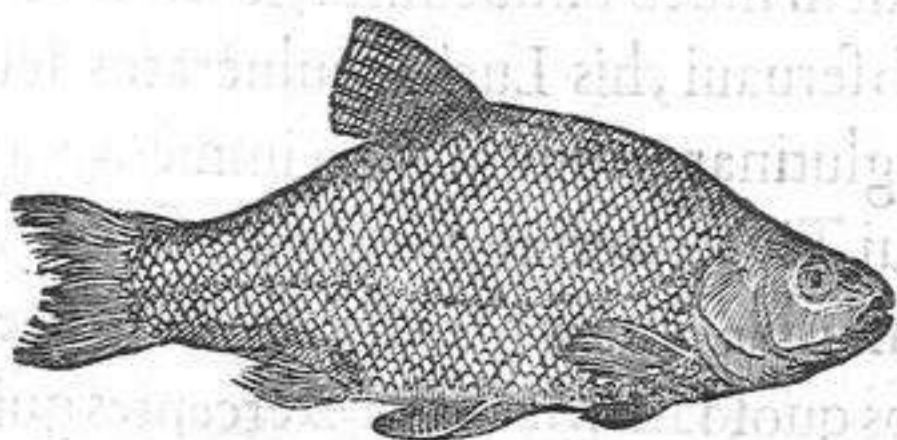
De pisce superiori simili, & proprio
Lemani lacus.

C A P V T IX.

SUPERIORI nõvalde dissimilis piscis est Lemani lacus proprius qui *Vangeron* ab accolis vocatur, Mugilibus rostro similis est, sed paulò longiore. Dentibus caret. Pinnas duas subaureas habet ad branchias, in medio ventre duas alias croceas, ab excrementi meatu vnicam, in dorso aliam. Cauda in duas definit, quas squamæ initio integunt, etiamsi non adhæreant. Cyprino & corporis specie & carnis substantia succoque affinis, & vilis habetur.

De Tinca.

CAPUT X.

TINCAE nomen ab Ausonio usurpatum hodie quoque in Gallia & Italia seruetur. Piscis hic in lacubus stagnis & fluuiis qui rapidi non sunt uiuit. Ex viridi flauescit, corporis specie, pinnis & earum situ, palato carnosio Cyprinum imitatur, squamis autem differt, paruis enim admodum & tenuibus tegitur, mucos semper obductis, quam ob causam Tincae lubricae sunt. Praeterea circa oculos circulus in Tinca ruber est, in Cyprino flauescens. Linea a superiore branchiarum parte descendens corpus medium intersecat. Pinnas duas habet ad branchias, alias duas in ventre, unam a podice, aliam in dorso breuem sine aculeo. Cauda in pinnam latam definit. Lapillos habet in capite Auratae & reliquorum marinorum modo. In ima oris parte ossa serrata pro dentibus. Branchias quaternas duplices. Ventriculum paruum, felaqueum in hepate, vesicam geminam aere plenam in ventre, oua pauciora quam Cyprinus. Nutritur aqua, luto, & mucos, quam ob causam palustribus & lacustribus aquis, & fluuiis tarde fluentibus gaudet. Vilis est, & pauperiorum cibus. Ausonius.

Et virides vulgi salatia Tincae.

Crasso, glutinoso, excrementitioque est succo. Sunt qui Tinca, Aristotelis ψύλωνα esse putent, quem Fullonem vertit Gaza, de quo haec tantum Aristoteles. *Ὁν ὁ καλῶς ψύλωνα, πρὸς τοῖς ἀγάλαις ἐν ὑπλωμένοις, ἀγελαῖος ὁ καὶ ἔτος.* Id est, Fullo quem vocat, litora petit tranquilliora, sed is quoque gregalis est. Praeterea eundem esse cum eo qui Dorioni Γναφύς vocatur. Athenæus. Γναφύς. *Δωρείων ἐν τῷ περὶ ἰχθύων δ' ἐκ τῆς ἐψήξεως τῆς γναφέως. ὑγρὸν, φησὶ πάντα πώλον καθαίρειν.* Id est, Fullo. Dorion in lib. de piscibus ait fullonis decocto maculam omnem elui. Alij dubitant sitne idem Fullo Aristotelis, & Γναφύς Dorionis, cuius dubitationis causam nullam video, cum Fullo Aristotelis lacustris sit vel fluuiatilis, Dorion vero marinos duntaxat pisces numerasse videatur. Quod vero Tinca & Fullo idem sint non inde necessario efficitur, quia Tincae decocto sordes detergantur. Idem enim & Anguillarum, & Ichthyocollae, & aliorum piscium admodum glutino-

forum decoctum præstare potest: nam lento & glutinoso humori quod pingue est & sordidum hæret, atque vna vtrunque abluatur & tollitur. Tincæ quidem mucro obducuntur, & sese mutuo lambunt, id quod aliquando obseruavi, his Lucios vulneratos sese adfricare, & mucro vulnera conglutinare tradunt. Non immerito à P. Iouio Platina reprehèditur, qui Tincas antiquitus Mænas fuisse existimauit, cum Mænæ solùm sint marine, Tincæ palustres siue lacustres & fluuiatiles. Vidi Romæ Iudæos quosdam Medicinã exercentes qui carpo & plantis pedum Tincas per dorsi longitudinem discissas admouerent in febribus ardentissimis. Sed id nisi in tempore fiat, non modo nihil profuerit, sed maximè obfuerit: nam frigiditate intro repellente, ac magis constringente augetur incendium.

De Salmonum generibus.

C A P V T X I.

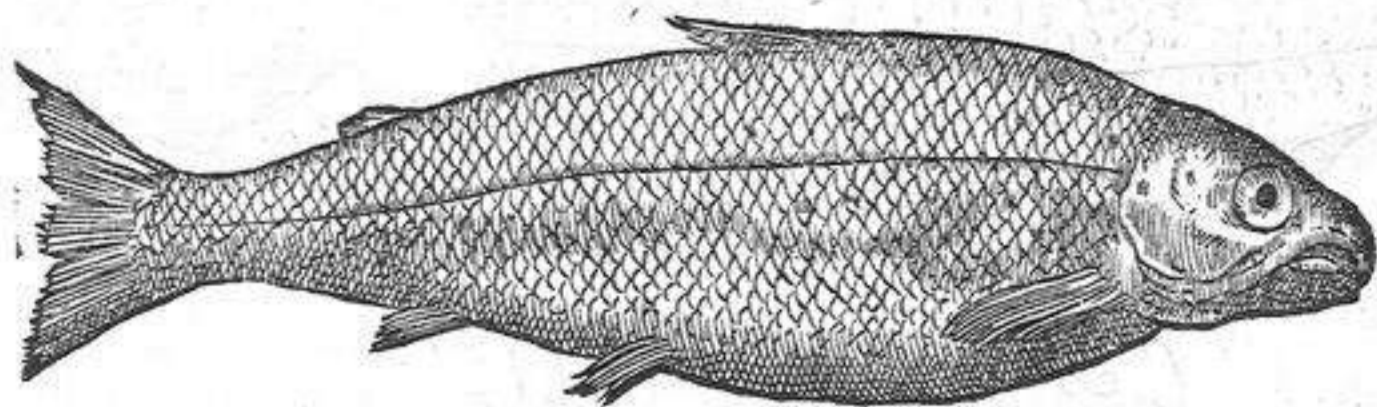

MULTA genera Salmonum statui possunt, vnum eorum qui in Oceano nati flumina eodem influenza subeunt, alterum eorum qui in Lemano lacu reperiuntur, aliud eorum qui in Benaco, aliud eorum qui in rapidis fluuiis & riuis è montibus ortis viuunt, de quibus omnibus suis locis dicemus. Fuisse Salmones fluuiatiles & marinos indicant Plinij verba LIB. IX. In Aquitania Salmo fluuiatilis marinis omnibus præfertur. Qui Plinij locus duplicem sensum habere potest, vt Salmo fluuiatilis marinis Salmonibus præferatur: de iis enim piscibus loquitur Plinius, qui pro locorum varietate principatum obtineant, vel vt Salmo fluuiatilis marinis omnibus præstet. Sed Salmones marinos esse experientia comprobatur: in Ligeri enim Garumna, Rheno, atque aliis Gallia & Germaniæ fluminibus certum est capi Salmones etiam nonnunquam miræ magnitudinis è mari illuc profectos, in quibus fluminibus aliquãdiu enutriti, pinguiissimi, suauissimi atque lautissimi redduntur. Qui in fluuiis reperiuntur aliunde nõ profecti Truttæ vocantur. Quod si cui mirum id videatur, contempletur quæso diligentius Salmonis ac Truttæ speciẽ, ac notas singulas, is proculdubio eas omnes adeo consentire perspiciet, vt facilè mihi sit assensus. Hoc ego in Salmone & Trutta magna (quam Salmonatã vulgus nostrum vocat) sum expertus, nec notam vllam qua distingui possent comperi. Idem periculum feci in Salmone paruo, & eiusdem magnitudinis Trutta, atque eandem in his similitudinem comperi. Id omnibus commune est, quod posteriorem dorsi pinnam paruam ha-

bent

bent & subrotundam, pinguemque. Sed singula declarabimus suis locis. Nunc de Salmonum lacustrium generibus dicemus.

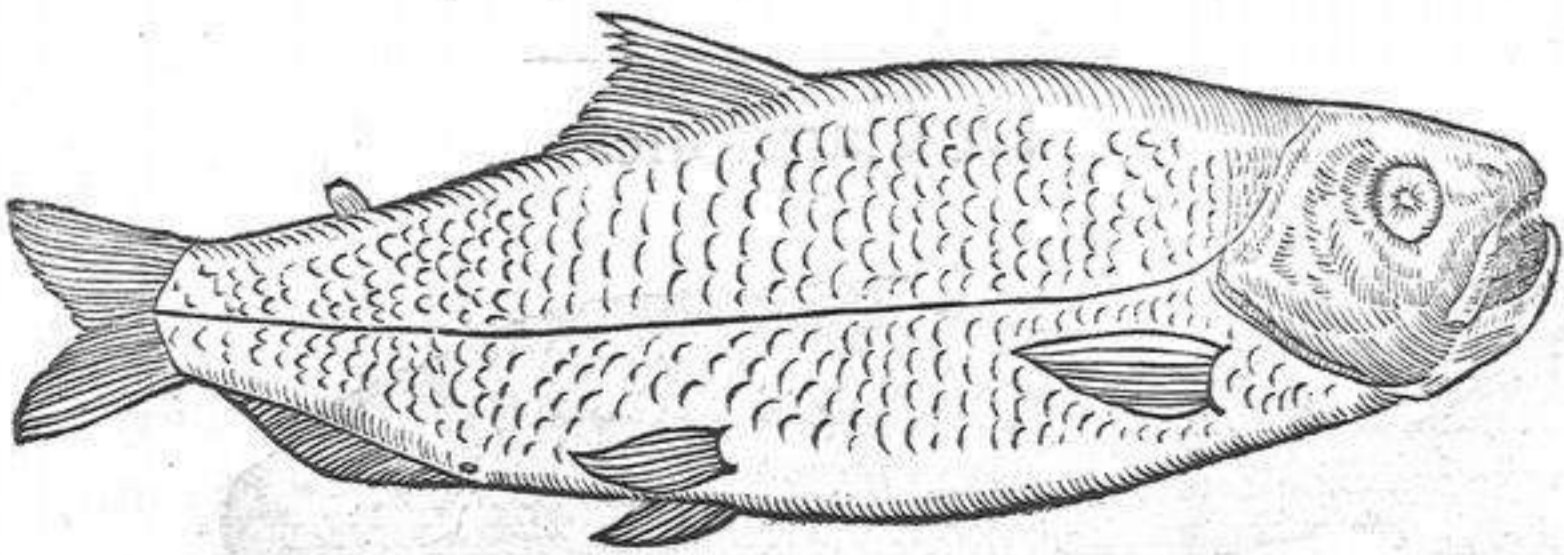
De Carpione.

CAPUT XII.

INTER Lacustres, Truttas vel Salmones Carpio ab Italis nominatus reponetur, quod figura partium numero & carnis substantia illis sit similis, ut ex collatione cuique perspicuum esse poterit. Rectè igitur vocabitur Salmo vel Trutta Benaci lacus, quod in nullo alio reperiri omnes affirmant. Ferunt olim in Italia *Pione* appellatum, deinde quum quidam cui carius piscis hic venditus fuerat facetè dixisset se *Carpione* emisse, inde vocari cœptum pro *Pione*, *Carpione*. Est igitur Carpio piscis pedali magnitudine, capite, ore, dentibus, branchiis, pinnis, cauda, squamarum paruitate Truttis similis. Corpori maculas asperfas habet nigricantes & rufas. Ventre est candido, lateribus aureis, dorso nigricante. Pinnulam dorsi posteriorem adiposam habet, quæ Salmonum & Truttarum nota est. Hoc tantùm à Truttis differt quod ventre sit paulò prominentiore, & rostro longiore. Cæterum partibus internis, carnis suavitate & substantia Truttas optimas refert, quantum gustu deprehendere mihi licuit, quum per litora Benaci iter facerem: illic enim diligentius Carpiones contemplatus, & assos, & elixos mihi parari iussi sine vlllo condimento, ut veriùs de succo & substantia iudicare possem. Tanti faciunt piscem hunc Itali ut vix vllum alium vel marinum, vel fluuiatilem cum eo conferendum putent. Et est reuera piscis bonus, carne duriuscula, siccaque, minimè glutinosa, rubescente, denique omnino Truttis vel Salmonibus simili. Editur Carpio elixus ex aceto. Solent & Benaci accolæ in sartagine frixum, foliis inuolutum, aceto irrigatum per vicinas vrbes circumferre. Idem mos est apud nos Cemeneorum montium incolis in Truttis seruandis & alio mittendis. Aiunt Carpiones diu seruatos contabescere & deteriores fieri, quod & multis aliis piscibus accidit, maximè iis qui deliciaiore, & friabili sunt carne. Contrà qui duri & glutinosi sunt, asseruati meliores fiunt, & concoctu faciliores.

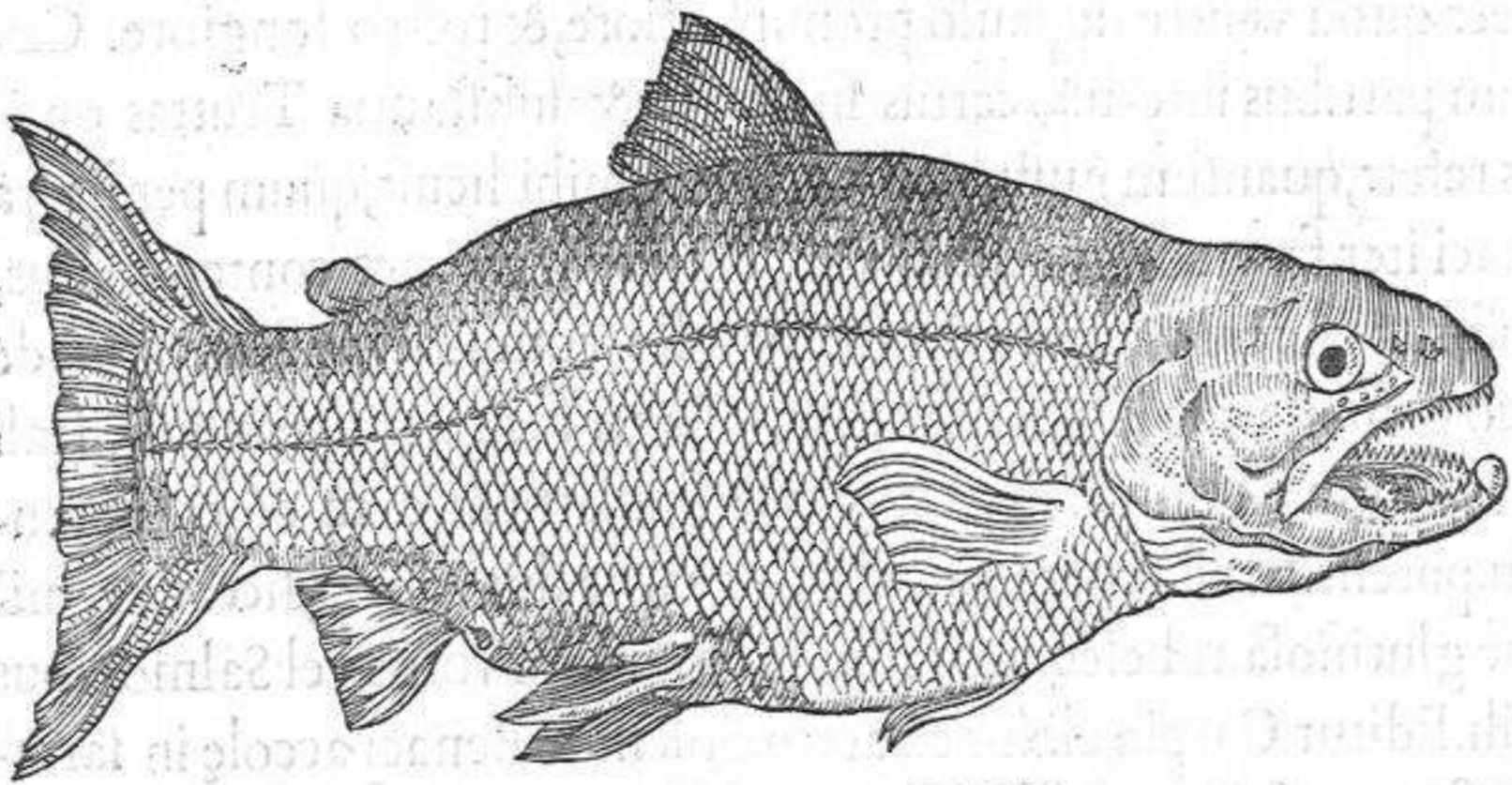
De Salmone Lemani lacus siue Vmbla.

CAPUT XIII.

NULLVM apud veteres scriptores nomē reperi piscis eius qui à Lemani lacus accolis *Umble* dicitur. Ac ne quis nominis affinitate decipiatur differt ab *Vmbra* pisce qui in Gardone Gallię nostrę Narbonensis flumine capitur, quāuis sit is quoque in Truttarum siue Salmonum genere. Item ab eo eiusdē nominis qui in Lado nostro reperitur, qui *Mugilis fluuiatilis* species est. Est igitur *Vmbla*, Lemani lacus Salmone, magno ore, non solūm in maxillis dentibus armato, sed etiam sex magnis in lingua. Corporis specie, pinnarum numero sitūq; partibus internis Truttis vel Salmonibus similis. Caput liuescit. Brāchiarū opercula argētei sunt coloris, in extremo aurei. Hepate est carnosio, in quo fel sitū est. Carne est suauis, sicca & dura cūm senuerit. Aliquādo duos cubitos longi huiusmodi pisces à Lemano lacu Lugdunū aduehūtur.

De altero Salmone Lemani lacus siue Vmbla altera.

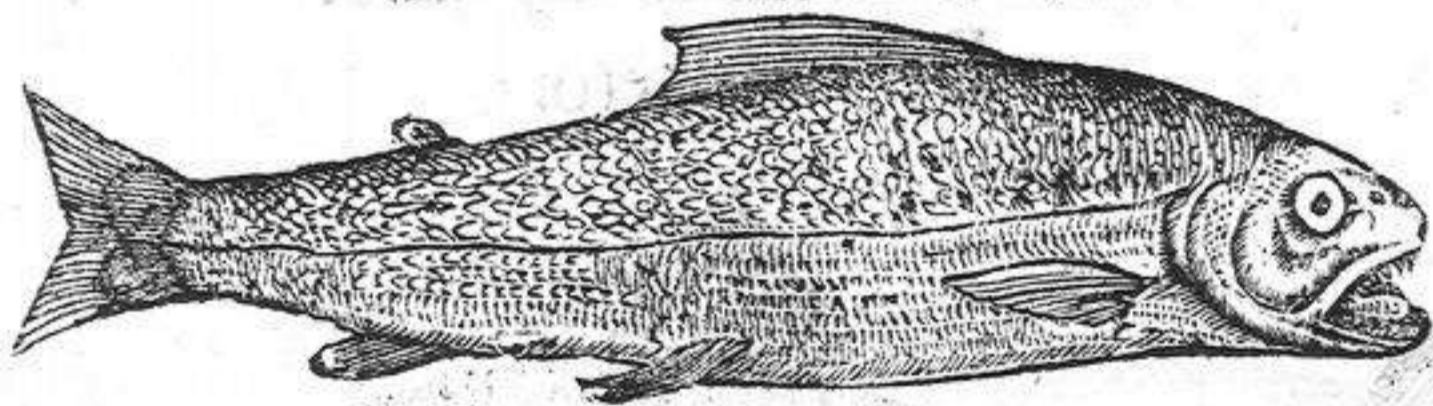
CAPUT XIII.

PISCES valde inter sese similes non solūm tractatione, sed etiam nomine cōiunguntur, vt *Thrissæ*, *Trichides* & *Trichia*. Sic similis superiori *Vmblæ* hic quem exhibemus, *Vmbla* etiam vocatur, sed discriminis causa cognomen additum fuit, appellāt enim Lemani lacus

cus

eius accolæ *Umble chevalier*, fortasse ob magnitudinem, præstantiam & robur. Neque verò à superiore solùm differt, vel sexu, vel ætate, vt ex sequenti descriptione perspicuum fiet. Est igitur hic piscis Salmonibus & Truttis, quæ vulgò salmonatæ dicuntur, similis, rostro recuruo, quo à superiore differt, id enim longius habet, & acutius. Maxillæ inferioris extremum incuruum in maxillam superiorem eius rei gratia excavatâ recipitur, vt in Salmonibus videre est. Maxillæ lineis multis distinctæ sunt. Dorsum ex cæruleo nigricat. Venter aureo colore. Hepar flavescit, in eo est fel, splē nigricat. Vētriculus gulæ subiectus est, longus, spissus, cuius innumerabiles sunt appendices, quæ admodum in superiore. In insignem magnitudinem accrescit. Carne est sicca & dura, in assulas diuiditur, quæ Caryophyllis confixæ in craticula assantur, & oleo siue butyro irrigantur. Paratur etiam hîc piscis Truttæ modo. Caput maximè commendatur vt Salmonis.

De Truttis.

PLATUT XV.

TRUTTAS Salmones esse fluuiatiles vel lacustres nemo est qui negare possit, si has cum Salmonibus marinis qui flumina subeunt diligentius contulerit, & partes omnes tum internas tum externas, vitâ morésque accuratius inspexerit. Sed vt Salmonum, ita Truttarum discrimina quædam sunt, à corporis colore vel maculis, & à loci varietate sumpta. Quæ enim in fluuiis rapidis & limpidis inueniuntur, non sunt adeo maculosæ, & magnitudine, succo, carnis colore & substantia multò inferiores sunt iis, quæ in magnis lacubus Italia, Germaniæ, Allobrogum capiuntur, quæ Truttæ salmonatæ, id est in Salmonem versæ, & eodem carnis rubore. De his nunc agimus, quales nobis suppeditat Lemanus lacus, quas Salmones lacustres vocabimus. Huiusmodi igitur Trutta ad duum triumve cubitorum magnitudinem accrescit. Truttis aliis similis vel superiori

Vmbra, vel Salmoni fœminæ, maximè rostro recuruo, squamis minoribus quàm Salmo minúsq; argenteis, sed pluribus & frequentioribus maculis purpureis cõsperfa. Pinnis, earum situ, maximè pinna dorsi posteriore adiposa, partibus internis, carnis substantia & colore Salmoni simillima. Tales Truttæ permagnæ è lacu Lemano Lugdunum deferuntur, quas primo aspectu nemo est videndis Salmonibus assuetus, qui non Salmones esse contendat. Aufonius in Mosella Sarionem piscem medium facit inter Salmonem & eum qui Salar ab eo vocatur. Sitne Sario Trutta nostra, dubito: solam enim in magnitudine differentiam statuere videtur. Versus eius sunt.

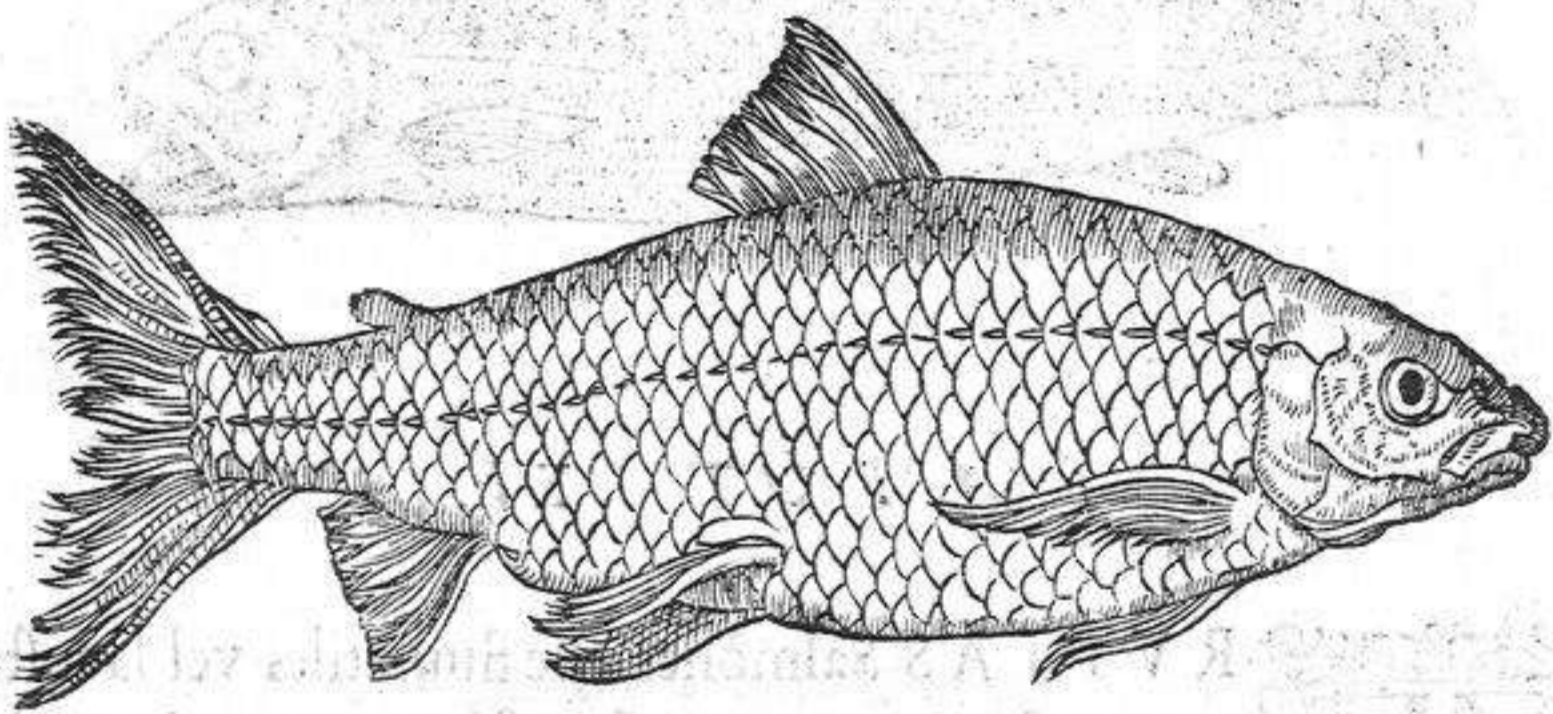
Teque inter geminas species, neutrumque & utrunque

Qui nec dum Sario, nec iam Salar, ambiguusque

Amborum medio Sario intercepte sub auro.

In multis Galliaë fluminibus Truttæ cùm senuerint, lacustres Truttas æquant magnitudine. Æstate caro magis rubet. Lacustribus & fluuiatilibus pinguiores sunt marini Salmones in annum dulcibus aquis saginati, citiúsque fatiant. Illæ carne sunt sicciore, atq; hac maximè differentia inter vescendum secerni possunt.

De Lauareto.

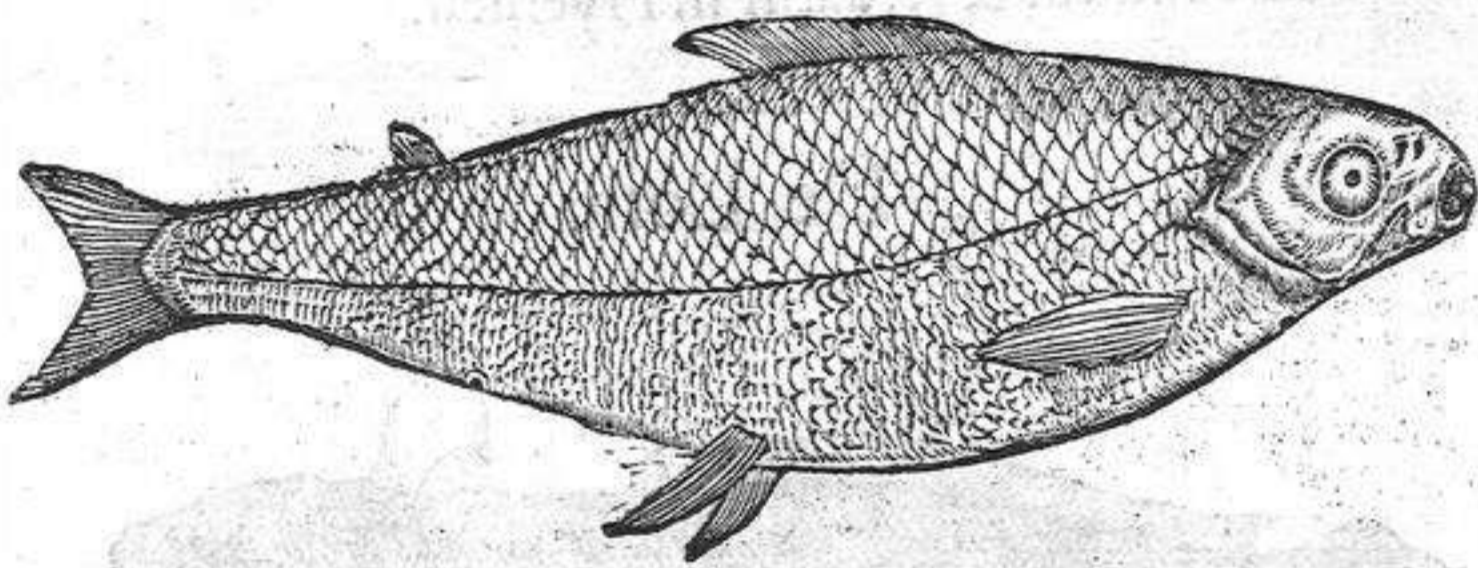

CAPUT XVI.

VERNACVLIS & propriis vocabulis in rebus nostris explicandis & veterum nominum penuria ut cogimur, ut in pisce qui in lacubus Allobrogum tantummodo reperitur nominando, vulgi appellationem sequimur & Lauaretum vocamus, quem Salmonum Truttarúmque generi adiungendum esse suaderet pinna illa dorsi posterior adiposa Salmonum & Truttarum generi propria, nisi multa alia reclamarent, ut oris constitutio Thrissis quàm Salmonibus similior, os sine dentibus, caput compressum, corpus maculis carens, caro mollis & candida. Lauaretum igitur inter Salmones & Alosas ambigere meritò dicemus. Is quod nūquam
fordidis

fordidus sit, sed bene ablutus sit, ob munditiem & candorem nomen habere videtur. Lacuum Allobrogum proprius est vt Burgetij, & Æquebeletij. Nec vllus est qui in Italia, Germania, Gallia, aut alibi vsquam viderit. Pedali est magnitudine, corpore vtcunque compresso, Alosæ vel Harengi modo: eos enim pisces capite & ore planè refert. Maxillæ dentibus carent, superioris latera inferiora operiunt & claudunt. Corpus squamis tegitur argenteis. A branchiis per medium corpus recta linea descendit. Pinnas duas ad branchias habet, totidem in medio ventre, proximè anum pinnulam vnicam, in dorso priorem maiusculam, posteriorem parvam & pinguem, Salmonum Truttarumque modo. Cauda in geminam definit longam & latam, in extremo nigricantem. Branchias quaternas, duplices habet, cor angulatum, hepar sine felle. Autumno parit. Carne est candida, molli, suavi, minimè glutinosa, boni succi, mediocriter nutriente. Ex prædictis lacubus sæpissime Lugdunum conuehitur.

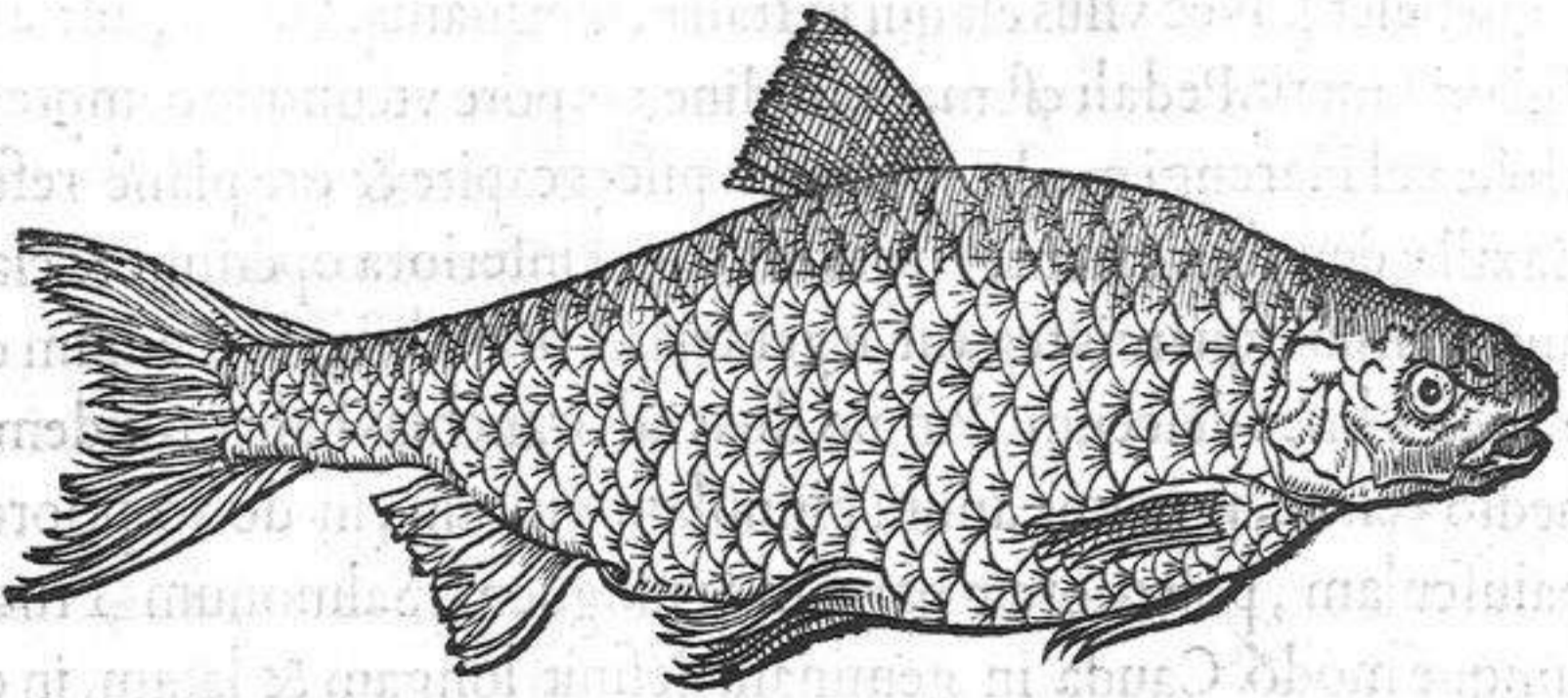
De Pisce Lemani lacus Bezola
vulgò nuncupato.

CAPUT XVII.

VT Lauaretum lacus Burgetius & Æquebeletius ferunt, ita Lemanus Bezolam vulgo dictam, non admodum dissimilem, nisi quod colore minus est candido ad cæruleum inclinante, rostro acutiore, capite minore, ventre latiore & prominètiore. Nullum piscem reperias cum quo melius cõparari possit, quàm cum Harengo, quem in marinis depinximus. Carne est molliore quàm Lauaretus, & ab eo saporis suauitate, & succi bonitate multùm superatur, nec in pretio habetur. Proprius est piscis Lemani lacus.

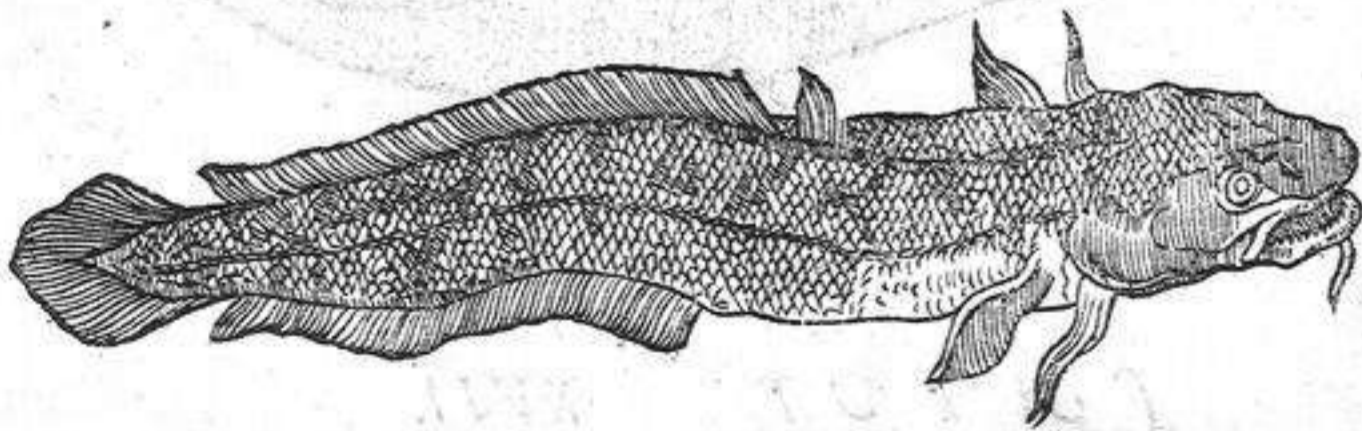
De alio pisce proprio Lemani lacus.

CAPVT XVIII.

EST Et alius piscis Lemani lacus proprius qui ab ac-
colis *la Farra*, vel *Ferra*, vel *Pala* dicitur, Lauaretos vel
Thrissas referens, magnitudine cubitali, ore paruo
sine dentibus, vt in Thrissis, colore cinereo, corpore
depresso, & lato squamis, pinnarum situ & numero
Lauaretis similis. Linea à branchiis ad caudam recta & candida du-
cta est. Pinnulam dorsi mollem pinguemque habet, caudam latissi-
mam. Carne est candida & suauis, quæ Lauaretorum Truttarumque
carni non cedit. Æstate & Autumno capitur, Hyeme in altis gurgiti-
bus latet. Sale conditur & seruatur in Hyemen.

De Lota.

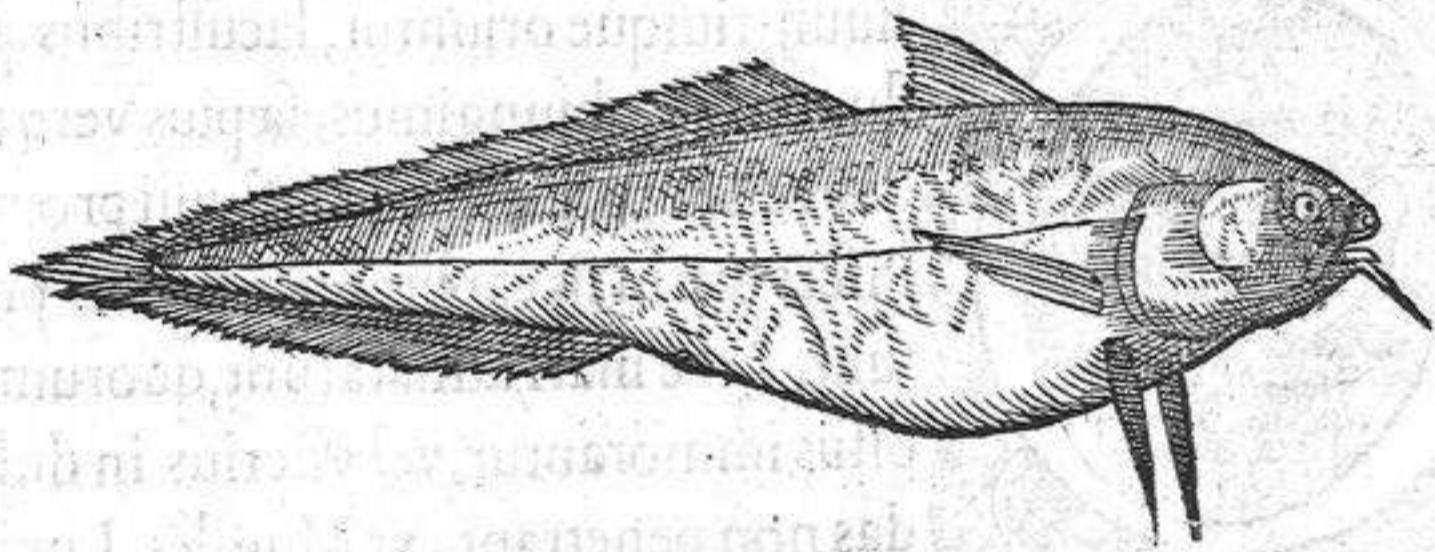

CAPVT XIX.

LVGDVNENSES Piscem qui in Arari inuenitur
Lotã vocant, qui à Gebennensibus *Motella* quasi Mu-
stella nominatur. Piscis est fluuiatilis & lacustris, Mu-
stellæ marinæ vulgari, de qua LIB. I. X. operis nostri
de marinis piscibus diximus, similis admodum, nisi es-
set corpore rotundiore & spissiore. Ex maxillæ inferioris extremo pi-
lus vnicus veluti ex mento barba propendet, nullus in superiore emi-
net, vt in marina. Pinnis quatuor natat, duæ sunt ad brâchias sitæ, duæ
in

in ventre, ab ano vnicam continuã habet ad caudam, huic æqualem & similem in dorso, quam præcedit alia pinnula. Cauda mucroni gladij figura similis est. Paruulis squamis corpus tegitur, quod è rufo fuscum est, & maculis nigris vndulatum dispositis conspersum. Dentes paruulos & tenues habet. Mucro oblita & lubrica est Lota, vt Anguilla. Ventriculum paruum habet cum multis appendicibus, intestina conuoluta, hepar albicans, in quo fellis vesica, quæ ex viridi flauescit, splenem rubrum, vesicam oblongam, aëre plenam. Branchias quaternas & duplices. Nascitur in lacubus & fluuiis leniter fluentibus, vt in Arari. Hepar pro corporis ratione magnum est, & delicatũ habetur, oua noxia, quemadmodũ oua barbi, quæ ventriculũ lædunt, & aluum turbant: Caro tota à Lugdunensibus habetur in pretio. Si quis Lotam, Mustellam lacustrem vel fluuiatilẽ appellauerit, non ineptè mea quidem sententia fecerit, modo nõ eam accipiat, quæ ex mari fluuios petit qualis est Mustella Ausonij qui Mustelle nomine Lampetrã nostram describere videtur, de qua fusiùs diximus in opere de marinis piscibus.

De Pisce qui à vulgo Barbota vocatur.

CAPUT XX.

IN Lacubus & fluuiis minimè rapidis Lotę species, vel ei persimilis piscis nascitur qui à vulgo *Barbota* nominatur. Lotam corporis specie refert, nisi quod rostro est acutiore, item cauda tenuiore & magis in acutum deficiente, ventre prominentiore, aliis omnibus similis: Nam veluti è mento cirrus propendet, ab excremẽti meatu pinna vnica est continua ad caudam, huic alia respondet in dorso paulò longior, hanc præcedit altera paulò longius quàm in Lota à posteriore diffita. Corpus eodem modo coloratũ & maculosum, cutis leuis est & lubrica. Vita etiam & moribus conuenit. Hepar habet magnum & delicatum, albicans. Carne glutinosiore est quàm superior, mucro enim & cœno vescitur, in eoque delitescit.

G V L I E L M I
R O N D E L E T I I D E
P I S C I B V S F L V V I A T I

L I B V S L I B E R .

SS

De fluuiatilium piscium differentiis.

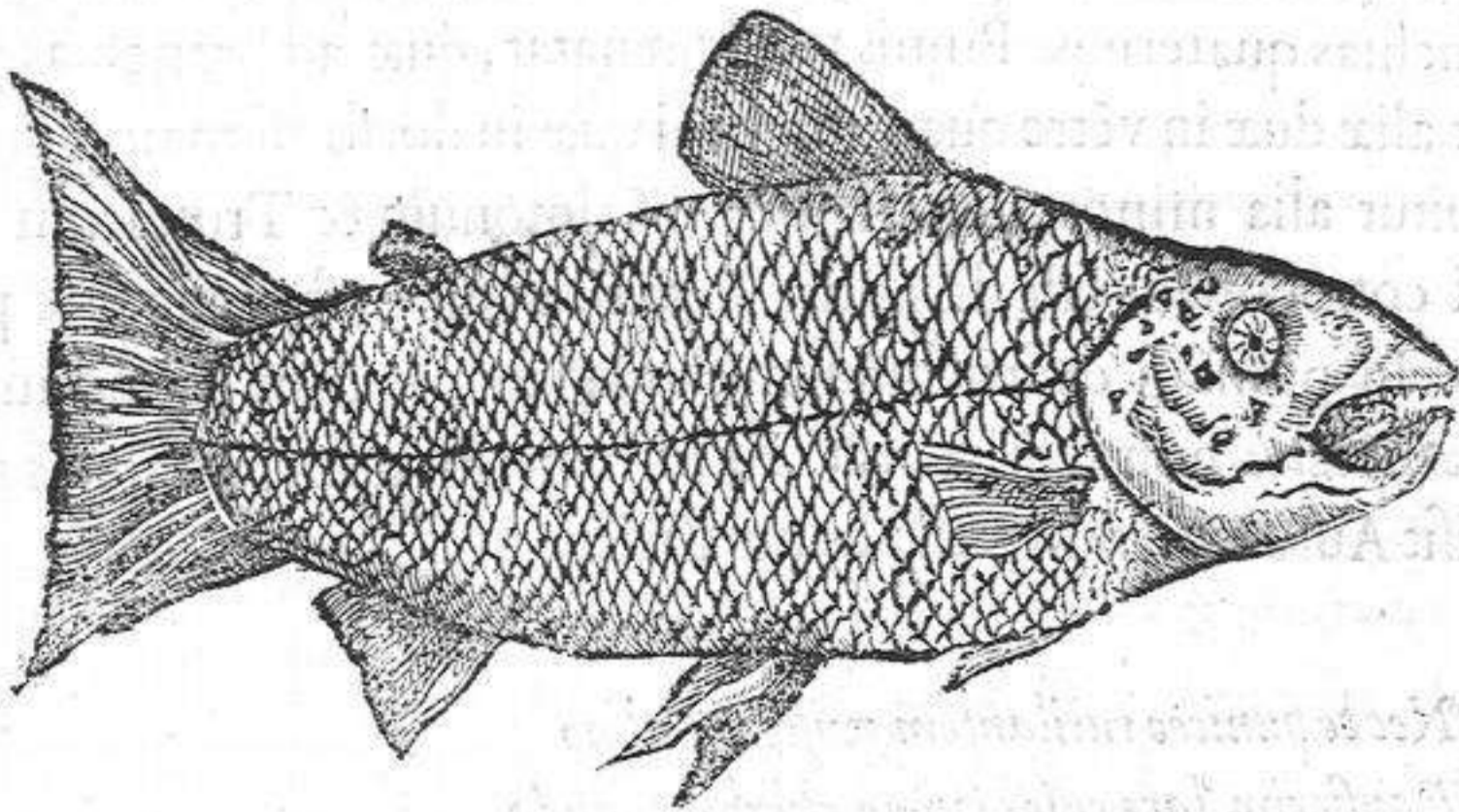
C A P U T I .

Q V O N I A M è lacubus magnis nōnunquā fluuij riuūque oriuntur, lacultribus piscibus fluuiatiles subiungimus, sæpius vero è fontibus etiam paruis maximi fluuij promanant. Pisces qui in iis capiuntur, vel in iis procreati sunt, vel è mari adnatarunt, quorum alij in ostiis immorantur, vel vltèrius in dulces vndas non penetrant, vt Mugiles, Lupi, Passeres, Sturiones. Alij dulci aqua adeo delectantur, vt tubire non desinant, donec ad fontium ipsorum scaturigines peruenerint, nisi intercipientur. De his omnibus dicturi non sumus. De nonnullis qui mari relicto fluuios petunt iam dictum est, in priorè operis nostri parte. Prætereà qui in ipsis fluminibus nascuntur sunt innumerabiles, atq; horum permulti fluminum quorundam proprij ad quorum tractationem & explicationem, diligentiam atq; operam conferre debent maximè ij qui celeberrimis fluuiis sunt vicini. Nunc igitur eos tantum trademus qui & celebriores sunt, & illustriores, à Salmone ducto initio, qui quamuis in mari natus fluuios subeat, tamen quia adeo dulci aqua gaudet, vt natali solo relicto, in illa perpetuò viuat, nec in mare reuertatur, vt opinor, quia in mari rariùs capiatur, in fluuiatiliū tractatione locum habere potest, maximè cum in lacultribus piscibus, de quibus proximè diximus, nonnulli Salmonum generis habeantur.

De

De Salmone.

CAPUT II.

SALMONVM differentia aliquot diuersa etiam nomina ex varia ætatis inclinatione imposita esse dicuntur: maximum enim & qui iam senuit, Salmonem propriè vocant, hoc minorem quique mediæ est ætatis Sarionem, siue vt alij legunt, farionem ex Aufonio in Mosella, cuius versus citauimus quum in lacustribus de Trutta loqueremur, Galli differentias duas agnoscunt, magnos, Salmones vocant, paruos *Tacons*. Præterea marem à fœmina distinguunt: hanc enim ob rostrum magis aduncum, hami modo, *Beccard* appellant. Salmo in Oceano tantum nascitur, qua de causa fluuios tantum eos subit qui in Oceanum influunt, fallunturque ij qui in Rhodano capi existimant. Plinius Salmonem nuncupauit. Græcis incognitum fuisse, & ideo Græco nomine carere nihil mirum, cum Græci veteres in Oceanum non penetrarint. Galli hodie idem nomen retinent, item Germani si recens sit piscis, sin salitus mutato nomine *lachs* ab eis nominatur. A Flandris *Saelim*. Vere ex Oceano in flumina se recipit, in Rhenum in Germania, Garumnam & Dordonam in Aquitania, Ligerim, Sequanam in Gallia, Tamesim in Anglia. Gregatim natant Salmones cum Alosis, sese in altum saepe efferrunt, in aqua dulci pinguescunt, & salso omni succo deposito dulces, suauésque fiunt & eò magis quo longius à mari recesserint. In fluuiis nonnunquam pariunt. Thunnos æquant magnitudine, paruis squamis teguntur, quibus maculae rotundæ aspersæ sunt, iis etiam notatum est caput, sed frequentioribus & maioribus in fœmina quæ dicitur, quam in mare. Dorsum caruleo est co-

lore, ad nigrum vergente. Venter argentei coloris æmulus. Maxilla inferior sursum recurua est, sed in fœmina magis. Dentes habent in vtraque maxilla longos & acutos. Item in lingua oculos magnos, branchias quaternas. Pinnis totidem natat, duæ ad branchias sitæ sunt, aliæ duæ in vêtre quæ subsunt ei quæ in dorso est maior, quam sequitur alia minor, adiposa quam Salmonum & Truttarum generi communem esse diximus. A podice vnica est carnosæ & pinguis. In pinnam deficit bifidam cauda lata, vt ab ea Salmo merito *πλατύς* nominari possit. Ex his externis notis præcipuas non omisit Ausonius in Mosella quum dixit.

*Nec te puniceo rutilantem viscere Salmo
Transferim, lata cuius vaga verbera caudæ
Gurgite de medio summas referuntur in undas
Occultus placido quum proditur æquore pulsus
Tu loricate squamosus pectore, frontem
Lubricus, et dubia facturus fercula cœnæ
Tempora longarum fers incorrupta morarum
Præsignis maculis capitis, cui prodiga nutat
Aluus, opimatôque fluens abdomine venter.*

Quantum ad internas partes attinet cor angulatum habet, ventriculum oblongum cum permultis appendicibus, hepar rubrum in quo fellis ex viridi nigricantis vesica hæret. Splen ex rubro niger est. Caro priusquã coquatur albicat. Cocta vel salita rubescit, pinguis est maximè in vêtre, tenera, friabilis, dulcis, ob id cito satiat, maximè capitis & abdominis partes, quæ quum elixæ in aqua solùm eduntur, ventriculum replent, & nauseam faciunt. Quocirca magis eos probauerim, qui in vino, aceto & sale multo elixant, vel qui assulas caryophyllis confixas in craticula assant, & cinnamomo, saccharo, acetoque condiunt. Recens salitus vituperandus non est. Plinius Salmonem fluuiatilem Aquitaniæ marinis omnibus præfert, idque iure, carnis enim teneritudine & suauitate præstantes in his quæ dixi fluminibus capiuntur. Optimi etiam ex Rheno Basileæ eduntur, multò meliores Antuerpianis, qui quamuis aliis pinguitudine non cedant, tamen saporis gratia, & succi bonitate aliis sunt inferiores, eam, opinor, ob causam quod illic mari propiores sint. Pisces sunt carni ori, in mari latent, ob id rariùs capiuntur. Horum felle ad oculorum suffusiones & maculas, purulentasque aures recte nos vti posse arbitror, eorundem pinguitudine ad aurium dolores. Carne salita & vsta ad vlcera capitis manantia.

De Paruo Salmone.

CAPUT III.

PARVOS Salmones qui pedem vnum vix superāt, Galli & Aquitani *Tacones* appellant, suntque Truttis adeo similes, vt vix à peritis internoscantur, nisi propiùs inspexerint. Sed aliquid esse quo discernātur capite de Truttis docebimus. Cùm igitur parui isti Salmones maioribus omnino sint similes, dempta sola magnitudine, & in iis solùm locis capiantur, in quibus Salmones, non possum nō existimare Taconem, Salmonem esse qui in fluminibus non in mari nascatur, quorum aqua cùm frigidior sit, & ad procreandum minùs idonea quàm marina, breuiiores gignit Salmones. Adde quod in proprio & natali solo fœlicius omnia proueniunt, quàm in alieno. Id in Lampetris cernitur, quæ in fluuiis genitæ semper marinis sunt minores, nec in eam vnquam magnitudinem accrescunt. Quare aut Tacones necesse est esse Salmones in fluuiis natos, aut recens in mari editos, qui patres secuti sint, certum enim est Salmones in mari parere, Tacones autem vel minores adhuc esse quàm vt pariant, vel imperfectos esse Salmones, & veluti abortu editos, id indicat quod in iis nunquam vel oua vel semen, quod lac vulgus appellat, reperias. In Garumna & Ligeri frequentes & optimi habentur.

De Trutta fluuiatili.

CAPUT IIII.

QVAM Galli *Truitte* vocant, nos inde mutuato nomine Truttam appellamus, non Troctam: est enim Æliani Trocta idem piscis cum Amia, vt ex vtriusque descriptionis collatione docuimus LIB. VII. operis nostri de marinis piscibus. Sunt qui maiorē Truttam quàm Salmonatam vocamus, Sarionem Aufonij esse credant, vt iam in lacustribus diximus. Aliorum iudicio Trutta nostra Salar est Aufonij.

Purpureisq̃ue Salar stellatus tergora guttis.

Truttarum differētiis proximo libro explicatis aliquot alias addemus. Quædam sunt parux, & eæ quidem albæ, cuiusmodi multas

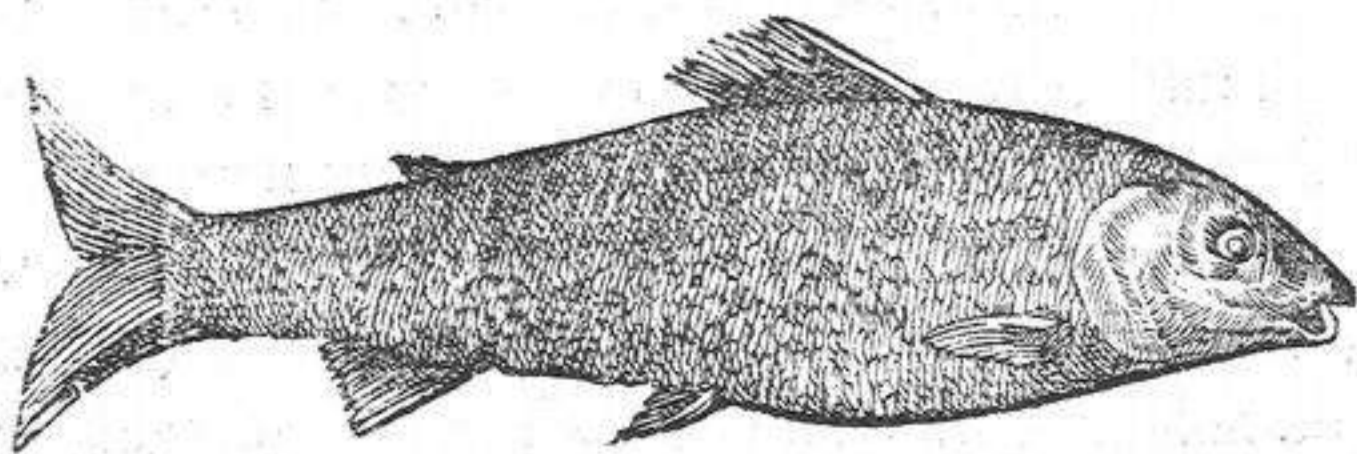
Santonum & Boiorum fluuij alunt, aliax his maiores sunt & flauæ quales in Erari capiuntur, quas vulgus ob auri laminulas quas vnà cum arena hauriunt flauescere credit. Sunt quædam subnigræ maculis rubentibus notata. colorem illum ex senio contrahi existimo, eæ enim omnium maximæ sunt, & iis similes quæ Truttæ salmonatæ vocantur, quòd Salmonibus magnitudine ferè pares sint, quæ in magnis lacubus Allobrogum, Itatorum, & Germanorum capiuntur, quas lacustres Salmones optimo iure nuncupare possumus, cute quidè nigricante, sed carne subrubra & sicciore in senectute. Sed de fluuiatilibus nunc agimus, ex quibus albæ cubiti magnitudinem vix attingunt, capite mugilem quodammodo referunt: sunt enim capite breui subrotundo, carnosio, vel potius pingui, coloris lactei. Dentibus acutis maxillæ & lingua armantur. Dorsum ex albo modicè flauescit. Corpus squamis paruis tegitur, & cute quæ facile rugatur, & à carne diuellitur, absceditque. Guttis rubris eadem spargitur. Linea recta à capite ad caudã ducta est. Pinnis quatuor natant quemadmodum Salmo, duas itidem in dorso, à podice vnicam habent. Corpore sunt spisso in caudam latam deficiente, eaque similiter in pinnã breuem sed latam. Hac maximè parte Truttæ magnæ à Salmonibus, & parua ab iis quos Tacones appellari diximus discernuntur: in iis enim cauda gracilescit, in Truttis semper lata est, in illis pinna caudæ longa & bifida vt in Alosis, in Truttis breuis & non diuisa. His accedit rostrum acutius in Salmonibus quàm in Truttis. Partibus internis à Salmone & umbra fluuiatili non differunt, nisi quod ventriculi appendices plures & euidentiores habent. Eas quæ flauescunt & nigricant ab albis differre comperio, quod illis rostrum sit acutius, & veluti in fronte macula nigra. Præterea albæ minores sunt, & carne minus flauescente. Truttæ vescuntur piscibus, vermibus, arena. Aqua pura & frigida mirum in modum delectantur, quam ob causam aquarum scaturigines miro desiderio conquirunt, & in fontes amnesque, ex altis & præruptis scopulis proruentes incredibili impetu feruntur, id quod in Gardonis Gallia nostræ Narbonensis fluuii præcipitiis fieri experientia compertum est, in ea enim subeuntes Truttæ nonnunquam decidunt in disposita à rusticis retia, quarum temeritate admoneri nos oportet, potentiorum viribus cedendum esse, vt illud prudentissimè dictum sit.

*Fœlix qui nunquam direxit brachia contra
Torrentem.*

Ex his efficitur vt haud falsa esse credamus quæ de iisdem scribit Paulus Iouius in libello de Romanis piscibus, eas aduersos amnes, vel è præruptissimis etiam cautibus decidentes incredibili impetu subire. Ab Nare enim fluuio in Velinũ lacum, qui hodie pedelucus est,

cus est, stupenda velocitate volucrum modo ascendere credi, qui lacus ab altissimo montis vertice certis primò coarctatus angustiis, & mox tota aquarum mole præcipitatus, nec subiectis quidem cautibus madefactus, veluti è cælo in ipsum profluentem Narem effunditur. Multis in locis Truttæ optimæ habentur. Vnde mirum nõ immerito eruditus hominibus videtur, nullum saltè nobis nunc notum, apud veteres Romanos Truttæ nomen latinũ fuisse, cùm Truttarum magnam copiam, vt nunc, ita olim suburbanos amnes suppeditasse maximè verisimile sit. Solus ex Latinis Ambrosius Troctã nominauit, sed eam vt iam monui, intelligere oportet, quæ à Trocta Æliani diuersissima sit: ea enim marina est Delphinis infestissima. Non defuerunt qui Lupum varium veterum fuisse censuerint ex Columella, quum Lupos sine macula piscinis includi posse asseueret, aliosque esse Lupos dicat, qui varij appellantur, vt Lupi illi marini sint qui amnes subeunt, varij autem fluuiatiles qui sint Truttæ. Sed ea opinio ex eo facile conuelli- tur, quod de marinis tantum mentionem faciat Columella, iis que in pretio haberentur. Postremò Lupos varios ad eorum discrimẽ qui Plinio autore Lanati à candore dicebantur dictos fuisse ostendimus libro nono operis nostri de piscibus marinis. Vtrũque mare nostrum nobis suppeditat, & vtrunque illic expressimus. Truttæ præsertim senioris caro siccior est Salmonis carne, nec æque friabilis, ideo concoctu difficilior. Sed quo puriores vndas sectantur, eo meliores esse necesse est. Quæ in lutosis & stagnantibus aquis degunt, deteriores. Medicos audiui qui saxatilium marinorum loco, Truttas febricitantibus, aliisque ægris edendas apponi iuberent, quorum sententiam non probo. Quauis enim Truttæ aduerso torrentium impetu fatigentur, & inter saxa degant, permultum tamen earum caro à saxatilium carne distat, quæ tenera est, & friabilis, leuis, quæque facilè & concoquatur, & distribuatur, denique optimi succi. Sunt tamen Truttæ sanis cibus gratissimus, & bonus, præsertim si calidæ nec diu asseruatae edantur. Sunt qui eas non probant nisi statim ac ex aqua eductæ sunt, atque adeo viuæ in feruentem aquam coniiciantur. Alij in sartagine frigunt, & inter folia nucis iuglandis, aut alia odorata conseruant.

De Vmbra fluuiatili.

CAPUT V.

QVI Citra diorismum de piscibus loquuntur, Vmbra marinam cum fluuiatili perperam confundunt, cum hæc ab illa permultum differat. De marina Aristo. Galenus, Athenæus, Oppianus, Plinius, Columella locuti sunt. De fluuiatili solus, quod sciam, meminit Ausonius in Mosella.

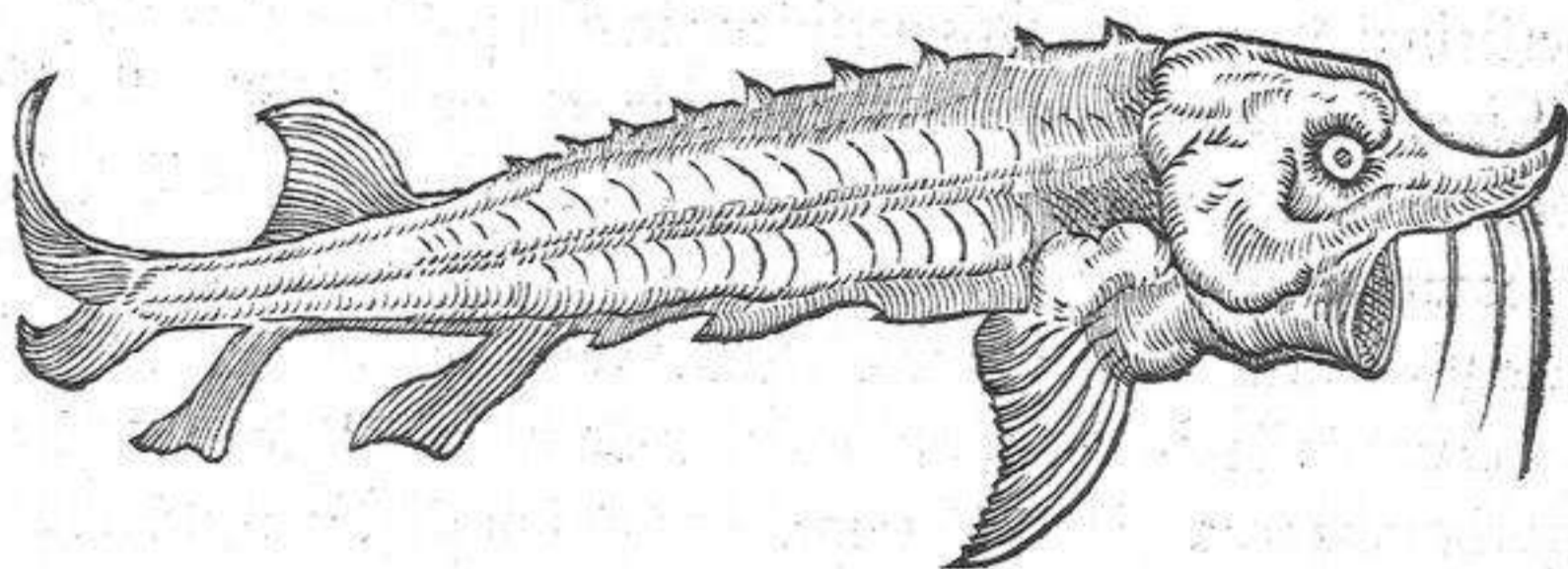
Effugiens oculos celeri leuis vmbra natatu.

Nos marinam libr. v. operis nostri. De piscibus marinis descripsimus, nunc de fluuiatili dicamus, quæ non solum nomine sed & colore marinis similis est, à quo utriusque nomen: corpus enim est opaci loci modo subfuscum & subobscurum, cubitalem magnitudinem non excedens. Galli Narbonenses demptis Monspeliensibus, Vmbra vocant. Piscis est ex Truttarum genere, Carpioni Italico corporis aspectu affinis. Pinnis & earum situ à Trutta non differt. Duas itaque ad branchias habet, duas in ventre, ab ano vnicam, in medio dorso priorem maiorem, posteriorem minorem, subrotundam & pinguem, squamas paruas & maculosas similiter habet. Carnis substantiam, partesque internas omnes easdem habet. Capite verò à Truttis differt, quo Carpioni similis est: capite enim longiore est quam Trutta, ore minore, nec tam hiante, rostro non acuto sed obtuso maxime in maxilla inferiore, sine dentibus, & sine magna maxillarum asperitate. Oculis est patulis, cornea tunica aurea, pupilla nigra. Corpus à medio sensim gracilescit, in caudam tamen latiusculam & pinnam bifidam, latissimam deficit. A branchiis ad caudam linea recta per medium corpus producta est. Branchiæ intus sunt quaternæ, ventriculus longus & spissus, pinguitudine quæ lacte candidior est, obductus, à quo multæ apophyses pendunt. Hepar rubet cui alligata est fellis vesica, fel nigerrimum est, splen longus & niger. Intestina sine gyris vllis ad anum demissa sunt.

Vescitur

Vescitur terra, aqua, limo, vná que cum his & cum arena auri laminulas haurit, ob id vulgus auro nutriri vmbra credit, & reuera in ventriculo & intestinis aurum reperiri certissimum est. Carne est sicca & alba, qualis est Truttarum paruarum caro. Hyeme latet, æstate cum Truttis capitur, cui cum in succo & substantia permultisque aliis similis sit. Truttarum generi & tractationi subiecimus. Pura aqua maxime delectatur.

De Attilo.

CAPUT VI.

FX Fluuiatilibus piscibus maximos exequi cum stauissemus, à Salmone qui cetaceam magnitudinem attingit exorsi, Truttæ & Vmbra tractationem adiunximus, quod eiusdem sint generis, & in multis similes, etiam si magnitudine pares non sint. Quibus explicatis ad magnos reuertimur, in quibus est Attilus Pado proculdubio peculiaris, etiamsi quidam hac de re dubitent, quibus vix fieri posse videatur, tam vastæ magnitudinis piscem in fluuio nasci, quin potius è mari amnem subire. Verùm id mihi à vero alienum non videtur, cetaceum piscem in vastis Padi gurgitibus & recessibus procreari & nutriri. Quod si vel in Mediterraneo mari, vel Oceano nasceretur, vel illic, vel in aliis fluuiis repertum aliquando fuisse necesse foret, quod nemo vel vidit, vel scripsit vnquam. Quare Padi solius alumnum dicemus esse Attilum, de quo hæc Plinius. Attilus in Pado inertia pinguescens, ad mille aliquando libras, catenato captus hamo, nec nisi boum iugis extractus. Hunc verè à nobis repræsentatum fuisse indicat nominis affinitas: ab Italis enim *Adello* & *Adano* & *Adeno* vocatur. Indicat piscis ipsius figura nusquam alibi quam in Pado visa. Postre-

mo ipsa magnitudo. Huc accedit doctorum hominum quibus Italia hodie ornata est consensus, in quibus est Calcagninus qui cum sæpe in Pado Attilum viderit, in epistola quadam optimè expressit, quam adscribere ineptum non fuerit, quod nulla alia descriptio Attilū nobis propiūs intuendum proponere possit, ea est huiusmodi. Quod à me percontaris an Attilus quem Ladanū vulgaris nomenclatura solet appellare, is sit quē Italia Moronem, Vsonē Pānonia vocitat, paucis respondeo, me eundem nō existimare, vel ex Plinij testimonio, qui eum Pado vult esse peculiarem, quo loco de propriis quorūdam amnium piscibus agit. Sed ego vt tecum agam liberalius, non modo te ad Plinij, sed ad oculorum etiam tuorum testimonium prouoco. Totam itaque Attili effigiem, ac membraturam quanta potui breuitate perstrinxi, & quia non satis perspicuè id fieri posset, nisi noti alicuius piscis exemplo vteremur. Hyccam siue Sturionem, qui nullo ferme loco non nascitur, mihi proposui. Qui licet in mari natales habeat, solet tamen aduersus amnes mira subire voluptate, donec iam præpinguis redeat. Moronis siue Vsonis exemplo vtendum non duxi, quod neque ij pisces cognoscantur, neque mihi eorū imago satis memoriæ inhæreat. Sic ergo accipe. Attilus hoc differt ab Hycca siue Sturione, quod Sturio pelagijs est, Attilus amnicus & Pado peculiaris. Sturio non temere visus æquare quatuor talenta attica, id est, trecentas libras. Plinius scribit Attilum ad mille libras, id est, supra x i i i. talenta excreuisse. Quæ magnitudo sane insignis, & rarò perspicua. Attilus quum ad certam magnitudinem excreuit, squamas hispidas abiicit, quas per quinque versus dispositas gerit, in summa scilicet dorsi spina, ex vtroque latere geminatas, & sibi quasi parallelas, extremus versus pinnas attingit. His abiectis tactu læuis euadit, nec habet quod vnguem offendit. Contrà Sturio semper hispidas squamas suas tota estate retinet. Caro Sturionis callū habet, & mirificè palatū oblectat, Attili contra fluxa est & mollis, & palato parum iucunda. Existimant piscatores *προτομιω*, id est, partem priorem Attili, ad posteriorem vix eam habere proportionem, quam quatuor ad vnū. Tota enim vix huius piscis sita est in capite & parte capiti attigua. Quæ observatio etsi ad Sturionē etiā aliōsq; pisces pertineat, autore Ari. ac Plin. cuius verba sunt videlicet: capita piscibus portione corporū maxima, fortassis vt mergatur: tamen in Attilo nescio quomodo præter ceteros luculenta est atq; admirabilis. Parui sunt oculi Attilo in tāta mole capitis. Sturio & Attilus habēt os in parte pna, eo prope in loco cui in ceteris perfectioribus animantibus respōdēt omoplate. Os vtriq; sine dētibus, sed Sturioni fermè orbiculatū, Attilo multo maius, & ad lineam obliquā incisum, quo aperto vasto illo hiato pisces deuorat, quos respirando *διασολω* (ita piscatores putāt) cōtrahit. Loca pisculēta maximè frequent

frequētat,hyberno præcipuè tempore vorticofas voragines: ad quas pisces frigoris impatiētes, teporis gratia le recipiunt. Rostrū Sturioni resimū ac latiusculū, ad imaginē ferè Delphini & oxyrynchi. Attilo planū & paulò minùs quā in mucronē desinēs. Attilo tergi color albicans & lanosus, Sturioni vergit in glaucū. Quod Plinius tradit de Clupea minimo pisciū, si Attilo cōparetur, quæ venā quādā eius faucibus mira cupiditate appetit, eūmq; ita exanimat: hoc sibi ingenuè incōpertū nostra ætate piscatores testantur. Cæterū quod inertia pinguescat, quod catenato capiatur hamo, quod nisi iugis boum extrahatur, hæc & certa sunt, & Padi accolis dant quotidiana spectacula. Hactenus de Attilo Calcagninus, quibus pauca addemus ad Attilum agnoscēdum non inutilia. Os clausum ad obliquam lineā incisum est, sed apertū & hians rotundū. Ante illud pendent è rostro appendices carnosæ & molles. Branchias opertas habet, ad quas pinnae sitæ sunt. Clypeata ossa tergo gerit Sturionis ritu, sed ea tempore abiicit, quod in causa est cur alij sine ossibus, alij cū ossibus depingāt: post quæ pinna dorsi est vnica, cui parte supina subiacēt duæ, quales omnino sunt Sturioni. Cauda etiā in duas deficit. Sed ne iis quæ antea à nobis dicta sunt repugnare videatur quod dixit Calcagninus, os Attilo & Sturioni esse in prona parte, cūm dixerimus Sturioni, Galeis, pluribúsq; aliis piscibus, quibus os nō est in prōptu, sed sub rostro latet, vt in Sturione & Attilo, illis esse in supina nō in prona parte, animaduertendū est Calcagninū nō satis rectè, neq; ex Aristot. sententia pronā partē appellasse: supina enim dicēda est nō prona, quæ sub rostro est, qua venter & viscera cōtinētur, qua verò superior capitis pars & dorsum, prona, vt recte sic dicamus Attilū & Sturionē os habere in supina parte Vranoscopū in prona. Quod Arist. autoritate comprobamus. Is enim de pisciū genere & differentiis tractās sic scribit.

τῶν ὁ ἐν ὕδατι ζῶων ὁ ἰσθίου γένος: ἐν ἅπασιν ἰσθίου ἄλλων ἀφώρισται, πολλὰς περιέχον ἰδέας, κεφαλῶν μὲν γὰρ ἔχει, καὶ τὰ πρῶτα, καὶ τὰ ὑποκίτια, ἐν ᾧ τόπω ἢ γαστήρ καὶ τὰ σπλάγχνα. Gaza sic. Piscium genus inter ea quæ aquas incolūt, vnū distingui à cæteris iure potest, cūm forma euariet numerosiore. Habet id caput, & prona, & supina. parte qua venter & viscera cōtinentur supina habet. Id quod nō solū de piscibus sed etiā de quadrupedibus traditur ab Aristotele. *ἔχει ὁ καὶ τετράποδα ζῶα, ὅσα μὲν ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἐν τοῖς πρόσθεν, καὶ ἐν τοῖς ὑπίσθις. καὶ ὁ ὀπίσθια ἐν τοῖς πρῶτοις.*

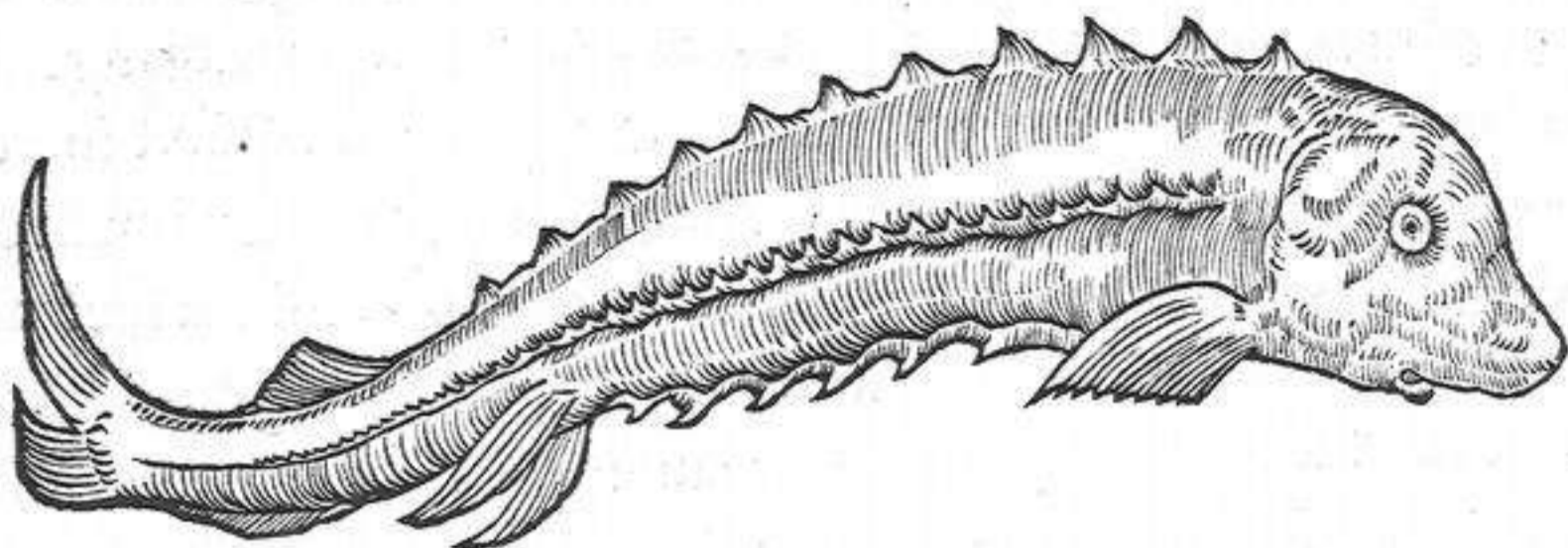
id est, partes quas homo habet, & priores, quadrupedes infra habent, & supinas: quas autem ille posteriores, hæc pronas. Sed ad Attilum reuertatur oratio. Is carne est molli, parum suauis, pro Sturione delicatissimo aliquando venditur, sed sapore impostura detegitur. Piscatores Ferrarienses mihi aliquando narrarunt Attilum capi sagena per transversum amnem iniecta, ex cucurbitis exsicca-

Lib. 2. de hist.
stor. cap. 13.

Lib. 2. de hist.
cap. 1.

tis suspensa, in quam nauiculis vtrunque dispositis vrgetur & compellitur.

De Galeo Rhodio.

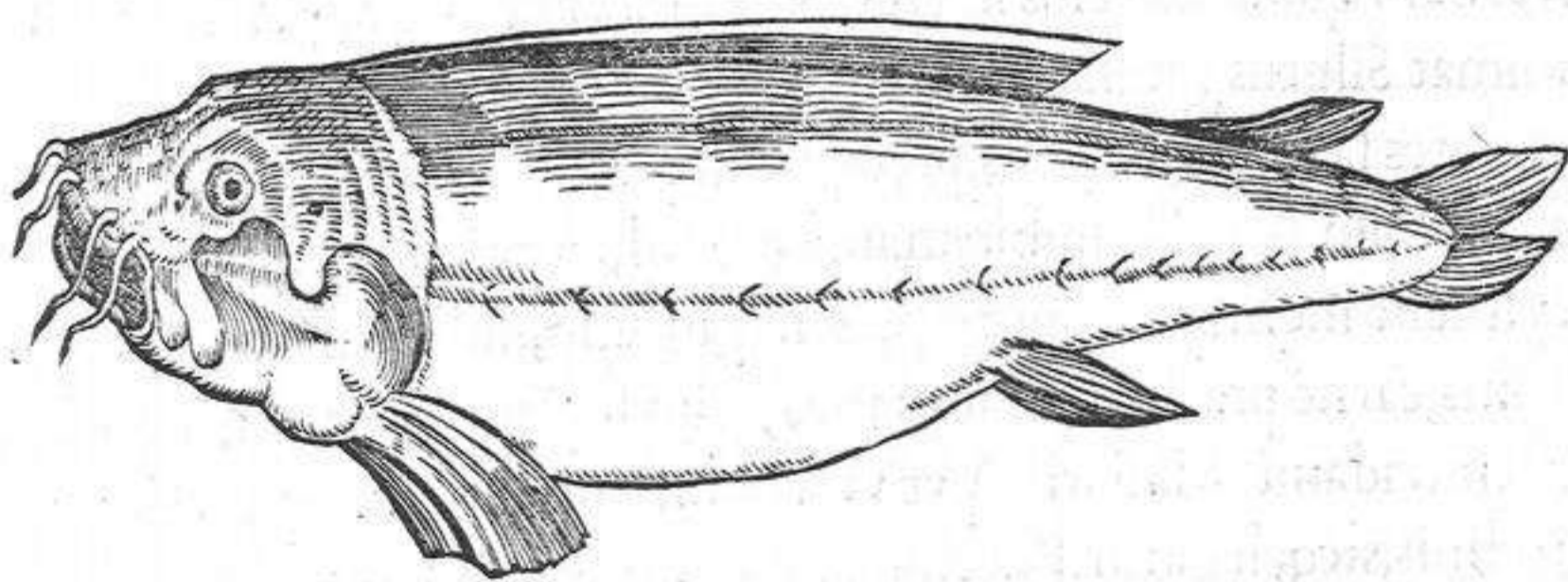

CAPUT VII.

HIC Piscis quem hîc repræsentamus à nonnullis *Cops* vocatur, & eo nomine designatum, atque optimè figura expressum misit ad me doctissimus Medicus & vir humanissimus Antonius musa brasauolus. Alij nominis affinitate decepti *Cops* appellant, est enim id nomè alterius piscis. Ego verò hunc Galeû Rhodiensem esse, siue vulpè Rhodiensem existimo, cuius obiter meminimus in LIB. XIIII. operis nostri de marinis piscibus, quû de Acipensere siue Sturione loqueremur, què Archestratus eundè esse cû Acipensere credebat, non sine ratione in hâc opinionè inductus: est enim piscis iste Acipenseri siue Sturioni persimilis, nò solùm corporis specie & partibus sed etiã gustu ac sapore, dempta vnica differentia, quã non nisi ij percipient, qui citra ingurgitationem cibum hunc sumpserint, quique exquisito gustatu fuerint. Ad communes igitur & vniuersas notas attenti, & non ad cuiusque rei maximè proprias, sine quibus rerum differentia penitus cognosci non possunt, facilè Galeum Rhodium cum Sturione confundent, quod Archestrato euenit, cuius sententiam refellit Athenæus cuius verba subiungã, non vt Acipenseri solùm à Galeo Rhodio discrimen cognoscatur, sed vt verum Rhodiorum Galeum seu Vulpem à nobis hîc exhiberi comprobem. Ἀρχέστρατος ὁ ὅτι αὐτὸν Σαρδαμαπάλω ξήσας βίον, περὶ Ἰθ' ἐν Ρ' ὀδίω γαλεῦ λέγων, τὸ αὐτὸν εἶναι ἢ γεί) τῶ παρα Ρ' ομοίως μετὰ αὐτῶν καὶ στεφάνων εἰς τὰ δεῖπνα περιφερομένων, ἐστεφανομύων καὶ τῶν φερόντων αὐτὸν, καλέμενον ὃ Ἀκιπένσερα: ἀλλ' εἶδος μὲν μικρὸς καὶ μακρορυγχότερός ἐστι, καὶ τῶ σχήματι, βίωνος ἐκείνων μάλλον. Et paulò post. Ἀρχέστρατος περὶ Ἰθ' ῥοδιακῶ γαλεῦ λέγων τοῖς εἰσάροις παρὰ τὰς πύλας τῶν Συραχῶν φησὶν, Ἐν ὃ ῥόδιω γαλεὸν τὸ ἀκιπένσερα καὶ ἀποθνίσκειν Μέλλης, ὃν μήσοι πωλεῖν θέλη, ἀρπάζον αὐτὸν, ὃν καλέουσι Συραχῶσι κωὰ πύονα. i. Archestratus qui

qui Sardanapali vitam vixit, de Galeo Rhodio scribens, eundē esse opinatur cum eo qui apud Romanos cū tibiis & coronis in cænis circumferebatur, coronatis etiam iis qui gestarent, vocantq; Acipenserem. At hic quidem Acipēser parvus est, & porrectiore rostro, & figura triangulari magis quàm ille. Et: Arcestratus de Rhodiensi Galeo loquens, amicis patrio more cōsulens ait, Galeum Rhodium seu vulpem si tibi vendere noluerint, quāvis mori debueris, rape, quem Syracusij canem pinguem appellant. Haftenus ex Arcestrato Athenæus. Quod si Galeum Rhodium cum Sturione seu Acipensere contuleris nullū planè cōperies qui ei similior sit eo quē proponimus, his exceptis quod Sturionio longiore est rostro, & corporis figura magis triangulari: nam alioqui Sturionem totius corporis figura, tergi ossibus acutis, & clypeorū modo efformatis, aliis item in lateribus dispositis, pinnis, cauda, ore in supina parte sito omnino refert. Is quemadmodum Sturiones relicto mari amnes subit, reperitur enim in Pado, & in Rhodano, & pro Sturione venditur, nec ab eo distinguitur, nisi ab exercitatissimis, & exquisiti gustatus hominibus. Hanc differentiā me docuit Gulielmus Pelicerius Monspeliēsis Episcopus vir singulari doctrina præditus. Tum ex capite crassiore, & rostro breuiore obtusiorēq; tum ex gustu Galeū Rhodium siue Vulpē deprehendit: ferinum quid resipit, quod de Sturione dici non potest, carnēq; est duriorē, à quo sapore Galei & Vulpis nomē habet: Galei enim & vulpes ex Galeorum genere ferini sunt saporis & ingrati. Ego quoq; non viso capite, inter edendum diuersam piscis huius naturam à Sturione facilè iudicaui, si tamen in dulci aqua diu natauerit, in cibus haud aspernandus est.

De Exosse pisce & de Ichthyocolla.

CAPUT VIII.

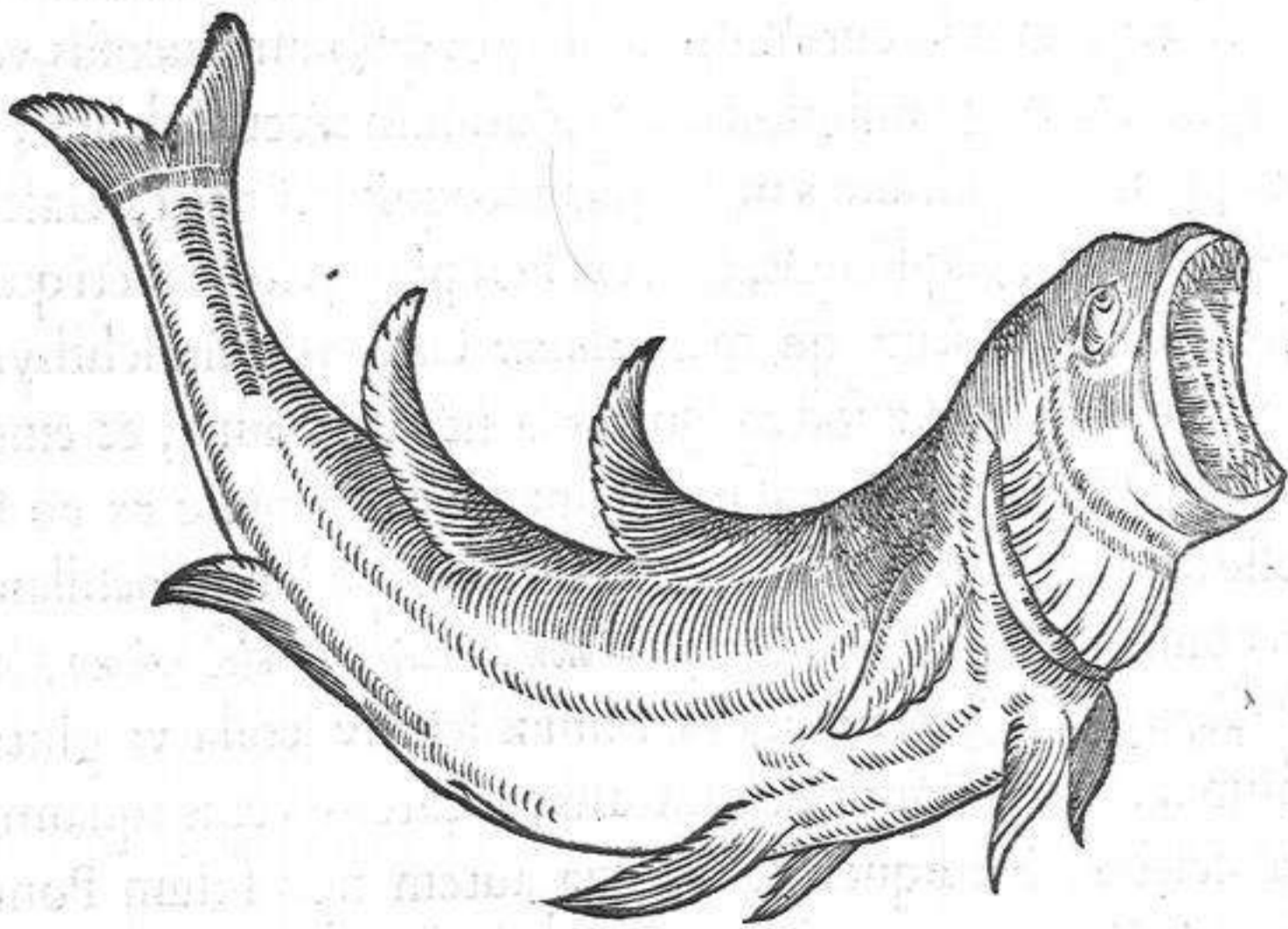
ETACEVS piscis est quem hīc proponimus cartilagineus, sine ossibus vllis aut spinis, sine squamis. Capite est crasso & lato, ore magno & in promptu posito, è superiore maxilla quatuor apophyses carnosæ dependēt. Oculos paruos habet pro corporis magnitudine. Carne est prædulci & glutinosa admodum, ob id salituræ idonea, qua me-

lior redditur & rubescens Salmonis modo, atq; etiam durior, quam ob causam aliquandiu maceranda priusquam coquatur. Eam Tanais & Ponti accolæ Romam & Venetias trāsmittunt, illicq; in foro piscario venditur. Ab huius piscis carne viscida admodum & tenaci, & ab intestino siue mēbrana interna longa, quam complicatam & exsiccatam pro Ichthyocola vēdunt, in Ponto Collanus dicitur vulgò, à Bononiensibus *Copso*, ab aliis Italis *Colpesce*, à Tanais accolis *Barbotta*, ob appendices è maxilla barbæ modo dependentes, à Germanis *Huso*, & *Husen*, à Græcorum nonnullis *Morona*, Quo verò nomine veteres hūc piscem designarint, inquirendum. Primū eorū improbanda est sentētia qui Marionē dici arbitrentur, quod vox hæc affinis sit Græcorum huius ætatis appellationi, qua piscem hunc ex quo glutinum fit, nominant. Cui rei Plinij authoritatem adiungunt ex LIB. IX. Et in Danubio Mario extrahitur porculo marino simillimus. Sed cū Marionis nomen apud nullum autorem Græcum vel Latinum legatur pro pisce, Barbarum esse iudico, deprauatūque esse Plinij locū modo citatum docuit me Gulielmus Pelicerius Monspeliensis Episcopus in Plinij lectione exercitatissimus & diligentissimus: neq; enim Mario legendum esse, neq; mari, vt in vulgatis nostris exemplaribus habetur, sed maior, ex veterum & optimorum codicum collatione, & ne ab eodē loco recedamus, alia eius vitia corrigemus, & inde piscis de quo nunc agimus nomen Latinum eliciemus. Locus ita nunc vulgo in excusis legitur. Præcipua magnitudine Thunni inuenimus talēta xv. pepēdisse. Eiusdem caudę latitudinem duo cubita & palmum. Sunt & in quibusdam annibus haud minores, Silurus in Nilo, Esos in Rheno, Attilus in Pado inertia pinguescens, ad mille aliquando libras, catenato captus hamo, nec nisi boum iugis extractus: atqui hūc minimus appellatus Clupea, venam quandam eius in faucibus mira cupidine appetens, morfu exanimat. Silurus grassatur vbicūq; est omne animal appetens, equos innatantes sæpe demergens, præcipuè in Mæno Germaniæ amne propter Lisboum, & in Danubio maior, porculo marino simillimus. Et in Borysthene memoratur præcipua magnitudo, nullis ossibus, spinisve interfitis, carne prædulci. Statim initio eius loci pro Thunni, Thunnū rectè emendauit Massarius, vt vnicus hīc intelligatur mirandæ magnitudinis, sicq; legatur. Præcipua magnitudine Thunnū inuenimus talēta xv. pependisse &c. Deinde pro Esos in Rheno, legendum puto Exos, de quo Exosse pisce, ea postrema intelligenda sunt. Et in Borysthene memoratur præcipua magnitudo nullis ossibus, spinisve interfitis, quæ pisci quem capiti huic præfiximus aptè quadrant: ossibus enim spinisque, quæ etiam piscium ossa dicuntur, prorsus caret, vt Exos optimo quidem iure dicatur. Hæc postrema Plinij verba ad Silurum referri non possunt, vt quidam falso opinati sunt. Silurus enim ex

Plinio

Plinio LIB. XXI. spinas habet. Siluri, inquit, fluuiatilis, qui & alibi Cap. 20. quàm in Nilo nascitur, carnes impositi recentes, siue salsae. Eiusdem cinis extrahit, & adeps, & cinis spinæ eius vicem spodij præbet. Ex quo loco illud quoque colligitur Silurum Nilo anni peculiarem non esse, nec Exossem Rheno quamuis in loco prius citato scripserit Plinius, Silurus in Nilo, Exos in Rheno: nam Silurum etiam hodie in Danubio capi constat, Exossem in eodem Danubio, atque in Borysthene. Cùm igitur tres prægrandes & cetaceos pisces proposuisset Plinius, Silurum, Exossem, Attilum, singulos deinceps explanans per epexegetim primùm de Attilo, deinde de Siluro, postremo de Exosse dicit. Absurdum etiam non fuerit piscem hunc Ichthyocollam appellari, nam etsi nomen hoc glutinum ex pisce significet, tamen pro pisce interdum sumitur teste Plinio LIBRO XXXII. Ichthyocolla appellatur Cap. 7. piscis, cui glutinosum est corium, idemque nomen glutino eius. Idem gluten Dioscoridi venter est piscis cetacei, præstatque candicans, natione ponticum. quale hodie quoque ex eius piscis intestino Lib. 3. ca. 102. ex Ponto mittitur, quod maximo est argumento piscem hunc Ichthyocollam esse. Sed quoniam in Ichthyocollæ mentionem incidimus, ex quibus piscis partibus gluten excoquatur, & quibus aliis ex rebus etiam fiat, explicandum. Quidam ex ventre non ex corio fieri dicunt. Aristoteles non ex vno tantùm pisce id confici existimasse videtur. Inest, inquit, in cute omnium lentor quidam mucosus, verùm aliis magis, vt in tergo bubulo, ex quo glutinum facere solent. Quinetiam ex piscibus glutinum à nonnullis excoquitur. Ergo ex Galeis ceterisque cartilagineis piscibus, ex sepia fieri posse puto. Docti quidam eam Asinorum speciem, quam *Moluam* Galli vocant, Ichthyocollam esse arbitrati sunt, quod ea glutinosa sit admodum, & eius partes quædam in glutinum densari possint. Sed ea opinio ex eo facile conuellitur, quod Plinius & Dioscorides Põticam Ichthyocollam Lib. 3. ca. 102. imprimis commendant. Διαφέρει ὅ ἢ ἐν πόντῳ ἡνωμένη ἔσται λαυκή, ὑπὸ σαχῆς, & ψαρῶδης, τέχιστα τηγεμένη. Plinius. Ichthyocolla vt glutinum taurinum laudatur, Pontica, candicans, & carens venis squamisque, & quæ celeberrimè liquefcit. *Molua* autem non solùm Ponti, sed & maris Mediterranei accolis omnibus planè incognita nunc est, & olim fuit, quia in Oceano solùm capitur. Quamobrem Ichthyocolla esse non potest etiam si ex ea glutinum confici posse nõ negé. Quantum ad priorem scriptorum dissensionem attinet, id tenendum & ex corio siue ex cute, & ex intestinis ventriculòq; atque ex capite, pinnis, cauda piscis Exossis, item ex taurorum & boum auribus, collo, glutinum excoqui posse: inest enim in coriis glutinosus & mucosus humor aliæ verò partes quas diximus ex crassa & viscida pituita & cõstant, & aluntur. Madescere debet Ichthyocolla, ait Plinius, concisa in aqua, Lib. 3. ca. 107.

aut aceto nocte & die. Et mox, Tundi marinis lapidimus, vt facilius liqueſcat. Vtilem eam in capitis doloribus affirmât, & tetanothris. Dio-
Lib. 3. ca. 102. ſcorides vtilem eſſe tradit emplaſtris capitis, & leprarum medicami-
 nibus, & tetanothris quæ cutem faciei erugant & extendunt. Eiuſdem
 vſus ad maturâdos abſceſſus plurimùm confert, & peritonæo diſciſſo,
 ſiue in enterocele ſiue in Epiplocele vtiliter admoueri frequêter ſum
 expertus. In ſanguinis ſputo, in iure capi diſſoluitur, vel cum medica-
 mentis aſſumi prodeſt, necnon in pulmonum vlceribus cum Cancro-
 rum fluuiatilium cinere. Miſcetur cerato illi Meſuæ Diapente nuncu-
 pato. Eius vires à Paulo Æg. hæ traduntur. Ichthycollæ vis eſt opplere
Lib. 7. & ſiccare, rectè miſcetur emplaſtris capitis, & glutinantibus, & iis quæ
 ad lepras tollendas, & erugandam faciem conficiuntur. Præter ea quæ
 dicta ſunt addit Auicenna valere ad veſicas ex vſtione factas, & ad
 ſcabiem vlceroſam quod deficcet & glutinet. Non ſolùm ex piſcibus,
Lib. 11. cap. 39. ſed etiam ex aliis animantibus glutinum fieri autor eſt Plinius. Boum
 coriis, inquit, glutinum excoquitur, taurorùmq; & id præcipuum.

 De Siluro.

CAPVT IX.

E antiquo Sturionis noſtri nomine grauiffimi qui-
 que noſtræ tempeſtatis ſcriptores variis ſententiis in-
 ter ſe diſſenſerunt, quarum plurimæ permulrum à ve-
 ritate diſcrepant. Alij enim Sturionem Lupum eſſe
 exiſtimauerunt, alij Padi Attilum, alij Plinij Turſio-
 nem

nem, alij Hyccam. Quas sententias doctè & ingeniosè refutauit Paulus Iouius in libello de Romanis piscibus. De eadem re nos quoque satis copiosè disceptauimus LIBRO XIII. operis nostri de marinis piscibus, quum de Sturione tractarem. Verùm quemadmodum Iouius aliorum de Sturione opiniones à veritate alienas optimo quidem iure reprehendit, ita ipsemet merito quoque reprehendus mihi videtur, quod de Sturionis nomine non rectè senserit, quem Silurum antiquorum esse existimat, què pro Glani Theodorus Gaza apud Aristotelem semper interpretatur. Sed hanc reprehensionem à Iouio accipi velim, à candido animo nulla maleuolentia suffuso, limandæ veritatis studioso profectam. Sunt igitur læues admodum coniecturæ quibus vitur Iouius qualis hæc est, quod hæc ætate quisnam piscium antiquitus fuerit Silurus, penitus ignoremus, qui adeo in mari ac fluuiis testimonio Aristotelis, Plinij, Athenæi & Aufonij sit celebratus, ex aduerso autem de Sturionis antiquo nomine plurimùm dubitemus, qui sit omnium ferè totius orbis fluuiorum incola longè notissimus, cum tamen credendum non sit Sturionem veteribus ignotum fuisse, aut Silurum veluti aliquo naturæ defectu, tota eius generis extincta sobole penitus euanuisse. Hoc quidem in plurimis aliis piscibus euenit, præsertim lacustribus & fluuiatilibus, qui & nomine, & alimenti præstantia apud nos sunt notissimi, à veteribus autem ne nominati quidem. Contrà à veteribus multi maximè commendantur, nobis planè ignoti. Non oportet tamen celeberrimorum quorùmque apud antiquos piscium nomina ponere iis qui apud nos quoque sunt in pretio, nisi id firmis rationibus, & à substantia naturæque piscium ipsorum petitis inducti faciamus. Trutta hodie & frequentissimus & optimus habetur piscis, quo cum lacus amnesque Italiæ multi abundant, verisimile non est veteribus Romanis fuisse planè incognitum, quod tamen antiquitus verum ipsius nomen fuerit affirmare non ausis. Sequitur alia non firmior coniectura. In Nilo, Borysthene, atque Danubio, vti Plinius de Siluris ait, etiam nunc frequentissimos Sturiones reperiri. Nam in omnibus Nili ostiis, & superius prope Memphim Ægyptij Sturionem expiscantur. In Borysthene verò, qui hodie *Nepes* est amnis, Phasique & in ipso Tanai apud Tanam emporium tanta eorum est copia, vt cetariæ ibi institutæ sint officinæ, in quibus ea salsamenta ex Sturionum ovis salitis, quæ Cauraria dicimus, itèmq; ipsa Schinalia ex summo Sturionis spinali dorso, sale fumoque inueterata conficiantur. Hæc quidem omnia fateor. Præterea adeo frequentes esse & magnos in Danubio vt eo minores etiam amnes subeant, qui in ipsum influunt, sicuti

Draum, Sauum, & Tybiscum, vt mirum etiam non sit eos Mœnum subire, sicuti Plinius ait. At præter Sturiones in his etiam omnibus multi alij prægrandes pisces procreantur, ad quorum nonnullos eadem coniectura accommodari potest, quemadmodum ad eum quem hîc depinximus, qui vnus est ex Danubij piscibus, & verus Silurus vt in sequentibus ostendam. Quantum vero ad Athenæum attinet, à quo Iouius Silurum Istriatum siue Danubianum honoris, atque excellentiæ causa nominatum fuisse scribit, vt ab eo Istrionem piscem dictum putet, & inde fortasse Sturionem, respondeo, Athenæo non Silurum, sed Glanim siue Glanida Istriatum vocari, quem à Siluro diuersum esse firmissimis veterum & probatissimorum autorum sententiis postea comprobabo, etiam si ita conuerterit Gaza. Porrò quæ ex Aufonij Mossella proferuntur de Siluro, pro Iouio non faciunt, qui Silurum describit velut actæo perductum tergora oliuo, cùm Sturioni tergum non flauescat, vt optimum oleum, sed cæruleum sit. Iam verò nec illud opinioni Iouij suffragatur, quod Hispania omnis Sturionem hodie Sulium appellet, quæ vox à Siluro parum abesse videtur. Nam quemadmodum veteribus piscium nominibus, gentium vocabula ob affinitatem accommodata nonnihil ad piscium cognitionem conferre non negauerim, ita ex coniectura inde solùm petita, nec cum aliis firmioribus coniuncta certi aliquid colligi nemo dixerit: lubrica enim est hæc ratio & sæpe fallax. Quod si ex nominis similitudine sola, Sturionis vetus nomen quærendum sit, multò maior est Turfionis cum Sturione, quàm Siluri cum Sulio affinitas, quo Sulij nomine Sturionem Hispani hodie nuncupant: vnica enim litera s, ex medio in principium translata, ex Turfione Sturionem efficies. Illam tamen Iouij opinionem libenter amplexus est in suis in Dioscoridem commentariis Amatus Lusitanus, & facilè cum Iouio credit Silurum Græcorum nostrum esse Sturionem, quod Hispanica nomenclatura multùm ei fauere videntur, à Manardo verò, & aliis reclamantibus sine vlla sententiæ eorum refutatione liberè dissentit. Nos primi Sturionem veterum Acipenserem esse, siue *ὀνίγγου* Dorionis & indicauimus & satis comprobauimus LIB. XIII. operis nostri De Marinis piscibus. His omnibus Iouij & aliorum idem sentientium coniecturis vnica rationem à natura & actionibus Siluri sumptam opponimus: Silurum autore Plinio, vbicunque sit vbique grassari, omne animal appetentem, equos innatantes sæpe demergentem, præcipuè in Mœno Germaniæ, & in Danubio. Quæ in Sturionem nullo modo competere possunt: nam dentibus caret,

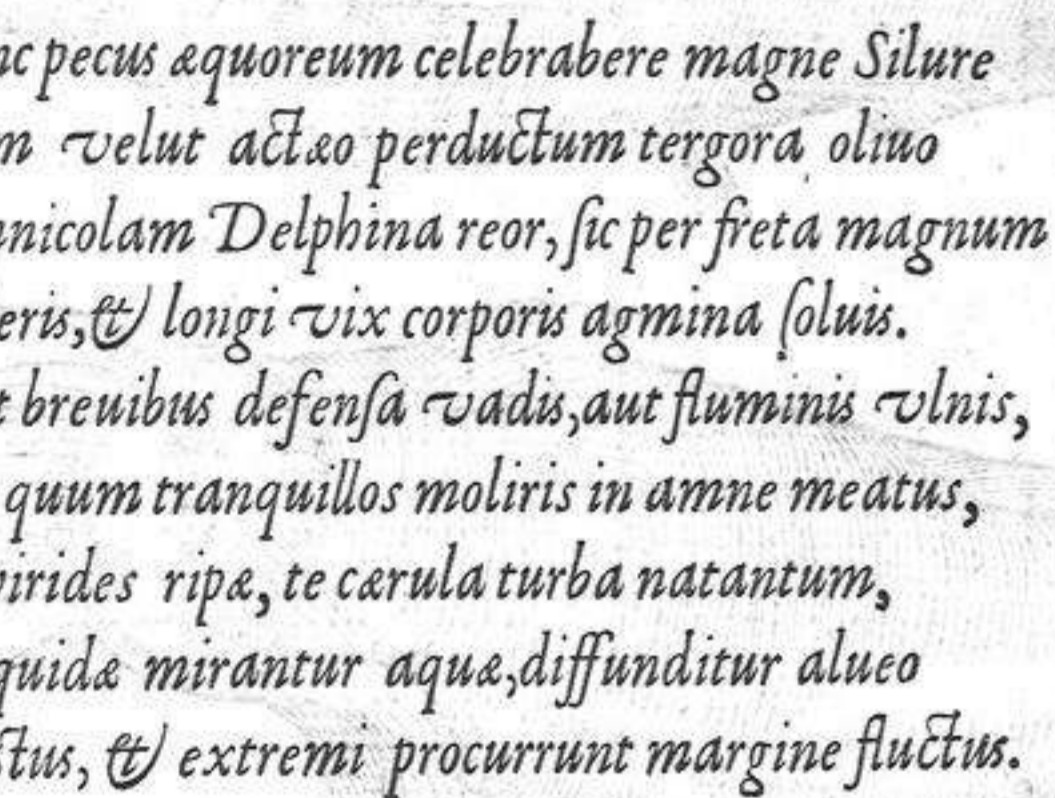
caret neque maleficus, neque ferox est, à quibus moribus planè alie
 na est oris fabrica, vt neque alia animalia appetere, neque demer-
 gere possit. Nunc Silurum & Glanim siue Glanida diuersos esse
 pisces ostendamus, & Siluri nomen Græcum non Latinum, vt
 perperam Gaza Aristotelis Glanim semper Silurum conuerterit.
 Athenæus Niloticos pisces recensens, Glanidas, & Siluros seorsum
 ponit, & Glanidi Istri Latum piscem comparat. Eius verba sunt.
 Οἱ δὲ ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ γινόμενοι Λάτοι. ὃ μέγεθος ὄριον καὶ
 ὑπερ διαχυσίας λίβας ἔχοντες. ὃ ἰχθύς ἕτος λευχότατος ὢν καὶ ἥδιος
 ἐστὶ πάντα βόπον σκλαζόμενος, παραπλήσιον ὢν τῷ καὶ τῷ Ἰστρῶν γλανίδι.
 Φέρει δὲ ὁ Νείλος καὶ ἄλλα γένη πολλά ἰχθύων, καὶ πάντα ἥδιος, μάλιστα
 δὲ τὰ τῶν χορακίων: πολλὰ γὰρ καὶ τέτων γένη. Φέρει δὲ καὶ τὰς μαιώ-
 τας χαλκιδέας, ὧν μνημονεύει Ἀρχίππος ἐν ἰχθύσι διὰ τέτων. Τὰς μαιώτας
 καὶ αἰσέρας, καὶ γλανίδας. εἰσὶ δὲ οἱ πολλοὶ περὶ τὸ πόντον φέροντες τὸ ὀνο-
 μασιᾶν ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς μαιωτίδος. Νηλαῖοι δὲ εἰσὶν ἰχθύες, εἰ γὰρ ὃ μνη-
 μονεύειν δυνάμεται πολυέτη τὴν ἀποδημίαν ἔχων. Νάρκη μὲν ἥδιος, χοῖρος, σι-
 μὸς, φάγος, ὀξύρυγχος, ἀλλάβης, σίλκρος, &c. Id est, Latorum qui in
 Nilo fluuio procreantur tanta est magnitudo, vt inueniuntur qui
 ducentarum librarum pondus æquent. Piscis est candidissimus &
 suauissimus quouis modo apparatus, similis ei qui in Istro nascitur
 Glanidi. Fert Nilus plurima alia piscium suauissimorum genera,
 maximè coracinos quorum multæ sunt species. Fert & pisces qui
 Μæοτæ vocantur, quorum Archippus meminit in piscibus his ver-
 bis. Μæοτας, Saperδας & Glanidas. Sunt & alij multi in Ponto
 quibus ex Μæοtide palide nomen positum est. Nilotici vero sunt
 pisces, siquidem peregrinationis multorum annorum meminisse
 possum, Torpedo iucundissima, Porcus, Simus, Phagrus, Oxi-
 rynchus, Allabes Silurus. His accedit Æliani testimonium. Gla-
 nis inquit, piscis incola Μæανδρι, & Lyci Asianorum fluminum, &
 Europæi Strymonis, speciem Siluri similitudinèmq; gerit, idèmq;
 que fœtuum suorum amantissimus est, mas saltem qui fœtum af-
 fiduè ab aliorum piscium iniuriis tuetur atque seruat. Eisdem
 Siluros Glanibus similes à Pausania intelligi puto, quum scribit
 beluas quasdam perniciosas in Rheno & Istro gigni forma simi-
 les Glanibus qui in Hermo & Μæανδρο proueniunt, excepto co-
 lore nigriore, & corporis robore quibus Glanes inferiores sunt. No-
 men Siluri Græcum esse non solum ex iam citato Athenæi loco,
 sed & ex alio facile intelligas quum scribit. τί δὲ ἔχει καὶ σείρου λέ-
 γομεν, ἀλλὰ σίλκρον; ὠνόμασαι γὰρ καὶ ἕτος ἀπὸ τῆς σείρου σιωχῶς τὸ ἔργον.
 Cur non Siurum dicimus sed Silurum? Sic enim nominatus est quod
 cōtinuò caudam agitet, Paulus eodem σιλύρος nomine vsus est. Quum

igitur Gazam impulit, ut pro Glani Silurum redderet? Vnicus, ut opinor, Plinij locus, qui talis est. Silurus mas solus omnium edita custodit oua, sæpe & quinquagenis diebus, ne absumantur ab aliis, id quod de Glani tradidit Aristoteles. At id non solus Silurus siue Glanis facit, verum etiam Cyprinus ut eodem in loco scripsit Aristoteles. eadem est erga fœtus suos charitate Glanis teste Æliano alius à Siluro. Quare ex eo quod à solo Siluro seruari oua tradit Plinius, non necessario efficitur Silurum Glanum Aristotelis esse, qui oua sua custodire dicitur. Præterea alio loco Plinius Glanum nominat. Cautius, inquit, qui & Glanis vocatur, auersos mordet hamos, nec deuorat, sed esca spoliatur, quæ ex Aristotele sumpta sunt, qui Glanum ἀγκιστροφάγον vocat. His nec inutile fuerit addere, Apud Dioscoridem

Lib. 9. cap. 51.
Lib. 6. de hist. cap. 14.
Lib. 9. ca. 43.
Li. 9. de hist. cap. 37. cap. 29.
Ibidem.
Lib. 7.

LIB. II. pro αἰλῦρος legendum esse σίλῦρος, vel αἰλῦρον & σιλῦρον eundem esse piscem. quas enim facultates Dioscorides αἰλῦρω tribuit, eadem Paulus Ægineta σιλῦρω. Sic Dioscorides. ταιχηρὸς ὁ ἄτροφος, ἀρτηρίας ὁ καθαίρει, καὶ ὄνητας κατασκευάζει. καταπλασθεῖσα ὁ ἡ σὰρξ τῆς ταιχηρῆς σκόλοπας ἀνάγει. Sale conditus minimum suppeditat alimentum. Arteriam expurgat & vocem expedit. Illita saliti caro aculeos, & infixæ corpori spicula extrahit. Sic Paulus. σίλῦρος ταιχηρὸς βρωθεῖς ἀρτηρίων καθαίρει διακαθαίρει, καταπλασθόμενος ὁ σκόλοπας ἀνάγει: Neque est quod quis obiiciat αἰλῦρον apud Paulum legi posse sicuti apud Dioscoridem, quoniam illic Paulus ordine literarum vires medicamentorum tradit, & in iis quæ à litera σ. incipiunt scribit quæ modo citauimus. Idem de Galeni loco sentiendum qui est LIB. IX. de facult. simpl. medic. ex quo Galeno sua descripsit Paulus. τῶν ὁ ταροχθέντων αἰλῦρων τὴν σὰρκα λήθησαν ἐπιθεμελίω ἐξάγει σκόλοπας φασί, ὡς ἐλλεικίω ἔχον δύναμιν δηλονότι. vbi pro αἰλῦρος σιλῦρος intellige. Superest vnica mihi improbanda opinio viri eruditi à quo dissentire mihi religio foret, nisi veritatis cognitionem, qua nihil prius neque antiquius viro bono esse debet, ipse quoque rebus omnibus anteferet. De eo aliquando audiui quum diceret, veterum Silurum eum esse qui ab Ausonio Lucius vocatur, à nostris Brochet, cuius mores Siluri moribus à Plinio traditis optimè conueniunt: est enim Lucius voracissimus, dentibus acutis, longis, firmisque armatus est, quem verè dicere possemus in animalia grassari. Cuius rei exemplum proferam. Narravit mihi vir fide dignissimus vidisse se Mullæ, quam iter faciēs in Rhodanum potatum duxerat, labrum inferius à Lucio dentibus apprehensum, cuius demorsu cruciatam & territam inde fugisse, & crebra capitis quassatione Lucium in terram deiecisse quem ille palpitantē & in aquam redire conantem cepit, domumque tulit. Certum est feles paruos & canes in viuaria Luciorum coniectos ab iis deuorari. Quare mores quidem conueniunt, sed natalis locus

maximè repugnat, Lucius enim lacustris & palustris, siue fluuiatilis tantùm, Silurus marinus & fluuiatilis. Neque Lucio competunt notæ quas Siluro Aufonius tribuit, quod dorso sit flauescente olei modo, quod tam vastæ magnitudinis vt Delphinus fluuiatilis nominari possit. Denique Lucium à Siluro apertè distinxit: cùm enim de Lucio atq; aliis aliquot dixisset, subiunxit hæc de Siluro vt diuerso pisce.

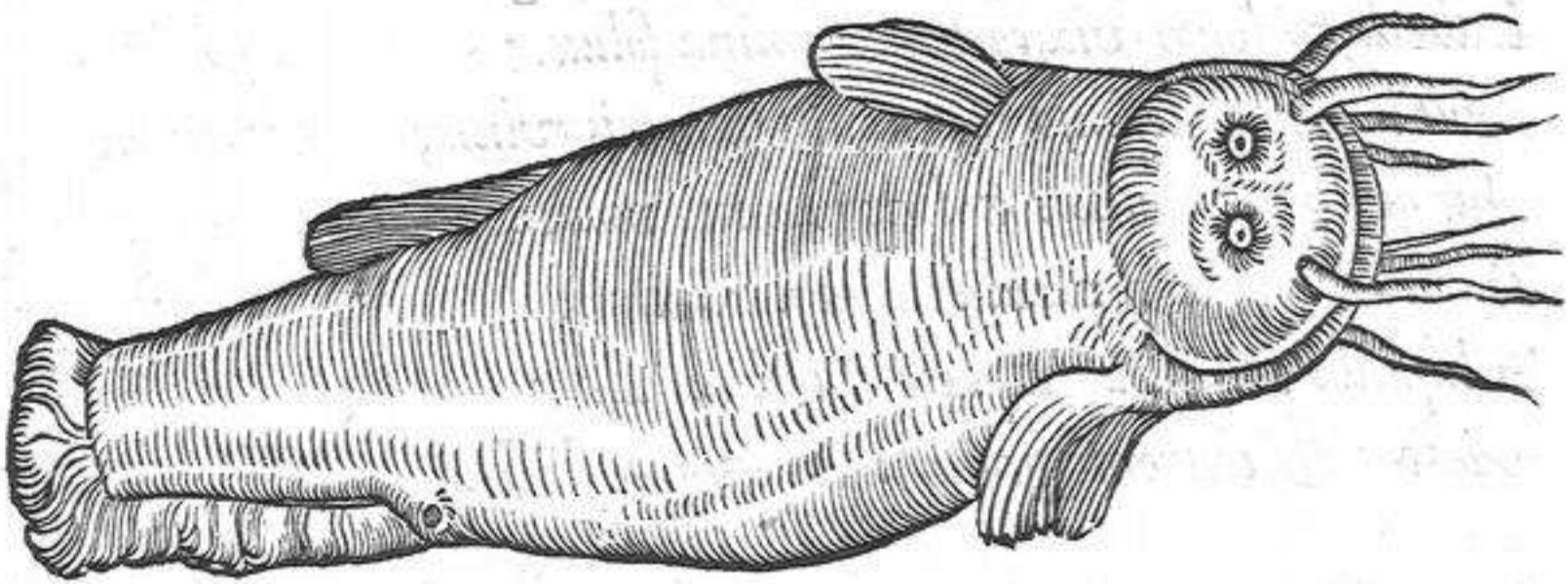
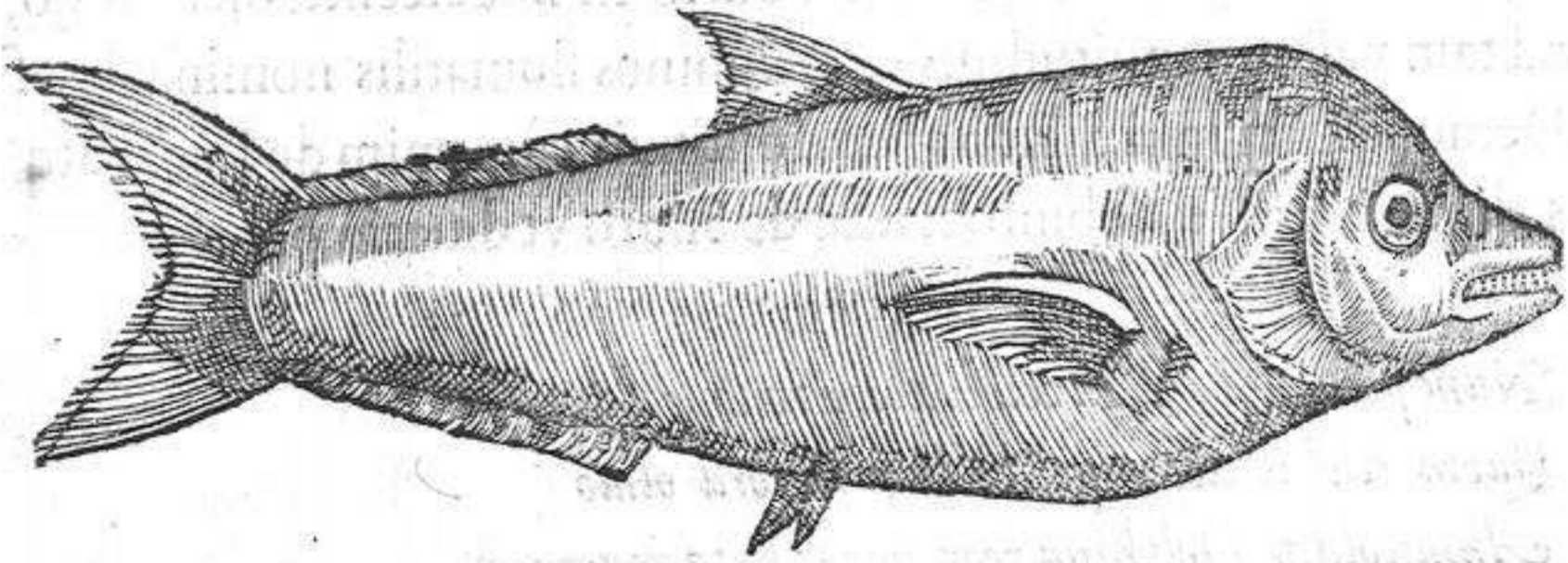

*Nunc pecus æquoreum celebrabere magne Silure
Quem velut ætæo perductum tergora oliuo
Amnicolam Delphina reor, sic per freta magnum
Laberis, & longi vix corporis agmina soluis.
Aut breuibus defensa vadis, aut fluminis vlnis,
Aut quum tranquillos moliris in amne meatus,
Te virides ripæ, te cærule turba natantum,
Te liquida mirantur aquæ, diffunditur alueo
Aestus, & extremi procurrunt margine fluctus.*

Propositis igitur multorum de Siluro sententiis nostram liberè proferre non dubitamus. Existimamus autem veram Siluri figuram pictura nostra repræsentari quam ex istri siue Danubij Siluro expressam misit ad me Conradus Gesnerus, de cuius moribus à Germanis fide dignissimis eadem narrantur, quæ Plinius Siluro tribuit: ferox enim est & in animalia impetum facit, eorum enim catulos iniectos discerpit & deuorat, vastissimo est oris hiatu dentibus multis acutissimis & validissimis munito, non squamis sed cute dura contegitur & nigricante. Oculis est magnis. Pinnas duas habet in dorso, à podice vnicam, alias habet branchias in ventre. Carne est dura. Ad quæ ea conferat antea ex Galeno & Dioscoride diximus. Hanc meam de Siluro sententiam æqui bonique omnes vt consulant, oro atque obtestor, qua certiolem, & euidentioribus testimoniis probatam si qui proferant, libenter me eis assensurum profiteor.

A

De Glanide.

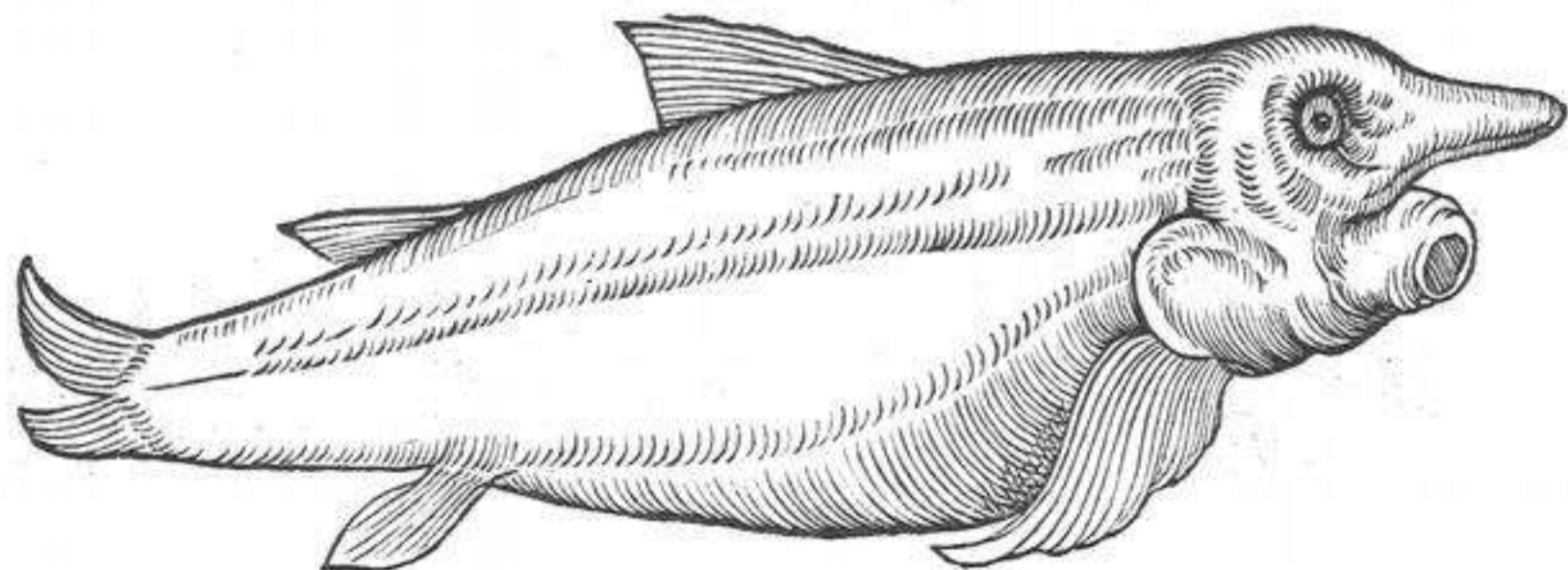
CAPUT X.

DOCVIMVS Proximo capite Silurum eundem cum Glanide piscem non esse, sed ei persimilem, qualis est quem hic exhibemus, capite crasso & magno, ore dentibus armato. qualem à bono & docto viro figuram accepi talem exhibeo, nec certi aliquid statuo: nunquam enim temere mihi iudicandum, & affirmandum aliquid statui de iis piscibus quos neque vidi, neque dissecui. Piscem alium pro Glanide vsurpant nonnulli qui ab Heluetiis *Saluz* nominatur, & in Iuerdunensi lacu capitur, ea adducti ratione, quod ab accolis lacus modò dicti obseruatum sit quod de Glanide scripsit Aristoteles. Τοῖς ὃ ποταμίοις καὶ λιμναίοις λοιμῶδες μὲν ἔδὲ τέτοις ἕδενι γίνε^{σθαι}, ἐνίοις ὃ αὐτῶν ἴδια νοσήματα ἐμπαίσι^{σθαι}, ὅιον γλαρίς ὑπὸ κῦμα μάλιχα, διὰ ὃ μετέωρος νῆν, ἀερωβλήης τε γίνε^{σθαι}: καὶ ὑπὸ βροντῆς νεφελικῆς καρθεταί. Idest fluuiatiles & lacustres à peste quidem immunes sunt, sed nonnullis morbi incidunt proprij. Glanis enim maximè canis exortu, quod sublimis natet, syderatur, & tonitruo sopitur magno. Piscis hic in eam accrescit magnitudinem, vt centum librarum pondus superet, cute dura contegitur sine squamis, capite lato & compresso, circa os appendices multas habet. ex superiore maxilla dependent duæ, ex inferiore sex. Pinnæ duæ sunt in dorso, aliæ ad branchias, ab ano vnicam cum pinna caudæ continuam. Cauda ipsa lata est, & depressa. Carne est dura & insuauis, & ab ipsis lacus in quo capi

capi

capitur, accolis negligitur: credunt enim ab eo tempestates induci, nec vnquam maiores capi sine proxima tempestate.

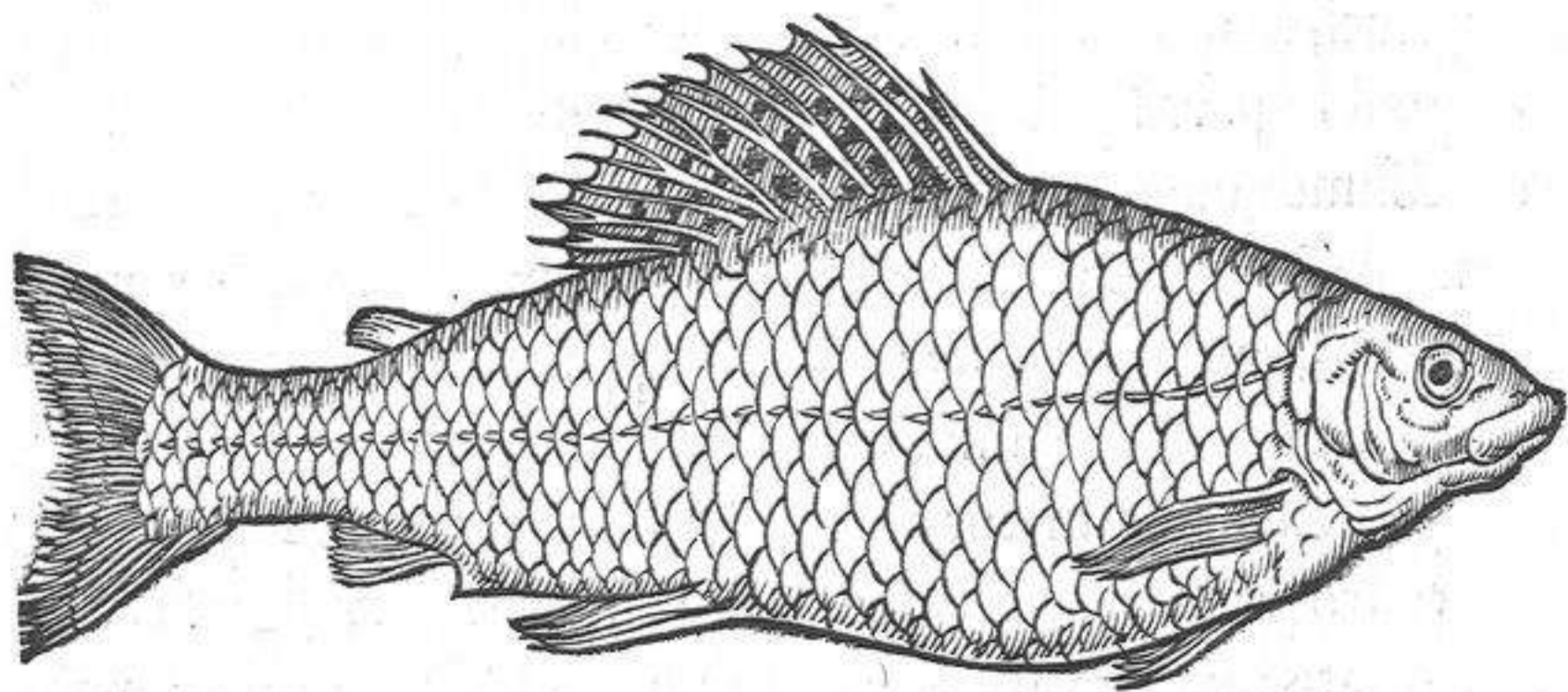
De Antaceo Borysthenis.

CAPUT XI.

ANTACEI Pisces dicuntur prægrandes, & vastę magnitudinis in Meotide & in Borysthene, quos aliquando in ostiis in glacie concretos effodi autor est Strabo. Ex his salsamenta fiebant, præsertim ex maxillis & iis quę circa palatum sunt partibus, quòd eę partes aliis suauitate præstarent. Ex his igitur vnus est quem hęc proponimus rostro oblongo, acuto, oris vasto & rotundo hiatu in supina parte.

De Thymo.

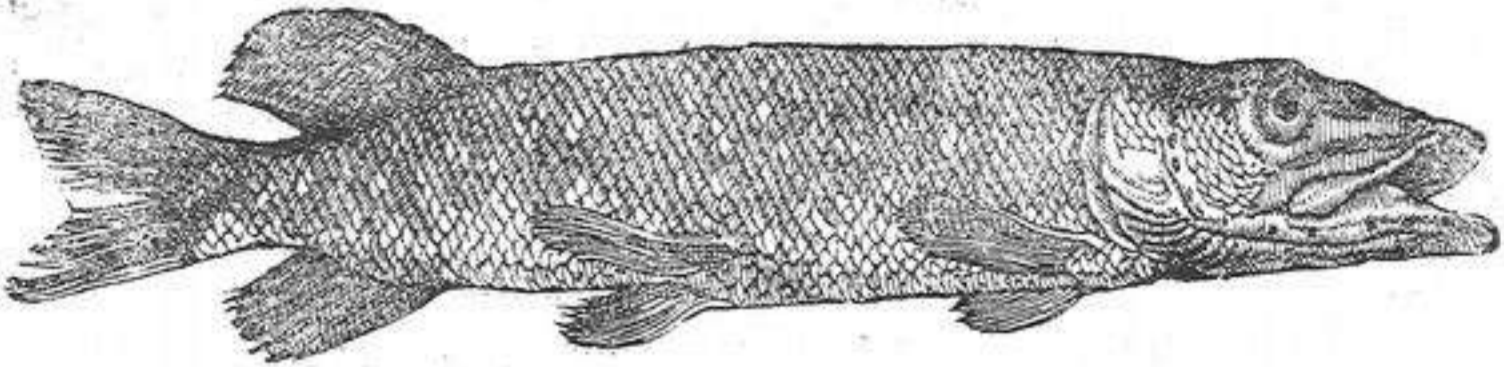

CAPUT XII.

TICINVS Italię fluuius Thymũ spectatu dignissimũ piscẽ procreat, à Thymi odore sic nominatũ. Is cubiti magnitudinẽ equat. Capite est paruo pro corporis ratione, variis coloribus distincto, quod recēs Thymũ odore refert. Vẽtre est prominẽtiore, corpore cęruleo,

pinnas duas habet ad branchias, duas alias inferiore in ventre, à podice vnicam. In dorso prior magna est, quæ rubescit, punctisque nigris notata est. Cauda in duas latas deficit.

De Lucio.

CAPUT XIII.

INTER Fluiatiles Lucium collocamus, quavis non solum in fluminibus, sed etiam in paludibus, stagnis & lacubus viuere comperiat. Est igitur Lucius omnium dulcium aquarum communis, quem cetaceis antè descriptis subiungimus, quia in magnitudine insignem accrescit. Marinus planè non est, nec nisi rarò in ipsis etiam fluuiorum ostiis reperitur, nisi aut vndarum vi, aut suo impetu illuc feratur. Has ob causas aliquando in ostiis Rhodani, vel in stagnis marinis capitur, sed prorsus exuccus & insuavis, ac veluti tabidus, non alimenti quidem penuria: nam ibidem permulti pisces commodè degunt, & pinguescunt, sed quod in alienum locum & à nativo diuersum vltro compulsus sit. Ausonius primus ex Latinis, quod sciam, Lucij nomine vsus est, deducto, vt opinor, à græco nomine $\lambda\upsilon\kappa\alpha$ quod Lupum significat, quia hic inter fluuiatiles sit voracissimus & edacissimus, quemadmodum inter marinos Lupus, cui Græci à voracitate $\Lambda\acute{\alpha}\beta\rho\alpha\kappa\alpha\varsigma$ nomen dederunt. Sunt qui Sphyrænâ Lucium marinum vocent, quem Itali *spetto* nostri *spet* appellant. Sed Sphyræna & Lucius valde à sese seiuncti sunt, vt ex capite de Sphyræna colligere licet. Burdigale *Lucz* nominatur, à Gallis *Brochet*, vel ab aliis *Bequet*, vel *Bechet*, à rostro prominente: *Bec* enim lingua nostra rostrum significat. Angli pro ætatis ratione variè appellât, minorem *Pilz* vocantes, maiorem *Lutz*. Aulici nostri Lucium pede vno minorem *Brocheton* vocât maiorem, *Lanceron*, qui pedum duum triumve est magnitudine *Brochet*. Est igitur Lucius piscis longus ad duum triumve cubitorum magnitudinem attingens in magnis lacubus Gallia & Germania, quadrato ferè dorso & perpetuo æquali, donec ad postremas pinnas ventum sit, aliquando tamen ventre distento & prominentiore quum pinguior factus est, quod etiam aliquando Ichthyopolarum impostura

stura accidit, qui piscium quorundam ventrem herbis infarci-
 tes, algam & viles alias herbulas carius vendunt, quàm pisces ipsos,
 quod Romæ fieri deprehendi. Cauda est breui, capite quadrato, stria-
 to, foraminibus paruis excuato. Rostrum anserino rostro non absi-
 mile est, maxilla inferior superiore longior, & cochlearis modo exca-
 uata. Dentes multos habet vario modo dispositos: nam in maxillæ
 inferioris anteriore parte dentes parui sunt, in os recurui, in superio-
 re maxilla nulli sunt, quia cùm ea latior sit, dentes extra os promi-
 nentes, & inferioribus non occurrentes inutiles forent. Horum igitur
 loco natura duos dentium ordines palato infixit. Oculi coloris aurei
 sunt æmuli, ante quos duo sunt foramina in vnicam cauitatem coëun-
 tia. Corpus squamis tegitur paruis tenuibusque, adeo vt iis carere vi-
 deatur: & cum iis coquatur, & inter edendum, si paruus sit Lucius, ne-
 gligantur. Sin maior duriores & euidentiores abiiciuntur. Corpori
 maculæ quædam aspersæ sunt. venter candidus est, dorsum nigricat
 vel liuescit, latera argentea sunt, in magnis & senioribus aurea. Pinnis
 natat quatuor, duæ sunt ad branchiarum ima, qui pinnarum situs est
 fluuiatilibus piscibus communis, vt facilius in aqua suspendantur &
 efferantur. Contrà altiùs sitæ sunt eadem pinnae in marinis, quia dul-
 cis aqua tenuior est & liquidior, marina crassior & spissior, ob id hæc
 pondus magis sustinet, illa minus. Inferiore ventris loco duæ aliæ sunt
 magnæ & validæ. In dorso nulla est, sed non procul à cauda duæ sunt
 vna superior, altera inferior. Superior aurea est, nigris maculis notata.
 Cauda in duas pinnas desinit similiter pictas. Linea medium corpus
 dirimens vix cernitur, quia ex minutis punctis constat. Interna omnia
 corporis figuram sequuntur. Etenim oblonga simul maximè ventricu-
 lus pinguitudine obductus, cuius permultæ sunt appendices, in qui-
 bus chylus confectus seruatur, ne ob gulæ laxitatem facile reiiciatur.
 Intestina tribus longis conuolutionibus constant. Hepar ventriculum
 amplectitur, in quo vesica est felle viridi distenta, in suffusionibus &
 oculorum maculis vtili. Carne est dura, nec valde glutinosa si in flu-
 uis & magnis lacubus alatur, sed mali succi & glutinosa si in stagnan-
 tibus aquis & palustribus degat. De quo Ausonius in Mosella.

Lucius obscuras vluæ, cænoque lacunas

Obsidet, hic nullos mensarum lectus ad usus

Feruet fumosis olido nidore popinis

In piscinis etiam cum Tincis & Cyprinis includuntur Lucij, hi
 omnes pro loci & victus ratione, vel meliore vel deteriore sunt succo.
 Galli magnos Lucios & in puris aquis educatos valde commendant,
 alios item pisces duræ carnis, eosque rident qui vt carnes, ita pisces as-
 seruant, vt teneriores reddantur. Qua in re vehementer errant: quæ
 enim dura difficiliter concoquuntur quàm mollia, quæ intelligo tene-

ra & friabilia, non humore nimio & superuacaneo diffluentia. Ossa maxillarum à quibusdam in medicamentis vsurpantur vsta, in cinerem & in puluerem redacta. Drachmæ pondere ad calculos renum comminuendos valere creduntur, non alia opinor ratione, quàm calculum in meatibus vrinæ morantem deorsum pellendo, vel pituitam qua calculus retinetur absumendo. Itaq; ad vesicæ calculum nihil prodest. Alij ex iisdem maxillis cinerem mentulæ vlceribus aspergunt ad exsiccandum, quod efficacius præstant saliti Lucij ossa, vt spodij vice esse possint, quemadmodum & Siluri saliti ossa.

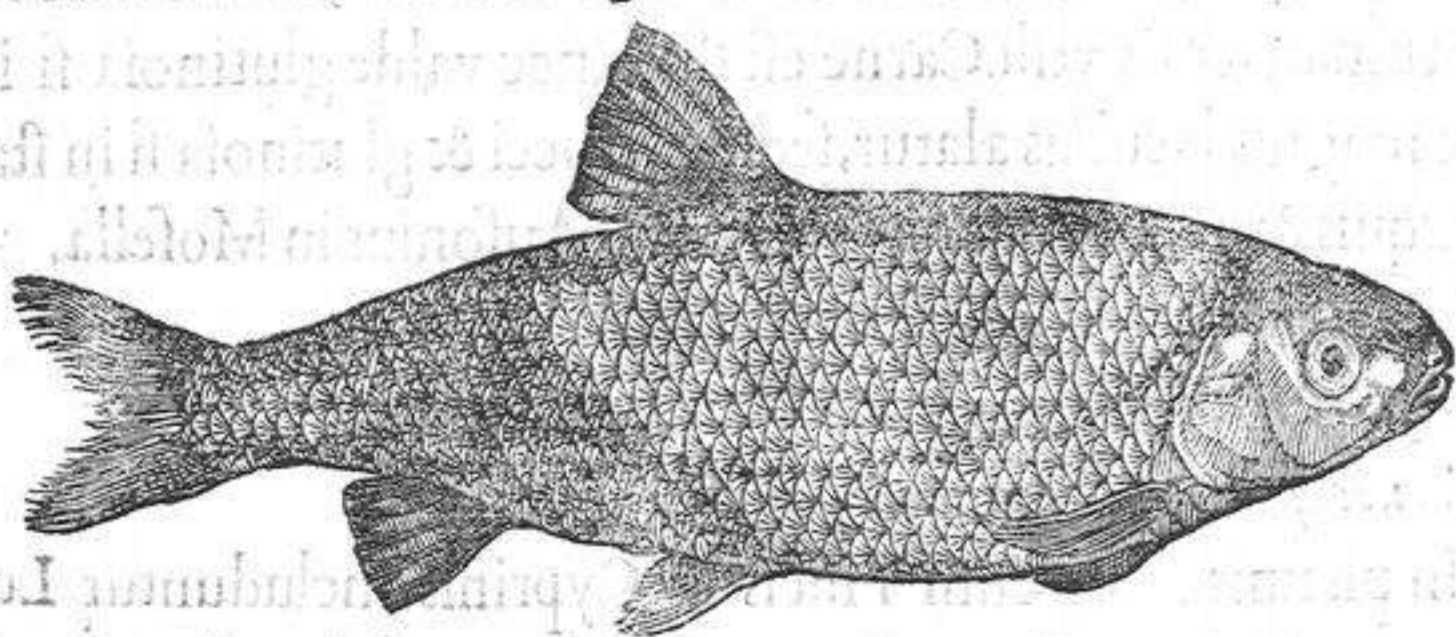
De Mugilibus.

CAPUT XIII.

IN Fluviiis Mugilum genera duo reperiuntur, vnum eorum qui relicto mari illuc subierunt, & sæpius in eorundem ostiis capiuntur, id quod in Garûna, Ligeri, Rhodano, alijsq; multis fluminibus perspicere licet. Alterû eorû qui in fluviiis nascuntur & perpetuò viuunt, de quibus nunc loquimur. Sunt qui Κέφαλον genus Mugilum omnium siue marinorum siue fluuiatiliû cõstituunt, vt Galenus. Alij Leuciscû, inquit idem Gal. Mugilè tantum fluuiatilem faciunt à Cephalo diuersum. Hic esio apud Athenèû Leuciscus Mugilû omniû genus est. Sed de hac nominû varietate satis multa diximus LIB. IX. operis nostri de marinis piscibus. Ac quæadmodû illic Mugilû marinorû genera plura esse docuimus, ita nunc eorum piscium species aliquot proponemus quæ non nisi ad Mugilum naturam referri posse mihi videntur. sunt enim qui succo, substantia, colore, corporis aspectu similes, capite tantû & rostri figura differunt, quemadmodum marini inter sese. De quibus deinceps dicemus.

Lib. 3. de alimentis, facul.

De Cephalo fluuiatili.

CAPUT XV.

KΕΦΑΛΟΣ Fluuiatilis is est qui ab Aufonio Latine Capito nominatus est. A Gallis *Munier*, quòd circa moletrinas plurimus sit, ab alijs *Vilain*, id est turpis ac fœdus à victus ratione, quia stercore, cœno, sordibus dele

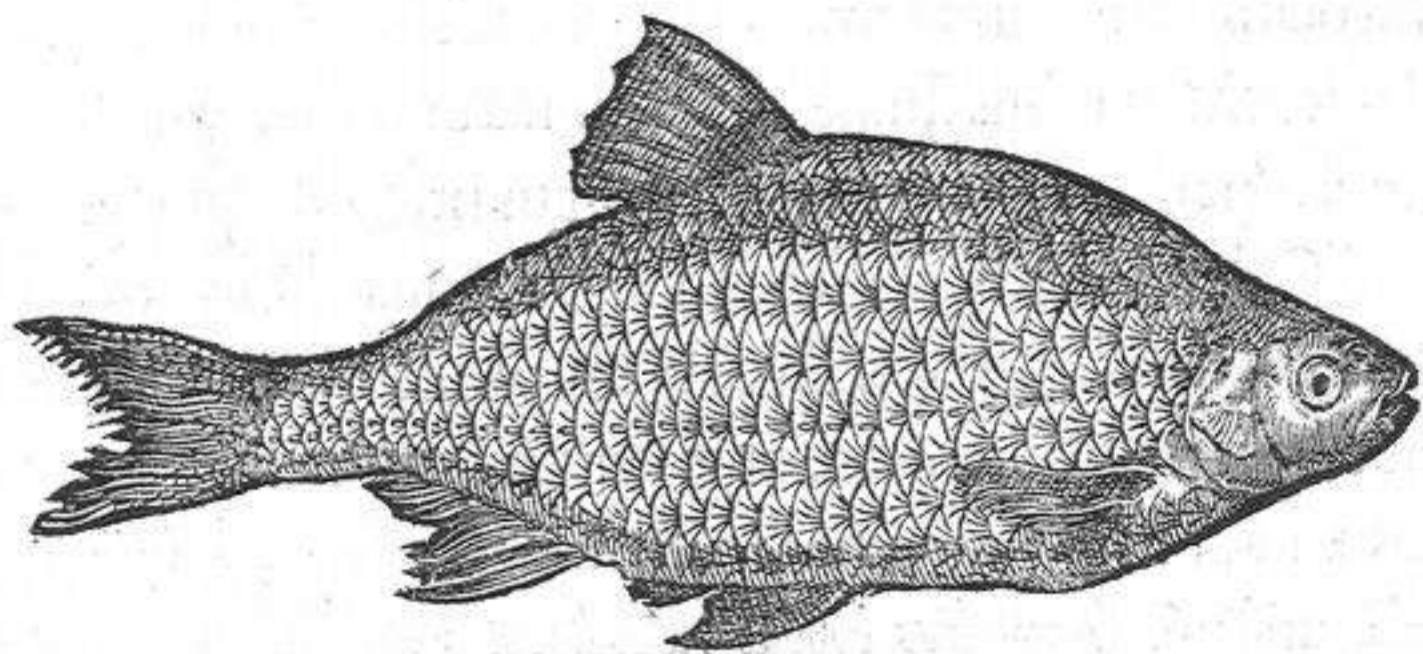
delectetur & viuat. Alij à capitis magnitudine *Testard*. Sunt qui squalum Latinè appellandum esse contendant, quia Romani hodie squalum vocant. Sed aliàs ostendimus Squali nomen solis Galeis conuenire à squalore & cutis asperitate. Capitonis nomen quo vsus est Aufonius in Mosella ad marinum referri non posse, vel hinc potissimùm colligas, quòd aristis Capitonem abundare scribat, id quod fluuiatilibus commune est. Versus eius sunt.

Squameus herbosas Capito interlucet arenas

Viscere præ tenero fartim congestus aristis.

Est igitur Capito hic, marino Capitoni similis, nisi quod dorso est minus lato, & corpore magis compresso. Vnicam habet pinnã in dorso, duas branchiarum ima parte, inferiore ventris loco duas alias, à podice vnicam. Capite est crasso & magno. Os sine dentibus est, sed asperum, palatum carnosum sed minus quàm in Cyprino, item ossa in palato. oculos habet medios, pupillã nigram. Branchias quaternas & geminas. Ventriculum paruum, Intestina parua, hepar ex albo rubescēs, fel in medio viride, vesicam geminam aëre plenam, peritonæum nigricans. Caro frequentibus spinis firmata est. Vescitur cœno et aqua, à carne abstinet, vt ex frequenti dissectione & ventriculi inspectione cognouimus. In pura aqua diu seruari potest, modo aqua mutetur sæpius, & vas ad summum vsque non impleatur, nec mica panis, nec quicquam aliud in aquam iniiciatur. alioqui moriuntur suffocati. Carne est candida, gustus insipidi. Sale conditus melior efficitur, & à marino salito vix distinguitur.

De Leucisco.

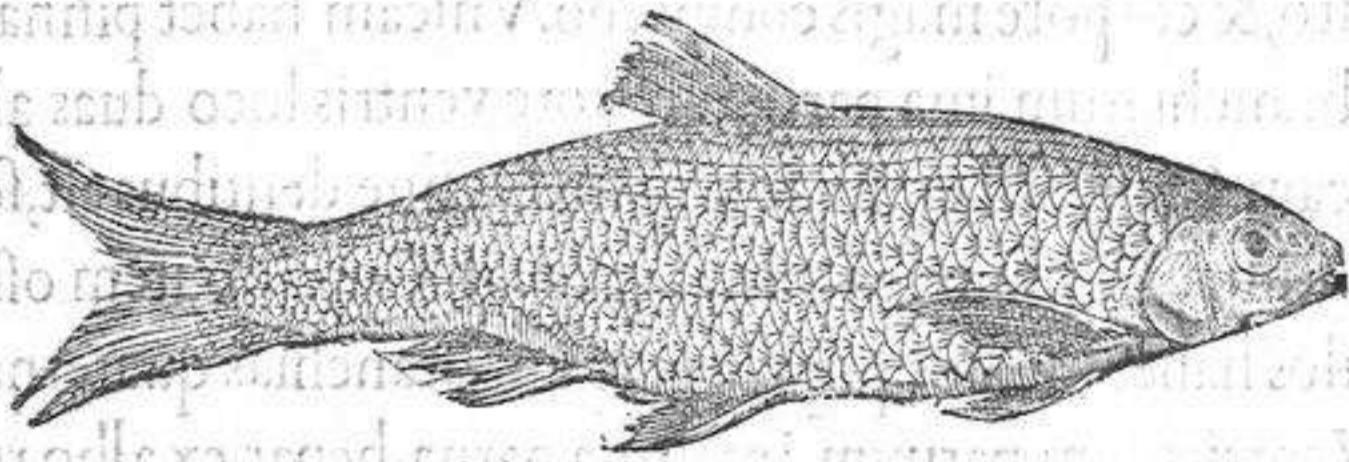

CAPUT XVI.

L EUCISCORVM seu Mugilum fluuiatilium aliquot esse species dicere possumus. Ex his est is qui à Gallicis *Gardon* vocatur, ab Italis *Lascha*, à nostris fortasse *Siege*, nonnihil enim diuersus esse videtur. Est hic Leuciscus superiori corporis aspectu, pinnarum numero,

situ, figura, squamis similis, sed capite est minore, corpore latiore. Dorso caruleo, ceruice virescente, ventre candido, oculis flavescentibus. Dentibus caret, imo palato ossa habet. Partibus internis non differt à Capitone, nisi quod tanta pinguitudine non obteguntur. Alacris est & viuus hic piscis, vnde Galli valetudinem integram designare volentes, hominem Gardone saniozem esse dicunt, quod ex piscis istius agilitate & actionibus sumptum est, non ex succo: carne enim est molli, fluxili, parum nutriente.

De Leucisci secunda specie.

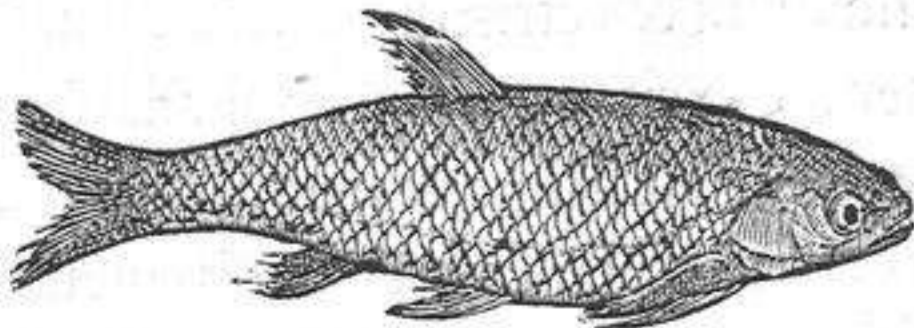
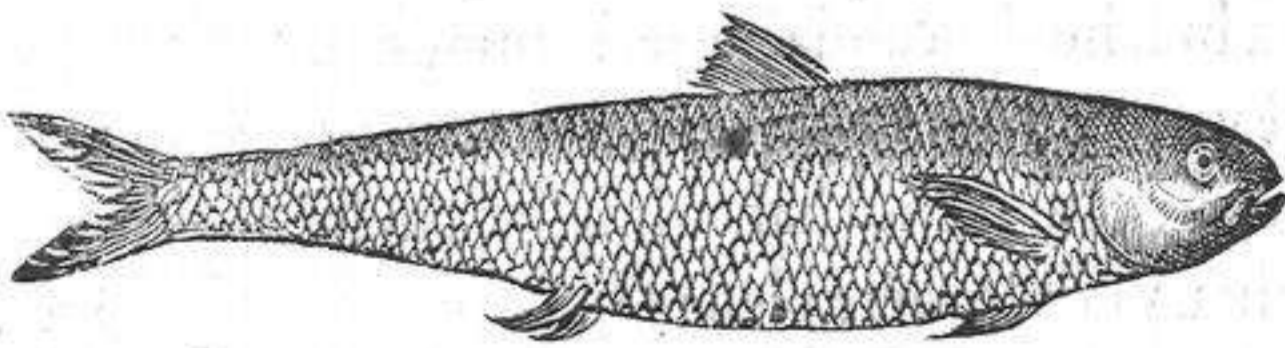
CAPUT XVII.

A LIA Leucisci species est ea quæ hodie à Gallis *Vandoise* vocatur, à Santonibus & Pictonibus *Dard*, quod sagittæ modo sese vibret, à nostris *Sophio*, à Lugdunensibus *Suisse*. Hunc Leuciscum nonnulli cum superiore confundunt, sed corporis latitudine differt, rostroque est acutiore, alioqui pinnis, earum numero & situ similis est, Squamis mediis tegitur, quæ lineolis distinctæ sunt. Ex fusco partim viridis est, partim flavus. Ventriculo est paruo, hepate est magno, à quo fellis vesica dependet. Pinguescit multum hic piscis. Carne est molli suauisque. Pinguitudo eius aurium doloribus succurrit, & cum felle eiusdem permista oculorum caliginem abstergit. Piscis hic eiusdem generis piscibus scilicet Mugilibus fluuiatilibus non admodum præstat, neque ab antiquis etiam si verus eorum Leuciscus sit, ceteris præfertur. Quare falsò id Galeno attribuit autor **L I B. De Aquatilibus**, quòd scribat Galenus Leuciscorum magnam copiam condiri solere, atque in magno haberi pretio. De Leucisco enim vnico tantùm loco hæc tradidit Galenus **L I B. I I I. de aliment. facult.** *Ε'νοι δ' των παρ' ημιν ανθρωπων τες εν τοις ποταμοις γινωμενες ιχθυας λευκιχας χαλδαι, ετερον ειναι νομιζοντες οντας ειδος των κεφαλων. εστι δ' αλλα μηδ' ομοιον πανη δ' ζαον τω ζωω, λευκότερον δ' βραχδ, και τ' κεφαλω μικροεραν, και τ' γαδαι οξυεραν. Η δ' δυναμις τ' απ' αυτη σοφης οιδυ εμπωραθεν ειπον ειναι των ποταμιων κεφαλων, αωδ' υπερ ονομαλος, ε παραγμαλος αμφισοητησις, ο δε τδης χρησιμότερον εστιν επισηδαι, και δη φρασω των ταιχλομοδων εστιν ετος ιχθδς, η γινεται πολυ κρεττων εαυτη χυλασθεις ελος ο λιμναϊος: απολιθειαι γαρ αυτη δ' βλεγαδες τε ε βρωμαδες ον τη γαδαι χαλιων δ' πλειονι τω χρονω ταριχλυθεντος ονεα*

ὁ νεαλός. Ex nostris quidam, pisces in fluuiis genitos Leuciscos appellāt, à Capitonibus specie diuersos esse existimantes. Cætera quidē animal animalī simile est, sed Leuciscus paulo est cādidior, capūtq; minus habet, & gustu est acidior. Nutrimenti autē ipsius facultas talis est, qualem fluuiatiliū Capitonum prius esse diximus. Itaq; de nomine tantū controuersia est non de re. Quod verò his utilius est proferam. Piscis iste ex iis est qui sale cōdiuntur, & qui lacustris est, ita conditus seipso melior efficitur: quicquid enim in sapore est mucosi, & virus resipiens, id omne abiicit. melior verò est recens diutius in muria seruato. Hic Galenus disertè scripsit Leuciscum Capitonibus nihilo meliorem esse, salitum verò meliorē seipso effici, quod & omnibus eiusdē generis piscibus euenit. Locus hic postulat vt diligentius excutiamus quod ait Galenus Leuciscum habere γεῶν ὀξύτεραν, id est, gustum acidiorē quod mendo nō carere monuimus LIB. II. operis nostri de marinis piscibus, quum de piscium sapore tractarem legendūque esse κεφαλιῶ ἔχον μικροτέρου καὶ ὀξυρυγχότερου. quam germanam esse huius loci lectionem ratio ipsa primū suadet. pisces enim omnes qui in aqua dulci gignuntur & alūtur marinis sunt insipidiores. marinis omnibus subest sapor quidam acris nec ita insipidus. Id declarāt pisces marini qui amnes petūt, qui in aqua dulci nutriti permultū gustu ab iis discrepāt qui in mari capti sunt. His accedit Athenæi autoritas qui Mugilem fluuiatilem appellatum fuisse ait ὀξυρυγχον, his verbis. Κεφαλιῶς ὁ γίνεται μὲν καὶ θαλάσσιος καὶ ὁ λιμναῖος, ἔ ποταμῖος, ἔτος ὁ καλεῖται ὀξυρυγχος. Mugil quidem est marinus, & lacustris, & fluuiatilis, hic autem vocatur ὀξυρυγχος. Ex his igitur constat lectionem nostram veram esse eaque nota à Capitonibus Leuciscum discrepare, quod rostro sit acutiore.

De Alia Mugilis fluuiatilis specie.

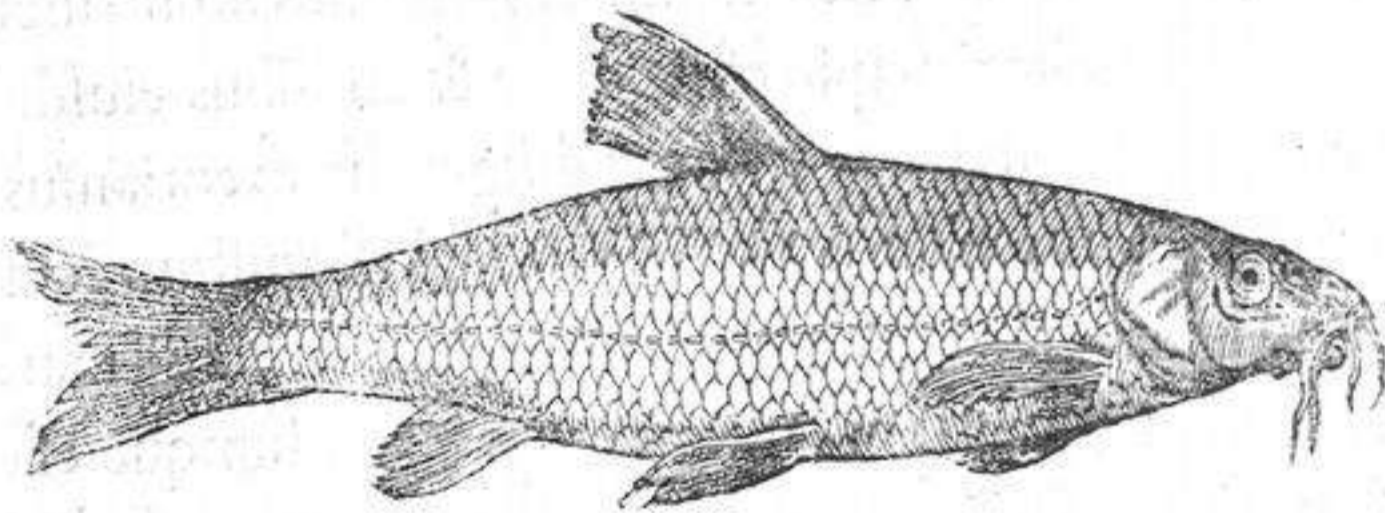
CAPUT XVIII.

BREQVENTISSIMVS est piscis in riuulis & fluuiis labentibus ex mōtibus Cemencis, qui à vulgo *Siego* vocatur. Hunc ad aliud quàm ad Mugilū genus reuocare nō possum, quemadmodum nec pisciculum illum

qui à Lugdunensibus *Fritou* & *Friteau* nominatur, qui superiori ferè similis est, sed minor, palmi enim longitudinem vix superat, superior in Erari, & in aliis etiam aquis etiam cubitalis est. Hic corporis aspectu Mugilibus similis est, necnon pennis, earum numero, situ, cauda, partibus internis. Rostro est acutiore, sine dentibus. Idem cum inferiore qui in Arari frequens est, victus ratione, carnis mollitie & succo maximè conuenit.

De Barbo.

CAPVT XIX.

MUGILVM etiam fluuiatilium generi subiici potest qui à carnosis cirris barbæ modò dependentibus Barbus ab Ausonio vocatus est, à Gallis *Barbeau*, & *Barbet* & *Barbarin* quum minor est. Piscis est fluuiatilis mugilibus corporis specie, pinnis, earum numero & situ similis, nisi quod pinna quæ in medio est dorsi firmiori aculeo innixa est, pinne vètris magis flauæ sunt, caudæ pinna rubescit. Rostro est longiore & acutiore cartilagineo & pingui, è cuius extremo duæ appendices, ex lateribus aliæ duæ propendēt, à quibus Barbi & Barbatì nomē adeptus est. dentibus caret. oculis est paruis, pupilla nigra quam ambit aureus circulus. Branchiarum rima parua, quã obrẽ extra aquã satis diu uiuit. Linea à brachiis ad caudã porrecta minùs euidēs est quàm in aliis. Colore est vario: dorsum enim ex viridi flauescit, venter lactei est coloris. In hepate fellis vesicã habet, intestina in spiras contorta, pinguitudine oblita. Vesicam aëre plenã. Oua venenata esse vulgò dicuntur, quòd vim turbandæ alui & vètriculi subuertendi habeāt. Hoc ideo fit quia bilem mouent & excitant: iis enim qui affatim ova ista deuorant, & vomitu & alui deiectione, & magno oris ventriculi morfu & molestia corpus vacuatur. Hanc vim ouis istis inesse nõnulli existimãt eo maximè tẽpore quo salicum quæ ad fluuiorum ripas sunt, floribus in aquam decidentibus vescantur. Sed cum eadem neque salicum floribus, nec aliis ipsorum Barborum partibus quæ ex iisdẽ aluntur, insit, id idiosyncrasię potiùs tribuerim quàm manifestæ cuiuspiam qualitati. Barbus carne est candida, molli, sapore nõ insuaui, sed pituitosa, spinis multis

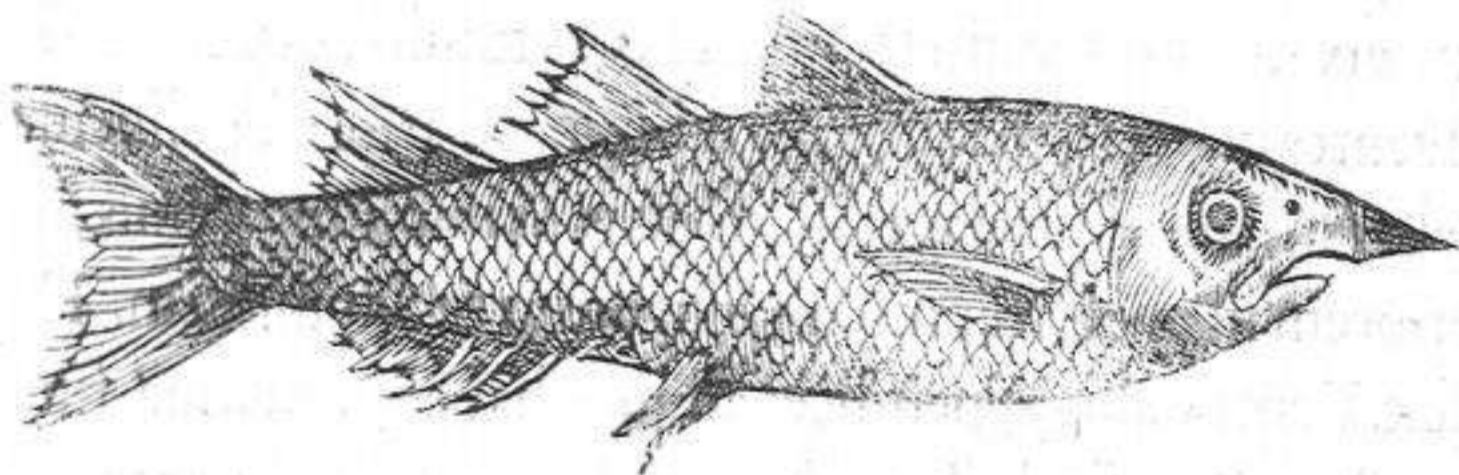
multis firmata. Circa caput pinguescit, cum squamis coquitur, quia parua sunt. Cùm senuerit, maiore est in pretio, & melior. Quod cecinit Ausonius his versibus.

*Túque per obliqui fauces vexate Sarauí
Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis,
Quum defluxisti fama melioris in amnem
Liberior, laxos exerces Barbe natatus.*

*Tu melior peiore auro, tibi contigit uni
Spirantum ex numero non illaudata senectus.*

Vehementer errant qui Mullorum vires Barbis tribuunt, quod utriq; barbati sint, cùm maximè à sese dissideant hi fluuiatiles, illi marini & rubri. Barbus non ineptè ob rostrum longius & acutius inter Oxyrynchos connumerari potest, quoniam multi eo nomine à veteribus donati sunt.

De Oxyrynchis piscibus.

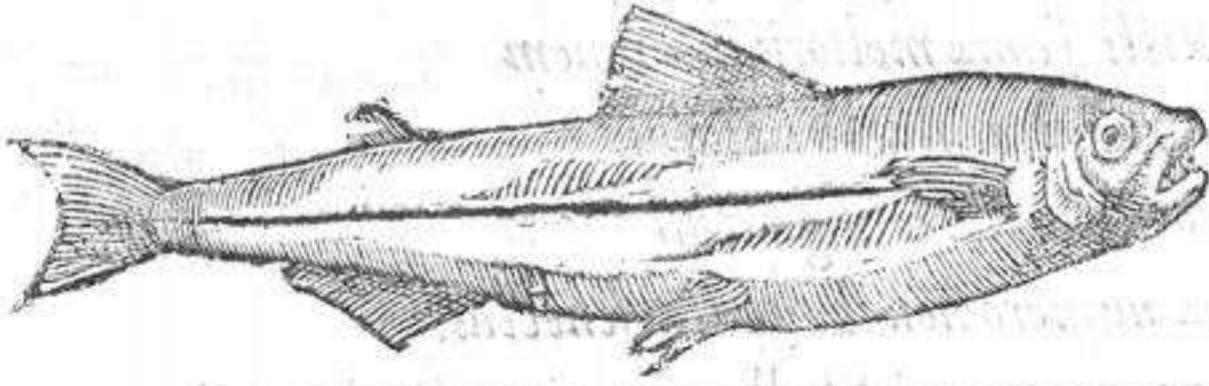

CAPVT XX.

SVNT in maximo Caspiæ lacu Oxyrynchi ab acumine rostri nuncupati, magnitudine cæto cubitorum. Eos Caspij captos distrahunt, & muria conditos atque exsiccatos vèdunt: simul etiam adipe detracto farinas ex eis cõficiunt, atq; exempta ex iis viscera excoquunt: vnde ad permultos vsus accommodatũ fit glutinum, quod & firmissimè adhæret & conglutinat, vt difficillimè dissoluatur. Alius est Oxyrinchus Nili alünus, illic venerationè religionémq; habet, vt piscatores valde timeant, ne quando is piscis & sacer & magna religione præditus capiatur. Alius est Oxyrinchus quẽ mare rubrũ procreat, ore est prælongo, oculis ad similitudinẽ auri fulgētibus: eius dorso signa pallore insignita sunt. Pinnæ priores illi nigræ existũt, quæ verò in dorso albę. Cauda proluxa est & viridis, quã mediã aureola linea interfecat. His Oxyrynchis quos nõ vidimus prætermisiss eum proponimus qui Antuerpię crebrò cernitur, & *Hautin* nominatur. Rostro est longo, tenui & maximè acuto, vnde Oxyrynchum rectè à nobis appellatũ fuisse puto, nisi mauis Sphyrænam fluuiatilem vocare, quia marinæ Sphyræne rostrum simile habet, sed molle & nigrum. Squamis medio-

cribus tegitur. Pinnas in dorso tres habet, inæquali spatio à sese distantes. totidem in ventre habet quot Barbus.

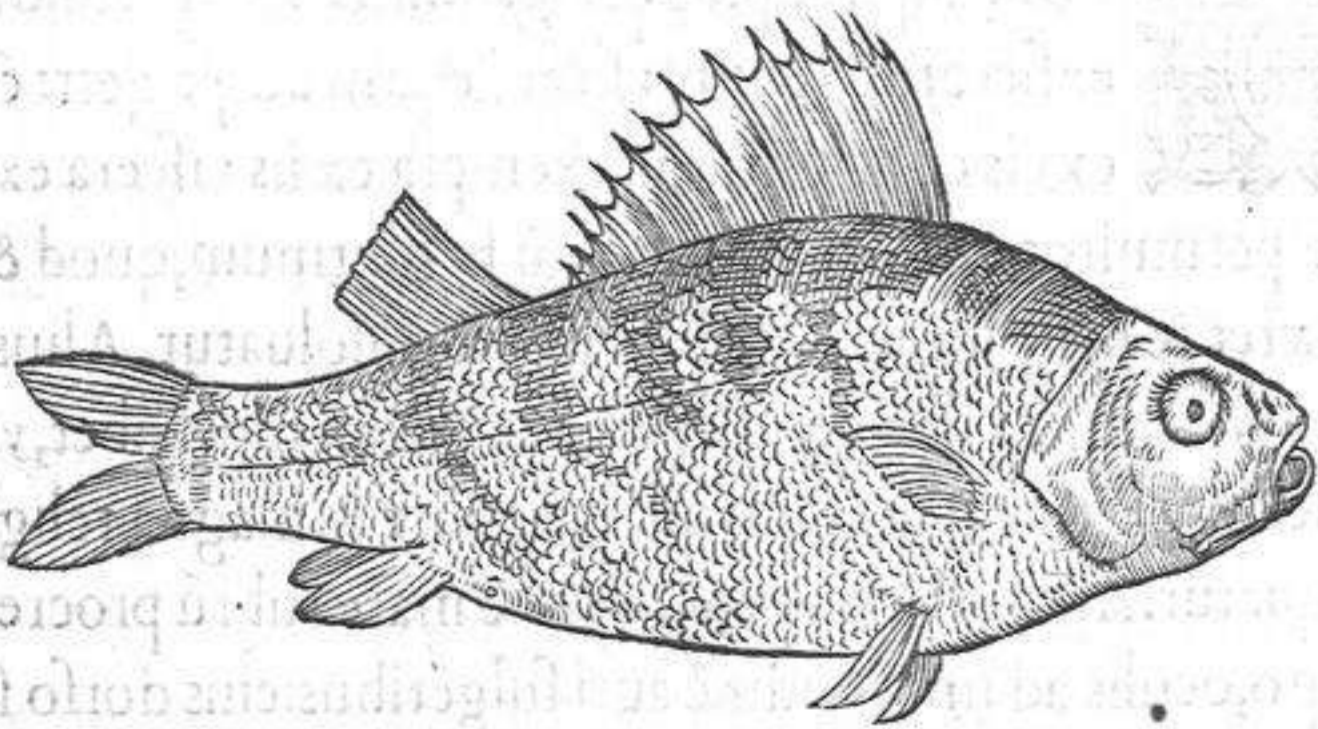
De Eperlano.

CAPVT XXI.

IN ostiis fluuiorum in Oceanum influentium, vt Rhomagi & Antuerpiæ frequens est piscis qui *Eperlan* dicitur, à nitido & splendido colore quo vnionem refert. Alia & præclara nota insignitur, nam violæ odorem resipit. Eius duplex est genus. Alius marinus est & litoralis, alius fluuiatilis. Marinus alinos paruos refert, pedis magnitudinem vix superat, tenui est corpore & rotundo, oris hiatu satis magno. Dentes habet in maxillis, & in lingua. Carne est pellucida. Lapidem habet in capite, pinnas easdem quas Salmonum genus, maximè posteriorem illam dorsi pinnam subrotundam & pinguem. Hepar illi rubescit. Ventriculus appendices aliquot habet, intestina sine gyris. Carne est molli & friabili quodammodo violam redolente. Æstatis fine vel autumnii initio capitur. In Sequanæ ostiis optimus est, & in Angliæ fluuiis,

De Perca.

CAPVT XXII.

DE marina Perca in marinis piscibus diximus, nunc de fluuiatili, quæ marinæ nomine similior est quàm corporis figura, aut carnis substantia, aut succi bonitate: marina enim molli est carne, tenera & friabili, concoctu facili, boni succi. fluuiatilis his omnibus ferè dotibus caret. Quare absurdè faciunt qui ea quæ de perca marina dicta sunt

sunt à Galeno LIB. III. de aliment. facul. ad fluuiatilem accommo-
dant. Sic enim scribit. Ἀριστοῦ δ' ἐν αὐτοῖς ἡδονῆς ἕνεκεν ὁ σκάρος εἶναι πρε-
τίσιον, μετ' αὐτὸν δὲ γόττιφοί τε καὶ κίχλαι, καὶ μετ' ἑτέρας ἰσλίδες τε, καὶ
φυκίδες, καὶ πέρκαι. Σοφὴ δ' ἐξ αὐτῶν ἔσται μόνον ὡσεὶ ὅλος, ἀλλὰ καὶ ὑγινοζῶτη
τοῖς τῶν ἀνθρώπων σώμασιν ἐστίν, αἷμα γυνῶν τῶν μέσον τῆ συστάσει. Præstan-
tissimus inter saxatiles voluptatis causa Scarus esse creditur, post hūc
Merulæ, Turdi, deinde Iulides, Phycides & Percæ. Nutrimētum quod
ex ipsis sumitur non solūm concoctū facile est, sed & hominum cor-
poribus saluberrimum: ex his enim gignitur sanguis medię consisten-
tiæ. Hac Galenus. At contra fluuiatilis dura est carne, glutinosa, dif-
ficili concoctū, nec commendanda, nisi iis quibus duræ carnis pisces
probantur. Perca non nominatur per antiphrasim, quod aliis minimè
parcat, vt quibusdam placet, sed quia Græcè dicatur Πέρκη & Περκίς,
fortasse à περκαίνειν quod variari significat. Galli *Perche* vocant. Piscis
est fluuiatilis & lacustris. In viuariis etiam cum Tincis, Luciis, Cypri-
nis includitur. corpore est lato & compresso maximè inter fluuiati-
les excepta Brama, squamis tegitur paruis, colore est vario, maculas à
dorso ad ventrem descendentes habet. Pinnæ & cauda rubescūt. Pin-
næ duæ in dorso erectæ sunt, quarū prior maior est, duæ sunt ad bran-
chias altiores quàm in reliquis fluuiatilibus, Duæ in ventre, vnica est
post anum aculeo innixa. Os illi paruum est sine dentibus. Intus ven-
triculo est medio, hepate diuiso, à cuius maiore parte vesica pendet, in
qua fel est tenue & aqueum. Quia carne est dura frequentes spinas à
natura non accepit. Circa litora & frutices parit, vt scriptum reliquit
Aristoteles. Reliqui, ait, semel edūt oua in stagnis fluuiorum & arun-
dinetis lacuum, vt Phoxini & Percæ. Siluri & Percæ continētē emit-
tunt fœtum, vt Ranæ, adeo enim fœtus ipse continuò sibi coherent, vt
Perce quidem quoniam latior est, piscatores in lacu arundine glome-
rent. Inde euenit etiam vt multas paruas simul capiant in lacubus Al-
lobrogum & Aruerniæ. Ausonius in pretio habitam fuisse testatur,
quemadmodum nunc ab iis qui non nisi duræ & firmæ carnis pisces
probant.

Nec te delicias mensarum Perca silebo.

Ammigenos inter pisces dignande marinis

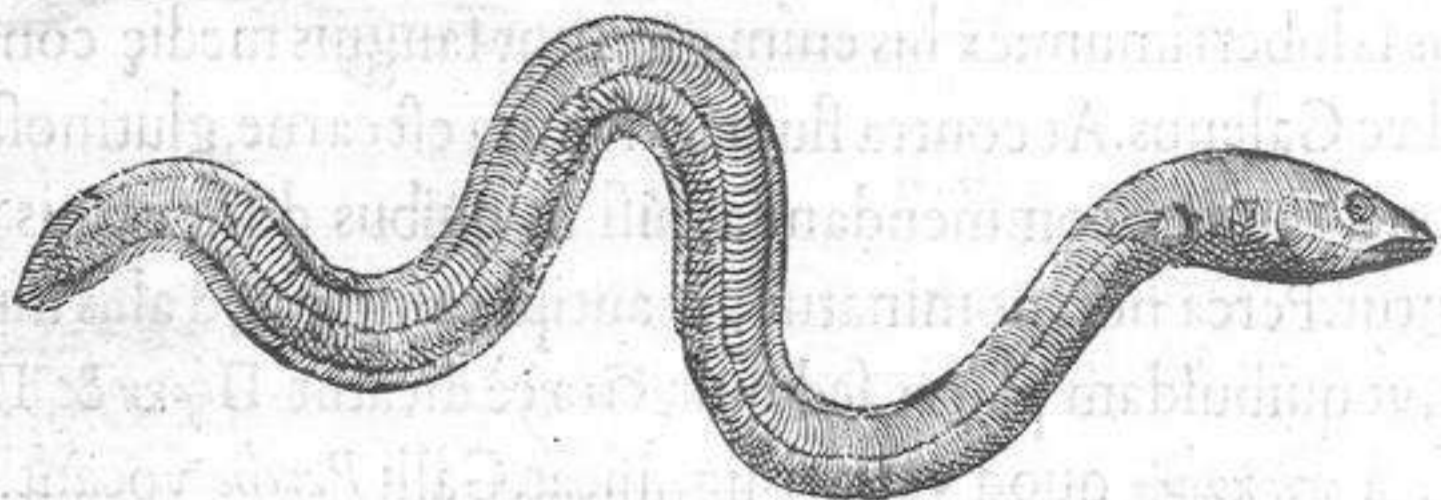
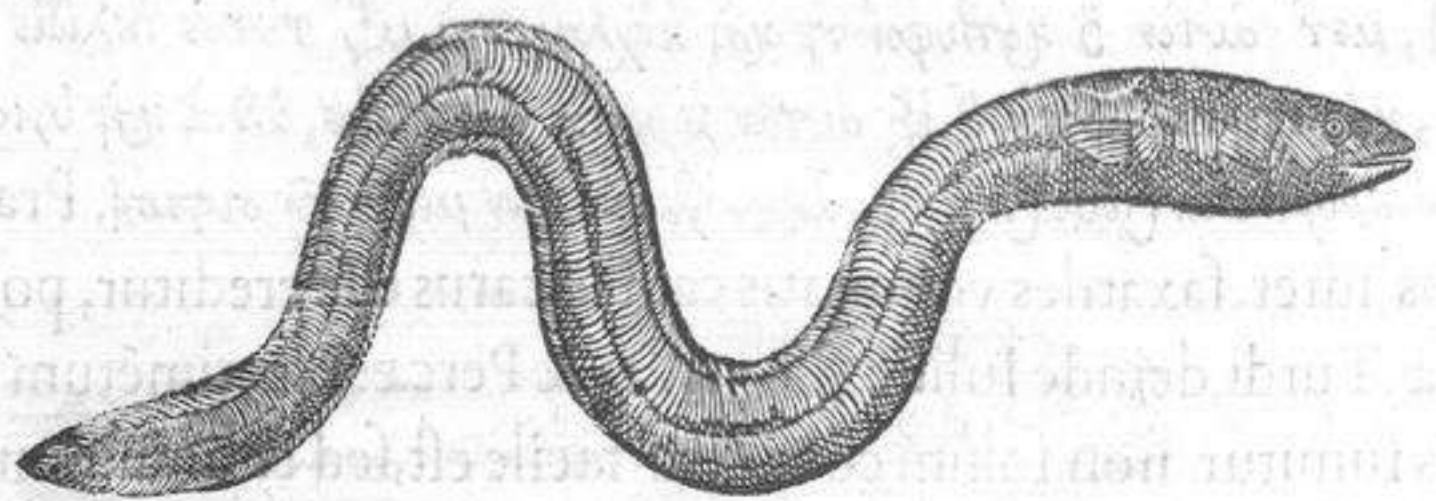
Solus puniceis facilis contendere Mullis.

Namque et gustus iners, solidoque in corpore partes

Segmentis coeunt, sed dissociantur aristis.

Duritia quidem carnis Mullo parem esse dixerim, sed friabilis non
est, nec glutinosi succi prorsus expers, à quibus commendatur Mul-
lus. Amicitiam Percæ cum Lucio esse ferunt, quemadmodum & cum
Tinca, cuius muco adfricat & illinit vulnera sua Lucius.

De Anguillis.

CAPUT XXIII.

QUAMVIS Homerum scribat Athenæus videri voluisse Anguillas à piscium natura seiunxisse hoc versu.
 Τείροντ' ἐγγέλυες τε καὶ ἰχθύες οἱ καὶ δίνας.
 Tamen inter fluuiatiles vt ab omnibus, ita à nobis hîc reponentur: nam branchiis spirant, quod piscibus solis proprium est, nec potiore ratione Congri, Murænæ, Myri pisces dicentur quàm Anguillæ. Dicuntur à Græcis ἐγγέλυες à luto siue limo. Athenæus LIB. VII. (αφῶς δηλοῖ ὅτι ἡ ἐγγελυς ἐκ τῆ ἰλύος λαμβανέη), ὅταν καὶ τῆνομα εἰς ὑς ἐπερατώθη. Dixit tamen Aristophanes in multitudinis numero ἐγγέλῃς. Ex hac Athenæi authoritate sic legendum puto apud Phauorinum. ἐγγελυς παρὰ θεῖ ἔχεται ἐν τῇ ἐλύι, ὅ ἐστι ζωγρεῖα. vbi pro ἐν τῇ ἐλύι inemendatè, vt opinor, legitur in excusis exemplaribus ἐν τῇ ὕλη. Anguilla dicitur à Latinis quod anguis speciem referat. A nostris pro ætatis & magnitudinis ratione variis admodum nominibus designatur. Iidem Anguillas in marem & fœminam distinguunt. Marem vocant *Marguaignon*, qui breuiore, crassiore, latiore est capite. Fœminam contrà quæ capite est minore & acutiore, *Anguille sine* appellant. Sed quid de hac distinctione sentiendum sit postea docebimus. Anguilla omnis nascitur in aqua dulci, solâque ex simili piscium genere, mare vel marina stagna ingreditur, alioqui viuit in lacubus, fluuiis, & stagnis, Est ex lōgis piscibus & lubricis, à squamis nudus, cute quæ facillè tota diuellatur tectus. Os illi est satis apertum, dentibus paruis munitum. Branchiæ paruæ, cuticula tectæ, rima parua quam ob causam in turbidis aquis facillè strangulantur, & in aère diutius viuunt. Ad branchias pinnulæ sunt duæ. reliqui corporis flexuosus impulsus pinnarum vices gerit. A medio dorso, & ab excrementi meatu veluti limbus cutis potius quàm

quàm pinnarum substátia, qui posteriores corporis partes ambit. Gula intus longa & lata. Venter & intestina in longum protenduntur. Hepar magnum est & rubrum, ex quo fellis vesica magna pēdet, fel aqueum est. Pinguis & viscida est caro. In putredine gignitur Anguilla vt vermes in terra, id quod experientia compertum fuit. Aliquādo enim equo mortuo in Magalonæ stagnum iniecto, paulò post innumerabiles Anguillæ illic visæ sunt. quod ego ita accipio vt nō ex equi tantum, sed etiam ex aliorum animalium cadaueribus generentur. Alij tradunt ex Anguillis præ senectute mortuis, & putrescentibus novas generari. Aristoteles prodidit Anguillas nec per coitum procreari, nec parere oua nec vllam captam vnquam esse quæ aut semen genitale, aut oua haberet. Meatus quoq; vel semini vel vuluæ accommodatos nullam discissam ostendere. Sed hoc vnum inter sanguinea genus totum sine coitu, sine ouo procreari idque argumento constare, quod in nonnullis feculentis stagnis aqua omni exhaustis & limo detracto Anguillæ denuo generentur, si aqua pluuia affluerit, siccis enim temporibus gigni non possunt, quippe imbre viuant & alantur. Videri tamen ait nonnullas habere facultatem generandi, quòd in aliquibus Lumbriculi fiant: ex his enim generari Anguillas credi, sed falso: nam ex iis prodeunt Anguillæ quæ terræ intestina vocantur, quæ sponte in luto, humescentēque humo proueniunt. Iam aliæ absolui ex his visæ sunt, aliæ scalptis discerptisque intus apparuerunt. Oriuntur hæc intestina in mari in fluuiis stagnisque putredinis maximè ratione, sed in mari quæ algæ sunt, in stagnis autem & fluuiis iuxta ripas, calor enim amplius eas subiens partes facit vt putreant. Talis est procreatio Anguillarum. Idem alibi tradit Anguillam neque marem neque fœminam esse, neque prolem ex se generare. Quam autem differentiam maris & fœminæ Anguillæ notarunt, scilicet alterā caput habere amplius, atq; oblongius, alterā hoc est fœminam magis repandū, non maris & fœminæ esse differentiā, sed generis. Plin. de generatione Anguillarū aliter sensit. Anguillæ, inquit, atterūt se scopulis, ea strigineta viuiscunt, nec alia est earū procreatio. De eadē re hæc Athenæus. Οχρόνια ἢ Συμπλεγόμενοι, καὶ ἀφιάσι γλοιώδες ἐξ αἰλῶν, ὁ γρόμδμον ἐν τῇ ἰλύι ζωογονήται. Coeunt Anguillæ sese cōplexæ, deinde emittūt strigmentitiū quid ex seipsis, ex quo cū in limo fuerit animal generatur. Idē Oppiani testimonio cōfirmatur, qui scribit Anguillas gregatim circūfundi & corporibus inter se cōplicatis coire, ex quibus lentor in arenam destillans limo excipitur, in quo procreantur Anguillæ innumera.

Lib. 6. de hist.
cap. 16.

Lib. 4. de hist.
cap. 11.

Lib. 9. ca. 50.

Lib. 1. ἀλιον
τικωρ.

Αἰ μὲν γὰρ ἀπειρηδὸν ἐπὶ ἀλλήλησι χυθῆσαι
Ἐγγέλους, δέμας ὑγρὸν ἀμαστροφάσι θαμειαί
Πλεγνόμενοι, τῶν ἢ καλεῖσθαι εἰκελος ἀφρῶ
Ἰχώρ, ἐν ψαμάθοις τε καλύπτεται ἢ ἢ μὲν ἰλὺς

Δεξαιμύνη, κυέει τε καὶ ἐγγελεύων τέκεν ὀλκίς.

Vidi equidem Anguillas mutuo corporum complexu coëuntes, neque puto partibus ad gignendum necessariis prorsus destitutas esse: inferiore enim vētris parte, & vulua in fœminis, & semen in maribus reperitur, sed pinguitudine multa circūfusæ hæ partes non apparent, quæadmodum neq; oua pinguitudini permista. Idem enim iis euenire quod de Congris scriptum reliquit Aristotel. quæ cum pinguedine in ignem iniecta crepitāt & dissiliunt, atq; sic deprehēduntur. Anguillas igitur crediderim alias in putredine, alias ex maris & fœmine commi-
 stione procreari. Harū pauca, vt tradit Aristot. certisq; locis vescuntur limo, cæterisq; eduliis si quis apponat, sed maximè dulci humore viuunt, idque qui in viuariis Anguillas nutriunt, potissimùm obseruāt, vt pura syncerāq; sit aqua affluēs per ripas vbi viuaria extruūt: nā nisi aqua limpida sit, strangulatæ breui intereunt, ob eam quam diximus causam. Hinc aquā turbare solent, qui eas piscantur. In Strymone circa Vergilias capiuntur: tūc enim aqua & lutū aduersis flatibus turbantur. Cui simile est quod prodidit Plin. de Anguillis, quæ Octobri mense capiuntur in Mincio amne, fluctibus glomeratę in tantum mirabili multitudine, vt in excipulis eius fluminis, ob hoc ipsum fabricatis singulorum milium globi reperiantur. Idē certum est euenire in permultis Gallia riuulis & fluminibus, in quibus turbata aqua autumnalibus pluuiis, nassis & aliis excipulis innumerabiles capiuntur Anguillæ quę salite in proximū quadraginta dierū ieiuniū seruantur. Aristophanes pereleganter & festiuè eos qui ex reipublicæ perturbatione cōmoda sua comparant Anguillarum piscatoribus similes facit in Equitibus. Ὅπως γὰρ οἱ τὰς ἐγγέλεις θηρώμενοι πέπονθας. ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῆ, λαμβάνουσιν ἕδην. Ἐὰν δὲ αὖτις καὶ χάτω τὸ βόρβορον κυκῶσιν, αἰρεῖσι, καὶ οὐ λαμβάνουσιν ἢ τὴν πόλιν ταρατῆης. Ex eodem fonte manasse puto id quod prouerbij loco apud nos iactatur, Piscari in aqua turbida, quod dicitur in eos qui ex litibus, bellis, seditionibus, denique ex quietis vel priuatæ vel publicæ perturbatione magnos fructus percipiūt, ac maximè hinc facultates suas augent. Anguillæ nō superfluitāt viuæ, ait Aristot. nec sursum vt cæteri pisces maxima ex parte efferuntur: sunt enim ventre exiguo, pingue in paucis inest, plurimę eo carēt. Quæ ratio si paulò fusiùs explicetur multò magis perspicua fiet. Pinguitudo quidē leuis est & aëreæ naturæ, quo fit vt pingues pisces faciliè superfluitare possint, hoc tamen satis mihi non facit. Nam Galei qui neq; pingue neq; seuū habent mortui superfluitant. Potior igitur mihi ratio ea esse videtur, quæ ex ventris paruitate sumitur. Ventrem enim paruum cavitatem qua viscera continentur, intelligo, quæ cū parua sit parum quoque aëris congeniti inesse in ea necesse est, à quo pisces in aqua summa sustententur. Et quid aëre multo congenito opus fuit Anguillę in alto lu-

Lib. 8. de hist.
cap. 2.

Lib. 9. cap. 22.

to degenti, maximè cum ob parvam branchiarum rimam aërè hau-
 stum satis diu retinere possit, cum necessarius is fuerit? Quoniam igitur
 aër post mortè euanescit, non mirum videri debet, si Anguillæ
 mortuæ per summam aquam non ferantur. Cur igitur animalia cæ-
 tera superfluitant mortua? In causa sunt flatus sub cute conclusi, à
 quibus sursum efferuntur corpora. Hoc inde maximè colligas, quod
 in aquis extincti non fluitant quoad putrescāt: ex sanguine enim &
 humoribus aliis putrescentibus flatus gignuntur quibus dispersis in-
 tumescunt corpora & efferuntur, cum nullus iis putrefactis sit exitus.
 Quod si acu pupugeris, tum deorsum feruntur, nec fluitāt. Sed lon-
 gius ab instituto digressi sumus. Anguillæ sale conditæ salubriores
 redduntur, quod enim viscidum inest attenuatur. Quæ in mari ca-
 piuntur præstant fluuiatilibus & lacustribus. In stagno nostro, quod
 Latera dicitur trium vel quatuor cubitorum longitudinem æquant,
 quales eæ quæ ab Archestrato celebrantur. Κωπαϊα καὶ ἑρμιόνια, με-
 γάλα τε γὰρ εἰσι, καὶ δὲ πάχος θαυμαστόν. In Gange amne tricenos pedes
 implent. Hicesius Anguillas maximopere commendat autore Athe-
 næo. Περὶ δὲ τῶν ἐγγελέων ἰκέσιως φησὶν ὅτι τοῖς περὶ ἕλης ὡς αἱ ἐγγέλεις
 βυχλοτέρα πάντων εἰσὶν ἰχθύων, καὶ βύσσομα χιὰ διαφέρουσι τῶν πλειστῶν.
 πλεῖστοι γὰρ εἰσι, καὶ πολὺ βροφοί. ὅτι δὲ τοῖς ἑρμιόσι, τὰς μακεδονικὰς ἐγγέλεις
 καὶ τὰ κωπαϊαί. Hicesius in lib. de materia, ait Anguillas omnibus piscibus
 succi bonitate præstare, stomacho gratiores esse: satiant enim & mul-
 ti sunt alimenti, inter falsamenta autem Macedonicas Anguillas an-
 numerat. Nostris Anguilla salsa cibus est gratus, paratūque facilis: eli-
 xa enim & in craticula affata editur citra oleum, vel aliud condimē-
 tum. multum nutrit, nec facilè dissipatur cum glutinosa sit. Quare
 otiosis cibus est insalubris, iisque qui cum morbis à pituita viscida or-
 tis conflctantur, quique articulari morbo, vel lithiasi, vel doloribus
 capitis obnoxij sunt. Recentes falsis insalubriores maximè si parum
 coquantur vel farina subacta & pista, vel olla conclusæ, eæ enim ven-
 triculum relaxant, coctionem turbant, nisi prima mensa sumantur.
 In veru tostæ meliores. Capiuntur apud nos nassis. Oppianus LIB.
 IIII. ἀλιβουκῶν puerilem & iucundam capiendarum Anguilla-
 rum rationem tradidit, quam satis fœliciter Lippius his versibus
 exposuit.

*Atque puer ludens vasti prope litora ponti
 Decipit Anguillas, longa intestina sub unda
 Coniiciens, hami setis equata videres.
 Ut videt, utque ruit, longa intestina petentem
 Arripit, atque cito sensit tumefacta perire.
 Namque puer susflans anima intestina replevit,*

*Et subito ventus densus percurrit in ora
 Anguilla, & pueri flatu tumefacta laborat:
 Et vento arctatur frustra que euadere tentat.
 Inflatam penitus, & toto pectore anhelam
 Spiritus educit pueri ludentis in altum.*

In medicamentis ad aurium dolores & neruorū, anguillarū pinguitudo vsurpari potest. fel ad oculorum suffusiones. Anguilla in vino putrefacta vini fastidium facit.

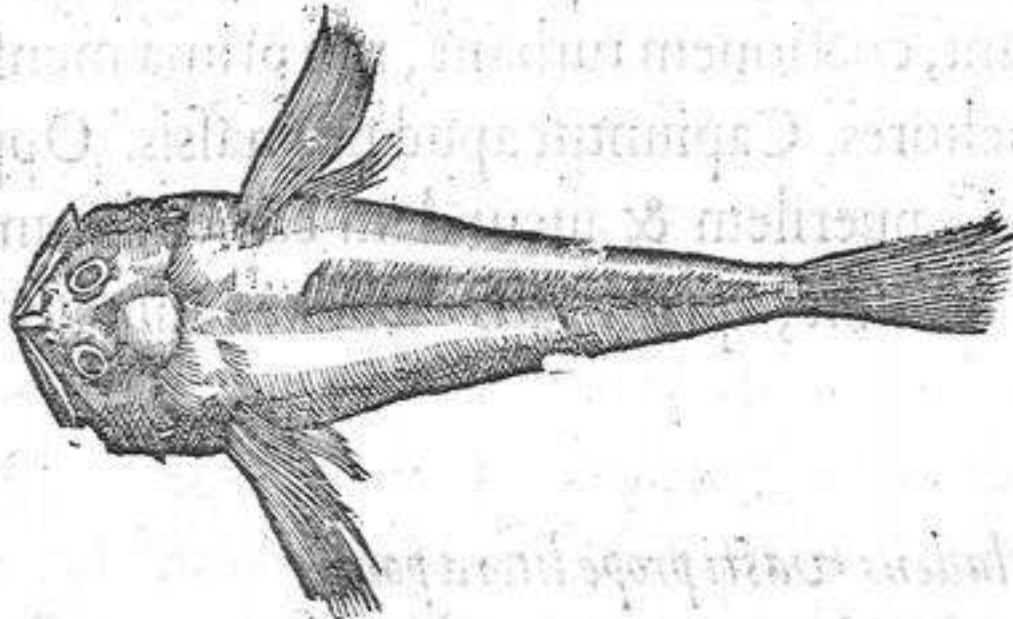
De Lampetra parua & fluuiatili.

CAPVT XXIIII.

IN fluuiis & riuulis paruę Lápetrę proculdubio in iis natae reperiuntur, vtpote quę illic capiuntur, quo nullus marinis aditus patere potest: cum neque illi in mare confluant, neque mare cum iis vlla parte sit coniunctum. Tales in Aruernię riuis inueniuntur. Vocantur à Gallis *Lamproyons*, & *Lamprillons*. Marinis sunt partibus internis & externis & colore similes, sola magnitudine differunt: quedã enim magnitudine sunt digitali, alię vermibus terrestribus, crassioribus assimilantur. Tholosę frequētes venduntur, & illic *châtillous* vulgo nominantur. Carne sunt molli, glutinosa, excrementitia. frixę & elixę eduntur. suauioribus aromatis, additis oleo & omphacio cõditę. Sic apparatus ab iis qui gulę delicias sectantur, magis cõmendantur quàm à medicis. Luto & aqua vescuntur iisdẽ que in locis degunt in quibus vermes

De Cotto.

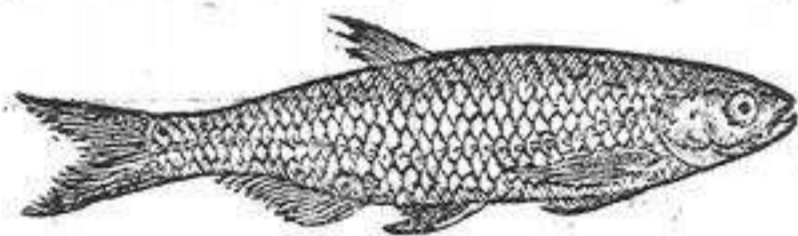
CAPVT XXV.

HACTENVS de fluuiatilibus qui permagnę sunt & medię magnitudinis diximus. Nũc de pisciculis, inter quos primus erit qui ab Aristotele *βόττος* dicitur. Gaza Cottum conuertit, nescio qua ratione motus.

Quod

Quod si latinū hoc nomē seruemus, interim meminerimus diuersum esse piscē ab eo qui à Numenio ex Athenæo κώθος dicitur: sic enim ille Gobionem appellabat, qui à reliquis Græcis κώθος vocatus est. Galli Cottū *chabot* nominant à capitis magnitudine. Nostri eadem de causa *teste daze*. Pisciculus est fluuiatilis Ranæ piscatrici similis, si parua magnis conferre licet, corporis figura & colore. Capite enim magno est lato & depresso, oris magno hiatu sine dentibus. Oculi sursum spectant. Pinnas habet duas ad branchias, magnas pro corporis ratione, in ventre duas minores, in dorso vnicam continuam ad caudam vsque, cauda in vnicam deficit. Intus brāchias quaternas habet, hepar magnū cū felle. Si corpusculū spectes vētriculū magnū. Arist. huius piscis meminit, quo loco pisces in aqua audire probat. Ἐν ὅ ἐν τοῖς ποταμοῖς εἰσὶν ἰχθύδια ἀπὸ τῶν πέτρων, ἃ καλεῖσθαι λέγουσιν, καὶ τὰυτὰ θηρέουσι ἴσως, διὰ ὅ ὑπὸ τῶν πέτρων ὑποδεδουκέναι, καὶ ὄντες τῶν πέτρων λίθοις. τὰ ὅ ἐμπόπιλοι παραφερόμενα ὡς ἀκόντια καὶ καρυβαροῦντα ὑπὸ τῶ ψόφου. Sunt præterea pisciculi fluuiatiles qui sub saxis stabulātur, quos Cottos vocāt. Capiuntur à nonnullis saxo percusso sub quo latent: protinus enim inde exturbantur, vt qui audiant, & caput per strepitum tentētur. Capiuntur cum Cobite fluuiatili in fluuiis & in fontibus. Carne sunt molli suaui & minimè negligenda.

De Cobite fluuiatili.

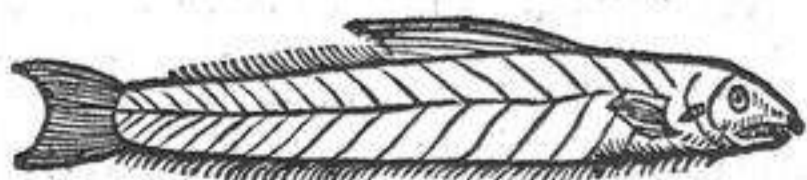
C A P V T X X V I.

V M antiquis pisciculi fluuiatiles minus cogniti sint, euenit vt nomine vetere careant. Qua de causa marinorum & similiū appellationes iis accōmodare visum fuit. Hunc igitur quē hīc proponimus Cobitē fluuiatilem nominamus, quod marinæ persimilis sit, cuius tria sunt genera, quæ nominibus suis Galli distinxerūt. Primū genus *loche franche* vocāt, alterū *loche*. Vtrūq; genus quū paruum est *lochete*. De primo genere nūc agimus, quæ *loche frāche* nominatur, vel quod tota leuis sit, & aculeis careat, vel quod mollior sit & salubrior. Est autē Cobites hæc fluuiatilis pisciculus in riuulorū & fluuiorum ripis degēs, digitali magnitudine rostro satis prominente. Corpus flauescit, & maculis nigricantibus notatur, subrotundum est & carnosum. Pinnæ duæ sunt ad brāchias, duæ in ventre, vnica ab excremēti meatu, vni-

ca in dorso. Carne est humida & viscida. Si in aqua sordida & cœnosa nutriatur pinguescit, sed multò insalubrior redditur.

De Cobite aculeata & Barbatula.

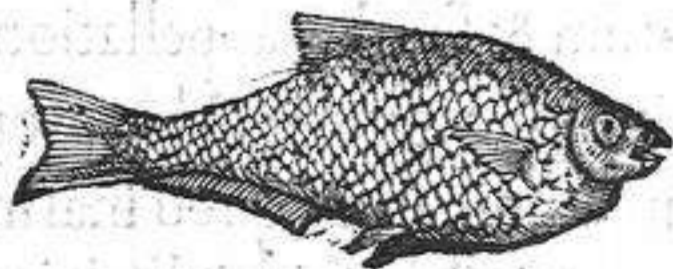
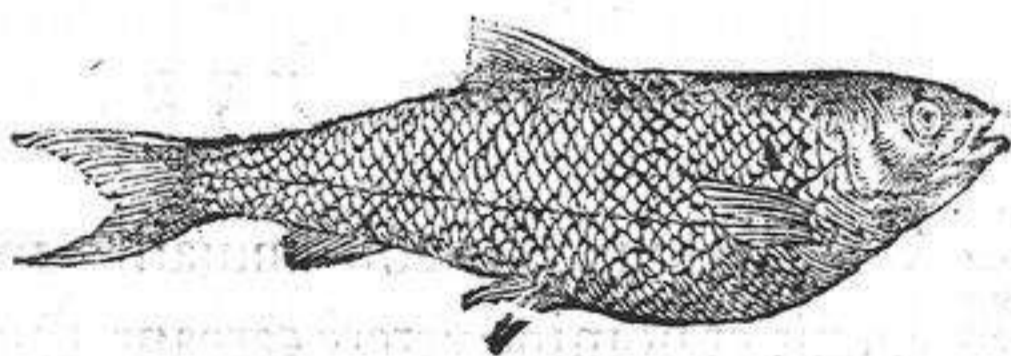

CAPUT XVII.

COBITES Secunda quę non solum *Loche* sed etiam *Perce* à Gallis vocatur supradictę similis est, ni paulo maior esset & latior, non rotunda sed compressa. In branchiarum operculis aculeum vtrinque habet. Spina interna dura rigidior est, quo fit vt pisciculus iste inter edendum molestior sit quàm Cobites læuis. Sæpius Ichthyopola parum cautis imponunt, & pro læuibus vendunt, quę impostura inter edendum facilè deprehenditur. Tertia Cobites barbatula omnium minima est, quę ipso nomine statim sese prodit, nomen dedimus à cirris tenuibus, è rostro barbę modo pendentibus quemadmodum in Barbo.

De Phoxinis.

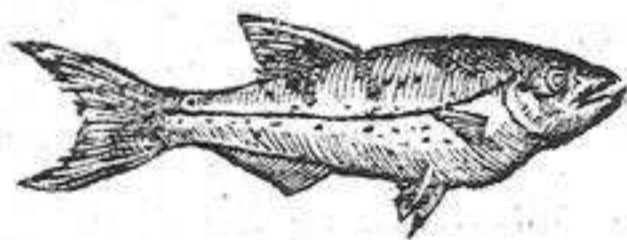
CAPUT XXVIII.

PHOXINVS Dicitur Gręcè & Latinè pisciculus, cuius Aristoteles solus bis meminit his verbis, ex Gaze conuersione. Pars piscium maxima consummatur mare & scœmina. De Rubelione & Hiatula ambigitur, omnes enim grauidę capiuntur. Consistunt ergo oua per coitum,

tum, in iis qui venerem norunt. Sed non coitu tantum, verum etiam sine coitu, quod argumento constat nonnullorum fluuiatilium, nam Phoxini statim, prope dixerim ac nati sunt, & admodum parui, oua habent. Et paulò post. Reliqui semel oua edunt in stagnis fluuiorum & arundinetis lacuum, vt Phoxini & Percæ. Nulla alia est à veteribus nota tradita, ex qua certi aliquid de Phoxino statuere possimus, quæ verò ab Aristotele ponitur Phoxino cum multis aliis communis est, quos quantumuis paruos capias, semper ouis plenos reperias. Sed ei vni ex omnibus hæc maxime conuenire videtur, quem sæpe in Picardia vidi obseruauique. Illic vocatur *Rosiere* dimidiati pedis lōgitudinem nūquam superat, corpore est lato & compresso, oculis magnis pro corporis ratione, Bramis minimis corporis specie simillimus est, colore est luteo. Quamlibet parui capiantur semper ouis grauidi sunt, adeo vt periti piscatores cum ouis nasci affirment. Huic qui subiungitur & nomine & figura non multum absimilis est, *Rose* vocatur à rubore caudæ, reliquo corpore cæruleo est, paulò maior, minus lato corpore. ouis semper plenus est etiam minimus.

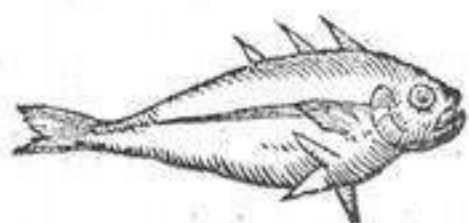
De Pisciculo Vario.

CAPUT XXIX.

LSTE Pisciculus ex Phoxinorum genere videtur esse, parit enim circa litora fluuiorum & riuorum, ac quantumuis paruus capiatur, ouis plenus reperitur. Tam variis coloribus nominatur quam variis coloribus depictus est. *Veron* Galli vocant, quasi varium. eandem ob causam *Pardilla* ab Italis, ab alijs *Sanguinerol* à rubore, à Romanis *Morrella* à nigrore dicitur. Græci quidam ab oculorum colore ἐρυθρόφθαλμοι. Dorsum aurei splendoris est, venter argentei, latera purpurascunt. cauda in pinnam auream & latiusculam deficit. Pinnas in dorso & in ventre totidem habet, quot reliqui iam descripti. Fellis multum habet, quare non nisi cuiſceratus coquendus. Cephalum fluuiatilem corporis figura imitatur. Cute læui integitur punctis notata. Carne est molli & satis suauis.

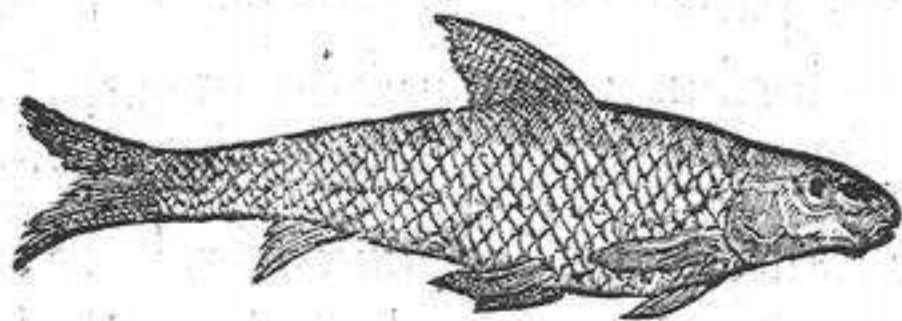
De Pisciculo aculeato.

CAPUT XXX.

IN Fluviis & lacubus reperiuntur pisciculi qui optimo iure aculeati nominantur ab aculeis quibus horrent. Horum duo comperio esse genera. Prius est maius, tribus tantum aculeis in dorso munitur, tribus in ventre, coniunctis, quales cernuntur in semine eius generis bliti quod *Esfinar* Galli vocant, à quo *Epinoche* pisciculus nuncupatur, vel *Epinarde*, à Germanis *Stachelfisch*, ab Italis *Stratzarigla*. Aculei acutissimi sunt & firmi quos in metu erigunt, ut se ab aliorum iniuriis tueantur. Aculeis demptis corpore paruas Percas referunt, à squamis nudi sunt. Fluuij & lacus quidam tanta interdum horum pisciculorum copia abundant, ut putent nonnulli seminarium esse reliquorum piscium, vel certe prædam. Exhaustis etiam vel exsiccatis stagnis quamplurimi relinquuntur pauperibus colligendi. Alterum genus est eorum qui senos aculeos rigidos in dorso habent, in lateribus singulos. Hunc pisciculum in Nare vidi è quo Tiberim subit. Accolæ pisciculis istis vescuntur. Errant qui de genere Galeorum esse aiunt. Quid enim pisciculis istis cum Galeis commune esse potest?

De Gobione fluuiatili.

CAPUT XXXI.

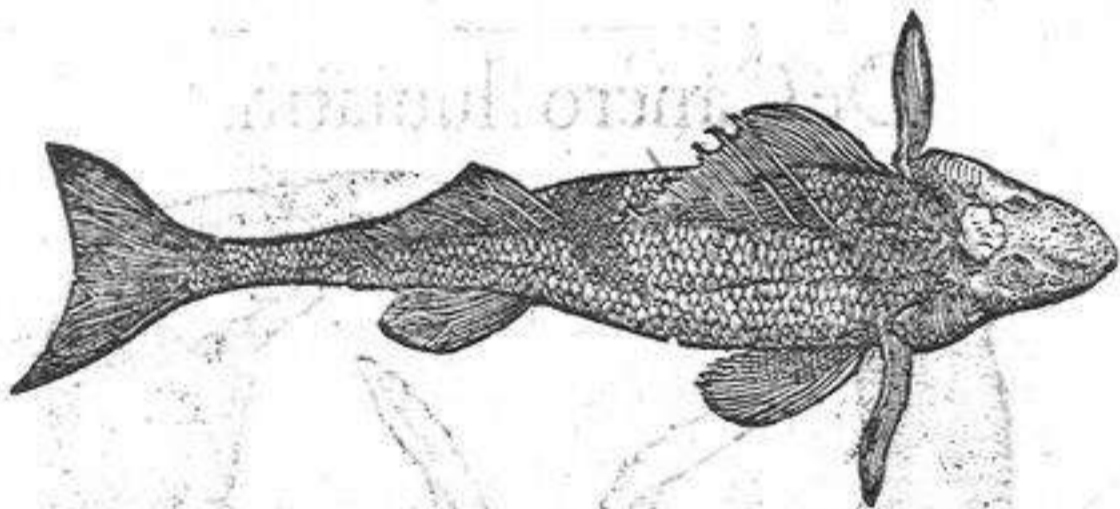
RÆCI Latinique veteres Gobionis fluuiatilis nullam, quod sciam, mentionem fecerunt, sed solum marinum agnouerunt, qui litoralis est, & saxatilis. Primus Ausonius, ut arbitror Gobionis fluuiatilis nomen pisciculo ei posuit, qui si non alimenti natura, saltem figura ma-

marino valde similis est. Falluntur ergo Medici, qui Gobiones fluuiatiles egris opponi volunt, his eam inesse succi bonitatem existimantes quam Galenus in marinis commendat, à quibus illi hac dote multum superantur. Notissimus est in Gallia Gobius fluuiatilis, *Gouion* dictus. Lugdunenses *Goison*, Germani *Gob* vocant. De eo hæc cecinit Ausonius in Mosella.

*Tu quoque flumineas inter memorande cohortes
Gobio, non maior geminis sine pollice palmis
Præpinguis teres, ouipara congestior aluo,
Propexique iubas imitatus Gobio Barbi.*

Propter duas oris appendices quæ breues sunt quasi *μύγαιες* imitatum esse ait Barbi iubas. Cæterum squamis tegitur paruis. In dorso pinnam vnicam habet, maculis nigris variatam, reliquas in ventre reliquorum fluuiatilium modo. Carne sunt molli, insipida, virus nonnunquam respiciente: vescuntur enim aqua, luto, & cadauerum carne. Qui enim pisciculis istis insidiantur, capita equorum bouumve in aquam coniiciunt, quo statim permulti coeunt, & cerebrum faniemque hauriunt, dentibus enim carent.

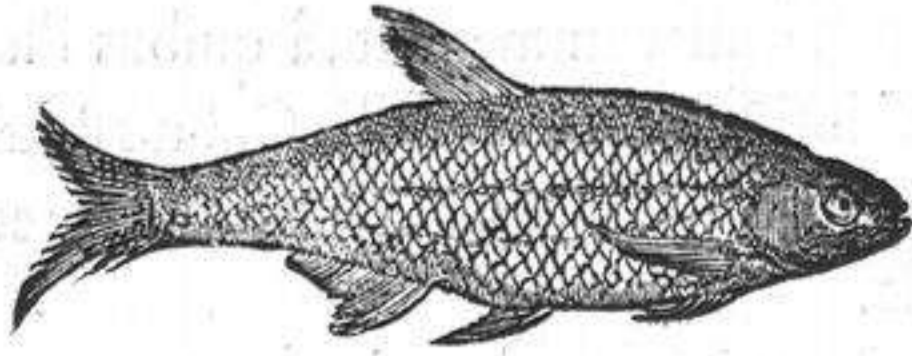
De Aspero pisciculo.

CAPUT XXXII.

LUGDVNENSES Pisciculum Gobioni persimilem *Apron* vocant ab asperitate squamarum. In Rhodano tantum inuenitur, sed non quouis eius loco, verum ea ferè in parte quæ inter Viennam & Lugdunum est interiecta. Est igitur pisciculùs Rhodano peculiaris, capite latiore quàm Gobio, in acutum desinente. Ore est medio, dentibus caret: sed maxillas asperas habet, foramina ante oculos. Colore est rufo, maculis nigris latis, à dorso ad ventrem obliquè descendentes variato. Pinnas ad branchias & in ventre similes cum Cottis habet, sed in dorso dissimiles: duæ enim sunt à sese seiunctæ. Vulgus ait pisciculum hunc auro vesci qua arenam cum qua nonnunquam auri laminulæ sunt, haurit. Carne est ficcior quàm Gobio.

De Alburno.

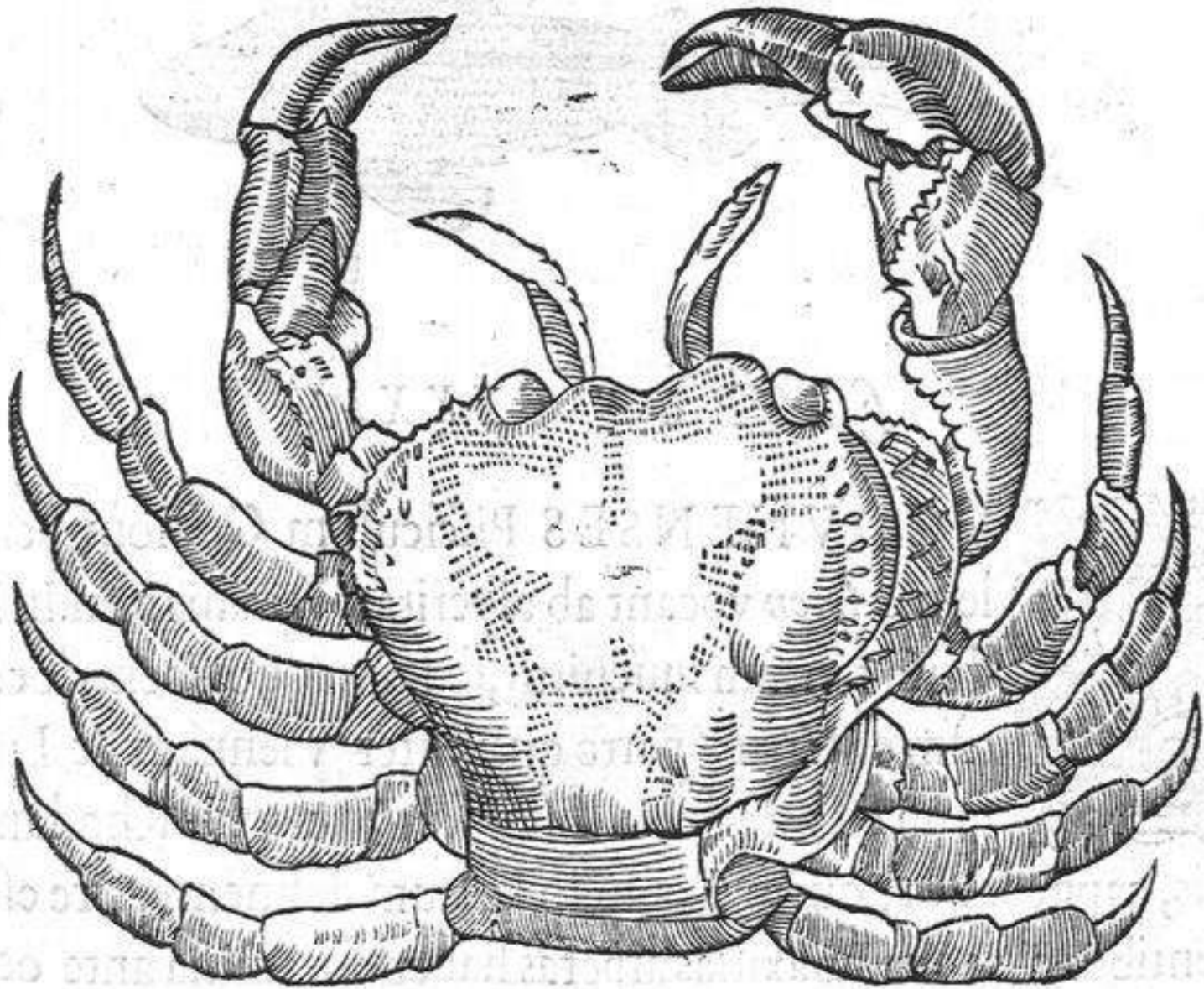
CAPVT XXXIII.

ALBURNI Appellatio ab albedine videtur esse sumpta, ab Aufonio fortasse inuenta. A Gallis *Able* vel *Ablette* vocatur, ab Anglis *Bleis*. A Germanis *Ablem* vel *zumbelfischlim*, vel *veiffischlim*. Alburnus piscis est fluuiatilis digitali magnitudine, Aphyis albis similis, oculis magnis, rubescentibus, dorso virescente, ventre candido. Lineis duabus distinguitur, altera à branchiis ad caudã ducta medium corpus dirimit, altera minùs euidens à radice pinnæ branchiarũ orta deficit, priusquam ad caudam perducta sit. Pinnas easdem habet quas Gobio. Capite est paruo, corpore latiusculo sed depresso, felle caret. Carne est molli & parum pingui. Vorax est piscis, eam ob causam hamo facilè capitur. Aufonius.

*Quis non et virides vulgi solatia Tincas
Norit, et alburnos prædam puerilibus hamis?*

De Cancro fluuiatili.

CAPVT XXXIIII.

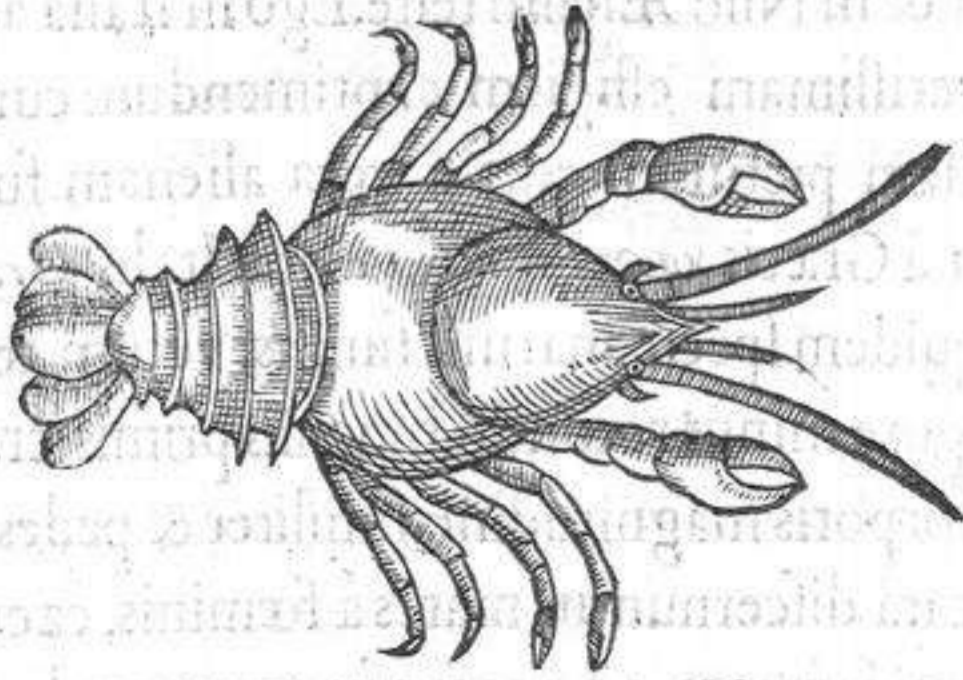
CRUSTATA Animalia multò pauciora in fluuiis reperiuntur quàm in mari. De fluuiatilibus nunc dicemus, primùm de Cancro qui tertij generis est Cãrorum omnium ex Aristotelis diuisione. Hoc Cancro carent Galli & Germani. Quamobrem non sine errore

errore

errore Astacos fluuiatiles in Cancrorum vicem vsurpant, in iis etiam remediis, in quibus veteres Cancros fluuiatiles summopere commendarunt. Reperitur frequens in Græcia, Creta, Sicilia, Italia, Hetruria. Reperitur & in Nilo Æliano teste. Ego in Italia accuratè pingendum, & ad verissimam effigiem exprimendum curavi, quòd viderem à quibusdam picturam eius à vera alienam fuisse repræsentatam. Dicitur à Græcis *καρκίνος ποταμίου*, ab Italis *Grancio* & *Granzo*. Est corporis quidem specie marinis similis, verùm testa tenuiore leuiorèque, corpore minùs rotundo, brachiis primis crassioribus & longioribus pro corporis magnitudine, similiter & pedes habet. Cauda corpori applicata discernuntur mares à fœminis, ea enim in fœminis latior est ad scuti formam, ad oua tutiùs contegenda, in mare est angustior. Carne sunt dulci. Cancri fluuiatiles crustam tempore exuunt, tunc molliores sunt, & summi Pontificis cardinaliùmque mensis maximè expetuntur. A quibusdam in lacte suffocantur, quo dulciores & meliores fiant. Degunt in riuulis & latent in luto, vnde ligonibus effosa scrobe capiuntur. Qui eos vendunt funiculo alligatos, & à se se seiunctos seruant, Etenim si se contingant, pedes mutuo sibi arrodunt & vorant, quod verum esse ipse sum expertus. Cùm enim ducentos Romæ emissem, domique in aquam vt sese reficerent coniecissem, ita inter sese conflictati sunt, vt plures quinquaginta mutilatos repererim, eo tandem deuentum est, vt omnibus necatis vnicus superstes fuerit, quem adhuc exsiccatum seruo. Cancri fluuiatiles satis nutriunt, & corpora humectant. Quare Auicenna in febribus heticis cum aqua hordei valde probat, quod nihil salsi habeant, humidiorèsque sint marinis. Permulta alia de iisdem traduntur à Dioscoride, Nicandro, Plinio quæ superuacaneum fuerit hîc describere. Solius Galeni sententiam exponam, quo maiorem authoritatem habeat oratio de Cancri fluuiatilis mira & occulta facultate. Fluuiatilium Cancrorum, inquit, cinis desiccatur, & proprietate totius substantiæ mirè demorsis à cane rabido auxiliatur, vel solus, vel cum thuris parte vna, gentianæ quinque, Cancrorum decem. Vel eo cinere vtendum quemadmodum parabat Æschrion longo vsu peritissimus qui viuos Cancros in æneam patinam iniectos tandiu vrebatur quoad in cinerem redigerentur, vt facillimè in puberem tenuarentur.

D

De Astaco fluuiatili.

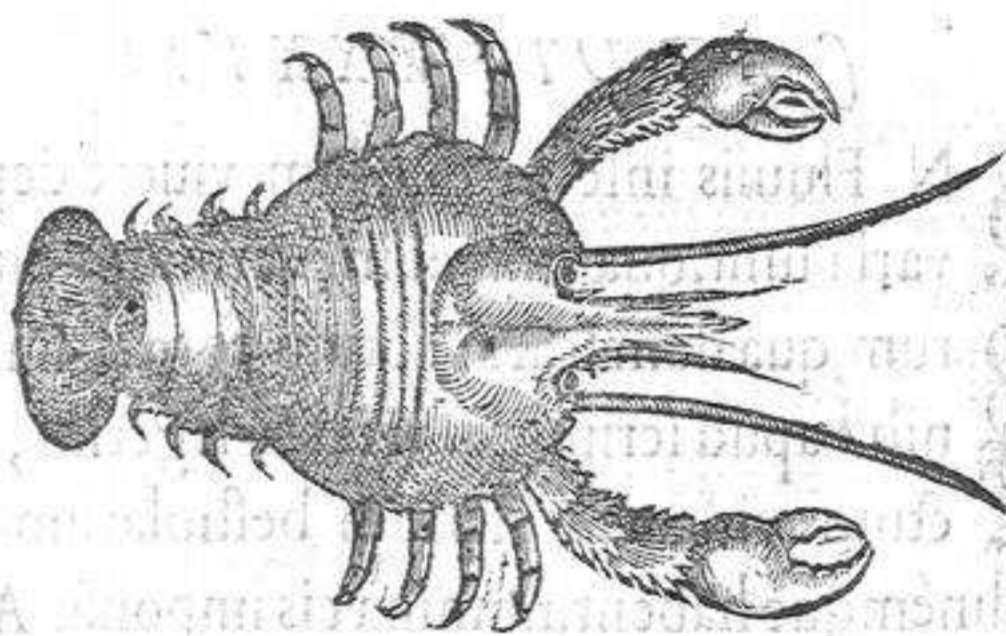
CAPUT XXXV.

N Fluuuis montium & gelidis riuulorum vndis crustata animalia procreatur, quæ à figura Astacorû marinorû, vel contrâ marini à fluuiatilibus nominati sunt. Astaci fluuiatiles corpore sunt rotundo, capite in cornu latiusculum, breue acutum deficiente, sub quo latent oculi, & capiti præposita sunt cornua quatuor, duo breuiora sunt, alia longiora, articulata, flexibilia, in tenuitatem pili definentia. Vtrinque chela vnica est, aspera denticulata, articulis quaternis connexa. pedes vtrinque quaterni, bini chelis propiores bifidi sunt & hirsuti, bini posteriores in calcar desinunt. Posterior corporis pars quæ collum appellatur, sex tabellis constat, cauda pinnulis quinque, media scuti formam refert, & articulata est, vtrinque duæ communi articulo, postremæ proprio colligantur. Os dentibus munitum vt in locusta & Cancris. Carnis aliquid est in ore pro lingua. Sub cauda appendices sunt in quibus oua reponuntur, Cocti Astaci rubescunt. Lunæ vim sentiunt quemadmodum crustata alia & ostracoderma. Carne sunt molli & fluida, quamobrem melius coquuntur si in feruentem aquam iniiciantur, maximè aceto vel omphacio admisto: feruens enim aqua mox vt carnem contigerit eam firmat, nec diffluere finit. Astaci sarcophagi sunt & scatophagi. Cadauera consecretantur, nam si in aqua vel equus, vel canis, vel quoduis aliud animal submergatur, mox tanquam vultures magna frequentia adnatant, nec inde recedunt priusquam quicquid carnis fuerit arroserint. Quo spectaculo quidam aliquando commotus, quemadmodum ex boue cæso apes, ex equo vespas, ita Astacos fluuiatiles gigni existimauit, quamobrem equos mortuos in aquam coniiciendos aliquoties curauit, tandè euentu ab eadem sententia deductus est. In Gallia & maximi & frequentissimi capiuntur. Non probo Medicos qui Astacis eam vim & cibis, &

in pulmonum vitiis inesse existimant, quæ in Cancris insit, quoniam Astaci carne sunt præhumida, dissipatu facillima, minimum nutriente. Multò minùs probandi qui caneros fluuiatiles esse putent, cum Cancris corpus sit rotundum teste Aristotele, sine cauda, vel cauda corpori applicata nec extensa, Astacus corpore longo, Locustis simili, quod capite & collo tabellis distincto constet. Lapides in capite habere Astaci creduntur, quos Medici quidam ad comminandum renum calculum in vino albo propinant, sed in senioribus solum reperias.

De Astaco paruo.

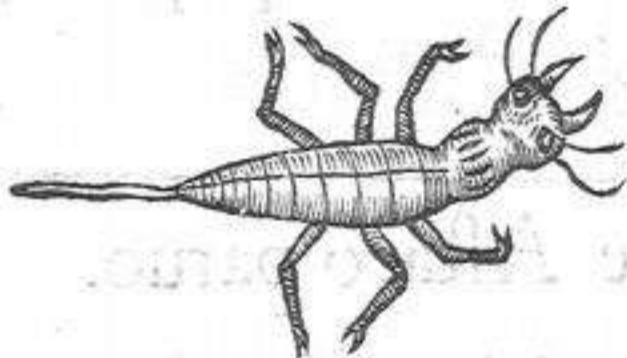

CAPUT XXXVI.

DE Astaco fluuiatili sermo nos admonet, vt Astacum marinum paruum, quem quum de crustatis marinis ageremus, prætermisimus, huc inferamus. Vterque ex collatione meliùs agnosceretur: Vocamus igitur Astacum hunc marinum paruum, vt à magno differat, quem inter marinos depinximus, vt etiam ab Elephanto & Leone distinguatur, cuius solus, quod sciam, Athenæus meminit. Τῶν δ' ὀστρακοδέρμων, καρῖς, ἀστακὸς, κάραβος, καρκῖνος, λέων, τῶν αὐτῶ γένους ὄντα διαφέρουσι. μείζων δ' ἐστὶν ὁ λέων τῷ ἀστακῷ. Ex ostracodermis sunt Squilla, Astacus, Locusta, Cancer, Leo, quæ eiusdem cum sint generis differunt, maior autem est Leo Astaco. Est Astacus hic semper paruus, nec ferè vnquam magnitudinè picture nostre superat. Capite & thorace est rotundiore quàm fluuiatilis, in lateribus inciso, è capite eminet cornu latiusculum, magnum si totum corpus spectes, vtrinque ferratum, inter oculos situm, quos recondit, & exerit. Cornua quatuor oculis præfixa sunt. Duo breuiora cornu ferrato viciniore, alia duo multò longiora, flexibilia, articulata. Chelam vtrinque vnicam habet denticulatam, quaternis articulis connexam. Vtrinque quaternos pedes sine forficibus. Collum siue cauda tabellis constat & in pinnulas desinit. Sub cauda

appendices sunt ouis reponendis destinatę. Astaco huic viuo corpus rubescit, alioqui lineis cęruleis transuersis variatum. Rarus & bonę carnis est firmiorisque quàm Elephas, melioris quàm Locusta. Differt à fluuiatili quod sit dum viuit colore fusco, corpore longiore & strictiore, cornu frontis latiore & breuiore.

De Squilla fluuiatili.

CAPUT XXXVII.

IN Fluuuis insecta quędam viuere deprehendi, quę varia sunt, quędam enim vermium, quędam muscarum, quędam scarabeorum forma sunt. De his cüm nihil apud scriptores veteres legerim, non ineptę facturus videor, si aliarum bestiolarum quarum imaginem similitudinęque habent, nomina eis imponā. Ab his incipiam quę proximę explicatis affinia sunt, id est, quę tenui crusta integuntur, qualis est Squilla fluuiatilis quam hęc exhibemus. Ea pedes ternos vtrunque habet. Cauda in duo longa & tenuia veluti fila desinit: digitali est longitudine. Capite est rotundo & compresso instar lentis leguminis. Cornicula quatuor habet. Cum squillis marinis magna est figurę affinitas. Quare non video quo aptiore nomine donetur quam Squillę fluuiatilis.

De Cicada fluuiatili.

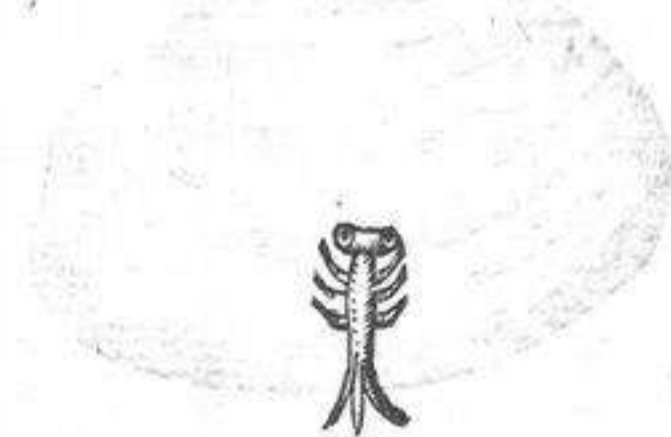
CAPUT XXXVIII.

ERNUNTVR Etiam in riuulis bestiolę Cicadis terrenis persimiles, quas ob id Cicadas fluuiatiles nomino. Et ventris latitudiue & pedibus natant, vtrinque ternos habent, postremi longissimi sunt. Hoc à terrestribus differunt, quod capite sunt magis

gis exerto, & ceruicis aliquid habere videantur.

De Libella fluuiatili.

CAPUT XXXIX.

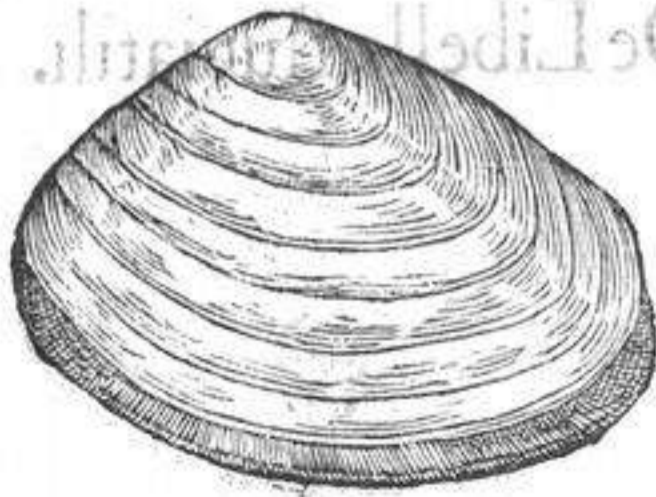
INSECTVM hoc libellam fluuiatilem libuit appellare, à similitudine quæ illi est cum fabrili instrumento, & cum Libella marina. Hæc bestiola parua est admodum T, literæ figuram referens, pedes ternos utrinque habet, Cauda in tres appendices desinit, quæ viridi sunt colore, iisdem & pedibus natat.

De Musca fluuiatili.

CAPUT XL.

MVSCAS volantes in aquæ extremitate sæpe vidimus æstate. Oculis sunt magnis pro corporis magnitudine, dorso rotundo, ventre plano, senos habent pedes, posteriores maiores ad corpus in aqua impellendum. Inter natandum geminas alas extendunt. Quare & in aëre volare, & in aqua natare possunt. Natant ventre in cælum conuerso, contrario situ volant. Vtrunque per vices faciunt. Venter lineis nigris & viridibus distinguitur, his pisces insidiantur. Sunt permulta alia in aquis dulcibus insecta atque bestiolarum nondum ab omnibus satis animaduersæ, quæque vix bene pictura exprimi possunt. Quare hortor studiosos viros, & sedulos rerum peruestigatores, ut in fluuiorum aliarumve aquarum quas incolunt animalibus cognoscendis & iis posteriorum memoriæ mandandis operam ponant.

De Musculis aquæ dulcis.

CAPUT XL I.

LONGE plura & maiora in mari quàm in fluuiis vel lacubus gignuntur ostracoderma, cuius rei causam sæpe aliàs marinæ aquæ vi attribuimus. In aqua dulci stagnante maximè reperiuntur Musculi, ferè nunquam in rapidis fluminibus. Galli *Moules* vocant. Duplici constant concha tenui & fragili, foris nigricat, & veluti ex multis additamentis conflata est, ob id asperior. Intus læues sunt, ex cæruleo nigricantes. Carne sunt dura concoctu difficili, mali succi, quo fit vt qui iis copiosius vescuntur in febres incidant.

De Cochleis fluuiatilibus.

CAPUT XL II.

COCHLEAS paruas gignunt flumina & riuuli multi, Cochleis terrestribus similes sunt, similiter cornibus iter prætentantes, nisi quod cornua habeant breuiora latioraque pinnularum ferè forma. Testa longiuscula in acutum deficiens Stromborum modo. Harum postrema depressa est magis, aculeis aspera, à quibus echinatam fluuiatilem nominare possumus. Similem aliquando in Ranarum ventre reperi.

G V L L I E L M I R O N D E L E T I I D E

P A L V S T R I B V S

L I B E R .

De Ranis.

C A P U T I.

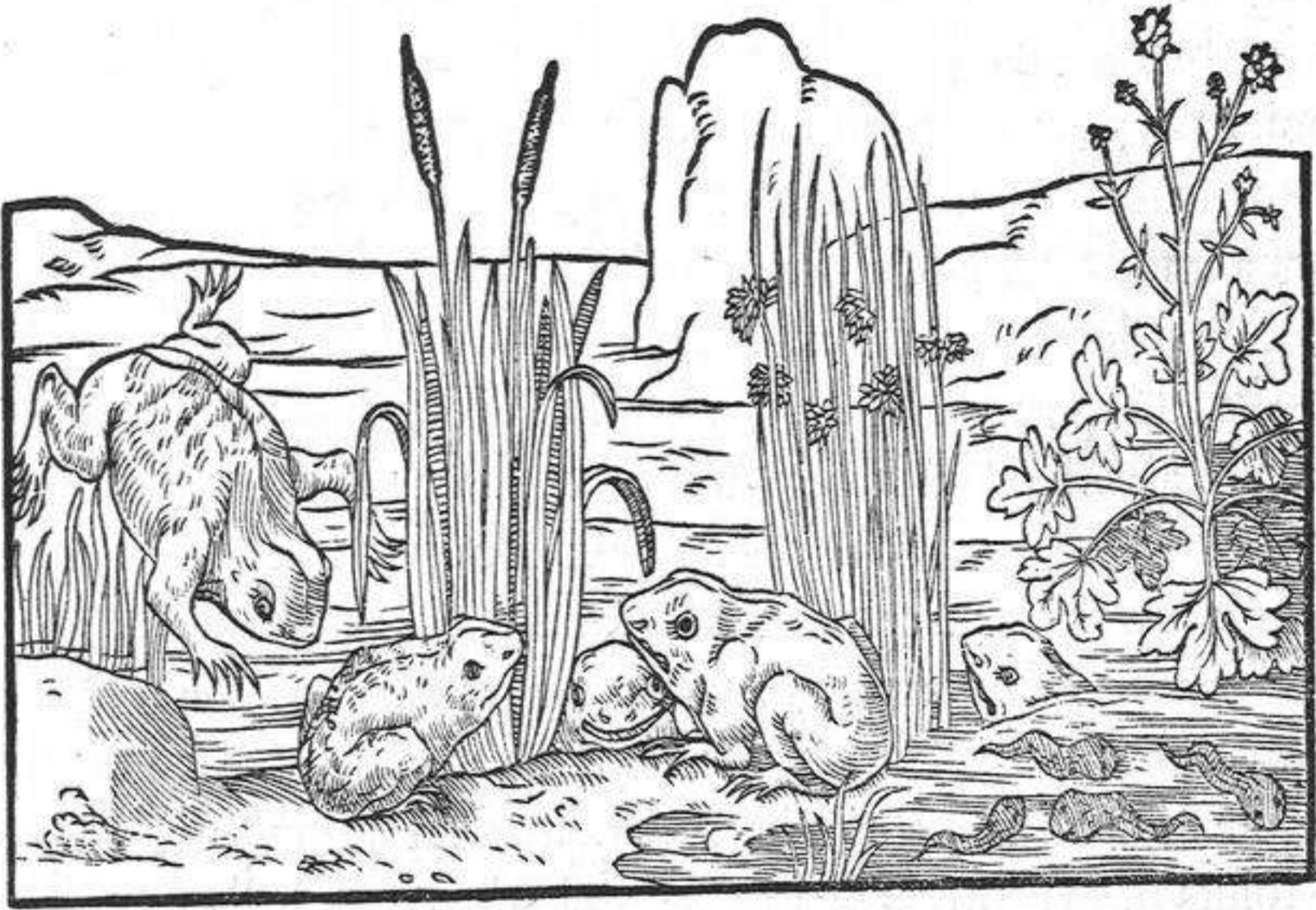
IVMORE Delectantur omnia Ranarum genera. Quare cum plura & notiora maxime in palustribus aquis degant, inter palustria potius quam inter amphibia numerare visum fuit. Diuersa autem earum esse genera experientia demonstrat, ut & autores ipsi tradiderunt. Sed cum à diuersis variè & confusè exponantur, ipsa enucleatè atque explicatè docere operepretiù fuerit, ut qui vel sine pernicie in cibis uti voluerint, vel remedia aliqua ex his parare, vel ab aliquo veneno sibi præcauere, certi aliquid de iis iudicare possint, & quod proposito accommodatum fuerit seligere. A minimis incipimus, quæ Gyrini dicuntur Plinio autore, quum de Ranarum coitu & generatione loquitur. Pariunt minimas carnes nigras quas Gyrinos vocant, oculis tantum & cauda insignes: mox pedes figurantur, cauda findente se in posteriores. Nicander sicuti legitur in exemplaribus excusis γερύνης vocat, interpretis μικρὸς βαζάχης interpretatur. Præterea Nicander in Alexipharmacis primùm φρύνον nominat, deinde κωφὸν eiusdem speciei, quæ fruticibus verno tempore adhærescit. Quo loco Scholiastes Græcus tradit duo genera esse βαζάχων, id est Ranarum, hybernas & æstiuas, ex quibus æstiuæ coaxant, & innoxie sunt, hybernæ mutæ & mortiferae. vel sic. Phrynus pro vocali sumitur: sunt enim mutæ

Libr. 8. ca. 51.

& minimè vocales, discriminis horum causa dixit Phrynum pro vocali. Est autem Ranæ similis, sed oculis est maioribus, arundinum fructicumque radicibus adhæret Phrynus. Hæc Scholiastes. Quæ cum plus caliginis quàm lucis rei adferant, nos perspicuè, vt opinor, sic distinguemus, vt Ranæ sint quædam quæ maiorem vitæ partem in aqua transigant, aliæ in sicco tantùm, aliæ inter has ambigant. Rursus earum quæ in aqua degunt, aliæ in fluuiis, fontibus & riuulis reperiuntur, minimèque perniciosæ sunt, sed edules. Has Ranas fluuiatiles vocat Plinius LIB. XXXII. Græci communi omnium nomine βαΐαχος. Aliæ sunt palustres & venenatæ, à nostris Bufones aquatiles nominantur, à Græcis ἐλφοβαΐαχοι vel βαΐαχοι ἐλφοι. Has Phrynis siue Rubetis coniunxit Dioscorides, tum ob corporis figuram non dissimilem, tum ob vim æquè perniciosam. Earum quæ in sicco habitant, alia inter fructices & arundines viuit, vnde ei nomen teste Plinio. Quidam inquit, ex ea Rana quam Calamiten vocant, quoniam inter arundines fructicisque viuit, minima omnium & viridissima, cinerem fieri iubent. Alia per tempestates ex aëre deiicitur, & Ἰσπετιῆς cognominatur. Rana quæ ambigit φρύ-
 vos vocatur à Græcis, à Latinis Rubeta. Plinius: Ranæ quoque Rubetæ quarum in terra & in humore est vita, vel vt Aetius vult cum palustris vitæ conditionem in terrestrem commutauerit φρύνος appellatur, id est Rubeta à rubis in quibus degit. Plinius: Sunt quæ in vepribus tantum viuunt, ob id Rubetarum nomine vt diximus, quas Græci Phrynos vocant, grandissimè cunctarum. Quæ postrema maximè indicant de iisdem Plinium loqui & Aetium, quum dicit Rubetas nihilo minores esse testudine parua. Hanc speciem Vergilius Bufonem appellauit, nostri Crapan. Hæc sunt Ranarum genera. Neque vllum est genus quod λῆος βαΐαχος dicitur vt Hermolaus in mendoso codice legerat pro ἐλφος βαΐαχος. Neque alia est quæ Dryophytes dicitur à Calamite, vt docebimus. Postremo neque seiunctum à cæteris genus quod mutum sit, nam id multis Ranis accidit etiam vocalibus natura, ob quandam loci proprietatem, quod Plinius annotauit. Ranis sonus sui generis. Multum tamen refert & locorum natura: mutæ in Macedonia traduntur. Mutæ sunt & Cyrenjs eodem autore, illatis è continente vocalibus. Et in agro Cyrenensi, ait Aristoteles, Ranæ vocales præterito tempore deerant. Mutæ sunt etiam nunc, ait Plinius in Seripo insula, eedem alio translate canunt: quod accidere in lacu Thessaliæ Sicendo tradunt. Sunt qui putent Seriphum vnam ex Cycladibus non habere Ranas, vnde prouerbium βαΐαχος ἐν σερίφου, quod confirmare volunt Strabo

bonis authoritate qui scriphum saxosam esse scripsit, quare & sine aqua esse, qua carere imo absque ea ne esse quidem possunt Ranae. Sed Theophrastus nō negat illic esse Ranas, sed fortasse non vocales ob nimiam aquarum frigiditatem, neque in Pierio etiam Thessaliæ stagno propter aquarum rigorem. Id quod multis in locis euenire mihi compertum est. Quod si quis locum Plinii mihi obiecerit ex libr. xxxii. in quo aliud à supradictis genus & mutum constituisse Cap. 7. videtur his verbis: Est parua Rana in arundinetis & herbis maximè viuens, muta ac sine voce, viridis, respondemus eandē hanc speciem esse: cum ea quam Calamiten vocant, quod in arundinetis viuat, minima omnium & viridissima de qua iam dictum est. Nunc ad singula genera explicanda veniamus.

De Ranis fluiorum & riuorum.

CAPUT III.

ET SI Ranae notissima sunt animalia, nemo tamen sanę mentis laborem hunc nostrum tanquam superuacaneum reprehendere iure potest, si post Aristotelem, Dioscoridem, Plinium aliquid tractauerimus. Prodest enim genera distingui, quoniam & forma & facultatibus differunt. Ranae enim palustres cum Rubetis inter venenatas numerantur: Ranae fluiorum, riuorum & fontium & in medicamentis & in cibis vsurpantur, suntque quibusdam in deliciis, pauperibus famis alleuamentum inemptum. Præterea multa video à recentioribus de Ranis prætermissa, quæ postea à nobis tradentur, quæ mini-

mè negligi oportuit, quale est, linguę forma noua, in oculis palpebra inferior, mobilis sicuti in auibus, tenuis & perspicua, duo foramina rotunda, tenui membrana iis obtensa tympani aurium instar, post oris rictum rimę duę per quas tenuem membranam exerunt. Caudę rudimentum sub qua vnicum foramen est quo foetum emittit, excrementa excernit, quędam etiam alia quę in singulis dicuntur, quę non inutilem nostram in hac animalium cōtemplatione diligentiam esse palam ostendent. Vniuersè quidem βάσσαχοι à Græcis dicuntur, à Latinis Ranæ. Sed ad cæterarum discrimen hæ fluuiatiles vocentur. In ripis ad solem maximè delectantur, quaternis pedibus assultim in terra gradiuntur, & in aqua celerrimè natant, maximè posteriorum pedum beneficio: sunt enim longi ac proinde ad saliendū aptissimè à natura conformati, & ad natandum, quia lati, in quinos digitos diuisi, qui membrana tenui cōnexi sunt, vt in anseribus, anatibus, & fulicis. Crura & tibię validis musculis vincuntur. Pedes anteriores breuiiores in quaternos tantum digitos fissi. Qui pollicis vice est crassior & breuior. Digitorum tres sunt acies, & totidē articuli. Ossa sesamoidea in primo digitorum articulo pedum anteriorum, in omnibus articulis pedum posteriorum. Colore sunt vario. Quum paruę sunt admodum & piscis forma, nigre, & specie Ranis piscatricibus similes & colore. Grandiores factę & cauda in pedes diuisa, alię virides sunt alię nigricant, alię flauescunt. Ventre sunt candido nigris maculis asperso. Cute integuntur tuberosa & inæquali, capite sunt crasso, ceruice contracta sed latiuscula, Rostrum in acutū angulum definit, oris rictus magnus, intus magna oris capacitas. Lingua carere videtur, vel si eam linguam nomines, eam ab aliorum omnium animalium linguis & situ & cōnexionem diuersam esse intellige: Nam extremę maxillę herens, inde pendet, quo fit, vt qua in parte in cæteris soluta sit, in Ranis sit ligata & contrā: nam in maxilla, vt dictum est, hæret, ad fauces soluta est. Hanc particulam cum Aristotele recte linguam vocabimus, cuius hæc sunt verba. ὁ δὲ βάσσαχος ἰδίῳ ἔχει τὴν γλῶτταν. ὅ μὲν γὰρ ἐμπροσθεν προσέφυκεν ἰχθυωδῶς ὁ τοῖς ἄλλοις ἀπολέλυτος. τὰ δὲ πρὸς τὴν φάρυγγα ἀπολέλυτος, καὶ ἐπέπλυκτος ὡς τὸ ἰδίῳ ἀφίπτε φωνῶν ἀεί. Ranis lingua sui generis est: pars enim primā quę cæteris absoluta est, iis cohæret modo quo tota ferè piscium. Intima verò absoluta ad guttur applicatur, qua suam vocem solent emittere. Prodentibus asperitatem tantum in maxillis habet, qua quicquid arripit mordicus retinet, ob id panno rubro vel frustulo carnis filo ex arundine demisso, demorso extrahuntur & capiuntur. Oculos magnos habent & prominentes, palpebram inferiorem auium ritu oculis applicant, quę tam tenuis est vt perluceat. Ante oculos foramina sunt, vel ad aërem attrahendum vel ad odorandum, tenui membrana obtecta non ali-

non aliter quàm auris tympanum . Ab oris rictu sub foraminibus ià dictis sinus vtrique est , in quo tenuis membrana, quæ dum aërem sub aqua retinēt, inflatur & foras prominet vesicæ aëre plenæ modo. Ab oculis lineæ duæ fuscæ per latera ductæ sunt , inter has media est dorsi linea quod in caudam desinit, sed cute contegitur, post hanc superiore magis quàm inferiore loco, meatus est quo Gyrini & excrementa emittuntur. Cutis circa articulos tantùm carni firmè hæret, ob eam causam nullo negotio excoriantur , facileque aëre concepto & cohibito intumescunt . Ventriculo sunt magno longoque, intestinis cōuolutis, coloris varij, ecphysis alba est, ieiunum intestinū, & quod ileum à quibusdam dicitur flaua, ob bilem quam per meatum à vesica fellis in hepate sita excipiūt, quamuis fel viride & tenue appareat, Colon sequitur, cæcum nullum reperitur , illud nigrescit ob sterco, latum est & amplum , rectum candidum & angustum. Splen parvus est in mesenterio. Hepar rubrum in tres lobos sectum. Maribus renes sunt longi, carnosi, testes lutei parui & rotundi. fœminis appendices circa renes crocæ, quas vterum esse dixerim . Vesica est tenuissima, vixque cernitur. Pulmones tenues , magni, non omnino sine sanguine, vt Aristoteles existimauit, quum scripsit Ranas diutius in aqua vrinare, propterea quod pulmones sine sanguine habeant , sed potius quod exiguo calore & sanguine præditæ, frequenti inspiratione & expiratione non egent . Pulmones nigricant, cor in medio est thorace non piscium, sed quadrupedum cordi simile, nigris punctis notatum . A medio pectore cartilaginea apophysis producitur in extremo lata cui innituntur partes quæ maxillæ subsunt . Hactenus descriptæ sunt Ranarum partes . sequuntur actiones . Vere coeunt, Mares vlulatu suo, quem ololyginem nominant fœminas ad coitum alliciunt . Ololyginem vero edunt maxillæ inferioris labro demisso pari libra cum aqua modicè recepta in fauces , superioreque maxilla intenta . Flagrant tantisper oculi modo lucernæ, cùm sinus buccarum maxillis distentis interluceat : coeunt enim magna ex parte noctu . Hæc sic ferè ex Aristotele conuertit Gaza Plinium imitatus qui mares à voce ololyzontes vocari tradit . Sed præstat locum adscribere: eleganter enim Aristotelis locum illustriorem reddit, quum de piscium lingua loquitur. Rana prima coheret, intima absoluta à gutture qua vocem mittunt . mares tum vocantur ololyzontes . stato id tempore euenit cientibus ad coitum fœminas . Tum siquidem inferiore labro demisso, ad libramentum modicè aquæ receptæ in fauces , palpilante ibi lingua vlulatus elicitur . Tunc extenti buccarum sinus perlucet, oculi flagrant labore percussis. Rana igitur duplicem edunt vocem *ὀλολυγόν* coitus tempore & *κράξ* qua voce omnibus sunt molestæ . quumque maximè

Li. II. cap. 7.

& vltra modum sunt vocales, tum tempestatem præsentunt, quia aqua pluuiæ delectantur. De coitus ratione varia prodiderunt auctores. Plinius. Ranae superueniunt prioribus pedibus alas fœminæ mare apprehendente posterioribus clunes. Et mox. Mirum quæ semestri vita resoluuntur in limum nullo cernente, & rursus vernis aquis renascuntur quæ fuere natæ, perinde occulta ratione cum omnibus annis id eueniat. Dicam hac de re id quod sentio. Certum est Ranas aliquas sponte nasci maximè quæ Gyrini vocantur. Gignuntur & ex concubitu maris & fœminæ, sed non ita coeunt vt Plinius tradidit, sed animalium retro meientium ritu, atque sic copulatas Ranas vidi: cuius rei causa neque inter crura, neque inferiore in loco sed superiore meatum habent. Quantum ad Gyrinos attinet vt mihi, ita omnibus experientia compertum esse potest sponte etiam in limo generari. In magnis enim imbribus & itinera & loca alia antea omni Ranarum genere vacua primùm Gyrinis, deinde Ranis multis abundasse obseruavi. Ranae cibum in aqua capessunt. Muscas, vermes, cantharos aquatiles, tineas, hirudines, cochleas paruas, atque insecta aquatilia omnis generis deuorant. Adeo sunt voraces vt à suo genere non abstineant. Inueni in maiorum Ranarum ore Ranas paruas, atque in ventriculo semicoctas, cochleasque echinatas. Quamobrem esca etiam è longinquo vel cibi odoratu, vel conspectu alliciuntur & capiuntur, maximè ipsarummet Ranarum carne, aut panno rubro carnis colorem referente. Nostris in more est posteriora tantùm Ranarum in cibis vsurpare, reliquo corpore abiectò, vel quia carnis parum ei inest, vel quia viscera venenata, vel in cibis inutile quid esse in iis credatur, quod etiam Aristoteles annotauit de Echinis loquens, quorum quod nigricat parti creditum est superiori ex dentium origine pendens amarum nec esculentum, quale in multis inesse animaduertimus, aut certe quod ei proportione respòdet, vt in Testudine & Rubeta, & in Rana, atque etiam in turbinatis & mollibus, sed colore differt. Caro Ranarum candida est, dura si recens fuerit, seruata tenerior redditur. Medici vt Testudinum ita Ranarum carnem heceticis & phthisicis apponunt, quod non improbo si in iure capi decoquatur, quo tempore ad venerem non cientur: tunc enim virus olent, modo etiã in locis summo estu exsiccatis captæ nõ fuerint, sed in fluuiis & riuulis. Ranae apibus insidiantur, nec earum aculeos pertimescunt. Mira traduntur à Plinio de Ranis à Democrito & Magis, quæ ex LIB. XXII. petenda sunt. Dioscorides contra omnium serpentium venena pro antidoto esse prodidit, si ex sale & oleo decoctæ edantur, iusque earum itidem sorbeatur, contra inueteratos tendinum rigores pollent. Idem tradit Plinius, vnguentis & emplastris adhibite siccati discutiendique vim habet, maximè in articularum doloribus. Inde Emplastrum à Ioanne de Vigo Chirurgico

Lib. 2. ca. 28.

Lib. 32. cap. 5.

rurgo

rurgo rectè compositum, quod & emplastrum de Ranis nominatur, quo fœlici successu in tumoribus & doloribus morbi Hispanici utimur. Ranæ tres in olla. vstæ & cum melle appositæ alopecias replent, si Plinio credimus, vel cum pice liquida illitæ, vt Dioscoridi & Paulo Ægi. visum fuit, quod ego experientia verum esse comprobavi. Illitus earum cinis profluentis sanguinis impetus sistit autore Dioscoride, quod & Paulus confirmat. Crematarum Ranarum cinis maximè ficcans redditus, sanguinis eruptiones sistit, & alopeciis cum pice liquida medetur. Plinius. Ad sanguinem sistendum Ranarum illinunt cinerem, vel sanguinem inarefactum. Eadem exsiccandi vi equorum scabiem decoctæ in aqua extenuant, donec illini possit, aiunt ita curatos non repeti postea. Eadem decoctæ in aqua marina psoras tollunt, donec sit crassitudo mellis. Multò plura ex Ranis petita remedia aduersus varios morbos leges apud veteres autores.

De Rana palustri & venenata.

CAPUT III.

INTER Ranas sunt quæ in palustribus locis & putri fœtidòque limo oppletis & nascuntur & viuunt, quæ palustres rectè dici possunt, sed quia quæ fluuiatiles sunt, in paludibus etiam & in aquis stagnantibus reperiuntur, ad huius discrimen illam venenatam cognominauimus, quæ Bufo aquatilis vocatur, à

lib. 6. cap. 31.

Gallis *Crapau d'eau*, à Græcis ἐλειοβάσαχος, denique terrestris φρύνος, siue Rubeta quæ palustrem vitam in terrestrem non commutauit. Ea Rubeta siue Phryno terrestris minor est, cuius venenum mala symptomataque eadem sequuntur quæ Rubetæ, quæ Dioscorides sic explicat, φρύνος vel ἐλειοβάσαχος, idest Rubeta aut Rana palustris assumpta tumores ciet, pallor corpus vehementer decolorat, vt planè buxeum spectetur: spirandi difficultas torquet, & grauis halitus oris, singultusque & inuita interdum genituræ profusio consequitur. Paulus Æginet. φρύνον etiam & ἐλειον βάσαχον appellat, cui vires omnino similes tribuit. quod corporis tumorem inducat hausta, pallorém que intensum buxo similem, quódque ægrè spiritus trahatur, os fœteat, singultus infestet, aliquando etiam semen sine voluntate erumpat. Eadem quoque aduersus hoc venenum remedia præscribuntur. Iuuantur enim qui id hauserunt, secundum vomitionem multo meri potu, & arundinis radicis binis drachmis, aut cyperi totidem. Breuiter cogendi sunt vt vehementi ambulationi & cursui se credant ob torporem quo corripuntur. Quinetiam quotidie lauandi sunt. Nicander in Alexipharmacis simile venenum Ranæ illi inesse cecinit quæ multa in arundinetis viuit, quam Calamiten dixi ex Plinio à Græcis nominatam fuisse, eadem quoque remedia aduersus idem venenum præscribit.

De Rubeta siue Phryno.

CAPUT IIII.

RUBETA propriè terrestris est, quæ Bufo à Vergilio dicitur, idest Rubeta maxima terrestris, ad discrimen palustris, de qua modo locuti sumus, φρύνος à Græcis dicitur εἶδος βάσαχου, παρὰ δ' ἐμφερῆς εἶναι πρὸς τὰς ἀλλὰς, ἢ παρὰ δ' φέρεσθαι ἀπὸ τῆς λιμνώδους φύσεως ἐπὶ τῷ χερσαίῳ. Animal est, inquit Aëtius magnitudine nihilo minus Testudine parua, exasperat autem & vibrat terga dum spiritu impletur, atque ob id ipsum audentiùs euadit. Ad lædendum itaque manifestè insurgit, & saltibus interpositum spatium contrahit: rarò quidè morsum infligens verùm anhelitum consuevit vehementer virulentum inducere, adeo vt etiam si anhelitu contingat tantùm eos qui prope sunt lædat. Cæterùm qui ab eis læsi sunt, his omne corpus intumescit & diffunditur, ac cito omnino pereunt. Vidi equidè hæc symptomata in muliere quæ periit sumptis herbis quibus Rubeta venenum suum affla

afflauerat. Est autem Rubeta Ranæ similis colore fusco, rostro latiore & magis rotundato, quale in secunda Pastinacæ specie descripsimus. Oculis est magnis & rotundis. Deniq; Ranæ palustri & venenatæ similis est quam ob causam picturâ eius non apposuimus. Cute tegitur crassa & vix penetrabili, tum quia dura est, tum quia tumida & spiritu distenta ictibus cedit. Pulmones intus habet magnos & rotundos, quique aëre multo compleri possunt, hepar vitiatum unde prauum bestię temperamentum autore Aristotele, Nonnullorum, inquit, vitiatum omnino iecinora, ut corpora quoque eorundem prauum temperamentum sortiantur velut Rubetæ, Testudinis, & similiū. Neocles & Timæus scripserunt Rubetas bina iecinora habere, & alterum quidem occidere alterum alteri aduersari & salutem afferre, & à formicis non attingi, ob id formicis obiciendum censent, ut pars quam non vorarint venenata sit. Mira de Rubetis certatim tradunt autores, quæ Plinius recenset, sed id imprimis, ex his ranis lienem contra venena quæ fiunt ex ipsis, auxiliari. Cor vero etiam efficacius esse. Rubeta apes interimit, subiens enim aditus aluei afflat, & obseruans rapit euolantes. nullo hæc affici malo ab apibus potest. Ex Rubeta multis modis venena præparantur quæ latet assumentes, quæ præstat ignorasse, quare de remediis dicamus. Rubetarum veneno aduersatur succus betonicæ, plantaginis, artemisiæ potus. Item succus Ranarum marinarum ex aceto & vino bibitur contra Rubetæ venenum. Sanguis Testudinis Ranarum venenis auxiliatur, seruato sanguine in farina pillulis factis, & quum opus sit in vino datis. Rubetæ suus est à natura datus hostis Buteo triorchis, qui eam rapit & deuorat sine pernicie. Vulgus falsò credit gemmâ vernacula lingua *Crapaudine* nuncupatam in Rubeta inueniri, & venenis resistere. Terrestris Rubetæ generis ea etiam esse censebitur, quæ sub terra vel sub stercore inuenitur, ranis similis, rostro acutiore, cruribus breuioribus, cute tota tuberosa, maculis multis cinereis notata, oculis multum prominentibus & virescentibus, qui palpebra inferiore teguntur, maxillæ inferioris extremum frequentissimè mouet, lingua, ventriculo, intestinis, superioribus similis. Vasa spermatica à superiore parte oriuntur circa septum transversum alba. Renes carnosissimi, vesica magna, retentam in ea vrinæ copiam in metu effundit. In medio ventre nigra quædam cernuntur, quæ oua fortasse sunt, hæc compressa atramentum emittunt. Hepar nigrum in lobos duos diuisum, in quo vesica fellis, quod ex viridi nigricat. Pulmones ut testudini & Ranæ. Vescitur formicis, cantharis, similibusque bestiolis.

Lib. 3. de part.
anim. cap. 12.

Lib. 32. cap. 5.

De Calamite.

CAPVT V.

RANAM Calamitem à calamis in quibus viuit vocant Græci. Id genus esse dixerim quod ἀφθογγον vocauit Nicander in Alexipharmacis, idest mutum, atque inter Rubetas numerari potest. *Ranette* nostri nominant. Ranis alijs corporis specie similis est calamite, & partibus internis, sed parua est, tenuis & viridis. De qua Plinius. Est parua Rana in arūdinētis & herbis maximè viuens, muta ac sine voce, viridis, si forte hauriatur, ventres boum distendens: huius corporis humorē penicillis deraſum claritatem oculis inunctis narrant afferre, ipsasque carnes doloribus oculorum superponunt. Huius Ranæ parua sanies efficacissimum est psilothrum si recens illinatur, & ipsa arefacta ac tusa, mox decocta tribus heminis ad tertias, vel in oleo decocta æreis vasis. Dioscorides viridium sanguine pilos auulsos renasci prohiberi tradit. In arundinetis roris linctu victitat, venenata est vt Rubeta superior, quare eidem veneno eadem quoque remedia medebuntur.

De Rana cælitus demissa.

CAPVT VI.

RER Imbres & tempestates cælo delapsa Rana Rubetis similis est, si Aristoteli sensibusque nostris fidem adhibeamus, quæ *Διοπετής*, idest, à Ioue missa nominatur. Hæ in nubibus procreatae decidunt. Quidam in ea sunt sententia vt existiment Ranas palustres minores, vel vi astrorum vel ventorum impetu sursum raptas decidere, cuius rei id esse argumentum, quod nunquam nisi aëre pluuio & commoto delabi videantur. Alij ne cadere quidem vnquam ex alto censent, sed quia ex Bufonum genere sunt, ex cauis in quibus viuunt locis dum tempestates præsentunt, egredi, & tum è cælo demissas Ranas credi, quæ antea non comparuerant. Sed opinionem hanc prorsus refellit quotidiana experientia, atque grauissimorum scriptorum fides. Quod si quis hoc miretur, contempletur multa alia in natura æquè admiranda. Quid enim mirabilius esse potest aquis in cælo stantibus, vt ait Plinius, at illæ seu parum sit in tantam peruenire altitudinem, rapiunt eò secum piscium examina, sæpe etiam lapides subuehunt portantes aliena pondera. Ranæ igitur *Διοπετής* Rubetarum sunt

sunt specie, quod tradidit Aristoteles LIB. I. problematum. *Διὰ τὴν γένε-
ται τὰ ἔτη νοσῶδη, ὅταν γένηται φορὰ τῶν μικρῶν βαζάχων τῶν φρυγοειδῶν; ἢ
ὅτι ἔλαστον ἀσθενῆς ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ τὸ φύκος, καὶ ταῦτα δὴ φύκεις ἐστὶν ὑγρὰ.
ὡς ἐπομβρον καὶ ὑγρὸν σιμαίνεσιν τὸ ἐνιαυτὸν γίνεσθαι. τὰ δὲ τοιαῦτα ἔτη νοσῶ-
δη ἐστὶν, ὑγρὰ γὰρ τὰ σώματα ὄντα, πολὺ ἔχει τὸ ἀερίτιωμα, ὃ ἐστὶ τῶν νόσων αἴτιον.*
Cur insalubris est annus quum magnus est proventus pusillarum Ra-
narum quæ Rubetæ faciem repræsentant? an res vnaquæque loco suæ
naturæ idoneo abūdare solita est? itaque eiusmodi animalium genus
cū natura humidum sit, pluuium annum ob eā causam indicat. An-
ni verò huiusmodi insalubres sunt, corpora enim humida excremen-
tis abundant, quæ morborum sunt causæ. Ranæ huius meminit etiam
Plinius LIB. XXXII. Iecur Ranæ Diopetes & Calamitæ in pellicula Cap. 10.
gruis alligatum, vel dens Crocodili maxillaris annexus brachio. nisi
malis lectionem Hermolai sequi qui dryophytes legit. de qua Rana
proximo capite dicitur.

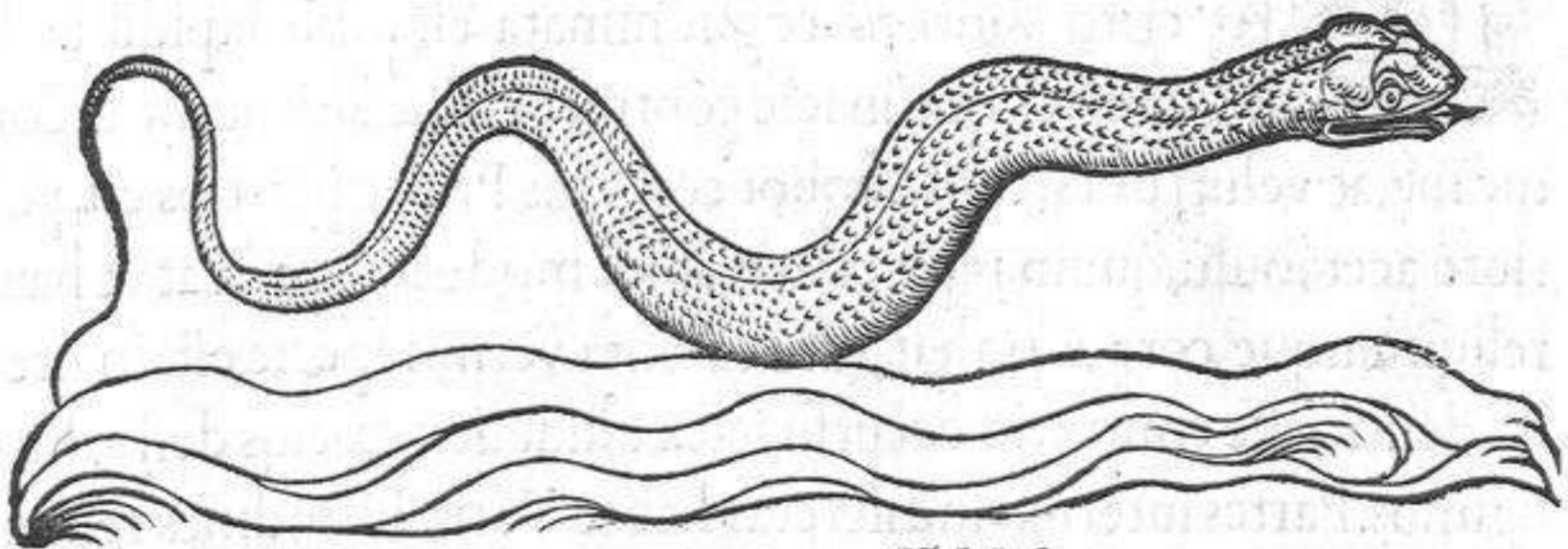
De Rana Dryophyte.

CAPUT VII.

RUBETARVM generi subiicienda Rana, quæ in
quercubus & ficubus aliisque arboribus inuenitur, viri-
dissimâque est, qua nota cum Calamite ab aliis distin-
guitur. De hac Plin. Est Rana parua arborē scandens, Lib. 32. cap. 8.
& ex ea vociferans. In huius os si quis expuat, ipsamque
dimittat, tussi liberari dicitur. Hæc prolixius de Ranis à nobis tradita
sunt, vt earum differentiæ perspicuè intelligerentur, quamuis enim vi-
les sint bestię tamen nulla est ex qua vel fructus aliquis percipi non
possit, vel pernicies vitari.

De Serpente.

CAPUT VIII.

SERPENTES vt in terra, ita in mari, lacubus, palu-
dibus fluuiis nascuntur & viuunt. De marinis suo lo-
co diximus, nunc de palustribus qui etiam inter flu-
uiatiles reponi potuerant. Serpens aquatilis ὕδρος ab

Lib. 1. de hist. cap. 1. Aristotele nominatur. Gaza Natricē conuertit, similiter & apud Dioscoridem Ruellius. Eum Vergilius LIB. III. Georg. sic depinxit.

*Est etiam ille malus calabris in saltibus anguis,
Squammea conuoluens sublato pectore terga,
Atque notis longam maculosus grandibus aluum,
Qui dum amnes vlli rumpuntur fontibus, & dum
Vere madent vdo terra ac pluuiialibus austris
Stagna colit, ripis que habitans hic piscibus atram
Improbis ingluuiem ranisque loquacibus explet.*

Lib. 1. de hist. cap. 1. Lib. 32. ca. 7. Vocatur & Chersydrus παρὰ τὴν χέρσον καὶ τὸ ὕδωρ, quoniam in aqua & in terra degit. In huius appellatione Plinio non conuenit cum Aristotele. Nam ἐνυδρίς Aristoteli est Lutris, Plinio verò serpens aquatilis, sic enim scribit. Enhydri vocatur à Græcis Coluber in aquis viuens. Et alibi: Item Enhydri. Est autem serpens masculus & albus. Eundem his duobus locis serpentem intelligi declarant vires quas similes omnino vtrique tribuit iis ferè verbis. Enhydri, inquit, vocatur à Græcis Coluber in aquis viuens. Huius quatuor dentium superioribus in dolore superiorum gingiuas scarificāt, inferiorum, inferioribus. Et: Item Enhydridis. Est autem serpens masculus & albus. Huius maximo dente circunscarificant. At in superiore dolore duos superiores adalligāt, è diuerso inferiores. Serpens fluuiatilis in longum valde accrescit, colore vario est: nam viridi, flauo, albo, cinereo notatur, qua varietate à terrestribus differt. In Lado nostro capiuntur Serpentes cum anguillis mutuo cōplexu colligatę, qua de causa multi ab Anguillis abstinēt.

De Hirudine.

C A P V T IX.

HIRUDO à Græcis βδέλλα nominata est ἀπὸ τῆς βδέλλαις, id est à sugendo, quemadmodum à Latinis quibusdam Sanguisuga. Palustre est insectū vnde à Theocrito λιμνάτις cognominata est. sub lapidibus latet quiescītque in sese contracta fabæ latitudine & longitudine, ac veluti ex circulis aliquot constans. Priore parte os est, posteriore acetabulū, quum repit os acetabuli modo ita applicat vt hæreat, reliquūque corpus trahat, tum extenta vermī specie est. In ore tres illi dentes esse contrario occurſu sese collidentes ex eius demorsu colligimus. Partes internas indiscretas habet. Variæ Hirudines reperiuntur, aliæ nigrae sunt, aliæ rufæ, aliæ diuersis coloribus notatæ. Nullus est planè earum in cibis vsus, sed in medicina non infrequens: nam ad hæmorrhoidum sanguinem exugendum admouentur, vel aliis partibus ad sanguinis euacuationem, quando ægri excisorij sclapri vim ferre non possunt, vel pars tolerare non potest. Hirudinibus
sal,

sal acetum, cineres aduersantur: horum enim contactu decidunt. Cauda abscissa viuunt, ex vulnere sanguis exhaustus effluit. Equorum ora subeunt, & sugendo emaciant. Venenatae creduntur potissimum rufae, quod si dentes reliquerint in carne infixos, vlcera fiunt dysepulotica. Quomodo seruandae & sanguine alendae vt venenum depellant, docet Galenus in libello de Hirudinibus. Item quomodo a vulnere semouendae, & quomodo venenum si quod haerit, educendum. Plinius ad extrahendum sanguinem eundem earum usum esse scripsit qui cucurbitarum medicinalium ad corpora leuanda sanguine, spiramenta laxanda. Decidunt facietate & pondere ipso sanguinis detractae, aut sale aspersae. aliquando tamen affixa relinquunt capita, quae causa vulnera insanabilia facit & multos interimit, sicut Messalinum e consularibus patriciis, cum ad genua admisisset. inuehunt virus remedio verso, maximèq; rufae ita formidantur. Ergo sugentia ora forcibus praecidunt, ac veluti siphonibus defluit sanguis, paulatimque morientium capita se contrahunt, nec relinquuntur. Natura earum aduersatur cimicibus & suffitu eos necat.

F 2

G V L I E L M I
R O N D E L E T I I D E
A M P H I B I I S

LIBER.

Quæ dicantur Amphibia.

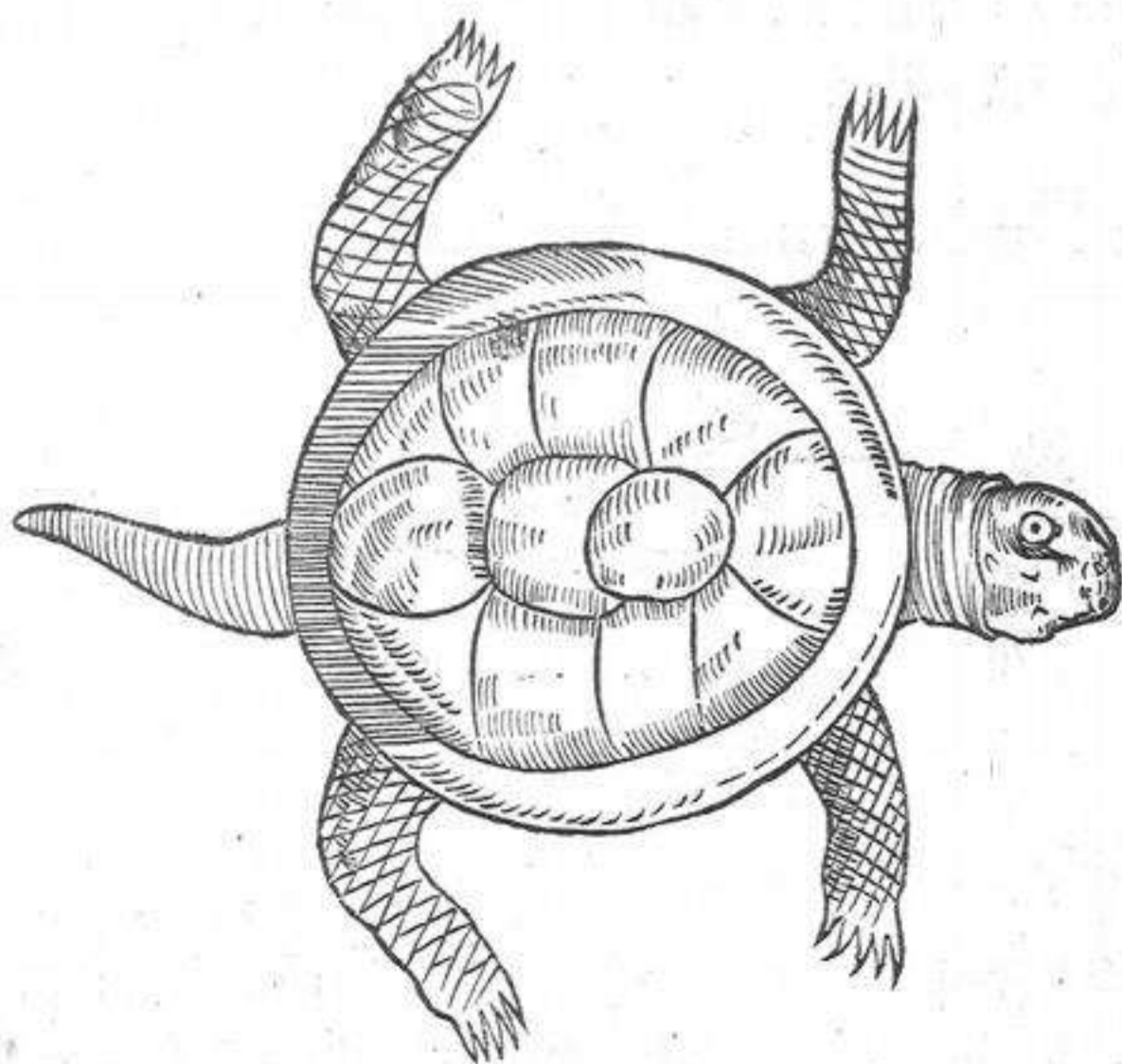
C A P U T II.

VM Ex alijs rebus tum maximè ex loci varietate animantium differentia inveniuntur. Harum enim alię terrenæ alię aquatiles dicuntur, quod hæ aquam, ille aërem recipiant. Alię inter has mediæ partim in aqua partim in terra versantur, aut quod partus in terra edant, cibum tamen ex aquis petant, aut quod partem maximam temporis in aqua transigant, reliquam in terra, quę vel terrenæ vel aquatiles nominari possunt. Græci τὰ ζῶα ἐπιμφοτερίζοντα vocant, vel ἀμφίβια. quorum quædam inter marina & terrena ambigunt: quædam inter terrena & ea quæ aquas dulces incolunt de quorum nonnullis nunc tractabimus. In his habentur Rana, Testudines lutarię, serpentes palustres, sed quia in palustribus de Ranis & serpentibus diximus, ad alia rariora conuertenda oratio, quæ in terra plurimùm versantur, sed in humore cibum capessunt, nec ea quidem omnia, verùm pauca quædam & cognitu magis necessaria.

De

De Testudine Lutaria.

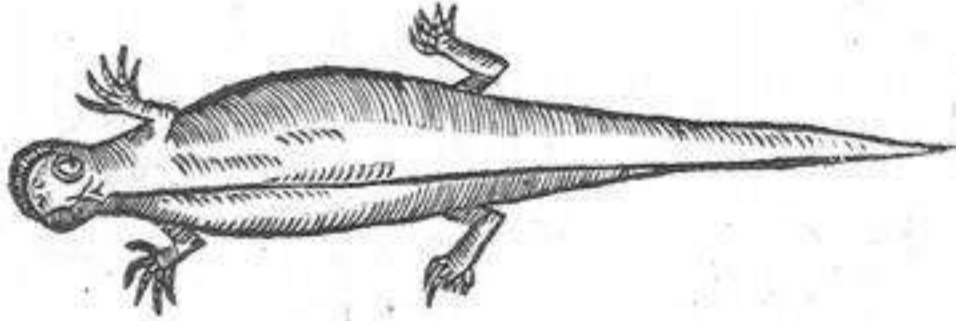

CAPUT II.

TESTUDINVM genera quatuor cōstituit Plinius, Lib. 32. cap. 4. terrestres, marinas, lutarias, & eas quæ in aqua dulci uiunt, quas Græci Emydas vocant, vt fusiùs docuimus LIB. XVI. operis nostri de Piscibus marinis. Aristot. Testudinem lutariam, ab ea quæ in aqua uiuit non seiunxit, quam Murem aquatilem conuertit Gaza, quæ dicitur ab Aristotele μύς, vel fortasse ἐμύς. Hæc quam hîc exhibemus in palustribus & limosis aquis fossisque urbium & castellorum mœnia ambientibus uiuit. Ea sic à Plinio depingitur. Testudinum est tertium genus, in cœno ibidem. & paludibus uiuentium. Latitudo his in dorso pectori similis, nec conuexo incurua calyce, ingrata visu. Et à Phauorino. Ἐμύς ζῷον ἐν λίμνῃ καὶ ἐν πηγῇ γρόμδρον, ὃ δὲ χελώνιω τὴν ἔχουσαν ἔραυ. Vocatur à nostris *Tortugue d'aigue*, id est testudo aquatilis, ad discrimē terrestris, quæ duæ similes sunt, nisi quod aquatili cauda est longior perinde ac in muribus, à qua Muris aquatilis nomē accepisse crediderim. Testa colore est nigro, aliquot particulis, veluti tabellis pectinatim iunctis constat, pro arbitrio pedes, caudam, caput, modo exerit, modo recōdit. Pulmones, renes, vesicam, denique partes internas easdem habent lutariæ Testudines cum marinis, quas fusiùs suo loco explicauimus. Vescuntur insectis aquatilibus, limacibus, cochleis, herbis, vnde & in hortis aluntur, sed quibus aqua non desit, ea enim perpetuo carere non possunt. Cibo omni destitutę diu uiuunt, atque etiã abscisso capite, quia cùm frigido sint crasso, & viscido succo, is haud facilè dissipatur nec cito absumitur. Diu sunt seruandæ vt teneriores reddantur, & concoctu facilliores. Integræ in feruentem aquam iniiciuntur, vt testæ & ossa sepa-

rantur, deinde carnes oua, cæteræq; internæ partes friguntur. Sanguis actu frigidus sentitur, quem hæcticis nōnulli in potu dant, tū ad refrigerandum tum ad alendum. Iisdem & phthificis carnes cum hordeo coctæ maximè sunt vtilis.

De Salamandra aquatili.

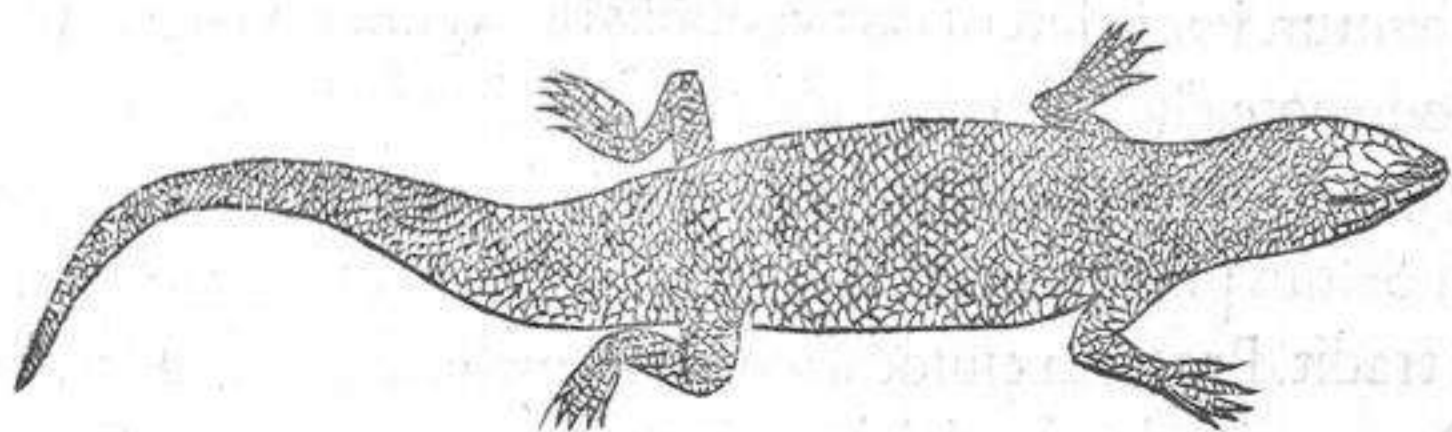

CAPVT III.

ÆC bestiola quam exhibemus Salamandra est aquatilis, qua Pharmacopæi permulti hæctenus pro Scinco vsi sunt. Quadrupes est in fontibus & stagnorum ripis habitans serpentum ritu, sæpe extra aquas errans, atq; ad solem stans, inde se nō saltu, sed celerrimo cursu in aquam recipiens. Vidi aliquādo non procul à Montepelio, vidi etiam frequentes in Vincentino agro. Lacertos corporis specie referunt, sed capite sunt paulò latiore, oris rictu Ranæ simili, cauda vt in Cobite fluuiatili. Venenatum est animal, sed veneni vires imbecilliores esse comperio quàm Salamandræ. Quare ad eadem vti possumus sed inefficacius, vt ad pilos euellendos, & ad lepras. Pharmacopolas igitur valde improbo qui pro Scincis vsurpant. Non sum nescius amphibium hoc, siue aquatile tantum appellare maus à plerisque pro Cordylo haberi. Quam opinionem primùm necessariis rationibus conuellemus, deinde alterā quæ pro Scinco habet. Aristotelē proferemus cuius hæc verba sunt LIB. VIII. de Historia animalium, quo loco aquatiliū differentias ex diuerso victu recenset. Ζῆ δ' ἐν τῷ ὑγρῷ, ἢ ὅσα δέχεται δὲ ὑγρὸν, καὶ ἔχει βράγχια, πορεύεται δ' εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ λαμβάνει τροφήν. ἐν δ' ἄλλοις τοῖσιν ὁ καλεῖται κέρδυλος: ὅσος γὰρ πνέοντα σὰν ἔχει, ἀλλὰ βράγχια, τετραπόδι δ' ἐστίν, ὡς τὸ περὶ βίβλιν πεφυκός. In humore quidem viuunt quæ aquam hauriunt & brāchias habent, sed in siccum exeunt cibi capessendi gratia, quale vnum tantum vidimus Cordylum appellatum: hic enim pulmonem non habet sed branchias, quadrupésque est & ad gradiendum natura idoneus. Audis igitur Cordylum branchias habere. At hoc animal quod pro Cordylō proponitur pulmonem non branchias habere docet dissectio. Præterea non potius in terra cibum queritare quàm in aqua viuere experientia comperi: nam multos dies in aqua solum, viuum huiusmodi animal alacre conseruauit nullo prorsus alio cibo iniecto.

De Scinco.

CAPVT IIII.

VPEREST altera, neque minus falsa, neque minus pernicioſa ſententia eorum qui ſuperiori capiti præfixam beſtiolam Scincum eſſe arbitrantur, quos ſatis refellunt ea quæ à Dioſcoride de Scinco prodita ſunt, eum ſcilicet eſſe aut Ægypti, aut Indiæ, aut rubri maris alumnum, quamuis inueniatur in Lydia Mauritaniæ. At hic fontium & ſtagnorum dulcium incola eſt. Iam verò cùm Scincus terreſtris Crocodilus dicatur, vix quicquam huic quem expreſſimus commune eſſe poteſt cum Crocodilo non ſolum figura, ſed nec vita cùm in aqua diutius viuat quàm in terra. Quare magis inclinatus animus, vt exiſtitem Scincum ſquamofum eſſe quadrupedem, quem rectè expreſſum capiti huic præfiximus, qui aliquot ab hinc annis Venetiis venditur exenteratus & ſalitus, ex Alexandria Ægypti. Eſt enim Crocodilo ſimilis, quatuor habet pedes, ſquamis paruis & frequentibus tegitur, capite eſt longo cauda rotunda breuiore quàm in lacerta, quæ omnia Scinco conueniunt ex Plinij autoritate, qui cum de Chamæleonte dixiſſet, hæc ſubiunxit. Ex eadem ſimilitudine eſt Scincus, quem quidam terreſtrem Crocodilum eſſe dixerunt, candidiore autem & tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dignoſcitur à Crocodilo aquatico, ſquamarum ſeta à cauda ad caput verſa. Maximus Indicus, deinde Arabicus. afferuntur falſi. Alio in loco Crocodilo aſſimilat. Similis Crocodilo ſed minor etiam Ichneumone, eſt in Nilo Scincus, contra venena præcipuum antidotum. Item ad inflammandam virorum venerem. Quo ex loco vtile eſt ſtudioſos admoneri non citra dioriſmum Scincorum renibus ad venerem inflammandam vtendum eſſe, quod tamen hodie plerique omnes Medici faciunt. Sunt enim quæ in mulieribus venerem accendent, quæ in viris extinguunt, & contrà, quòd hominibus ſiccus ſit, magiſque ſubſtantia ignea particeps ſemen, in ſceminis humidius. Quare quæ calidiora fuerint hominum ſemen abſument, eadem in mulieribus frigidius, humidius ac velut ſopitum excitabunt, mouebunt, flatuq; diſtendent, vnde non mediocriter veneris libido accenditur. Roſtrum Scinci, ait Plinius & pedes in vino albo poti cupiditates veneris

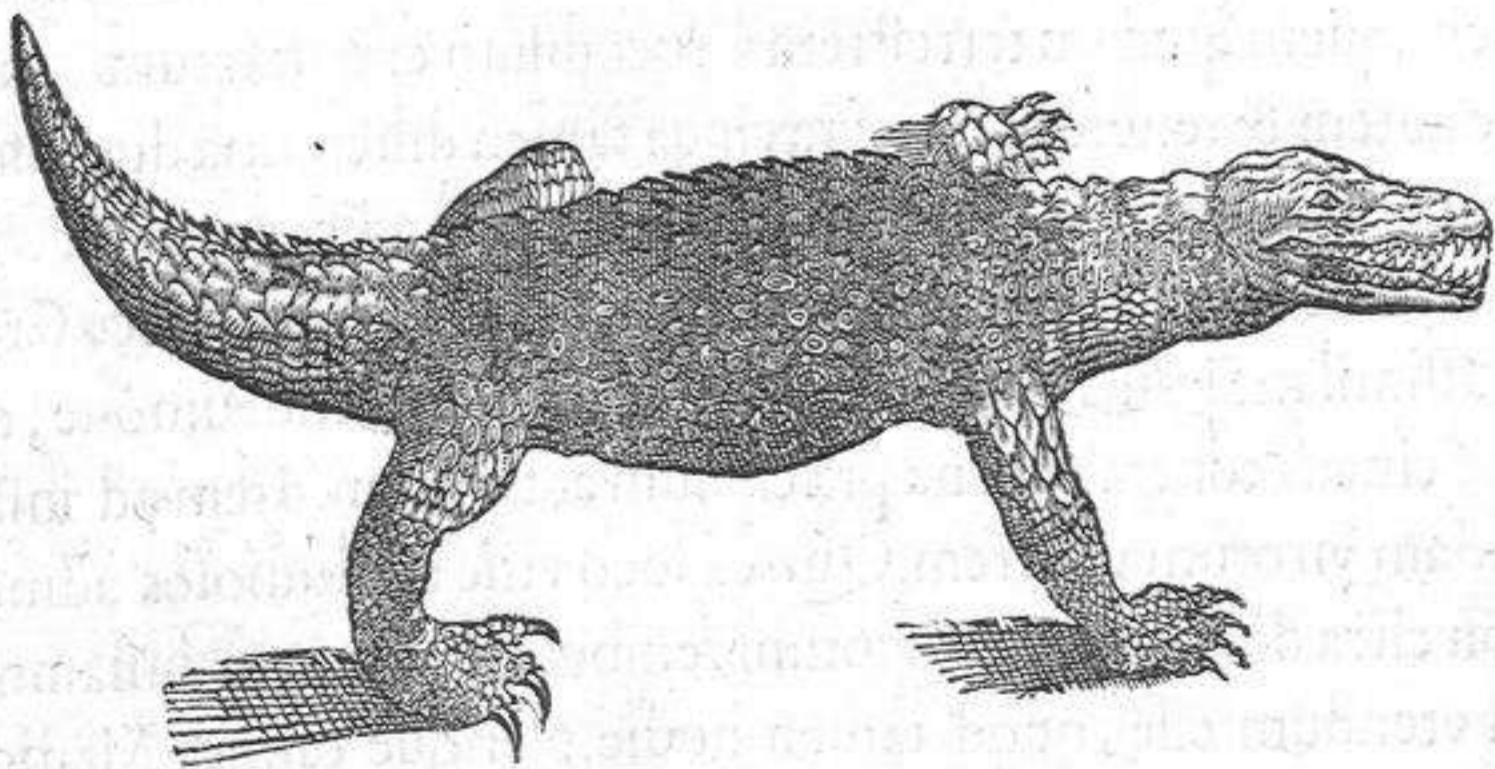
Lib. 28. cap. 82

Lib. 8. cap. 256

Lib. 28. ca. 82

accendant, utique cum satyrio & eruce semine, singulis drachmis omnium, ac piperis duabus admistis, ita ut pastilli singularum drachmarum bibantur. Per se laterum carnes obolis binis cum myrrha & pipere pari modo potest, efficaciores ad idem creduntur. Prodest contra sagittas venenatas, ut Appelles tradit, postea sumptus. In antidota quoque nobilia additur. Sestius plusquam drachmam potest in vini hemina potum, perniciosam afferre tradit. Præterea eiusdem decoctum cum melle sumptum venerem inhibere. Quæ omnia ideo à nobis citata sunt, ut cognoscant ij qui Scincorum renes in medicamentis prescribunt, non renes sed carnes quæ circa renes sunt & latera intelligi. Deinde ut paulò diligentius excutiamus locum postremum quo traditur Scincorum decocto cum melle venerem inhiberi, quæ superioribus ex diametro repugnant. Quam ob causam locum hunc medosum esse sagacis coniecturæ vir ex Dioscoride colligere possit, qui cum dixisset carnes quæ renes amplectuntur, id sibi virum videri ut si drachmam potest bibatur, venerem accedat subdit, ἀποπαύει τὴν ἐπιτετακτὴν τὴν προθυμίαν, φακὸς ἀφεψηθῆναι μετ' ἐλάϊον πινομένῳ ἢ θερίδακος ἀέρι μετ' ὕδατος. Id est decocto lētis cum melle aut semine lactuce cum aqua potum veneris cupiditates inhiberi. Ex Dioscoride igitur à quo permulta transcripsisse Plinium constat, in emendatum esse Plinij locum suspicari licet. Eadem traduntur ab Aëtio: Scinci circa renes partes, ad tentiginem pudendorum sciendam bibuntur. Neque aliud magis contrarium huic facultati destruedæ videtur, quam lactuce semine ex aqua potum. Quidam etiã lenticule decoctum cum melle potum tentiginem sedare tradunt.

De Crocodilo.

CAPUT V.

CROCODILVS Aqua destitutus diu vivere nequit. Eam ob causam inter animalia ancipitis naturæ recenseri debet. Animal est quadrupes partim fluviatile, scilicet Niloticum, partim terrestre, quod ad quindecim cubita excrescit autore Aristotele, vel plerumque ad duo

ad duodeviginti aut Plinius. Inuenitur etiam in India noua in insulis Honoratae urbis. Et flumen Darat Crocodilos gignit in Mauritania. Magno est oris rictu dentibus longissimis & validissimis, exertis, in utraq; maxilla pectinatim dispositis. Lingua caret Crocodilus Ægyptius, inquit Aristo. ea enim in re piscibus quibusdam similis est, cum enim pisces spineam nec absolutam contineant linguam, tum vel maxime nonnulli adeo laeuem indiscretumque cum ipsum linguæ tributum locum sortiti sunt, ut nisi labrum admodum diduxeris, ne vestigium quidem linguæ inspicere possis. At reuera linguam habet, sed latam & breuem, ut in exsiccatis Crocodilis cernere licet, quos mercatores ex Ægypto deferendos curant, linguam, inquam, multo interiore quam in ceteris animantibus oris parte sitam, & hærentem. Cum igitur valde imperfecta sit, ea carere existimatur. Maxillam superiorem mouet Crocodilus, ut docet experientia, id quod annotat etiam Aristoteles. *Lib. 3. de hist. cap. 7.* Maxillæ à capite protendantur ossa duo, quarum inferiorem animalia omnia mouent, excepto fluuiatili Crocodilo. Hic enim vnus non inferiorem, sed superiorem mouet. Sed id non solum ex omnibus animalibus Crocodilo peculiare, nam inter aues phoenicopterus superiorè partem rostri mouet, ut annotauit Menippus Philosophus LIB. de Homine. Crocodilis oculi sunt suillis similes, visus in aqua hebes, extra acutissimus. Cute est corticea, dura, contra omnem ictum inuicta, in dorso tuberculis inequalibus aspera, in ventre leui. Pedes quatuor habet breues pro corporis magnitudine, qui in digitos unguibus acutissimis munitos diuisi sunt, lateribus adnexa crura tum priora tum posteriora, retro inflexa, & paulum ad latus vergentia ut in lacertis. His in summa aqua expansis natat & cauda, in qua magnus inest robur. Interna lacertis similia habet. Oua parit sexaginta magnitudine ouorum anseris, nec aliud animal ex minore origine in maximam crescit magnitudinem, sexaginta dies oua parit, & dies totidem fouet. Alij tradunt ut lacertos oua obruere terra, deinde discedere, & sponte excludi, educarique. Sexaginta dies latet & sine cibo durat autore Æliano. Dies in terra agit, noctes aqua, teporis utrumque ratione. In aqua pisces vorat, in terra humane carnis est appetens, in alia etiam animalia impetum facit, ut in canes. Vnde prouerbiū, Tãquã canis è Nilo, quod canes currẽdo bibãt. Ferunt fame pressos Crocodilos hausta aqua os implere, eamque in via effundere, ut homines aquatum venturos & ob loci lubricum delapsos corripiant & vorent. Terribilis hæc contra sagaces belua est, fugax contra insequentes. Parua avis que Trochilus in Ægypto vocatur, rex auium in Italia, inuitat Crocodilum ad hiadum pabuli sui gratia, os primum eius ad sultim repurgans, mox dentes & intus fauces quoque, ad hæc scabendi dulcedinem quam maxime hiates, in qua voluptate somno oppressum conspicatus ichneumon, per easdem fauces ut telum aliquod immissus, erodit aluum. Tradit Plinius alium esse *Lib. 8 cap. 25.*

Crocodilo hostem. Delphinum, qui se vt territi immergentes cultel-
lata dorsi pinna Crocodili aluum, cuius mollis tenuisque est cutis se-
cans. Qua de re quid sentiam quum de Delphino agerem exposui. Sūt
qui Crocodilū podice carere credant, sed falso. Cū enim oua pariat,
meatu aliquo ea emitti necesse est, atque eodem excrementa excerni,
vt in lacertis & aliis animalibus quæ oua pariunt euenit. Sed vt in la-
certis, ita in Crocodilis meatus nō apparet squama siue cortice tectus.
quamobrem eo carere existimantur. At ij quum egerere volunt, cerni
potest. Crocodilos aliquando cicurari posse autor est Aristoteles. Car-
niuora mansuescunt commodi sui ratione, quale se genus Crocodili
exhibet sacerdoti locis quibusdam propter cibi curā quæ ibi infumi-
tur, quod idem fieri ceteris etiam locis intelligi licet. Plutarchus refert
Philinum qui Ægyptum obierat sibi in Ægypti Anteo nuncupato
auiculam inspexisse simul cum Crocodilo dormientem, eidemq; hūc
porrectum adiacere. Strabo narrat in Arsinoë quæ prius Crocodilorū
ciuitas dicebatur, cultui habitos sacrosque fuisse Crocodilos, & à sacer-
dotibus nutritos pane carne & vino, quæ à peregrinis afferrentur ad
huiusmodi spectaculū venientibus, à sacerdote vno Crocodili os ape-
riri, ab alio panem, carnē, vinū iniici, tum Crocodilos in lacum exilire.
Sunt quæ antipathia quadam Crocodilis aduersantur, vt potamogeton
herba, quam secum habent qui Crocodilos venātur. Est & coluber
in aquis viuēs, cuius fel & adipē habēt qui Crocodilis insidiantur, mi-
rēque inde adiuuari produntur, nil contrā belua audente, efficacius
etiamnum si herba potamogeton misceatur.

De Crocodilo terrestri.

CAPUT VI.

Lib. 28. cap. 8.

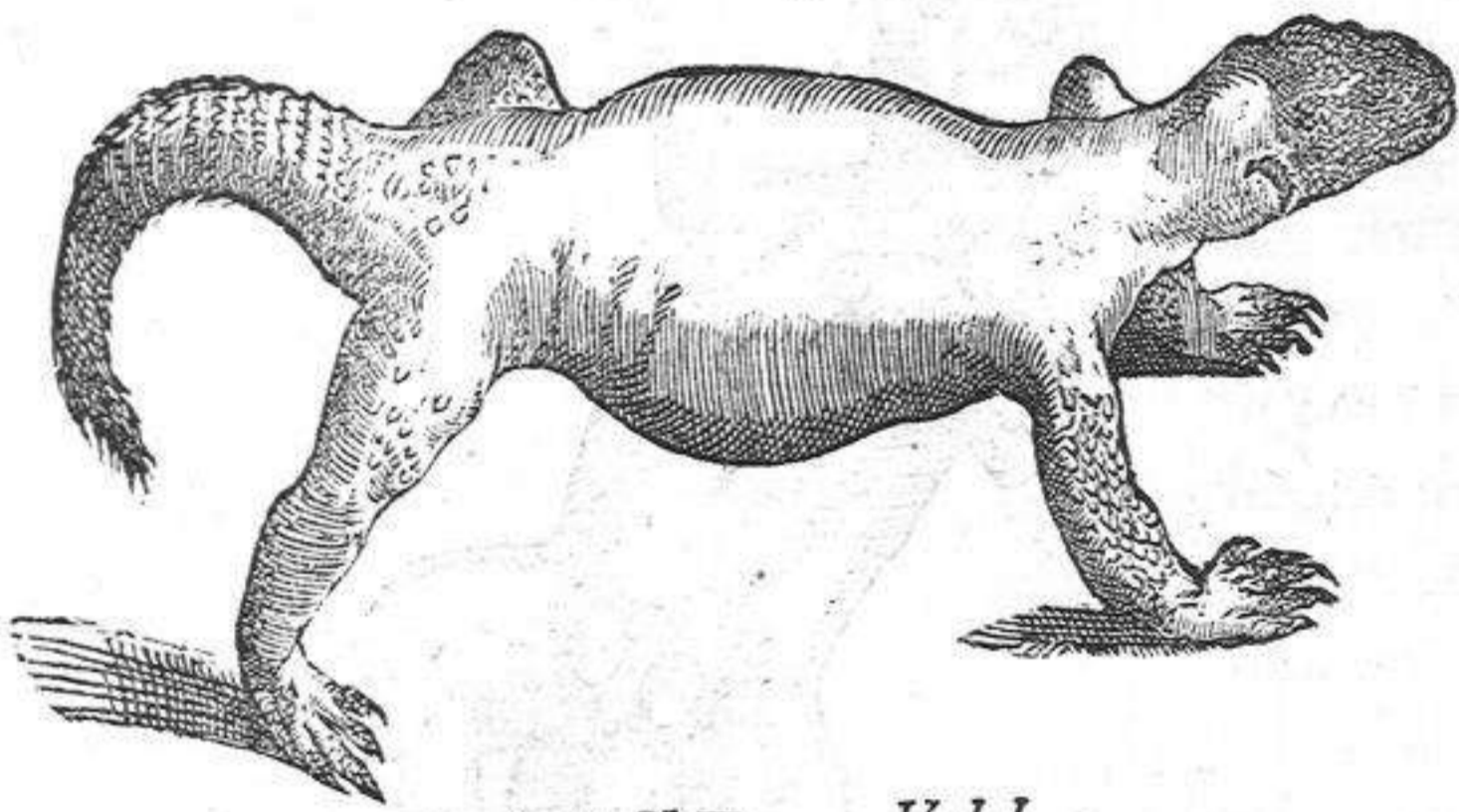

DINIVS genera duo Crocodilorum constituit. Pro-
ximè fabulosus est Crocodilus, inquit, ingenio quoque
illo, cui vita in aqua terraque communis. Duo enim ge-
nera eorum: illius è dextra maxilla dentes adalligati
dextra lacerto, coitus (si credimus) stimulant. Canini
eius dentes febres statas arcent repleti (sunt enim caui) ita ne diebus
quinque ab ægro cernantur qui adalligauere. Idem pollere & ventre
exemptos lapillos, aduersus febrium horrores venientes tradunt: hac
enim de causa Ægyptij perungunt adipe ægros suos. Alter illi similis
multum infra magnitudinem, in terra tantum, odoratissimisque flo-
ribus viuit, ob id intestina eius diligenter exquiruntur iucundo odore
referta. Crocodileam vocant, oculorum vitiis vtilissimam, cum porri
succo inunctam, & contra suffusiones vel caligines. Hoc secundum

Croco

Crocodili genus quale sit, ingenuè fateor me nescire, malo enim id fateri quàm mihi ipsi studiosisque imponere ac res incertas pro certis proponere. Igitur an hæc secūda Crocodili species Scincus sit mihi nondum certum est, quamuis dicat Plinius. Scincum quorundam sententia terrestrem esse Crocodilum. Non sum nescius pro Crocodilo terrestri à viris doctis haberi, à quibusdam etiam exhiberi animal Crocodilo aspectu simile, corpore quidem leui, ceterùm capite, cauda & pedibus cortice squamoso contectis. Verùm quia post oris rictum branchiarum rima apparet, neque Scincum, neque Crocodili speciem esse dixerim, propterea quod Crocodili bráchiis careant, sed solus Cordylus ex pedestribus habeat, quas subesse rima illa etiã in pictura authoris librorum de aquatilibus expressa indicat. Neque verò Cordylus Aristotelis, Crocodilus terrestris esse potest, quoniam Cordylus partim in aqua degit, partim in terra, Crocodilus terrestris in terra tantùm, ad discrimen illius qui ancipitis est naturæ.

De Cordylo.

CAPVT VII.

QUOD Hic exhibetur animal Crocodilū terrestrem non esse proximo capite docuimus, sed Cordylū Aristotelis esse crediderim, cuius tribus in locis meminit, annotans ex iis animalibus quæ pedes habent vnū tantum esse Cordylum qui bráchias habeat. Primus locus iam citatus est capite de Salamandra aquatili. Alter est LIB. IIII. de partibus animal. Οἱ δὲ χόρδυλοι βράγχια ἔχοντες, πόδας ἔχουσι, πτερύγια γὰρ οὐκ ἔχουσι ἀλλὰ τὸ ἕρπον μανώδη καὶ πλατεῖον. Cordyli branchias habet & pedes, pinnis enim carent, sed cauda illis soluta & lata. Tertius est in libro de respiratione. Ἀποδὲς δὲ πτερύγες ἰχθύες, καὶ γὰρ ἂν ἔχουσιν καθ' ὁμοίωσιν τῶν πτερύγων ἔχουσιν, τῶν δὲ πόδας ἔχόντων ἐν ἔχει βράγχιον μόνον τῶν τεθεωρημένων ὁ καλεόμενος χόρδυλος. Pedibus caret pisces oēs, etenim quæcūq; habet ad similitudinē pīnarū habet. Verū ex iis quæ pedes habet, vnū nouimus cui sint bráchia, Cordylus appellatur. Hic dissimulare nō oportet in exēplaribus excusis aliquādo Crocodilū vel crocodiliū repertū fuisse.

At recte Cordylum legas testimonio Athenæi Aristotelem citantis.
 κόρδυλος. τὸν Ἀριστοτέλης φησὶν ἀμφίβιον εἶναι, καὶ τελευτᾶν ὑπὸ τῆς ἡλίου ἀνα-
 θέντα. Νυμένιος δ' ἐν ἀλιβλακῶν κούρυλον ὄψιν καλεῖ. Cum igitur quod hîc
 proponitur quadrupes scissuram branchiarum & branchias habeat
 non possum non existimare Cordylû esse Aristotelis, cui soli ex qua-
 drupedibus contigit branchias habere. Est quidem Crocodilo similis
 sed minor. In dorso cute tantùm integitur, cortice squamoso cauda,
 pedibus, capite tectis. Capite est minore breuiore minúsque acuto
 quàm Crocodilus post oris rictum foramen vnicum seu rimam bran-
 chiarum habet, pedes in digitos quinque diuisos, his & cauda natat.

De Castore.

CAPUT VIII.

FIBRIS Quoque quos Castores vocant in terris &
 in aqua victus est. Quare inter ancipitis naturæ ani-
 malia rectè collocantur, de quibus etsi multi multa
 scripserint, partim ex veterû & probatorum scripto-
 rum libris, partim ex iis quæ ipsi viderunt & obserua-
 runt, tamen inutilis non fuerit hic labor meus eadem rursus pertra-
 ctâdi, quia quædam proferimus quæ ad partium tum internarû, tum
 externarum

externarum cognitionem pertinent, quæ à nullo, quod sciam, literis prodita sunt, maximè ex percontatione & colloquio optimi doctissimique viri Gulielmi Pelicerij Monspeliensis episcopi accepta, qui diu domi Castores aluit tum minores tum maiores, vt eorum partes, naturam, mores penitus nosset. Κάστωρ à Græcis παρά δ' γαστήρ, γάστωρ καὶ κάστωρ, ὑπογάστριον γὰρ δ' ζῶον, καὶ χέρον ὅλον χριλία. id est, à dictione γαστήρ quæ ventrem significat, quod ventrosus sit animal. Reicienda igitur quorundam Grammaticorum etymologia qui dictum Castorem volunt quod seipsum castret, vel quòd ob Castorium à quærentibus castretur. κάστωριον testes Castoris vocant, vt annotat Galenus. Fibrum Latinè dictum volunt à fibris id est amnium ripis quas incolit. L. vi. de fac. simpl. med. Canem Panticum alij vocant. Galli *bifre*, alij *biewre* nominant. Ab Italis *biuaro*, à Germanis *bibergeil*. Sunt qui à Lutra non distinguunt, cum maximè cauda differat, & viribus Lutra Castore multò sit inferior. Castor animal est amphibium, ac veluti Sciurus aquatilis. Capite, oculis, dentibus murem refert, lingua suam, maxillis leporem, rostro canem barbatum. Dentes longi sunt, lati, recurui. Animal horredi morsus, arbores iuxta flumina vt ferro cædit, hominis parte comprehesa, non antequam fracta cõcrepuerint ossa morfu resoluit. In interiore maxillæ vtriusque parte octoni sunt molares, inæquales. Auriculæ parvæ pilis obtectæ. Priores pedes simiæ pedibus, posteriores anserinis similes, quibus potissimum & caudæ latitudine natat, prioribus foueam sibi cauat in ripis amnium, eamque componit lignis à se cæsis ea arte collocatis, vt vel decrescente vel increcente aqua partem anteriore corporis in sicco, caudã verò in aqua habere possit. quia cauda extra aquam exsiccat, durior, rigidiórque redditur, atq; ideo minus obsequens præsertim in excernendis alui excrementis, quam ob causam partem posteriore in aqua tenere existimant diligètes rerum peruestigatores, alioqui ægrè admodum excrementa reicit, tum quia fellis parum in intestina influit, illud enim frequèter euomit. tum quia alimentis siccis maxime vescitur, vt ramis & corticibus arborum. Anterioribus pedibus simiarum vel sciurorum ritu tanquam manibus cibum ori admouet. Cauda illi piscium, id est, squamosa quæadmodum pisces squamosi sunt, prona parte, supina glabra & læuis. Partibus internis porco quàm alteri animali similior scilicet lingua, pulmone, corde, ventriculo, intestinis, hepate in quinq; lobos diuiso, in minoribus lobis fel latet, splen parvus pro corporis magnitudine, renes magni pinguitudine obducti non aliter quàm in vitulo anniculo. Vesica suillæ similis, testes parui, substrictiq; & adhærentes spinæ, qui admi sine vita animalis nõ possunt. Quare amputari hos ab ipsis quum capiuntur negat Sestius diligentissimus medicinæ autore Plinio LIB. XXXI. quod tamen videtur affirmare Plinius LIB. VIIII. Easdem

partes sibi ipsi Pontici amputant Fibri periculo urgente, ob hoc se peti gnari, castoreum id vocant Medici, aliàs animal horrendi morsus. *Lib. 2. cap. 26.* Priorem sententiam secutus est Dioscorides. Vanum est quod traditur testes ab ipsis euelli, & à sese abiici quum venatu urgentur: si quidem tangi nequeunt, ita ut in sue substricti. Fibri in inguinibus geminos timores habent, utrinque unicum membrana sua còclusum, oui anserini magnitudine, inter hos est mentula in maribus, in fœminis pudendū. Hi tumores testes non sunt, sed follicuti membrana, ut dixi, contecti in quorum medio singuli sunt meatus, è quibus exudat liquor pinguis & cerosus, què ipse Castor sæpe admoto ore lambit & exugit, postea hoc veluti oleo quas potest corporis partes còtingere, oblinat, non aliter quàm aues præsertim eæ quas ad aucupiū ὄρνιθογόμοι alunt, quibus supra podicē siue prona in parte caudæ vesicula est in qua inest liquor quidā pinguis oleo similis què rostro exhauriūt, ac pennas primū maiores deinde minimas quasque pinnas perungunt, id quod Galli aucupio dediti *Proindre* vocant, id est, perungere, atq; hoc maximè prognostico pluuiā præfagiri aiūt, natura aues sub dio degere salitas ad id stimulante ut veluti oleo illitæ pennæ nō madesiant. Hos tumores testes nō esse hinc maximè colligas quod ab his nulla sit ad mentulam via neque ductus quo humor in mētulæ meatum deriuetur & foras emittatur. Prætereà quod testes intus reperiantur. Liquor ille de quo loquimur, quum recens est, oleū refert, quum vetustior mellis liquidi colore est & crassitudine. Idem leporum exemplo declarare non inutile fuerit. Iis in utroque inguine tumor est, glandulæ prominentis modo, intus meatus est varicosus, capreoli modo intortus è quo liquor effluit. Hos tumores cū in omnibus leporibus obseruasset vulgus, lepores omnes simul mares & fœminas esse credidit. Eosdem tumores Moscho animali esse puto à quibus odoratum illud pus emanat. Neque sunt audiendi qui putant tuberculi, vel vmbilici inflammati saniem esse. Tumorem esse glandulæ vel testiculo similem membrana circumdatum norunt, qui adulterant, nam in testiculi formam effingunt, ac testiculum Moschi appellant. Hæc quæ de tumoribus inguinum castoris & liquore inde manante à nobis prodita sunt, cū ita se habere doceat ipsa inspectio atque experientia nunc inquirendum sint ne Castoris testes quibus olim vsi sunt veteres in præstantissimis remediis, quibus hodie quoque sæpius vtimur, an verò tumores illi liquore ceroso grauidi de quibus iam diximus. Et si testibus vsi sint veteres possimus ne in eorum vicem tumores illos utiliter vsurpare. Primū testibus v-
σος ὀνομάζεται κατ' ἄλλους, ἐν δὲ ἔξω ἢ καὶ πολὺ χηρῶν φαρ-
Lib. 3. cap. 3. μαχον. Sestius apud Plinium, paruos esse ait substrictosq; & adherentes

tes spinæ. Adulterari autem renibus eiusdem qui sint grandes, cum veri testes parui admodum reperiantur. Præterea ne velicas quidem esse cum sint geminæ, quot nulli animantium. Itaque inter probationes falsi esse geminos folliculos in vno nexu dependentes. In his folliculis inueniri liquorem, & asseruari sale, & corrumpi fraude, conicientibus gūmi cum sanguine aut ammoniaco: quoniam ammoniaci coloris esse debeant, tunicis circumdati, liquore veluti mellis cerosi odoris grauis, gusto amaro & acri, friabiles. Quæ postrema nota de exsiccato teste cum suo liquore intelligenda est. friabile enim humori competere non potest. Idem de testibus Castoris ex Dioscoride colligitur, qui eligi vult testes ex vno ortu connexos, liquore intus ceroso, odore graui & virus redolente gusto acri, mordente, frabili, naturalibus tunicis circumdato. Nunc quod venditur Castorium etiam si adulteratum non sit testes non esse magnitudo ipsa conuincit, illi enim parui sunt admodum, & gallorum gallinaceorum testiculos magnitudine non multum excedunt, Castorium vero nostrum multo maius est, nihilque aliud planè quàm tumores ij quos & oratione & pictura expressimus, execti atque exsiccati tunica veluti scroto inuoluti, qui pro testibus habentur, quia eo loco sunt quo in quadrupedibus pendunt testes ex vtraque penis parte. Quare non mirum si pro testibus hodie venales proponuntur. Sed facultatibus ne differant vocari in desceptationem potest. qua de re dicam quod sentio Tumorum liquorem liquidiorum esse tenuiorumque partium quàm testium, quod saporis odorisque maior acrimonia declarat, ac proinde in remediis quæ extrinsecus adhibentur efficacior erit, iis vero quæ assumuntur vis minuenda pro affectus ratione. Atque existimo veteres ipsos tumorum potius quàm testium liquorem medicamentis promiscuisse, vt ex liquoris cerosi consistentia, odore graui, virus redolente, ex gusto acri, mordente colligere licet quas omnes notas veriores esse in tumorum quàm in testium liquore comperies. Reliquas corporis particulas actiones morésque persequamur. Fœminæ quam hic depinximus vnicus est meatus & ad excernenda excrementa, & ad pariendum. Cute tegitur & pilis densis breuibúsque & mollibus Lutræ modo. Carne est dura, pingui, bubulæ simili, semper virus olet. quo quomodo condiatur malum succum gignit, assa melior est aromatis aspersis. Dioscorides cum piscibus & Cancris in aqua viuere non piscibus & Cancris vesci intellexisse videtur. Verba eius sunt. Ζῶον ἀμφίβιον ἐστὶ ὃ πλεῖστον ἐν ὕδατι. Ἰὼν ἰχθύσι καὶ καρκίνοις φερόμενον. Id est, Fiber ancipitis vitæ animal plerumque cum piscibus & cancris victum in aqua capessit. Et reuera corticibus & ramis arborum maximè salicum ac foliis & fructibus potius vesci experientia comperit Gulielmus Pelicerius Monspeliensis Episcopus, qui fibris

quos alebat frequenter pisces & viuos & mortuos obiecit, à quibus omnino abstinerent, ac ne degustarent quidem, cum tamen versari in aqua maximè cibi causa videri possit. Permirum illud quoque est quod idem mihi affirmavit de Castore fœmina, quæ catulis ereptis conclusa portis firmissimis arrosis & clavis ferreis euulsis, patefacto aditu ex alto loco præcipitem se dedit. Magnus est Castoris in medicina vsus, nam vt à pelle incipiam, vtile est podagricis, calceari pelli- bus fibrinis ponticis. Vrina venenis resistit, quæ commode seruatur in sua vesica ad antidota. Fel ad oculorum suffusiones & ad venerem in mulieribus excitandam valet. Coagulum epilepticis conuenire creditur. Tumores inguinum & testes in frigidis & humidis morbis magno sunt auxilio, cum sicco sint & frigido temperamento, quod ex acri odore & sapore colligas. Serpentum venenis aduersantur, sternu- tamenta mouent, & in vniuersum varios obtinent vsus quos declarat Dioscorides LIB. I I. Galenus LIB. X I. de facultatibus simpl. medi. & Plinius variis in locis quæ omnia describere superuacaneum foret. Venenis resistere declarant antidoti quibus miscetur vt Theriaca. Opij vires debilitat, ob id narcoticis adhibetur, purgantibus vero ad crassam pituitam incidendam & educendam. Efficacissimum est Ca- storium ex Ponto Galatiæ, mox Africæ vt tradit Plinius, quod tamen Strabonis autoritate impulsu nonnulli improbare possent, cum scri- bat Castorium Ponticum esse *φαρμακῶδες* si id venenatum interpreta- rentur, quod tamen verum non est. Nam Strabo de hispania loquens Castorium Hispanicum cum Pontico conferens hoc efficacissimum, illud imbecillum esse intelligit. verba eius sunt. *Κάστορας μὲν φέ- ρουσι μὲν οἱ ποταμοὶ, ὃ δὲ καστόριον εἶναι ἔχει τὴν αὐτὴν δυνάμιν τῷ ποταμῷ. ἴδιον γὰρ τῷ ποταμῷ παρέστι φαρμακῶδες κατὰ τὴν ἄνοιαν πολλοῖς.* Id est Ca- stores quidem in fluuiis inueniuntur, sed castorium eandem vim mi- nimè habet cum Pontico, cui proprium est efficacissimam habere in medicamentis vim. Neque huic sententiæ nostræ refragatur quod Auicenna, aliq; Arabes aduersus morbos à Castorio tanquam vene- nato excitatos remedia & antidota præscribunt. Nā de Castorio nigro, fœtido, rancido, corrupto loquuntur, quod venenatū esse vnòque die hominē perimere traditur, & in insaniam agere ob immodicam sic- candi facultatem. Est & hoc loco non dissimulandus error autoris libro de aquatilibus, qui Castorem siue Fibrum, Aristotelis Lata- cem esse scribit, cum Aristoteles ipse eodem in loco Castorem & La- racem ad diuersos ponat. *τοιῦτα δ' εἰναι ὅτι καλὸς καστόρας, καὶ ὁ ἀθέριον, καὶ ἀτύριον, καὶ ἀνυδρὺς, καὶ ἡ καλὸς καστόρας λάταξ.* Neque est quod quanquam id moueat quod scribit Aristoteles Lataci dentes esse robustos, noctūque egredi, virgulta proxima suis dentibus vt ferro præcidere, quæ Castori tribuit Plinius. Etenim id Castori, Lata- ci,

Lib. 32. cap. 3.

Lib. 3. georg.

Lib. 8. de hist.
cap. 5.

ci, & Lutræ commune est. Vnde Varro Lutras quasi Lytras dictas esse existimat, quod arborum radices in ripa succidat & dissoluat, quod Græcis est, λυτρῶν. Lutra quidem præter differentias quas alij adferunt à Castore differt renibus qui in Lutra magni sunt, ac veluti ex multis paruis renibus compacti, quales esse Delphinis & Vitulis terrestribus alibi diximus. Latax verò à Castore quod Lataci pilus sit durior medius inter pilum vituli marini & cerui.

Poteram aliquot alia tum palustria, tum amphibia animalia ad superiora adiungere. Sed quia satis multa de iis cum veteres tum recentiores scriptores tradiderint, & in libris suis ea repræsentarint, eadem hîc repetere nihil est necesse. Quare ordine explicatis iis quæ Elencho Libris De Piscibus marinis præposito continentur, scilicet marinorum piscium generibus omnibus, stagnorum marinorum piscibus, præterea Lacustribus, fluuiatilibus, palustribus, amphibiiis, vniuersæ piscium historiæ finem modumque facio: cuius reprehenses multos, atque etiam vituperatores, paucos verò approbatores, & æquos existimatores fore longè ante prospexi: adeo difficile est in hac temporum infelicitate, & permagna ingeniorum iudiciorumque varietate aliquid efficere, vel sentire quod pluribus probari possit. Qui quæstus omnia metiuntur, quique Philosophiam ac Medicinam latiùs patere non existimant quàm ipsi cernere animo ac circumspicere possint, ii inanes hos meos labores, frustra que susceptos esse iudicabunt, quorum præposterum peruersumque iudicium etiam me tacente à liberis & eruditibus hominibus satis improbatur, ab iis que illi hominibus ex imperita multitudine atque ex infima plebe nihilo præstantiores habentur. Alii hoc quidè scriptiois genus latinis literis illustrandum fuisse non negabunt, neque Philosopho Medicòue indignum opus esse existimabunt, sed ex his fortasse non defuturi sunt qui cùm πολλὰ ῥάων μωμῆσαι possint ἢ μωμῆσθαι, multa reprehendent, ac etiam cauillabuntur. Hos tamen æquiores laborum meorum iudices fore spero, si hoc vnum ab illis impetrauero, vt cogitent ob effusos sumptus qui necessario in hanc rem faciendi fuerunt, principis aut locupletissimi alicuius viri potiùs quam meum opus hoc esse debuisse. Deinde cum pictoribus ac scalptoribus intolerando hominũ genere mihi rem fuisse, tum multa excusatos ac studia conatusque meos laudatos certo scio. Quod si qui sint qui ita omnia ad viuum rescent, vt nihil nisi quod exquisitissimum sit probare possint, eos oro atque obtestor, vt in hoc vel simili scriptiois genere versari velint, ac perfectiora limatioraque edere, atque ea libentissimo animo sumus amplexuri. Interim hac præclara conscientia sustentor, quod summis vigiliis ac sumptibus in vniuersa Piscium Historia pertra-

Etanda multa laude non indigna præstiterim, ad studiosorum omnium vtilitatem, & ad summam excellentissimorum Dei Opti. Maxi. operum admirationem omnia referens, & illius laudem & gloriam sempiternam.

§

Τέλος Ἐν Θεῷ.

Errata sic corrigito.

Pagina 9. pro sint, sit.
 Pag. 17. pro pactines, pectines
 Pag. 100. pro offossa, effossa
 Pa. 150. pro aliquando post, aliquanto.
 pag. 209. pro puberem, puluerem.

INDEX RERVM COGNITV NECESSARIARVM, QVAE TOTO OPERE SPARSÆ

S V N T.

A

METHYSTINA	<i>Auli unde dicti.</i>	42
<i>vestimēta. pa. 73</i>	<i>Aurate marini stagni.</i>	139
<i>Amphibia que di-</i>	<i>Auris marina ab aure Veneris di-</i>	
<i>cantur. 228</i>	<i>uersa.</i>	6
<i>Anguilla quomodo</i>	<i>Auris marina descriptio.</i>	6
<i>capiantur. 201</i>	<i>Auris marina cur dicatur.</i>	6
<i>Anguilla descriptio. 198</i>		
<i>Anguilla quando et quomodo capian-</i>	B	
<i>tur. 200</i>	<i>Balanorum differentia ex magnitudi-</i>	
<i>Anguilla quomodo generentur. 199</i>	<i>ne et loci varietate. 29</i>	
<i>Anguilla mortua cur non superflui-</i>	<i>Balanorum species secunda. 30</i>	
<i>tant. 200</i>	<i>Balanus marinus unde dicatur. 28</i>	
<i>Anguilla quali succo et carne. 201</i>	<i>Balleri historia. 155</i>	
<i>Animalia mortua cur superfluitat. 201</i>	<i>Barbi piscis descriptio. 194</i>	
<i>Anguillarum coitus. 199</i>	<i>Blatta Byzantia. 70</i>	
<i>Anguillarum differentia. 198</i>	<i>Buccini descriptio. 82</i>	
<i>Αἰθιαῖ vestes. 71</i>	<i>Buccini parui et striati descriptio. 83</i>	
<i>Aporrhaides ex quo sint genere et</i>	<i>Byssus terrestris quid sit. 54</i>	
<i>que sint. 79</i>	<i>Byssi usus in Pinna. 51</i>	
<i>Asili marini descriptio. 112. et 113</i>	<i>Byssus marinus. 55</i>	
<i>Asilus cum pediculo marino à quibus-</i>	<i>Βάλανος variè sumitur. 28</i>	
<i>dam temere confunditur. 113</i>	C	
<i>Astaci scatophagi sunt. 210</i>	<i>Cancris fluuiatilis caro, succus, usus in</i>	
<i>Astaci marini parui descriptio. 211</i>	<i>medicina. 209</i>	
<i>Astaci caro et succus. 211</i>	<i>Cancris fluuiatilis descriptio. 209</i>	
<i>Astaci fluuiatilis descriptio. 210</i>	<i>Cācri marinorū stagnorū historia. 144</i>	
<i>Attili descriptio ex Calcagnino. 174</i>	<i>Cancris marinorum stagnorum usus in</i>	
<i>Attilus Pado peculiaris est piscis. 173</i>	<i>medicina. 144</i>	
<i>Attilus qua sit carne. 175</i>	<i>Canis è Nilo. 233</i>	
<i>Aues imminente pluuia pennas per-</i>	<i>Carpionis Italici historia. 158</i>	
<i>ungunt. 238</i>	<i>Castorem testes sibi amputare falsum</i>	
	<i>est. 237</i>	

INDEX

Castores in inguinibus tumores habēt è quibus manat liquor.	238	Concha echinata descriptio.	22
Castor & laticax ijdem non sunt.	240	Concha virgata.	31
Castoris historia.	237	Concha rugata descriptio.	25
Castoris victus.	239	Concha imbricata descriptio & eius- dem succus.	20
Castoris vires in medicamentis.	240	Concha pictorum unde dicta & eius- dem descriptio.	24
Castoris caro.	239	Concha fasciata descriptio.	32
Castoris testibus vsi veteres in medi- cina.	238	Concharum varietas mira.	19
Castorium nostrum quale.	239	Concharum venerearum descri- ptio.	102. & 103
Castorium Hispanicū & Ponticū.	240	Concharum crassarum testa vsus.	32
Castorium quid sit.	237	Concharum longarum descriptio.	23
Chalcides an in marinis piscibus sunt habenda.	148	Concharum differentia.	30
Chama unde dicta.	10	Concharū striatarū descriptio. 21. & 22	
Chama nigra descriptio.	35	Conchula lactea descriptio & in fucis vsus.	91
Chama aspera descriptio.	14	Conchula rugata descriptio.	26
Chama à conchis diuersa sunt.	9	Conchula varia descriptio.	26
Chamarum confusa & difficilis histo- ria.	9	Conchylarij, Conchylileguli & Con- chylæ.	85
Chamarum differentia.	10	Conchylj succus in cibis eiusdem in me- dicamentis vsus.	75
Chamelea descriptio.	11	Conchylj descriptio.	85
Coccus aliud quàm Purpura.	73	Conchyliorum & Buccinorum opercula & eorū in medicina vsus. 86. & 87	
Coccus quid.	74	Conchylum quid.	83
Cochlea calata cum suo operculo de- scriptio.	98	Conchylum & Buccinum differunt.	84
Cochlea leuis turbine obtuso descri- ptio.	100	Cordyli descriptio.	235
Cochlea margaritifera descriptio.	7	Cotti piscis descriptio.	203
Cochlea qua in oleario erat vsu descri- ptio.	96	Cucumeris marini descriptio.	131
Cochlea depresso descriptio.	100	Crotalia qua dicantur.	60
Cochlea strombi non rectè dicuntur.	95	Crocodili Delphinus hostis.	234
Cochlea echinophora descriptio.	99	Crocodili Aegyptij descriptio.	233
Cochlea Cylindroid. descriptio.	99	Crocodili mores.	233
Cochlearum genera diuersa.	95	Crocodilus superiorē maxilā mouet.	233
Cochlearum umbilicarum descri- ptiones.	105. & 106	Κροκίδες purpurarum & vsus.	74
Concha corallina descriptio.	25	Crocodilus an lingua careat.	233
Concha Venerea descriptio.	101	Crustata omnia cur Luna crescēte au- geantur & contrā.	39
Concha quot modis sumatur.	1	Cyprini partus.	152
Concha matris Unionum descriptio.	33	Cyprini lati descriptio.	153

R E R V M.

<p>Cyprini aculeati descriptio. 153</p> <p>Cyprini descriptio. 151</p> <p>Cyprini mira speciei descriptio. 154</p> <p>Cyprini caro & succus. 152</p> <p>Cyprinus lingua caret. 151</p> <p>Cyprinus an marinus an fluuiatilis piscis sit habendus. 150</p> <p style="text-align: center;">D</p> <p>Dactyli unde dicti. 42</p> <p>Dibaphum. 73</p> <p>Dioscoridi & Galeni loci emēdati. 84</p> <p>Donaces unde dicti. 42</p> <p style="text-align: center;">E</p> <p>Εγχελευς unde dicta. 198</p> <p>Elenchi. 6</p> <p>Ευδελς Plinio est, serpens aquatilis Aristoteli lutra. 226</p> <p>Exosus piscis descriptio. 177</p> <p>Eschara marina descriptio. 133</p> <p style="text-align: center;">G</p> <p>Galeni locus emendatus. 193</p> <p>Galeus Rhodius idem non est cum Acipensere. 176</p> <p>Galei Rhodij caro & succus. 177</p> <p>Galadum descriptio. 31</p> <p>Glandium marinarum descriptio. 29</p> <p>Glycymeridum descriptio. 13</p> <p>Gobiones & Aphya marinarum stagnorum. 143</p> <p>Grando in porcis quid & quomodo deprehendatur. 57</p> <p>Gulielmus du choul Allobrogum prefectus. 24. & 76</p> <p style="text-align: center;">H</p> <p>Hippocampus hydrophobia resistit. 17</p> <p>Hippocāpi in medicina vsus. 116. & 117</p> <p>Hippocampus à Grecis unde dicitur. 114</p> <p>Hippocāpus ex genere locust. nō est. 116</p> <p>Hippocampi descriptio. 115</p> <p>Hirudinis marinae descriptio. 111</p> <p>Hirudinum historia & vsus in medicamentis. 222. & 227</p>	<p>Holothuria & tethya malè confudit Gaza. 124</p> <p>Holothuriorum secunda speciei descriptio. 126</p> <p>Holothuriorum primi generis descriptio. 125</p> <p style="text-align: center;">I</p> <p>Ichthyocolla ex quibus fiat, & quis eius in medicina vsus. 179. & 180</p> <p>Ichthyocolla etiam piscis nomen est. 179</p> <p>Ichneumon Crocodili hostis. 233</p> <p>Insecta quae dicantur. 107</p> <p>Ionia quae dicantur in Purpuris. 68</p> <p style="text-align: center;">L</p> <p>Lacostreorum. 36</p> <p>Lacus qui sint. 147</p> <p>Lauareti historia. 162</p> <p>Lepadus more adheret. 4</p> <p>Lepadus species duae. 3</p> <p>Lepadus descriptio. 4</p> <p>Lepadus parua descriptio. 5</p> <p>Lepades an à saxis soluantur. 4</p> <p>Lepadibus & Tellinis in os sumptis tuba sonos imitabantur pueri. 8</p> <p>Limnostreorum descriptio. 35</p> <p>Lota Lugdunensis descriptio. 164</p> <p>Lucij maxillarum vsus in medicina. 190</p> <p>Lucius qua sit carne & succo. 189</p> <p>Lucij piscis historia. 188</p> <p>Lucius mulla labrum mordicus apprehendit. 184</p> <p>Lupi in marinis stagnis hyeme mortui reperiuntur. 141</p> <p style="text-align: center;">M</p> <p>Mali insani marini descriptio. 130</p> <p>Mentula alterius descriptio. 129</p> <p>Mentula marina descriptio. 128</p> <p>Μηκων in testaceis quid. 52</p> <p>Mugiles marinarum stagnorum. 141</p> <p>Mugilum fluuiatiliū genera. 190</p> <p>Mulli marinarum stagnorum. 142</p> <p>Muricis Coracoid. descriptio. 78</p>
--	--

INDEX.

<i>Muricis triagularis descriptio.</i>	77	<i>Ostreorum speciatim dictorum differ-</i>	
<i>Murex quid sit.</i>	75	<i>rentia.</i>	34
<i>Muricis marmorei descriptio.</i>	76	<i>Ostreorum caro & succus.</i>	38
<i>Mustella palustris descriptio.</i>	165	<i>Ostrum sarranum.</i>	73
<i>Musculi striati descriptio.</i>	28	<i>Ostrum quid & unde dictum.</i>	72
<i>Musculorum descriptio.</i>	46	<i>Oxyrynchorum piscium historia.</i>	195
<i>Musculi nomen varie sumitur.</i>	45	P	
<i>Musculi soliati an recte dicantur.</i>	47	<i>Pigi historia.</i>	153
<i>Myes in diuerso genere diuersa signi-</i>		<i>Partes supina & prona in pisci-</i>	
<i>ficant.</i>	45	<i>bus.</i>	175
<i>Mytulorum descriptio.</i>	48	<i>Patella maior Aporrhais non est.</i>	6
<i>Mytuli nomen varie sumitur.</i>	45	<i>Pectinis descriptio.</i>	15
<i>Mytulorum testa usus.</i>	48	<i>Pectines an oculos habeant.</i>	16
N		<i>Pectinis alterius descriptio.</i>	17
<i>Nerita an in turbinatorum sint ge-</i>		<i>Pectinum caro & succus.</i>	16
<i>nera.</i>	93	<i>Pectunculorum pro Tellinis videtur usur-</i>	
<i>Neritarum Aeliani descriptio.</i>	94	<i>passe Plinius.</i>	7
<i>Neritarum descriptio.</i>	94	<i>Pectunculorum descriptio.</i>	18
O		<i>Pectines à Pectunculis diuersi.</i>	15
<i>Operculum purpure quid.</i>	70	<i>Pectunculorum caro & succus.</i>	18
<i>Ostracoderma que sint, & cur dicantur.</i>	1	<i>Pediculi & vermes stagnorum mari-</i>	
<i>Ostracoderma omnia cur luna crescen-</i>		<i>norum.</i>	145
<i>te augentur & contra.</i>	39	<i>Pelagium an purpura species sit.</i>	64
<i>Ostracium quid.</i>	84	<i>Πυέλus significatio.</i>	47
<i>Ostrea Compasta.</i>	38	<i>Peloridum descriptio.</i>	12
<i>Ostrea & Ostrea que sint.</i>	1 & 2	<i>Pelorides unde dicta.</i>	12
<i>Ostrea maiora ne sint in marina an</i>		<i>Penna marina descriptio.</i>	129
<i>in permista aqua procreata.</i>	35	<i>Penicilli marini descriptio.</i>	111
<i>Ostrea syluestria que sint.</i>	40	<i>Perca fluuiatilis à marina multum</i>	
<i>Ostrea in opacis locis infelicius proue-</i>		<i>differt.</i>	197
<i>niunt.</i>	36	<i>Perna descriptio.</i>	53
<i>Ostrea ex lacte effuso prouenire pos-</i>		<i>Pholades unde dicantur.</i>	50
<i>sunt.</i>	36	<i>Pholadum descriptio.</i>	49
<i>Ostrea meliora que in mistis aquis ex</i>		<i>Phænicopterus superiorem rostri par-</i>	
<i>marina & dulci proueniunt.</i>	35	<i>tem mouet.</i>	233
<i>Ostrea & Ostrea.</i>	2	<i>Picta toga.</i>	71
<i>Ostreorum pelagiorum descriptio.</i>	37	<i>Pinna quali succo & carne.</i>	51
<i>Ostreorum viuaria.</i>	38	<i>Pinna unde dicatur.</i>	50
<i>Ostreorum testa cinis.</i>	39	<i>Pinna parua descriptio.</i>	53
<i>Ostreorum differentia ex locorum va-</i>		<i>Pinna magna descriptio.</i>	53
<i>rietate.</i>	38	<i>Piscari in aqua turbida Gallicum pro</i>	
		<i>uerbium.</i>	200
		<i>Pisces</i>	

R E R V M.

<i>Pisces plani marinorū stagnorum.</i>	142	<i>Rana palustris & venenata descriptio.</i>	222
<i>Pisces Tigris Arethuse piscibus non commiscetur nec contra.</i>	139	<i>Rana priores partes à mensis rejicienda.</i>	220
<i>Pisces quibus in aquis vivere non possint.</i>	139	<i>Rana fusior descriptio.</i>	218
<i>Pisces qui stagna subeunt & qui ab iisdem abhorrent.</i>	138	<i>Ranarum lingua longè alia quàm in ceteris animantibus.</i>	218
<i>Piscium fluviatilium differentia.</i>	166	<i>Ranarū in medicinis usus. 220. &</i>	221
<i>Plinij locus examinatus.</i>	80	<i>Ranarum coitus.</i>	220
<i>Plinij locus emendatus.</i>	232	<i>Ranarum pulmones omnino sanguine non carent.</i>	219
<i>Plinij locus emendatus.</i>	178	<i>Ranarum genera diuersa.</i>	215
<i>Pulmonum marinorum historia.</i>	131.	<i>Ranarum magnus proventus insalubrem annum indicat.</i>	225
<i>& 132.</i>		<i>Ranarum procreatio.</i>	220
<i>Pulmonis marini usus in medicina.</i>	132	<i>Reipublica perturbatores, Anguillarum piscatoribus similes.</i>	200
<i>Purpura nigra qua sit.</i>	73	<i>Rubeta descriptio.</i>	223
<i>Purpure flos.</i>	71	<i>Rubeta venenum.</i>	222
<i>Purpura vita.</i>	68	<i>Rubeta veneni remedia.</i>	223
<i>Purpura an lingua testas perforet.</i>	67	S	
<i>Purpura flori coccus miscebatur.</i>	74	<i>Salamandram aquatilem pro scinco perperā vsurpant pharmacopœi.</i>	231
<i>Purpurei floris varius color.</i>	73	<i>Salamandram aquatilem pro Cordylo malè vsurpant nonnulli.</i>	230
<i>Purpure flos quomodo colligebatur.</i>	72	<i>Salmo qua sit carne & succo.</i>	168
<i>Purpure descriptio.</i>	65	<i>Salmones parui in aquis dulcibus gigni possunt.</i>	169
<i>Purpurarum generatio male ab aliis tradita refellitur.</i>	65. & 66	<i>Salmonis fluuiatilis descriptio.</i>	167
<i>Purpurarum differentia.</i>	65	<i>Salmonum genera multa.</i>	157
<i>Purpurarum vera generatio.</i>	67	<i>Scincorum carnes circa renes & latera.</i>	232
<i>Purpurarum victus.</i>	67	<i>Scincorū renibus quomodo utendū in medicamentis venerē cientibus.</i>	231
<i>Purpurarum in medicina usus.</i>	68.	<i>Scolopendrarum marinarum descriptio.</i>	108
<i>& 69.</i>		<i>Serpentis aquatilis descriptio.</i>	226
<i>Purpurarum caro & succus.</i>	69	<i>Seriphia rana.</i>	216
R		<i>Silurus sturio noster esse nō potest.</i>	181
<i>Rana calamites descriptio.</i>	224	<i>Silurus & Glanis iudem non sunt pisces.</i>	183
<i>Rana quomodo fœminas cient ad coitum.</i>	219	<i>Silurus Lucius noster non est.</i>	184
<i>Rana ologynem quomodo edant.</i>	219		
<i>Rana quibus vescantur.</i>	220		
<i>Rana palustris venenum & eius remedia.</i>	222		
<i>Rana aliqua an ex aëre decidat.</i>	224		
<i>Rana duplicem vocem edunt.</i>	219		

INDEX

<i>Silurus gracum est nomen, et unde dicatur.</i>	183	<i>Tethyrorum descriptio.</i>	127
<i>Solenes mares et femina.</i>	42	<i>Tinca et fullo pisces diuersi.</i>	157
<i>Solenes cur luceant.</i>	44	<i>Tinca historia.</i>	157
<i>Solenes unde dicti.</i>	42	<i>Tinca et Lupi amicitia.</i>	157
<i>Solenes an calculosis in cibo utiles.</i>	44	<i>Τράχινος in testaceis quid sit.</i>	52
<i>Solenis femina descriptio.</i>	44	<i>Tracheli Athenæi sunt Spondyli.</i>	42
<i>Solenis maris descriptio.</i>	43	<i>Trochorum variorum descriptio.</i>	92
<i>Solis marini descriptio.</i>	123	<i>Trochilus Crocodili os repurgat.</i>	233
<i>Sparus marini stagni.</i>	140	<i>Trutta descriptio.</i>	161
<i>Spondyli herent axis.</i>	41	<i>Trutta Lupus varius esse non potest.</i>	171
<i>Spondyli unde dicti.</i>	42	<i>Trutta eadem non est cum Trocta Aeliani.</i>	169
<i>Spondyli branchijs carent.</i>	41	<i>Trutta qua sit carne et succo.</i>	171
<i>Spondylorum descriptio.</i>	41	<i>Truttarum differentia.</i>	169
<i>Σπόνδυλος in testaceis quid.</i>	52. et 53	<i>Trutta salmonum generis sunt.</i>	161
<i>Spongiarum genera.</i>	134	<i>Trutta aquarum scaturigines incredibili impetu persequuntur.</i>	170
<i>Spongiarum in medicina usus.</i>	135	<i>Turbinum et Cochlearum variarum descriptio.</i>	89
<i>Stagnorum differentia.</i>	137	<i>Τυμβῶλαι quid apud Galenum.</i>	58
<i>Stella arborescentis elegans pictura et descriptio.</i>	121	<i>Turbinis magni descriptio.</i>	88
<i>Stella lauis descriptio.</i>	120	<i>Turbinis auriti descriptio.</i>	91
<i>Stella prima descriptio.</i>	119	<i>Turbinis angulati descriptio.</i>	89
<i>Stella reticulata et echinata descriptio.</i>	122. et 123	<i>Turbo et turbinata quid.</i>	62
<i>Stella pectinata descriptio.</i>	120	<i>Turbines intra spongas viuentes.</i>	90
<i>Stellarum marinarum differentia.</i>	118	<i>Turbinis muricati descriptio.</i>	90
T			
<i>Tellinarum usus.</i>	7	<i>Turbinum pentadactylorum et tessarodactylorum descriptio.</i>	92
<i>Tellinarum genera diuersa.</i>	6. et 7	<i>Turbinatorum nomine quæ comprehenduntur.</i>	63
<i>Tellinis ori aptatis tubæ sonos imitantur pueri.</i>	8	<i>Turbinatorum interna partes.</i>	63
<i>Tellina testa descriptio.</i>	7	<i>Tympanorum figura antiqua.</i>	58
<i>Tellina prima descriptio.</i>	7	<i>Tyria Purpura.</i>	73
<i>Tellina tertia descriptio.</i>	8	V	
<i>Tellina unde dicta.</i>	6	<i>Vermis breui rostro descriptio.</i>	109
<i>Testaceorum frequens usus calculum gignit.</i>	18	<i>Vermis longo rostro descriptio.</i>	110
<i>Testaceorum oua qualia sint.</i>	17	<i>Vermium in tubulis latentium descriptio.</i>	110
<i>Testacea marinorum stagnorum.</i>	146	<i>Vestis qua Iudæi Christum induerunt purpureane fuerit an coccinea.</i>	74
<i>Testaceorum differentia.</i>	2	<i>Virgatus piscis marini stagni.</i>	140
<i>Testudinis lutaria descriptio.</i>	229	<i>Unio in Cochis quomodo concrefcit.</i>	34
<i>Testudinum victus, caro et succus.</i>	227		

R E R V M.

<i>Unio quid sit, & quomodo proueniat.</i>	55	<i>Umbræ fluuiatilis descriptio.</i>	172
<i>Unio in Conchis ut grando in porcis gignitur.</i>	57	<i>Umbræ caro & succus.</i>	173
<i>Uniones ossa non sunt.</i>	55. & 56	<i>Umbræ descriptio.</i>	160
<i>Uniones in diuersis Conchis proueniunt.</i>	58. & 59	<i>Umbræ alterius descriptio.</i>	160
<i>Uniones unde dicti.</i>	55	<i>Umbilici parui & varij descriptio.</i>	104
<i>Unionū in medicina usus & facultas.</i>	61	<i>Umbilici Cochleæ cur dicantur.</i>	104
<i>Unionum præstantia & differentia.</i>	59	<i>Umbilicus Cochleæ species.</i>	95
		<i>Vua marina descriptio.</i>	130
		Z	
		<i>Zoophyta quæ dicantur.</i>	107

NOMINA ET INDEX PISCIVM.

A.	Barbus.	194	Capito.	190	ritifera.	97	
<i>Able.</i>	208	<i>Ballerus.</i>	154	<i>Carpe.</i>	150	<i>Cochlea stagni.</i>	
<i>Aculeati pisciculi.</i>	206	<i>Βέρβερι.</i>	33	<i>Carpio.</i>	158	146.	
<i>Adello.</i>	173	<i>Berdin Berlin.</i>	3	<i>Castor.</i>	236	<i>Cochlea turbine</i>	
<i>Aganon.</i>	20	<i>Bezole.</i>	163	<i>Κήρυξ.</i>	81	<i>obtus.</i>	100
<i>Attilus.</i>	173	<i>Bieure.</i>	237	<i>Chabot.</i>	203	<i>Cochlea echino-</i>	
<i>Alburnus.</i>	208	<i>Bifre.</i>	237	<i>Chalcis.</i>	148	<i>phora.</i>	99
<i>Anguilla.</i>	198	<i>Bordeliere.</i>	154	<i>Chama nigra.</i>	14	<i>Cochlea Cylin-</i>	
<i>Aporrhais.</i>	79	<i>Brama.</i>	154	<i>Chama aspera.</i>	14	<i>droides.</i>	99
<i>Apron.</i>	207	<i>Brochet.</i>	188	<i>Chama læuis.</i>	11	<i>Cochleacelata.</i>	98
<i>Asilus.</i>	112	Buccinum paruū		<i>Chersydrus.</i>	226	<i>Cochleæ umbili-</i>	
<i>Asper piscis.</i>	207	& striatum.	83	<i>Cicada fluuia.</i>	212	<i>catæ.</i>	104. & 105
<i>Astac⁹ paruus.</i>	211	Buccinum.	81	<i>Cobites aculea-</i>		<i>Cochleæ fluuiati-</i>	
<i>Astacus fluuiati-</i>		Bufo.	221	<i>ta.</i>	204	<i>les.</i>	214
<i>lis.</i>	210	<i>Burez.</i>	64	<i>Cobites barbata.</i>	204	<i>Κογχάρια.</i>	33
Auris marina.	5	C		<i>la.</i>	204	<i>Concha coralli-</i>	
Antaceus Bory-		Cancer stagnima		<i>Cobites fluuiati-</i>		<i>na.</i>	25
sthenis.	187	rini.	144	<i>lis.</i>	203	<i>Concha echina-</i>	
B		Cancer fluuiati-		<i>Cochlea in olea-</i>		<i>ta.</i>	22
<i>Βάραχος.</i>	218	lis.	208	<i>rio vsu.</i>	96	<i>Concha margari-</i>	
<i>Barbeau.</i>	194	<i>Capa tonda.</i>	21	<i>Cochlea depref-</i>		<i>tifera.</i>	33
<i>Barbota.</i>	165	<i>Caparocula.</i>	6	<i>sa.</i>	100	<i>Concha crassa.</i>	32
		<i>Cape sante.</i>	6	<i>Cochlea marga-</i>		<i>Concharhomboi</i>	

INDEX

des. 27	G	Mentula mari-	Patella. 3
Cōcha rugata. 25	<i>Gaidero</i> pa. 41	na. 12. 8. 129	Pecten. 15
Concha picto-	Galades. 31	<i>Motelle.</i> 164	Pectunculus. 15. &
rum. 24	Gale ^o Rhodusi 176	<i>Moufches de mar.</i> 18.	<i>Peires Oſtres.</i> 34
Conchę striatę. 21	<i>Gardon.</i> 191	46.	Pelorides. 11
Concha imbrica-	Glanis. 186	<i>Munier.</i> 190	Pēna marina. 129
ta. 20	Glandes mari-	Muscę fluuiati-	Penicillus mari-
Conchę vene-	nę. 28. & 30	les. 213	nus. 111
reę. 101. 102. 103	Glycymerides. 13	<i>Muscles.</i> 48	Perca. 196
Conchę longę. 23	Gobio fluuiati-	Musculi. 45	Perna. 52
Conchula ruga-	lis. 206	Musculus fluuia-	<i>Petoncles.</i> 18
ta. 26	H	tilis. 214	<i>Φωλάδες.</i> 49
Conchula va-	<i>Hautin.</i> 195	Murex Coracoi-	Phoxini. 204
ria. 26	<i>Huistres.</i> 34	des. 78	<i>Φρύνος.</i> 222
<i>Consalmes.</i> 48	Hippocāpus. 114	Murex marmo-	Pigus. 153
Conchylum. 83	Hirudo palustris.	reus. 76	Pinna. 50
<i>Coquilles saint Ia-</i>	226.	Murex lacteus. 78	<i>Pinnalana.</i> 50
<i>ques.</i> 15. & 18	Hirudo mari-	Murex. 75	Pinna parua. 53
Cordylus. 235	na. 111	Murex triangula-	Pulmo marin ^o . 151
Cottus. 202	Holothuria. 125.	ris. 77	Purpura. 64
Crocodilusterre-	& 126.	<i>Μύακες.</i> 45. & 46	R
stris. 234	<i>Υδρπος</i> 225	<i>Μύες.</i> 45	Rana. 218
Crocodilus. 232	I	Myia. 45	Rana palustris .
<i>Κτελς.</i> 15	Ichthyocolla. 179	<i>Μύτλος.</i> 6	221.
Cucumis mari-	L	Mytuli. 45	Rana calami-
nus. 131	<i>Lamproyons.</i> 202	Mytulistagni. 146	te. 224
Cyprinus claua-	<i>Lapedo.</i> 3	Mytylus. 6	Rana cęlo deie-
tus. 153	<i>Lascha.</i> 191	N	ęta. 224
Cyprini species	<i>Lauaret.</i> 162	<i>Nacre de perles.</i> 33	<i>Roncera.</i> 64
mira. 154	Lepas. 3	Natrix. 226	Rubeta. 222
Cyprinus. 150	Lepas parua. 5	Nerita Aristote-	S
D	<i>Λεπας άγρία.</i> 3. & 5	lis. 93	Salmandra aqua-
<i>Dard.</i> 192	Leuciscus. 191	Nerita Āliani. 93	tilis. 230
E	Libella fluuiati-	O	<i>Saluz.</i> 186
<i>Εγγέλωες.</i> 198	lis. 213	<i>Oeuil de bouc.</i> 3	Salmo. 167
<i>Eperlan.</i> 196	Limnostrea. 34	Ostrea syluestria.	<i>Sarachus.</i> 149
Eschara. 133	<i>Lote.</i> 164	40.	<i>Scandebec.</i> 40
Exos piscis. 177	Lucius. 188	Ostrea. 34	Scincus. 231
F	M	<i>Ostrege.</i> 34	Scolopendra ma-
<i>Ferra.</i> 164	Malum insanum	P	rina. 108
Fiber. 236	marinum. 130	Patella maior. 5	Ser-

PISCIVM.

		T				
Serpēspalustr.	225			Turbines varij.	89	Vermesstagni ma
<i>Siege.</i>	191	<i>Tacon.</i>	169	&	190.	rini.
<i>Swiffe.</i>	192	Tellinæ.	6	Turbo auritus.	91	Vermis μακρορυγ-
Silurus.	180	Testudo.	229	Turbo magn ^o .	88	χότερος.
Sol marinus.	123	Tethya.	127	Turbo pentedac.		Vermis μικρορυγχό
Solen mas.	43	Θαλάττιον ἕς.	3	& tessã roda.	92	τερος.
Solen fœmina.	44	Thymus.	187	V		<i>Vilain.</i>
Solenes.	42	Tinca.	157	<i>Vandoise.</i>	192	Vmbilici.
Spondyli.	41	Tridacna.	20	<i>Vangeron.</i>	156	<i>Vmble.</i>
Squilla fluuiati-		Trochi.	92	Varius piscic.	205	<i>Vmble cheuallier.</i>
lis.	212	Trutta.	161	<i>Veron.</i>	205	160.
Stellæ marine.	119.	Trutta fluuiati-		Vermes in tubu-		Vmbra.
120.121.122.123		lis.	169	lis.	110	Vua marina.
						130

L V G D V N I,

Matthias Bonhomme Excudebat.

652084812